

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ATHANASII KIRCHERI Soc. JESU
ARS MAGNA SCIENDI
 Sive
COMBINATORIA

Quoad omnium Artium Scientiarumque cognitionem brevi acquirendam, amplissima porta recluditur,
 quod uti Inventionem novum est, ita quoque ejusdem subsidio usque instructus, quilibet de quavis re preposita,
 infinitis pene rationibus disputare, omniumque summariam quandam cujuslibet Doctrinae scientiam obtinere poterit.

Ratione

et Experientia

Theologia Philosophia Logica Mathematica Astronomia Musica Poetica Jurisprudencia Politica Medicina Veterinaria Anatomia Chirurgia Astrologia Naturalis

Alphabeta Artis

B. Bonitas	= Differentia	Δ Deus
M. Magnitudo	♡ Concord.	☉ Angelus
D. Duratio	∞ Contrar.	☽ Caelum
P. Potentia	α Princip.	□ Elementa
S. Sapientia	⊙ Medium	✠ Homo
Vo. Voluntas	∞ Finis	☿ Bruta
Vi. Virtus	M. Majestas	♂ Vegetabil.
Ve. Veritas	E. Aequalitas	☿ Mineralis
G. Gloria	M. Minoritas	☿ Prædicamen.

Hic Cognitionis humane
 summa continetur.

καλλιων η̄ πέντε

Μυθεν

δένον

ATHANASII KIRCHERI
E Soc. JESU

ARS MAGNA SCIENDI,

In XII Libros Digesta,

QUA

NOVA & UNIVERSALI METHODO

*Per Artificiosum Combinationum contextum de omni
re proposita plurimis & prope infinitis rationibus disputari, omniumque
summaria quaedam cognitio comparari potest.*

A D

Augustissimum Rom. Imperatorem

LEOPOLDUM PRIMUM,

Iustum, Pium, Felicem.

AMSTELODAMI,

Apud JOANNEM JANSSONIUM à WAESBERGE,
& Viduam ELIZEI WEYERSTRAET. ANNO MDCLXIX. Cum Privilegiis.

JOANNES PAULUS OLIVA,

Societatis Jesu Præpositus Generalis.

*C*um Tomum primum Artis Combinatoriae P. Athanasii Kircheri, nostræ Societatis Sacerdotis, aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lumen edi posse probaverint, potestatem facimus, ut typis mandetur, si iis, ad quos pertinet, ita videbitur: cujus rei gratia has literas manu nostra subscriptas, sigilloque nostro munitas damus Romæ 1. Septembris 1665.

JOAN. PAULUS OLIVA.

JOANNES PAULUS OLIVA,

Præpositus Generalis Societatis Jesu.

*C*um Secundam partem Artis Combinatoriae P. Athanasii Kircheri, nostræ Societatis Sacerdotis, aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in Lucem edi posse probaverint, facultatem concedimus ut typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. Datum Romæ 19. Julii 1666.

JOAN. PAULUS OLIVA.

Imprimatur, si videbitur Reverendiss. Patr. Mag. Sacr. Palat. Apost.
OTTAVIANUS PATRACENSIS Episc. Vicegerens.

Imprimatur, Fr. HYACINTHUS Libellus Sacr. Palat.
Apost. Mag.

LEOPOLDO I. ROMANORUM IMPERATORI,

Semper Augusto, Justo, Pio,
Felici.

Vitam & Felicitatem precatur Athanasius Kircherus
è Soc. J E S U.

Nihil, quam omnia scire, divi-
nius esse, CÆSAR SACRA-
TISSIME, Plato pronuncia-
vit, scitè sanè, & pereleganter:
Uti enim Scientia intellectum
illustrat, expolit mentem, Veritates vena-
tur æternas; ita ex pulcherrimarum re-
rum amore mox concipit, paritque filiam
altissimarum rerum exploratricem Sapi-
entiam, quæ humanæ beatitudinis limi-
tes longè supergressa, suos Angelicis jun-
git Choris, & ad ultimum Divinitatis
profecta Thronum Divinæ consortes na-
turæ facit possessores. Et quoniam à divi-
niori Mundi Curia sua captat consilia, &
ad inconcussam mundanæ administratio-
nis

DEDICATIO.

nis normam & exemplar, sua tum Ethicæ, tum Politicæ doctrinæ confirmat dictamina: Hinc per eam Reges regnant, Jura Legesque Imperiorum constituuntur, Religione firmantur populi, sanitas stabilitur Orbis Terrarum. Hujusmodi Artem, Scientiarum omnium investigatricem FERDINANDI III. Parentis Tui Sapientissimi, dum inter vivos ageret, Imperio inceptam, jam tandem suis absolutam numeris, ante Augustum depono Solum Sacræ Majestatis TUÆ; & quam Ille fama duntaxat perceperat; eam TU GLORIOSISSIME CÆSAR, tanquam Magnæ Mentis TUÆ Capacitati debitam, veluti Genuinus Paternæ GLORIÆ Hæres, TUI ex asse JURIS fecisti; nec immerito; cum Virtutum eximiarum summam, quantumcunque verna & vivida Indolis TUÆ lætitia potuit, ita adimpleveris, ut in magnarum Cogitationum moliminibus, quæ in Mundi bonum alto premis pectore, gygantæos hucusque passus fecisse videaris; dum in vires summis rebus maturas exurgis, tanta famæ celebritate & claritudine, ut videatur aliquid à fortuna TUA majus Romanum expectare Imperium, quàm ipsum TIBI dederit; tantâ prudentia & fortitudine, ut id adeptus com-

DEDICATIO.

composueris citius , quam Æmuli Tui
struendis technis distenti id adverterint;
tanto denique Religionis ardore , ut ne-
scire videaris posse , quod posse non de-
buiſti ; adeoque vel ipsi hostes Tui nil
ingerant sæpius , quàm Nominis Tui
dotes , in quo omnia ad æternitatem con-
spirant , imperio nobilissimo , & indole
nobiliori; neque hoc mirum alicui videri
debet : Habent enim Divinos Regiæ
Mentes impetus , quales in Heroibus ex-
stitisse scribit Aristoteles, cujusmodi in Te
motus & instinctus esse qui neget , non is
tam Tuæ iniquus Gloriæ , quàm infestus
Divinæ , in utramque ingratus habeatur.
Deus est , profectò , Deus est , qui Tibi
CÆSAR in ætatis Vere constituto , parem
tot rebus providendis , obeundis , perfi-
ciendis , animum dedit , quibus vel ten-
tandis vix humana vita par foret. Habes
hunc authorem captandorum Consilio-
rum , hunc exequendorum ducem & præ-
fidem; hic in dubiis perplexisque lucem
objicit Menti Tuæ , ut non tam de incer-
tis æstimare sapienter , quàm præfaga
quadam mente prospicere futura videa-
ris. Cum itaque tanta Scientiæ plenitu-
dine polleas ; Certè Tu unus Tutor le-
gendus eras , qui hanc meam *Sciendi Artem*,
partum

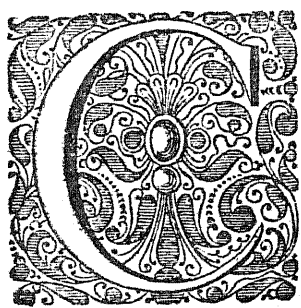
DEDICATIO.

partum & novum & rarum, pro ingenii
TUI sagacitate non tantum judicare pos-
ses, sed & eundem adversus Obtrectato-
rum contentionem, Authoritate confir-
mare TUA, & amplitudine potentiae,
tutum illius novitati adferre praesidium.
Quod dum facis, Ars Magna interim Cae-
sareo approbata judicio, inoffenso pede
Mundi fines percurrat, LEOPOLDI Cae-
saris narret Magnalia, cujus patrocinio
revixit, cujus imperio restituta est. Vale
CAESAR, Christiano Orbi diu superstes.
E Collegio Romano. Soc. JESU.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO S.

Eleberrima nullo non tempore Raymundum Lullum inter & Peripatum, acerrimis agitata velitationibus fuit & controversia: Siquidem iis, quæ in ea Arte, quam Magnam & Inventivam Veritatis vocat, pollicitus est, tantâ Orbem admiratione complevit, ut vix ullus ex Academicis palestris adeò reconditæ doctrinæ avidus sectator inventus sit, qui suas in ea aut explicanda, aut confutanda, ingenii vires non impenderit; Nonnulli vastissimis in eam conscriptis Commentariis obscura quævis cimmeriisque involuta tenebris penitissimè se dilucidasse non sine Reip. Litterariæ emolumento crediderunt; at hoc egerunt, ut tenebris tenebras adderent. Quidam Thraconico spiritu tumentes, Artem intimè se callere potius jactitarunt, quàm opere compleverunt. Non defuerunt, qui cum reconditiora Artis latibula aut non penetrarent, aut ægrius Artem in usum aliquem humanum hucusque desideratum converti posse judicarent, desperationis impetu in transversum acti, Authorem mille opprobriorum generibus explosum, veluti imposturæ & Ψδοτεχνίας crimine obnoxium publicis scriptis condemnarint; adeò quidem, ut celeberrimum dogma in aperta factionis discrimina divulsum, complures neque ignobiles hujus doctrinæ fautores defensoresque alacerrimos; plures econtrà, non dicam novæ doctrinæ sequaces, quin imò fastuosissimos cavillatores, acerrimosque Antagonistas invenerit. Qui Authoris sectantur dogmata Lullistæ, eum miris encomiorum titulis non in Cælum tantum efferunt, virum sanctitate & religione plenum, utpote qui exoticam quandam, atque ab omni humani consortii necessitudine remotam vitam in monte Randa egerit, ubi divinarum rerum contemplatione absorptus admirandum hoc doctrinæ genus veriùs supernâ luce, & Spiritus Sancti dictamine, quàm intenso studio & insitâ ingenii sagacitate & labore comparaverit, eum vel ex hoc capite πανεπιστημιον και θεοδιδασκλον asseverantes; quæ Nicolaus Causinus in ejusdem vita eleganti & terso stylo descripta, fautor Lulli, amplius prosequitur. Surrexerunt tamen posteris temporibus nonnulli ægrioris animi Aristarchi, qui severioribus obeliscis Virum innocentem invadentes, adeò indignis modis pupugerunt, ut præter imposturæ & sycophantiæ piaculum, eum de hæreseos quoque & Necromantiæ nefando crimine imprudentius accusare non sint verecundati. Ego in tam perplexo

negotio

Factiones Lullianæ.

Lulli persecutiones.

P R Æ F A T I O

Doctri-
na Lulli,
condem-
nata, per
subrepti-
tiam bul-
lam.

Lullus
restitu-
tur Au-
thoritate
Aposto-
lica.

Caroli V.
Cæsaris
privile-
gium in
favorem
Lulli.

negotio dubius & anceps cuinam parti subscribam, nescio. Hoc scio, Lullum hominem D E O deditum & S. R. Ecclesiæ propagandæ zelo ardentissimum, (uti ejus relicta posteritati monumenta sat superque testantur) virum fuisse. Sed progredior ad propositum nobis scopum, quod est doctrinæ Lullianæ examen. Non ignoro, Nicolaum Eimericum primum omnium fuisse, qui (an ignorantia an livoris æstro percitus id egerit, nescio) ad ducentas ex ejus monumentis Orthodoxæ fidei contrarias (ut ipse quidem putabat) propositiones compilando, Gregorio XI. Avenione tunc temporis residenti oblatas, Censuræ Ecclesiasticæ subdiderit, obtentâque per subreptionem Bullâ Pontificiâ, Authorem unâ cum Libris tanquam hæreseos nota infamem publico judicio condemnârit. Quæ quidem sententia iniquior, uti eorum qui Lullo favebant, animos vehementer succendit; ita nullum non lapidem moverunt, ut injustæ condemnationis causas, & damnatæ doctrinæ propositiones perperam expositas ad incudem revocarent; quod tandem operâ Bernardi Ermengandi Ord. Præd. Provincialis per duodecim peritissimos SS. Theologiæ Doctores à se in hunc finem coactos, ea, qua par fuit, æquitate præstitum fuit. Unde anno 1419. Martini V. Pontificis auctoritate, Alemannus tit. S. Eusebii S. R. E. Cardinalis re maturè considerata, agitatæ causæ pendentem litem nova impetrata Bullâ, per Bernardum Castelli Episcopum in favorem Lulli tandem decidit, Bullamque Eimerici à Gregorio XI. dolosè extortam, veluti subreptitiam, vanam, irritamque ab omnibus haberi voluit; quam deinde Concilium Tridentinum Hispanorum sollicitatione per novos ad id delectos Theologos post recognitam causam, ratam habuit confirmavitque, Librosque Lullianos veluti ab omni hæreseos suspitione alienos tutò legi posse indulgit. Accessit hisce amplissimum Caroli V. Cæsaris in favorem Artis Lullianæ privilegium, cum cæteris Pontificum indultis, ad quæ, cum Lulli monumentis passim annexa sint, Lectorem remitto.

Tanto itaque favore Bullarum factum est, ut deinceps paulò mitiori oculo Lulliana dogmata aspicerentur, compluresque laudabili curiositate instimulati, dum Artis Principia paulò profundius rimarentur, tantum abest, ut quicquam in iis veritati absonum, ut potius ceu fecunda quedam omnium Artium & Scientiarum seminaria deprehenderint, unde veluti ex Equo quodam Trojano ingens mox Commentatorum turba emer sit, quamvis vix ullus inventus sit, qui ex abstrusæ artis caligine, tum propter ineluctabilem ejus difficultatem, tum ob inconditum obscurumque dicendi genus, plenè se evolvere valuerit.

Qua-

A D L E C T O R E M.

Quapropter cum in Artis experimento non sine temporis jactura frustraneo conatu occuparentur multi, tum magna auctoritate spectatissimi Principes; tum in omni literaturæ genere illustres Viri; Quos inter merito primum locum obtinet Sapientissimus FERD. III. Cæsar; meum tandem de doctrina Lulliana judicium, hisce quæ sitis; Num dicta Ars eum quem in acquisitione scientiarum spondet Lullus, usum cum desiderato fructu præstare possit? Num si non nihil ad eam addiscendam temporis impenderint, operæ pretium se facturos judicem, & utrum alia promptior & ad operandum expeditior methodus inveniri possit? iteratis à me precibus obnixè efflagitare non sunt dedignati. Quorum laudabili Curiositati pro mea tenuitate ingenii consulturus, ut nonnullam Arti pæne conclamatae lucem adferrem, Artem Magnam Lulli sine mora aggressus, à fronte ad calcem usque singula annotando, singula cum singulis combinando, summa mentis reflexione pervolvi. Sed ut quod res est, fatear, iter tot impeditum scopulis, tot spinis & tribulis implicatum, tot salebris & senticetis horridum reperi, ut parum abesset, quin ex desperato labore & calamum & animum abjicerem; Hinc enim me deterrebat terminorum ad principia reducibilium inopia; illinc Alphabeti non nisi ex IX literis concinnati oppidò macilenta digestio, frustranei laboris metum incutiebat; ibi ad Artis penetralia aditus verè labyrinthæi mirè me dubium ancipitemque reddebant; illic conglomerata propositionum terminis inusitatis involutarum temerè & sine methodo & luce digestarum copia, fluctuantis animi impetum mirè torquebant; Vicit tamen abditi studii tricas assidua comes mentis constantia, mitigavit labores inexhaustos incogniti studii ardens desiderium, difficultates subegit omnes insitus mihi à natura ad studia illa ob impenetrabilem difficultatem pæne derelicta promovenda affectus sane incensissimus. Reiterata itaque Lectione, singulorumque intima expensione peracta, altius tandem mihi lumen affulsit, advertique id quod vulgò ferebatur, sub principiis Lullianis, veluti sub rudi quodam Sileno ingentia Scientiarum cimelia latere, quorum expensione Respub. mire locupletari posset; Methodus tantum & applicatio practica facilem & probabilem principiorum ad omnes artes & scientias adaptationem desiderare videbatur, sine quibus nullam Artis addiscendæ spem superesse comperiebam.

Author
 consuli-
 tur circa
 artem
 Lullia-
 nam.

Difficul-
 tas in
 arte Lul-
 liana.

Novâ itaque Artis Ichnographia in chartam conjecta, novi operis consilium iniit, in quo remotis omnibus difficultatibus & impedimentis, facilem, claram & expeditam methodum exhiberem, quam Opus hoc, quale-

Quid
 Author
 in hoc
 Opere
 præsti-
 terit.

P R Æ F A T I O

qualecunque tandem illud sit, complectitur. Sed operis ideam evol-
vamus.

Idea O-
peris &
digestio.
Lib. I.
Metho-
dus Lul-
liana.

Liber II.
principia
explicat.

Ut ergò Lector, quid Lullus, quid ego in instauranda Arte præ-
stiterim, uberius cognosceret, In Primo statim Libro Lullianam me-
thodum præmittendam duxi, cui meam in eodem Libro parallela qua-
dam comparatione oppositam expositamque subjunxi; Alphabetà Lul-
liana novis adinventis Characteribus signisque ad faciliorem in exercitio
Artis progressum immutavi; terminos qui ad singula principia quovis
modo revocari poterant, juxta solitas Combinationis leges ad formam
syllogisticam reduxi, reductas paradigmatis, ubique apposis, quod
unicè desiderabatur, stabilivi. In Secundo Libro Lector omnia prin-
cipia, magna paradigmatum varietate exposita reperiet.

Lib. III.
& IV.
Combi-
natio-
nem Ar-
tem do-
cet.

Cùm verò hæc sine Combinatoriæ Artis amussi ad intentum de qua-
libet re ratiocinandi scopum, Lectorem nequaquam pertingere posse
viderem; in Tertio & Quarto Libro fusè de Lulli methode nostris
principiis applicata, & de Combinatoriæ Artis legibus præceptisque
egi; ubi & modum rationemque qua propositam quamvis materiam in
innumeras propositiones & argumenta dilatatam traducere quilibet possit,
ostendi; Tabulas novas Combinatorias, quæ Artis præstantiam osten-
derent, condidi.

Et cum fieri non posse viderem, ut Tiro Artis nostræ fretus subsidio
in Scientiarum, quarum principia, objecta subjectaque nesciret, appli-
catione sperato cum fructu progrediretur; hinc statim Libro Quinto,
omnium Artium & Scientiarum Synopsin exposui, atque Anatomici
sectatus vestigia, singulas Artes & Scientias in sua membra minutim
distribui, ne quicquam quod in Artis asssecutione Lectorem remove-
re posset, reliquisse viderer.

Cùm præterea sine prototypo, (cujus perpetuo intuitu rectè operaretur
Tiro,) quodpiam picturæ genus scitè adumbrare, requisitisque colorum
differentiis adornare, difficile futurum judicarem; hinc ante omnia
Theologicam facultatem Artis nostræ penicillo secundum omnes partes,
utpote quæ principem inter scientias locum obtinet, describendam duxi,
quod in Sexto Libro quàm fusissimè præstitum est.

Restabat Artis nostræ in reliquis Artibus & Scientiis procedendi
modus & ratio, quem Septimus Liber, qui totus paradigmaticus est,
fuse demonstrat; siquidem in Metaphysicis, Logicis, Physicis,
Medicis, Mathematicis, Juridicis, Canonicis, Asceticis, Rhe-
toricis quæstionibus ea præstat specimina, quæ Tironi assiduo ad innu-
meras alias deducendas fili Ariadnæi loco esse possint; Inveniet & ibidem
novam

A D L E C T O R E M.

novam scribendorum Librorum rationem & methodum, hoc problemate contentam : Dato quolibet argumento & subjecto, illud juxta Artis nostræ regulas in Sectiones, titulos, capita, paragraphos, adeò scitè distribuere, ut inde scripturus sine ullo aliorum librorum usu, & sine ulla capitis defagatione, inexhaustam scribendi dicendique materiam nanciscatur. Quæ res uti à nemine hucusque tradita est, ita dici vix potest, quantum extemporanea in operibus conscribendis delineatione facilitatis juxta atque utilitatis adferat. Multa denique longa hujus Artis exercitatione detexi, prorsus paradoxa & ultra fidem humanam admiranda, quæ cum in calce Operis recensuerim, hic iis diutius immorari nolui. Ad pragmaticam denique applicandæ Artis rationem quod attinet, Lector non hic novas sententias expectet, sed in Scholis & cathedris tritissimas, & ad mentem D. Thomæ, cæterorumque Scholasticorum, juxta Artis regulas deductas. Terminos quoque, quos in suis argumentis demonstrandis, barbaris planè & ab auribus Scholasticorum alienis utitur Lullus, in usitatos passim & nulli non notos consultius (ne quicquam occurreret, quod Tironem ab artis nostræ exercitatione alienum reddere posset,) convertimus.

Habes itaque Lector paucis meum de Lullianæ Artis doctrina emendanda restituendaque consilium ; In quo si non expectationi Literatorum satisfecisse videbor, meam in omnium Artium difficillima & abstrusissima explicanda, ingenii imbecillitatem excuses velim, memor istius ; in magnis, non dicam tentasse, sed voluisse tantum sufficere ; Si verò nonnihil hac mea opera lucis, conclamatae pænè Arti attulisse, æqui rerum Censores judicaverint, id totum supernorum Patri Luminum, totiusque inexhaustæ Lucis fonti & scaturigini acceptum ferent. Vale Lector & conatibus meis fave.

R. P. FRANCISCI MACEDO

A S. Augustino Provinciæ Lusitaniæ Theologi,

DE HOC

OPERE JUDICIUM.

Ibrum quem R. P. *Athanasius Kircher* Soc. JESU Artem Magnam Sciendi inscripsit, & legi attentè, & diligenter recognovi: nihil inveni, in quo offenderem: omnia in tanta mole Operis explicata (ea vis est methodi) reperi. Imo filum ad illum quasi Labyrinthum Artis Lullianæ permeandum, & evadendum, cujus difficultates hætenus terrebant ab ingressu animos, aptissimum legendo sum expertus; Magni est ingenii partus in illa capacissima doctrinarum Athanasii mente conceptus, ac dignus, quem Magna parens Authorum Societas inter pulchros & mirabiles, quos solet edere, foetus recipiat & tueatur. Quod si cui mea huic Operi commendatio usui esse potest: Ego inventionem ingeniosam, dispositionem aptam, methodum facilem, eruditionem eximiam, elocutionem propriam in eo deprehendo. Multarum & maximarum rerum notitiam, omnium pænè quæ præceptis traduntur disciplinarum cognitionem, innumera ad probandas singularum positiones argumenta, & idonea ad easdem illustrandas paradigmata, & miram in tanta varietate concordiam admiror. Et ita apud me statuo; Authorem aliis, quæ multa edidit in lucem, operibus, multum famæ collegisse; sed & hoc plurimum gloriæ collecturum: quæ in Societatem, cui tantos istos profectus debet, parentem haud dubiè redundabit. Illud confirmo, hoc opus diligenter lectum & accurate recognitum, cum Heterodoxis, & qui sibi nimium scire & sapere videntur hominibus, multum de arrogantia detracturum; Orthodoxis verò, qui sapientiâ & modestia juxtà pollent, non parum emolumenti alluturam. Hoc meum esto de Opere judicium, qui ut minus rectè judicem, liberè sanè soleo judicare. Romæ in Collegio de propaganda fide. 6. Kal. Martias Anno MDC LXI.

F. FRANCISCUS à S. Augustino Macedo Theologiæ Professor & Lector Jubilatus in Collegio de propaganda fide controversiarum & in Almæ Urbis Academia Sacre Historiæ Lector & S. Officii Qualificator.

R. P. THO-

R. P. T H O M Æ D E L E O N,

S. Theol. in Granatenſi Acad. Profeſſoris,

D E

A R T E M A G N A J U D I C I U M.

R. P.

Thanaſii Kircheri Soc. noſtræ propter eximiam doctrine & recoi-
ditæ eruditionis famam ubique Terrarum ſatis noti *Librum de Arte*
Combinatoriâ legi, quâ potui diligentia; Et ſepoſito jure amicitie,
quâ gloriôr, & amotâ auctoris apud eruditos quoſque præclara exiſti-
matione, quoniam cenſuræ operis præjudicare poterant; Primo agnovi
operis inſtitutum & finem: eſt Prædicamentum univerſale & methodum catholicam pro
diſciplinis omnibus tradere; quod olim & nunc tentatum à multis, ab omnibus doctis deſidera-
tum. Prædicamentum Ariſtotelis multis magnis ingeniis diſplicuit, adeò quod indignum tanto
Philopho rati fuerint. Et poſt D. Thomam ſic cenſentem paſſim de illo tenuia profe-
runtur. Superinducta fuit ſuperioribus ſæculis decantatiſſima Ars Lullii barbaro ævo nata,
ſed bona mente concepta, idcirco mirabiliorem apud aliquos plauium nacla; apud alios mi-
rabilem cum indignatione deſpectum, propter rudem verborum corticem, neque uberes ex
tanto conatu proventus; obtinuit tamen illius lectio in nonnullis Academiis. Illa ars ſubinde
in prima hujus Libri parte, ita à ſua nocte in apertam lucem extrahitur, ut amplius reſuga
diei, & inimica lucis judicari non poſſit, nihil luculentius in hac parte à quantolibet magno
viro expeclari poterat: ſed quantum interſit inter lucem & tenebras, ſolum dijudicare po-
terit, qui contulerit hæc ſcripta Taraconenſi Commentatore Raymundi, Majoricenſibusque.
Petrus Gregorius illis multo eruditior eſt, ſed ſolum excolit primam faciem, & conſpe-
ctum doctrine in penitiora non penetrat, & cum omnia ex Lullio habeat, ex invidia fuit
quod nec ſemel ipſius meminerit, per quem profecerit. Demum noſter Athanaſius per Com-
binationem, analyſim, analogiam miro auctuario locupletem & ditioſiorem facit methodum, &
ni fallor longo interuallo ſuperat, qui magna in hac parte præſtitiffe putantur. Uſum Ar-
tis, qui deeſt in brevi, ſed accurata expoſitione Auguſtini Nunez Delpadillo in diſſuſo
digesto Juonis Pariſini, & aliis, plane exponit vel rudibus. Idcirco librum digniſſimum exi-
ſtimo qui publice imprimatur ad communem utilitatem, cum alias neque bonis moribus, neque
fidei Catholicæ in ullo abſonet. Ita judicabam. Romæ in Domo Profeſſorum Societatis
J E S U. Die 18. Septembris, Anno 1661.

THOMAS de LEON.

IDEA

I D E A A R T I S M A G N Æ S C I E N D I.

- LIB. I. I. Ifagogicus.
II. Expositio Principiorum.
III. Methodus Lulliana.
IV. Ars Combinatoria.
V. Divisio Scientiarum. }
VI. Ars Analytico-synthetica. }
VII. Theologia Combinata.
VIII. Metaphysicæ, Physicæ, Logicæ, & Medicinæ paradigmata
continet.
IX. Paradigmata Ethicæ & Jurisprudentiæ exhibet.
X. Paradigmata Asceticæ, Controversiarum Fidei, & Rhetoricæ
monstrat.
XI. Paradigmata ex Jure Canonico, Theologia Positiva & Morali
offert.
XII. Doctrinam variam, variosque modos & methodos ad faciliorem
hujus Artis usum tradit.

PARADIGMATA SCIENTIARUM, Quibus Ars nostra applicatur.

1. Theologiæ Scholasticæ.	9. Logicæ sive Dialecticæ.
2. Theologiæ Positivæ.	10. Juris Civilis.
3. Theologiæ Moralis.	11. Juris Canonici.
4. Theologiæ Asceticæ.	12. Politicæ.
5. Controversiarum.	13. Ethicæ.
6. Metaphysicæ.	14. Mathematicæ.
7. Physicæ.	15. Rhetoricæ sive human. litterar.
8. Medicinæ.	

Quibus universæ Encyclopædiæ ambitus absolvitur.

O. A. M. D. G. V. Q. M.

ARTIS

A R T I S MAGNÆ SCIENDI, S I V E COMBINATORIÆ, LIBER PRIMUS ISAGOGICUS, QUO

*Ars Magna Lulliana examinatur, Commissi ab
eo defectus indicantur, Artis Magnæ structura nova exponitur,
Elementa & principia declarantur, Canones & præcepta
præscribuntur, Totius tandem Artis methodus & ratio
ob oculos curiosi Lectoris per varia paradigma-
tum specimina ponitur.*

P A R S I.

De Artis Magnæ, five Combinatoriæ,
modo, definitione, inventione, propagatione.

C A P U T I.

Quid sit Ars Magna Sciendi, seu Combinatoria.

Artem Magnam, five Combinatoriam, felici Numinis ductu, auspicamur; Artem, inquam, artium, Scientiarum officinam, foecundum mentium seminarium, totius humanæ cognitionis clavem, quâ ad rerum omnium, quæ sub intellectûs notitiam, cognitionemque, quovis modo pertinent, aditus patet amplissimus; unde eam non meliori, quàm Artis Magnæ nomine, indigitandam duximus. Artem inscribimus Combinatoriam, quia sagaci mentis scrutinio, omnia singulis, & singulis singula, aptè comparat, pulchrè componit, & exactè distri-

buit, in absolutissimum humanæ mentis ædificium. Hæc est Diaphanti nobilis Mathematici *ἡ γνηστία*, quâ ex paucis, iisque lumine naturæ notis principiis, altissima quævis Arithmeticæ, & Geometriæ sacramenta aperit, tantâ mentis fecunditate, tantâ nobis monumenta ejus sat, superque demonstrant. Nostra verò methodus, non facilis tantum, expedita, & obvia; sed & universalis est, quæ non unius artis freta molimine superbit, sed per artificiosum Combinationum contextum, cum universa Encyclopædia arctissimum conjugium meditari videtur, artificio prorsus admirabili, per doctrinam scilicet ordinum, circulosque methodicos ad naturæ exemplar fabricatos, quorum adminiculo, non tantum inveniendæ, tradendæque Polypædiæ methodus

A

thodus

thodus universa comparatur, sed & artes quælibet, siue scientiæ, omnesque rerum abditissimarum rationes, à natura sumptis exordiis, per varios ascensus, descensusque, & circuitus animorum, tradi & investigari possint. Cujus quidem universam gloriam ab ipso vestibulo spectandam protinus exhibere operæ pretium non duxi, tum quod illius ambitum, atque latè exporrectam ditionem, nemo perlustraret faciliè, nisi ingressus altius vel ad ipsa usque penetralia mentem direxerit suam; tum quod ejusdem fulgor, atque infanda acies, ita omnes perstringat animi nervos, omnemque exuperet dicendi facultatem, robur, & copiam, ut nullum sit adedò fecundum ingenii flumen, nulla tam studiosè affectata oratio, quæ veræ laudis hujusmodi, speciem vel magnitudinem, comprehendat. Unde præstat, eam non tam, longè quæsitis encomiis, prosequi; quàm, quod in Ægyptiorum mysteriis fieri solebat, solo silentio, Numinis instar, venerari, contenti scilicet usus illius imagine radiuscula, dum sese Silenus hic prorsus aperiat, radioque divinitatis repentino cuncta perfundat. Sed, ut ad propositum nobis institutum revertamur: scire te velim, Lector, totius hujus inventionis rationem, velut duobus Cardinibus versari, quorum primus est ipsa Combinatio principiorum inter se, quod fit per Synthesin, quam compositionem vocant, nihilque aliud est, quàm complurium principiorum prædicatorumque ad unitatem reductio, vel ex unitate in multitudinem rerum, haud secus ac fontis in innumeros rivos deducti diffusio, quam analyfin siue resolutionem dicimus. Alter Cardo est, Ars Analogica, quæ per diversas similitudinum umbras minima in maximis, media in infimis, supremisque, suprema in mediis, infimisque; verbo: omnia in omnibus suo modo esse deprehendimus, adedòque nihil in universa natura rerum esse, quod non omnibus, & singulis, sub certa propor-

tionem, & analogia respondeat; eo ordine, & progressu, ut, qui eam exacte calluerit, illi in artium, & scientiarum encyclopædia intimè penetranda quoad nostras regulas nihil denegatum esse videatur. Hisce duabus Combinatoriæ, & Analogicæ artis alis, in altum contemplationis pelagus, longè sublimiori carpento, quàm quo olim Trip- tolemum usum ferunt, delatus, rerum singularum imagines, & similitudines, consensuum, dissensuumque leges longè firmifimas animadvertens, easdem simul & unitate vidi & multitudine regi, agentium rerum passibiliumque Sympathiâ prognatas, causarum antipathiâ dissolvi celeriter, interitusque vicissitudinem operire. Particularium quoque rerum rationes, sub generalium quorundam principiorum cortice expressas latere; quorum cognita distinctione, particularium non latet distinctio, adeoque cujusvis artis constitutionem ex priorum à communibus differentia oriri, protinus mihi innotuit; ubi enim prius multorum intellexi communionem, non prius desistendum esse ratus sum, quàm omnes in eo, quæ speciebus clauduntur, differentias eruissem; dissimilitudinum plurimas in multitudinem rerum umbratiles imagines, non prius in aspectum, lucemque propatulam duci posse expertus sum, nisi prius cuncta, quæ cognitione quâdam perfruuntur, intra unam cognitionem, proprietatemque conclusa, unius generis essentiâ vestiantur. Atque hæc est Ars nostra Combinatoria, quam in hoc opere Mundo pollicemur; quæ per novem Erotematicas propositiones, octodecim principia, tum absoluta, tum respectiva, cum novem subjectis totius naturæ ambitum includentibus, eâ methodo componimus, disponimusque, ut inde innumerabilium totius Encyclopædiæ longè latèque exporrectis terminis, veritatum irrefragabilium notitia obtineatur. Quæ omnia in sequentibus fusiùs patebunt.

CAPUT II.

Utrum Ars generalis ad facilem omnium scientiarum acquisitionem dari possit.

QUam teste Platone, μηδὲν γλυκύτερον ἢ πάντα εἶδέναι, nil dulcius sit, quàm omnia scire, hominique à Natura sciendi igniculi sint insiti; certè frustra potentia daretur, nisi reduceretur in actum; nisi, inquam, intellectus à potentia, usu, & consuetudine variè excultus, successu temporis non omnia sciret, id est, ad congruam rerum omnium notitiam quantum fieri potest pertingere posset; non

video, quomodò hoc humanæ adversetur conditioni, & quare id intellectui denegatum videatur, dummodò humanæ scientiæ limites non transcendamus. Quis non videt in omnibus rebus unum semper reperiri genus, in quo species omnes participant, concordantque? unde plenè cognito genere, specierum notio aliquomodo latere non potest; haud secus ac fluminum in varias rivorum propagines deductorum partitiones

An detur
scientia u-
niversalis.

nes facile cognosci possunt, si à fonte alveum secuti, ad sectionis diverticula perrexerimus. Quis absolum reputabit unico instrumento diversa diversarum artium opera perfici? An non ex unica elementorum natura ad innumerorum mixtorum notitiam pertingimus? Quis nescit, unicâ vegetativæ naturæ efficaciam innumeras plantarum, arborumque species subsistere? unico sensuum subsidio, innumerarum rerum cognitionem nobis paratam, unicâ mentis operâ ad artium, inventionumque arcana sacramenta nobis aditum patere, quis ignorat? An non unico in supposito res corporeas, incorporeasque in homine conspirare advertimus? An non omnia, quæ in naturæ majestate fulgent, tantis virium, proprietatumque discriminibus diffusa, mirâ tamen concordiam nexa, unico Mundi ambitu, influxuque teneri, & sustentari constat? quin & hæc omnia, unico supremæ mentis intellectu creata reguntur, & conservantur. Justitia omnem virtutum harmoniam complectitur, felicitas omnium bonorum influxum; Tandem in una Christi hypostasi divina, & humana natura concordant. Cum itaque communes, rerum parti-

cularium in se rationes contineant, quis dubitabit, nisi *ἄλογος*, mentem hominis, rationis ductu ad omnium dictarum rerum scientiam sese extendere posse, tantò facilius, quantò methodus ea tradendi fuerit expeditior, & via ad progrediendum planior? Unde quicumque noverit, quomodo in uno multa, & unum in multis; negotium confectum habebit. Hanc Artem innumeri tentarunt quidem, sed paucis concessum fuit, hanc adire Corinthum. Quidam per Dialecticæ, aut Logicæ veluti aptissimum sciendi instrumentum, id confici posse sperarunt. Alii per varias artium, scientiarumque Syntaxes; nonnulli per methodicos Metaphysicarum speculationum contextus: Non defuerunt, qui eam sub allegoricis mentis circulis ad naturæ pantamorphæ similitudinem fabricatis, id peragi posse existimarunt. Et quamvis omnes hi, laude dignissimo conatu, fecundam hanc unitatis scientificæ artem aggressi sint; pauci tamen eâ methodo illam executi sunt, quæ aut sitibundis ingeniis satisfacere posset, aut facilitatem cum promptitudine junctam haberet. Verum ut hæc omnia pateant, sit.

C A P U T III.

De Viris illustribus, qui artem de omnibus disputandi professi sunt.

VTi intellectus humanus sciendi desiderio impulsus, nullum non lapidem movet, ut ad eximiam rerum omnium notitiam pervenire brevi via possit; sic non defuerunt, præteritis sæculis, Viri doctrinâ, ac sapientiâ illustres, qui continuo labore, & assiduâ mentis meditatione ad eam tandem artem pertigerunt, quâ de omnibus, quantumvis difficillimis quæstionibus propositis, rationem darent. Atque in Academicis disceptationibus, de qua re quispiam audire vellet, ad artis à se inventæ amissum se disserturos pollicerentur: quorum nonnullos ex prisca ac sui temporis schola prodiisse refert Quintilianus, quibus Cicero adnumerat Coracem, Lyfiam Siculum, Gorgiam Leontinum Socratis æmulum, Thrasymachum Chalcedonium, Prodicum Chium, Protagoram Abderiten, à quo Enathlus artem didicisse fertur, quam Hippias Ellius decem millibus denariorum vendidit. Gorgiæ verò, ob insignem de omnibus dicendi facultatem, primam statuat ex solido auro in templo Apollinis Delphici positam fuisse, Valerius Maximus refert: In quonam verò Ars Gorgiana consisteret, Cicero innuit,

dum mirabilem illius artem exprimit in dicendo, & rerum, scientiarumque copiam ei adfuisse demonstrat; ait enim, eum paria paribus adjuncta, & similiter distincta protulisse; Itemque contrariis contraria relata, quæ suâ sponte, etiam si id non ageres, caderent plerumque numerosè primum invenisse. Verum, hæc omnia, uti temporum oblivione sepulta sunt, ita nullam nobis ejus acquirendæ, methodique constitutæ memoriam reliquerunt.

Non defuerunt tamen posterioribus sæculis, Viri omni scientiarum genere conspiciui, qui artem hanc summo studio excoluerunt; Quos inter primum non immerito locum obtinet Raymundus Lullus, quem alii ob excellens ingenii, quo præstitit, lumen *Θεοδιδάκτων*, sive divinitus illuminatum Doctorem appellant. Opus is composuit stylo incompro quidem, eoque rudi, impolitoque; sed non spernendæ subtilitatis; quam *Artem Magnam*, alii *Januam artium, & Scientiarum*; quidam *Artem Magnam Lullianam*; alii *Artem inventivam veritatis*, ab Authore indito nomine vocant, in qua novâ à se excogitata methodo, ad omnem scientiam aditum idiotis etiam, quin & ætati im-

Quidam hanc artem excoluerunt.

puberi parat ; In quem uti vastissimos ediderunt Commentarios Lupetus , Lavineta, Corn. Agrippa , Jordanus alique , ita supervacaneum esse ratus sum, illam hoc loco fusiùs describere , cum ejus principia in frequenti Capite ad incudem revocaturus , quid de ea sentiendum sit , demonstraturus sim.

Hujus methodum , pari passu secutus Petrus Gregorius Tholosanus , nobilis scriptor , in Cadurcensi Academia publicus Juris Civilis Professor , opus condidit hoc titulo superbiens ; *Syntaxes artis mirabilis* , per quas de omni re proposita multis & propè infinitis rationibus disputari , aut tractari , omniumque summaria cognitio haberi potest. Opus quidem splendidum & innumera rerum , scientiarumque varietate referunt ; sed quomodo per Lulliana principia , ad earum congestarum undique scientiarum acquisitionem , facili , brevi , expeditaque methodo perveniri possit , uti non tradidit , ita in curiosorum animis , non nisi ardentissimum tantoperè deprædicatæ artis desiderium , accensamque sitim reliquit.

Huic Synchronus Medicinæ in Academia Lovaniensi Regius Professor Cornelius Gemma , politioris literaturæ , nec non Physiologicæ artis Vir Consultissimus , Artem Cyclognomicam Mundo exhibuit , quâ , methodo à Lulliana prorsus differenti , per Analyticæ , ac Syntheticæ artis principia , rationem universalem de omnibus , per concatenatos Cyclorum intellectualium nexus , disputandi ; verbo , omnium scientiarum notitiam exhibere pollicetur , eamque stylo eleganti , florido , nec non verborum , scientiarumque varietate tumido , non sine ingenii commendatione proponit : Sed uti rerum dicendarum multitudine , & copiâ , Lectorem tantum non obruit ; ita luxuriantis styli petulantia abreptus , non parum faceffit negotii viris etiam non ex infima ingeniorum classe , ut intentam methodum , ejusque , quæ ad consequendam scientiarum desideratam notitiam conducit , applicationem plenè intelligant. Omnium proximè ad Lullianæ artis penetralia accessit Petrus Hieronymus Sanchez , in libro , quem Methodum mirificam & facilem ad omnes scientias facilè acquirendas , commentariisque in artem brevem appositè sanè concinnatam inscripsit , quem & nos in multis secuti sumus.

Secutus est hosce Ivo Capuccinus Parisinus , Vir non religione minus , quàm doctrinâ omnigenâ celeberrimus ; qui præterlapsis annis novum opus , quod Digestum Sapientiæ vocat , summo sanè , & improbo labore conditum , duobus ingentibus tomis ,

Orbi literario obtulit. Et quamvis non diffitear , id opus esse immensa eruditione refertum , omnium scientiarum complexu turgidum ; utpote in quo tum divini verbî præcones , tum Oratoriæ facultatis Candidati uberrimam , ad assumptorum argumentorum amplificationem , exornationemque , præparatum sibi Cornucopiæ , dicam melius , *Polyantheam* novam , summa rerum varietate instructam , inveniant ; In eo tamen laudabili sanè instituto , omnium opinione facilior , expeditiorque methodus ad id , quod intenditur , consequendum , desiderari videtur. Non nego eum dicto in Opere universam rerum seriem ad octodecim principia Lulliana , partim absoluta , partim respectiva , reduxisse quidem ; sed , quod hucusque unicè quæsitum fuit , nescio , quo fine impulsus omisisse ; dum desiderata ad scopum obtinendum applicatione neglecta , aut saltem , non nisi jejune indicata , regulisque artis non nisi extremis digitis attrectatis , dicta octodecim principia , applicatione plus æquo difficili , iis præsertim , quibus ad artis genuinæ consecutionem animus ardet , per brevem , expeditam , paratamque rationem pertingendi , in promiscuam rerum varietatem traduxit ; uti enim Theologica Canonicis , Medica Physicis , Physica Mathematicis , Metaphysica Ethicis , Historicis Politica , Sacra profanis nullo ordine commiscuit ; ita rerum Chaos evitare non potuit , quo huic arti nil magis contrarium esse potest. Cum enim Artis Lullianæ Scopus sit , dato quocunque subjecto , proposita quacunque ex artium Encyclopædia deprompta quæstione , de illa amplè , & uberitè disputare ; particularia scientiarum principia , ex universalibus principiis demonstrare ; non video , quomodò hoc , nisi admodum operosè , & ab homine in scientiis jam provecto , per methodum in Digesto Sapientiæ descriptam , præstari possit ? Hoc tamen ad operis eximii commendationem addo ; si quis omnia in Digesto Sapientiæ confusè , & promiscuè coacervata , ad particulares scientiarum Classes reduceret , futurum , ut is tantorum locorum , autoritatumque subsidio , tandem intentum artis scopum proximè attingeret ; Unde & fateor , opus istiusmodi non exiguo emolumento ad artis perfectionem fuisse , uti paulò post ostendam , ubi prius meum de Arte Lulliana judicium , & quid in ea desideretur , aperuero. Succesit huic ultimo loco R. P. Sebastianus Izquierdo modo dignissimus Hispaniæ Societatis Jesu Assistent , qui ingentem tomum , quem Pharum scientiarum inscribit , Reip. litterariæ bono edit , in quo tametsi methodo ad artium & scien-

P. Sebastianus Izquierdo.

scientiarum compendiosam acquisitionem utitur à Lulliana diversâ. Opus tamen admirabile, & omni laude dignum est, vera intellectus humani idea. Verumtamen sicuti per Metaphysicos & abstractos intellectualium combinationum recessus abditas ad scientiarum conquisitionem semitas *ἐνταυτῇ* indagat, ita quoque non cuivis

datum est hanc adire Corinthum, nisi is insigni Metaphysicæ, abstractarumque cognitionum *πανοπλία* instructus fuerit, ut proinde aliquando Herculei ingenii virum extitutum confidam, qui reclusas sub eo latentes gazas ad usum convertat, medicorum quoque ingeniorum capacitati accommodet.

C A P U T IV.

Quid sit Ars Lulliana, in quo potissimum consistat; & quid ab Orbe literario in ea desideretur.

S Copus Artis Lullianæ est, methodum docere, per quam magna attributorum, propositionum, quaestionum, & argumentationum Copia, eâ utentibus subministretur. Differt à Dialectica, quia hæc quadruplici problematum genere, id est, problemate definitionis, proprii, generis, & accidentis, universum Aristotelicæ Dialecticæ ambitum, magnâ topicorum diversitate absolvit. Differt ab Arte inveniendi, quam *Aristoteles l. i. Top.* proponit, quoniam ibi Aristoteles respicit tantum ad inventionem Syllogismorum, & omnia refert ad tres locos generales; id est, ad antecedentia, consequentia, & repugnantia, qui sunt termini, uti in Scholis loquuntur, secundæ intentionis quoad denominationem. Sed Ars Lulliana, præterquam quod syllogismorum inventionem doceat, aliarum quoque Orationum, enarrationum, accusationum, & omnino cujusvis generis attributorum, magnam quoque locorum copiam, & varietatem suppeditat. Differt à Rhetorica, quia hæc in tribus causarum generibus, demonstrativo, deliberativo & judiciali versatur; hæc autem Ars nulli adstricta generi, ad quodvis ens pertinet, & omnia scientiarum principia complicit.

Cum itaque jam dudum diversi non Philosophiæ tantum periti, sed & Principes Viri, curiositate quadam perculsi, de Lulliana arte meum judicium exquisiverint, ut tam laudabili eorum curiositati quovis modo satisfaceret, Lulli de Arte Magna librum aggressus, omnia Artis principia ad incudem revocata, singulari studio, & summa mentis indagine discutere, nec non mea jam dudum concepta artis principia ad ea, veluti ad Lydium lapidem examinare conatus sum; Inveni tandem vera esse, quæ de ea fama sparserat, ejusque assumpta principia per Combinatoriæ Artis amissim, omnibus artibus, & scientiis applicari posse, ut inde illud, quod tantopere ab omnibus quaesitum fuit, tandem cum insigni literarum

emolumento emergat. Multa tamen in ea detecta sunt, quæ, nisi emendata, exactiori methodo tradantur, vix ulli usui esse possint. Quorum primum est, stylus barbarie plenus, & vix ullius latinitatis vestigia obtinens, unâ summæ obscuritati junctus, quæ vel prima fronte obvium ab ejus lectione Artistam deterrire posset. Alterum est, quod omnia, ad novem primos Alphabeti characteres, veluti ad rerum assumptarum signa quædam revocat, excepta prima litera A, quæ nota est Dei Opt. Max. reliquæ ordine literæ, primò singulis novem attributis absolutis, deinde totidem respectivis applicentur. His iisdem, deinde novem quaestionum faciendarum circumstantias, atque rursus iisdem prima novem Naturæ totius subjecta attribuit. Ita ut literæ B. primò, quaestioni, utrum; Secundò, Bonitatis essentialis principio; Tertiò, subjecto, qui Deus est; Quartò, Principio relativo differentie cum omnibus iis prædicatis, quæ tum ad bonitatem, differentiamque, tum ad subjecti assumpti rationem quomodolibet reduci possunt, respondeant; Quintò, Virtutibus; Sextò, Vitiis oppositis; quæ quidem ratio tot difficultatibus implexa, tot tricus involuta est, ut divinam memoriam, imaginationemque, ad singula eorum, quæ ad unamquampiam literam pertinent, probè memoranda, habere necesse sit: Atque adeò experientiâ propriâ didicerim fieri non posse, ut quispiam cum tot reflexionibus mentis, cum tanta prædicatorum, subjectorumque farragine, de qualibet re exactè disceptandi promptitudinem acquirat, nisi aliis subsidiis sit instructus; cum plerumque mens in mediorum ad aliquid demonstrandum assumptione hæreat, in electione eorundem cespitet, dubitet, vacillet, & quomodo aut quibus rationibus propositæ quaestioni occurrendum sit, Artista determinare nesciat, quæ quidem tantò majori difficultate implicantur, quantò in Theoricis & Scholasticis studiis fuerit rudior,

In quo
Consistat
ars Lul-
liana.

inexpertiorque ; adeoque *adversus* sit , ut quispiam in ulla facultate quicquam laude dignum præstet , nisi prius scientiam , de qua tractat , eximè calleat , Dialecticæ quoque institutionem non ignoret. Quomodo enim cujuscpiam disciplinæ ignarus, solo hoc exiguo principiorum apparatu ap-

propriata , aptaque ad id, quod in ea scientia demonstrandum proponitur, media proprio , uti dici solet , marte invenire queat, non capio. Verùm ut propositum Artis Lullianæ institutum propius intueamur, paucis totalis rei finem ob oculos pono Curiosi Lectoris.

P A R S II.

Expositio brevis Principiorum Artis Lullianæ.

C A P U T I.

De Theoricis Artis elementis, & Alphabeto, quod & Lexicon dicitur.

VT Lectori differentia inter Artem, quâ nos in scientiarum Combinata doctrina utimur , & Artem, quam Lullus tradit, luculentius patefiat; hic primo loco totius Lullianæ Artis feriem , & elementa , unâ cum regulis exponenda duxi ; iis enim in apertum deductis, Lectorem vera esse , quæ dixi , comperturum , nihil dubito. Commentatores supracitati , ceu simiæ , veri imitatores Lulli , ut Artem supra omnes cœlos extollerent , multa ad Artis dignitatem , & excellentiam contestandam , confinxisse potius , quàm revera eam ita se habere , tradidisse videntur ; fortè Alchymistas , & Astrologos in hoc sectati , quorum illi , qui ad sui nunquam visi lapidis deprædicandam excellentiam , hi ad Astrologiæ divinarum , humanarumque rerum , ut ajunt , dominatricis , ineffabiles virtutum influxus simplicioris ingenii hominibus persuadendos , quid non excogitant ? quos casus non mentiuntur ? Ita prorsus Lullistæ , miros , & prorsus paradoxos de hac Arte casus referunt , de quibus tamen ingens est apud Historicos , etsi illi adeo memorandæ Artis , inventum Mundo demonstratum , non nescire debebant , silentium ; Siquidem impuberes hac arte fretos , omnium scientiam consecutos , de qualibet re proposita scitè , & eleganter differuisse , nec non in Viros doctissimos evasisse , dicere non verecundantur. Impuberes ego intelligo pueros , qui duodecim aut quatuordecim annorum ætatem non excedunt , quos constat abstractionis intellectus operationibus (quæ hujus Artis consultum decent) esse ineptissimos , nec judicio ad metaphysicos conceptus , similiaque subtilioris materiæ argumenta pertractanda , sufficien-

ti pollere ; nisi forsân dicant , picarum , psittacorumque more , sine judicio omnia effutiisse potius , quàm cum vera ratione differuisse , quod facile ipsis concessero ; Nam si ego , qui Arti Lullianæ ex professo studui , omnia artis arcana modumque in ea procedendi exactè pervidi , in praxim tamen eam redigendi ingentes difficultates , non obstante quod literarum studiis ritè pertractandis à teneris unguiculis assuetus , non exiguum (absit verbis jactantia) scientiarum apparatus Deo dante adeptus sim ; nihilominus in Artis Lullicæ applicatione ubique adhuc locorum , non tam , quid dicere , & sentire ; quàm quomodo mentis meæ conceptus per dictæ artis applicationem , in medium proferre debeam , nescius , ubique perplexum me inveniam : Quid de pueris nullo adhuc rerum usu , & exercitatione instructis sentiendum sit , Lectori judicio polenti æstimandum relinquo.

Post impuberis ætatis pueros referunt Petrum Daguinum Mediatum , & Jacobum Januarium , Viros Agrippa teste , tota Italia celeberrimos , quorum prior cum 37 ætatis anno vix prima hausisset literarum elementa , sex duntaxat mensibus huic artificio incumbens , omnibus doctissimis Viris miraculo est habitus ; Alter autem , cùm septem peregisset lustra à literis penitus alienus , tantum hac arte profecit , ut nulli doctorum hominum sit postponendus. Mirum est , hominem nec rei Grammaticæ quidem , multò minus Dialecticæ , Physicæ , Metaphysicæ , Mathematicæ , Theologiæ peritum omnium harum scientiarum perfectionem ad miracula usque , hujus artis ope , non nisi paucorum mensium spatio consecutum fuisse. Credat id , qui volet , qui novit , quanto labore

bore nobis, vel unius scientiæ totius vitæ spacio comparatæ, perfecta possessio constet, is mera hæc commenta & *affanias*, nisi forsan infusam hîc scientiam innuant, de qua nihil nobis constat, reperiet.

Addunt hisce eximios fuisse eâdem hac arte fretos, Ferdinandum Cordubam, Jacobum Stapulensem, Carolum Bovillum, Petrum, & Jacobum cognomine Canterios, Germanos Frisones, cum unica forore pueros decennes, in omni genere disciplinæ differentes; de quibus uti nihil nobis constat, nec ulla quidem Artis Lullianæ in libris Petri Stapulensis, aut Caroli Bovilli de istiusmodi methodo Scintilla elucet, ita merito ea superius indicatis commentis adnumeranda sunt. Non nescio, fuisse Petrum Stapulensem, Bovillum, similesque Viros omnigenâ eruditione conspicuos quidem, sed antequam ad artis hujus arcana admitterentur, quâ tamen plurimum adjuti felicius uberiusque deinde philosophati sunt. Novi quoque, posse puerum paucorum dierum spacio ex assumptæ artis principiis ita institui, ut de proposito sibi themate, nonnihil respondeat, sed ut de difficillimis quæstionibus, tum Theologicis, tum Philosophicis, Mathematicisque ad Rhombum respondeat, difficultatesque ex tenebris in lucem per continuatam Syllogismorum consecutionem sine hæsitantia, eruat: hic Rhodus, hic saltus. Verum hæc omnia ita se habere, uti dixi, ex artis recondita constitutione, quam jam ordimur, sat, superque patebit.

Ars Lulliana duplex. Theorica & Practica.

Alphabetum quoddam hujus artis.

Est itaque Ars Lulliana duplex, *Theorica* & *Practica*. Illa Alphabetum, sive prima Artis elementa considerat; hæc ad praxin reducit, multiplici regularum traditione, per intellectuum jam elementorum theoriam. Alphabetum est plurium & diversorum hujus artis terminorum, in unum collectio, cujus quælibet litera, varia sub diversis uno suo nomine repræsentatis significata habet, & continet in se literas novem significantes, videlicet B C D E F G H I K. quarum significata sunt in multiplici differentia; Nam quædam sunt principia absoluta, uti Bonitas, Magnitudo, Duratio, Potentia, Cognitio, Voluntas, Virtus, Veritas, Gloria. Alia sunt relativa; ut Differentia,

Concordantia, Contrarietas, Principium, Medium, Finis, Majoritas, Æqualitas, Minoritas; Quæ omnia sunt principia primativa, eò quod unumquodque in se ipso id est, quod supremum in suo genere, imò principium omnium aliorum entium sub tali esse consideratum. Sunt etiam fateor, vera & realia & necessaria, quia de quolibet ente verè, realiter, & necessariò prædicantur, id est, per se sunt talia, absque ulla interveniente intellectus operatione, ipsisque positis, quidquid ponitur est, ipsisque remotis removenitur omnia. Sunt generalissima, & transcendentalia, quia versantur circa omnia, & in ipsis omne id, quod est, comprehenditur. Absoluta ita dicuntur, quia nulum respectum dicunt; Bonitas enim est tantum bonitas &c. Respectiva verò, pluralitatem, & multitudinem arguunt; ex qua mutua exurgit ad ea, quæ differunt, relatio.

Principia.

Sunt etiam in hac arte significata, quæ quæstiones dicuntur seu regulæ, suntque circumstantiæ quædam rerum examinandarum, cujusmodi sunt, Utrum, Quid, Quare, Quomodo, Ex quo, Quantum, Quale, Ubi, Quando, Cum quo; quibus intellectus, ad aptè, & debito modo respondendum dirigitur.

Quæstionum significata.

In Arte pariter novem considerantur subjecta attributionis, ad quæ cuncta in latitudine entium occurrentia reduci possunt; uti sunt, Deus, Angelus, Coelum, Homo, Imaginativa, Sensitiva, Vegetativa, Elementativa, Instrumentativa; Nullum enim in natura rerum ens est, quod non ad unum horum revocari possit.

Subjecta attributionis.

Sunt & alia significata in hac arte, Virtutes, uti Justitia, Prudentia, Fortitudo, Temperantia, Fides, Spes, Charitas, Patientia, Pietas, cum totidem peccatis, seu vitiis, ut sunt Avaritia, Gula, Luxuria, Superbia, Acedia, Invidia, Ira, Mendacium, Inconstantia. De his omnibus agitur in Arte explicitè, ubi & de eorum oppositis agitur. Cum teste Philosopho, oppositorum eadem sit ratio, & disciplina; Implicitè verò, de iis quæ quovis modo ad ea reduci possunt. Alphabetum verò supra expositum, & ordine & modo, qui sequitur, subjungitur.

Significata virtutum & vitiorum.

TABU-

T A B U L A

Totius Artis Alphabetariae à Lullo concinnatae.

Alphabetum.	Quæstiones.	Principia absoluta.	Principia respectiva.	Subjecta.	Virtutes.	Vitia.	
B.	Utrum.	Bonitas.	Differentia.	Deus.	Iustitia.	Avaritia.	Hæc omnia unicâ literâ B. significantur.
C.	Quid.	Magnitudo.	Concordantia.	Angelus.	Prudentia.	Gula.	Hæc omnia unicâ literâ C. significantur.
D.	Quare.	Duratio.	Contrarietas.	Cœlum.	Fortitudo.	Luxuria.	Hæc omnia unicâ literâ D. significantur.
E.	Quomodo.	Potentia.	Principium.	Homo.	Temperantia.	Superbia.	Hæc omnia unicâ literâ E. significantur.
F.	Ex quo.	Cognitio.	Medium.	Imaginativa.	Fides.	Acedia.	Hæc omnia unicâ literâ F. significantur.
G.	Quantum.	Voluntas.	Finis.	Sensitiva.	Spes.	Invidia.	Hæc omnia unicâ literâ G. significantur.
H.	Quale.	Virtus.	Majoritas.	Vegetativa.	Charitas.	Ira.	Hæc omnia unicâ literâ H. significantur.
I.	Ubi.	Veritas.	Æqualitas.	Elementativa.	Patientia.	Mendacium.	Hæc omnia unicâ literâ I. significantur.
K.	Quando.	Gloria.	Minoritas.	Instrumentativa.	Pietas.	Inconstantia.	Hæc omnia unicâ literâ K. significantur.

Hanc Tabulam, ut quis cum promptitudine, & sine ulla hæsitantia discernere possit, memoriæ impressam habere necesse est, unâ cum omnibus, quæ ad dicta revocari possunt. Hisce peractis proceditur ad Figuras Artis practicas; quarum prima Figura A dicitur, & indicat de Deo primario, ejusque prædicatis; estque illa, quæ sequitur.

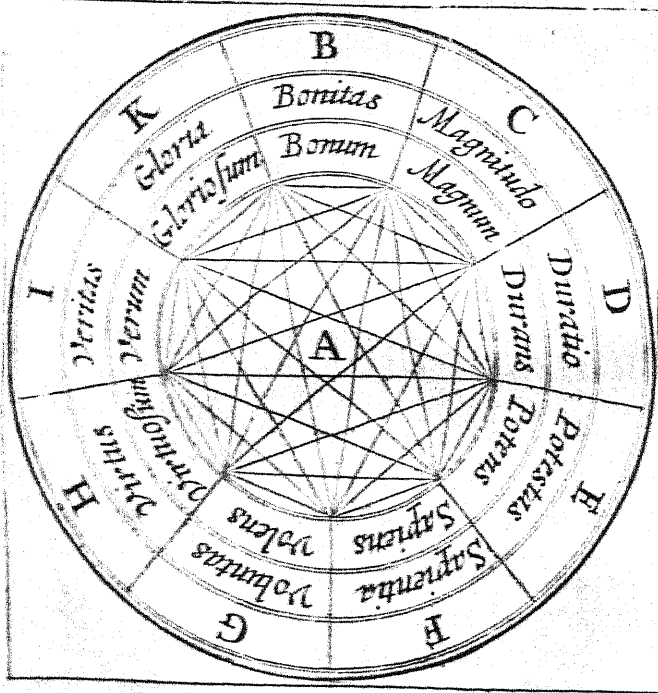

Figura dividitur in novem partes, in quarum singulis una ex supradictis Alphabeti li-

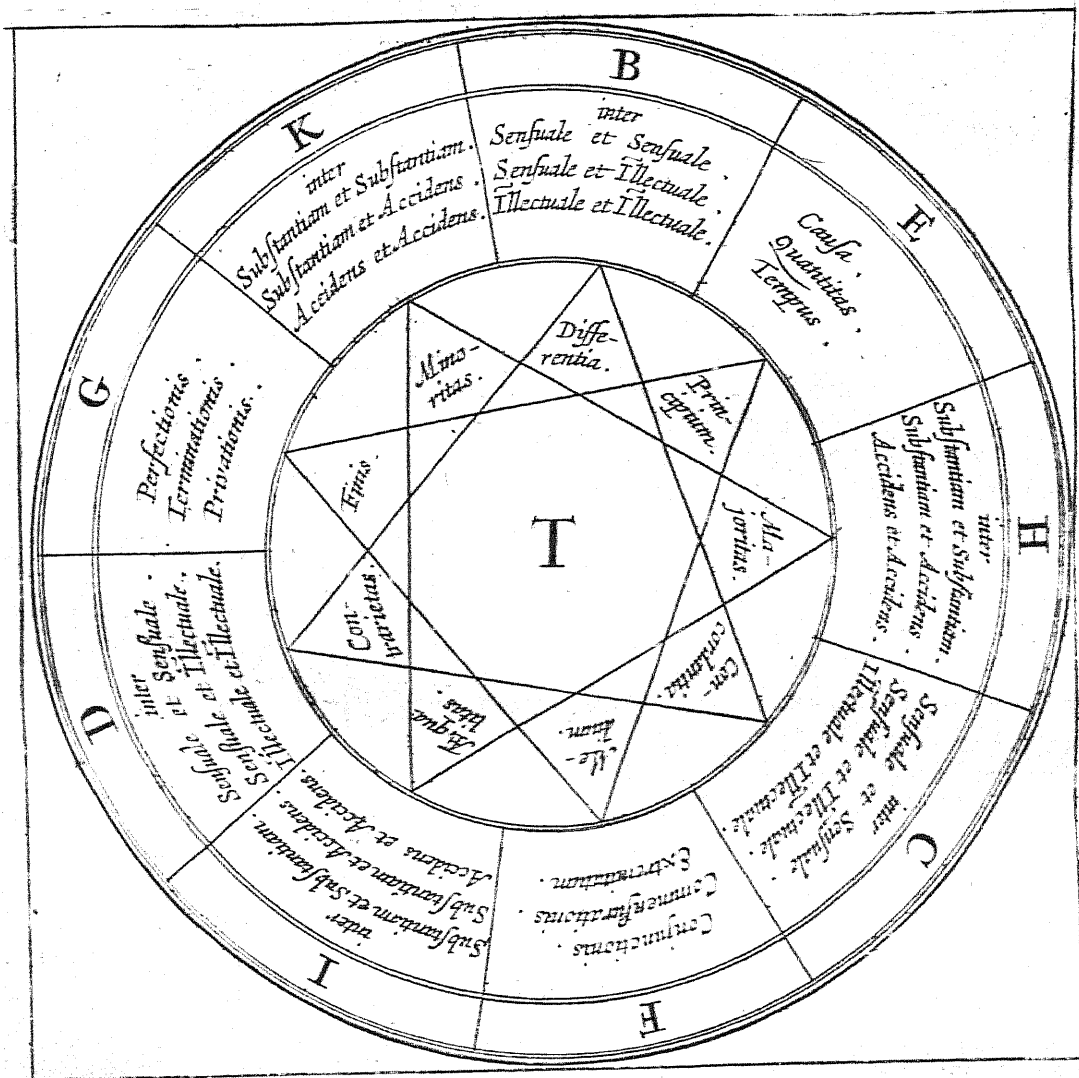
teris ponitur; Deinde in secundo circulo significata ponuntur literarum, id est, novem principia essentialia, concreta, & abstracta, ex quorum divisionum punctis singulis ad reliqua ordine posita divisionum puncta lineæ trahuntur, & emergit multiplex triangularis juxta combinationis leges, constitutio, qua innuitur principium quodcumque assumptum in Divinis, de alio quovis ordine prædicari posse; quemadmodum postea fufius declarabitur in praxi; Et uti principia hæc absoluta, transcendentalis cujusdam eminentiæ elatione fulgent, ita inter se semper convertuntur, adeo ut de prædicato subjectum, & contra de subjecto prædicatum fiat, Cyclica quadam demonstratione per terminos, uti dixi, convertibiles, quorum ope Lullus non solum Divinæ essentiæ unitatem, Triademque, sed & cæteros fidei articulos ostendere conatur. Unde non incongruè hanc primam Figuram circularem esse voluit, tum ad supramundanae sphaeræ nullis limitibus terminatæ archetypum signandum, tum ad circulares humanæ mentis in ratiocinando motus scitè exprimendos; sunt enim tres gradus, quibus veluti per scalam quandam ascendendo, descendendoque intellectus ex unitate in multitudinem diffunditur, ex multitudine in unitatem iterum refusus. Primus gradus est specificus; Secundus subalternus; Tertius verò generalissimus; in quibus vel per ascensum

contra-

contrahuntur, vel per descensum distra-
huntur omnia; per specificum ex individu-
is ascendimus in species, ex speciebus in ge-
nera, & ex his in genera universalissima, &
ex his denique per hæc in ultimas rerum
numericas differentias descendimus; & sunt
præcipua hujus Artis Sacramenta; Ita Boni-
tas V.G. quæ gradum habet generalissimum
ad contrahendum, vel distrahendum, speci-
ficatur ratione illorum principiorum, quibus

contrahendo nectitur, vel à quibus distra-
hendo removetur. Idem de omnibus no-
vem principiis essentialibus dicendum est.

Notandum verò, principium subalter-
natum magni esse ambitus, siquidem omnia
illa, quæ indicantur inter principium omni-
nò generale, & principium omninò speci-
ficum, juxta ultimam suam specificationem
dicuntur principia subalternata. Sed de his
plura in Metaphysica Combinata.

Secunda Figura T. literâ signata, quam
Lullus in Arte sua ponit, continet princi-
piorum relativorum enneadem; & sunt
Differencia, Concordantia, Contrarietas,
Principium, Medium, Finis, Majoritas,
Æqualitas, Minoritas; quæ trina triangu-
lorum implicatione comprehenduntur, uti
in præsentī signo apparet. Deinde alia in
circumferentia loculamenta distinxit, in
quibus continentur singulis principiorum
triadibus tres propriæ species generales, V.
G. Uni trigono principiorum relativorum,
quæ sunt Differencia, Concordantia, Con-
trarietas, in ambitus loculamentis, sensua-
le & sensuale, sensuale & intellectuale, in-
tellectuale & intellectuale, universales rer-
um distinctiones annexas habet; quibus
ostenditur, trina differentiarum positione

distinctionem rerum totius naturæ exhau-
riri; siquidem differentia, quæ datur inter
sensuale, & sensuale, corporeæ & sensibi-
lis naturæ longè latèque exporrectum am-
bitum respicit; quæ inter se variè compa-
rata, singula ingentem rerum scitè distin-
guendarum materiem, siue numericos, siue
specificos, genericosque gradus respicias,
suppeditant; verbi gratia, sensibile, &
sensibile, distinctionem inter Coelum, &
Terram, inter pyrum, & pinum, inter Pe-
trum, & Joannem &c. præbent.

Altera primi trigoni species, est differen-
tia inter sensibile & intellectuale, qua nova
distinctionis ratio fundatur, dum materia-
le cum immateriali, sensibile cum intelle-
ctuali, corporeum cum incorporeo com-
paratur, cujusmodi est differentia inter ani-
mam

1. Species
trigoni
quid con-
tineat.

2. Species
trigoni.

mam & corpus, inter formam & materiam, inter subjecta corporea, & virtutes eorundem materiales, inter hominem denique, & Angelum, Deumque multiplici distinctionum combinatione assignatur.

3. Trigoni species.

Tertia primi trigoni species generalis, est differentia inter intellectuale & intellectuale, cum multiplici distinctionum ratiocinio, inter animam & Angelos, inter Angelos & Angelos, inter ordines & ordines Hierarchicos, inter nos denique & Deum facto. Hisce enim in notitiam veniet, quomodo singula differant, concordent, & inter se contrarientur, unde propositio universalis nascitur: omne ens est vel sensibile tantum; vel sensibile & intellectuale, vel intellectuale Angelicum vel divinum; vel sensibile intellectuale divinum, uti Christus; quorum differentiarum novemplici distinctionum genere explanantur, de quibus omnibus & singulis in sequentibus.

2. Principiorum trias.

Secunda principiorum Trias triangulo, Principii, Medii, Finisque comprehenditur, cujus species singulis apicibus angulorum correspondentes sunt, Causa, Quantitas, Tempus. Causa competit principio; est enim omnis causa principium, sed non contra, cum principium, quam causa latius extendatur, & ex novem prædicamentis accidentalibus patet, quæ principia, non tamen causæ dicuntur, excepta sola substantia, cui inhærent. Nam omne genus generalissimum accidentale in sua coordinatione est principium, prout mediante substantia principiat omnia contenta sub eo, non tamen causa dici potest, eo quod illi nulla competat activitas per se, sed ratione substantiæ, ad cujus specificationem teste Aristotele omnia specificantur, & individuuantur accidentia. Sed revertamur ad species trigoni secundi explicandas, quæ sunt Causa, Quantitas, Tempus. Causa duplex est; *per se* & *per accidens*; per se sunt quatuor, *Materialis*, *Formalis*, *Efficiens*, *finalis*: Causa per accidens est *Casus* & *Fortuna*; Unde ingens resultat de Causis varietas, & multitudo; Idem de Quantitate, & Tempore, quæ uti omnia ad principium, Medium & finem reducuntur, ita non spernendam argumentorum copiam suppeditant, præsertim si novem subjectis applicentur; V.G. An Deus, Angelus, Cælum, Elementa, Homo &c. principia sint & Causæ, vel quid, aut quomodo causent, quorum omnium applicationem Ars docet, etiamsi confuse & intricatè; sed de his uberrimè in sequentibus.

Medii species.

Porro Medium pariter principium generalissimum suas species habet, & tres sunt; *Medium Conjunctionis*, *Mensurationis*, *Extrematum*. Medium conjunctionis investigatur

in omni re, quam ambitu suo ens transcendens complectitur, neque Creaturis tantum, sed & Deo ad intra competit. Medium mensurationis & Extremitatum, omnibus magnitudine pollentibus rebus convenit; Datur enim in omnibus rebus non tantum quantis, Medium respectu extremorum, sed in Moralibus, & Physicis. *Finis* principium generale, tres species habet: prima est, *finis perfectionis*, cujus gratia aliquid fit, siquidem teste Philosopho, finis & bonum convertuntur, & alibi, finis est optimum rei; atque idè in essentialiter subordinatis consideratur; Nam ille finis, qui est per primam intentionem, nobilior & perfectior est illo, qui est per secundam, ut patet in fabro, qui intendit clavum per secundam intentionem, & pecuniam per primam, & intendit pecuniam per secundam, & panem ex ea per primam & secundam, ut vivere per primam & secundam, & Deum intelligere & amare per primam, & sic Deus est finis perfectissimus, & per primam intentionem unicè desideratus; Deus enim, teste Dionysio, omnia ad se ipsum tanquam ultimum finem convertit; & Aristoteles 4. Phys. *Omne bonum secundum se, & suam naturam, finis est*. Altera *finis* species est *terminationis*, quia omne Ens creatum suis terminatur limitibus; In Deo verò consideratur, in quantum ii, qui eo fruuntur, jam terminum appetitus consecuti dicuntur. *Finis* verò *privationis* creatis rebus potissimum competit; Nam unamquamque rem, quæ in præteritum transit, tandem finire & consumari necesse est, ut vita, morte; visus, cœcitate; urbes & Regna, vastitate; in Deo locum tantum habet denominativè, in quantum reprobi ordinati ad ipsum, visione privantur.

Trigonus Tertius continet in se tria pariter principia respectiva, quæ ad omnia extenduntur; & sunt, *Majoritas*, *Æqualitas*, *Minoritas*: Nam *Majoritas* per omnia novem subjecta, per omnia prædicamenta, per omnes scientias, & res Mundi deducitur; Est enim magnitudo in Deo essentialiter, in reliquis creatis participativè. *Æqualitas* pariter & Deo & Creatis competit; *Minoritas* verò solum Creatis, juxta gradus dignitatis & excellentiæ, quibus unum alterum excedit, competit. Habent verò recensita principia tres species; vel enim comparatur substantia cum substantia, vel substantia cum accidente, vel Accidens cum accidente, qua comparatione, uti semper *Majoritas*, *Æqualitas*, *Minoritas* intervenit, ita hæc omnem quoque rerum creatarum ambitum meritò exhauriunt. Verùm hæc omnia in sequenti tabula expressa vide.

Trigo-

Principium finis ejusque species.

Trigonus III. ejusque contenta.

Trigonus I. principio- rum Rela- tivorum.	Differen- tia	Inter	Sensibile & fen- sibile.	Inter	Cœlum & Terram, Elementum & Mi- nerale, Lapidem & Plantam, Plan- tam & Animal.
	Concor- dantia		Sensibile & in- tellectuale.		Animam & Corpus, Subjecta & Virtutes naturales, inter Hominem & Angelum.
	Contra- rietas		Intellectuale & intellectuale.		Animam & Angelum, inter Angelum & Angelum, inter Angelum & Deum.
Trigonus II. principio- rum Rela- tivorum.	Principium cujus species		Causa	Conside- rat	Quadruplex Causarum genus.
			Quantitas		Quæcunque ad quantitatem, magnitu- dinem & extensionem rerum quovis modo revocari possunt.
			Tempus		Quæ ad durationem rerum respiciunt, & temporum conditionem.
	Medium cujus spe- cies		Conjun- ctionis.	Investi- gat ea.	Conjunctionem subjecti & prædicati, unionis rationem, & modos.
			Mensura- tionis.		Medium in omni quanto, centrum fi- gurarum, centrum magnitudinis, gra- vitatæ, & virtutis.
			Extrema- tum.		Distantiam ab extremis, proportionem medii ad extrema, media cœlorum, & Elementorum.
	Finis cujus spe- cies		Perfectionis.	Indagat exami- nanda.	Omnia ea, quæ ad finem consequen- dum conducunt, & quæcunque ad bonitatem revocantur.
			Termina- tionis.		Quæcunq; ad terminum adepti finis re- ducuntur, ut gaudium, fruitio, subjectio.
			Privatio- nis.		Omnes negationes, & privationes; omnia adversa & mala, tam in physsi- cis quàm moralibus.
Trigonus III. principio- rum Rela- tivorum.	Majoritas.	Quibus com- paratur			Substantia substantiæ, juxta novem subjecta universalialia, & principia essentialia.
	Æqualitas.				Substantia accidenti, juxta novem prædicamentorum se- riem.
	Minoritas.				Accidens accidenti, juxta novem prædicamentorum acci- dentialium conditionem.

Difficul-
tas in di-
ctis.

Atque hæc sunt prima Artis Lullianæ fundamenta hisce duabus figuris comprehensa, quibus & totius Artis theoriā exprimit; quæ profectò nisi alia methodo tradantur, fieri non posse videtur, ut Tyro quispiam ex his solis ad aliquam scientiarum notitiā perveniat, cum procedat per principia omnium abstractissima, & non nisi prius, quàm optimè instructum, & ad abstractiones assuefactum intellectum requi-

rat ; quod in pueris , & tyronibus aliisque , qui vix extremis labris scientiarum principia degustarunt , arduum , & perquam difficile esse videtur , nisi aliis modis , & rationibus ad captum eorum accommodatis , in formandis juxta artis regulas propositionibus , ratiociniisque ritè adornatis juventur , & promoveantur , quod nos facturos pollicemur , ubi prius Lullianæ Artis praxin exposuerimus .

C A P U T II.

De praxi præmissæ Theoriæ à Lullo præscriptæ.

Nullus præmissa Theoria procedit ad praxin, quam ostendit in figura, quam tertiam appellat, ex prima & secunda figura compositam, solisque creatis rebus applicat; Est autem Tabella triangularis, in qua principia essentialia per binas singulas literas indicantur, uti in sequenti figura patet.

Q. I.

Figura Tertia Lulliana.

Constat hæc Figura 36 Cameris , seu
loculamentis , & in ea ad propositiones
formandas triplici modo, descensivo, trans-
verso, & diagonali, id est, vel ex L in M.

B 2

vel

vel ex L in N, vel M in N, proceditur. In prædictis tribus modis, unum principium

I	Bc	cd	de	ef	fg	gh	hi	iK	N
	Bd	ce	df	eg	fh	gi	hK		
	Be	cf	dg	eh	fi	gK			
	Bf	cg	dh	ei	fK				
	Bg	ch	di	eK					
	Bh	ci	dK						
	Bi	cK							
M	BK								

per litteram B. indicatum, de notat subjectum respectu omnium aliorum, eo quod

prædicatur ab iis; literæ verò adjectæ huic, prædicatum designant; quid porro literæ significant, jam ex superius tradito Alphabeto constat; siquidem juxta Lullum in unaquaque Camera secundum significata litterarum, 24 quæstiones; 12 propositiones, & totidem media formari possunt: quomodo verò hæc applicentur, non nisi paucis explicat; verbi gratia, B C. indicat hanc propositionem, Bonitas est magna, eo quod informata sit à magnitudine; & B D. Bonitas est durans, quia informatur à duratione; & B E. Bonitas est potens, quia informatur à potentia, & sic de cæteris ordine propositionibus per binas singulas literas indicatis, uti ex sequenti Tabella patet, in qua literæ in singulis Cameris occurrentes exponuntur.

BB. Bonitas est bona.
BC. Bonitas est magna.
BD. Bonitas est durans.
BE. Bonitas est potens.
BF. Bonitas est sapiens.
BG. Bonitas est appetitiva.
BH. Bonitas est virtuosa.
BI. Bonitas est vera.
BK. Bonitas est gloriosa.

CD. Magnitudo est durans.
CE. Magnitudo est potens.
CF. Magnitudo est sapiens.
CG. Magnitudo est volens.
CH. Magnitudo est virtuosa.
CI. Magnitudo est vera.
CK. Magnitudo est gloriosa.

DE. Duratio est potens.
DF. Duratio est sapiens.
DG. Duratio est volens.
DH. Duratio est virtuosa.
DI. Duratio est vera.
DK. Duratio est gloriosa.

E F. Potentia est sapiens.
E G. Potentia est volens.
E H. Potentia est virtuosa.
E I. Potentia est vera.
E K. Potentia est gloriosa.

FG. Sapiencia est volens.
FH. Sapiencia est virtuosa.
FI. Sapiencia est vera.
FK. Sapiencia est gloriosa.

GH. Voluntas est virtuosa.
GI. Voluntas est vera.
GK. Voluntas est gloriosa.

HI. Virtus est vera.
HK. Virtus est gloriosa.

IK. Veritas est gloriosa.

CONSECTARIUM I.

Expositio
Figur. III.
Lulli.

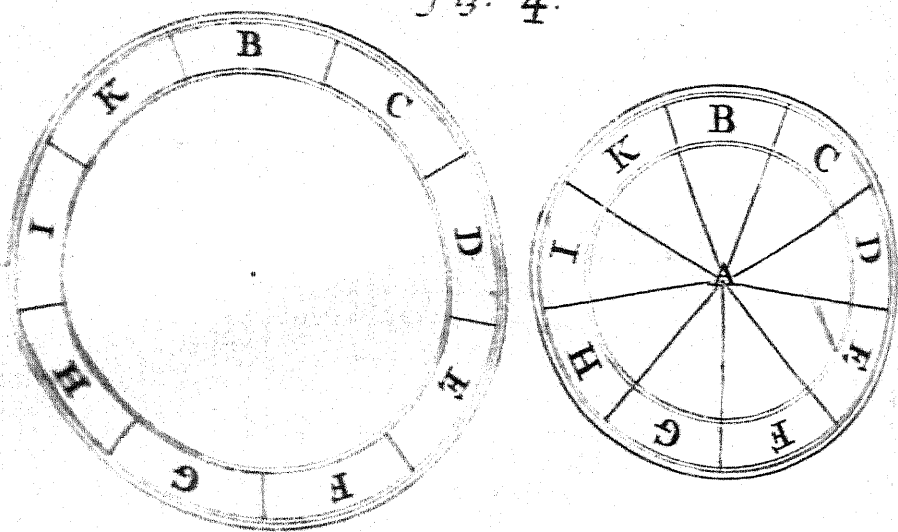
Ex his patet, Figuras in Arte Lulliana nil aliud esse, quàm terminorum mixtionem seu compositionem; conjunguntur autem in aliqua Figura subinde duæ, interdum tres, vixque ad plura se extendit, cum tres termini ad Syllogismum sufficiant. Hinc oriuntur duæ figuræ, quarum priori duæ literæ tantum competunt, uti est præsens, & constat novem Columnis, quia novem sunt literæ Alphabeti Lulliani, & quælibet litera suam habet Columnam; ut B. Columnam primam; C. secundam, & sic deinceps. In prima Columna sunt novem cellulæ, quia litera B. conjungitur cum semetipsa, & cum octo sequentibus. In secunda Columna sunt cellæ octo, quia litera C. cum semetipsa connectitur & cum septem sequentibus. In tertia Columna sunt septem cellulæ; in quarta sex; in quinta quinque; in sexta quatuor; in septima tres; in octava duæ; in nona una: nulla enim cellula

est, in qua litera prior Alphabeti subjiciatur posteriori, ne bis eadem litterarum conjunctio ponatur: V. G. nulla est cellula C B. in secunda Columna, quia esset eadem cum cellula B C. quæ ponitur in prima.

Quælibet Cella multa attributa, & propositiones continet; quælibet enim litera sumitur vel ex prima, vel ex secunda Columna Alphabeti; unde oriuntur quatuor modi hujus figuræ; Nam in quavis cellula vel accipitur utraque litera ex prima Alphabeti Columna, vel prima litera accipitur ex prima Columna Alphabeti, & secunda ex secunda; vel è contra prima litera sumitur ex secunda Columna, & secunda litera ex prima; quælibet autem litterarum in eadem Columna Alphabeti multos significat terminos: ut B. bonitatem, bonum, bonificans, bonificatum, bonificabile, bonificationem: quælibet denique litera vel attribuitur, vel subjicitur secundæ; Verbi gratia: in cellula B C. continentur hæc attributa, ut sequitur.

BC.

fig. 4.

B C.	{	Bonitas magna.	Concordia differens.	Magnitudo differentia.	Viri boni consentiunt.
		Bonitas magnitudinis.	Bonitas concordia.	Differentia exigua.	Concordia est bona.
C B.	{	Magnitudo bona.	Concordia differentia.	Bonitas magnifica.	Differentia est magna.
		Magnitudo bonitatis.	Concordia differens.	Magnitudo est bona.	Magnitudo differt.
		Differentia concordantia.	Bonitas concordia.	Res differentes in quibusdam concordant.	
		Concordia differentia.	Consensus bonorum.	Concordes interdum dissentiunt.	

CONSECTARIUM II.

Ex his patet secundò, B C. non tantum in hac tabula denotare Bonum, Magnum; sed insuper quaestionem, Utrum, Differentiam, Deum, Justitiam, Avaritiam, & hæc omnia per literam B. designata. Per C. verò annotantur Quid, Concordantia; Angelus, Prudentia, Gula; quæ quidem omnia simul in unum confusa uti inextricabiles difficultates pariunt, ita verius tormentum, quàm ullum ingeniis emolumentum adferre nemo non videt.

Tertiò patet ex hac Tabella, quàm Tyroni difficile sit futurum, hisce solis, & non nisi pauculis instructum, sibi de omnibus disceptandi notitiam polliceri; tametsi enim omnia in ea implicite, & virtute, quæ in natura rerum existunt, contineantur; arduum tamen omnino ne dicam ἀδύνατον existimo, ab eo qui non exercitatus est in theoreticis scientiis, in hac Arte quidquam laude dignum præstari posse: si enim quærat quispiam Artista; An arbor sit bona? Respondebit affirmativè. Quare? ex eo, quod bonitas sit magna, sit durabilis, sit potens, &c. quid tum? nihil dicis, hoc enim primò noramus; nisi itaque per alios termi-

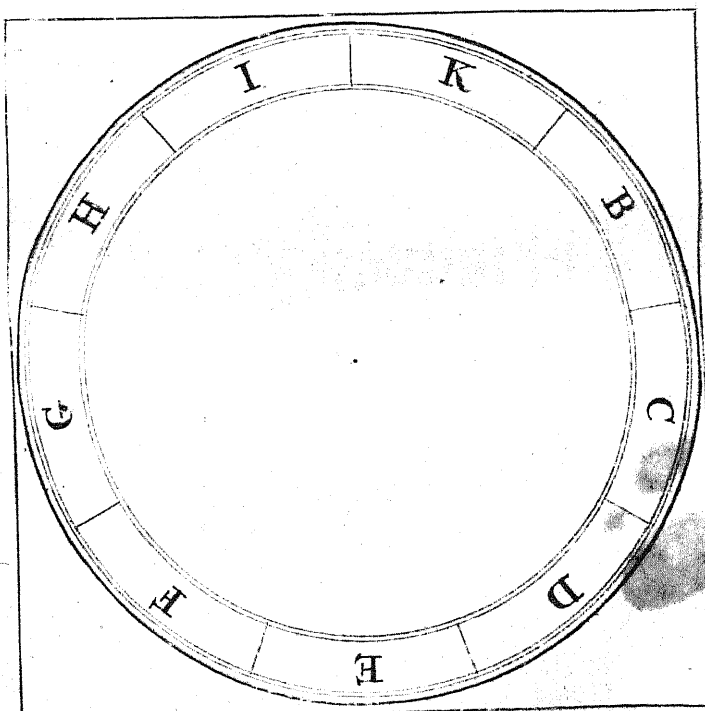
nos, qui naturam arboris proximè respiciunt, propositam quaestionem demonstraveris, nihil novitate dignum præstabis. At ex tempore cum industria novos, & appropriatos, quibus id probetur, terminos invenire, pueri non est, nec inexperti, sed Viri Philosophi, jam in palestra scholastica diu multumque exercitati. Non ignoro ingentem rerum, argumentorum, quaestionumque farraginem in Arte Magna Lulli exhiberi; sed quod semper improbavi, sine applicatione & methodo facili, quam omnes desiderant: Accedit stylus barbarus, obscuritasque in explicando inextricabilis; Unde mirum non est, Artis exercitationem adhuc latere, & à nemine hucusque fuisse plenè comprehensam. Fateor tamen institutum Lulli admirandum & ingeniosissimum; si fuisset, qui applicationis methodum facilitati junctam tradidisset. Quæritur itaque in hac Arte modus facilis, & expeditus, quo, ad quamvis propositam quaestionem sine hæsitazione respondeas, quem in nostra Arte nos Deo dante tradituros pollicemur; Ubi & aliam tabulam uberiolem, & ad quaestiones formandas commodiorem nos exhibituros confidimus. Sed procedamus ad quartam Figuram.

§. II.

De Figura quarta Lulliana.

Quarta Figura Lullianæ Artis tribus circulis constat, quorum superior est immobilis seu fixus; duo verò interiores sunt mobiles ut in præsentī Figura apparet.

Verum hoc loco solum primas septem revolutiones ad Lectoris directionem apponam eo modo, quo ex circulis extractæ sunt, ut Combinationis ratio facilius intelligatur.

* B 3

Figura

Figura quarta Lulliana.

Revolutio Prima.	Secunda.	Tertia.	Quarta.	Quinta.	Sexta.	Septima.
B C D	B D E	B E F	B F G	B G H	B H I	B I K
B C E	B D F	B E G	B F H	B G I	B H K	
B C F	B D G	B E H	B F I	B G K		
B C G	B D H	B E I	B F K			
B C H	B D I	B E K				
B C I	B D K					
B C K						

Genesis harum Columellarum hæc est: Si immobilis circuli exterioris literæ B. ad medii circuli literam C. applicueris, & deinde inferioris circuli literis ordine à D. incipiendo, literis B C. admoveris, nascetur prima Columna septem Camerarum. Hoc peracto, si B. submoveris D. in secundo circulo, & in tertio circulo literam E. admoveris literis B D. ex revolutione circuli infimi nascetur Columna secunda. Si iterum B. in secundo circulo E. & in tertio circulo iis admoveris literam F; ex revolutione hujus circuli nascetur tertia Columna: & sic de cæteris; Et sunt 28. quæ per 3. multiplicata dant 84. & hæc iterum multiplicata per 3. dant 252. Cameras, totidem videlicet sedes argumentorum. Atque hæc est methodus à Lullo præscripta, pulchra fanè, & quæ ingenium sapiat, si terminorum reducibilium applicationem clariùs & ἀμειωδέως docuisset. Quod ut fiat, nos aliam

tabulam combinatoriam in sequentibus exhibebimus, qua quæcunque intra hanc Artem desiderari possunt, continentur. Sed jam ad praxin ejus procedamus.

Duplicem hujus figuræ praxin præscribit Lullus, una, quæ fit per circulorum revolutionem; Altera per Tabulam; per circularem figuram omnes quæstiones scibiles, & peregrinas determinari, & examinari posse putat, & ad conclusionem formandam plures rationes adduci; atque in hac consistit, ut termini impliciti reducantur ad terminos explicitos, quæ sunt octodecim principia partim absoluta, partim respectiva, & novem subjecta, de quibus primo loco.

Secundò per Tabulam, quam generalem vocat, & ut suprà distinguit, ex trium circulorum revolutione conficitur cum addito T. quæ respectiva principia post se denotat sumenda, & est illa quæ sequitur.

T A B U L A Generalis Lulli.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
b c d t	c d e t	d e f t	e f g t	f g h t	g h i t	h i k t
b c t b	c d t c	d e t d	e f t e	f g t f	g h t g	h i t h
b c t c	c d t d	d e t e	e f t f	f g t g	g h t h	h i t i
b c t d	c d t e	d e t f	e f t g	f g t h	g h t i	h i t k
b d t b	c e t c	d e t d	e g t e	f h t f	g i t g	h k t e
b d t c	c e t d	d f t e	e g t f	f h t g	g i t h	h k t i
b d t d	c e t e	d f t f	e g t g	f h t h	g i t i	h k t k
b t b c	c t c d	d t d e	e t e f	f t f g	g t g h	h t h i
b t b d	c t c e	d t d f	e t e g	f t f h	g t g i	h t h k
b t c d	c t d e	d t e f	e t f g	f t g h	g t h i	h t i k
c d t b	d e t c	e f t d	f g t e	g h t f	h i t g	i k t h
c d t c	d e t d	e f t e	f g t f	g h t g	h i t h	i k t i
c d t d	d e t e	e f t f	f g t g	g h t h	h i t i	i k t k
c t b c	d t c d	e t d e	f t e f	g t f g	h t g h	i t h i
c t b d	d t c e	e t d f	f t e g	g t f h	h t g i	i t h k
c t c d	d t d e	e t e f	f t f g	g t g h	h t h i	i t i k
d t b c	e t c d	f t d e	g t e f	h t f g	i t g h	k t h i
d t b d	e t c e	f t d f	g t e g	h t f h	i t g i	k t h k
d t c d	e t d e	f t e f	g t f g	h f g h	i t h i	k t i k
t b c d	t c d e	t d e f	t e f g	t f g h	t g h i	t h i k

Hæc

Hæc est celebris illa Tabula Lulliana, quod subiectum est, in quo intellectus, ut ille dicit, se facit universalem, & quod intelligit, & abstrahit ab ipso multa particularia omnium materiarum, discurrendo per principia, applicando cuilibet quæstioni 20 rationes, declarandoque suam quæstionem, & à qualibet Camera ipsius Columnæ abstrahitur una ratio. Tabula habet septem Columnas, in quibus implicantur 84 Columnæ explicatæ in præcedentibus. In ipsa Tabula T. significat, quod literæ, quæ præcedunt T. pertinent ad primam Figuram; & quæ T. sequuntur, pertinent ad secundam Figuram. Per Tabulam, uti ait Lullus, intellectus ascensivus & descensivus fit: Ascensivus est, quando ascendit ad priora, & generaliora; Descensivus verò quando ex universalibus descendit ad particularia. Est & Copulativus, quia adjungit Columnam. *V. Gr.* B C D. cum C D E. & sic de cæteris. Hisce deinde jungit aliam praxis metho-

dum, quam vocat multiplicationem quartæ Figuræ, & hisce subiectis regulis de inventionem principiorum, & regularum, quas applicare docet novem subiectis universalibus: Apponit tandem his 100 formarum applicationem; quibus omnibus ritè cognitis, ait; quemvis ad omnium notitiam pervenire posse; praxin arcanumque, ab omni obscuritate solutam in III. Libro demonstro; quia etsi quandoque mysteria sub ipso latentia prodant, adeò tamen obscurè & confusè ea proponit, ut quid velit, nisi ab exercitissimo intelligi vix possit; ne itaque hoc loco & in principio hujus operis statim caliginem Lectori offundam, arcanæ methodi elucidationem consulto in Lib. III. distulimus. Nostrum enim est, non Lullianam methodum hoc loco docere, sed principiis ab eo mutuatis novam condere, multò Lullianâ faciliorem, expeditioremque; quod jam dante Deo nos præstituros confidimus.

ARTIS

A R T I S MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ,

LIBER SECUNDUS.

Q U O

*Nova methodus Lulliana facilior, aptior atque
expeditior in meliorem formam reducitur.*

P A R S I.

Modus & ratio novæ doctrinæ expo-
nitur.

C A P U T I.

De Causa, & Occasione novæ methodi.

Difficultatem Lullianæ methodi in tribus consistere, supra docuimus; quorum primum in Alphabeto novem literarum B C D E F G H I K consistit, quarum unaquæque diversa rerum significata notat; Verbi gratia: B. notat Bonitatem, Utrum, Deum, Differentiam, Justitiam, Avaritiam. C. alia, uti supra ex Alphabeto Lulliano patuit; quæ res dici non potest, quantam in Tyronum animis confusionem in tanta ad novem hæc principia absoluta, cæterorumque reducibilium terminorum implicitorum multitudine pariat. Secunda difficultas in hoc consistit, quod difficillimum, & perarduum sit, terminos sex Enneadum ad suas singulis congruas literas, earumque significata reducere. Tertia est, quod divinam memoriam habere oporteret, qui regulas, terminos, propositiones, distinctiones, definitiones, Figurarum inter cætera significationem, tot conversiones Figurarum, centumque formarum positiones, perfectè, & sine confusione menti impressas teneat, &

cum sperato fructu ad aliquid in Arte præstandum, pertingat; Unde ipsemet Lullus apertè fatetur, neminem ad Artis perfectionem pertingere posse, nisi & subtilissimo ingenio, tenacissima memoria, & naturali quadam mentis sagacitate imbutus fuerit; Hanc summam penetrandæ artis difficultatem, cum plures mihi proposuissent, tum in excellenti dignitatis gradu constituti, tum ex celebrioribus Academiis Viri, omni literarum genere ornatissimi, & num ad faciliorem methodum, tam intricatum negotium redigi posset, à me quæsisent; ego verò à natura ita comparatus sim, ut nihil laude dignius existimem, quàm conclamata penè, quæ in Scholis passim in omni scientiarum genere occurrunt, argumenta, ad incudem revocare; & si quidem ingenii Vires non deficiant, novo inventionum cumulo adornare, ita & artem Lullianam nova methodo, eaque commodiori exornatam bono publico exhibere, ut inventum sublime, quod ab illuminato Lullo, laudabili conatu inceptum fuit, meâ operâ compleatur. Ab ovo itaque rem ordiamur.

C A P U T

CAPUT II.

De modo & ratione Artis novæ, & de novis Alphabetis, quæ singulis differentibus Enneadum classibus attributa sunt.

CUm itaque proprio experimento, difficultates in Arte Lulliana suprà descriptas didicissem, serò mecum pensitavi, quid ingeniosi Viri inventa nonnullum tandem in Republica Literaria usum obtinerent. Ad confusionem itaque vitandam, & ad omnia majori cum distinctione dilucidanda, primò Characteres Lulli mutavimus; id est, nova Alphabeta præscripsimus: Enneades tamen, tum erotematicum, sive quæstionum, tum principiorum, tam absolutorum, quàm relativorum,

eo ordine, quo eas Lullus posuit, veluti unicum totius Artis fundamentum, paucis immutatis, retinuimus, Figuris tantùm alio modo dispositis; undè differentes à Lullo, & Circuli, & Pinaces, seu Abaci Combinatorii emerferunt. Prædicata quoque singulis triadibus literarum propria, veluti media quædam argumentandi adjunximus, ne quicquam deesset, quod negotio, omni ex parte summam facilitatem conciliaret. Quæ omnia ordine prosecuturus, ea, quæ licebit, brevitate perstringam.

CAPUT III.

De Enneade Erotematica, sive de Quæstionibus.

CUm nihil sine Quæstione in negotio Literario confici possit, rectè primo loco Enneadem Erotematicam posuimus, tanquam primum omnium fundamentum.

Lullus hanc Enneadem communi Alphabeto suo, non sine confusione Legentium inferuit, ita ut B. literæ tribuat quæstionem Utrum: C. Quid: D. de quo: & sic de cæteris ordine quæstionum circumstantiis, uti ex Alphabeto ejus supraposito patet. Nos ad confusionem vitandam, peculiari Alphabeto hanc Enneadem, videlicet per novem numerorum naturali ordine procedentium, Figuras exornabimus; ita ut per 1. quæstio An: per 2. Quid: per 3. Cur, per 4. Quantum, & sic de cæteris, sint indicatæ. Retinemus autem hic Enneadem Erotematicam, sive quæstionariam, sed ordinem tantùm permutavimus; Enneas sequitur unico Verficulo comprehensa.

1.	2.	3.	4.	5.
An.	Quid.	Cur.	Quantum.	Qui.
6.	7.	8.	9.	
Quale.	Ubi.	Quando.	Quibuscum.	

Ad hanc Enneadem Erotematicam, quid quid sub quæstionem cadere potest, comprehenditur, ita ut nihil in rerum natura sit cognoscibile, quod non hac quæstionum Enneade exhaustiatur; unde magni in hac nova Arte momenti est, & meritò primum inter Enneades paulò ante expositas locum meretur; Cum inquisitio rerum ante omnia naturaliter sibi insita habeat harum quæstionum circumstantias; ut si de Platone V. G. inquisitio facienda sit, Ante omnia quæri solet; An Plato verè talis fuerit, qualis describitur: quid fuerit, quid egerit; Cur Plato vocatus; quantus, & qualis fuerit; quando, ubi, quomodò, quibuscum vixerit. Hoc pacto in omni quæstione, de quacunque re instituta, procedendum est. Quam Enneadem, qui ritè calluerit, is innumerabiles sibi argumentorum, rationumque novarum sedes præparatas inveniet, ad disputationem propositam, multis variisque modis urgendam, uti postea in praxi videbitur. Sed jam singulorum principiorum definitiones, divisiones, distinctiones ordine describamus.

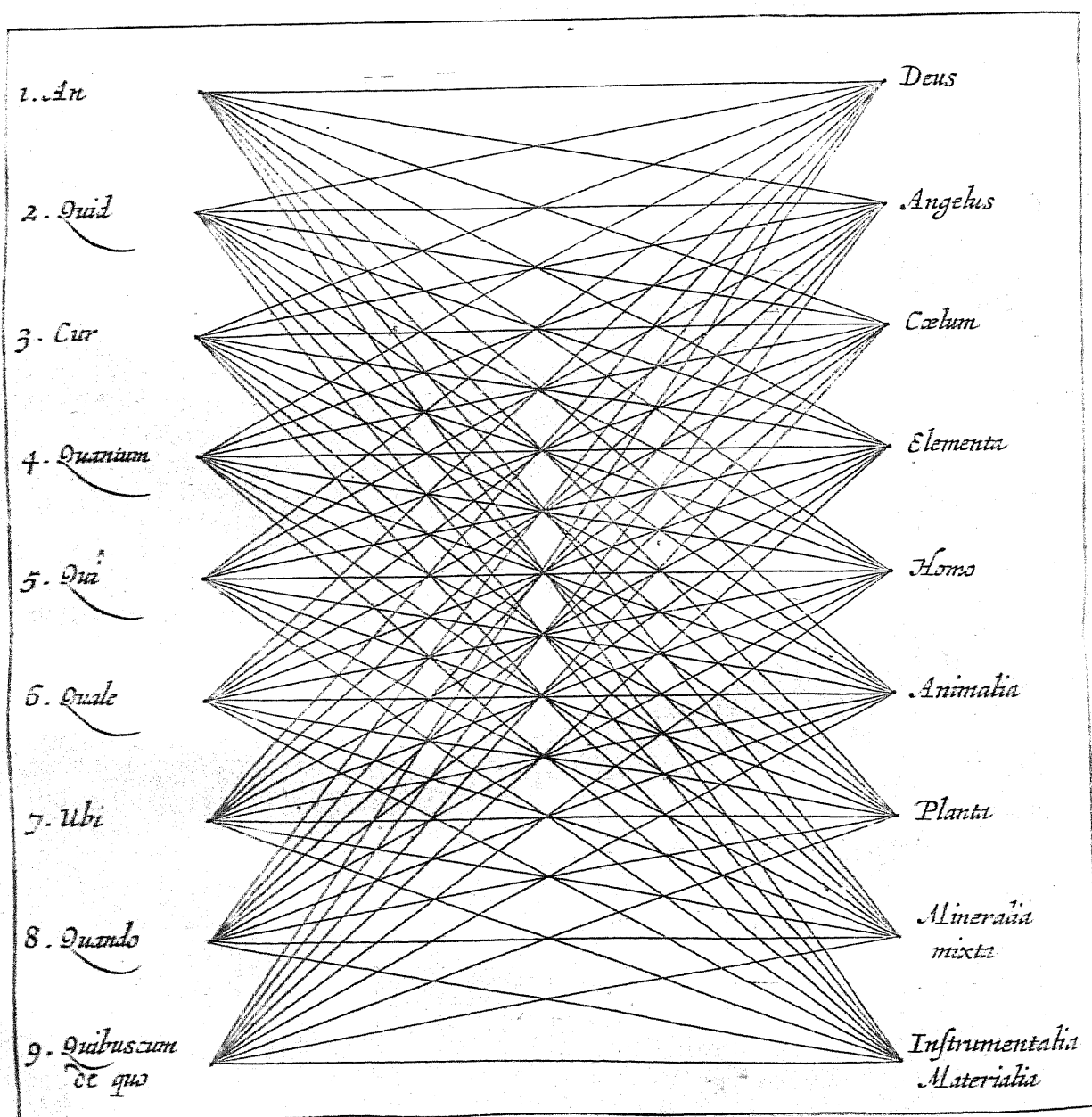
CAPUT IV.

De definitione principiorum Erotematicæ Enneadis, & de Regulis observandis in quæstionibus.

Quoniam quæstio necessario prærequirit subjectum aliquod, circa quod disceptatio instituitur. Talia subjecta nos in præcedentibus, novem statuimus cum Lullo, & sunt: Deus, Angelus, Cælum, Elementa, Homo constans anima & corpore, Animalia, & quæ totum comprehendunt naturæ ambitum, Plantæ, sive vegetabilis natura, Mineralia, & quæcunque ex his mixta oriuntur, denique Materialia, sive Instrumentalia: Ad quæ novem subjecta, quidquid univer-

sâ Mundi Machinâ continetur, revocatur. Horum autem subjectorum natura & ratio sciri non possunt, nisi per prævium quæstionum hîc positarum examen; neque hæc omnia cognosci possunt, nisi per novem principiorum essentialium, tam absolutorum, quàm relativorum accessionem. Atque hoc Enneadum quaternario, vera illa à Pythagora intentata Tetractis notitia perfectè acquiri potest. Quæ omnia unico typo hîc exhibenda duxi.

Typus universalis, omnibus de quacunque re proposita quæstionibus formandis, aptus.

TABU.

TABULA Significationis Quæstionum.

1. <i>An.</i>	} Connotat, rei	Possibilitatem, & existentiam.
2. <i>Quid.</i>		Quidditatem.
3. <i>Cur.</i>		Causalitatem.
4. <i>Quantum.</i>		Quantitatem, Multiplicitatem.
5. <i>Qui. quomodo.</i>		Modalitatem.
6. <i>Quale.</i>		Qualitatem.
7. <i>Ubi.</i>		Localitatem.
8. <i>Quando.</i>		Temporalitatem.
9. <i>Quibuscum. de quo.</i>		Instrumentalitatem.

CAPUT V.

De Regulis Quæstionum.

Quæstio hæc dicitur, non dubitativa propositio, sed ipsum signum quæsitivum, sive ipse terminus, per quem quærimus. Regulam verò dicimus, rectam rationem respondendi ad quæstionem; Regulâ siquidem dirigitur intellectus, ut aptè definire possit. Distinguuntur autem hæ quæstiones inter se; quarum aliæ sunt essentielles; quibus de essentia rei quæritur; aliæ accidentales, quibus quæritur de aliquo accidente rei, & necessario præcedit, ne in cæteris perperam tempus teratur.

REGULA I.

Per quæstionem; An vel Utrum?

Quæstio *An*, vel *Utrum*, semper possibilitatem rei implicitam habet; Unde semper sub dubio respondendum est, vel affirmativè, vel negativè, vel distinctivè.

Queritur itaque primò.

Subjecta universalialia.

Respondetur per dubitationem, affirmationem, vel negationem.

An fit	Simpliciter, an conditionaliter.	} Subjecta universalialia.	Deus.	} Per	Dubitationem; quando dubii rei effectus proponuntur, si in alterutram partem rationes produci possint, si propositiones sibi invicem fidem abrogantes, adferantur.
	Per se, an in alio subjecto.		Angelus.		Affirmationem; Si exhibitæ rei, necessitas, contingentia, autoritas, tum ex sacris, tum ex profanis hystoriis adfertur.
	Per compositionem partium.		Cœlum.		
	Per additionem.		Elementa.		Negationem; cum impossibilitas, auctoritate, ratione, experimento, probatione facti, vel artificiosa, vel conjecturali ostenditur.
	Possibilitèr.		Homo.		
	Impossibilitèr.		Animal.		
	Necessariò.		Planta.		
	Contingenter.		Minerale.		
			9. Prædicamenta.		

REGULA II.

De

Quid. Quis. Quæ. Quod.

Habita cognitione, quòd res proposita, verè, & realiter fit, rectè Respondetur, quid fit illa res, atque adeò quæstio statim quidditatem, seu definitionem rei explicat.

Queritur itaque.

Subjecta universalia.

Quid illa res sit in se, quid in alio?	} <i>Verb. Gr.</i> Quid sit	Deus.
Quid in se formaliter, id est, per formam?		Angelus.
Quid in se sit essentialiter, ratione sui esse?		Coelum.
Quid essentialiter, id est, cum alio?		Elementa.
Quid agat, quid patiatur?		Homo.
Quid sit contentivè, an ut totum respectu partium?		Animal.
Quid compositivè, id est, quam habeat mixtionem materiae & formae?		Planta.
Quid eminenter, respectu entium Mundi?		Minerale.
Quid virtualiter in esse reali?		9. Predicamenta.
Quid virtualiter in esse cognito?		
Quid potentialiter, respectu actionum, & objectorum?		
Quid unitivè, respectu generationis?		
Quid indenticè, ratione speciei?		
Quid per dominium, ratione rerum sibi subditarum?		
Quid per influxum, ratione Coeli, & Astrorum?		
Quid per mixtionem, ratione Elementorum?		
Quid per modum perficientis substantialiter, vel ac- cidentaliter?		

EXEMPLUM I.

Ut si queratur.

Quid sit homo?	R. Esse Animal rationale.
Quid in se formaliter?	R. Quod omnem operationem à forma rationali obtineat.
Quid homo est in se essentialiter?	R. Esse compositionem ex materia & for- ma rationali.

Et sic de cæteris, quæ in sequentibus fusiùs declarabuntur.

EXEMPLUM II.

Quid sit in alio?

An ut { 1. Forma accidentalis five substantialis in materia?	An ut { 5. Potentiâ, seu virtute in alio?
2. Pars in toto?	6. Locatum in loco?
3. Totum in suis partibus?	7. Causa in effectu, & contra?
4. Inferius in superiori?	8. Principiatum in suo principio?

EXEMPLUM III.

Quid Deus in se?	R. Esse suum esse.
Quid in alio?	R. Dominus, Creator, Omnipotens, Sal- vator.
Quid in se in formaliter?	R. Esse bonum, magnum, æternum, ve- rum &c.
Quid essentialiter, & coessentialiter?	R. Esse per se, & essentialiter, esse trinum per notionales actus.

Hoc pacto actio & passio in Deo non est prædicamentalis, sed perfectiva; sic primum principium activum, in Deo paternitas est, filiatio passivum generationis principium.

Quid contentivè?	R. Esse omnia in omnibus, complecti om- nia absque fine & termino.
Quid compositivè?	An compositionem aliquam admittat?
Quid eminenter?	R. Omnium eminentissima perfectione continere omnes perfectiones crea- turarum.
Quid potentialiter?	R. Esse omnipotentem.
Quid unitivè? quid indenticè?	R. Esse unum simplex perfectum, unitate essentiali. Et sic de cæteris.

RE-

REGULA III.

De Cur, Quare.

Quæstio, (*Quare*) meritò quidditatem sequitur, & involvit intra se omnem Causalitatem, & clavis dicitur, quâ portæ scientiarum aperiuntur.

Quæritur itaque.

Quare res est proposita?	} Resolvitur tertia quæ- stio per	{	Causam efficientem.
Quare est hoc, & non aliud?			Causam motivam seu impellentem seu finalem.
Quare est ab hoc?			Causam materialem.
Quare est hujus?			Causam formalem.

Quæritur verbi gratia.

Quare Christus sit & dicatur Pastor bonus?	R.	Per causam efficientem hujus pastora- tus, quæ est præordinatio, & unctio ad hujus genus muneris.
Quare voluerit esse Pastor bonus? id est, quæ causa motiva?	R.	Quia purus Dei amor, beneplacitum, & voluntas Dei fuit.
Per causam materialem.	R.	Quia nos gubernat, nutrit, defendit, lupos coërcet, oves tuetur.
Per causam formalem.	R.	Quia nutrit pabulo spiritali carnis suæ, regit verbo ac Spiritu ad vi- tam æternam consequendam.
Per causam finalem.	R.	Quia gloria Dei, & Christi indè con- sequitur. &c.

REGULA IV.

De Quæstione Quantum.

Quæritur in hac Regula de *quantitate absoluta*, vel *comparativa*; *continua*, vel *discreta*, quæ ita generaliter hoc loco accipitur, ut quamlibet formalitatem, uti finitum, & infinitum, comprehendat.

Quæritur itaque primò. Num res, quæ proponitur, sit extensivè, vel intensivè quanta; sitnè longa, lata, profunda, & hujus regula est *quantitas*.

Secundò quæritur de multitudine, & fit per signum *Quot*; cujus regula est *multitudo*.
Tertiò quæritur de ordine, & fit quæstio per signum *Quotus*, cujus regula est *Ordo*.
Quartò quæritur de multiplicatione, & fit per signum *Quotuplex*, cujus regula est *multiplicitas*.
Quintò quæritur de distributione, & fit per signum *Quoties*, cujus regula est *distributio*.

REGULA V.

De Quæstione Quî, vel Quomodò.

Involvit hæc quæstio omnem modalitatem, five varios effendi modos.

Quæritur itaque, quomodò res proposita sit in alio?

An ut {	1. Genus in specie?	An ut {	11. In Tempore?
	2. Species in individuo?		12. In Vase?
	3. Species in genere?		13. In Gubernatore?
	4. Individium in specie?		14. Secundùm quandam præcellentiam?
	5. Pars in toto integrali?		15. Forma naturalis, ut immortalitas in anima, ratio in homine?
	6. Totum in partibus?		16. In Commixtione?
	7. Accidens in subiecto?		17. Cognitum in cognoscente?
	8. Forma in materia?		18. Pictum in pictura?
	9. Causa in efficiente?		19. Æquivocè?
	10. In Causa finali? in Loco?		20. Æquivocum & analogum in æqui- vocato & analogato?

C 3

R E.

REGULA VI.

De Quæstione, Quale.

Quæstio, *Quale*, de duplici *qualitate* instituitur, & est regula dirigens intellectum ad cognoscendas qualitates alicui subjecto inexistentes; estque *substantialis*, vel *accidentalis*, vel *moralis*. Substantialis qualitas est illa, quæ immediatè profuit ab essentia rei, uti risibilitas in homine, hinnibilitas in equo &c: uti patet ex hoc syllogismo.

Omne præscindens à quocunque posteriori realiter identificatur cum omni incluso in eo.

Sed homo in quantum homo præscindit à quocunque posteriori.

Ergo realiter identificatur cum omni incluso in eo.

Sed risibilitas proprietas hominis includitur in homine.

Ergo identificatur cum eo realiter.

Major est vera; Minor pariter vera est, per reduplicationem factam, quâ id solum ponitur, quod est de essentia rei: quoad secundam consequentiam etiam patet; nam homo in quantum homo, habet potentiam ad actum ridendi, nec Deus posset dare ei

illam proprietatem, si ejus incapax esset. Hinc patet, omnes proprietates immediatè à forma rei emanantes, esse essentielles & substantiales; tunc tamen accidentium numero jungi, quando ad actum externum ordinantur, & pro termino habent actum extrinsecum, videlicet ridendi; & talis qualitas non modò distinguitur realiter juxta mentem *D. Thomæ* à subjecto, sed etiam essentialiter à genere subalterno; substantialis verò & intrinseca juxta *Scotum* formaliter. Accidentaliter verò qualitas sive communis pluribus convenit, ut albedo, nigredo; ut in qualitatibus elementaribus siccitas terræ appropriatur igni; & caliditas ignis, aëri; & aquæ humiditas, aëri; & terræ, aquæ frigiditas. In Deo verò qualitas, sive proprietas, est prorsus substantialis, alterius ordinis à prædicamentali; siquidem, quæcunque in eo attributa considerantur magnitudinis, infinitudinis, æternitatis &c: Sunt ei propria substantialiter, & indentificata cum ipsa natura, & essentia Dei; in quantum verò notionales actus concernunt, Paternitas est propria Patri; Filiatio, Filio; Spiritui Sancto verò, Spiratio passiva propria est.

Queritur itaque primò de quocunque subjecto proposito.

Quale id sit intrinsecè & essentialiter?

R. Per omnes eas, quæ essentiam rei concernunt, qualitates.

Quale sit, in quantum accidentibus subjectum est?

R. Vel quantitate extensiva vel intensiva.

Quale sit quoad actionem & passionem?

R. Esse quale suscipiendo omnes qualitates, sive primas elementares, sive secundas, sive tertias, sive intrinsecas sive extrinsecas operationes, sive à sensibus dependentes.

Qualem respectum, sive relationem dicat ad alia?

R. Comparando qualitates singulas ad alias considerando, & combinando eas cum respectu unius ad aliud.

Quale sit in loco, tempore, situ, habitu?

R. Juxta eas condiciones, quas circumstantiæ loci, temporis, situs, habitus, requirunt.

Quale sit moraliter?

R. Esse quale per virtutes morales, & opposita iis vitia.

REGULA VII.

De Ubi.

Quæstio de, *Ubi*, *localitatem* rei involvens triplex est: *Immensurativa*, *Definitiva*, *Circumscriptiva*; gratia cujus unumquodque supponitur ratiocinio per regulas magnitudinis, & durationis, & secundum judicium in iis repertum respondendum est ad quæstionem *de Ubi*. Ut si quæretur, ubi est Deus? Videndum est primò, quid sit

Deus secundum præmissas quæstionum regulas; quo facto; Respondeo. Deum esse ubiquè, ed quod sit ens immensum, quo majus excogitari non potest, ac magis rebus omnibus, quàm res ipsæ sibi ipsis, intrinsecum; Et sic est in quolibet indivisibili puncto non tanquam ens comprehensum à loco, sed tanquam ens comprehendens, & locum, & omnia, quæ naturæ ambitu concluduntur.

Angelus verò est in loco definitivè, quia ejus localitas non est immensè, sed suis finibus

Quomodo
Deus sit.

Angelus
quomodo
in loco.
bus

bus & terminis à Deo constitutis clauditur, totus in toto, & totus in qualibet parte, ubi enim operatur, ibi est; si enim est in Oriente, non est in Occidente; si in hoc loco, non est in alio; quæ de Anima ra-

tionali pari ratione intelligenda sunt.

Homo verò corporeus circumscriptivè in loco est, & talis locus est habitudo locantis ad rem locatam, id est, loci, ad hominem locatum. Homo, & res corporeæ.

Queritur itaque.

Ubi sit res proposita?
Quantum ubi habeat?

R. Per definitionem loci.

R. Per tres species, uti, per immensurativam in Deo: per definitivam in Angelis: per circumscriptivam in corporeis rebus.

Quale ubi habeat?
Quamdiu ibi duret?

R. Per Figuras locantis & locati.

R. Per moram locati in loco mutabili, in Angelis & homine, immutabili in Deo, qui est in se ipso sine loco.

An spatium imaginarium sit in loco?

R. Neg. per nullibi, quia ubi non est locus, ibi removentur omnia quæ ad locum pertinent, uti alibi, ibi, alicubi. &c.

REGULA VIII.

De Questione Quando.

Quæstio de *Quando* interrogat de *duratione* rei secundum ejus permanentiam; estque triplex; videlicet *æterna*, *æviterna*, *temporalis*; quarum prima Deo; secunda Angelis, Animabus, Mundo; Tertia generationi, & corruptioni obnoxiiis rebus convenit. Nam si quærat de Deo, quando sit; postquam examinasti, primò, quid sit, & de quo sit; deinde quando sit, ubi sit, secundum judicium in eis inventum, respondendum est; & quoniam est ens ubique præsens, & immensum, quo majus excogitari non potest; ergò æternum esse infe-

res, & quod duratio ejus sit interminabilis vitæ, tota simul & perfecta possessio, & hoc pacto omnem amplectitur durationem in se semper existentem, & sic totius temporis defluxus ad eum comparatus, non est, nisi instantaneum in æternitate momentum. *Æviterna* verò duratione omnes immediati primæ causæ effectus mensurantur, uti *Angeli*, *Animæ*, & cætera temporis subjecta entia, quoad initium saltem, non verò, quoad terminum.

Temporalis denique duratione omnia re- *Tempo-*
liqua, temporis subjecta, & generationi & *ralis.*
corruptioni obnoxia, uti animalia, plantæ, & ex elementorum mixtura composita corpora.

Queritur itaque.

Quando res proposita sit aut fuerit?

R. Per circumstantias temporis, annos, menses, septimanas, horas, minuta, &c.

Quanto tempore permanferit in tali & tali statu?

R. Tali monarchia, tot & tot annis, sub tali Regis, Principis imperio, tanto tempore.

Sub quali conditione temporis fuerit?

R. Tempore felici vel infelici, sub tali & tali Rege, dominio, principatu, imperio.

REGULA IX.

De Questione Cum quo, & de quo.

Quæstio, *cum quo*, annexam habet instrumentalitatem, dum quæritur, cum quo instrumento res agat; est autem triplex *instrumentum*, quo omnia peraguntur; *Naturale*, *Morale*, *Artificiale*. Naturale instrumentum, ut ita dicam, quo Deus agit, est

intellectus divinus, quo generat Filium, Pater verò & Filius voluntate produciunt Spiritum Sanctum. Pater & Filius & Spiritus Sanctus omnes produciunt creaturas, & humanitas Christi instrumentum fuit divinitatis ad humani generis redemptionem. In Angelis pari passu instrumenta agendi sunt intellectus & voluntas, ut & in homine, in singulis suo modo. Instrumenta Moralia in homine

3. Species
duratio-
nis.

Æterna
duratio.

Instru-
mentum
triplex.
Natura-
le quod-
nam.

Morale.
Artificia-
le.

homine sunt virtutes morales, quibus Crea-
tura rationalis dirigit suos actus. Instru-
menta Artificialia, pro externarum opera-
tionum varietate, varia sunt; Alia liqui-

dem sunt militis, alia agricolæ; alia auri-
ficis, alia textoris sunt instrumenta; alia
Medici, alia Mathematici, alia aliarum ar-
tium.

Queritur itaque.

Cum quo res proposita operetur?

R. Juxta prædictæ divisionis triplicis in-
strumenti rationes; naturales, mo-
rales, instrumentales.

Quod sit instrumentum operationum ejus?

R. Vel juxta internas, vel externas ratio-
nes instrumenti.

Qualenam sit instrumentum?

R. Cognitionis internæ, vel externæ five
factionis.

Materia-
litas.

Hiscæ jungunt nonnulli quæstionem, De
quo; quæ quæstio materialitatem implicite
signat, & materiam, ex qua aliquid fit,
inducat: Ad quam tripliciter respondetur;
vel enim res proposita est non ab aliquo,
nec de aliquo, ut Deus. Secundò non de
aliquo, sed ab aliquo, ut creatum omne,
Angelus, anima. vel est de aliquo, & ab
aliquo, cujusmodi sunt omnia corporea,
generata, producta, facta, formata; Fit
autem aliquid ex alio, ut ex materia sensi-
bili, vel ex materia spirituali.

Unum ex
alio fit, vel
Materiali-
ter.
Conver-
sivè.

Ex materia sensibili variè aliquid fit vel
Materialiter mutata forma, ut dum ex
materia, forma educta constituit animal.
Vel conversivè, ut dum cibus & potus in
substantiam aliti convertuntur; metal-
lum unum in aliud; lapis in calcem.

Vel *commixtivè*, ut dum ex aqua, & melle
fit hydromel. &c. Commix-
tivè.
Vel *aggregativè*, ut dum ex calce, lignis,
lapidibusque fit domus. Aggrega-
tivè.
Vel *compositivè*, ut dum ex anima & cor-
pore fit homo, ex forma & materia
compositum. Composi-
tivè.

Ex materia spirituali fit aliquid ex alio,
cum de aliqua re instituitur tractatio, uti
hujus operis sunt artes, & scientiæ; vel
quando imagines seu phantasmata appre-
hensa, vel notiones rerum constituunt dis-
cursum, vel sermonem, vel consilium. De-
nique complectitur hæc quæstio materiam
primam & secundam. Verùm de hac quæ-
stionum Enneade in sequentibus ex pro-
fesso & didacticè agetur.

CAPUT VI.

De Alphabetis novis, ab hujus Authore operis positis.

Cum Lulli Alphabetum, id est,
Enneadem literarum B C D E F G
H I K. uti magna rerum multitu-
dine confusum, ita maximo Arti-
stæ impedimento, in discriminandis tot re-
gulis, principiis, quæstionibus, subjectis,
virtutibus, vitiis, futurum cognoscerem;

litteras alio modo disponendas existimavi,
ut quivis statim ex litera principium essen-
tiale cognosceret; siquidem Bonitatem ini-
tiali sua litera, B. signavimus; Magnitudi-
nem initiali litera M; Durationem litera ini-
tiali D; & sic de cæteris, ut in subjecto sche-
mate patet.

TABULA Alphabetorum Artis nostræ.

Columna prima. <i>Alphabetum primum Eretematicum.</i>	Columna secunda. <i>Alphabetum principiorum absolutorum.</i>	Columna tertia. <i>Alphabetum principiorum re- spectivorum.</i>	Columna quarta. <i>Alphabetum principiorum uni- versalium.</i>
1. An.	1. B. Bonitas.	1. = Differentia.	1. Deus.
2. Quid.	2. M. Magnitudo.	2. Concordantia.	2. Angelus.
3. Cur.	3. D. Duratio.	3. Contrarietas.	3. Cælum.
4. Quantum.	4. P. Potentia.	4. Principium.	4. Elementa.
5. Quis.	5. S. Sapientia.	5. Medium.	5. Homo.
6. Quale.	6. Vo. Voluntas.	6. Finis.	6. Animalia.
7. Ubi.	7. Vi. Virtus.	7. Majoritas.	7. Plantæ.
8. Quando.	8. Ve. Veritas.	8. Æqualitas.	8. Mineralia & o- mnia mixta.
9. Quibuscum.	9. G. Gloria.	9. Mi. Minoritas.	9. Materialia; In- strumentalia.

Nam

Nam visâ literâ principium latere non potest; sic hæ tres literæ B. M. D. indicant Bonitatem magnam esse durabilem; sic M. Vi. Vo. notant, magnam vim Voluntatis esse, & sic de cæteris.

Præterea ad principia respectiva luculentius exprimenda alia signa ordinavimus, ut ea, si literis, tabulisque alicubi intermiscuantur, principia respectiva, ab absolutis, melius dignoscerentur; ac primò quidem *Differentia principium* signavimus binis lineolis parallelis, hoc pacto = uti in secunda Columna patet: *Concordantiam* ♡ Figurâ cordis, quæ conjunctionem, concordantiam, unionem indicat; *Contrarietatem* verò seu *Oppositionem* expressimus signo Astronomis usitato, & quod oppositionem Astrorum notat, ut sequitur ●○ ubi unus circellus niger, alter albus contrarietatem notat. *Principium* notavimus litera Græca, α, Alpha, *Medium* circulo cum centro ○. *Finem* per ω Omega exhibuimus, ut videre est in secunda Columna. *Majoritatem* per magnam M. A. suffixum, ut distingatur contra magnitudinem absolutum principium. *Æqualitatem* per diphtongum Æ, initialem æqualitatis literam; *Minoritatem* per, Mi, minusculum cum adjuncta i litera. Sed hæc vide in Schemate tertiæ Columnæ.

Figuræ seu characteres quibus notantur, principia respecti-
va.

Subjecta verò universalis singula propriis signis signanda rati sumus, ita ut per *△ Deus tri-unus*; per Figuram alatam *Angelus*; per circulos *Cælum*; per □, *Elementa*; per signum humanum, *Homo*, & quæ ad hominem quovis modo spectare possunt; per *Quadrupedem*, animalia quadrupedia, aquatica, volatilia, insecta; per *Arborem* plantæ, arborum, fruticumque genera & species; per *Saxum* Mineralia, & omnia mixta; per :: novem *Prædicamenta* accidentalium; instrumentalium quoque, materia prima & secunda, & quæcunque huc revocari possunt, designantur, uti ex quarta Columna patet.

Signa sub-
jectorum
universalium.

Atque ad hanc trinitatem Enneadum, quicquid cognoscibile est, reducitur, suntque fecunda quædam totius scientiæ humanæ & divinæ seminaria, quemadmodum suo loco, & tempore demonstrabimus.

Horum naturæ principiorum usum ad omnium notitiam primò per circulos, de inde quoque per tabulas combinatorias, quas græcè *Ἰνδολυαὶ* vocant, exhibebimus. Quod antequam præstemus, primò singula harum Enneadum principia explicabimus; ut transcendentalis eorum ratio, & longè, latèque in omnem naturæ ambitum exposita latitudo, luculentius pateat.

P A R S II.

De definitione principiorum absolutorum, quæ sunt

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

C A P U T I.

De definitione Bonitatis.

QUod principium demonstrationis sit definitio rei, ab iis, quibus ignorantis artem & scientiam ignorare necesse est, ordiemur

Quid sit bonitas.

Definitio *Bonitatis* sic sese habet: *Bonitas est ens, ratione cuius bonum est bonum*; sic bonum est esse, & malum non esse; & quoniam omnis bona definitio constat ex genere & differentia; in prædicta definitione ens loco generis ponitur, non tamen tanquam contrahibile ad Bonitatem; Bonitas enim, non solum abstrahit ab ente, sed ab ipsa entitate; idè ab ipsa formalem prædicationem suscipere non potest; sed dicitur tantum de bonitate ens, denominatione

extrinseca. Alii definiunt bonitatem, quasi sit ens boni, fons, & origo omnis boni, essentiae, & actionum, quæ privatione non separantur in eodem subjecto & tempore.

Bonitas est duplex: *Increata*, quæ est bonitas simpliciter, & per se absolutè essentialis & necessaria, à qua omnia participatè bona sunt, uti Deus.

Quotuplex bonitas.
Increata bonitas.

Creata iterum duplex est: *Entitativa*, & *Moralis*, vel *substantialis* & *accidentalis*; In quantum entitativa est, sub se comprehendit omne id, quod quovis modo & actu est; & ad hanc omnia entia naturæ revocantur, & cum unitate convertitur.

Creata.

D

Mora-

Nota B. M. D. P. &c. nil aliud significare, quam initiales literas. Bonitatis magnitudinis, durationis; ut Lector statim ex initiali litera prædicata sive principia cognosceret.

Moralis. Moralis Bonitas illa est, quæ ex pluribus actibus à voluntate elicitis, prout recto rationis dictamini conformes sunt, causatur, cui opponuntur vitia & peccata.

Accidental. Accidental est, à quâ omne, quod actu est bonum determinatur, uti sunt accidentia cujuscunque generis; atque hæc est divisio bonitatis omnium generalissima.

Sunt itaque omnia vel bona vel mala, vel adiaphora: & adiaphora bona vel mala esse possunt; ut Otium, Voluntas, Voluptas &c.

Bona finis, Sunt & alia bona Finis, alia propter Finem; alia simpliciter, & sunt facultates naturales, sine quibus natura operari non posset.

Bona animi. Sunt iterum alia bona necessaria, uti Vita, prudentia, libertas, parentes, virtutes. Non necessaria, uti honores, omnes actiones liberæ, quæ commodum aliquod adferre possunt.

Bona corporis. Sunt etiam bona corporis, uti sanitas, pulchritudo, omnis corporeæ essentiae perfectio. Bona animi sunt omnes virtutes, &

actiones imminentes privatæ malitiæ; uti Sapientia. Externa bona sunt, fortunæ, uti divitiæ, potentia, dignitates.

Est itaque bonitas abstractum quid, & principium generalissimum, primitivum, verum & necessarium, quia omnia in quantum sunt, bona sunt, utpote sine qua bonitate omnia essent mala.

Et quoniam bonitas parum in hac arte præstaret, nisi & termini, qui ad eam quovis modo reduci possunt, assignarentur: illos dico nihil aliud esse, quàm prædicata illa, quæ ad bonitatem revocari possunt; & hæc ingentem nobis propositionum syllogismorumque materiam præbent; vocantur etiam Comparata, & Synonima; quorum alia ad bonitatem entitativam, alia ad moralem, accidentalemque bonitatem pertinent. Quæ omnia hoc loco eo ordine proponemus, ut prima Columna semper Majorem in Syllogismo propositionem denotet, secunda verò Minorem cum Conclusionem.

I. C O L U M N A.

Reducibiles termini Compositi ad Bonitatem Entitativam seu Substantialem.

Major.			Minor.		Conclusio.
Omne esse necessarium, *	} <div>Bonum est. Bona est. Bonæ sunt Bona } sunt</div>	} Sed 		Deus.	} <div>Talis est Tale est Talia sunt.</div> } Ergo.
Omnis essentia per seipsam existens, *				Angelus.	
Omne ens absolutum, *				Coelum.	
Omne indivisum in se, & à se, & à quolibet alio, *				Elementa.	
Omnis substantia simpliciter simplex, *					
Omnis actus convertibilis cum substantia, *					
Omnis emanatio intrinseca, *					
Omne necessariam essendi rationem habens, *					
Omnes facultates tum intrinsecæ, tum extrinsecæ,					
Omne quod actualitatem essendi habet,					
Omne esse, & essentia,					
Omne unitate essentiae suæ gaudens, sive quod unum est,				Homo, natura coelestis. Natura sensitiva.	
Omne quod verè & realiter existit, & subsistit,				Vegitativa.	
Omne quod perfectione requisitâ constet,				Mineralia.	
Omne ens agens, operans, causans aliquid,				9. Pedicamenta.	
Omnes facultates naturales, tum intrinsecæ, tum extrinsecæ,					
Omnia accidentia & qualitates,					

Nota ex his compositis terminis nonnullos esse qui non nisi Deo competant & sunt asterisco notati. Reliqui indifferenter omnibus subjectis universalibus applicari poterunt.

II. Co-

II. C O L U M N A.

Reducibiles termini Compositi qui ad Bonitatem Moralem spectant, ad syllogisticam formam reducti.

Major.		Minor.		Conclusio.		
		<i>Subjectæ Virtutes Morales.</i>				
Omne	quod Acceptabile.	Est Bonum	Sed omnis	Justitia.	Talia sunt.	Ergo.
	quod Appetibile.			Fortitudo.		
	quod Perfectum.			Temperantia.		
	quod Æquum & ju- stum.			Continentia.		
	quod Beatitudinem & felicitatem causat.			Magnanimitas.		
	Benignum , benefi- cium , benevolum.			Prudentia.		
	Diffusivum sui.			Fides.		
	Communicativum.			Spes.		
	quod Commodum, & emolumentum re- fert.			Charitas.		
	Congruum, & conve- niens.			Sinceritas.		
	Fructuosum, & utile.			Æquanimitas.		
	Desiderabile.			Longanimitas.		
	Dei donum.			Patientia.		
	Dignum, & honorifi- cum.			Castitas.		
	Liberale , & munifi- cum.			Simplicitas.		
	Felix, prosperum, & fortunatum.			Fidelitas.		
	Honestum, decorum, civile.			Pietas.		
	Nobile , magnificum, pacificum.			Clementia.		
	Perfectum, pulchrum.			Religio.		
	Rationabile.			Liberalitas.		
Sanctum, & Religio- nem concernens.	Misericordia.					
Tranquillum , quie- tum, morigerum.	Contemptus Mundi.					
Salutiferum.						

Nota terminos hosce qui majoris propositi. subje&thorunq prædicatorunq; rationem habent, omnibus & singulis minoris propositionis subje&this, indifferenter applicari posse, uti ex combinatione patet.

III. C O L U M N A.

*Termini compositi ad Bonitatem Naturalem reducibiles, ad formam
syllogisticam reducti.*

Major.		Minor.		Conclusio.
		Virtutes Naturales.		
Omne	quod est.		Essentia rerum.	
	quod vitali motu gaudet.		Vita rerum.	
	quod sufficientiam sui esse habet.		Perfectio rerum.	
	quod fecunditate naturali gaudet.		Vis spermatica five feminalis.	
	quod beatitudine naturalium bonorum gaudet.		Prosperitas rerum.	
Omnia	fine quibus natura operari non potest.		Vires & proprietates Elementorum, mineralium, plantarum, animalium.	
	quibus natura rerum perficitur.		Qualitates rerum.	
	quibus rationalis creatura perficitur.			
Omnis altissimarum rerum cognitio.		Sed	Facultates animæ.	Talis est. } Ergo Bona sunt.
			Sapientia.	
Omne quo veritas attingitur.			Scientia.	Tales sunt. }
Omnia	quibus magnum emolumentum in genus humanum redundat.		Artes tam liberales quam illiberales.	
	quibus natura sensitiva conservatur in suo esse.		Facultates vitalium membrorum ; concoctiva, digestiva , expulsiva , locomotiva.	
	quibus naturales potentia objecta sua attingunt.		Omnes sensus externi ; Visus , auditus, olfactus, sapor, tactus.	
	quibus internæ potentia & facultates cognoscibilia attingunt.		Omnes potentia internæ ; intellectus , voluntas, memoria, instinctus.	

Nota in hac Columna non singulos terminos cum singulis combinari, sed cum majoris & minoris propositionis terminis parallelò sibi correspondentibus tantum.

IV. C O L U M N A.

Opposita reducibilibus ad Bonitatem Moralem terminis, sub syllogistica forma.

	Major.		Minor.		Conclusio
			<i>Opposita Virtutibus Vitia.</i>		
Omne Nullum	<div> <div>Repudiandum. Inappetibile. Imperfectum. Iniquum, & injustum. Beatitudine carens. Ferum, malignum, im- mite. Tenax, & avarum. Liberalitate carens. Incommodum, damno- sum. Incongruum, & incon- veniens. Inutile, & perniciosum. Inamabile. Peccatum, & vitium. Indignum, vile, con- temptibile. Illiberale, & immunifi- cum. Infelix, & infortunatum. Inhonestum, indecorum, incivile. Ignobile, vile, abjectum. Turbulentum, seditio- sum, perduelle. Imperfectum, turpe, de- forme. Rectæ rationi repu- gnans. Virtutum & religionis expers. Intranquillum, inque- tum, incongruum. Insalubre.</div> <div>Malum est. Bonum est.</div> </div>	Sed Nulla	<div> <div>Injustitia. Timiditas. Intemperantia. Incontinentia. Puffillanimitas. Imprudencia. Hæresis. Desperatio. Odium. Duplicitas. Perturbatio. Impatencia. Luxuria. Dolositas. Infidelitas. Impietas. Inclementia. Atheismus. Illiberalitas. Avaritia. Crudelitas. Amor sæculi.</div> <div>Mala est. Bona est.</div> </div>	Ergo &c.	

Haud abfimili modo per contrariorum assumptionem, de oppositis ad bonitatem substantialem pertinentibus rebus argumentabere: ut,

Bonitas est ens, ratione cujus bonum agit bonum, & sic bonum est esse, & non esse malum est. Bonitas itaque principium est, extra quod nulla alia res principium esse potest; adeoque omne esse per se existens, essentialiter est bonum; quæ bonitas consideratur ab infimo gradu entis per se, usque ad ultimum, & supremum bonum, quæ est suprema & infinita bonitas, principium supremum omnium aliorum bonorum, bonitatum, entiumque, movens omnia cætera bona, tanquam Finis ultimus omnium, nullo indigens alio præter se ipsum.

Bonitatis
expositio.

R E G U L A I.

Omnes hi termini ad Bonitatem reducibiles in propositione habent locum subiecti, Bonum verò prædicati locum sustinet; ut si quispiam ostendere velit, Justitiam bonam esse, is multis variisque modis jam Majorem paratam habebit; Nam quemcunque ex positis terminis in I I. Columna, & IV. assumpserit, ille semper habebit Majorem propositionem omnifariam digestam; Minor autem semper erit illud, quod probandum assumitur, uti hîc Justitia, ut ex sequenti patet.

Omne acceptabile, appetibile & conveniens bonum est.
 Omnis iustitia est acceptabilis, appetibilis, & conveniens.
 Ergo omnis iustitia bona est.

Per contraria verò sic:

Nullum inacceptum, inappetibile, & inconveniens, bonum est.
 Omnis iniustitia est inaccepta, inappetibilis, & inconveniens.
 Ergo nulla iniustitia bona est.
 Ergo intrinsecè mala.

Axiomata Bonitatis.

1. Una est Bonitas, natura & essentia, eaque increata, Deus; reliqua bona sunt participativè aut per creationem.
2. Tres sunt species mali, quot & boni, & contrà; ea quæ de uno affirmativè, de contrario negativè dicta censentur, & contrà.
3. Bonitati inest bonum esse & bonum facere, & in eadem bonitate id, quod Bonum fieri potest.
4. Bonum mali est remedium, malum verò morbus.
5. Bonum amplexandum est, malum fugiendum.
6. Bonum & studiosum fieri potest animal, naturâ, moribus, consuetudine, ratione, doctrina; naturâ, cum nascitur; moribus, cum imita-

tur; ratione cum docetur, & ratiocinatur.

Habes itaque hîc in quatuor Exemplis, quorum unumquodque iterum in tres Columnas distribuitur, specimen, ut modum ex bonitate rerum argumentandi discat Tyro; quorum primum prædicata ad Bonitatem entitativam reducibilia; Secundum opposita sive contraria eorum; Tertium Virtutes morales; Quartum naturales Virtutes continet; & sunt subjecta, de quibus reducibiles termini in prima Columna prædicantur; & prima quidem Columna semper vim habet propositionis Majoris, & sedes sunt Mediorum; Tertiæ verò, & quartæ Columnæ termini assumuntur pro Minori propositione. Sed quoniam de iis in sequentibus copiosior dabitur dicendi materia, hîc iis non immorabimur.

Recapitulatio.

CAPUT II.

De definitione Magnitudinis.

Magnitudo est id, ratione cuius Bonitas, Æternitas &c. magna sunt. Vel Magnitudo est extensio, vel intensio cujuscunque rei, ex qua magna dicitur; Dicitur & magni plenitudo, vel magni extensio, sine qua omnia essent parva, ejusque privatio magna esset parvitas; estque principium universale, generalissimum, primitivum & necessarium, cum nullum in rerum natura ens sit, quod non suas habeat magnitudinis rationes, quæ vel in extensione, uti in rebus corporeis; vel in intensione, quæ incorporeis competunt, consistunt.

Varia magnitudo, increta, creata.

Est autem *Magnitudo* vel *increta*, vel *creata*; illa Deo, hæc creatis rebus competit; Est & *substantialis*, vel *accidentalis*. *Substantialis*, sive *entitativa* est sufficientia cuiuslibet rei secundum suam capacitatem, sive esse magnum, cuique rei consentaneum.

Accidentalis iterum duplex est; *Magnitudo molis*, & *virtutis*; Illa corporeis rebus quantitate affectis, hæc incorporeis rebus uti dictum est paulò ante, convenit.

Alia *magnitudo* est *potentialis*, alia *actualis*; Illa est, quæ dicitur in fieri, hæc in eo quod est; Est iterum *magnitudo* alia *perfecta*, alia *imperfecta*; illa dicitur comporum magnitudo, quæ in tribus dimensionibus consistit; hæc dicitur ratione alterius corporis magis absoluti; sic linea minor est superficie, & hæc corpore.

Dividitur quoque *magnitudo* in ea, quæ sunt corporis, animæ, & externorum. In *Corpore* magnitudo, proceritas, & proportionata crassitudo. In *Anima*, magnanimitas, audacia. In *externis bonis*, opes, dominatio, imperium consideratur.

Quomodo verò hæc applicari possint, sequens tabula ostendit.

TABU-

T A B U L A Applicatoria Magnitudinis.

Termini reducibiles compositi sunt sequentes ad formam syllogisticam reducti.

Omne five naturalibus terminis clausum, five termini expers, magum est.

Sed \triangle \odot \square   ∇ \therefore talia sunt. Ergo, magna sunt.

Major.

Minor.

Conclusio.

	Major.			Minor.		Conclusio.
	B. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. vel extensione vel intensione infi- nita pollens. * quod extensionis suæ terminos nescit. * quod extensione vel intensione qualicunque pollet. quod aliquem sublimitatis gradum obtinet. quod unitate vel essentiali vel sub- stantiali gaudet. individui essentiam habens. totum respectu partium. universale genericè vel specificè consideratum. summitatis eminentiam obtinens. quod dignitate & maiestate excel- lit. in perfectionis statu constitutum. compositum materia & forma constans. elementaribus qualitatibus consti- tutum.			\triangle Angelus Homo. Infinitum. Finitum. Omnis superioritas. Ens unum, verum, bo- num. Indivisibile ratione sui esse. Omnia corpora natura- lia. Secundæ intentiones. Omnis dignitas. Omnis potestas, regia Maiestas. Omnis corporum inte- gritas. Homo, brutum, plantæ, mixta.		
Omne		Magnum est	Sed	Omnia mixta. Omnis Magistratus & superioritas.	Talis Tale est.	
	quod amplitudine quadam præ- pollet. quod copiam & abundantiam ha- bet. quod sufficientem secundum esse sui capacitatem habet. quod plenitudinem perfectionis possidet. quod bonorum qualiumcunque copiam possidet. quod pondere, numero, & men- sura constat. quod terminis extensionis suæ gaudet. quantum, & corpus solidum. quod fecunditate gaudet. bonum corporis, & animæ.			Omne ubertate bono- rum gaudens. Omne quod perfectio- ne gaudet. Opes, & divitiæ. Mundus & omnia in Mundo contenta. Omnes distantiae & in- tervalla corporum. Omne lineis, superficie- bus terminatum, five trina dimensione con- stans. Omnis vis spermatica. Omnes potentiae natu- rales.	Talia sunt	
	virtutibus, & viribus potens. quod dominio gloriatur.			Omne naturale corpus. Omnis potentia divina & humana.		Ergo.

Hisce Columnis termini majoris & minoris propositionis parallelè sibi correspondent.

Notan-

Notandum primò, hoc loco, non omnia hic media dici posse de omnibus subjectis, uti omne compositum, mensuratum, & similia nec Deo, nec Angelo, nec Animæ convenire; neque omnia animata inanimatis; Unde ea media feligenda sunt, quæ assumpto subjecto quopiam ei propriè convenire possunt. Uti sunt propositiones parallelo sibi correspondentes.

Notandum secundò; cum oppositorum eadem sit ratio, pari processu dabitur argumentandi ingens campus, per oppositorum assumptionem V. G.

Omne inextensum magnum esse non potest.

Sed punctum est inextensum:

Ergo punctum magnum esse non potest. Posuimus hic duas Columnas; prima terminos seu prædicata magnitudinis simplicis. Secunda compositos terminos continet, &

quemcunque ex iis elegeris, semper Majorem in syllogismo propositionem paratam habebis, unà cum medii inventionem, ad id, quod propositum fuit, in Minori propositione de subjecto aliquo in Columna tertia posito, vel qualicunque ad id reducibili demonstrandum.

Axiomata Magnitudinis sunt.

1. Omne intensum perfectius est suo extenso, quia illud incorporeis, hoc corporeis propriè competit.
2. Magnum & parvum contraria non sunt, sed dissimilia, referuntur enim ad aliquod.
3. Omnis essentia magnitudinis spiritalis; quæ sola intensione gaudet, in partes dividi non potest, quia impertibilis; contrarium dicendum de extensis.

C A P U T III.

De Duratione.

Duratio nihil aliud est, quàm rei cuiuscunque in suo esse permanentia; quod enim perseverat in eo quod est, durare dicitur; estque principium generalissimum, universale, primitivum, & necessarium, utpote sine quo nihil existeret; & si duratio non esset, nihil esset, nec poni posset, estque triplex.

*Duratio
eterna.*

Aeterna, & Deo propriè competit; quia

ipse Deus est; siquidem interminabilis vitæ est tota simul existens, ac perfecta possessio.

Æviterna Angelis, animabus, materiæ *Æviterna* convenit, & reperitur in immediatis effectibus primæ causæ, qui principium habent sine fine.

Temporalis est generabilium corruptibiliumque duratio, quæ semper esse nequit, sed ad certum usque tempus durat.

Termini

Termini Compositi reducibiles ad Durationem, in formam syllogisticam reducti.

Omne B. M. S. Po. Vo. Vi. Ve. G. durat.
Sed   talia sunt.
Ergo durant.

	Major.		Minor.		Conclusio.
	principium non habens finem.		Æternitas.		
	quod tempore transigitur.		Ætas omnis.		
	quod in natura rerum est.		Ens.		
	quod perseverantiam habet in actionibus.		Constantia.		
	quod firmiter persistit.		Consistentia.		
	quod actuale effendi statum habet.		Existentia rerum.		
	quod per se subsistit.		Suppositum, persona, hypostasis.		
	firmitudine pollens.		Omne robur & fortitudo.		
	locomotivâ potentiâ expers.		Omnia inanimata.		
	quod difficulter dissolvi potest.		Omnia corpora naturalia firmiter nexa.		
Omne	quod immortalitatis dono gaudet.	Durat, id est, Durabilem permanentiam habet.	Angeli, animæ.	Sed	Tale est. Tales sunt. Talia sunt.
	quod in esse suo perseverat.		Coeli & naturæ operationes.		
	stabile, & firmum in esse, & operari.		Omnia Elementa eorumque operationes.		
	quod integræ sanitatis statu gaudet.		Omnia corpora temperata sine <i>ἀνιστία</i> humorum.		
	quod nunc, & præsentia fruitur.		Omnes historiæ, quarum Veritas scriptis manet.		
	antiquum, & præteritum.		Fides, Fidelitas, Spes, Charitas.		
	quod fide in Deum, constat.		Omnes sensitivæ & vegetativæ substantiæ.		
	quod vivit.		Spes.		
	quod futurorum bonorum spe gaudet.		Virtus.		
	nobile, & perfectum.				
					Ergo durant.

In hac Columna majoris & minoris propositiones non promiscuè applicanda, sed ea tantum, quæ parallelò sibi correspondent.

E

Per

Per contrariorum sive oppositorum assumptionem sic argue.

Nullum temporale est durans, vel semper durable, sive æternum.
Sed omne quod generationi subest, est temporale.
Ergo non est æternum.
Haud secus in omnibus aliis procedes.

Axiomata.

1. Omne immobile & æternum, nobilius, perfectius, copiosius & stabilius est æviterno vel mobili.
2. Omne æviternum nobilius, perfectius & stabilius est temporali & successivo.
3. Omne temporale, quod perfectius cæteris paribus, eò stabilius, & firmitus est per se loquendo.
4. In omni duratione quatuor sunt.
Nunc. Antea. Postea. Semper.

Semper, & Nunc, Deo tantum competunt.

Ante, Nunc & Postea, Angelis, Animabus, & rebus incorruptibilibus.

Ante & Nunc, rebus corruptibilibus conveniunt.

5. Tanto omnis res est diuturnior, quanto ejus causa efficiens efficacior.

Horum Axiomatum unumquodque in Syllogismo Majoris propositionis locum habere potest. Minoris verò locum obtinent universalis subjecta; uti in exemplo.

Omne Ens immobile & æternum perfectius & nobilius est æviterno, & temporali.

Sed. Deus est Ens immobile & æternum.

Ergo. perfectior & nobilior est Angelo æviterno, & temporali.

Pari pacto æviternum est nobilius quoad durationem temporali, homine, bruto, &c. Et sic gradatim descendendo semper superius durabilius inferiori esse ostendes.

C A P U T III.

De Potentia.

Potentia est principium generalissimum, primitivum, substantiale, necessarium, utpote sine qua nullum Ens agere aut operari posset; & dicitur id, quo omnia ad operandum apta sunt; Estque triplex.

Potentia triplex.

Increata, uti Dei potentia infinita, ex qua omnis potentiæ origo manat, & à qua omnia participativè potentia sunt; vel permissivè, vel effectivè.

Creata seu Finita iterum quadruplex est.

Vel *Naturalis*, comprehendens omnes naturalium rerum virtutes, & facultates. *Præternaturalis* omnia ea, quæ à Deo, intelligendo sano modo, fortuna, casu, fato, necessitate dependent; uti miracula, prodigia, oracula, &c. *Politica, & Moralis* omnem potestatem Monarchiam, Aristocraticam, Democraticam & privatum cujusvis dominium continens. *Extrinsæca*, *Intrinsæca* pertinentia ad eam. Extrinsæca robor, arma &c. Intrinsæca, omnes voluntariæ actiones.

Termini Compositi reducibiles ad Potentiam in forma Syllogistica.

Omnes Virtutes & Potentiæ rerum competunt subjectis universalibus.

Major.

Minor.

Conditio

Omnis vis, & Virtus.
Omne quod agere potest.
Omne efficientiam habens.
Omne quod potentia naturali operatur.
Omne autoritate pollens.
Omne quod dignitatis excellentia eminet.
Omne quod divitiis & opibus abundat.
Omne dominatione excellens.
Omne potestatem qualemcumque obtinens.
Omne fortitudinis gloria prævalens.
Omnis qui jurisdictione eminet.
Omnis libertate gaudens.
Omnis qui potest præcipere, jubere.
Omnis Principatus honore fulgens.
Omnis imperio triumphans.

Potens est, id est, ad agendum potentiam habet.

Sed Omnis

Vires Naturales.
Actu existens per se.
Causæ & Principia.
Facultates naturales.
Dominium.
Præsidium.
Potestas Regia.
Principatus.
Celsitudo.
Heros Archistrategus.
In dignitate constitutus.
Manumissi.
Reges.
Principes.
Imperatores.

Talis Tale est.

Ergo.

Omnes propositionum termini in hac tabula parallela comparatione institui debent.

Axioma

Axiomata.

1. Omnis potestas à Deo est, vel permissivè, vel effectivè.
2. Omne sempiternum, abstractum, & necessarium, actus est, non passiva potentia.
3. Potentia in actu semper melior est, quàm potentia in fieri.
4. Potentiæ signum est, tendere ad esse; impotentia, ad non esse.
5. Nihil potest esse simul in actu formali,

& potentia formali, eodem tempore.

6. In malis actus malus, & idèd pejor potentia.
 7. Nulla est in natura rerum potentia passiva, cui non correspondeat quæpiam potentia activa.
 8. Potentia, naturalis aptitudo, & impotentia sunt qualitatis species.
- Omnia hæc Axiomata iterum immensam suggerunt argumentorum varietatem; quæ suo loco ostenderetur fufius.

C A P U T V.

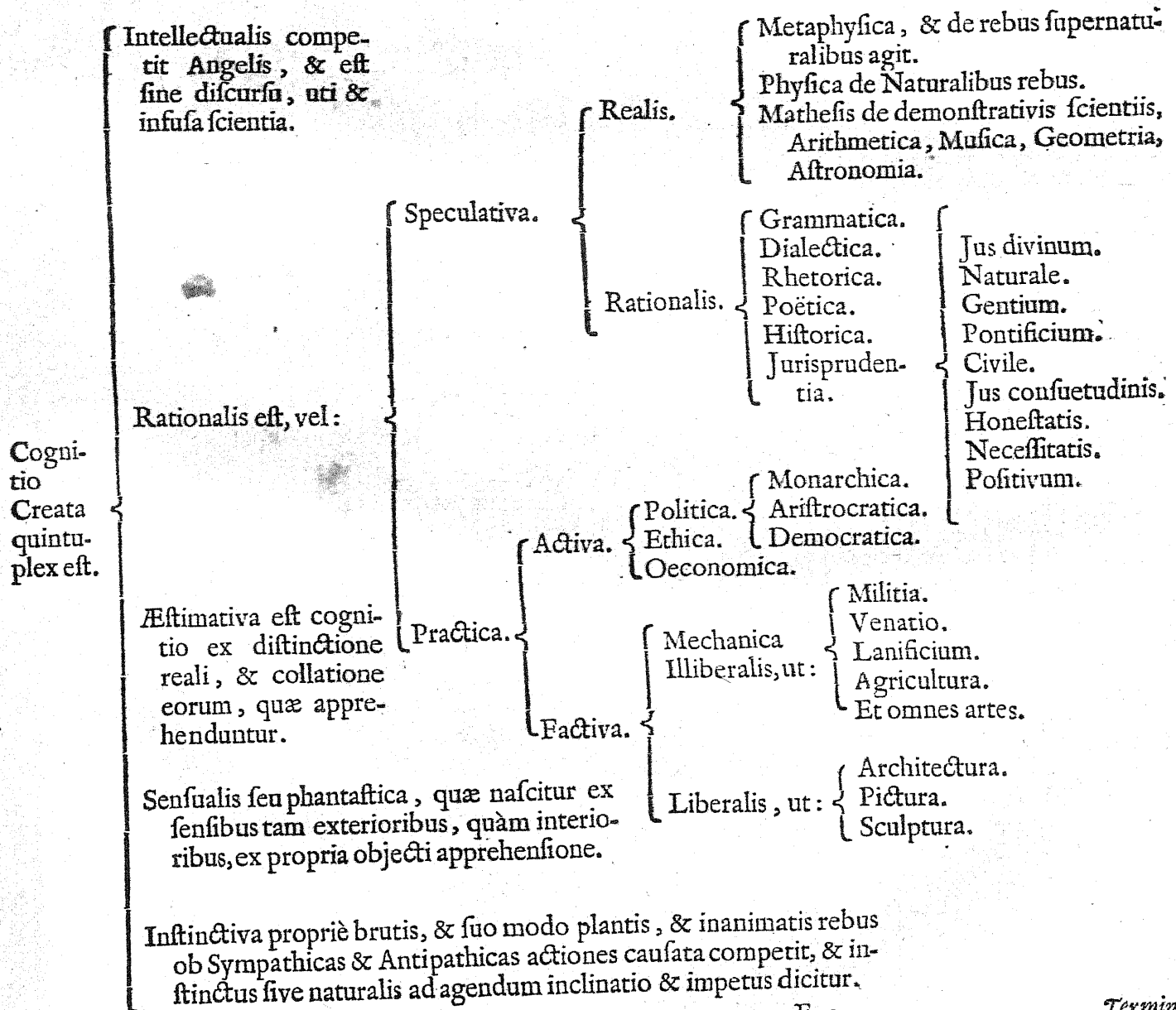
De Sapientia, & Cognitione, sive de Principio cognoscitivo absoluto.

Sapientia est cognoscitivum principium generalissimum, primitivum, necessarium, utpote sine quo nihil sciri potest. Et definitur in Arte principium, quo unumquodque cognoscit ea, quæ ad conservationem sui sunt necessaria; sine hac enim nulla scientia daretur, sed omnia forent ignorabilia, & non

scirentur, atque adèd frustrà à Deo Mundus creatus fuisset.

Est autem *cognitio* primò *increata*; & *Sapientia aterna* dicitur Deus Opt. Max. cognitio supereffentialis, substantialis, necessaria. Altera *creata* est, quæ in sequentes ramos se diffundit.

Varia divisio cognitionis.

Termini ad Cognitionem reducibiles.

Ad Sapientiam five Cognoscitivum principium revocantur omnia Entia rationalia & intellectualia, uti Deus, Angelus, Homo. Secundò: Omnes Artes liberales &

illiberales. Tertio: Omnia quæ doctrinam & sapientiam sapiunt. Quarto: Omnes gradus scientiæ, ut Doctor, Magister. Quintò: Omnes scientiæ particulares in supraposito divisionis schematismo comprehensæ. Termini sequuntur.

Termini Compositi reducibiles ad cognitionem, in formam syllogisticam reducti.

Major.		Minor.	Conclusio.	Termini simplices.
Omne quod scientificum est.		Ars liberalis quæcunque.		Ars qualiscunque.
Omne quod sub certitudine demonstrationum consideratur.		Omnis scientia.		Conjectura.
Omnes conjecturales scientiæ, & divinatrices.		Astrologia, Medicina.		Certitudo.
Omne quod à causis naturalibus, & necessariis dependet.		Prædictio Astrologica quæ circa Agriculturam, Medicinam, Nauticam occupatur.		Commemoratio.
Omne quod consilio, & prudentia peragitur opus.		Omnis consultatio, deliberatio.		Consilium.
Omne quod per distinctiones declaratur.		Logica, Metaphysica.		Contemplatio.
Omne quod sapientiæ titulo gaudet.	Cognoscitivo principio subijcitur.	Theologia.	Ergo cognitionis principio subsunt.	Conscientia.
Omne quod experientiâ duce invenitur.		Sed Physica.		Divinatio.
Omnes industriæ, & inventiones rerum.		Omnes artes novæ, uti Typographia, novi Mundi detectio, bombardaria.		Doctrina.
Omnis intelligentia circa sublimes res.		Theologia mystica, Cabala.		Diligentia.
Omnis lex, & jurisperitia.		Leges & statuta, legislatio.		Experientia.
Omnis legislatio.		Ethica, Politica, Oeconomica.		Electio.
Omne quod rationis innititur dictamini.		Mathematica, Arithmetica, Geometria.		Fides.
Omne quod sagaciter veritatem indagat.		Tales sunt operationes animalium mirificæ, in nidis construendis, in educendis pullis, in transmigrationis tempore feligendo. In inanimatis, appetitus ad melius esse.		Gradus omnes Doctorum.
Omnes instinctus, & inclinationes naturales brutorum, plantarum, mineralium.		Uti naturalis & supernaturalis, theologicus.		Industria.
Omnes habitus.				Instinctus.
				Intelligentia.
				Interpretatio.
				Jurisperitia.
				Lex.
				Opinio.
				Ordo.
				Prophetia.
				Necessitas.
				Peritia.
				Prænotio.
				Providentia.
				Prudentia.
				Præsagium.
				Ratio.
				Regulæ.
				Præscriptum.
				Sagacitas.
				Inventio rerum.
				Sapientia.
				Scientia.
				Sensus.
				Ratio.

Omnes propositiones in hac tabula parallela comparatione insitui debent.

Per

Per Opposita sic argue.

Nihil incognitum cognoscitivo principio subjicitur.

Ignorantia talis est. Ergo.

Axiomata.

1. Naturalia sunt rationibus investiganda.
Moralia usu comparanda.
Divina, per oracula sacra intelligenda.
2. Cuilibet Naturæ intellectuali proprium est, intelligere secundum modum suæ substantiæ.

3. Omnis homo naturaliter scire desiderat.

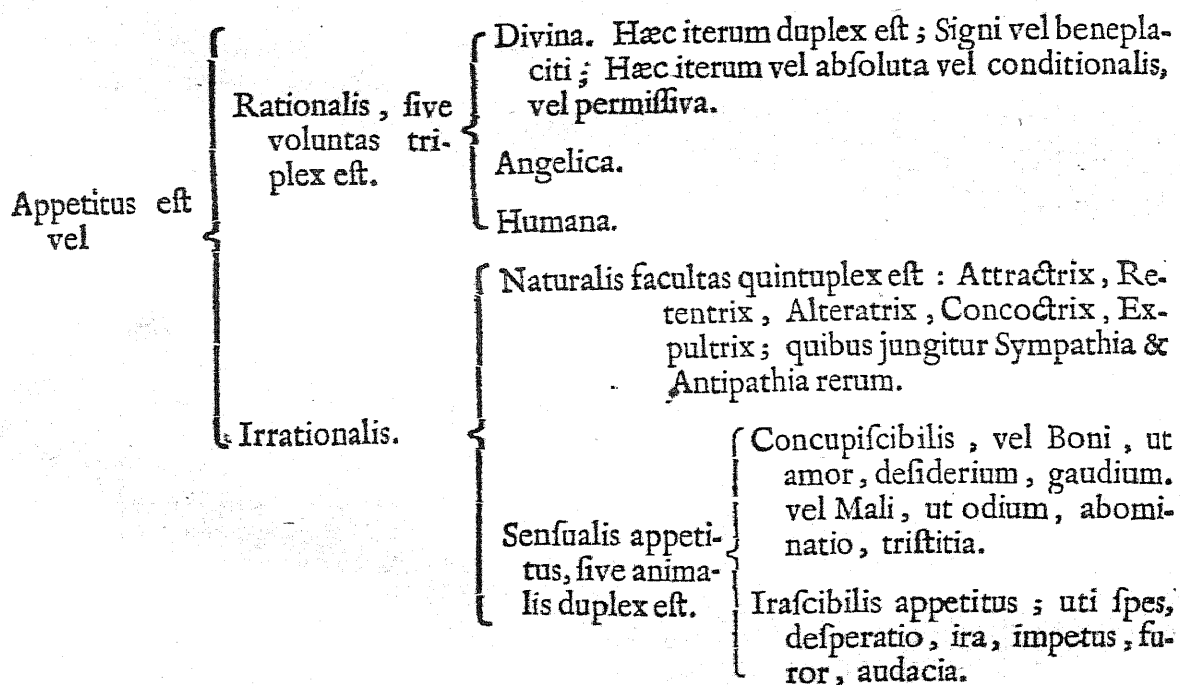
4. Ars, seu instrumentum sciendi Logica est.

5. De Cognitione semper concluditur affirmativè secundum perfectionis rationem comparativam; uti omnis intellectus melior, durabilior, nobilior, perfectior est ratione; Ratio, æstimatoria; æstimatoria, sensu; sensus, instinctu. Ratio est quia æstimatoria est propter intellectum; sensus communis, propter æstimatoriam; instinctus brutorum, propter sensum.

CAPUT VI.

De Principio appetitivo.

Appetitus est incitatio vel impetus quidam manans à naturali facultate, cujus vi vel per se, vel aliunde res ad aliquid excitatur, estque principium generale, primitivum & necessarium, sine quo nihil est amabile, nil desiderabile, nil odibile, cujus divisio sequitur.

Termini Compositi ad principium Appetitivum reducibiles, in formam syllogisticam reducti.

Omne B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. est appetibile.
Sed   sunt B.M.D.P. S. Vo. Vi. Ve. G.
Ergo.

Major.		Minor.	Conclusio.	Termini simplices.	Opposita.
Omne quod allicit.	Appetibile est, & Volubile.	Amor & dilectio.	Talia sunt. } Ergo sunt appetibilia.	Amor.	Odium.
Omne quod bene afficit.		Gloriosum.		Defiderium.	Nullum defiderium.
Omne quod erigit.		Gaudium & defiderium.		Benevolentia.	Malevolentia.
Omne quod ob absentiam boni affligit.		Concupiscentia.		Dilectio.	Aversio.
Omne quod lætificat exhilaratque.		Cupiditas.		Amicitia.	Inimicitia.
Omne quod gratum & acceptabile est.		Libertas, licentia.		Gaudium.	Tristitia.
Omne quod extollit.		Liberum arbitrium.		Liberum arbitrium.	Illiberum.
Omne quo ad amandum incitatur.		Sed Spes & confidentia.		Spes.	Desperatio.
Omne esse & essentia rerum quæ sumus.		Omne pulchrum.		Voluntas.	Noluntas.
Omnis propagatio qua in esse producimur.		Generatio.		Concupiscentia.	Inconcupiscentia.
Omne sine quo nulla substantia agere potest.		Lux, Vita, Calor, Esse.		Consuetudo.	Insuetum.
Omne quo ad agendum stimulamur.		Facultates ac Vires naturales unicuique propriæ.		Cupiditas.	Nulla cupiditas.
Omne quo ab agendo malè removemur.		Metus, tristitia, formido.		Audacia.	Metus.
				Libertas.	Prohibitio.

Axiomata.

1. Quò majus est bonum, eò Voluntas, quæ id appetit, est præstantior; ut Deus est magis amabilis Angelo, Angelus homine, homo bruto &c. Præstantior enim est Charitas Dei, qua amatur propter se, Charitate erga proximum, qua diligitur Deus.
2. Omne quod appetitur propter se,

præstantius est eo, quod appetitur propter aliud: Præstantior enim Charitas Dei, qua amatur propter se, Charitate erga proximum, qua diligitur Deus.

3. Omnia moventur propter bonum, tanquam appetitûs finem: ut saxum appetit centrum, ut quiescat; planta ut vireat, & vegetet; brutum ut sentiat; & sic de cæteris.

C A P U T VII.

De Principio Virtutis.

Virtus hoc loco considerata, est principium generale primitivum, & necessarium, quo non existente, omnia vitiosa forent; & deficitur, facultas bonarum rerum, conciliatrix, & constitutrix, vis benefica rerum

bonitate affectarum; atque ideò omnium, & per omnia; estque ratio, cur bonum, magnum, durabile &c. vigorosum sit, & virtutibus, viribusque ad operandum necessariis instructum.

Virtus

Virtus alia est,	{	Spiritalis ; estque quintuplex.	{	<i>Superintellectualis</i> ; est incognita nobis Dei Virtus ; ut Virtus miraculorum per Angelos, & homines ; & præstigia per dæmones permissiva.
				<i>Intellectualis</i> ; sunt Sapientia, scientia, prudentia, & quæ ad cognitionem referuntur.
	{	Corporibus infitis ; & quintu- plex est.	{	<i>Rationalis</i> ; Continentia, mansuetudo, fortitudo, iustitia, liberalitas.
				<i>Moralis</i> ; quæ mores formandos spectat.
	{		{	<i>Theologica</i> , uti Fides, Spes, Charitas, gratia, & charismata Dei, quæ dirigunt animam ad Deum intrinsecè.
				<i>Animalis</i> , iterum triplex : Sensitiva, & hæc interior vel exterior ; illa quinque sensus exteriores, hæc interiores amplectitur. Motiva iterum est vel Naturalis, vel appetitiva.
	{		{	<i>Vegetalis</i> autem est, quæ operatur, & consistit in generatione, auctione & nutritione, quæ fiunt mediante virtute attractiva, retentiva, digestiva, expulsiva.
				<i>Mineralis</i> considerat omnes illas virtutes, quæ unicuique propriæ sunt.
	{		{	<i>Elementalis</i> , quadruplex ; Calefactiva, siccativa, humectativa, frigefactiva.
				<i>Cælestis</i> , uti omnes influxus, ac proprietates siderum.

Termini Compositi reducibiles ad Virtutem sub forma Syllogistica comprehensi.

Termini simplices.	Opposita.	Major.	Minor.	Conclusio.
Activum.	Passivum.	Omne activum, five omne quod operatur.		
Unio.	Disunio.	Omne quod fortitudine pollet & robore.		
Instrumentum.		Omne generationis principium.		
Potentia agendi & patiendi.		Omne quod potentiam ad agendum habet.	Propria vi pollet ad agendum.	
Fortitudo.		Omnes facultates naturales.	Sed talia sunt.	
Dignitas.		Omnes Virtutes morales, quæ soli homini competunt: uti & sequens.		
Generatio.				
Nobilitas.				
Omnis potentia.				
Honestas.				
Laus, honor.				
Vis.				
Natura.				
Operatio.				
Virtus.				

REGULA.

De actu respectu habitus semper concluditur affirmativè, de habitu verò negativè ; uti omnis actus bonus, melior est, & appetibilior suo habitu ; ratio ; quia sic habitus se habet per modum formæ, ejus verò actus est operatio ; forma verò, teste Aristotele, est propter operationem, & non contrà. & 2. Metaph. Actus est melior potentiâ ; & Cicerone teste : Omnis virtutis laus in actione consistit.

Axiomata.

1. Omnis Virtus rei, juxta objecta mensuratur.
2. Omnis Virtus minor cedit majori cæteris paribus.
3. Nulla Virtus corporea sine corporis dispositi beneficio & organis operari potest ; ut visiva sine oculo, calor sine igne.
4. Omnis Virtus corporea ita se habet in corpore, ut in cera imago.
5. Vis unita fortior.

CAPUT VIII.

De Principio Veritatis.

Veritas secundum Peripateticos est adæquatio rei ad intellectum ; Secundum nos Veritas ratio est, quâ omnia vera sunt ; Nam si Veritas non esset, omnia falsa essent, quod implicat. Est itaque Veritas principium generale, primitivum & necessarium ; hoc ipso enim quod quidpiam est, etiam verum est.

Veritas alia est		<i>Increata</i> Veritas Deus est totius Veritatis fons & origo non secus ac Sol & lumen lucis fontes.	
		<i>Creata</i> triplex est,	
		Rei.	Rei Veritas est in essentia, moribus, actionibus.
		Intellectus.	Veritas intellectus est conformitas rei ad intellectum.
		Orationis.	Est conformitas rei ad intellectum oratione vel propositione expressa.

Termini Compositi reducibiles ad Veritatem Syllogistica forma expressi.

Major.		Minor.	Conclusio.
Omne quod adæquationem & rectitudinem intellectualem nactus est.	Verum est. Vera sunt.	Omnes operationes intellectus per Logicam rectitudinem consecutæ.	Talia sunt. Ergo vera sunt.
Omne quod rectæ rationis dictamine approbatur.		Omne Virtutes morales quæ per rationis rectæ dictamen approbantur.	
Omne quod autoritate legitima confirmatur.		Omnes leges & statuta quæ publicâ auctoritate fulciuntur & confirmantur.	
Omne quod testimonio aut iurjurando vero stabilitur.		Omnes confirmationes, Jurisdictiones, testamenta, & similia juris acta.	
Omne quod esse & essentiam habet.		Omnia subjecta universalialia cum omnibus ad ea reducibilibus quæ essentiam propriam habent.	
Omnis definitio rerum.		Omnis quidditas, materia & essentia rerum, quæ definitione cognoscitur.	
Omnis fides supernaturalis.		Omnis orthodoxa doctrina, articuli, Sacramenta &c.	
Omnis lex aut statutum, quod obligat.		Omnes Regulæ, constitutiones, præcepta, ceremoniæ obligantes.	
Omnia positiva & quæcunque actualitatem efficiendi dant.		Omnia Entia.	
Omnes formales actiones efficiendi		Omnes formæ substantiales, & accidentales rerum.	

REGULA

De Ente positivo respectu privativi, aut minus positivi semper concluditur affirmativè ; Contrà negativè de privativo aut minus positivo. Ut omne positivum perfectius est Ente privativo. Sic omne videns perfectius est non vidente, lumen tenebris, iustum injusto. Omnis Vita melior, major, durabilior, potentior, notior, desiderabilior, virtuosior, verior, gloriosior est morte, & privatione.

Axiomata.

1. Veritas ob repugnantium argumentorum difficultatem rejicienda non est.
2. Veritas odium parit.
3. Veritas super omnia tandem adversa eminet.
4. Veritas in omnibus quærenda.
5. Veritas simplicitatis amica.

P A R S III.

Definitio, Divisio, Applicatio Principio-
rum Respectivorum.

C A P U T I.

De Differentia Principio generalissimo.

EXpositis principiis absolutis, procedimus ad principiorum Respectivorum expositionem, ut quid ex iis in Arte nostra emolumenti nobis emanare possit cognoscatur.

Nullus hæc distinxit in tres triangulos, nos iis tricis potius quàm methodicis traditionibus neglectis ea quæ & Artem sine confusione promovere, & ad maiorem facilitatem deducere possunt, hoc loco docebimus. Sunt itaque novem Principia Res-

Principia Res- pectiva.	Alphabeta.	
Differentia.	=	
Concordantia.	♡	
Oppositio seu Contrarietas.	∞	
Principium.	α	
Medium.	⊙	
Finis.	ω	
Majoritas.	M	
Æqualitas.	Æ	
Minoritas.	Min.	

hæc omnia luculentius patebunt in sequentibus Expositionibus.

Differentia primum principium respectivum generalissimum, substantiale, primitivum & necessarium est, omnes differentias includens, quia sine hac omnia essent idem, omnia unum, omnia indistincta, quod est impossibile: siquidem non ad conceptum tantum Metaphysicorum varietatem à confusione vindicandam, sed & substantiam à substantia, genera à speciebus, & à speciebus individua, rerumque naturalium classes, unum ab alio, & singula à singulis rite distinguenda, differentia ordinata est. Habent autem se distinctio & differentia, sicuti superius ad inferior; Nam

ubique est differentia, ibi est distinctio, non contrà: Nam inter conceptus quidditativos datur distinctio, differentia tamen ibi locum non habet. Unde in Arte definitur claritas absque omni confusione conceptuum; hæc enim bonitas à magnitudine, duratione, potentia, & quæcunque ad ea revocantur, distinguuntur.

Sunt autem tres species Differentiæ. Prima inter *Corporeum* & *Corporeum*, uti inter hominem & equum; inter *Plantam*, & *Lapidem*, inter *Cælum* & *Terram*. Secunda inter *Corporeum* & *Intellectuale*; ut inter hominem & Angelum, inter animam & corpus, inter formam & materiam, inter sensus exteriores & interiores. Tertia inter *Intellectuale* & *Intellectuale*; ut inter animam & animam, Angelum & Angelum, inter Angelum & animam, inter Deum, Angelum, hominis animam.

Quæ quidem species ad omnem confusionem vitandam novemplici distinctionum serie explanandæ sunt; quas antequam assignemus, duo præsupponenda sunt: Quorum prius est, quod omnis distinctio vel differentia ab extremis denominationis seu specificationis exordium sumit: Nam si Extrema, entia rationis fuerint, tunc distinctionem rationis intervenire necesse est; si formaliter verò inter Extrema occurrerit, inde mox distinctio nascetur formalis; & si Extrema realia fuerint, realis; & sic de reliquis distinctionum gradibus idem statuendum est.

Alterum præsupponendum est, quod Differentiæ seu distinctioni non potest adungi major aliqua differentia, quin mox quoque ipsa varietur distinctio; siquidem ex Aristotele constat, species definitionis & formas rerum numero comparari, cui sicuti non potest addi unitas, sine essentiali numeri variatione; ita quoque differentiæ, & distinctioni nullà vel major vel minor differentia addi potest, sine variatione Extremorum, uti postea ex praxi patebit.

Termini

Termini ad Differentiam reducibiles.

Simplices Termini.

1. Aliud Aleitas.	8. Distinctio.
2. Alterum alteritas.	9. Dissimilitudo.
3. Conferentia.	10. Diversitas.
4. Confusio ex pluribus.	11. Divisio.
5. Discordia.	12. Remotio.
6. Discretio.	13. Transpositio.
7. Disparitas.	

Termini Compositi ad Differentiam reducibiles, forma syllogistica expressi.

Major.		Minor.	Conclusio.
Omne quod respectum dicit ad aliud.	} Distinctione differt, vel	Ratiocinante.	} Talia sunt } Ergo.
Omne quod tendentiam ad alterum dicit.		vel	
Omne quod per dispa- res gra- dus in unum coalescit.		Ratiocinata.	
Omne mixtum ex pluribus.		Formali.	
Omnis Antipathia & Sympa- thia rerum.		Modali.	
Omne quod re vel ratione ab alio separatur.		Reali.	
Omne disparatum sive quoad se, sive quoad aliud.		Numerica.	
Omne quod re vel ratione distinguitur.		Specifica. seu Essentiali.	
Omne quod comparisonem involvit.		Generica.	
Omne quod dissimile sive quoad se, sive quoad aliud comparatum est.		Se, totis sub- jectiva.	
Omne quod diversitatem ad- mittit.		Se totis obje- ctiva.	
Omne divisioni substans.			
Omne quod re vel ratione ab alio removeri potest.			
Omne compositum.			

E X P L I C A T I O

Novem Distinctionum.

Distinctio rationis.

1. *Distinctio Rationis ratiocinantis* est, quan- do V. G. intellectus de intellectu identice prædicatur; In hac enim propositione: In- tellectus Divinus est intellectus; intelle- ctus in subjecto, ab intellectu in prædicato distinguitur purâ intellectus operatione, qui est primus gradus distinctionis.

Formalis.

2. *Distinctio Formalis* tum datur, quan- do additum alteri variat rationem consti- tuti, & resultat, quando aliquid dicitur de uno, & negatur de altero; & talis contra- dictio in eodem non est nominis tantum, sed nominis & rei: in divinis enim dicitur

aliquid de intellectu, quod non dicitur de Voluntate; ut Pater formaliter generat filium intellectu; non voluntate; ratio bo- nitatis formaliter distinguitur à ratione ma- gnitudinis, durationis, potentia &c. Et hu- jusmodi distinctio non tantum inter forma- litates reperitur, sed & inter conceptus in- trinsecos, videl. inter essentiam, materiam, quidditatem, simplicitatem & existentiam.

3. *Distinctio Modalis* est, quando unum Modalis. superadditum alteri non variat rationem constituti; ut finitudo, excellentia, contin- gentia; homines enim dicuntur finiti qui- dem, sed non differunt per finitudinem; dicuntur excellentes, non tamen per excel- lentiam distinguuntur.

Realis.

4. *Distinctio Realis* est etiam in Divinis, quia personæ verè & realiter distinguuntur inter se; Pater enim operatur respectu Filii, & Filius respectu Spiritus Sancti; has enim actiones supposuimus.

Numerica.

5. *Distinctio Numerica* est respectu individuorum; in Divinis hæc Distinctio locum non habet, cum in iis non nisi tres distinctionis numeri sint, quæ numerum ternarium constituunt, & sic differt ab omni alio numero ad extra. Individua verò alicujus speciei non differunt specie, sed numero.

Specifica.

6. *Distinctio Specifica* seu essentialis, quæ intervenit inter diversa speciei animalia; ut inter Socratem & Bovem major est differentia, quàm inter Socratem & Platonem; Nam illa dicuntur habere diversam essentiam, quorum species sunt diversæ.

Generica.

7. *Distinctio Generica* vocatur, quando distinctio cadit inter illa, quæ genere subalterno differunt; nam plus differt Angelus & Leo, quàm Leo & asinus. Sed Leo & asinus differunt specie, Ergo Angelus & Leo differunt genere non generalissimo, sed subalterno, in quantum tum Angelus, tum Leo substantia est.

Se totis subjectiva.

8. *Distinctio se totis subjectiva* est, quando distinguitur res genere generalissimo tantum, uti decem prædicamenta, quæ distinguuntur genere generalissimo, secundum totam eorum subjectionem, quia quæcunque differunt genere subalterno, conveniunt in genere generalissimo, videlicet in substantia; quæ verò differunt genere generalissimo seu se totis subjectiva, non conveniunt in aliquo limitato, sed solum in ente transcendentali.

Se totis objectiva.

9. *Distinctio se totis objectiva* est inter differentias individuatas; omnia enim extra prædicationem entis eam admittunt præter illa, quæ ens formaliter non includunt; uti sunt differentia ultimæ individuales, quæ in omnibus individuis specierum non inveniuntur, ut sunt Petreitas, Pauleitas &c. quæ uti tantum non identitatem dicunt, ita in aliquo tertio subjici non possunt; si enim ens in suis rationibus includerent, illæ necessario suis propriis rationibus distinguerentur, & sic daretur progressus in infinitum, quod absurdum est.

Atque hæc sunt distinctiones, quæ totam differentiarum rerum latitudinem mensurant, ita ut nihil in rerum natura sit, quod non sub unam vel plures harum distinctionem cadat; sunt tamen eo ordine hæc collectæ, ut prima sit omnium minima, secunda major primâ; tertia major secundâ; quarta major tertiâ; quinta major quartâ; sexta major quintâ, septima major sextâ; octava major septimâ; nona major octavâ.

EXEMPLUM I.

De Distinctione Rationis.

Ubicunque inter Extrema interveniunt entia rationis, ibi datur distinctio rationis.

Sed in Deo interveniunt entia rationis quoad nos, ut in hac propositione; Intellectus Dei est intellectus, & similia.

Ergo. in Deo datur distinctio rationis, quoad nos.

Datur enim distinctio subjecti à prædicato etiam in propositionibus identicis, teste Aristotele.

EXEMPLUM II.

De Distinctione formali.

Ubicunque dantur diversæ formalitates, ibi datur distinctio formalis.

Sed in Deo dantur diversæ formalitates.

Ergo, &c. Major certa est. Minor probatur.

Ubicunque dantur conceptus formaliter differentes, ibi dantur formalitates differentes.

Sed in intellectu & voluntate Dei dantur diversi conceptus formales: Pater enim non voluntate sed intellectu generat; Bonitas non est formaliter magnitudo, Duratio, Potentia, & sic de cæteris.

Ergo.

EXEMPLUM III.

De Distinctione Modali.

Quandocunque aliquod superadditum alteri non variat rationem constituti quo ad partes in recto, tunc datur distinctio modalis.

Sed quando v.g. unio superadditur partibus, tunc illa non variat rationem constituti, ut supra.

Ergo datur distinctio modalis.

EXEMPLUM IV.

De Distinctione Reali.

Ubicunque dantur plures res ratæ & incommunicabiles, ibi datur distinctio realis.

Sed in Deo dantur tres res ratæ & incommunicabiles, Pater, Filius & Spiritus Sanctus.

Ergo.

Atque hæc quadruplex distinctionis ratio non creatis tantum rebus, sed & Deo convenit; Cæteræ verò quinque distinctiones, Numerica, Generica, Specifica, se totis sub-
jectiva

jectiva, & se totis objectiva, Deo non conveniunt, sed talia prædicamentis competunt.

EXEMPLUM V.

De Distinctione se totis subjectiva.

Ubique divisio fit entis in sua inferiora, ibi datur distinctio realis se totis subjectiva.

Sed quodcumque ens dividitur in substantiam & Accidens, ibi Ens dividitur in sua inferiora.

Ergo.

EXEMPLUM VI.

De Distinctione Generica.

Ubique datur Divisio generis generalissimi in sua genera subalterna, ibi datur distinctio realis generica.

Sed quodcumque dividitur substantia in corpus animatum & inanimatum, in vivens sensibile & insensibile, in animal rationale & irrationale, Divisio fit generis generalissimi in sua genera subalterna.

Ergo etiam datur distinctio realis generica.

EXEMPLUM VII.

De Distinctione Specifica.

Quodcumque divisio fit specierum in individua, ibi necessario resultat Distinctio realis specifica.

Sed quodcumque homo dividitur in Petrum & Paulum, ibi fit divisio speciei in individua.

Ergo.

Ubi vides, tantò esse maiorem differentiam inter has distinctiones propositas, quantò ab Ente rationis magis receperint, uti paulò ante docuimus. Nota quoque prædicatum semper latius patere debere subjecto, vel saltem eidem æquipollere, ad constituendam propositionem definitivam & apodicticam.

Positis Universalibus Distinctionum rationibus nihil restat, nisi ut paulò magis ad particularia descendentes, & varios quoque Distinctionum terminos in Scholis usitatos Arti nostræ applicare doceamus; quos si quis probè calluerit, ei nihil in quibuscumque quæstionibus etiam difficillimis dissolvendis denegatum esse, dicere ausim, memor illius passim in Scholis triti: qui benè distinguit, benè docet. Primò itaque de distinctionibus, postea quoque de divisione dicemus, omnia, formâ syllogistica,

profecuturi, ut Tyro ingentem argumentandi sylvam præparatam inveniat.

Triplex in Scholis datur Distinctio: Realis, Modalis, Rationis; & hæc iterum duplex est: Rationis ratiocinantis, vel Rationis ratiocinatae. Singulas definiamus.

EXEMPLUM I.

Distinctionis Realis.

Quodcumque extrema ita constituta sunt, ut unum sine altero esse possit, & unum ab altero separari, illa utique distinguuntur realiter.

Distinctio realis quando unum sine altero esse potest.

Sed Anima & corpus; Petrus & Paulus; Substantia & Accidens communia ita sunt constituta, ut unum sine alio esse possit, & unum ab altero separari. Ergo distinguuntur realiter.

EXEMPLUM II.

Distinctionis Modalis.

Quodcumque intelligitur proxima quædam Entitas ultimò determinans subjectum, sine quo esse non possit, tum datur distinctio Modalis.

Modalis distinctio- nis exemplum.

Sed Sessio respectu sedentis est talis Entitas ultima determinativa subjecti, sine quo esse non potest, in quantum sub tali situ est.

Ergo inter sedentem & sessionem datur distinctio Modalis.

EXEMPLUM III.

Distinctionis Rationis Ratiocinantis.

Quodcumque intellectus dividit in plura rem simplicissimam sine fundamento fingendi distinctionem, ibi datur distinctio Rationis ratiocinantis, sive puræ rationis, ut Scholæ loquuntur.

Sed quando intelligitur idem esse distinctum à se ipso res simplicissima dividitur in plura sine fundamento.

Ergo. quando idem esse distinctum à se ipso intelligitur, tum datur distinctio Rationis ratiocinantis.

EXEMPLUM IV.

Distinctionis Rationis Ratiocinatae sive formalis.

Quodcumque intellectus rem simplicissimam distinguit in plures cum fundamento, tunc datur distinctio Rationis ratiocinatae, sive ut Scoto placet, formalis.

F 3

Sed

N.B.

Sed quando in Deo distinguimus Bonitatem, Magnitudinem, Sapientiam, Potentiam, Durationem, intellectum, distinguimus rem simplicissimam in plures cum fundamento.

Ergo. inter Bonitatem, Magnitudinem, Durationem, Potentiam, Sapientiam & Intellectum in Divinis datur distinctio Rationis ratiocinatæ five formalis.

Ex hisce nascuntur in Scholis varii distinctionum termini, sine quorum notitia nemo quidquam in studio Philosophico præstiterit. Ne itaque quidquam Arti nostro desit, illos paucis exponam. Necessarium est, in omni scientia, ut data quadam propositione, quæ duplicem sensum habet, illam per sequentes terminos enodemus.

Distinguitur
aliquid
primo	{	<i>Materialiter.</i> Cum Prædicatum aliquod dicitur convenire alicui ratione
subiecti per comparisonem ad materiam; ut album est dulce.	
	{	<i>Formaliter.</i> Cum Prædicatum aliquod convenit alicui formæ, aut per modum formæ, aut per figuram; ut album disgregat visum.	
Distinguitur
aliquid
2.	{	<i>Reduplicativè.</i> Quando in propositione respicitur forma tantum.	
	{	<i>Specificativè.</i> Quando materia tantum respicitur; ut Musicus est faber. Nam Musicus in quantum Musicus, five specificativè five materialiter, est faber, verum est. Reduplicativè five formaliter, falsum: quia faber potest esse sine Musica.	
Distinguitur
aliquid
3.	{	<i>Formaliter.</i> Quando aliquid afficit aliud per suam entitatem; uti facit calidum calore suo informando subiectum.	
	{	<i>Efficienter.</i> Quando non per entitatem immediatè, sed mediante alio afficit subiectum; uti ignis efficit manum calidam, non per entitatis suæ positionem in manu, sed per calorem productum in manu.	
Distinguitur
aliquid
4.	{	<i>Formaliter.</i> Quando Ens continet eandem formam, quæ est in effectu à se producto; ut fit in causis Univocis.	
	{	<i>Eminenter, Vel Virtualiter.</i> Quando Agens non habet in se formam, quæ est in aliquo producto, sed virtute eam continet; uti piper calefacit stomachum, in quo tamen nulla caloris forma præditur.	
Distinguitur
aliquid
5.	{	<i>In actu signato.</i> Quando significatur tantum terminus actionis; ut fit, quando definitio divisionem alicujus rei, dicitur divisio in actu signato.	
	{	<i>In actu exercito.</i> Quando ad praxin proceditur; ut cum divido aliquod totum, tunc dicitur in actu exercito; & sic de omnibus aliis.	
Distinguitur
aliquid
6.	{	<i>Actu.</i> Quando res actu existit & simpliciter.	
	{	<i>Potentia.</i> Quando est in fieri, idest, potest esse.	
Distinguitur
aliquid
7.	{	<i>Adæquatè.</i> Quando secundum omnia, quæ res quæpiam continet, distinguitur: ita Deus est adæquatum objectum Theologiæ.	
	{	<i>Inadæquatè.</i> Quando partialiter tantum; uti Incarnatio Christi inadæquatum objectum est Theologiæ.	
Distinguitur
aliquid
8.	{	<i>Collectivè.</i> Quando accipiuntur partes simul.	
	{	<i>Distributivè.</i> Quando singillatim accipiuntur.	
	{	Ut {	
		{	Materia & forma dicuntur causare tantum distributivè non collectivè.
Distinguitur
aliquid
9.	{	<i>Directè.</i>	
	{	<i>Indirectè.</i>	
	{	Uti {	
		{	Intellectus cognoscit ens directè, negationes indirectè. In Moralibus voluntas vult delectationem actus mali directè, malitiam indirectè.
	{	<i>Extensivè.</i>	
	{	<i>Intensivè.</i>	
	{	Uti {	
		{	Si quis studeat sine magno conatu per horam, & alius per quadrantem cum magno conatu; hic intensivè plus studet; ille extensivè.

Multa

Multa hoc loco dici possent de aliis terminis ; cujusmodi sunt :

Quo, & Quod.	Immediatione suppositi, & immediatione Virtutis.
Per se, & per accidens.	Redicaliter proximè, seu formaliter.
Ordine intentionis, ordine executionis.	Prior prioritate temporis, prioritate naturæ, ordinis, originis, nobilitatis.
Prædicamentaliter & prædicabiliter.	Necessariò simpliciter, & secundùm quid.
Primariò & secundariò.	Principaliter, & instrumentaliter.
Habitualiter, actualiter.	Essentialiter, accidentaliter vel integraliter.
Implicitè & explicitè.	Adhæsivè, intensivè, informativè, demonstrativè.

Quos quidem, omnes terminos hoc loco fusiùs explicare possemus ; Verùm quia illi passim noti sunt, eosque Logicæ Combinatæ reservamus, iis explicandis non immorabor.

Et quoniam omnis distinctio nascitur ex

divisione rerum : Primò Divisiones rerum examinandæ sunt, ut integram habeas Differentiarum realium notitiam, quas hîc apponimus : sine harum enim exacta cognitione frustrà in Philosophia laboraveris.

Schema totalis divisionis rerum.

Omnis itaque Divisio est,	Generis in species.	Ut Animal in hominem & brutum.
	Specierum in individua.	Ut Homo in Petrum & Paulum.
	Totius in partes.	Ut Corpus humanum in caput, manus, pedes.
	Causæ in effectus.	Ut Efficiens homo in filios & filias quas generat.
	Subjecti in accidentia.	
	Virtutis in operationes.	
	Substantiæ in suas potentias.	
	Absoluti in sua comparata.	
	Unius in attributiones varias.	
	Mixti in ea ex quibus fit.	
	Compositi in ea ex quibus componitur.	
	Continui in continuantia,	
	Discernentis in sua discreta.	
	Suppositi seu subjecti in materiam & formam.	
	Termini in ea quæ ad eum concurrunt.	
	Stirpis seu familiæ in suos affines & cognatos.	
	Artis in instrumenta, in subjectas sibi materias & partes.	

Exempla argumentandi ex Divisione rerum.

I.

II.

Divisio generis in species realis est.

Quandocunque fit divisio generis in species, tunc necessariò resultat differentia realis.
Sed quandocunque animal dividitur in Rationale & Irrationale, divisio fit generis in species.
Ergo quandocunque animal dividitur in Rationale & Irrationale, necessariò resultat differentia realis.

Specierum in individua realis.

Quandocunque fit divisio specierum in individua, tunc necessariò resultat differentia realis.
Sed quandocunque homo dividitur in Joannem & Paulum, fit divisio speciei in individua.
Ergo quandocunque homo dividitur in Paulum & Joannem, illic necessariò resultat differentia realis.

III.

III.

Totius in
partes,
realis.

Quandocunque fit divisio totius in partes, tunc necessario resultat differentia realis.

Sed quandocunque corpus v. g. humanum dividitur in caput, collum, brachia, manus, pedes, fit divisio totius in partes.

Ergo quandocunque corpus v. g. humanum dividitur in caput, collum &c. tunc necessario inter partes resultat differentia realis.

IV.

Causæ in
suos effectus,
realis.

Quandocunque divisio fit causæ Efficientis in suos effectus, tunc necessario resultat differentia realis.

Sed quandocunque varii, Dei, Angeli, Hominis, Solis, Elementorum effectus cognoscuntur, tunc fit divisio causæ Efficientis in suos effectus.

Ergo quandocunque varii, Dei, Angeli,

Hominis &c. effectus cognoscuntur, tunc necessario resultat inter illos differentia realis.

V.

Quandocunque fit divisio Mixti in ea, ex quibus fit, ibi necessario resultat differentia realis.

Mixti in
Elementis,
realis.

Sed quandocunque planta quæpiam resolvitur in quatuor elementa, ibi datur divisio Mixti in ea, ex quibus fit.

Ergo quandocunque planta quæpiam aut Minerale resolvitur in quatuor elementa, necessario inter illa resultat differentia realis.

Sed hæc Tyroni ad methodi notitiam sufficiant. Siquidem pari passu in reliqua divisionum serie progredieris, quod Exemplis hisse præmissis minimè difficile futurum spero; ubi nota, duo semper in unaquaque divisione membra occurrere, quorum prius subjicitur semper in Majori, alterum in Minori, uti ex quinque his Exemplis patet.

CAPUT II.

De Principio Respectivo Concordantiæ.

Concordantia est Principium Respectivum omnino generale in sua coördinatione, primitivum & necessarium; quia sine illa omnia essent discordia, dissoluta, inconvenientia, quod dici non potest; cum nihil in natura rerum inveniatur, quod non cum aliquo in aliquo concordet. Est primò Concordantia in Deo per Divinarum Personarum in unitate Essentiæ Concordantiam; est in Angelis per diversas operationes in una essentia concordantes; est & in homine, in bru-

tis, in plantis, elementis, Cælo, Mineralibus, artificialibus, ut postea videbitur.

Dividitur autem Concordantia eadem divisione, quâ Differentiam divisimus; contrariâ tamen ratione; quemadmodum enim unum, vel totum dividitur in partes distinctas; ita distinctæ partes iterum reducuntur ad unum vel totum, in quo concordare dicuntur; ita ut quemadmodum unum divisum distinguitur in partes divisas, ita divisæ partes concordant in uno vel toto diviso; ut in sequenti typo videre est.

Concor-
dantia
contraria
via incedit
ad differ-
entiam.

Concordant itaque

1. Species in Genere.
2. Individua in specie.
3. Partes in toto.
4. Potentiæ in substantia.
5. Comparata in absolutis.
6. Attributiones variæ in uno.
7. Simplicia in Mixto.

8. Effectus in causis.
9. Accidentia in subiecto.
10. Operationes in Virtute.
11. Simplicia in Composito.
12. Continuantia in Continuo.
13. Componentia in Composito, &c.

Unde sic argumentandum.

I.

Concor-
dantiæ
specierum
in genere.

Quandocunque est Coadunatio specierum in genere aliquo, tunc necessario resultat concordantia diversorum in uno.

Sed quandocunque homo, & brutum revocantur ad animal, ibi est concordantia specierum in genere.

Ergo quandocunque homo, & brutum revocantur ad animal, tunc necessario resultat concordantia diversorum in uno.

II.

Quandocunque convenire cognoscuntur individua in una specie, tunc necessario resultat concordantia diversorum individuum in uno.

Specie-
rum in in-
dividuis.

Sed

Sed quodocunque Petrus & Paulus convenire cognoscuntur in homine, five humana natura, tunc convenire cognoscuntur individua in una specie.
Ergo quodocunque Petrus & Paulus convenire cogitantur in homine, tunc necessariò resultat concordantia diversorum individuorum in uno.

III.

Partium
in toto.

Quodocunque partes diversæ in toto convenire cogitantur, tunc necessariò

resultat Concordantia diversarum partium in uno.

Sed quodocunque manus, pedes, caput, integro seu toti coadunantur, tunc partes conveniunt in toto.

Ergo quodocunque manus, pedes, caput, integro seu toti coadunantur, tunc necessariò resultat Concordantia partium in toto, integro, seu uno integrato.

Haud secus procedes in reliquis ordine Concordantiæ speciebus.

Termini Compositi reducibiles ad Concordantiam sub forma syllogistica.

I.

Ubiunque est Concordantia specifica vel generica, ibi est identitas generica vel specifica.

Idem.

Sed quodocunque plura individua in una specie vel plures species in uno genere conveniunt, ibi datur Concordantia vel generica vel specifica.

Ergo quodocunque plura individua in una specie vel plures species in uno genere conveniunt, ibi datur identitas vel generica vel specifica.

II.

Ubiunque intervenit Concordantia inter aliquos, ibi datur necessariò aliqua similitudo morum, aut temperamenti.

Simile.

Sed hoc fit in Amicitia, quâ similis simili gaudet.

Ergo in Amicitia datur similitudo morum, aut temperamenti. Ergo Concordantia.

III.

Ab Æquali.

Ubiunque est Concordantia congrua, ibi est æqualitas & paritas.

Sed in Democratico Statu est Concordantia congrua, quâ omnia communibus votis & suffragiis peraguntur.

Ergo in Democratico Statu est æqualitas & paritas.

IV.

Ab Harmonia.

Ubiunque Consona dissonis aptè & peritè miscentur, ibi est Concordantia harmonica.

Sed in omni harmonica proportionem five vera, five analoga, consona dissonis aptè miscentur.

Ergo in omni harmonica proportionem five vera, five analoga, est Concordantia harmonica.

Ad hæc revocantur omnia, quæ unionem dicunt, ut Matrimonia; quæ convenientiam dicunt, ut pacta & contractus;

Termini simplices.

Idem.

Simile.

Æquale.

Propinquum.

Proportionatum.

Par.

Conjunctum.

Unum.

Conveniens.

Consonum.

quæ paritatem dicunt, ut amicitia, pax; omnia Abstracta, univoca, universalia; omnes propositiones universales; omnes unitates seu congregationes; uti Conventus, Urbs, populus, plebs.

Unde sic argumentaberis.

1.

Ubiunque est unio duorum individua, ibi est concordantia.

Matrimonium est unio maris & foeminae in Societate individua. A matrimonio.

Ergo est concordantia.

2.

Ubiunque est mutua convenientia, ibi est concordantia.

In pactis & contractibus est mutua convenientia. A Contractibus.

Ergo est concordantia.

3.

Ubiunque est paritas, ibi est concordantia.

In amicitia est paritas reciprocae benevolentiae. Ab amicitia.

Ergo in amicitia est concordantia.

4.

Ubiunque fit abstractio per intellectum ab inferioribus, ibi est concordantia. Ab abstractis.

Sed hoc fit in universalibus.

Ergo in omnibus universalibus est concordantia inferiorum cum superiori.

CAPUT III.

De Principio Respectivo Contrarietatis seu Oppositionis.

Contrarietas est principium omnino generale primitivum & necessarium, ad quam omnes contrarietates reducuntur; sine qua omnia uniformia essent, omnia eadem, quod dici non potest; Constat enim totius Mundi Machina ex contrariis, ex lite & amicitia, ex pace & discordia, ex dissonis & consonis, quam quidem contrarietatem nulla res in natura rerum effugere potest. Dicuntur & opposita, quasi contra se posita; quæ subinde substantiâ, interdum re sola & ratione, nonnunquam sola ratione distincta sunt, de quibus supra dictum est. Ubi notandum, omnia à natura in identitate facta esse, in oppositione verò nulla; quodlibet à natura factum & constitutum est in se ipso, nihil autem in opposito. Deus unumquodque in proprio naturalique loco condidit, in quo stabilitum & esse natum est; quod autem naturale est, idem est; quod verò violentum & contra naturam, oppositum esse censetur. Exempli gratia; Igni fursum tendere ei est naturale, deorsum tendere violentum: Contrà Terræ deorsum tendere, est ei naturale, fursum verò, violentum, & contra naturam; Naturale autem & violentum opposita sunt: Unde fit, ut omnia à natura in identitate, pace, amore, & concordia sint sita, nihil verò oppositum; Si verò à natura sint, nulla est oppositio, ut proinde oppositio omnis sit ab intellectu; quod enim rebus ipsis naturale est, earum est identitas; quod verò istis vim infert, quodque præter naturam est, earum est oppositio: At Natura cunctis est naturalis, singula in appropriato loco constituit, nullis est violenta, neque res ipsas è sedibus suis transfert: Intellectus autem solus vim cunctis infert rebus, rerum omnium è sedibus suis translator; omnia siquidem quæ extra intellectum subsistunt, ab invicem distant, suntque separata, atque hæc eorum pax & identitas est; ubi verò ab intellectu hauriuntur, conjuncta in eo sunt & simul fiunt; hæc autem conjunctio simulque oppositio eorum est differentia & oppositio, ut vel hoc ipso ex in divisibili intellectus natura ejusdem immortalitas concludatur. Intellectus itaque res omnes dirimit, distinguit, unum ab altero separat, rerum chaos confusum & indistinctum pulchrè explicat, rerum omnium discrimen, totiusque differentiae & oppositionis iudex, universæ Naturæ lux; In intel-

Oppositio
est ab in-
tellectu.

Immorta-
litas intel-
lectus.

lectu enim dum duo simul ob impatientem ejus naturam recipi nequeunt, rerum omnium distinctio, differentia & numerus nascitur; Nam multitudinem non apprehendit ut multitudinem unam, id est simul totam, sed uti multas unitates: Alia quippe est unitas unius multitudinis, alia multarum unitatum ratio; & postquam per intellectum transferunt omnia in memoriam condita, tunc in pristinum revocantur naturæ per conceptas species, chaos.

Dialectici quatuor tantum statuunt oppositorum species: Contrariorum, contradicentium, subcontrariorum & subalternorum; Nos verò in hac Arte ad omnia generale totius oppositionis nomen extendimus; ad ea, inquam, cuncta, quæ quovis modo contra sese, aut contra naturam, intellectumve statuuntur, quæque quomodolibet ad alterutrum referuntur, quæ origine sua adversum se collocantur; Nam tametsi pleraque entium nullam naturæ aut contrarietatem aut pugnantiam sortita esse videantur, opposita tamen ad invicem comparata mutue relationis causa vocantur; unitas enim & numerus neque contraria neque pugnantia sunt; est enim unitas pars omnis numeri; nullum autem contrarium sui contrarii aut initium est, aut pars est; dicuntur tamen & unitas & numerus duo invicem opposita veluti extrema quædam conversa in semet, seque spectantia. Idem de intellectu & natura, de actu & potentia & ejus objecto, de principio & fine, de materia & forma, & similibus sentiendum esse scias, uti in sequenti schemate patet.

Oppositio
rum ratio
quatuor-
plex.

Tabula Oppositionis.

Opposita		Opposita	
Perfecta.	Imperfecta.	Perfecta.	Imperfecta.
Lux.	Tenebræ.	Veritas.	Falsitas.
Actus.	Potentia.	Albedo.	Nigredo.
Forma.	Materia.	Unitas.	Divisio.
Dies.	Nox.	Propinquitas.	Distantia.

Quicumque noverit artem oppositorum, is per analogiam quandam facile universam Oppositorum rationem ad duo tantum reduxerit. Est enim duorum quorumcunque oppositorum aliud perfectius, aliud minus perfectum. Omnia igitur quæ perfectionem quandam præ se ferunt, in una parte statuenda sunt, uti Lux, Actus, forma, dies, Veritas,

Ars oppo-
sitorum u-
tilissima.

Veritas, Albedo, Unitas, Propinquitās; Ex adverso verò imperfecta; uti Tenebræ, Potentia, Materia, Nox, Falsitas &c. Hoc pacto perfecta omnia sub unius oppositi ratione, imperfecta verò pariter sub unius oppositi ratione consideranda sunt; sic enim universa opposita sub duobus tantum oppositis spectantur. Exempli gratia, Lux & tenebræ sibi invicem opponuntur; & lux quidem ex perfectiori genere, tenebræ verò perfectæ lucis privatio, ex imperfectiorum numero existunt, ad quæ omnia revocari possunt secundum analogiam quandam. Quemadmodum enim Lux actus est, & tenebræ potentia, ita omnis forma Lux quædam & actus est, omnis verò materia, tenebræ & potentia quædam est. Hoc pacto dies & Lux, & actus & forma dici possunt, cujus oppositum est nox, quæ sub ratione tenebrarum, potentiæ & materiæ considerari possit. Haud secus Veritas lux quædam est, & actus & forma, & dies, cujus oppositum est falsitas, quæ tenebrarum, potentiæ, materiæ, noctis, falsitatis rationem habet. Haud secus de innumeris aliis ratiocinari licet, uti in schemate supra posito patet.

C O N S E C T A R I U M.

Ex hisce oppositorum rationibus nascitur Tetragonismus Logicus, quo opposita singula quadruplici affirmationis vel negationis genere enumerantur; adeoque affirmatio per negationem, negatio per affirmationem dici queant; quæ est pulchra in Logicis propositionibus variè enunciandis inventio; quam proinde nonnullis Exemplis, (præpositis primò axiomatis) dilucidandam censuimus. 1. Quæcunque dici possunt de uno oppositorum, & de altero, dici possunt, oppositâ ratione.

2. Quæcunque substantiâ diversa sunt, & re & ratione variantur.
3. Quorumcunque res est varia, horum est & ratio diversa.
4. Quorumcunque ratio est unica, horum res & substantia est una.
5. Quæcunque reipsa conjuncta sunt, & substantiâ conjuncta esse oportet.
6. Quorum substantiæ conjunctæ sunt, per unionem modalem, ea & re & ratione distincta sunt.

Exemplum ex Moralibus.

Singula
legenda
sunt ordi-
ne trans-
versali
juxta
4. Colum-
nas.

1. Omne laudabile, laude dignum est.	1. Et vituperio indignum.	1. Omne verò vituperabile laude indignum.	1. Et vituperio dignum est.
2. Virtus, bonis & studiosis Virtus est.	2. Malis verò vitium.	2. Sed vitium malis Virtus est.	2. Bonis autem vitium.
3. Eligunt studiosi & probi virtutem.	3. Et vitia fugiunt.	3. Reprobi autem virtutem vitant.	3. Et vitium prosequuntur.
4. Scientia, Doctis est amica.	4. Indoctis inimica.	4. Ignorantia, ignorantibus est amica.	4. Doctis inimica.

Haud secus in omnibus quacunque ratione oppositis procedere poteris. Verum ut luculentius hujus rei specimen videas, hic oppositorum propriorum schemata uni-

cuique scientiæ propria ponere visum est, ut quomodo ea deinde in Universali rerum notitia acquirenda applicari possint, elucescat.

Opposita unicuique Scientiæ propria tum latè tum strictè sumpta.

Opposita <i>In Dialectica.</i>		Opposita <i>In Rhetorica.</i>		Opposita <i>In Ethica.</i>	
Universale.	Particulare.	Orator.	Auditor.	Virtus.	Vitium.
Affirmativum.	Negativum.	Suasio.	Diffuasio.	Medium.	Extremum.
Verum.	Falsum.	Lex.	Ufus.	Abundans.	Deficiens.
Possibile.	Impossibile.	Consilium.	Temeritas.	Æquum.	Iniquum.
Necessarium.	Contingens.	Consultus.	Inconsultus.	Iustum.	Iniustum.
Cathegoricum.	Hypotheticum.	Judex.	Judicandus.	Bonum.	Malum.
Cathegorema.	Syntheticum.	Accusatio.	Defensio.	Utile.	Inutile.
Terminus.	Propositio.	Dispositio.	Indispositio.	Delectabile.	Abominabile.
Subjectum.	Prædicatum.	Inventio.	Mentis hebetudo.	Honestum.	Inhonestum.
Divisio.	Definitio.	Elegantia.	Inconcinnitas.	Eligendum.	Fugiendum.
Suppositio.	Demonstratio.	Concinnitas.		Laudabile.	Vituperabile.
Major.	Minor.	Memoria.	Oblivio.	Amabile.	Odibile.
Extremum.	Medium.	Venustas.	Invenustas.	Pulchrum.	Deforme.
Contraria.	Subcontraria.	Exordium.	Narratio.	Decorum.	Indecorum.
Contradictoria.	Subalternaria.	Confirmatio.	Confutatio.	Rationabile.	Irrationabile.
Convertibile.	Inconvertibile.	Divisio.	Conclusio.	Humanum.	Inhumanum.
Genus.	Species.	Conventio.	Controverfia.	Voluntarium.	Invitum.
Differentia.	Proprium.	Conveniens.	Inconveniens.	Societas.	Solitudo.
Subjectum.	Accidens.	Honestum.	Turpe.	Gratia.	Inurbanitas.
Commune.	Singulare.	Benevolum.	Malevolum.	Continentia.	Incontinentia.
Scientia.	Opinio.	Beneficum.	Maleficum.	Constantia.	Inconstantia.
Scientia.	Ignorantia.	Dociles.	Indociles.	Honor.	Vituperium.
Fides.	Ratio.	Attenti.	Inattenti.	Felix.	Infelix.

Oppo-

Oppositorum ratio in <i>Mathematica, Arithmetica.</i>		Oppositorum ratio in <i>Astronomia.</i>		Oppositorum ratio in <i>Medicina.</i>	
Unitas.	Numerus.	Polus Arcti- cus.	Polus Antar- cticus,	Sanum.	Ægrum.
Par.	Impar.	Coelum.	Terra.	Calor.	Frigus.
Perfectum.	Imperfectum.	Radius.	Umbra.	Humor.	Siccitas.
Æquale.	Inæquale.	Æquinoctia- lis.	Zodiacus.	Cor.	Cerebrum.
Primum.	Compositum.	Horizontalis.	Verticalis.	Digestio.	Indigestio.
Unum.	Multa.	Hemispheriū superius.	Hemispheriū inferius.	Cholera.	Phlegma.
Additio.	Subtractio.	Longitudo.	Latitudo.	Sanguis.	Melancholia.
Divisio.	Multiplicatio.	Elevatio.	Depressio.	Spiritus.	Caro.
<i>In Geometria.</i>		Æquinoctiū.	Solstitium.	Nervus.	Os.
Magnitudo.	Terminus.	Stellæ erran- tes.	Stellæ iner- rantes.	Distributio.	Indistributio.
Rectum.	Curvum.	Directio.	Retrograda- tio.	Appetitiva.	Attractiva.
Circumferen- tia.	Centrum.	Concentri- cum.	Excentricum.	Retentiva.	Expulsiva.
Linea.	Punctum.	Æstas.	Hyems.	Subtile.	Grossum.
Corpus.	Superficies.	Sol.	Tenebræ.	Alens.	Non alens.
Divisibile.	Indivisibile.	Ver.	Autumnus.	Impinguans.	Macerans.
Æquidistans.	Coincicens.	Oriens.	Occidens.	Dulce.	Amarum.
Perpendicu- lum.	Obliquum.	Meridies.	Septentrio.	Sapidum.	Insipidum.
<i>In Musica.</i>		Prope.	Distans.	Suave.	Fætidum.
Consonantia.	Dissonantia.	Lux.	Tenebræ.	Rarum.	Spissum.
Proportio.	Disproportio.	Dies.	Nox.	Leve.	Grave.
Grave.	Acutum.	Ecclipsis So- lis.	Ecclipsis Lu- næ.	Album.	Nigrum.
Ascensus.	Descensus.	Nodus ascen- dens.	Nodus de- scendens.	Clarum.	Confusum.
Isophonum.	Polyphonum.				
Vox inferior.	Vox superior.				

Oppositorum ratio <i>In Physica.</i>		Oppositorum ratio <i>In Metaphysica.</i>		Oppositorum ratio <i>In Theologia.</i>	
Forma.	Materia.	Ens.	Non Ens.	Unum indi- stinctum.	Multa.
Efficiens.	Finis.	Unum.	Multa.	Æternum.	Temporale.
Causa.	Effectus.	Infinitum.	Finitum.	Increatum.	Creatum.
Prius.	Posterior.	Potens.	Impotens.	Infinitum.	Finitum.
Immobile.	Mobile.	Immateriale.	Materiale.	Omnium causa.	Effectus.
Quies.	Motus.	Abstractum.	Concretum.	Bonitas.	Malitia.
Simplex.	Compositum.	Exemplar.	Effigiatum.	Pax.	Discordia.
Simile.	Diffimile.	Veritas.	Imago.	Amor.	Odium.
Sursum.	Deorsum.	Quidditas.	Quod, quid est.	Status.	Prolapsio.
Dextrum.	Sinistrum.	Idem.	Hoc aliquid.	Lux.	Tenebræ.
Ante.	Post.	Transcen- dens.	Individuum.	Fœcunditas.	Infœcundi- tas.
Leve.	Grave.	Per se.	In alio.	Pietas.	Impietas.
Rarum.	Spissum.	Propter se.	Propter ali- ud.	Sui communi- catio.	Sui negatio.
Actio.	Passio.	Principium.	Finis	Gratia.	Peccatum.
Intellectus.	Sensus.	Supramunda- num.	Mundanum.	A nullo.	Ab aliquo.
Homo.	Brutum.	Mens.	Abstractio.	A quo omnia.	A quo nihil.
Præsens.	Præteritum.	Æquale.	Inæquale.	Misericordia.	Iustitia.
Naturale.	Violentum.	Bonum natu- ræ.	Malum natu- ræ.	Necessitas.	Contingen- tia.
Simplicia.	Elementa.	Verum.	Falsum.	Unitas.	Trinitas.
Ignis.	Aqua.	Magnum.	Parvum.	Gignens.	Genitum.
Aër.	Terra.	Idem.	Diversum.	Spirans.	Procedens.
Generatio.	Corruptio.	Distinctum.	Indistinctum.	Creator.	Creatura.
Augmenta- tio.	Diminutio.	Præcisum.	Non præci- sum.	Ubique.	Alicubi.
Latio.	Alteratio.	Angelus.	Dæmon.	Immensum.	Terminatum.
Anima.	Corpus.	Principium.	Principiatum.	Semper & nunc.	Ante, nunc post.
Intellectus.	Memoria.	Esse.	Non esse.		
Actus.	Potentia.				
Vis.	Operatio.				
Somnus.	Vigilia.				
Vita.	Mors.				

Atque in his novem Columnis veluti in Chao quodam omnia scientiarum semina continentur, innumerorum ratiociniorum factura, quæ probè exculta in ingentes fructus in omni scientia consequendos pullule-

scat. Verùm ne quicquam sine Exemplis exposuisse videamur, huc nonnulla apponam, ut Tyro in Arte nostra sine impedimento & offendiculo progredi possit.

Exem-

Exempla Oppositorum in Metaphysica, & primò,

De Ente, & non Ente, seu nihilo.

Omne quod concipi potest intellectu, est, vel non est; Ens igitur primum omnium notissimum, non ens verò ignotissimum; Ens autem intellectui notissimum ita probatur.

Ens.

1. Illud concipitur primò ab intellectu tanquam notissimum; quo nil prius nil simplicius est.

Sed Ente nihil prius & simplicius est.

Ergo Ens primò concipitur ab intellectu tanquam notissimum.

Majorem probabis per oppositum, *Non Ens*, hoc pacto:

Non Ens.

Si quid prius & simplicius ab intellectu conciperetur tanquam notissimum, illud aliud non esset, quàm non ens. Sed impossibile est, id esse prius & simplicius, quod non est.

Ergo illud quod prius & simplicius ab intellectu concipitur tanquam notissimum aliud esse non potest, quàm Ens, minime autem, non Ens.

Aliter.

Illud primum concipitur ab intellectu, quod est principium primum operationum & proprietatum, & actum effendi habet.

Sed talis est essentia unicuique rei propria.

Ergo.

Majorem probabis per oppositum ejus, *Non essentiam*, sic:

Si primum quod concipitur ab intellectu, non est primum principium operationum & proprietatum, illud necessariò erit quiddam nullum effendi actum habens.

Sed hoc est absurdum.

Ergo. Neque erit posterius quid actum effendi consequens; quia fieri non potest, ut quod consequitur actum effendi, primum principium sit operationum, cum id semper rem actuale esse habentem præsupponat.

Vides itaque, quomodo per oppositum negativum, oppositum affirmativum, per imperfectum verò perfectum probari possit modo quodam universali & demonstrativo. Jam videamus, quomodo Ens unum demonstrare valeamus. Sic itaque perge.

Unum.

2. Omne indivisum in se, & divisum à quolibet alio unum est.

Omne Ens substantiale est indivisum à se, & divisum à quolibet alio.

Ergo omne Ens substantiale unum est.

Majorem per oppositum ita probabis.

Si omne indivisum in se, & à quolibet alio non est unum, ergo id erit simul & unum & multa.

Sed hoc est absurdum. Effet enim in seipso divisum, quod in Ente substantiali impossibile est.

Et probatur.

Ubique est effendi indivisibilitas, ibi est quidditas unius.

Sed in Ente substantiale est effendi indivisibilitas.

Ergo quidditas unius. Ergo unum necessariò indivisibilitas. (loquimur autem semper de Ente & uno transcendentali) Unitas enim nihil supra Ens, nisi solam negationem divisionis ponit.

3. Aliud per *Infinitem* & *Finitum*.

Omne quod infinitum est, omni termino caret.

Infinitem.

Deus omni termino caret.

Ergo est infinitus.

Minor probatur per oppositum (*Finitum*).

Finitum.

Si Deus omni termino non careret, ergo foret limitatus.

Sed hoc est impossibile.

Ergo quod infinitum est omni termino caret.

4. Aliud per *Potentiam* & *Impotentiam*.

Omne potens, potentiam habet ad actum effendi.

Potens.

Sed omne Ens habet potentiam ad actum effendi, quæ est actualis existentia ejus.

Ergo omne Ens potentiam habet ad actum.

Major probatur per oppositum (*Impotens*).

Si omne potens potentiam non habet ad actum, Ergo frustranea erit potentia, quæ non reducitur in actum, ergo impotens.

Impotens.

Sed hoc absurdum est in Philosophia.

Ergo omne potens potentiam habet ad actum. Ergo minime impotens.

Sed hæc ex multis pauca sufficiant; in reliquis enim oppositis idem procedendi modus est.

Exemplum Oppositorum

In Theologia.

Unum. Multa. Quidquid est necessariò & essentialiter unum, id esse multa non potest.

Sed Deus est necessariò & essentialiter unus.

Ergo multa esse non potest.

Aliter.

Æternum. Temporale.

Quidquid est æternum, id temporale esse non potest.

Sed Deus est æternus.

Ergo.

Increatum. Creatum.

Quidquid est increatum, id creatum esse non potest.

Sed Deus est increatus.

Ergo.

Infinitem. Finitum.

Quidquid est infinitum, id finitum esse non potest.

Sed Deus est infinitus.

Ergo.

Majorem semper probabis per unum ex iis, quæ absolutis terminis opponuntur, uti in præcedentibus Exemplis Metaphysicis patuit, & paulò inferius patebit.

Vel aliter.

Omnium Causa. Omnium causa à nullo est.

Sed Deus est omnium causa.

Ergo.

Major Probatur.

Si omnium causa non est à nullo, ergo ab aliquo.

Effectus. Ergo effectus alterius causæ, quod est impossibile.

Sed hæc omnia fufius prosequemur in Theologia Combinata; Quare modum procedendi in paucis ostendisse sufficiat.

Exemplum Oppositorum

In Ethica.

Virtus. Vitium. Omnis Virtus est appetibilis.

Nullum vitium est appetibile.

Ergo nullum vitium est virtus.

Aliter.

Omnis virtus est laudabilis.

Justitia est virtus.

Ergo est laudabilis.

Probatur Major.

Si virtus non est laudabilis, ergo illaudabilis, ergo fugienda, ergo vitium.

Sed hoc est absurdum.

Ergo.

Mediocre. Extremum.

Omne mediocre est virtuosum.

Liberalitas est mediocris inter avaritiam & prodigalitatē.

Ergo liberalitas est virtuosa; quia virtus in medio consistit.

Abundans. Deficiens.

Omnia Extrema sunt vitiosa.

Omne abundans & deficiens sunt extrema.

Ergo vitiosa.

Omne bonum amplexandum.

Ergo omne malum fugiendum. Et sic de cæteris.

Haud secus in reliquis oppositis tibi procedendum esse statuas.

Exempla Oppositorum

In Arithmetica & Geometria.

Unitas. Numerus.

Omnis unitas denotat indivisibilitatem in multa.

Nullus numerus denotat indivisibilitatem in multa.

Ergo nullus numerus ut multitudo est unitas.

Impar. Par.

Omne impar inæqualitatem signat.

Omnis septenarius est impar.

Ergo omnis septenarius inæqualitatem signat.

Si non. Ergo impar erit par; quod est impossibile.

Perpendiculare. Obliquum.

Omnis linea constituens in plano quopiam duos angulos rectos, non est obliqua.

Linea quædam super aliam normaliter incidens est perpendicularis constituens duos angulos rectos.

Ergo non est obliqua.

Æquidistans. Angularis.

Omnis linea recta non inclinata ad alteram est æquidistans ab altera æquidistante.

Omnis linea recta angulum rectum constituens cum altera non est inclinata.

Ergo omnis linea recta angularis est æquidistans.

Curvum.

Curvum. Rectum. Omnis linea non ex æquo sua interjacens puncta, est curva.

Omnis linea circularis non ex æquo sua interjacet puncta.

Ergo omnis linea circularis est curva.

Innumera hisce similia ex Arithmetica demonstrativè deduci possent. Sed hæc sufficiant. Reliqua Lector videat in Arithmetica & Geometria Combinata.

Ex Musica.

Consonantia. Dissonantia. Omnis consonantia est proportionata & concors diversarum vocum unio jucundè auribus accidens.

Nulla dissonantia ut sic est proportionata & concors vocum unio.

Ergo nulla dissonantia est consonantia.

Grave. Acutum. Omne grave seu barytonum remittit.

Omne acutum seu oxytonum intendit.

Ergo oxytonum non potest esse barytonum; five acutum non potest esse grave.

Aliter.

Omne Barytonum est remissivum soni.

Omnis Vox hypate est barytona.

Ergo omnis Vox hypate est remissiva soni. Si non; esset simul barytona & oxytona; quod est impossibile.

Eadem prorsus ratione in Astronomicis, Medicis, Dialecticis, & Rhetoricis procedendum tibi esse scias. Verùm hæc omnia suo tempore & loco innumeris Exemplis, dante Deo, demonstrabuntur.

Habes hinc Lector modum & rationem paucis descriptam, qua ex Oppositorum Arte, innumeris argumentis ad ratiocinandum instrueris; tanta quippe varietate incedit hæc Oppositorum Ars, ut non incongruè Proteus quidam Dialecticus audire mereatur; adeoque nihil illi, qui eam callet, in omnibus rationalis scientiæ dogmatis rectè comprobandis denegatum videatur.

CAPUT IV.

De Principio Respectivo Causæ.

Causa principium est generalissimum, primitivum, necessarium, sine quo nullus in rerum natura effectus foret, & est, id à quo aliquid fit, & in eo implicite continentur omnia principia generica, specifica & particularia in partibus substantiæ diffusa; ut ordinem naturæ examinanti patebit; & ad ipsum reducuntur omnes termini, A Quo; uti Agens, Potentia, & omnis ratio causalis: ut Efficiens, Formalis, Materialis & Finalis; omnes actus originis, ut inchoare, incipere, & omne antecedens, præcedens, denique omnia prædicamenta.

Notandum autem hoc loco, omnes causas esse principia, sed non contrà, uti in novem prædicamentis patet, quæ principia quædam sunt, sed Causarum ratio ipsis non competit, nisi ratione substantiæ cui insunt. Unde resultant hæ Regulæ.

1. De causa respectu sui principii simpliciter dicti semper respondetur affirmativè sub ratione majoris perfectionis; Contrà semper negativè sub ratione minoris perfectionis. V. G. Omnis Substantia melior,

major, durabilior, potentior, perfectior &c. est omni accidente, eò quòd sit causa omnium accidentium in triplici genere causæ; Videlicet; Efficientis, Materialis & Finalis, uti patet de Efficiente, in Deo, & Creatura; de Formali, in Anima respectu corporis.

2. Omnis causa Finalis, & Efficiens est nobilior, & perfectior effectu, quia est independens, Effectus verò dependens & subordinatus.

3. Omnis causa est prior suo effectu; subaudi fundamentaliter, non formaliter, cum sit relativa.

4. Omne principium est primum in suo genere.

Dividitur itaque primò omnis Causa in *Increatam & Creatam*; illa Deus Opt. Max. est omnium causa, vel effectivè vel permisivè, in quo omnes causæ Causarum, & primordialia Causarum genera complicantur. Creata iterum multiplex est: Efficiens, Formalis, Materialis, Finalis, aut Exemplaris.

H

Efficiens

Efficiens est, ad cuius actionem sequitur effectus; ut ignis calefaciendo aquam, eam reddit calidam.

Efficiens Creata iterum vel Universalis, vel Particularis; Illa est Sol unā cum Planetis inferiorum omnium productrix causa. *Particularis* verò est, quæ unum tantum effectum producit, ut homo generando hominem, Leo Leonem, arbor arborem, quæ iterum est subordinata vel essentialiter vel accidentaliter. *Subordinata essentialiter* est, quæ sine alia causa agere non potest; uti Luna sine reliquis Planetis, homo sine Sole. *Subordinata accidentaliter* est; ut motus lapidis per baculum.

Formalis causa est, quæ dat esse rei intrinsicum per se ipsam; uti anima rei animatæ causa est, & distinguitur ab Efficiente & Finali, quæ dant extrinsecè esse rei; estque vel essentialis, vel accidentalis: Illa omnibus formis substantialibus; hæc accidentalibus, uti qualitatibus activis competit.

Materialis causa est, quæ recipit formam & conservat eam, quia præter animam rationalem nulla res habet esse in se, sed in alio, videlicet in materia; siquidem corrupto materiali subiecto destruuntur & formæ, durantque tam diu, quàm diu durant in recepta materia: quod idem de accidentalibus dicendum est, quæ nec esse, nec conservari naturaliter possunt sine materia secunda cui inhærent.

Finalis causa est, quæ incitat & movet

agens ad agendum, nempe alicujus gratia: Sic Sanitas infirmum movet ad sumendam medicinam, tanquam Sanitatis causativam: sic finis ædificii est bona & commoda habitatio.

Causa verò finalis, iudicii, omniumque Magistratum, est Iustitia. Estque iterum vel Impulsiva; &, ut bona inde resultent, intenditur: vel subordinata; uti in mendico, qui intendit pecuniam, & per pecuniam panem.

Exemplaris secundum Platonicos, est idea in mente divina: dicitur & causa finalis impropria & metaphorica.

Sunt & aliæ causarum subdivisiones: In causam proximam, uti Sol: In remotam, uti homo in ordine ad generationem. Est & causa per se, & per accidens. Causa per se propriâ virtute producit effectum; per accidens, alteri conjuncta: uti instrumentum in manu Artificis: Quæ iterum multiplex est: aut à casu vel à fortuna: vel ab occasione, vel exemplo. Alia causa in actu, alia in potentia, quæ causare potest, etiamsi actu non causet: uti Doctor esse potest, etiamsi non doceat, & sic de reliquis.

Sunt itaque essentialia principia quatuor dictæ causæ.

Efficiens causa, à Qua.

Formalis causa, per quam.

Materialis causa, in qua.

Finalis causa, propter quam, & cujus gratia.

Termini

*Termini reducibiles ad Principium seu Causalitatem in formam syllogisticam.
dispositi & combinati.*

Principia.		Principiata.		Subjecta.	
<div>Omnis</div> <div>Omne</div> <div>Omnia</div>	<div>Principium</div> <div>est</div> <div>respectu</div>	Bonificans.	Bonificati.	<div>Sed</div>	△
		Magnificans.	Magnificati.		☺
		Durare faciens.	Durabilis.		☉
		Potentificans.	Potentificati.		☐
		Cognoscens.	Cognoscibilis.		☺
		Volens.	Volibilis.		☐
		Virtutem præstans.	Virtutem accipientis.		☺
		Verificans.	Verificati.		☐
		Glorificans.	Glorificati.		☺
		Effe.	Existentis.		☐
		Substantia.	Accidentium.		☺
		Producens.	Producti.		☐
		Agens.	Passi.		☺
		Initians.	Initiati.		☐
		Genus.	Specierum.		☺
		Species.	Individuorum.		☐
		Causans.	Effectuum.		☺
		Imprimens.	Impressi.		☐
		Impellens.	Impulsi.		☺
		Generans.	Generati.		☐
		Influens.	Influxi.		☺
		Eligens.	Electi.		☐
		Origo.	Originati.		☺
		Obligans.	Debiti.		☐
		Prius.	Posterioris.		☺
		Antecedens.	Consequentis.		☐
		Absolutum.	Relativi.		☺
		Acquirens.	Acquisibilis.		☐
		Prædicamenta.	Respectu eorum quæ in eis continentur.		☺
		Dominans.	Subditorum.		☐
		Elementa.	Elementatorum.		☺
				Ergo.	

In hoc Combinatorio Abaco ea solum eligenda sunt, quæ singulis subjectis propriè competunt: Genus enim & Species in quantum principia sunt physica, Deo non competunt, uti nec Angelis, quod in subjectis aliis pariter tibi observandum esse scias.

Habes ergo hic 270. Syllogismos, qui de

Principio respectivo concludunt demonstrativè; quos quidem innumeris aliis modis per enneadem quæstionariam variare poteris, uti suo loco patebit; ut vel hinc hujus Artis Combinatoriæ immensam fecunditatem colligas. De principiorum verò varietate & divisione vide uberius tractatum in sequenti libro de Theologia Combinata.

CAPUT V.

De Principio Respectivo Medii.

Via ad finem medium est. Est ergo Medium id, quod est principio & fini interjectum, & utriusque naturam redolet; dici quippe potest antecedentium finis, & consequentium principium: Est principium respectivum, generale, primitivum, necessarium, sine quo

nulla rerum daretur conjunctio, nullus nexus, aut unio, sed omnia vacua, quod foret absurdum: Est enim Medium subjectum, per quod finis in principium, & principium, in finem reciproca quadam actione influit. Estque triplex.

Medium
triplex.

Primò. *Medium Conjunctionis*, quod extrema inter se necit: Estque vel substantiale, vel Accidentale, vel Rationis. Prius inter substantias duas reperitur; ut inter Creaturam & Deum; Christus $\Theta\epsilon\iota\varsigma \& \alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\varsigma$ medium est inter Deum & hominem. Secundum, inter omnes compositiones rerum, quarum unio materiæ & formæ medium est. Tertium est rationis, uti medium est medium in qualibet propositione inter extremos terminos.

Secundò. *Medium Relationis*: ut dilectio est medium inter diligentem & dilectum; & complectitur (.are.) medium inter (.tivum.) & (.bile.) uti beneficere inter beneficatum & beneficabile, & sic de cæteris.

Tertiò. *Medium Extremorum*: ut Liberalitas est medium inter prodigalitatem &

avaritiam in Moralibus: Medium in quantitate, punctum inter extrema. Ordinis, ut binarius medium est inter 1. & 3. Dignitatis, uti Cherubini inter Seraphin & Thronos. Principatus, inter Dominationes & Potestates. Archangeli, inter Virtutes & Angelos. Angelus, inter Deum, & Hominem. Analogum medium, est Simia inter hominem & aliud quodlibet brutum. Zoophytum, inter animal & plantam. Spongia, inter plantam & inanimatum. Generica Substantia, inter corporeum & incorporeum. Corpus inter animatum & inanimatum. Vivens, inter sensitivum & insensitivum. Animal, inter hominem & brutum. Species, inter individua; & sic de innumeris aliis, ut in Schemate patet.

Scala Mediorum.

Extremum.	Medium.	Extremum.	Extremum.	Medium.	Extremum.
	<i>Supernaturale.</i>			<i>Physicum.</i>	
Deus.	Christus.	Homo.	Forma.	Unio.	Materia.
	<i>Substantia Creatæ.</i>			<i>Morale.</i>	
Deus.	Angelus.	Homo.	Avaritia.	Liberalitas.	Prodigalitas.
Seraphin.	Cherubin.	Throni.	Præteritum.	Præsens.	Futurum.
Dominationes.	Principatus.	Potestates.	Potentia.	Actus.	Potentia.
Virtutes.	Archangeli.	Angeli.	Non esse.	In fieri.	Esse.
	<i>Genericum.</i>		Generatio.	Generatum.	Corruptio.
Spirituale.	Substantia.	Corporeum.		<i>Geometricum.</i>	
Vivens.	Corpus.	Inanime.	Extremum.	Medium.	Extremum.
	<i>Vivens.</i>		Circum-	Centrum.	-ferentia.
Sensitivum.	Planta.	Insensitivum.	Coe-	Terra.	-lum.
Homo.	Animal.	Brutum.		<i>Astronomicum.</i>	
	<i>Analogum.</i>		Polus Arcti-	Æquinoctialis.	Antarcticus.
Homo.	Simia.	Brutum.	Luna. Venus.	Sol.	Mars. Jupiter. Saturnus.
Animal.	Zoophytum.	Planta.	Mercurius.		
Planta.	Spongia.	Inanime.		<i>Geographicum.</i>	
	<i>Accidentale.</i>		Zona frigida & temperata Borealis.	Torrida.	Temperata & frigida Australis.
Color albus.	Viridis.	Niger.		<i>Medicum.</i>	
	<i>Logicum.</i>		Salubria.	Alexipharmaca.	Deleteria.
Terminus maior.	Medius.	Minor.			

Revocantur autem ad Medium omnia instrumenta: Omnia Moralia: Omnia intelligibilia: Omnis habitus positivus & privativus: Omnia membra corporis: Omnes operationes: Omnes mensuræ: Omnia Sacramenta & Præcepta Legis.

Termini

Termini reducibiles ad Medium ex præcedenti Schemate in formam syllogisticam redacti & inter se combinati.

Medium Supernaturale.

1. Ubicumque dantur duo extrema, ibi datur & medium conjunctionis utraque connectens.
Sed inter Deum & hominem datur Christus utraque naturâ, Divinâ & humanâ subsistens.
Ergo Christus est medium Conjunctionis connectens & continens in se Divinam & humanam naturam.

Medium Angelicum.

2. Quandocumque datur transitus ab actu purissimo increato ad potentiam passivam, ibi necessario est medius actus purus creatus.
Sed talis medius actus est intellectus Angelicus.
Ergo intellectus Angelicus est medium inter intellectum Divinum, actum purissimum, & humanam potentiam passivam.
3. Ubicumque datur illuminatio activa & passiva, ibi datur & medium.
Sed in Cherubinis, Principatibus & Archangelis datur illuminatio activa & passiva; superiores enim illuminant medios, & hi sibi subditos.
Ergo Cherubini, Principatus & Archangeli sunt media trium Hierarchiarum.

Medium Genericum.

Quandocumque dantur differentiae Genericæ, inter illas datur quoque medium.
Sed inter Substantiam, Corpus, Vivens, Animal, dantur differentiae genericæ: scilicet Spirituale & corporeum: animatum, inanimatum: sensitivum, insensitivum: rationale, irrationale.
Ergo Spirituale, Corpus, Vivens, Animal, sunt media.

Medium Logicum.

Ubicumque dantur duo termini extremi, ibi datur & medium.
In omni propositione dantur duo termini extremi.
Ergo in omni propositione datur medium.

Physicum.

In omni generatione quando ab eo quod fuit, ad id, quod est, datur transitus, ibi necessario quoque datur medium.
Sed privatio est transitus ab eo quod fuit, ad id, quod est.
Ergo privatio inter tria principia est medium, id est, inter materiam & formam.

Medium Morale.

Ubicumque est excessus & defectus, inter illa datur & medium.
Inter liberalitatem dantur excessus prodigalitatis, & defectus avaritiæ.
Ergo liberalitas est medium inter prodigalitem & avaritiam.

Medium Arithmeticum.

Ubicumque sunt duo numeri impares proximi, ibi datur inter illos medius par.
Sed 1. & 3. 3. & 5. &c. sunt numeri impares proximi.
Ergo dantur inter illos medii numeri pares, videlicet 2. & 4.

Geometricum.

Ubicumque dantur extrema, ibi datur medium.
In Circulo dantur extrema.
Ergo in circulo datur medium, videlicet centrum.

Astronomicum ab eventu.

Ubicumque datur oppositio Astronomica, ibi datur medium.
Sed in omni Ecclypsi datur oppositio Astronomica, nimirum Solis & Lunæ mediante terra, vel Solis & terræ mediante Lunâ.
Ergo in omni Ecclypsi datur medium.
Quod argumentum idem quoque valet in omni oppositione Planetarum.

Habes hic Lector nonnulla Exempla, ut ex iis, quomodò in reliquis procedendum sit, videas. Datur enim in omni æquatione, connexionem, conclusionem, mensurationem, participationem, actionem, perfectionem Medium. Quæ omnia fusiùs suo tempore & loco demonstrabuntur.

Sine principio finis nullus foret appetitus.

Inis est generale principium primitivum & necessarium, sine quo nullus in natura rerum esset appetitus, nihil bonum, nulla actio, nullus volitæ rei ad terminum consequendum impulsus. Est igitur Finis id, in quo principium quiescit; quiescunt autem principia in fine, propter quem sunt, & est finis ultimus Deus benedictus in sæcula, cuius gratiâ omnia sunt; Sub hoc autem fine sunt alii innumerabiles fines, in quibus principia substantiæ quiescunt, quando attingunt illud propter quod sunt. Est itaque Finis quadruplex.

Primò. *Finis perfectionis*, ut Beatitudo, est finis vitæ humanæ, ad quam revocantur omnia, quæ perfectionem, bonitatem, magnitudinem &c. respiciunt.

Secundò. *Finis terminationis*, est quies adepta in loco naturali; siquidem locus, ad quem movetur res, est finis illius motus, ut lapis deorsum cadens. Ad hunc revocantur omnes terminatæ res, omnes appetitus naturales, qui tendunt ad quietem tanquam ad finem. Ad hunc revocatur finis extremi, qui est vel substantiæ, ut generationis finis est homo: vel accidentis,

ut finis corporis quanti est extensio partium extra partes: vel temporis; sic temporis finis est motus successivus rerum: vel loci; sic loci finis est, esse alicubi: vel qualitatis; sic caloris & frigoris finis est alterare subiecta.

Tertiò. *Finis privationis* est destructio rerum; ut mors est finis vitæ. Huc revocantur omnes corruptiones & privationes tam naturales, quàm morales, & artificiales.

Quartò. *Finis intentionis*, est id, ad quod quidpiam dirigitur; ut finis Medicinæ est sanitas; finis Juris Justitia.

Sunt & fines secundarii, qui naturaliter in suis principiis quiescunt. Hoc pacto metallata quietem habent in suo fine, qui est sub fine hominis; quoniam si non esset homo, principia illa finem non haberent, in quo quiescerent: Sic totus Mundus in hominis gratiam conditus est. Pari pacto homo, qui est finis substantialis animæ & corporis, est Substantia, qui est finis Substantialis formæ & Materiæ.

Fines accidentales sunt huiusmodi; ut meritum est finis virtutum acquistarum; & gratia Dei finis virtutum gratuito datarum.

Termini Compositi reducibiles ad Finem forma syllogistica propositi, & inter se combinati.

1. Omne quod sub cognitionem cadit, finis rationem habet.
Omnis scientia sub cognitionem cadit.
Ergo finis rationem habet.
2. Id ad quod omnia tendunt, is rerum omnium ultimus finis est.
Deus est, ad quem omnia tendunt.
Ergo Deus finis est rerum omnium.
3. Quod ab omnibus appetitur, finis est voluntatis nostræ.
Bonum est quod appetitur ab omnibus.
Ergo finis est voluntatis nostræ.
4. Omnis terminus in quem intrinsecè tendimus, finem aliquem respicit.
Omnes actiones humanæ tales sunt.
Ergo omnes actiones humanæ ad finem aliquem tendunt; cum nulla actio sit sine termino.
5. Omne quod complementum habet, finis rationem habet.
Omnis perfectio complementum habet.
Ergo omnis perfectio finis rationem habet.
6. Omne quod extremi rationem habet, id finis rationem habet.
Omne terminabile extremi rationem habet.

Termini simplices.

- Cognoscibile.
Appetibile.
Acceptabile.
Consumabile.
Consumptibile.
Extremum.
Complebile.
Oblectabile.
Perfectibile.
Terminabile.
Proponibile.
Quies.
Status.
Scopus.
Sententia judicialis.
Ergo omne terminabile finis rationem habet. Quod & de omni consumptibili & consumabili dici potest.
7. Omne quod nascitur, finem habet, scilicet per corruptionem.
Omnia generabilia talia sunt.
Ergo finem habent.
 8. Omne

8. Omne cujus gratia aliquid fit, finis rationem habet.

Omnia in natura rerum alicujus gratia fiunt: Nihil enim frustra fit, aut factum est.

Ergo omnia finis rationem habent.

9. Si non esset finis in rebus constitutus, daretur processus in infinitum; ergo nulla quies, nullus status, nullus determinatus scopus rerum.

Sed hæc omnia absurda sunt.

Ergo necessario in rebus finis est.

10. Omne objectum cognoscibile, finis est cognoscitivi, five cognoscentis.

Omne quod intelligitur, est objectum cognoscibile.

Ergo omne quod intelligitur, est finis cognoscitivi, five cognoscentis.

Omnis potentia five (<i>tivum</i>) pro fine habet objectum <i>bile</i> .	Sed Omne	{	Bonificativum.	Est agens, five, sunt agentia sub ratione potentiæ.	}	Ergo pro fine ha- bent ob- jectum <i>bile</i> .	}	Id est,	{	Bonificabile.
			Magnificativum.							Magnificabile.
			Durare factivum.							Durificabile.
			Potentificativum.							Potentificabile.
			Intellectivum.							Intelligibile.
			Volitivum.							Volibile.
			Virtutificativum.							Virtutificabile.
			Verificativum.							Verificabile.
			Glorificativum.							Glorificabile.

Quæ Lulliano more ad unum Syllogismum reducuntur hoc pacto.

Omne, *tivum*, pro objecto finali habet, *bile*.

Omne Agens sub ratione potentiæ est, *tivum*.

Ergo omne Agens sub ratione potentiæ pro objecto finali habet, *bile*.

CAPUT VII.

De Principio Respectivo Majoritatis.

Distinguitur Majoritas à Magnitudine, quod hæc sit principium absolutum omnium Entium magnitudines in se complicans sine ullo respectu; illa verò sit principium Respectivum, in quantum in ordine ad alia inferiora comparative descendit; & uti id omnium Entium ordinibus convenit, ita ad omnia inferiora Majoritatis rationem habet; ac proinde generale & necessarium, utpote sine quo omnia æqualia forent, quod est impossibile.

Majoritas duplex.

Est autem Majoritas primò duplex: *Substantialis & Accidental*: Illa est, substantialis pars substantiæ: Hæc communicata quædam imago & similitudo substantialis

Majoritatis. Quemadmodum enim Bonitas major est per suum effectum, quàm per similitudinem & extra communicatam magnitudinem; ita Majoritas per suam essentiam simpliciter est pars substantialis; sicuti Bonitas communicata pars accidentalis; unde si Majoritas non esset pars substantialis substantiæ, Bonitas non esset major per essentiam, quàm Bonitas per accidens, cum non haberet, de quo suam similitudinem substantialem reciperet.

His ita præmissis ita Majoritatem hanc per omnium rerum genera, Entiumque gradus deducemus, ut magna, quæ inde pullulat argumentorum fætura luculentius patefiat.

Majoritas duplex.	Omne Ens, non Ente.	{	Majus aut Major est	{	Quia melius est esse, quàm non esse; quia esse, bonum est; non esse, malum.
					Quia positivum affirmat aliquam bonitatem, quam negat negativum.
					Quia proprietas perficit essentialiter, Accidens verò omnino accidentaliter.
					Quia illud realem existentiam habet, hoc objectivam tantum, & sine intellectu non existit.
					Quia illud latius sese extendit, quàm hoc.
					Quia ad plura se extendit, & quia essentialiter perficit species suas.
					Quia individuis perfectam essentiæ rationem confert.

Omnis

Omnis Efficiens Causa, suo effectu.	Major aut Majus est.	Quia ratione originis prior est; ita Causa finalis ma- jor est materiali, & major Finalis Efficiente in creatis Formali, Materiali.
Omnis finis, mediis.		Quia finis est propter se, medium verò ad finem, scilicet ad aliud.
Omnis Forma, Mate- riâ.		Quia forma perficit essentialiter materiam, Mate- riâ passivè tantum se habente.
Omnis qualitas activa, passivâ.		Quia activa dominatur, passiva subjicitur.
Omnis actus, habitu.		Quia excellentia virtutis in operatione consistit, non in habitu.
Omnis actus, potentiâ.		Quia actus actu est, potentia verò in fieri.
Omne necessarium, contingente.		Quia illud ita est, ut non esse non possit, hoc verò potest esse & non esse.
Omne possibile, impos- sibili.		Quia illud habet potentiam ad esse, minimè verò im- possibile.
Omne Deo Vicinius, quàm remotius.		Quia illud excellentius, quàm hoc.
Omnis perfectio Deo similior, quàm diffi- milior.		Quia illud majorem bonitatem habet, quàm hoc.
Omnis Virtus Theolo- gica, Morali.		Quia illud nobilius objectum habet, quàm hoc.

Ex his necessario concluditur.

Deus.

1. Deum Optimum Maximum sine ulla
comparatione majorem esse omnibus
Entibus in universitate rerum con-
tentis, cujus comparisonem omnia ni-
hil sunt.

Ordo rerum.

Angelus verò major homine.
Homo major bruto.
Brutum majus plantâ.
Planta major Minerali.
Minerale quodvis, majus materiâ primâ,
quæ propè nihilum.

Angelus.

2. Seraphini majores sunt Cherubinis.
Cherubini Thronis.
Throni, Dominationibus.
Dominationes, principatibus.
Principatus, Potestatibus.
Potestates, Virtutibus.
Virtutes, Archangelis.
Archangeli, Angelis.
Angeli, Hominibus.

Cælum.

3. Cælum continens majus contentis.
Firmamentum, sive Cælum fixarum,
majus Saturnino.
Saturninum, majus Jovio.
Jovium, majus Martio.
Martium, majus Solari.
Solare, majus Venereo, Mercuriali, Lu-
nari.
Lunare, majus Cælo Elementari.
Elementare, majus Terreno globo.

Elementa quoad Virtutes.

4. Ignis major humido, quia activior.
Humidum majus sicco, quia perficit sic-
cum ut subsistat.

Homo quoad Dignitatem.

5. Homo unus altero major est virtute, di-
gnitate, scientiâ, sapientiâ.
Rex, major Principe.
Princeps, major Comite.
Comes, major Barone.
Baro, major nobili.
Nobilis, major rustico.
Dives, Paupere.

Ratione

Ratione verò Scientiæ & Virtutum, quæ sunt bona eorum.

Sapiens omnibus præstat. }
Theologus, major Philosopho. } Ratione
Philosophus, major Philologo. } Objecti.
Philologus, major Grammatico. }
Ethicus, major Philosopho, & Philologo. }
Architectus, Murario.
Monarchia, major Aristocratia.
Aristocratia, Democratia.
Democratia, Oeconomia.
His omnibus major est vir quæ Theologicis, quæ moralibus virtutibus quàm optimè instructus.
Contrà unus homo vitiosus altero, oppositis modis.

Ratione bonorum corporis.

Unus homo major est altero, pulchritudine, proportionem, robore, sanitate, talentis naturalibus, voce, pectore.

Quoad bonum fortuna.

Unus homo major altero, Honore, dignitate, famâ, & celebritate nominis, favore Magnatum, & similibus: Est enim in his omnibus Majoritas comparata ad alias Majoritates.

Animalia bruta juxta species, quoad quantitatem.

6. Quadrupedia majora volatilibus, quoad quantitatem molis.
Natatilia majora quadrupedibus & volatilibus.
Omnia hæc majora infectis præter dracones.

Quoad dotes naturales sive qualitates.

Leo, fortitudine. }
Elephas, ingenio. } Major est re-
Equus, alacritate. } liquis ani-
Tygris, velocitate. } mantibus.
Canis, fidelitate. }
Vulpes, astutiâ. }
Bos, tolerantia laborum. }
Pecus, simplicitate. }
Capra, falacitate. }
Asinus, segnitie. }

Volatile unum altero majus est.

Uti.

Aquila, volatu & fortitudine.
Accipiter, rapacitate.
Gallina, fecunditate.
Gallus, falacitate.

Columba, simplicitate.
Hirundo, prænotione temporum.
Ciconia, philostorgia.
Luscinia, cantu.
Regulus, astutiâ.
Pavo, pulchritudine & varietate pennarum.
Upupa, cristæ varietate.
Anser, stoliditate; & sic de cæteris.

Natatilium unum altero majus est.

Uti.

Balæna, Corporis mole.
Delphinus, amore hominum.
Lucius, rapacitate.
Rana piscatoria, dolosa industriâ.
Sepia, malignitate.
Polypus, mirâ transformatione; & sic de reliquis naturis & proprietatibus procedendum tibi esse pures.

Insectorum pariter unum altero majus est. Uti.

Vipera, astutiâ.
Aspis, mirâ industriâ.
Serpentum, vermiumque miræ virtutes, & proprietates.

Vegetativa natura.

7. Una Plantarum major est altera, vel mole, vel figurâ, vel virtute.

Sic.

Arbores, majores plantis.
Frutices, herbis.
Herbæ, graminibus.
Plantæ Salutiferæ, insalutiferis majores.
Plantæ fructiferæ, sterilibus.
Floridæ, majores infloridis.
Altæ, majores humilibus.
Ramosæ, majores iis, quæ sine ramis.
Specificæ qualitates plantarum, majores elementaribus.
Calidæ, majores frigidis.
Calido-humidæ, majores frigido-siccis.
Sunt & aliæ plantæ majores aliis.

Facultate

{ Calefactivâ.
Rarefactivâ.
Condensativâ.
Humectativâ.
Laxativâ.
Stipativâ.
Mollificativâ.
Indurativâ.
Purgativâ.
Siccativâ.
Incisivâ.
Penetrativâ.
Conglutinativâ.
Sanativâ &c.

I

Mine-

Mineralia.

Mineralium aliud majus altero.
Aurum, Argentum.
Argentum, Cupro.
Cuprum, Stanno.
Stannum, Ferro.
Ferrum, Plumbo.
Plumbum, Hydrargyro.
Hydrargyrum, reliquis lapidibus.

Hoc pacto lapides varias inter se Majoritatis differentias habent, uti & varii fucci minerales.

Eodem pacto procedes in materialibus, & instrumentalibus, artificialibus, five aggregatis per accidens, & in omnibus majoritatem reperies comparative sumptam.

Datur & Majoritas respectu principiorum absolutorum.

		Uti.		
Omnis	Bonitas.	In suo genere major est altera in suo genere: uti,	Increata,	Creatâ.
	Ma.		Angelica,	Humanâ.
	Du.		Humana,	Sensitivâ.
	Po.		Sensitiva,	Plantali.
	Sa.		Plantalis,	Minerali.
	Vo.		Substantialis,	Accidentali.
	Ve.		Ergo.	
	Vi.			
	Gl.			

Atque hæc de Majoritate Sufficiant.

CAPUT VIII.

De Principio Respectivo Æqualitatis.

Principium sine quo nil foret æquale alteri.

Est Æqualitas Principium Substantiale generalissimum, primitivum & necessarium; utpote sine quo nulla daretur concordantia, estque substantialis; utpote in qua sustentantur æqualitates accidentales, & in qua fines concordantiæ, bonitatis & magnitudinis quiescunt, & sunt partes essentielles Substantiæ. Ita homo sub æqualitatis principio generat hominem bonum & magnum; Accidentaliter verò sumitur, cum excessus & defectus diversarum qualitatum ad æqualitatem reducitur, ut quando Medicus graduat medicamenta anaticè five ad pondus æquale.

Dividitur autem in *Increatam* & *Creatam*. *Increata* invenitur in Sacrosancta Triade, in

qua personarum est summa æqualitas, respectu perfectionum Divinarum, in natura & essentia summa consubstantialitas.

Creata iterum est multiplex: *Substantialis*, & *accidentalis*. *Substantialis*, est fundata in ipsa essentia totius substantiæ respectu perfectionis; uti in Angelo, est perfecta voluntatis & intellectus in essendo æqualitas; Et in corporeis, omnes partes, respectu substantiæ, æquales sunt in essendo. *Accidentalis æqualitas*, est vel intensiõis, vel extensiõis, vel mensurationis; vel ratione temporis, loci, finis, habitus, qualitatis, numeri, ætatis, considerantur. Quemadmodum enim se habent principium, & finis, ad Medium; ita Majoritas, & Minoritas, ad Æqualitatem.

Termini compositi reducibiles ad Æqualitatem in formam syllogisticam redacti & combinati.

Termini Simples.	
Æquale, Æquum.	Quandocunque unicuique datur, quod suum est, in eo ibi datur æqualitas.
Iustum.	Iustitia commutativa dat unicuique quod suum est.
Simile.	Ergo in Iustitia datur æqualitas.
Proportionatum.	Quandocunque mensuratur aut ponderatur quidpiam sub æqualitate proportionis, ibi datur æqualitas.
Mensuratum.	Hoc fit in Medicinalibus.
Ponderatum.	Ergo.
Par.	Omnia quæ sunt sine excessu & defectu, æqualia sunt.
	Hoc fit in omni mensura, & pondere.
	Ergo in iis est æqualitas.

Eodem modo argumentare de æqualitate intensiõis qualitatum, temporum, locorum, fituum, habituum, proportionum, ætatum, aliorumque, quæ usus docebit; Quæcunque enim ad concordantiam reducuntur, reducuntur & ad æqualitatem.

CAPUT IX.

De ultimo Principio Respectivo Minoritatis.

Principium sine quo nil minus altero, neque privatio.

Minoritas est generale principium & necessarium, quia sine illa nulla accideret privatio, nihil daretur minus altero, nullum malum aut imperfectum, dicitque omnem defectum à bonitate, magnitudine, duratione, potentia &c. & in omnibus creatis locum habet, Deo solo minoritatis omnis experte: quot enim modis dicitur majoritas, tot & minoritas.

Termini simplices.

Termini compositi reducibiles ad Minoritatem.

Parvitas seu exiguas.

Omnis defectus à Majoritate, Magnitudine, bonitate, est minoritatis effectus.

Inferioritas.

Omne inferius respectu superioris minus quid est. Ergo.

Indigentia.

Omnis necessariorum rerum defectus minoritati subjacet.

Sed Indigentia omnis, & inopia, talis est.

Ergo.

Miseria.

Omnis boni deficientia minoritatem habet.

Sed tales sunt omnes afflictiones, calamitates, & miseriae.

Ergo.

Servitus.

Omne quod alterius dominio subicitur, minoritatis rationem habet.

Talis est omnis servitus.

Ergo.

Inopia.

Omne rerum necessitate pressum minoritatis rationem habet.

Omnis inops, & pauper, talis est.

Ergo.

Subjicibilitas.

Omne quod alteri sive ethicè, sive physicè, sive logicè subicitur, minoritatis rationem habet.

Sed talis est servitus, subjecta Logica.

Ergo.

Obligatio.

Omne quod obligatur ad aliquid præstandum est minoritas.

Tale est debitum, æs alienum & cætera.

Ergo.

Omne quod à debito ordine recedit, minoritatem habet. Defectus.

Omnis defectus, tum in genere naturæ, tum moris, talis est.

Ergo.

Omnis virium defectus minoritatis rationem habet. Infirmitas.

Omnis infirmitas, morbus, & sanitati contraria, talia sunt.

Ergo.

Omne malè connexum, compactumque minoritatis rationem habet. Fragilitas.

Talis est omnis res fragilis.

Ergo.

Omne ad agendum ineptum minoritatis rationem habet. Impotentia.

Talis est omnis impotentia.

Ergo.

Omne à perfectione debita declinans minoritatis rationem habet. Imperfectio.

Tale est omne imperfectum.

Ergo.

Omnis locus carens corpore, minoritatis rationem habet. Vacuitas.

Tale est omne vacuum.

Ergo.

Omne quod facultate ad operandum destituitur, minoritatis rationem habet. Insufficiencia.

Talis est omnis insufficiencia.

Ergo.

Omne quod bono aliquo orbatur per transitum unius ad aliud, minoritatem habet. Omnes privationes.

Omnes privationes tales sunt.

Ergo.

Atque hæc sunt, quæ de octodecim, tum absolutis, tum respectivis principiis, eo ordine, quo ea Lullus descripsit, dicenda putavi: Ex quibus Lector innumeras ex omni scibili reperiet argumentorum sedes, aditusque paulatim ad veram Artis methodum aperitur, uti ex sequentibus patebit.

De novem Subjectis Universalibus, quæ sunt :

Deus. Angelus. Mundus, Cælum. Elementa. Homo. Natura semiva. Vegetativa. Inanimata. Accidentia.

P R Æ F A T I O.

Ntequam ad Subjectorum Universalium, quæ in Arte nostra Combinatoria considerantur, expositionem calamum convertamus, totius prius corporei incorporeique Entis sive substantiæ divisionem subdivisionemque hîc ob oculos Curiosæ Lectoris ponendam duxi, ut veluti in speculo quodam omnium Entium naturali serie propullulantium ordines, quos fusissimè in secuturis scientiarum Syntagmatis descripturi sumus, unico intuitu expositos sibi contemplaretur. Quod quidem scitiùs pulchriùsque haud quaquam fieri posse arbitratus sum, quàm per arborei typi similitudinem, tum ad methodum tradendam, tum ad firmioris memoriæ subsidium accommodatam. Quemadmodum enim Arbor per radices è terra veluti ex spermaticæ facultatis abyssu exorta paulatim in truncum, deinde in innumerorum ramorum identidem subdivisionum futuram expansa, mirum in modum vividæ indolis letitiæ uberrimo fructuum proventu exhibet; ita universum Naturæ ambitum, sive rerum creatarum complexum haud incongruè Arbori comparaverim, quæ ex nihilo per omnipotentis Dei creativam Virtutem emergens primò in chaoticum Ens, hinc in varias entium differentiarum gradus expansa, atque in varios generum specierumque velut ramos quosdam divisa, ab infimo per medios usque ad summum, atque adeo sapientissimi Conditoris supramundane mentis verticem, ex ordine rerum creatarum ascendendo, quam Philosophi satis mirari non possunt, pertingit.

Sed ejus explicemus ramos. Scopus sive truncus recto tramite in altum tendens verticem ita disponitur, ut à radice incipiens, ab Ente inquam transcendentali rerum principio, per genus generalissimum, ut cum Logicis loquar, ad genera subalterna, & hinc ad species & individua, per ramorum divisionem expanderetur, eo artificio disposita, ut à summo ad unum usque laterali ordine descendentes generum specierumque differentie reciproca quadam prædicatione, nunc Subjecti, modò prædicati rationem haberent; dextræ quidem per propositiones universales affirmativas, quas particula, *Omne*, indicat; oppositæ verò hisce in altero latere differentie reciproca quadam prædicatione de se dicerentur, sed per propositiones universales negativas, quas particula, *Nullum*, indicat; adeoque ex singulis innumeri rerum demonstrandarum Syllogismi oriuntur, quibus universa Naturæ series ex entium subdivisione subordinationeque rectè demonstratur; pulchra proinde totius Dialecticæ Epitome & Anacephaleosis. Verùm cum hæc luce meridiana clariùs in ipsa Arbore elucescant, supervacaneum esse ratus sum, iis diutius immorari; cum Lector uberrimos ejus fructus facili negotio ipsa praxi, sit percepturus, quàm ego copiosis verborum ambagibus non facile descripserim. Propositum itaque nobis scopum prosequamur.

CAPUT I.

De primo Subjecto universali, qui Deus est.

Primum Artis nostræ Combinatoriae subjectum est Deus Opt. Max. objectum, inquam, adæquatum, circa quod intentæ mentis acie, quantum humani ingenii imbecillitati licet, exponendum, totum versatur Theologorum studium & industria. Verum de hoc subjecto omnium dignissimo in sequenti libro, quæ Theologia Combinata inscribitur, uberrimè sumus pertractaturi. In quo Lector omnia ea quæ ad id quovis modo revocari poterunt, exposita reperiet.

CAPUT II.

De secundo Subjecto universali, qui est Angelus.

Subje-
ctum II.
de Angeli-
ca natura.

Secundum Subjectum *Angelus* est, cujus operationes & proprietates quomodo per Artis nostræ applicationem innotescant, tum dicemus, ubi prius Angelicæ actionis rationem per varias subdivisiones præmiserimus.

Primò itaque quoad Angelos, considerantur in iis proprietates, quæ sunt vel negativæ vel affirmativæ.

Negative sunt, quæ compositionem materialem, locum omnem & tempus, quibus res corporeæ omnes & componuntur & mensurantur, amovent; uti sunt simplicitas in Angelis, sed limitata; æviternitas & illocalitas.

Affirmative sunt, limitatio spiritualis, quæ à Deo illimitato distinguuntur, motus celeritas, summa vis intellectus, summa vis voluntatis.

In specie Angelî dividuntur in bonos & malos. In Angelis bonis considerantur causæ, effectus, proprietates & distinctio. Causa efficiens bonitatis Angelorum, gratiosa Dei electio, tum eidem subordinatur semper voluntas & consensus permanendi in sanctitate & justitia; Propria sunt, bonum virtutis & bonum conditionis. Bonum virtutis respectu intellectus & voluntatis; respectu intellectus est summa claritas & veritas notitiæ; respectu voluntatis summus appetitus & impetus in summum bonum, & consequenter boni à primo descendentes. Bonum conditionis est felicitas, quæ est gloria & gaudium.

Angelo-
rum sta-
tus.

Effectus bonorum Angelorum sunt vel respectu Dei vel Creaturarum; illi glorificationem & executionem jussorum Divinorum pro fine habent; hi omnium rerum curam, suntque vel Generales vel Speciales.

Generales sunt, primò ordines Entium sine confusione conservare; Elementorum temperamenta curare; uti inundationes, ventorum impetum, pestiferas exhalationes cohibere.

Speciales sunt, vel ex parte hominum bonorum vel malorum. Ex parte hominum bonorum curant bona vel animi, vel corporis, vel fortunæ.

Animi bona, quibus promovendis invigilant, sunt, illustrare intellectum, inspirare bona, à tentationibus diaboli liberare, voluntatem ad actiones bonas movere, virtutis studium implantare, Deum amare, consensum in peccatum impedire.

Bona corporis, quibus conservandis assistunt, sunt, totius vitæ statum moderari, ab omni periculo vitæ defendere, in morte diabolum repellere, & post mortem in paradysum introducere.

Bona fortunæ, quæ promovent, sunt, temporalium rerum copiam promovere, contra noxas defendere, pericula amovere.

Effectus verò respectu malorum hominum sunt; peccata illorum punire, justitiam Dei per peccata irritatam exequi, vel temporali vel æterna pœna.

Distinctio Angelorum sumitur primò ex gradibus superiorum & inferiorum, qui novem sunt Chori Angelorum.

Effectus
Angelo-
rum.

Officia
Angelo-
rum.

Novem Chori Angelorum dividuntur in tres Hie- rarchias: & sunt,	1.	<div>Seraphin. Cherubin. Throni.</div>	Quorum officium est	<div>Illuminare & inflamma- re inferiora. Scientiam infundere. Tranquillitatem curare.</div>	Deo perpetuò adfistere.
	2.	<div>Dominationes. Potestates. Principatus.</div>		<div>Dominari omnibus pote- statibus adversis. Modum tradere exactio- nis boni & legitimi. Notionem indere ducen- di & gubernandi.</div>	
	3.	<div>Virtutes. Archangeli. Angeli.</div>		<div>Virtutibus animi invigi- lare. Nunciare. Custodire.</div>	Particularium rerum minumque custodie curam habere.

Hi omnes ratione præsidii distin- guuntur: dum alii,	<div>Coelorum globis versandis, conservandis, influxibus promovendis in Mundi bonum impendunt operam. Elementorum virtutibus præfunt. Terreno Globo. Singulis Entium gradibus. Regnis. Provinciis. Urbibus. Hominibus.</div>	Præfident & adfistunt.
---	--	------------------------

De Dæmonum Effectibus.

Pari ratione considerantur in Dæmoni-
bus *Causa*, *effectus*, *propria*, *distinctio*.
Conditio- nes dæ- monum. *Causa efficiens malitiæ*; sunt contem-
ptus Dei, & summus honoris vertex, quem
à primo instanti creationis suæ ambibant.

Propria sunt: depravatio intellectus &
voluntatis; intellectu quidem perpetuò
confusi perplexique, de Deo divinisque ju-
diciis dubitant. Voluntate verò, irrevoca-
bili odio & livore erga Deum, Angelos,
& omnes creaturas, maximè Electos, &
tandem erga se ipsos feruntur, cum extre-
ma infelicitate, ignominia & dolore.

Effectus dæmo- num. *Effectus Dæmonum* sunt, vel veri, vel
præstigiosi. Veri sunt, erga Deum perpe-
tua de eo calumnia cum divini nominis de-
testatione; erga creaturas omnes tam ra-

tionales, quàm irracionales, erga has, dum
omnes evertere cuperent, & totum Mun-
dum perdere; erga illos felices homines,
animas eorum pervertere, potentiam intel-
lectivam, volitivam & executivam depra-
vare & impedire, corpus humanum mille
modis lædere; bona omnia pessundare, ho-
norique & famæ nocere, obsidere mentes
& corpora hominum.

Potissimum autem effectus Dæmonum
elucescunt erga bonos, electos, & justos,
quos mille modis tentare solent in fide,
poenitentia, bonis operibus; erga repro-
bos verò, dum illos in incepta malæ vitæ
condicione confirmant, ab omni bono
abducunt, atque ad mala innumera per-
ducunt, quod innumeris modis præstant
per præstigiatrices & divinatrices artes:
quæ sunt:

Necromantia. } Qua consulentibus se per mortuorum corpora responsa dant.
Augurium & } Quo per aves & sortes futura ostendunt.
Sortilegium. }
Pyromantia. }
Aëromantia. } Quibus per elementorum
Hydromantia. }
Geomantia. }
{ Ignis.
{ Aeris.
{ Aquæ.
{ Terræ.

Diversa signa, responsum iis de futuris e-
ventibus eos consulentibus, exhibent.

Quibus

Quibus accedunt Astrologia Consultoria, qua per coeli inspectionem per signa de re furto sublata responsum dant.

Variae
species
divinatio-
num.

Zoomantia, qua volucrum animaliumque moras, motus, nutus Magis signa praebent. Subinde quoque per varia instrumenta, ut cribra, pelves, specula, fumum, futura denuntiant. Verbo; Dæmones nihil non assumunt, ad animas à Deo abducendas; dum per varias Superstitiones, veneficia, collyria, unguenta, philtrea, annulos, imagines characteristicas, amuleta, numeros, fonos, Sacrificia, purificationes, soli-

tudines, fortes, ligationes, suffurationes, imaginationes horrendas, animi excessus, consecrationes, devotiones, somnia, ceremonias, miris modis mortalium pectora agitant, possident, & sui juris faciunt; atque adeo per ipsum S S. Altaris Sacramentum in suae malitiae executionem Deique contemptum assumunt, in omnibus divinitatis quandam simiam præ se ferentes.

Si quis verò fabulosam de fictitiis Gentilium Diis Theologiam hisce jungere velit, habebit uberrimam de omnibus disputandi materiam.

*Termini abstracti reducibiles
ad Angelos.*

Bonitas.
Magnitudo.
Duratio.
Potentia.
Intellectus sive sapientia summa.
Voluntas sive appetitus boni.
Virtus summa in operando.
Veritas in notitia.
Gloria in felicitatis statu.
Simplicitas.
Non contineri loco.
Æviternitas.
Motus.
Forma.
Effectus ratione Dei.
Effectus ratione Angelorum.
Effectus inter sese.
Effectus erga homines tam bonos quam malos.
Effectus ratione dæmonum per artes magicas,
Distinctio.

Quæ omnia
examina-
buntur per
quæstio-
nes.

An. Uti; An Angelus sit, & an Bonus. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
Quid. Uti; Quid sit Angelus ejusque Bonitas. M. D. P. S. V. V. V. G.
Cur. Cur à Deo sit conditus, & in quem finem.
De quo. An ex nihilo.
Quantum. Quantus sit Potentiâ. B. M. D. P. S. V. V. V. G.
Qui. Quomodo operetur, moveatur, loquatur, intelligat, velit, illuminet, se transformet.
Quale. Qualis sit in Potentia, Bonitate, Voluntate, Virtute, Gloria.
Ubi. Quis sit locus Angeli, & quomodo in loco sit, agat, operetur.
Quando. An ab æterno sit, quando operationes ejus potissimum exerat.
Quibuscum. Quibus instrumentis utatur, quibus artibus, ad boni persuasionem.

His addi possunt Principia Respectiva: An, quomodo, quare &c. differant, concordent, contrariantur, principient, medient, finiant, majores, æquales, minores sint. Quales sint ratione præsidii orbium coelestium, elementorum, hominum, animalium, plantarum, mixtorum, metallorum. An plures sint Angeli in diversas Mundi plagas distributi; ubi de Angelis firmamenti, planetarum singulorum; de igneis, æreis, aqueis, terrestribus, subterrestribus uberrimus disputandi campus.

Quæsituro itaque cuipiam, An Angeli verè existant; Respondebis autoritate & congruentiâ; hoc pacto: & primò quidem autoritate:

An Angeli
existant.

Id verè & indubitè existit, cujus Sacrae literæ nobis veritatem compluribus locis demonstrant.

Sed Angelos esse, compluribus locis demonstrant S S. literæ.

Ergo Angeli verè & indubitè existunt. Congruentiâ sic probabis.

Ubicunque sunt duo extrema, quorum unum spiritualis substantia infinitè perfecta omnium conditrix, alterum corporeo-intellectuale est, ibi datur & media creatura & completa substantia inter purè spirituale infinitum & corporeo-intellectualem.

Sed datur Deus & corporeo-intellectualis creatura Mundo conclusa, videlicet homo ex corpore & anima incompleta substantia compositus.

Ergo & media & completa substantia intellectualis, finita, creata, per se subsistens, qui est Angelus.

Iterum.

Iterum.

In rerum natura datur substantia purè materialis seu corporea, & mixta ex spiritali & corporea, id est, homo; ergo datur & purè intellectualis creata.

Sed hæc alia esse non potest, quàm Angelus. Ergo.

Quibus suppositis, jam nonnulla exempla ponamus eorum terminorum, qui ad Angelos reducuntur.

Quæritur itaque, quid sit Angelica substantia? Respondeo, esse creatam substantiam intellectualem, incorpoream, completam. Quod ita probo per principia.

Per bonitatem.

1. Omnis *bonitas* incorporea completa per se subsistens & finita, est substantia creata, intellectualis completa.

Omnis Angelus est *bonitas* quædam incorporea per se subsistens & finita.

Ergo Angelus est substantia intellectualis completa, finita.

Per magnitudinem.

2. Omnis *magnitudo* incorporea subsistens, & omnis quantitatis extensivæ expers, est substantia intellectualis creata, completa, finita.

Sed Angelus talis est. Ergo.

Per Durationem.

3. Omne quod subsistit complete, & æternâ duratione per solum esse & essen-

tiam suam durat, est substantia intellectualis, incorporea, creata.

Angelus talis est. Ergo.

4. Quodcumque effectus producit solâ immediatione suppositi, & summâ intellectus & voluntatis vi, ibi necessario summa *potentia* agentis.

Sed in Angelis solâ immediatione suppositi & summâ intellectus & voluntatis vi & efficiaciâ globi cœlestes moventur, & omnia corporalia localiter moveri possunt, unde & incomprehensibiles effectus producuntur.

Ergo iis inest summa potentia.

5. Omne quod non per species externas sed connaturalis *intelligit*, est substantia intellectualis, completa, incorporea.

Angelus talis est. Ergo.

Pari pacto Angeli definitionem urgebis per reliqua principia essentialia, cæteraque iis annexa attributa; quæ fusiùs suo tempore & loco in Metaphysica combinata demonstrabuntur. Reliqua verò ad materiam Angelicam spectantia, in resolutionis typo contenta, per terminos principiorum tam absolutorum, quàm respectivorum, quos suprà posuimus, unicuique principio tum absoluto, tum respectivo propria demonstrabo.

C A P U T III.

De Mundo & Cælo.

Subiectum III. de mundo & Cælo.

Mundus est corporea moles, Cœlos, elementa, mixta & quidquid tandem rerum est, intra se perfectione, connexione, ordine absolutissimo complectens, tertium Artis nostræ subiectum, ad quod omnia quæ existunt revocantur, tanquam magnæ machinæ partes integranes ad totum: cujusmodi sunt: magnum illud & prope infinitum expansum, quod Cœlum dicitur, & in eo innumera-

bilis globorum multitudo, qui juxta stabilitas Dei leges archetypas ope intelligentiarum per motus unicuique congruos & appropriatos in bonum totius naturæ agitantur.

Globis Angelis moventur

Dividitur autem Mundus principaliter in tres partes; primò in Cœlum Cœlique globos potissimam Mundi partem. Secundò in Elementa. Tertiò in Mixta, quæ quadruplici Entium ordine, gradu entitativo, vegetativo, sensitivo, rationali absolvitur.

Termini seu prædicata essentialia sunt.

B.	Quæ omnia examinantur per quæstiones.	An.	An Mundus Cœlumque verè existat? An B. M. D. P. S. V. V. V. G?
M.		Quid.	An = ♡ ∞ α ⊙ ω M Æ Mi?
D.		Cur.	An Cœli ex materia formæ compositi; An corruptibilis vel incorruptibilis essentiæ; an animati?
P.		Quantum.	Quem in finem Mundus Cœlique conditi sint? Respondeo per B & G.
S.		Quale.	Utrum Mundus cum Cœlis infinitus sit; an plures Mundi sint? quot Cœli & Astra?
Vo.		Quomodo.	An incorruptibiles, animati, compositi; an ex elementis?
Vi.		Ubi.	An diversis motibus operentur; an per influxus inferiora gubernent; An propria forma, an per intelligentias moveantur Astra? An per eccentricos & concentricos circulos?
Ve.		Quando.	An Mundus & Cœli in loco sint? & an sit extra eos spaciū imaginariū?
G.		Quibuscum.	An in tempore conditus; utrum ab æterno exstiterit?
			Quibus modis, instrumentis & rationibus inferiorem creaturam gubernet? An Cœli differant, concordent, contrariantur, principient, mediant, finiant? majoritatem, Æ. Min. admittant? Denique An, quomodo, quantum, qualiter, cur, ubi, quomodo differant Cœli, & quem respectum ad se dicant? hoc pacto.

r. An

- II 1. An differant inter se Astra.
 ♡ 2. In quo concordent.
 ♀ 3. In quo contrariantur; & an qualitatibus corruptivis Astræa corpora sint imbuta.
 α 4. Quodnam & qualenam sit principium Astrorum activitatis in inferiora.
 ⊙ 5. Quomodo & utrum unum Astrum agat in alterum per influxus & virtutes específicas singulis inditas.
 ω 6. Quis sit finis omnium harum actionum.
 M 7. An unum altero majus sit, in B. M. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
 Æ 8. An æqualitas constituatur inter ea, & qualisnam illa sit.
 Min. 9. An Minoritas concedatur in Astris. Deinde hæc omnia examinabis per motus unicuique proprios, circa axin, in excentrico, circulari, diurno, annuo, obliquo, spirali, progressus, retrogressus, & cætera, & quem ob finem tanta diversitas naturæ iis sit indita. Sed jam omnium dictorum paradigma quoddam proponamus; ex quo Lector Curiosus facile intelligat, quomodo principiis Artis nostræ, aliarum propositarum quæstionum status examinari & probari possint.
- Quæsituro itaque, utrum Mundus sit æternus: sic negativam sententiam per omnia Artis nostræ principia confirmabis.
1. Solus Deus æternus. Ergo nihil aliud ex creatis rebus æternum esse potest. Coincideret enim quoad bonitatem durationis infinitæ cum Deo, quod est impossibile.
- Per B. 2. Omnis *bonitas* participativè bona est limitata. Mundus est *bonitas* participativè bona. Ergo est limitatus. Ergo non æternus.
3. Omnis effectus, qui à bono essentiali ad extra profluxit, æternus esse non potest. Sed Mundus est effectus, qui à bonitate Dei ad extra profluxit. Ergo Mundus æternus esse non potest. Probatur Major.
- Solus Deus æternus est. Ergo nihil aliud ex creatis rebus æternum esse potest. Coincideret enim quoad bonitatem durationis infinitæ cum Deo, quod est impossibile.
- P. B. Omne *participativè bonum*, æternum esse non potest. Mundus est *bonum quoddam participativè*. Ergo æternus esse non potest. Ratio Majoris est. Quia bonitas participata est finita; æternitas autem essentialis est infinita; Nullum autem finitum potest esse æternum: Ergo & Mundus non potest esse infinitus, nec æternus.
- Per M. Omne quod habet *partes quantitativas & rationes compositionis*, id æternum esse non potest. Mundus habet partes quantitativas, & compositus est. Ergo æternus esse non potest.

- Omne quod implicat *tempus*, æternum Per D. esse non potest. Est enim æternitas negatio temporis. Sed mundus implicat *tempus*. Ergo æternus esse non potest. Omne quod *variis mutationibus obnoxium* Per D. est, æternum esse non potest. Mundus variis mutationibus obnoxius est. Ergo. Est enim æternitas interminabilis totius vitæ simul & perfecta possessio, quæ in mundum non cadunt. Omne quod habet *potentiam limitatam*, Per P. æternum esse non potest. Mundus habet *potentiam limitatam*. Ergo æternus esse non potest. Quia æternitas est ipsa Dei omnipotentia. Nullum quod *intellectus & cognitionis* est Per S. expers, id æternum esse potest. Foret enim ex seipso, sine præcognito fine. Sed Mundus est *intellectus & cognitionis* expers. Ergo æternus esse non potest. Quia æternitas est ipsa Dei omniscientia. Omne quod implicat contradictionem, Per Vo. id æternum esse non potest. Sed Mundum Dei *voluntate* ab æterno constitutum implicat contradictionem. Ergo æternus esse non potest. Quia bonitas Dei, quæ est perfectio voluntatis infinita, est ipsa æternitas, cum qua creaturam coincidere impossibile est. Si Mundus esset æternus, multò magis Per Vi. *virtutes* essent æternæ. Sed nulla *virtus* creata est æterna, nec esse potest. Ergo nec illud, quod inde sequitur. Quia æternitatis efficacia est major mundo. Si Mundus est æternus, æternitas non est Per Ve. æternitas. Sed hoc est absurdum. Ergo & id, quod inde sequitur. Si Mundus æternus foret, omnia in eo *gloriantur* Per Gl. *tanquam in ultimo fine*. Sed non omnia in mundo gloriantur *tanquam in ultimo fine*. Ergo Mundus æternus non est.
- Per Principia Respectiva sic institutum assumptum probabis.*
1. Omne quod dependens est & tempora- Per = le, id æternum esse non potest. Mundi forma est dependens & temporis subjecta. Ergo Mundus non est æternus. Vel aliter. Æternitas differt à Mundo. Ergo mundus non est æternus. Si enim non differt, vel est æqualis, vel inæqualis. Non æqualis, quia alias Mundus esset ipse Deus, quod est absurdum. Ergo inæqualis; ergo non æternus.
- K 2. Omne

- Per ♡ 2. Omne quod *concordat* cum corruptibilibus, æternum esse non potest.
Mundus concordat cum corruptibilibus.
Ergo non est æternus. Quia æternitas & immensitas simul sunt & unum.
- Per ♣ 3. Omne quod è *contrariis* compositum est, æternum non est.
Mundus compositus est ex *contrariis*.
Ergo non est æternus. Quia nihil quod æternum, compositum esse potest.
- Per α 4. Omne *principiatum* æternum esse non potest.
Mundus est *principiatum*.
Ergo æternus esse non potest. Quia æternitas omni caret principio.
- Per ⊙ 5. Ubique non est *medium* participationis inter finitum & infinitum, ibi æternum esse non potest.
Mundus inter finitum & infinitum *medium* participationis esse non potest.
Ergo. Quia æternitas non admittit successione.
- Per ω 6. Ubique est *fnis* & consumatio, ibi æternum esse non potest.
Mundus teste S. Scriptura finem habebit & consumationem.
Ergo Mundus æternus esse non potest.
Quia æternitas caret fine.
- Per M 7. Omne quod definitum suæ magnitudinis esse habet, id æternum esse non potest.
Mundus definitum magnitudinis suæ esse habet.
Ergo æternus esse non potest.
- Per Æ. 8. Omne quod non habet constantem & firmam æqualitatis suæ statum, sed continuæ mutabilitati substat, id æternum esse non potest.
Mundus non habet constantem & firmam æqualitatis suæ statum propter continuam rerum mutabilitatem.
Ergo æternus esse non potest. Quia sola æternitas est æqualis semper sibi in immutabilitate.
- Per Min. 9. Omne *minus* Deo æternū esse non potest.
Mundus est *minor* Deo.
Ergo æternus esse non potest.
Vides igitur, quanta facilitate per octodecim principia nostra universalis, æternitatis Mundi impossibilitas demonstratur. Verum ut & Lector videat, quomodo amplius hæc eadem propositio per novem subjecta universalis probari possit, exempla supponimus.
- Æternitatis Mundi impossibilitas demonstratur per novem subjecta universalis.*
- Per Δ 1. Omnis effectus *Dei* ad extra æternus esse non potest.
Mundus est effectus *Dei* ad extra.
Ergo æternus esse non potest. Quia solus Deus est æternus.
2. Omne quod Mundo continetur, æternum esse non potest.
Angelus continetur Mundo, ejusque incolae est.
Ergo *Angelus* non est æternus.
3. Quod est pars Mundi, id æternum esse non potest.
Cælum est pars Mundi.
Ergo *Cælum* æternum esse non potest.
4. Nulla principia, æterna esse possunt. Per □
Omnia *Elementa* sunt principia Mundi.
Ergo nulla *Elementa* æterna esse possunt.
5. Omnis pars Mundi limitata & sensibilis æterna esse non potest, Per ✱
Homo est pars Mundi limitata & sensibilis.
Ergo non est æternus.
6. Nullum *sensitivum* æternum esse potest. Per ✶
Omne animal est *sensitivum*.
Ergo nullum animal æternum esse potest.
7. Nullum *vegetabile* æternum esse potest, Per ⊙
cum sit pars Mundi.
Omnis arbor est *vegetabilis* & pars Mundi.
Ergo nulla arbor æterna esse potest.
8. Nullum *minerale* seu mixtum tam perfectum, quam imperfectum æternum esse potest. Per ⊕
Omnia metalla sunt *mineralia*.
Ergo æterna esse non possunt, propter innumeras, quas habent, transmutationes.
9. Nullum *accidens* æternum esse potest. Per ☸
Sed novem prædicamenta sunt *accidentia*, quæ substantiam perficiunt.
Ergo æterna esse non possunt.
Si porro æternitatis Mundi impossibilitatem per novem prædicamenta, aut per Eneadem Erotematicam adstruere velis, facies hoc pacto.
1. Omnis *Substantia* Mundo contenta æterna esse non potest, quia est limitata. Per Substantiam
Omnia Entia sive sint, vivant, sentiant, intelligant, sunt Mundo contenta. Ergo.
2. Quodcunque profluit à subjecto quopiam limitato, aut illud *perficit*, id esse æternum non potest. Per Qualitatem
Omnes *qualitates* sive intrinsecæ sive extrinsecæ profluunt, aut perficiunt subjectum limitatum.
Ergo æternæ esse non possunt.
3. Nullum per *extensionem quantitativam* terminatum æternum esse potest. Per Quantitatem
Omne corpus per extensionem quantitativam est limitatum. Ergo.
4. Nullum quod ad aliud respectu dicit prædicamentalem, æternum esse potest. Per Relationem
Omnes *Relationes* prædicamentales tales sunt.
Ergo. Quia correlativa sunt singularium rerum mutæ affectiones. Quæ æternæ esse non possunt.
5. Omne

- Per actionem. 5. Omne quod habet suum *terminum*, æternum esse non potest.
Omnis *actio* habet suum *terminum*.
Ergo.
- Per passionem. 6. Omne quod ab alio *patitur*, æternum esse non potest.
Omnes *passiones* tales sunt.
Ergo.
- Per ubi. 7. Omne *locatum* seu loco contentum, æternum esse non potest.
Omnia *corpora* locata sunt, sive loco contenta. Ergo.
- Per quando. 8. Omne quod *temporis mutationibus* subiacet, æternum esse non potest.
Omnia quæ in Mundo sunt *temporis mutationibus* subsunt. Ergo.
- Per situm. 9. Omne quod certam rationem *situationis* habet, æternum esse non potest.
Omnia Mundi corpora, & actiones extrinsecæ, uti sedere, stare, jacere, certam *situationis rationem* habent.
Ergo.
- Per habitum. Omne quod *vetustate consumitur*, æternum esse non potest.
Omnis habitus vetustate consumitur. Omnia siquidem sicut vestimenta veterascent.

Ergo æterna esse non possunt.

Si itaque Mundus foret æternus, foret & infinitus; quod est contra fidem; & si foret infinitus, omnes partes Mundi pariter essent infinitæ; cum omnes partes infiniti sub ratione infiniti concipiantur, uti scholæ docent. Sed hoc quàm absurdum sit, quis non videt? Mundus itaque æternus esse non potest.

Habes hic Lector Exemplum seu Paradigma, quo æternitatis Mundi impossibilitas per 18 principia nostra, & per novem sub-

jecta universalia 36 syllogismis comprobatur; ut vel ex hoc exiguo specimine, Artis nostræ in inveniendis mediis fecunditatem luculenter intuearis. Quod itaque de una hac quæstione dictum fuit, de innumeris aliis quibuscunque dici potest.

Quæstiones de Cælo.

Quod de Mundo Paradigma dedimus, id pari ratione de Cælorum natura & proprietate dari potest. Constat autem Cælum Expansio illo æthero & Astris, quæ in eo ad leges ab Authore constitutas ope intelligentiarum circa Terram circumvolvuntur.

Ex quo deducimus primò Cælum triplex tantum esse, sublunare, siderium, empyreum. Secundò Cælum minimè solidum esse, sed instar auræ lenis, quem Ætherem vocant. Tertiò Cælum & Astra corruptioni & alterationi esse obnoxia. Quartò Astra non distingui à materia sublunari radicaliter. Quintò, Astra præter primas & secundas qualitates specificis quoque qualitatibus quibus in inferiora agunt, prædita esse. Sextò omnia Astra Atmosphæras proprias habere ex liquido & solido constituta, & quælibet suo proprio centro gaudere. Septimò omnia partim propria, partim aliena luce gaudere. Octavò Astra omnia quantumvis innumerabilia, specie tamen, qualitatibusque inter se specificis distingui. Nonò Astra & in inferiora & in se invicem influere ad bonum universi. Decimò Terram in medio fixam omnium influxibus subjectam esse. Quæ omnia per Artis nostræ Combinatoriæ principia, maxima Argumentorum varietate, in nostra Cosmographia & Astronomia Combinatoria Deo dante nos ostenduros pollicemur.

Natura
Cæli.

CAPUT IV.

De natura Elementari, quod est quartum subiectum universale.

Principium, seu subiectum naturæ elementorum.

Elementa sunt principia componentia omnem corpoream naturam, sive Cælum & Astra, sive sublunarem Mundum spectes; omnia siquidem ex prima illa chaotica massa, in qua involuta jacebant, omnipotentis Dei virtute in distinctos rerum ordines entiumque gradus prodierunt; ut proinde gratis Cælum quintum quoddam elementum fingamus.

Elementorum qualitates.

Sunt autem secundum omnium philosophorum sententiam quatuor Elementa: Ignis, Aër, Aqua, Terra. Differunt tamen inter se, quod ignis se habeat per modum principii activi. Aqua per modum principii passivi. Reliqua duo, Terra & Aër, per modum

resultantiæ. In Arte nostra Generali, pro Igne sumitur omnis calor sive formalis, sive virtualis, sive analogicus quovis modo sumtus. Pro Aqua omne quod liquidum est. Pro Aëre omnis tenuis & subtilis substantia, quæ ad aquæ liquorem similitudinem & analogiam quandam obtinet. Pro Terra, omne solidum, durum, molle non liquidum quacunque ratione consideratur. Agitur autem primò de Elementis in genere, deinde in particulari.

Elementa sunt principia, quæ ad omnium rerum materialem compositionem concurrunt: siquidem fieri non potest, ut mixto dato, id non sit constitutum ex calido, humido, frigido, sicco: quemadmodum enim

Compositio
elementorum.

unum elementum sine alio esse non potest, ita nullum mixtum assignari potest, non mutua elementorum conspiratione constitutum. Imprimis verò in Elementis considerari debent: qualitas, motus, figura, locus, proprietas, forma, effectus, immutatio, alteratio, contrarietas, mixtio; qualitates deinde singulis propriæ, & sunt calor, humiditas, frigiditas, siccitas, & quæ ex his primis nascuntur, secundæ. ut sequitur.

*Primæ.**Secundæ.*

Calor.	Frigus.	Densitas.	Raritas.
Humiditas.	Siccitas.	Durities.	Mollities.
		Grossities.	Subtilitas.
		Ariditas.	Lubricitas.
		Lentor.	Friabilitas.
		Asperitas.	Lenitas.

Porro Elementorum naturam & proprietatem per Artis nostræ principia hoc pacto demonstrabis.

Per principia Absoluta.

- Per B. 1. Omne sine quo corporea natura esse non potest, id est necessariò magnum bonum, in natura.
Elementa sunt talia.
Ergo sunt magnum bonum in natura.
- Per M. 2. Omne quod per omnem corpoream substantiam sese extendit, illud est summè magnum.
Elementa sunt talia.
Ergo elementa sunt magna; Quia complicant totam substantiam corpoream. Quæ deinde per inductionem probanda sunt: Sunt enim in Coelis, Astris, homine, brutis, plantis, Mineralibus.
- Per D. 3. Omne sine quo Corporea natura subsistere non potest, est necessariò maximè durable.
Talia sunt Elementa.
Ergo. Quia sine elementis non haberent res corporeæ permanentiam.
- Per P. 4. Illud est summæ potentia, sine quo corporea natura operari non potest.
Elementa sunt talia.
Ergo elementa sunt summæ potentia.
- Per S. 5. Omne illud, quod ad compositionem corporum concurrat, concurrere non potest sine instinctiva quadam cognitione: id est appetitu innato & naturali quod semper intelligo in similibus.
Talia sunt Elementa. Quia gravitas Terræ mixta figit ut subsistant; ignis calore præstat, ut conserventur; &c.
Ergo ad compositionem corporum sine instinctiva cognitione concurrere non possunt.

6. Omne quod disponit ad optimum finem Per V. naturæ, id appetitum naturalem habet ad id præstandum.

Elementa sunt talia. Quia naturalem locum ipsis debitum appetunt. Uti lapis fertur deorsum in Terram, ignis sursum. Ergo.

7. Illud summa virtute pollet, sine quo nihil corporeum agere potest. Per VI.
Sine Elementis nihil corporeum agere potest.

Ergo Elementa magna virtute pollent.

8. Illud sine quo nihil corporeum existere Per V. & operari potest illud summæ veritatis rationes habet.

Sine Elementis nihil corporeum existere & operari potest.

Ergo Elementa summæ veritatis rationes habent.

9. Illud quod in operibus suis quietem invenit, illud ejus est summa gloria. Per G.
Elementa in mixtis quietem suam inveniunt.

Ergo in mixtis gloriantur.

Per Principia Respectiva.

1. Illa inter se differunt, quorum unum ab altero separari potest.

Sed unum Elementum ab altero separari potest.

Ergo inter se differunt. Minor probatur per experimenta chymica.

2. Illa quæ convenientiam quandam ad invicem habent, illa concordare quoque dicuntur. Per 7.

Sed elementum aqueum partim cum aëre, partim cum terra; ignis partim cum aëre, partim cum terra, qualitatibus conveniunt: Aqua enim humiditate cum aëre & frigiditate cum terra; ignis caliditate cum aëre & siccitate cum terra convenit.

Ergo concordant.

3. Omnia quæ in uno & eodem subjecto simul existere non possunt, sub eodem gradu intensissimo contraria sunt. Per 8.

Calor ignis & humiditas aquæ, aëris præterea humiditas & siccitas terræ simul esse non possunt. Ergo.

4. Omnia principiantia necessariò habent principia, quæ sunt corpora mixta. Per 3.

Elementa sunt principiantia, Ergo habent principia, quæ sunt mixta.

5. Omnia quæ ab extremis æquè participant, mediantia sunt. Per 9.

Inter elementa Aër ab igne calorem, ab aqua humiditatem; Terra ab igne siccitatem, ab aqua humiditatem æquè participant.

Ergo Media sunt inter ignem est aquam.

6. Omnia

- Per ω 6. Omnia quæ bonum naturæ in omnibus appetunt, illa optimi finis rationem habent.
Elementa bonum naturæ in omnibus appetunt, in mixtorum compositione.
Ergo.
- Per M & Mi. 7. Omnia quæ per *excessum* & *defectum* se habent ad invicem, *majoritatem* aut *minoritatem* habent.
Elementa talia sunt.
Ergo. Quia ignis calor excedit calorem aëris, & calor aëris deficit à calore ignis. Item humiditas aquæ excedit humiditatem aëris; & frigiditas Terræ, & siccitas ignis siccitatem Terræ.
Ergo unum respectu alterius majus aut minus est.
- Per \mathcal{A} . 8. Ubiunque datur *medium* inter excessum & defectum, ibi datur *æqualitas*.
Sed in mixtione Elementari dari potest *medium*,
Ergo æqualitas. Quia in nonnullis mixtis possunt esse tot caloris gradus, si ultimum gradum excipias, quot frigiditatis; & tot siccitatis, quot humiditatis. Quæ omnia per inductionem temperamentorum ostendi possunt. Et luculenter ostenditur in argenti vivi mirabili natura.
Si quis verò jam ulterius hæc omnia discutere cupiat, is id nullo pænè negotio præstiterit per Enneadem Erotematicam.
- Compositio elementorum. Operatio. 1. Unde sint Elementa. An ex aliis præviis componantur. Quid propriè sint Elementa.
2. Quomodo operentur. Quomodo in se invicem agant.
Finis. 3. Cur à natura, & in quem finem constituta.
Quantitas. 4. Quanta & quota sint; quibus singula qualitatibus imbuta.
Qualitas. 5. Qualia sint Elementa quoad naturam, essentiam, proprietates.
6. Quisnam proprius sit elementorum locus & situs.
7. Quando potissimum vires suas exerant.
8. Quibus modis & rationibus effectus suos in omnibus rebus præstent.
- Quæ omnia denuò per octodecim principia essentialia; & novem naturæ subjecta, nec non novem prædicamenta deduci possunt. Verbi gratiâ.
1. Utrum in Deo & Angelis nonnulla elementorum ratio concipi possit, tropicè contra veteres nonnullos. An Deus componi possit.
 2. Utrum Coelestia omnia, stellæ omnes & singulæ ex quatuor elementis sint constitutæ. Cælum.
 3. Utrum ipsa elementa simplicia corpora sint; utrum elementata. Elementa.
 4. Quomodo humanum corpus ex elementis constitutum sit; ubi de temperamentorum diversitate & varietate. Homo.
 5. Qualem singula animalia temperamenti, ex elementorum constitutione, rationem habeant. Animalia.
 6. Qualis herbarum plantarumque constitutio elementaris. Plantæ.
 7. Qualis Mineralium metallorumque compositio. Mineralia.
 8. Quænam sit forma singulorum elementorum, & an detur forma mixti. Forma elementorum.
 9. Quomodo qualitates elementorum in mixto inexistant. An formaliter, an virtute; an actu, an potentia; an fractè, an irretractè? Qualitates in mixtis.
 10. Quomodo in se invicem transmutentur elementa.
- Verùm cum hæc omnia demonstrare non sit hujus loci; ea oportunius Physicæ nostræ Combinatoriæ reservavimus: in qua, quæcunque ad hanc materiam quovis modo revocari possunt, mirifica quadam methodo demonstrata reperies. Sufficiat interim hic modum tantum applicationis demonstrasse.

CAPUT V.

De Homine, ejusque natura, proprietate, essentia, & est quintum subiectum universale.

Subiectum V. naturæ rationalis.

Quemadmodum homo finis rerum omnium, Mundi majoris epitome & compendium, dignissimumque totius corporeæ creaturæ objectum est, ita amplissimum quoque de se philosophandi campum in hac Arte aperit; ut proinde non sine ratione medium inter subjecta locum obtinuisse videatur, ab omnibus utrimque subjectis participans. Consideratur autem potissimum homo, vel

Homo Medium

Theologicè, vel Metaphysicè, vel Physicè, inter subiecta & universalia. Theologia in homine considerat primò finem in creatione & redemptione elucescentem. Secundò habitus supernaturales, in quantum videlicet, per fidem, spem, charitatem, & cætera Spiritus Sancti charismata, Sacramentorumque usum capax est æternæ felicitatis, quæ in æterna Dei visione consistit, ad quam & conditus est. Metaphysica & Logica hominem

Physicè
considera-
tus homo.

Quæ con-
stituunt
hominem:

Physiolo-
gicè confi-
deratur.

Medicè
considera-
tur.

Ethicè
confide-
ratur.

Politicè
confide-
ratur.

nem considerant in quantum animam habet intellectu & voluntate præditam, sive in quantum est animal rationale immortale, dum per varias operationes intellectus discursusque definit, dividit, distinguit, judicat, quæ in Mundo sunt omnia. Physica verò eum, in quantum compositum naturale est ex materia & forma, considerat. Est enim homo subiectum, cui data sunt principia interna & externa tum efficiendi tum cognoscendi. Interna sunt facultates superiores, intellectus, memoria, voluntas; inferiores, id est, principia subintelligendi, sensus tam interni, quam externi, & denique subserviendi, cujusmodi sunt appetitus & voluntas; cujus objectum est liber naturæ, cujus lectione per intellectum omnia fiunt. Considerat & physiologia in homine ingenium, ætatem, valetudinem, institutionem, in quantum omnis scientiæ capax est, imò & earundum inventor; ubi de gradibus cognitionis, scientiarumque encyclopædia ingens datur philosophandi materia. Medicus hominem potissimum considerat, in quantum sanabilis est; in cujus finem omnia ei, quæ in quadruplici entium genere continentur, subserviunt.

Ethica hominem considerat in quantum virtutum capax est per actus morales à voluntate elicitos & rectæ rationi conformes, quibus ad felicitatem pertingat. Politica hominis, tum in publica, tum privata rerum administratione, prudentiam, leges, constitutiones publico salutiferas, sub consideratione Monarchica, Aristocratica, Democratica, Oeconomica, considerat. Quæ omnia suo tempore & loco, Deo adspirante per mirificos Combinatoriæ Artis contextus in nostra Anthropologia Combinata demonstrabuntur. Verùm jam exempla subiungamus, ut applicatio nostrorum principiorum luculentius patefiat.

Diximus Suprà, Hominem vel Theologicè, vel physicè vel Ethicè considerari posse; in quantum per habitus supernaturales capax est felicitatis æternæ; meritò quispiam quærere hoc loco posset, quomodo v. g. homo per habitum supernaturalem fidei, eidem infusum, salutem consequatur; & quomodo id per nostræ Artis principia ostendi possit. Sit itaque.

Exemplum primum Combinatorium.

Per fidem salvari hominem, de fide est, quia sine fide impossibile est, placere Deo; atque id ipsum per octodecim principia nostra hoc pacto demonstramus.

Per B. Ubique est habitus supernaturalis infusus divinitus, ibi est ingens bonum, quo salvari homo potest.

Fides est habitus supernaturalis divinitus homini infusus.

Ergo est ingens bonum, quo salvari potest homo.

Ubique est sufficientia ad vitam æternam consequendam, ibi est magnum quid, quo homo salvari potest.

In fide viva & vera est sufficientia &c.

Ergo.

Ubique est habitus supernaturalis permanentia, ibi est spes salutis æternæ.

In fide perseverantibus usque ad finem, est habitus supernaturalis permanentie saltem in iis qui non desperant.

Ergo iis est spes firma salutis æternæ.

Ubique est confidentia in Deum dilectioni Dei & proximi juncta, ibi est potestas vitæ æternæ.

In vera fide talia sunt.

Ergo.

Ubique est lumen intellectus supernaturale, ibi est cognitio deducens ad consecutionem æternæ felicitatis.

In fide est lumen intellectus supernaturale. Ergo in fide est cognitio deducens ad consecutionem æternæ felicitatis.

Ubique est appetitus summi boni, ejusque fruendi voluntas, ibi est cognitio ad boni summi fruitionem deducens.

In fide viva & vera est talis appetitus.

Ergo.

Ubique est virtus supernaturalis infusa, ibi est virtus salutifera.

Fides est virtus supernaturalis infusa. Ergo salutifera.

Ubique est substantia rerum sperandarum & argumentum non apparentium, ibi est summa veritas salutifera.

Fides est substantia &c.

Ergo summa veritas salutifera.

Ubique est gloria fidelium, ibi est spes æternæ gloriæ.

In fide consistit gloria fidelium.

Ergo summa spes æternæ gloriæ.

Per Principia Respectiva.

1. Ubique est unitas indivisa, ibi differentia divisiva esse non potest.

In fide est unitas indivisa: Est enim unus Deus, una fides, unum baptisma.

Ergo differentia in fide esse non potest.

2. Ubique est unio fidelium per fidem, ibi est concordantia per fidem.

In Ecclesia est unio fidelium per fidem.

Ergo ibi est concordantia, extra quam nulla salus.

3. Ubique est dissensio circa veram fidem, ibi est contrarietas omnem salutem excludens.

Inter

Inter paganos, Hæreticos, Schismaticos est *diffensio* circa veram fidem.

Ergo ibi est *contrarietas* omnem salutem excludens.

Per α 4. Ubique est *authoritas* revelantis Dei, qua ad credendum impellimur, ibi sunt *principia* fidei.

In sacris literis nobis proponitur revelantis Dei *authoritas*.

Ergo in iis sunt *principia* fidei.

Per ⊙ 5. Illud, sine quo homo salvari non potest, illud quoque necessarium est medium ad salutem consequendam.

Fides talis est.

Ergo.

Per ω 6. Illud, sine quo Deo placare non possumus, id medium est ad *finem ultimum* consequendum, quæ est vita æterna.

Sine fide impossibile est placere Deo.

Ergo.

Per M 7. Ubique est varia habitus supernaturalis *intensio*, ibi est *Majoritas* & *Minoritas*.

In fidelibus sunt varii gradus excellentiæ fidei.

Ergo in iis datur fidei *majoritas* & *minoritas*.

Per Æ. 8. Ubique datur *æqualitas* fidei & charitatis, ibi est *æqualitas* meritum.

In Electis, licet non omnibus, est talis *æqualitas*.

Ergo.

Hoc de fide salutifera paradigma propositum, si juxta Enneadem Erotematicam discutias, inde denuò ingens emanabit discipulandi materia.

An in Christo fides. V.G. 1. An fides fuerit in Christo, an in Angelis, dæmonibus, damnatis, in infidelibus.

Quidditas fidei. 2. Quid propriè fides sit; in quo consistat; quid mereatur; an infusa, an acquisita.

Ratio hominem salvandi per fidem. 3. Cur Deus per fidem hominem salvare voluerit.

Intensio fidei. 4. Quanta fides esse debeat ad salvandum hominem.

Qualitas fidei. 5. Qualis esse debeat fides salutifera; an sola fides iustificet, contra Hæreticos; an fides informis conducat ad vitam; an fides sola charitate formata.

Salus per fidem. 6. Quomodo homo per fidem salvetur, quam dispositionem requirat.

Ecclesia quænam vera. 7. Ubi sit vera fides: utrum in una sola Romana Catholica Ecclesia, an & in aliis infidelium congregationibus; ubi de primatu Ecclesiæ & Pontificis ampla suggeritur materia.

8. Quomodo potissimum actus fidei exercendi. Exercitium fidei.

Quibus mediis ad veram fidem pertingere infidelis quispiam possit. Media.

His positis procedamus ad alterum Exemplum.

Exemplum secundum Physicum.

Quærenti itaque, an Anima, pars compositi naturalis in homine, sit verè substantia incorporea spiritualis? R. affirmativè contra Veteres nonnullos & Recentiores, & hoc pacto probamus.

Omne illud *bonum*, quo vivimus, move-mur, intelligimus, volumus, illud corporeum & materiale esse non potest. B.

Anima talis est.

Ergo corporea esse non potest. Ergo Anima substantia spiritualis est.

Omne illud quod definitivum ubi habet, M.

estque *totum in toto*; & totum in qualibet parte corporis, illud corporeum esse non potest.

Anima talis est.

Ergo.

Omne quod separatum à corpore *æternæ durationis* statum habet, id est, com-

posito dissoluto remanet per se existens, illud corporeum esse non potest.

Anima talis est. Ergo.

Omne id quod *potentiam* habet ad omnes P.

humanas operationes sese extendendi, corporeum esse non potest.

Anima talis est.

Ergo.

Omne quod naturali *facultate* sua *intelle-* S.

ctiva, ab omni materia abstracta entia indivisibiliter attingit, id corporeum esse non potest.

Anima talis est.

Ergo.

Omne quod perfectæ liberæque *volunta-* Vo.

tis arbitrio gaudet, id corporeum esse non potest.

Anima talis est.

Ergo.

Illam *vis*, quæ intelligendo omnia fit, & Vi.

quæ omnia movens ipsa non movetur, corporea esse non potest.

Talis est *vis* Animæ.

Ergo.

Omne quod *veritatem* rerum definiendo, Ve.

dividendo, distinguendo, indivisibili mentis facultate scrutatur, id corporeum esse non potest.

Anima talis est. Ergo.

Omne quod pro *gloria* sua & fine ultimo G.

bonum summum appetit, illud corporeum esse non potest.

Anima talis est. Ergo.

Omnis

- = Omnis anima quæ post separationem, subsistere non potest, ea quoque spiritualis esse non potest.
Sed tales sunt animæ brutorum. Ergo.
Quia educuntur ex potentia materiæ: quod non fit in anima rationali, quæ à Deo creata corpori infunditur; ergo sola anima rationalis spiritualis substantiæ est.
- ♥ Ubiunque est *convenientia* in uno aliquo naturæ gradu, ibi est *concordantia*.
Sed omnes animæ junctæ corporibus, si- ve in sensitivo & vegetabili naturæ gradu *conveniunt*.
Ergo ibi est *concordantia*.
- ∞ Illud *contrarietati* subjacet, quod contrariis affectibus & passionibus agitur.
Anima corpori juncta talis est.
Ergo.
- α Illud est formale omnium operationum *principium*, quo omnes actiones tam intrinsecæ quàm extrinsecæ in aliquo subjecto causantur.
Anima omnes in homine siue intrinsecas siue extrinsecas actiones causat.
Ergo Anima est *principium* omnium operationum.
- ⊙ Illud est *medium*, quod inter spiritualis & corporeæ naturæ confinia principem locum habet.
Anima juncta corpori talis est. Ergo.
- ω Illud est *finis*, propter quod omnia condita sunt.
Propter principalem hominis partem, videlicet Animam omnia condita sunt.
Ergo Anima rationalis est *finis* omnium.
- M Ubiunque est perfectio *major*, ibi *majoritas* resultare necesse est.
Sed Anima rationalis *perfectior* est animâ sensitivâ, hæc vegetabili.
Ergo & *majoritatem* inter animas resultare necesse est.
- Æ. Ubiunque est essentia & proprietas eadem, ibi est *aqualitas*.
Sed omnes animæ rationales eandem essentiam & proprietates habent.
Ergo inter animas rationales datur æqualitas quoad essentiam.

COROLLARIA.

Sentiarum contrariarum de
1. Hinc sequitur, hallucinari omnes eos, qui animæ essentiam definiêrunt per

motum aut quietem, & Platonem secuti, animarum *ἀπὸ κινήσεως* se ipsa mobilem dixerunt. Ex-
probatio.
sibilandi quoque Democritus & Leucippus, qui animam igneæ naturæ esse, & ex igneis atomis conflata[m] asseverârunt; Si enim igneum corpus est, quomodo spiritualis substantia? Si *ἀπὸ κινήσεως* siue seipsam movens, minimè distinguetur à brutis, cùm spiritus vitales & animales in utroque sint. Secundò Anima per syncopem vacuato spiritu interiret; Tertiò sequeretur animam nutriri, crescere. Est ergo Anima in corpore principium motus, non mota, uti ex serie moventium & mobilium patet.

2. Perperam quoque philosophati sunt, qui ad cognitionem & perceptionem rerumque sensum respexerunt, cum arbitrentur, simile non nisi à simili cognosci & percipi, animam ex iisdem quibus res, quas sensit & cognoscit, principiis constare, arbitrati sunt. Si ergo anima ideo est, quia ex omnibus suum sibi cognatum & simile percipit; Ergo ex quatuor elementis conflabatur; quod absurdum, quis non videt?

3. Errarunt pariter omnes, qui cum considerarent, animam per totum diffundi corpus, illam minutissimum quoddam corpus, quod subito se ab una parte in aliam promoveret, dixerunt.

4. Erravit Galenus, qui animam *κεῖνον* corporis asserit, siue ex quatuor elementorum contemperatione conflata[m], quem plerique hujus temporis Athei sequuntur. Hinc enim sequeretur primò, animam rationalem à brutorum forma non distingui. Secundò plures esse in composito formas substantiales. Tertiò esse accidens, quod adesse & abesse possit. Quartò animam pro ætate crescere, pro loci victusque ratione mutato temperamento mutari; quæ omnia absurda sunt.

Quæ quidem omnia per Erotematicam Enneadem fufius & distinctius deduci possunt, non in genere tantum, sed in particulari de toto homine, in quantum ex materiali & spiritali constat; Quare hic tantum generalia quædam ad applicationis rationem ostendendam, tradidisse sufficiat. Quæ omnia per Enneadem Erotematicam, ut dixi, deduci fufissimè possunt.

CAPUT VI.

De Sensitiva Natura, quæ Sextum Subjectum in Arte nostra constituit.

Subje-
ctum VI.
Naturæ
sensitive.

Subjectum sextum est Natura Sensitiva; & definitur Sensitiva Natura omne id, quod vivit & sensit, & loco movetur, & sic comprehendit lato modo omne animal irrationale, five brutum.

Dividitur autem sensitiva natura in quatuor genera; quorum unumquodque perfectum in suo genere; quorum prius Quadrupedia; alterum Volatilia; tertium Aquatilia; quartum Insecta comprehendit. His nonnulla adjiciunt Zoophyta, five plantanimalia.

Est autem animal quadrupes omne id, quod quaternis pedibus graditur, sensu & vitâ præditum, & in suo genere perfectum est, quia non ex utri, sed semine similis sibi natum sanguine pollet, & corpore integro, membrisque omnibus ad naturæ munia obunda necessariis instruitur, & viviparum est; quorum quidem variæ sunt differentiæ, si habitum corporis, five aliam & aliam membrorum constitutionem spectes.

Et primò quidem si pedes spectes.

Pedes.

Alia enim pedem solidum habent; ut Equus, Asinus, Elephas.
Alia sunt bisulca, id est, quæ ungulam fissam habent; ut bos, cervus, caper.
Alia quæ multifidos pedes habent, & in plures partes dissectos, ut ursus, canis, simia, vulpes, felis, & innumera alia.

Si capitis formam spectes.

Caput.

Sunt alia sine cornibus, sicuti omnia, quæ solidâ ungulâ pollent; Equus, asinus, Elephas.
Alia binis cornibus instructa; ut Bos, cervus, caper, & omnia quæ bifidâ ungulâ gaudent.
Alia quaternis cornibus, uti nonnulli Arietes, alia unico cornu gaudent; ut Rhinoceros, & nonnulla Indiæ animalia, quorum cornua sunt vel curva, retorta, repanda, recta, tortuosa.

Si operationes spectes.

Actiões.

Sunt alia ruminantia, alia non ruminantia. Ruminantia sunt illa omnia, quæ cornibus instruuntur, & illa pariter dentibus carent in superiori parte rictus.

Si fœtus spectes.

Sunt alia multorum fœtuum; uti canes, Fœtus, feles; alia pauciorum, ut Equus, Elephas, & innumera alia.

Si humores spectes.

Sunt alia, quæ bile abundant; ut canis, Humores, leo; alia sanguine, ut Equus, bos; alia phlegmate, uti ovillum genus; alia atrâ bile, uti asinus.

Si cutim spectes.

Omnia pilis vestita sunt, præter Rhinocerotem & huic similia, Elephantumque, qui non nisi rarissimis pilis instruitur.

Si colores.

Alia sunt nigri; alia albi; alia fusci, rubri, Color, flavi; alia mixti; alia variegati & in varias maculas distincti coloris.

Si denique inclinationes spectes, tot sunt differentiæ, quot species.

Secunda animalium divisio Volucres continet. Sunt autem aves animalia perfecta in suo genere; binis pedibus multifidis, alis quoque pennis plumisque instructa, quibus volando se promovent, si manucodiatas excipias, quæ eò quod pedibus perperam carere dicantur, Apodes vocantur. Quorum omnium corpora sicuti & quadrupedum, ex iisdem humoribus quatuor, horumque legitima commixtione, ac partibus quoque similaribus & dissimilaribus constant; membra quoque vitalia iis eadem sunt, quæ in quadrupedibus, exceptis renibus & vesica.

Differentia Volucrum primò consideratur ratione partus; Sunt enim omnes oviparæ; ovum verò seclusum incubantium volucrum calore excluditur in animal volatile juxta speciem suam.

Secundò ratione victus; Sunt aliæ volucres carnivoræ, uti omnia accipitrum, corvorum, milvorumque genera, & hæ omnes, quibus natura dedit ungues fortes ad rapinam exercendam aptos. Aliæ vermiculis insectisque vivunt; aliæ muscis, coeterisque insectis; Aliæ herbis; aliæ frugibus, aliæ feminibus, baccis, uvis, ficibus, coeterisque frugibus.

L

Tertiò.

- Volatus.** Tertio. Ratione volatus: sunt aliæ alti volatus; aliæ mediocris; aliæ perpetuò terræ vicinis locis affixæ hærent.
- Situs.** Quarto. Ratione situs: sunt aliæ quæ montibus, quæ planis, quæ sylvis, quæ desertis & solitudinibus; aliæ quæ aëre, aliæ quæ aquis gaudeant. Si tempus. Sunt aliæ nocturnæ, aliæ diurnæ. Medium quid inter animalia quadrupedia & volucres vespertilio est.
- Color.** Quinto. Ratione coloris: Sunt aliæ nigri, albi, viridis, flavi, unius coloris; aliæ binorum mixtione colorum ornantur; aliæ innumeris coloribus vestiuntur, ut pavones, Upupa, psittacus.
- Caput.** Sexto. Ratione capitis: Sunt aliæ cristatæ, ut Alauda & upupa; aliæ sine cristis.
- Molis corporis.** Septimo. Ratione molis, quarum tot sunt differentiarum quot species.

Tertia divisio est Aquatiliū.

- Divisio Aquatiliū.** Est autem animal aquaticum perfectum in suo genere, quod sensu & vita prædium est, & in aqueo elemento degit, cuius naturam & temperamentum obtinet.
- Perfecta.** Suntque vel perfecta, vel imperfecta. Perfecta sunt omnia illa, quæ sanguine polent, & branchiis squamisque integuntur, testis crustisque carent. Quorum maxima est differentia.
- Partus.** Si enim primò considerentur pisces ratione partus; sunt alii vivipari, ut ceti, balenæ, phocæ; Alii Ovipari, ut reliquæ piscium species.
- Amphibia.** Alii perpetuò sub aquis degunt; alii amphibii partim terra partim aquis vivunt; uti Hippopotamus, Lutra, Phoca, Rana, Crocodilus &c. & quaternis inter aquatica pedibus constant, spirant, dormiunt, aliasque operationes habent similes quadrupedibus.
- Cutis.** Alii sunt squamati; alii glabri sine squamis.
- Sunt & alii sanguinei, uti omnia perfecta, & propriè dicuntur pisces: Alii exanguis, uti omnia quæ exanguia vocantur physici.
- Aquatilia alia sunt crustacea seu testacea, uti omnia conchylia, crustacea, testacea, ostrea. Alia sine crusta aut testata, uti anguillæ, polypi, sepiæ cæteraque exanguia.
- Pleraque sine pedibus, uti omnes pisces, nonnulla multis pedibus instructa; ut cancri, polypi, testudines, & sunt medium quid inter pisces & exanguia.
- Sunt & ichthyophyta medium quid inter plantas & aquatica animalia, uti spongiæ, & cætera.

Quarta divisio insectorum in suas species.

Imperfectiora animalia, quæ ut plurimum insecta dicuntur nomine generali, sunt illa, quæ vita & sensu polent, sanguine carent, & corpus incisuris distinctum habent; tribusque potissimum partibus constant, capite, ventre & intermedio aliquo spacio; quorum omnium infinitæ sunt species; Nullum enim elementum est, excepto igne, quod non sibi particulare aliquod generet; omnia tamen ex putri, vel à calore coelesti in ambientem aërem diffuso, vel ex materia mixti, uti cadaveribus; vel à calore mixti putrescentis originem suam trahunt, quæ quidem non vi propria sed calore infuso, qui materiam disponit formamque substantialem producat, concurrente coelestis caloris influxu, generantur.

In Insectorum divisione primò consideranda sunt illa, quæ pennis carent, & continent omnia illa animalia, quæ partim ex putri, partim coitu generantur, uti mures, ranæ, bufones, & caudatæ lacertæ, quæ quadrupedum more quaternis constant pedibus; deinde omne serpentum vermiumque genus; quæ ut plurimum ex terrestribus mixtis originem habent.

Alia sunt alis, vel binis, vel quaternis vestita; quorum aliqua alas habent vaginulâ inclusas, uti scarabæi bruchi &c. alia sine vagina liberas, ut omnia muscarum genera; Altera differentia est, vel à mutatione formæ: sunt enim, quæ ex vermibus seu erucis in volatilia insecta evadunt, ut bombyx, papilio & similia: Iterum alia à membrorum constitutione; sunt enim alia crustata, alia mollia, alia sine pedibus, alia quaternis senisque pedibus, alia mille pedibus, ut nonnullæ erucæ; alia glabra, alia aspera: quædam ventricosa, quædam in longum producto corpore; omnia partim vel reptatione, vel gradu, saltuque vel volatu se de loco in locum promouent. Atque hæc est Epitome, qua totius sensitivæ naturæ rationem paucis exponendam duximus.

Si quis verò singulorum rationes, proprietates, & admirandas virtutes uberius tractare desideret, is adeat Zodiologiam nostram Combinatam five XII. Lib. Mundi Subterranei, & inveniet forsitan ibidem à nemine huc usque tradita, utpote novis experimentis comperta. His itaque præmissis, ut de omnibus & singulis ingentem combinandi materiam acquiras, singula ordine per Enneadem Erotematicam examinanda sunt; deinde omnia ritè juxta octodecim Artis nostræ principia deduces,

duces, & te ingentem philosophandi campum reperturum nihil dubites. Sed ne exemplo hoc subjectum præteriisse videamur, illud subjungimus.

Sunt non pauci, qui, dum animalia nonnulla mira quadam industria, in nidis construendis, in alendis pullis, in quærendo sibi victum, in affectatione loquelæ, similibusque ingenii dotibus instructa vident; hinc animalia ratione & judicio quodam pollere dicunt; quibus quidem ex nostris principiis facile contrariam sententiam suadebis, hoc pacto.

Queritur itaque. An animalia nonnulla ratione prædita sint? Respondetur negative, Et sic probatur.

Nulla forma substantialis educta è potentia materiæ, ratione uti potest.

Omne animal, excepto homine, habet formam substantialem eductam è potentia materiæ.

Ergo nullum animal irrationale ratione uti potest. Si enim ratione uteretur,

illa necessariò formam haberet spirituales, corruptoque animalis composito, separatim per se subsisteret, & consequenter immortalis foret; quæ omnia absurda sunt.

Nulla forma circumscripibilis loco, & commensurabilis partibus materialis compositi, ratione uti potest.

Omne brutum tale est.

Ergo.

Nulla forma educta è potentia materiæ, atque quæ unà cum corporis corruptione interit, ratione uti potest,

Sed omne brutum tale est.

Ergo.

Haud secus in aliis procedes, quod facillimè fiet, si argumenta, quæ paulò ante de hominis anima separatim essendi statum obtinente diximus, inverteris. Est itaque in brutis, dum ingeniosè operari videntur, sola instinctiva quædam cognitio, sive instinctus ipse à forma animalis emanans, eidem à natura inditus, tum ad rectè operandum, tum ad conservationem speciei, quæ sine hujusmodi naturæ sensitivæ dotibus conservari non posset.

Instinctus in animalibus ratio.

CAPUT VII.

De Natura Vegetativa; quod est Subjectum ex universalibus Septimum.

Subjectum VII. Vegetabilium.

V egetabile Corpus est perfectè mixtum, anima & vita præditum; duabusque partibus constat; corpore externo & sensibili, & anima quæ vitam subministrat; corpus animatum sensus expers; cujusmodi sunt plantæ, quæ virtute animæ è terra nascuntur, vivunt, videntur, aluntur, & augentur, quæ naturæ vegetabilis operationes tales sunt, ut sine anima eæ concipi non possint; generantur autem, uti omnia alia, ita & hæc ex calido & humido, calore in humido tanquam subjecto hærente; quod naturæ suæ maximè convenit, attrahit, alterat, atque in sui substantiam vertit; Calidi verò & humidi defectu corruptio plantarum sequitur, quæ fit vel nimio calore, frigore, siccitate, humiditate tum extrinsecè tum intrinsecè adveniente; Suntque vegetabilis naturæ innumeræ species; vel enim primò aliæ sub arborea, alia sub fruticum, alia sub herbacea substantia considerantur, quarum differentiæ sumuntur vel à loco; sunt enim aliæ terrestres, aliæ aquaticæ. Terrestres iterum dividuntur vel in urbanas & domesticas, quæ hortis aluntur; vel Agrestes, quæ in montibus, vallibus, planitiis, cryptis, desertis, arenosis & saxosis locis sedem suam fixerunt.

Species vegetabilium innumerae.

Divisio vegetabilium.

Aquaticæ verò sunt, quarum in aquis, puteis, fontibus, vel in mari minoribusve aquis, vel in mollioribus ripis, aut in stagnanti paludosoque humo, ortus est. Pro diversitate itaque locorum, aliæ iterum vel locis calidis, aliæ frigidis, quædam apricis aut umbrosis locis gaudent; quæ quidem eo fine à natura diversis locis destinatae sunt, ut unaquæque reperiret in loco sibi proprio alimentum naturæ suæ ex appropriato solo proportionatum. Si tempus consideres, sunt aliæ vernaes, quædam æstivæ, nonnullæ autumnales, aliæ denique hybernales, quæ quidem dictis temporibus proveniunt, ob diversam seminis constitutionem naturalem, dum aliæ majori, minori aliæ caloris tum nativi, tum extrinseci coelestis vigore imbuuntur. Dividuntur quoque in foecundas & steriles; aliæ in salutiferas & venenosas; in esui aptas, & ineptas; in symphaticas & antipathicas. Figura quoque differre cernuntur; sunt ramosarum arborum innumeræ species, uti & herbarum; quarum aliæ stolonibus instructæ, aliæ serpentes per terram sine ullo thyrsi subsidio. Si porro folia, flores, fructus singularum ad singulas combinabimus, major iterum inde earum varietas,

rietas, quàm hoc loco eam describere queamus, emerget. Quare qui hæc omnia curiosius descripta desiderat, is Phytologiam nostram Combinatam suo tempore, in qua mira quadam arte, omnium & singularum differentias, naturas & proprietates, atque in medicina usum, descriptas reperiet, adeat.

Hæc verò omnia juxta octodecim principia universalialia & novem quæstionum circumstantias examinabuntur, modo in præcedentibus indigitato. V.G. Quæsituro an plantæ animatæ sint, id est, vera & reali anima content. Respondetur affirmativè; & hoc pacto probabis.

Per	{	B.	Omne <i>ens</i> corporeum & <i>perfectum</i> mixtum, quod <i>vivit</i> , <i>crescit</i> , <i>alitur</i> , necessariò <i>animatum</i> est.	} Plantæ
tales
sunt.	} Ergo.
		M.	Omne illud <i>ens</i> corporeum, quod secundum naturæ suæ gradum sese <i>extendit</i> ad vitales operationes, <i>animatum</i> est.		
		D.	Omne id, in quo <i>durant</i> opera corporum animatorum, id <i>anima</i> carere nequit.		
		P.	Omne quod <i>potentiam</i> habet ad effectus vitalium operationum, illud necessariò <i>animatum</i> est.		
		S.	Omne quod <i>instinctiva cognitione</i> naturæ suæ conveniente attrahit, alterat, alitumque in sui substantiam convertit, id <i>animam</i> habere necesse est. Intellego vero hic instinctivam cognitionem, pro appetitu naturali cujuscunque rei; quam Lullus improprie instinctivam cognitionem vocat; uti lapidis ad centrum.		
		Vo.	Omne quod <i>appetitum</i> innatum habet ad certum locum & situm, in quo commodius vivit & alitur, id necessariò <i>animatum</i> est.		
		Vi.	Omne quod <i>virtute</i> alitiva coetera animalia nutrire potest, id <i>animam</i> habere necesse est; Siquidem nil aliud nutrire potest, nisi id primò vitam habuerit.		
Gl.	Omne quod <i>gloriatur</i> in vitalibus operationibus crescendoque folia, fructus, flores producit, id <i>animam</i> habere necesse est.				
Per	{	=	Omnia quæ specificis formis <i>vitalibus</i> differunt, animata sunt.	} Plantæ
tales
sunt.	} Ergo.
		♡	Omnia quæ <i>concordant</i> in eodem <i>vegetabili</i> naturæ gradu, animata sunt.		
		∞	Omnia corpora vegetativa, quæ <i>contrariis</i> qualitatibus, lite & amicitia, sympathia & antipathia agitantur, <i>animata</i> sunt.		
		α	Omnia quæ <i>principia</i> sunt & causæ vegetabilis facultatis, <i>animata</i> sunt.		
		⊙	Omnia quæ <i>medium</i> naturæ locum tenent, inter naturam sensitivam & corpora silentia, <i>animata</i> sunt.		
		ω	Omnia quæ animalium per sui nutrimentum conservationem pro <i>sine</i> habent, <i>animata</i> sunt.		
		M	Ubicunque datur majoritas, æqualitas, & minoritas <i>vitalium</i> effectuum, ibi <i>animam</i> intervenire necesse est.		

Quæsituro verò, utrum Plantæ sint B. M. D. P. S. Vo. Ve. Vi. G. Respondebis affirmativè, & probabis, hoc pacto.

Per	{	B.	Omne quod <i>vivit</i> , <i>crescit</i> , <i>alitur</i> , <i>bonum</i> est.	} Plantæ
tales
sunt.	} Ergo.
		M.	Omne quod secundum naturæ suæ exigentiam crescendo <i>perficitur</i> , <i>magnum</i> est.		
		D.	Omne quod in virtutis suæ perfectione <i>persistit</i> , <i>durabile</i> est.		
		P.	Omne quod mirificis virtutibus pollet, <i>potens</i> est.		
		S.	Omne quod inclinatione naturali congruum sibi <i>alimentum</i> attrahit, <i>instinctu cognoscitivo</i> præditum est.		
		Vo.	Omne quod certis locis <i>gaudet</i> , alia odit, tanquam naturæ contraria, id appetitivo suo modo amore & odio pollet.		
		Vi.	Omne quod <i>propriatibus</i> mirificis instruitur, <i>virtuosum</i> est.		
G.	Omne quod florum fructuumque amænitate <i>afficit</i> , <i>gloriosum</i> est.				

Per

Per Enneadem verò Erotematicam ita assumptum thema urgebis.

1. An planta potius agat specificis an elementaribus qualitatibus ?
2. Quid sint specificæ qualitates in plantis, quid operentur ?
3. Cur à natura constitutæ sint ? & cur tanto rerum apparatu instructæ ? Cur nonnullæ faciliè corrumpantur ?
4. Quanto tempore durent, & quare aliæ aliis brevioris vitæ ? Quomodo arbores distinguantur à suffruticibus & herbis ?
5. Quomodo alantur, & ex quibus ? quomodo & qualia alimenta attrahant.
6. Unde sint, an spontaneo, an seminali ortu proveniant ?

Specificæ qualitates.

Duratio plantarum.

Alimentum.

Ortus.

7. Quales sint, quibus virtutibus instructæ, & ad quid conferant in usu humano ; ubi de medicis facultatibus.
8. Ubi singulæ crescant, quæ loca potissimum ament, & quare ?
9. Quando vel quo tempore singulæ proveniant : cur aliæ verno, aliæ æstivo, aliæ autumnali, aliæ hyberno tempore oriantur.
- Quibus facultatibus instructæ operentur ; quæ corporis constitutione ; ubi de foliis, floribus, fructibus, seminibus, eorumque virtute.
- Habes hîc paucis expositum, quidquid de universa plantarum natura proponi potest.

Loca.

Tempus provenientis.

Facultates.

CAPUT VIII.

De Corporibus silentibus sive mixtis perfectis inanimatis seu Fossilibus, quod Octavum subjectum est Artis nostræ.

Subiectum VIII. Mineralium.

Divisio Mineralium.

Metalla.

Lapides.

Metallica mixta.

OMne Fossile sive Minerale est Mixtum perfectum omnis animæ & vitæ expers ; unde & silentia & inanimata corpora dicuntur.

Dividiturque in tres potissimum partes ; id est, in Metalla, Lapides, succos terrestresque substantias, uti & ea, quæ coagulata quidem non in duram tamen fixamque substantiam, quæ faciliè in pulveres rediguntur ; ut sunt Terra Lemnia, Cimolia Melitenfis, Terra sigillata, bolus armenia, creta, & omnia illa corpora, quæ coloribus conficiendis inserviunt, de quibus vide VII. librum Mundi subterranei.

Metallorum sunt species, aurum, argentum, cuprum, stannum, ferrum, plumbum ; Mercurius verò & sulphur omnium dictorum sunt materia, ex qua coagulantur.

Lapides distinguuntur in tres Classes, ut in nobiles & pretiosos ; cujusmodi sunt Adamas, Beryllus, CrySTALLUS, Chalcedonius, Chrysoprasus, Carbunculus & similia ; Alii medii ordinis sunt, ut omnia marmorum genera. Tertiò. Lapides communes, quibus in fabricandis ædibus utimur ; quibus alii addunt omnes illos lapides magnæ virtutis, qui in animantium corporibus inveniuntur ; ut sunt lapis bufonius, Ophites, Lyncurius.

Tertii ordinis Mineralia sunt iterum triplicia ; Priora solidam quidem substantiam habent, non tamen ita lapideam, quin faciliè in pulveres redigi queat : Cujusmodi sunt Arsenicum, Auripigmentum, Sandaraca, Ochra, Antimonium, Calx, Grypsum, Archilla, Terra sigillata, Lemnia, Cimolia similiaque, quæ ex succis fluoribusque me-

tallicis constituuntur. Secundum locum occupant succi minerales, qui duplicis generis sunt ; vel concreti, vel liquidi. Concreti succi sunt omnia salium genera ; cujusmodi sunt sal naturale sive fossile & artificiale hominum labore decoctum ; Sal Ammoniacum, Sal gemmæ, Sal nitrum, Vitrolum, Salpetræ, Alumen, Manna &c. Concretos succos consequuntur ii succi, seu potius liquores, quorum alii ex Terræ visceribus profluunt, quales sunt Bitumen, Naphra, Petroleum, Pyssaphaltum ; alii tum ex mari, tum ex arboribus emanant, uti succinum, Balsamum, pix, Resina, & omnia reliqua gummacea corpora.

Est igitur Minerale corpus perfectè mixtum, quod solida & constanti Elementorum concretionem constat, & idè diutius durat ; Omnia autem elementa in mixto esse corpore inde constat, quia mixta corpora feruntur ad locum terræ, indeque plurimum in iis terræ sit oportet ; si verò terra inest, ergo & aqua, sine qua terra consistere non potest : Uti nec aqua sine igne, nec aqua & ignis sine aère. Cum verò omnis generatio consistat in humido & calido, posito uno contrariorum, & alterum poni necesse est ; Est itaque Metallum corpus perfectè mixtum & inanimatum, ex sulphure & argento vivo mixtis & temperatis in terræ venis natum. Sulphur est Materia metallica ex subtiliori exhalatione pinguis & unctiosa venis terræ conclusa constans. Argentum vivum verò materia metallica constat ex vapore subtiliori aqueo, qui terra conglutinatur, & per calorem sulphuris excoquitur ; quæ uti in omnibus metallicis

Succi.

Salia.

Metallicum corpus quale.

Sulphur.

Argentum vivum.

Virtutes.

venis reperiuntur, ita pro temperamenti & mutæ permissionis varietate metalla nascuntur; quorum causa efficiens est calor & frigus, locus est terræ gremium; Forma est vis unicuique propria & peculiaris; quæ & in pura & impura dividuntur. Pura sunt, quæ perfecta & exquisita decoctione coaluerunt, ut aurum & argentum. Impura sunt, quæ impuriori sulphure & Mercurio constant, de quibus omnibus in nostro Mundo subterraneo uberius datur disputandi campus. Sed quomodo hæc omnia exquiri & inquire possint, videamus; ac primò per Enneadem Erotematicam, tum ad Mineralium omnium in genere, tum in specie, tum quoad individua; uniuscujusque naturam demonstrandam procedemus, de metallis initium facturi.

1. An metalla vegetativâ facultate polleant, cum metalla successu temporis intra terram crescere de novo videamus; Crescere autem vegetabilium est proprium.
2. Quid sint metalla propriè, & unde originem suam fortiantur immediatè; An ex sulphure & Mercurio omnia, & quomodo generentur.
3. Cur, & in quem finem natura ea constituerit, & quid singula utilitatis adferant.
4. Quanto sit unum nobilius altero, & utrum unum in alterum perfectè transmutari possit.
5. Quomodo in terræ visceribus generentur, & quænam ad eorum generationem concurrant.
6. Qualia sint, cujus virtutis singula, & quænam eorum in humanis rebus usus, & quænam medicæ eorum facultates.
7. Ubi, vel quibusnam in locis maximè proveniant.
8. Quando, vel quo tempore maximè indagandæ metallicæ venæ.
9. Quibus modis, & instrumentis eruenda, depuranda, decoquenda, & in usum humanum convertenda sint; ubi de Chemicis operationibus magna philosophandi materia in mundo subterraneo.

Hisce propositis, procedes ad eorum naturam & proprietatem explicandam per octodecim principia Artis nostræ hoc pacto.

Quæsituro cuipiam, An metalla vitâ, eò quod crescere videantur, consent. Resp. negativè; idque ostendes per octodecim principia universalia.

B. Nullum corpus perfectè mixtum *inanimatum*, vitâ pollere potest.

Metallum est perfectè mixtum *inanimatum*.

Ergo &c. Quia non vivit, nec nutritur, nec crescit propriè & vitaliter, sed per appositionem quandam corpusculorum augetur.

M. Nullum ens corporeum, cujus essentia non sese *extendit* ad vitales operationes, vivere potest.

Tale Ens est Minerale & Metalum.

Ergo.

Quia nec vivit, nec nutritur, nec per generationem propagatur.

D. Illud corpus, quod quasi perpetuam *durationis suæ permanentiam* sortitur, *vivere* non potest. Quia omnis vita sensitiva & vegetabilis ad breve tempus durat.

Sed metalla maximam & quasi *perennem permanentiam* habent.

Ergo.

Quod idem de reliquis mineralibus dicendum est.

P. Omne illud, quod potest tantum esse, id est, quod in gradu naturæ tantum essendi & existendi *potestatem* habet, id *vivere* non potest.

Talia sunt metalla.

Ergo.

S. Omne quod naturalem ad centrum uti & quietem, *appetitum* habet, id numero *animatorum* annumerari non potest.

Metalla & coetera mineralia naturalem ad centrum appetitum habent: unde impulsâ in altum, centrum suum, locumque, unde eruta, repetunt.

Ergo. Vegetabilia enim etiam si appetitum ad centrum habent, sursum tamen quoque naturaliter augmentationis suæ vi feruntur.

Vi. Nullum non *vegetabili virtute* præditum *vivere* potest.

Talia sunt Mineralia.

Ergo.

G. Omne quod essendi naturæ gradu tantum *gloriatur*, id *vitam* formaliter non habet.

Talia sunt mineralia & metallica corpora.

Ergo.

Quærenti vero.

1. An metalla iter se differant essentialiter. R. affirmativè hoc pacto.

= Quæcunque *distinguuntur* ab altero, vel solo naturæ gradu, vel aliis proprietatibus specificis & essentialibus, illa differre inter se necesse est.

Metalla *distinguuntur* essentialiter tum inter se, tum à vegetabilibus, specificis proprietatibus.

Ergo.

2. An

2. An metalla inter se concordent? *R.* affirmativè, sic.
- ♡ Quæcunque in eodem naturæ gradu *conveniunt*, illa in eodem concordare necesse est.
- Mineralia conveniunt in eodem naturæ gradu, videlicet in gradu efficiendi & existendi tantum.
- Ergo *concordare* in eodem naturæ gradu, necesse est.
3. An metalla sibi invicem contrarietur? *R.* affir. sic.
- ♣ Quæcunque ex pura & solida elementorum contemperatione & perfecta commistione constant, ea necessariò *contrariis* qualitatibus imbui necesse est.
- Mineralia sunt talia. Ergo.
4. An metalla dici possint causæ & principia suarum operationum. *R.* affir.
- α Omnes substantiæ *principia* sunt & causæ suarum operationum.
- Mineralia sunt *Substantiæ*.
- Ergo principia & causæ suarum operationum.
5. An metalla medium sint inter viventia & accidentia? *R.* affir.
- ⊙ Omne quod inter viventia & accidentia interponitur, *medium* est inter extrema quæ vivunt & sunt; & inter ea, quæ suum esse habent in alio.
- Mineralia inter viventia & accidentia interponuntur.
- Ergo media sunt. &c.
6. An metalla finem aliquem respiciant? *R.* affir.
- ω Omne quod humanum emolumentum potissimum respicit, illud ipsum pro *fine* habet.
- Talia sunt Mineralia.
- Ergo.
7. An unum metallum altero nobilius & majus sit; & contra. *R.* affir.
- M Ubicunque datur comparatio præstantioris ad minus præstans, ibi datur *Majoritas* & *Minoritas*.
- Inter metalla & lapides succosque datur comparatio ad *majus* & *minus* præstans.
- Ergo.
- Æ Ubicunque fit concordantia in eodem naturæ gradu, ibi datur æqualitas.
- Hoc fit in mineralibus.
- Ergo.
- Pari pacto reliqua omnia juxta Enneadem Erotematicam proposita dubia per octodecim principiorum applicationem deduci poterunt. De his quoque consule nostrum Mundum Subterraneum, in quo quæcunque ad mineralium naturam cognoscendam, & penetrandam desiderari possunt, uberri-
mè tractata reperientur.

C A P U T IX.

De Instrumentalibus, sive de Novem Prædicamentis, quæ sunt veluti instrumenta quedam, quibus Substantia operationes suas perficiat: quæ novum constituunt hujus Artis Subjectum.

Subje-
ctum IX.
Instru-
mento-
rum sive
acciden-
tium.

Consideratis Principiis transcenden-
talibus universalibusque Subjectis
Substantialibus, de Accidentibus
modò tempus est, ut nonnihil dis-
curramus; sunt enim ea non exigua hujus
Artis nostræ portio.

Est itaque Substantia una, Accidentia no-
vem, quæ à pluralitate ad unum, tanquam
ad subjectum reducuntur: Omnia autem
hæc denario clauduntur numero, decem-
que nominibus & essentiis ad quas omnia
reducuntur, decem prædicamenta dicunt.
Sunt autem, *Substantia*, de cujus latitudine
jam dictum est; *Quantitas*, *Relatio*, *Quali-
tas*, *Actio*, *Passio*, *Ubi*, *Quando*, *Situs*, *Habitus*,
quæ hisce binis versibus exprimuntur:

Substant, *Quanta*, *Refert*, *Quale*, *Actio*,
Passio, *Ubique*,
Quando, *Situsque*, *Habitusque*, *ad quæ re-
vocabitur omne*.

Sunt tamen quedam extra prædicamenta,
quæ ad aliquod accidentium reduci ne-

queunt; quæ binis hisce versibus memoriæ
causa continentur.

Conceptum, consignificans, fictum polysemum
*Vox Logica, Deus, Excedens, Privatio, Pars-
que.*

1. Conceptum, id est, omnes voces ex plu-
ribus compositæ, ut homo justus, præ-
dicamentis annumerari non possunt,
nisi complexum unum significet, uti
corpus animatum.
2. Consignificans nihil aliud est, quàm il-
lud, quod nisi alteri junctum, nihil per
se significat; ut sunt particulæ, omnis,
nullus. Quocirca ex octo partibus o-
rationis, quatuor categoriis continen-
tur tantum; *Nomen*, *Participium*, *Ver-
bum*, *Adverbium*.
3. Fictum, id est, quæcunque esse tantum
objectivè habent in intellectu, & En-
tia rationis dicuntur, uti Chimæra, hip-
pocentaurus &c.

4. Poly-

9. Prædi-
camenta.

4. Polysimum, id est, quod multa significat, nisi fiat distinctio.
5. Vox Logicæ, uti sunt termini dicti secundæ intentionis; ut nomen, verbum, Oratio, propositio.
6. Deus, id est, omnia nomina infinita actu, ut Deus, Creator, extra prædicamenta sunt, eò quod hæc omnia infinita actu sint.
7. Excedens, seu quod idem est, transcendentalia, uti Unum, Ens, aliquid, & omnia principia nostra transcendentalia; Bonitas, Magnitudo, Duratio &c.
8. Privatio, quæ indicant privationem, ut sunt cæcitas, surditas, mors, ignorantia, & similia.
9. Pars, id est, vox partis principiivæ materialis significativa, ut forma, materia.

Verum quoniam eorum pleraque in præcedentibus exposuimus, hoc loco ea tantum veluti anacephaleosi quadam exponemus.

§. I.

De Quantitate.

Termini divisi quantitatis combinati & ad formam syllogisticam reducti.

Quantitas
Transcendentalis.

Omne quod distinctivum est graduum perfectionis, virtutis & substantiæ secundum plus & minus, id prædicamenti adnumerari non potest.

Sed quantitas transcendentalis talis est.
Ergo.

Quant.
Prædicamentalis.

Omne ens divisionem faciens substantiæ, per quod quantus & quotus in ordine quis dicitur, id propriè prædicamentis competit.

Quantitas continua & discreta talis est.
Ergo.

Omne continuum cuius partes copulantur in termino aliquo communi, illud quantitas est continua.

Sed talia continua sunt, linea, superficies, corpus, locus, tempus.

Ergo.

Omnis longitudo est id, cuius essentia est ex fluxu puncti continuato.

Talis est linea.

Ergo.

Omne longum & latum solum est id, quod ex ductu lineæ transversim continuatur.

Talis est superficies.

Ergo.

Omne longum, latum & profundum est id, quod ductu superficiæ continuatur in omnem partem.

Tale est corpus solidum.

Ergo.

Omne spacium intra quod aliquid locatur, est terminatum superficie.

Locus est talis.

Ergo.

Omne cuius cursus motusque secundum Tempus prius & posterius continuatur, continua quantitas est.

Motus Coeli five tempus tale est quoad partium Coeli extensionem saltem considerata.

Ergo.

Omne cuius partes non copulantur ad aliquem terminum communem, id quantitas discreta est.

Numerus, & multitudo talis est.

Ergo. Quia ex multis unitatibus aggregata.

Omne quod mensurat, vel	Tempus.	Ad quantitatem pertinet. Sed	Minutum, gradus, hora, dies, hebdomas, mensis, annus, lustrum, sæculum, ævum, mensurant tempus.	Talia sunt.	Ergo.
	Liquida.		Cyatho, cochleari, mensurata.		
	Arida.		Medimno, Choenice, modio, sacco mensurata.		
	Pondus.		Scrupulo, uncia, libra, talento mensurata.		
	Intervalla.		Digito, palmo, pede, passu, pertica, funiculo, milliari mensurata.		

Omne quod mensurat & distinguit diversos sonos & syllabas, ad quantitatem discretam revocatur.

Tales sunt tam syllabarum, tam dictionum, periodorum, partiumque Orationis mensuræ.

Ergo.

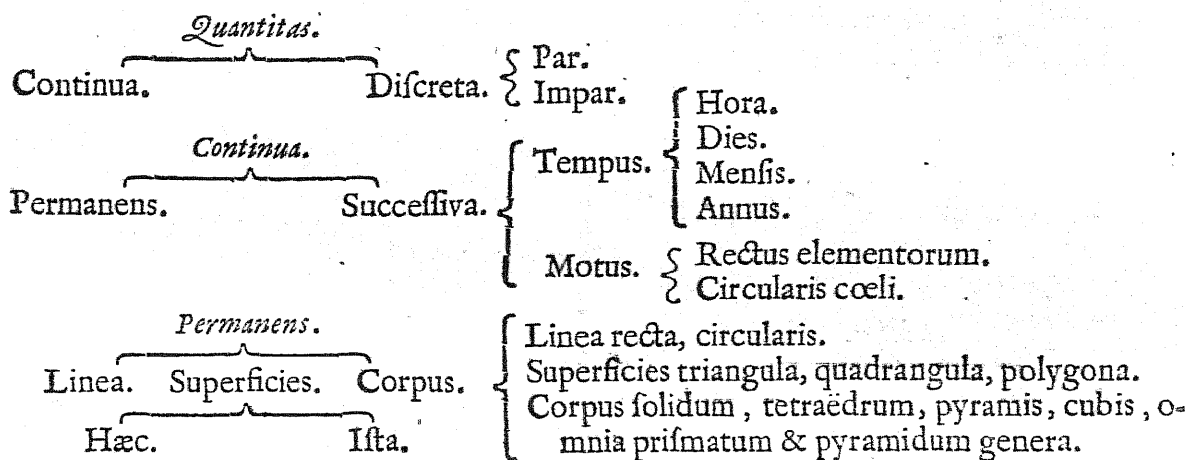
Axioma.

Axiomata.

Omne extensum, quod	{	Non habet sibi contrarium.	}	Id propriè rationem quantitatis continuæ habet.	{	Tales sunt dictæ quantitatis continuæ species. Si quidem bicubitum non est contrarium tricubito. Ergo.
		Non recipit magis & minus.				
		Sub æqualitatis & inæqualitatis ratione consideratur.				
		Mole instructum est.				

Aliter per Principia absoluta.

Per B.	Omne sine quo non datur extensio, <i>bonum</i> est.	Quantitas persistentiam præstat.
	Sine quantitate non datur extensio.	Ergo.
	Ergo.	Omne sine quo sensus objectis frui non possunt, <i>potens</i> est.
M.	Omne quod præstat trinam dimensionem, <i>magnum</i> est.	Mediata quantitate rerum sensus attingunt objecta. Ergo.
	Quantitas talis est. Ergo.	Et sic de cæteris, quæ per principia respectiva pari ratione deducere lubebit.
D.	Quod persistentiam præstat, <i>durabile</i> est.	

§. II.

De Qualitate.

Complures Argumentorum sedes, sive Termini ad qualitatem reducibiles Combinati, & ad formam Syllogisticam reducti.

Omnis forma accidentalis, est ea, secundum quam quodlibet dicitur tale.
Omnis qualitas & forma accidentalis talis est.
Ergo omnis qualitas accidentalis est secundum quam quodlibet dicitur tale.
Dividitur autem omnis qualitas vel in *intrinsecam*, vel *extrinsecam*. Intrinseca rursus est vel habitus, vel dispositio, vel naturalis potentia.
Omnis dispositio est præparatio quædam, qua quid deinceps facile fieri potest.
Omnis habitus imperfectus & initium ejus est dispositio.
Ergo omnis habitus imperfectus est præparatio &c.

Iterum Habitus & dispositio est vel animæ vel corporis; Animæ, cum subjectum est in anima, aut in ejus intellectu, vel in voluntate: Ex habitu intellectus oritur sapientia, scientia, prudentia, ars, opinio; Ex voluntate habitus & dispositiones morales seu virtutes aut vitia. Corporis habitus sunt propriè & subjectivè in corpore, atque in istis corporeis qualitatibus, ultra ea quæ ars addit, aliqua exigitur membrorum exercitatio, ut in habitu pilæ ludendi, sonandi, scribendi &c.

Omnis dispositio habitus imperfecti est dispositio. affuefactio & promptitudo quædam facile mobilis, uno vel pluribus actibus acquisita.
Omnis qualitas quæ necdum firmas radices egit, & facile à subjecto removeri potest, est habitus imperfecti dispositio.
Ergo omnis qualitas quæ necdum firmas radices egit & facile à subjecto removeri potest, est affuefactio & promptitudo quædam facile tamem mobilis, uno vel pluribus actibus acquisita.

M

Natu-

Naturalis
potentia
intrinsicæ.

Naturalis qualitas intrinsicæ est potentia vel impotentia naturalis congenita, qua aliquid naturaliter fit potens vel impotens ad agendum, patiendum, obfistendum, vel non agendum.

Sed omnes virtutes naturales tam animæ, uti intellectiva, volitiva, memorativa, quàm corporis, uti vegetativa, attractrix, retentrix &c. sunt naturalis qualitas intrinsicæ.

Ergo omnes virtutes naturales sunt potentia, vel impotentia homini congenita, qua naturaliter fit potens vel impotens ad agendum aut patiendum.

Extrinsicæ iterum Qualitas aut Passio aut figura esse potest; Unde passio est passibilis qualitas, quæ tamen differunt, ut dispositio ab habitu radicato: siquidem subito v. g. irasci, passio est, mediata verò passio iracundiæ passibilis est passio.

Omne quod ab extrinseco aliquo agente afficitur immutaturque, passio est.

Omnes externorum sensuum potentia ab

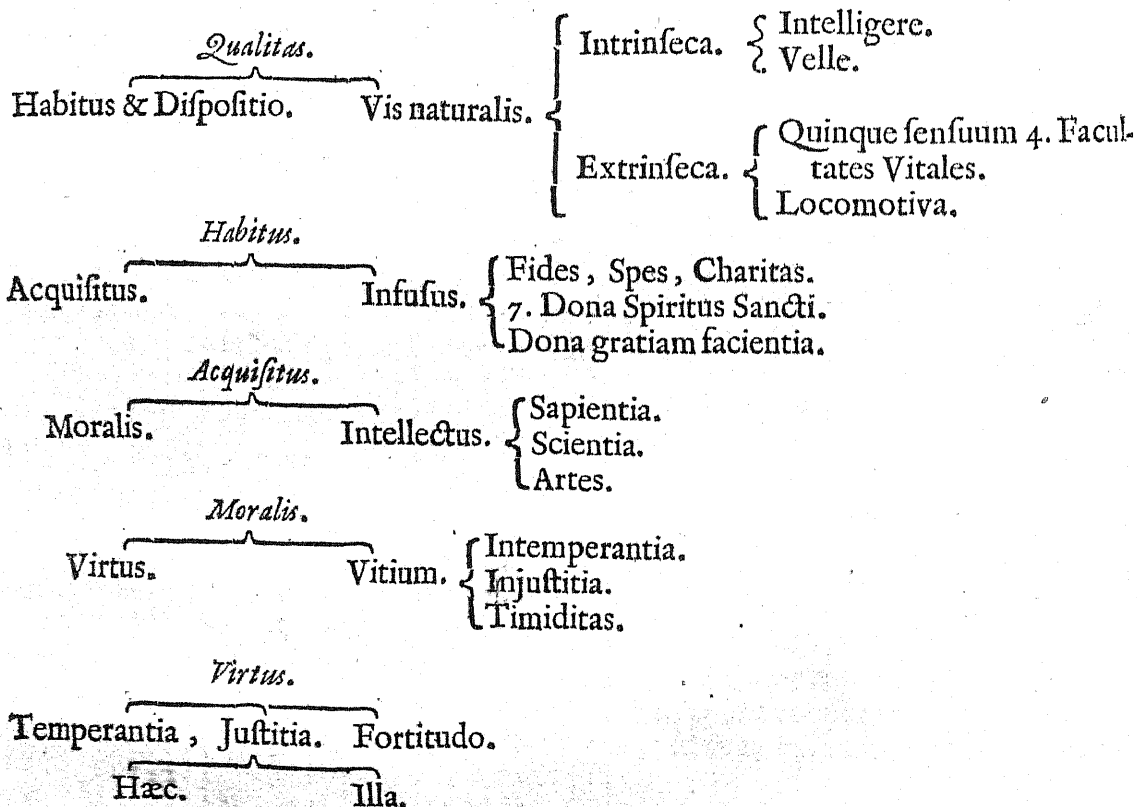
aliquo extrinseco agente afficiuntur immutanturque. Ergo.

Omnis figura est qualitas formæ extrinsicæ.

Omnia Geometrica linearum, superficierum, corporum Schemata: Omnis pulchritudo rei cujusque: Omnes notæ, characteres tam naturales, quàm artificiales rei cujuscunque figuræ rationem habent.

Ergo omnes sunt formæ extrinsicæ.

Sumitur autem forma hoc loco tripliciter; primò pro forma substantiali compositi, & sic considerata prædicamento qualitatis non adnumeratur, ut supra diximus. Secundò pro omni re, quæ verè est accidens, & dat esse accidentaliter subjecto vel constituto; & hoc pacto invenitur forma in omnibus novem prædicamentis. Tertiò. Sumitur forma in specie sive specificè pro re accidentali, quæ procedit ex determinatione vel circumscriptione quantitatis conclusæ lineis, aut aliqua superficie, prout quibusque rerum naturis convenit.

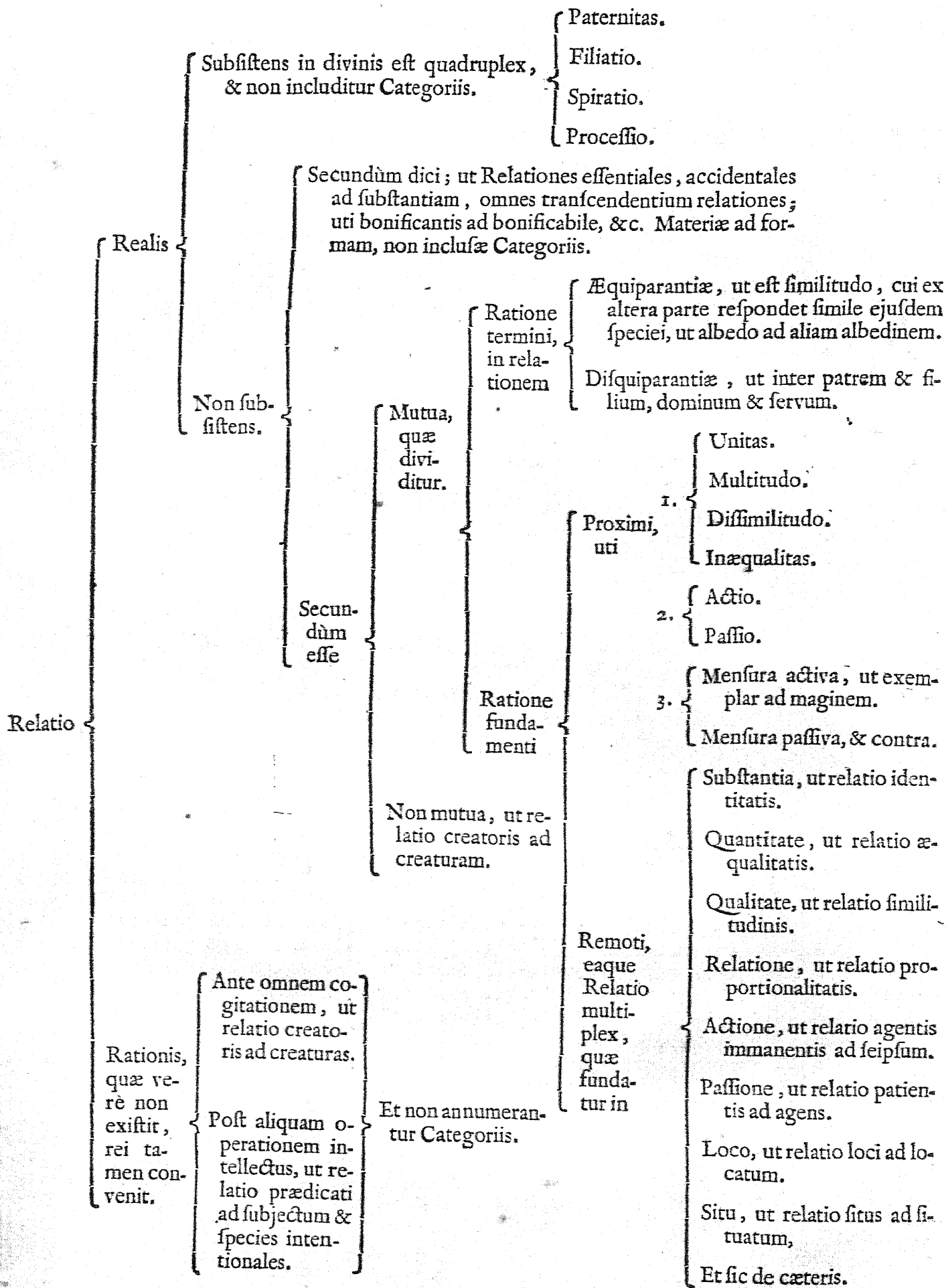
§. III.

De Relatione Universali tam Categorica, quàm Transcendentali.

Natum est hoc Accidens ex consequentia rerum, eo quod res omnes à summa Dei sapientia ita colligatæ sint, similitudinis aut alterius cujusdam participatione, ut vix res

aliqua inveniatur, quæ si planè vel ex parte sit cognita, ad alterius cognitionem non præbeat aditum secundum relationem ad aliud. Cujus divisio illa est quæ sequitur; quarum aliquæ relationes non ponuntur in prædicamentis, sed transcendentalem respectum ad invicem dicunt, uti sequens Tabula ostendit.

Relatio

Tria in
qualibet
relatione
considera-
ri possunt.
Subje-
ctum.
Funda-
mentum.
Termi-
nus.

Est itaque Relatio Categorica ea, per quam formaliter aliquid refertur ad aliud, non tanquam ad subjectum aut objectum vel finem, sed tanquam ad terminum; estque accidens reale, cujus tota ratio est ad aliud, quibus conditionibus excluduntur relationes rationis, uti est relatio rei cognitæ ad cognoscentem; deinde personæ divinæ, quia non sunt accidentia: tertiò relationes secundum dici, quæ sunt partes entium absolutorum & transcendentalium, aut eorum latentes differentias exprimunt. Tria autem in qualibet Relatione considerari debent. Primò subjectum in quo est relatio. Secundò fundamentum, propter quod fiat. Terminus ad quem, spectatur; uti in paternitate subjectum est homo qui genuit; fundamentum est potentia generativa; terminus verò filius qui genitus est. Subjectum, relatum seu relativum; terminus, correlativum dicitur; ambo tamen correlata, correlativa & extrema dicuntur, quia inter illa oppositæ relationes nascuntur.

Relata contrarietatem admittunt, quod

intelligendum est non tam relationum quàm fundamentorum, quibus nituntur, aut terminorum, ad quos referuntur ratione; uti fit in candore & nigredine, unde dicuntur relativa contraria. Secundò suscipiunt magis, & minus, intenduntur & remittuntur, quod de qualitatibus intelligendum est. Tertiò relata sunt reciproca, ita ut unum sine altero concipi non possit, non tamen physicè sed relativè considerata. Quartò cognito uno relatorum, cognoscitur & alterum.

Combinatio terminorum ad Relationes qualescunque reducibiles.

Et primò quidem de Relationibus divinis ex professo tractabitur in Theologia Combinata.

Porro cum in omnibus transcendentalibus octodecim Artis nostræ principiis statuantur Relationes, quomodo eæ principiis nostris applicari possint, videamus. Sic ergo operare.

Relationes transcendentalium combinatæ sub forma Syllogistica.

Ubi- cun- que est	{	Ibi est	{	Vel Lulliano more.
Ubi- cun- que est	{	Ibi est sunt	{	

Termini reducibiles ad prædicamentum Relationis Combinati.

1. Ubiunque est similitudo unius ad alterum ejusdem rationis, ibi resultat ratione termini relatio æquiparantiæ secundum esse.

Sed hoc fit inter albedinem & albedinem similesque qualitates remissionis & intensificationis expertes.

Ergo inter albedinem & albedinem resultat ratione termini relatio æquiparantiæ.

2. Ubiunque est respectus unius ad alterum diversæ rationis, ibi datur relatio disquiparantiæ.

Sed inter patrem & filium est respectus unius ad alium diversæ rationis.

Ergo inter patrem & filium est relatio disquiparantiæ.

3. Quando-

3. Quan- docunq; datur re- spectus	{	Unius ad idem.	{	Ibi datur Relatio ratione funda- mentire- moti.	{	Substantia.	{	Ergo.
		Æqualis ad æquale vel inæquale.				Quantitate.		
		Similis ad simile vel dissimile.				Qualitate.		
		Proportionalitatis.				Relatione seu cate- goria ad aliquid.		
		Agentis ad Patiens, & contra.				Actione & Passione.		
		Locati ad locum.				Terminis categori- cis Loci.		
		Situati ad situm.				Situs.		
		Habituati ad habi- tum.				Habitus.		

Haud secus in aliis procedes. Verum de hisce omnibus uberrimus aperietur argumentorum campus in Logica seu Dialectica nostra Combinata, ad quam Lectorem remittimus. Quare hæc speciminis loco ad Artis nostræ applicationem ostendendam sufficiant.

§. IV. & V.

De Actione & Passione.

Agens
quando
agit &
patiatur.

Actio, functio vel operatio rerum est motus activus ex agente in patiens, uti Passio est motus in patiente ab efficiente illi impressus, quo pati dicitur aliquid: Agens enim agit, patiensque patitur, vel per medium instrumenti separati ab Agente; vel per medium instrumenti naturalis conjuncti cum agente. Medium causæ formalis habet formam vel permanentem vel transeuntem fluentemque. Forma permanens est quæ agit per qualitatem sibi intrinsicam & permanentem; uti ignis agit in aquam per calorem; Sol per lucem in hæc inferiora. Forma fluens agit per actionem cujus principium ipsa eadem est qualitas, quæ est in agente, & fluere dicitur; eo quod actuali in exercitio sit. Per medium instrumenti naturalis conjuncti agenti actiones fiunt, uti per membra & alia, quæ natura generat & nutrit, per quæ suis fungitur actionibus. Per medium instrumenti separati ab agente actio vel passio fit, ut dum quis ferrâ findit, secat securi, polit dolabro, ense necat.

Omnis itaque Actio vel Passio consideratur vel ratione principii, vel ratione objecti, vel ratione termini. Ratione principii dividitur in Naturalem, Violentam, Praternaturalem, Artificialem. Naturalis actio ab intrinseco principio promanans & naturæ cujuscunque rei consentanea; uti motus ignis sursum, lapidis motus deorsum. Violenta actio est, quæ fit contra inclinationem naturalem, ut lapidis motus sursum, ignis deorsum. Prater-

naturalis est, quæ præter naturam contingit, ut fit in generatione monstrorum. Artificialis est omnis illa actio, quæ membrorum ope fit, ut pulsatio Cytharæ &c.

Naturalis iterum est vel animæ vel corporis. Animæ iterum duplex constituitur, Vegetativa & Sensitiva. Vegetativa est nutritio, cui servit alimenti attractio, retentio, concoctio, distributio. 2. Accretio, nutritioni semper juncta. 3. Generatio, quæ est actio vitalis, qua aliquid de non esse ad esse producitur. Sensitiva verò actio competit potissimum brutis, continetque omnes actiones, motusque vitales & animales. Rationalis Creatura actio est triplex: appetitus, intellectus & Voluntatis. Appetitus versatur vel circa bonum, estque amor, desiderium, gaudium, spes; aut circa malum, & sunt odium, fuga, tristitia, timor, ira, desperatio. Intellectus continet omnes operationes intellectuales, quæ sunt, intelligere, æstimare, judicare, discernere, numerare, distinguere, dividere, definire. Voluntatis versatur circa operationes appetitivas, uti sunt, eligere, consulere, media quærere proportionata ad finem. Actiones verò corporeæ sunt illæ, quæ exercitationem corporis concernunt, uti Athletica, Lusoria &c. reliquæque corporis vires.

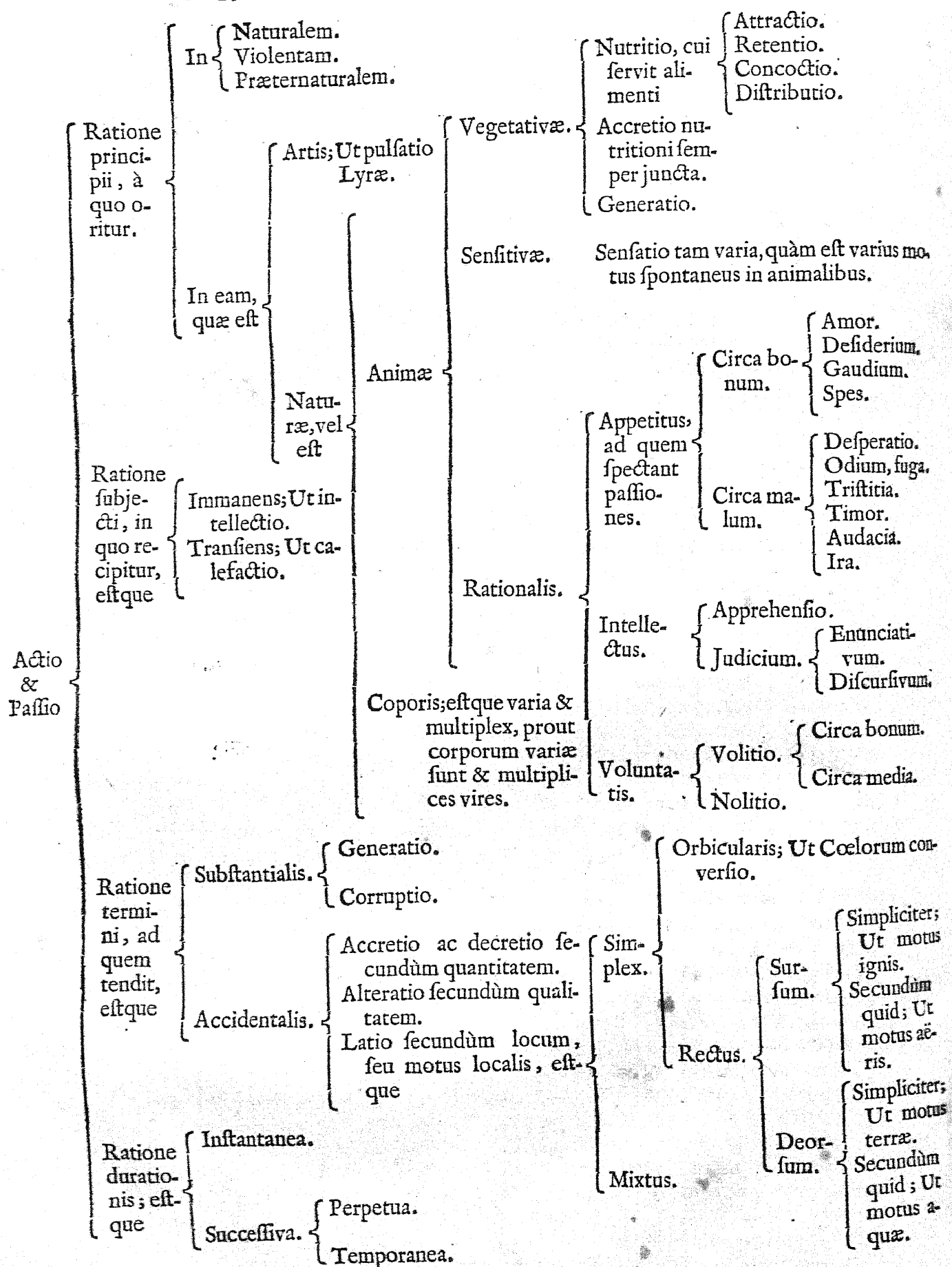
Iterum Actio consideratur ratione objecti, vel subjecti, estque duplex: Immanens & Transiens. Immanens est ut intellectio; Transiens ut calefactio.

Ratione termini consideratur actio vel substantialis, vel accidentalis. Substantialis est generatio, corruptio, implicatque tria naturalium rerum principia. Accidentalibus est, accretio & decretio secundum quantitatem; alteratio secundum qualitatem; Latitudo secundum locum seu locomotiva est vel simplex, vel mixta. Simplex est duplex; recta vel circularis, hæc Cælorum illa Elementorum. Quæ omnia in sequenti epilogismo digesta considera.

Divisio
varia a-
ctionis &
passionis.

Actio con-
siderata
ratione
subjecti.

Epilogismus omnium, quæ ad Actionem & Passionem spectant.

Habes hic Lector divisionem Actionis: Jam quomodo ea Artis nostræ Principiis applicari possit, videamus.

Appli-

Applicatio Combinatoria.

Termini reducibiles ad predicamentum Actionis & Passionis.

Omne sine quo quid- piam	B.	Operari impossibile est, id	Bonum est.	Omnes actio- nes & facul- tates, five	Naturales, five Violentæ, aut præternaturales.		Tales sunt, Ergo.	
	M.	Intra determinatam activita- tis suæ sphæram operari non posset, id	Magnum est.		Immanentes, five trans- euntes.			
	D.	Permanentiam non habe- ret,	Durabile est.		Artificiales, five Natura- les.			
	P.	Nullam haberet potentiam,	Potens est.		Entitativæ, Vegetativæ, Sensitivæ, Rationalis, } Naturæ sint.			
	S.	Nullam vim haberet deter- minativam ad locum cer- tum,	Cognosciti- vum est.					
	Vo.	Nullum appetitum haberet naturalem,	Appetiti- vum est.					
	Vi.	Nulla virtute polleret,	Virtuosum est.		Corporeæ, five Spiritua- les.			
	Ve.	Verè non esset,	Verum est.		Locomotivæ, five Insen- satæ.			
G.	Gloriari non posset,	Gloriosum est.						

Per Principia Respectiva sic operare.

Omnia quæ multis variis- que modis	=	Inter se <i>distinguantur</i> , illa differre quoque necesse est.	Tales sunt su- pra citatæ a- ctiones & fa- cultates. Ergo.
	♡	Inter se <i>conveniunt</i> , illa & inter se concordantiam habent.	
	⊙	<i>Opponuntur</i> , contraria sunt.	
	α	<i>Principiant</i> , illa verè principia & ipsa sunt.	
	⊙	Per diversa <i>media</i> operantur, & ipsa media sunt.	
	∞	Ad naturæ bonum consequendum operantur, <i>finis</i> ratio- nem habent.	
	M	Dividuntur atque in diversis gradibus perfectionis confi- stunt, illa Majoritatis, Æqualitatis Minoritatisque ra- tionem habent.	
	Æ.		
	Mi.		

Præmissa applicatione in genere tantum pe-
racta; jam quomodo singulæ operationes
in Epilogismo exhibitæ in particulari discuti
possint videamus. Fiet id per Enneadem E-
rotematicam, hoc pacto.

1. An operationes omnibus rebus in quo-
cunque naturæ gradu convenient.
2. Quid sint propriè actiones immanentes
& fluentes: Naturales, Violentæ, &
Artificiales. Quænam operationes A-
nimæ vegetantis, sentientis, rationalis.
3. Cur & in quem finem à natura singulæ
constitutæ sint.
4. Quantum singulæ præstent.
5. Quomodo omnes inter se distinguantur.
6. Quales ex se, & ex sua natura sint.
7. Ubi potissimum singulæ suam virtutem
exerant.
8. Quando cum primis operentur.
9. Quibus modis & rationibus operentur.

Sed ad meliorem omnium notitiam Exem-
plum subjungamus.

Quæsituro itaque, An in homine animæ
vegetantis, sentientis & rationalis facul-
tates verè & realiter sint distinctæ. Respon-
debis negativè, & sic probabis per Princi-
pia Respectiva.

Si tres animæ Vegetativa, Sensitiva & Ra-
tionalis in homine essent realiter *di-*
stinctæ, sequeretur hominem ex tribus
formis substantialibus realiter distin-
ctis constitui; quod est absurdum.

Major probatur. Quia sequeretur, homi-
nem simul futurum & plantam & ani-
mal & hominem.

Sed hoc fieri non potest; Esset enim ho-
mo non una sed triplex substantia,
quod pariter absurdum est.

Ergo non realiter sed ratione tantum tres
hæ animæ in homine differunt.

Quæcun-

Per ♥

Quæcunque formæ *concordant* in una quadam forma substantiali nobilissima, illæ & ab ea non realiter sed virtute tantum ut distinguantur, necesse est.

Anima vegetans & sentiens concordant cum anima rationali.

Ergo in ea realiter distingui non possunt; Ergo ratione tantum.

Ratio Majoris est, quia sequerentur dicta absurda, & quod homo viveret & moreretur primo animâ vegetativâ, deinde sensitivâ, & tertio tandem homo esse desineret, atque aded triplici interitu moreretur; quæ ridicula sunt.

Per ○

Illæ formæ, quæ in aliqua forma substantiali nullam *contrarietatem* sustinent, illas quoque non realiter, sed virtute ab ea distingui necesse est.

Tales sunt vegetans & sentiens forma in homine.

Ergo. Etiam si enim sensus rationi repugnare videatur; illud tamen locum tantum habet in diversis & differentiis subjectis, non in uno aliquo subjecto, in quo diversæ facultates, vegetativæ & sentientes animæ amicæ sibi invicem subordinantur. Lucta enim illa non ex natura potentiarum, sed ex accidente est.

Per α

Omnes illæ formæ, quæ subordinantur formæ alicui principali tanquam *principio & causæ* illarum, illæ utique ab hac realiter distingui non possunt.

Tales sunt anima vegetans & sentiens in homine.

Ergo.

Per ⊙

Omnes illæ facultates, quæ se habent per modum *medii* conducentis ad conservationem & autionem, nutritionemque subjecti, illæ à toto tanquam formæ substantiales distingui non possunt.

Tales sunt anima vegetans & sentiens in homine. Ergo.

Per ∞

Omnes illæ formæ seu facultates aut potentiae, quæ sunt veluti media quædam ad *finem*, id est, ad formam totius compositi conservandam, illæ utique tanquam formæ à toto distingui non possunt.

Tales sunt facultates vegetans & sentiens in homine.

Ergo.

Per M

Ab illa forma principali, quæ *majoritatis* rationem habet, illæ formæ quæ continentur ab ea, ab eadem distingui realiter non possunt.

Talis est anima rationalis, quæ reliquas continet virtute.

Ergo.

Contra verò argumentaturis ex eo, quod cum in homine diversæ sint operationes, necessariò diversas formas arguant: Respondet, id verum esse in diversis, & differentiis, uti suprà quoque dictum est, subjectis; etiam si enim in homine sint diversæ operationes vegetandi, sentiendi, audiendi, videndi &c. ita tamen amicæ sibi subordinatæ sunt, ut una & eadem anima rationalis sit causa omnium; aliàs enim sequeretur, tot esse distinctas animas, quot in homine operationes concipi possunt, quod per absurdum foret. Lucta enim illa sive contrarietas non est ex natura potentiarum, sed ex accidente. Accedit quod formæ genericæ seu generales, cujusmodi in homine est vegetans & sentiens, non sint propriæ formæ, eò quod hominem non constituent, sed specifica forma in homine est anima rationalis, quæ uti altioris gradus est, ita reliquas virtute in se continet, non secus ac, ut cum Philosopho loquar, tetragonus continet in se trigonum, aut tanquam binarium ternarius, non quod sint tres numeri, sed quod binarius includatur in majori ternario.

Est itaque anima vegetans nil aliud, quam actus primus corporis organici physici, quo illud vivit, nutritur, augetur, & juxta speciem per generationem propagatur. Quæ definitione tres panduntur operationes animæ vegetantis: Nutritiva, Augmentativa, Generativa, quæ inter se pari pacto non nisi ratione aut virtualiter distinguuntur. Quare hæc sufficiant.

§. VI.

De Prædicamento. Ubi.

Ubi, esse in aliquo loco, vel alicubi esse, ostendit; aliud tamen locus, aliud ubi esse sentiendum est. Esse siquidem in loco est replere locum illum. Collocatio rei in loco tripliciter considerari potest; vel *circumscriptivè*, vel *definitivè*, vel *contentivè*, quibus nonnulli addunt *Ubi Sacramentale*. *Ubi circumscriptivum* propriè prædicamentum constituitur, & est, quando corpus in loco, alio circundatur; atque hoc modo nulla incorporea substantia in loco est, neque illi convenit.

Ubi definitivum est cum determinatione in loco, ut quando virtus incorporei agentis est finita & applicatur uni loco in quo operatur, quo tempore cum incorporea illa substantia finita sit, illa eadem in alio loco operari non potest, neque existere naturaliter. Ita Angeli sunt & operantur in loco, non autem circumscriptivè, quia carent quantitate, qua locus repletur.

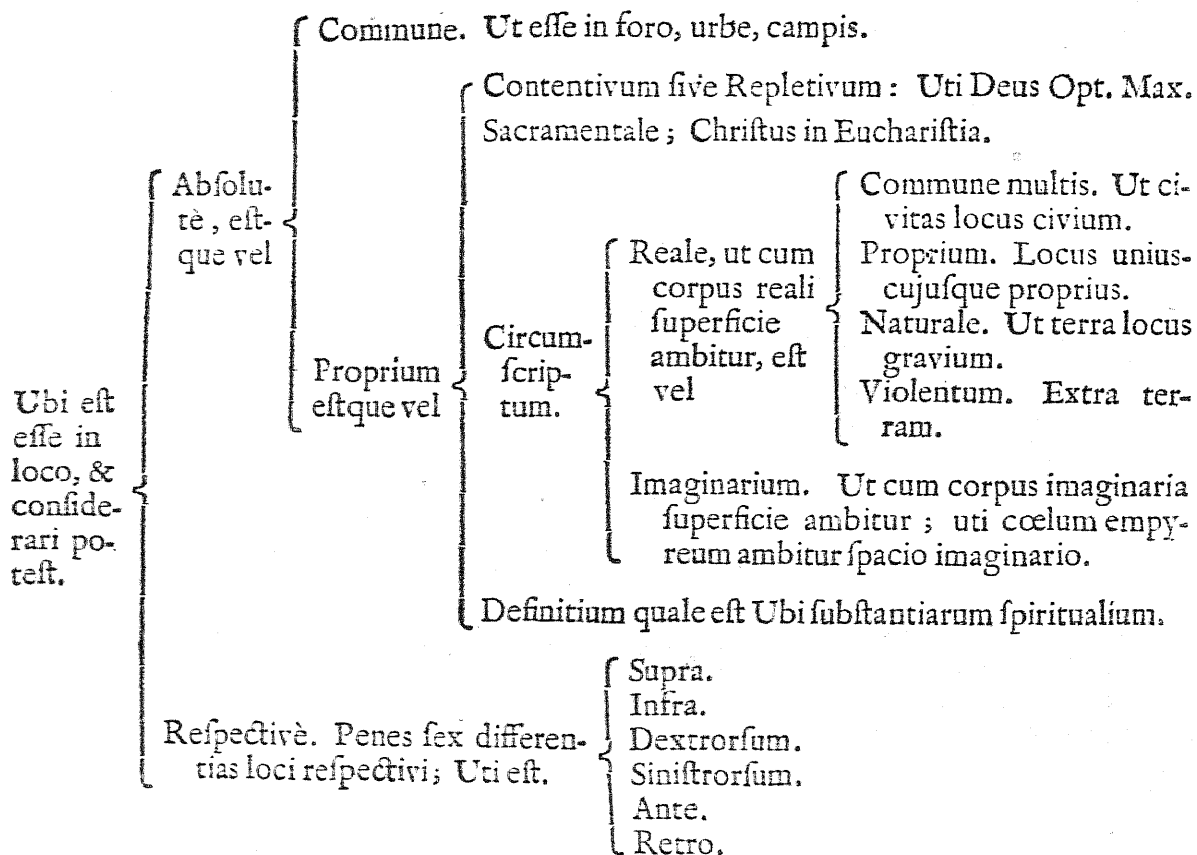
Ubi

Triplex
considera-
tio ubi.

Ubi contentivum sive repletivum illud est, quando agens infinitæ virtutis est & operatur & influit ubique in omni loco per essentiam, præsentiam & potentiam. Uti Deus opt. max. nulli tamen prædicamento inclusus.

Locus multiplex est: *communis*, *proprius*, *naturalis*, *violentus*, *superior*, *inferior*, *lateralis*. Communis est, qui plura immediate continet; uti civitas locus civium. Pro-

prius est corporis terminus contento immediatus. Naturalis, in quo res naturaliter quiescunt; in eo autem naturaliter quiescunt res, in quo conservantur & conservari possunt, uti terra locus gravium. Violentus in quo contra naturam quiescunt; cæteri situ tantum distinguuntur; quorum omnium diversitates sunt, longum, latum, profundum, vel altitudo. Sed hæc in sequenti Epilogo distinctius comparent.

Applicatio Combinatoria.

Ad varias Argumentorum sedes acquirendas, & primò de Ubi circumscriptivo.

Per B.	Omne quod alicubi est, illud esse <i>bonum</i> necesse est: cum alicubi esse bonum; non esse vero aut nullibi esse malum sit. Sed omnia quæ sunt, sunt alicubi. Ergo omnia quæ sunt alicubi illa bona esse necesse est.	Sed omnia quæ sunt in loco sunt mutabilia. Ergo.	
M.	Omne quod loco extensum est, sive circumscriptivè in loco est, id <i>magnum</i> esse necesse est. Omnia corpora talia sunt. Ergo.	Omnia quæ ad certum locum feruntur naturâ suâ, illud faciunt <i>instinctu</i> quodam naturali, sive inclinatione iis insita. Omnia gravia feruntur ad terram tanquam ad terminum naturæ eorum congruum. Ergo.	S.
D.	Omne quod alicubi est, id <i>durare</i> ibidem quoque necesse est. Omnia sunt alicubi. Ergo. Si enim non durarent, neque esse possent; sufficit enim, ut illa vel per instans temporis durent.	Omnia quæ feruntur ad locum aliquem naturæ eorum conservandæ proprium, id faciunt <i>appetitu</i> quodam innato. Sed omnia corpora tali ratione feruntur. Ergo.	Vo.
P.	Omnia mutabilia ratione Ubi <i>possunt</i> moveri, imò ea moveri necesse est.	Omne quod illuc fertur, ubi est majus <i>virtutis</i> suæ robur, illud viruosum est in suo loco.	Vi.
		N	Omnia

Omnia quæ certam soli, regionis, urbis, constitutionem appetunt, feruntur illuc, ubi est majus bonum, aut virtutis suæ robur.

Ergo.

Per Ve. Quæcunque loco continentur de iis *verum est* dicere, finita esse.

At omnia corpora loco aliquo continentur.

Ergo verum est dicere, ea finita esse.

Per G. Omnia quæ aut sursum aut deorsum, aut lateraliter aut circulariter aut oblique feruntur, id faciunt, ut *glorientur* seu quiescant in fine suo.

Omnia corpora aliquem ex hisce motibus habent.

Ergo id faciunt ut *glorientur* fine suo.

Secundò de Ubi definitivo sic argumentaberis.

B. Omne id, quo quantò nobilius & excellentius est in loco, tantò majus bonum est.

M. Sed quodcunque est *definitivè in loco*, id nobilius & excellentius est in *loco*, quàm quod *circumscriptivè*: est enim totum in toto, & totum in qualibet parte.

Ergo majus bonum est. Pari ratione procedes per reliqua principia illud deducendo, quod industriæ Lectoris relinquo.

Tertiò de Ubi contentivo sive Repletivo, ita ratiocinaberis.

B. Omne id quod ubique & in omni loco est, nec à loco continetur, illud consequenter excellentissimum Ubi habet & *summè bonum*.

At Deus Opt. Max. tali ratione in loco est.

Ergo. Sed hæc pluribus prosequemur in Theologia nostra; quare modum tantum innuisse sufficiat.

Per Principia Respectiva sic procedes.

Per = Quot sunt *ubicationes*, tot sunt Ubi *differentiæ*.

Sed quot sunt entia corporea, tot sunt *ubicationes*.

Ergo quot sunt entia corporea, tot sunt ubi differentiæ.

Quæcunque existunt, *concordant* in eo, Per 7. quod sint alicubi.

Sed omnia quæ loco circumscribuntur, illa verè & realiter existunt.

Ergo omnia concordant in eo, quod sint alicubi.

Quodcunque non admittit *oppositionem* Per 4. formalem, hoc non admittit contrarietatem.

Sed Ubi non admittit *oppositionem* formalem.

Ergo non admittit contrarietatem.

Sine quo operatio nulla in actum deduci Per 3. potest, illud *principium* statui debet operationum.

Sine Ubi nulla operatio in actum deduci potest;

Ergo Ubi est *principium* operationum; Quia ubi substantia est, illam alicubi esse: necesse est. Nam ab essentia profluunt operationes, teste Philosopho.

Illud sine quo operationes fieri non possunt, est *medium* per quod operationes perficiuntur.

Sed sine Ubi nulla operatio fieri potest.

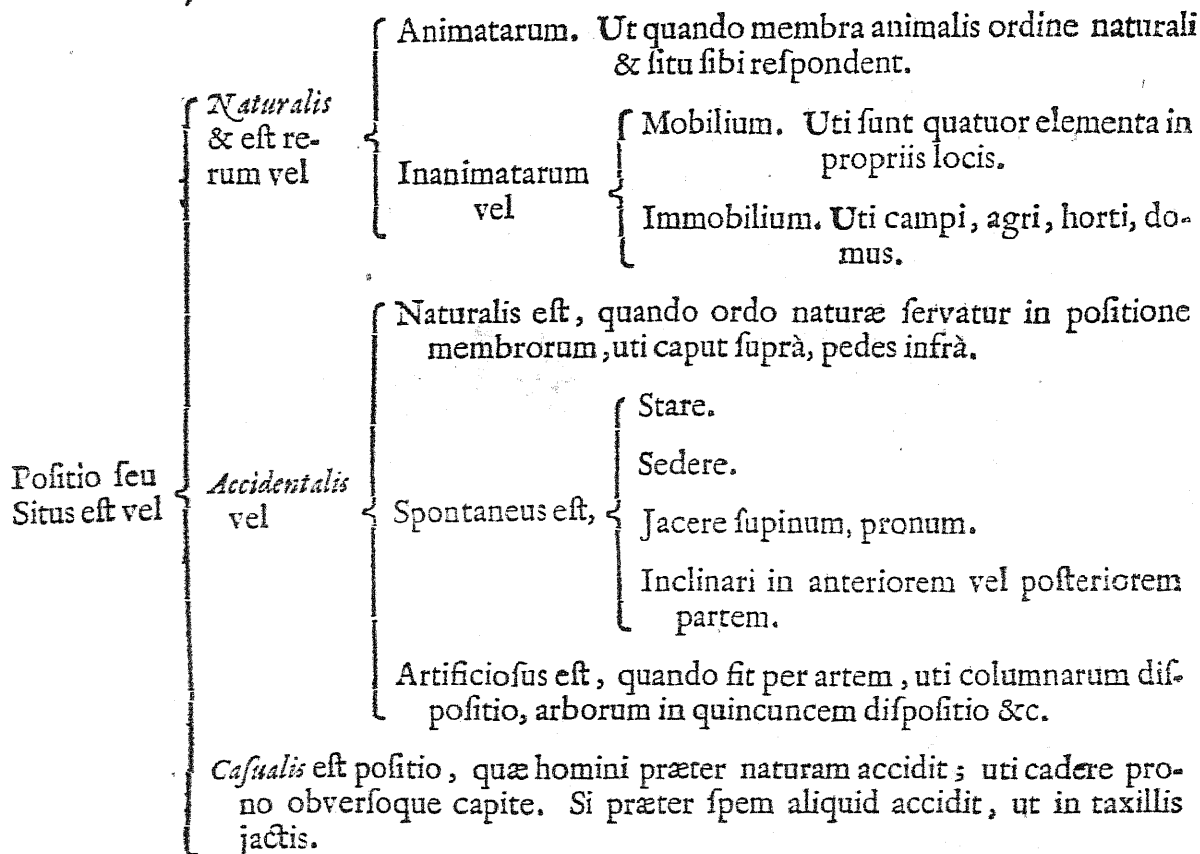
Ergo Ubi est medium. Et sic de cæteris.

§. VII.

De Prædicamento Situs.

Postquam novimus Locum in quo aliquid fit, impellitur mens ad quæstionem de Situ & positione, quæ per Ubi fit relatio, & ratio habetur totius locati, & totius loci, cum circumscriptionis expressione. Nam per positionem exponitur situs partium locati, in partibus loci, quæ singularis & propria sitûs nota est. Et hoc pacto pro vero prædicamento situs accipitur.

Omnis positio seu Situs, est, quando quidpiam dicitur habere partes certa ratione dispositas. Resolutio situs sequitur.

*Applicatio terminorum ad principia
Artis Nostræ.*

Per B. Omne fine quo sensibiles operationes
commode exeri non possunt. Neces-
sariò bonum est.
Sed sine certo situ & positione locatorum
nulla operatio rectè exeri potest.
Ergo.

Per M. Omne fine quo per rectam in loco *exten-
sionem* operationes sensibiles ritè per-
fici nequeunt, illud necessariò *magnum*
esse oportet; longum, latum & pro-
fundum.

Per D. Sed hoc fit in omni situ.
Ergo situm *magnum* esse oportet.
Omne fine quo non datur stabilis *perma-
nentia*, illud necessariò durabile esse
oportet.

Sed sine certo situ & positione non datur
stabilis *permanentia*.
Ergo situs debet esse durabilis.

Per = Haud secus operabere in sequentibus ordi-
ne principiis absolutis Situi & positioni ap-
plicandis; quæ & eadem ostendes per prin-
cipia respectiva, hoc pacto.

Per ♡ Ubicumque intervenit *distinctio* partium si-
tuatarum ibi datur situum differentia.
Hoc fit in omni situ & positione.
Ergo in omni situ & positione datur diffe-
rentia.

Ubicumque datur *convenientia* in ordine
ad certam membrorum positionem in
loco, ibi datur *concordantia*.
Sed hoc fit in omni situ.
Ergo.

Ubiunque datur *oppositio* ibi datur *contra-* Per ∞
rietas respectiva in ordine ad locum.

Sed in situ datur dextrum finistrum, su-
perius inferius, anterius posterius.
Ergo datur contrarietas respectiva in or-
dine ad locum.

Haud secus in reliquis procedes, quæ quia
clara sunt, iis ulterius deducendis non im-
moramur.

§. VIII.

De Prædicamento Quando.

Cognito Situ & Positione alicujus in lo-
co, mox & intellectui imprimitur, rem si-
tuatam rectè se habere non posse sine dura-
tione; unde & nascitur Prædicamentum,
Quando; sive quod idem est, rem esse in
tempore.

Est autem duplex Quando: *Simplex* & *Duplex*
Compositum. *Simplex*, cum ita se res habet Quando.
ad tempus, ut ad indivisibile, & à susceptio-
ne mensuræ semotum; estque æternitas,
sempiternum, nictus oculi, momentum &
instans. *Compositum Quando* est, cum se res
habet ad tempus ut ad divisibile, veluti ad
certum diem, annum, mensem; Tempus
enim in partes successionis divisibile est.

Tempus omne ex motu & numero con-
stat; Estque secundum Aristotelem mensu-
ra primi mobilis secundum prius & poste-
rius: Estque vel *naturale*, uti hyems, æstas,
ver, autumnus, annus, mensis, hebdomas,
dies, hora, minutum. *Non naturale*, seu po-
tius tempora instituta; uti sacrificia, dies
festi, nuptiæ; Epilogismum subnectimus.

Quando est esse aliquan- do, vel	{	In æternitate, uti Deus opt. max.	{	Generatim.	{	Præteritum. Ut ante annum, diem, mensē, horam.			
		In ævo, uti sunt Angeli, animæ, Cœli,				Præsens. Nunc esse.			
		In tempore sunt motus, uti res, quæ per mo- tum fiunt, & corrup- puntur dum in motu sunt, & consideratur dupliciter.				{	Speciatim sumitur pro	{	Futurum. Post annum diem, men- sem.
									Seculo. Anno. Mense. Die. Hora. Minuto.

Applicatio.

Quidquid principio & fine caret, *æternum* est.

Deus principio & fine caret.

Ergo *æternus* est.

Quidquid principium habet & fine caret, *æviternum* est.

Tales sunt Angeli, animæ, Cœli, materia.

Ergo *æviterni* sunt.

Quidquid principium & finem suæ *durationis* habet, id in *tempore* est.

Omnes creaturæ corruptionibus obnoxia principium & finem habent.

Ergo in tempore sunt.

Deinde per principia absoluta singula ostendes. v. g.

Omne quod durat *bonum* est.

B. Omnia quæ tempori subduntur, durant.
Ergo *bona* sunt.

Omne quod successione partium continuatur, *magnum* est. M.

Tale tempus est. Ergo.

Et sic de cæteris; quæ ne longior sim, lubens omitto.

§. IX.

De Prædicamento Habitus.

Cognita distinctione temporali externa, alia rei ratio notior offertur ex habitu, quod est medium quoddam inter corpora & corporibus adjacentia, secundum quod hæc scilicet, quæ adjacent, haberi, illa autem nempe corpora, habere dicuntur. Est itaque Habitus adjacentia corporum, eorumque quæ circa corpus sunt, estque accidens medians inter corpus cui adjacet, & vestimentum quod adjacet; ita ut neque corpus, neque vestis propriè constituat prædicamentum habitus, sed hoc tantum, vestitum esse, annullatum esse. Epilogismum subdimus.

Habitus duobus modis dici potest.	{	Indutum esse.	{	Ratione vestimenti.	{	Domestici.
						Militaris.
		Ornatum esse & duplex est.	{	Ratione rei vestitæ, uti	{	Totius. Togatum esse, arma- tum esse.
						Partis. Calceatum esse.

Applicatio.

Omnis adjacentia corporum eorumque quæ circa corpus sunt, ad prædicamentum habitus pertinet.

Talis est omnis vestitus & ornatus corporum. Ergo.

Per B. Omne quod hominem fovet, *bonum* est.

Omnis habitus talis est. Ergo *bonus* est.

Per M. Omne quod hominem adjacentia quadam ornat, *magnum* est.

Talia sunt in dignitate constitutis, annuli, coronæ, mitræ, infulæ.

Ergo *magna* sunt. Et sic de cæteris.

Per Principia respectiva sic procedes.

Per =. Omnes habitus diversi differunt.

Per ♡. Omnes habitus aut Religioni aut nationi

cuipiam proprii concordant.

Habitus *contrarium* non suscipiunt. Per 24.

Habitus *principium* est, quia causat for- Per 24.
mentum contra frigus.

Media sunt ad depellendum frigus. Fi- Per 24.
nisque idem.

Datur & *majoritas* & *minoritas* inter habi- Per M.
tus, uti palludamentum imperiale ma-
jus est, tunicæ rustici.

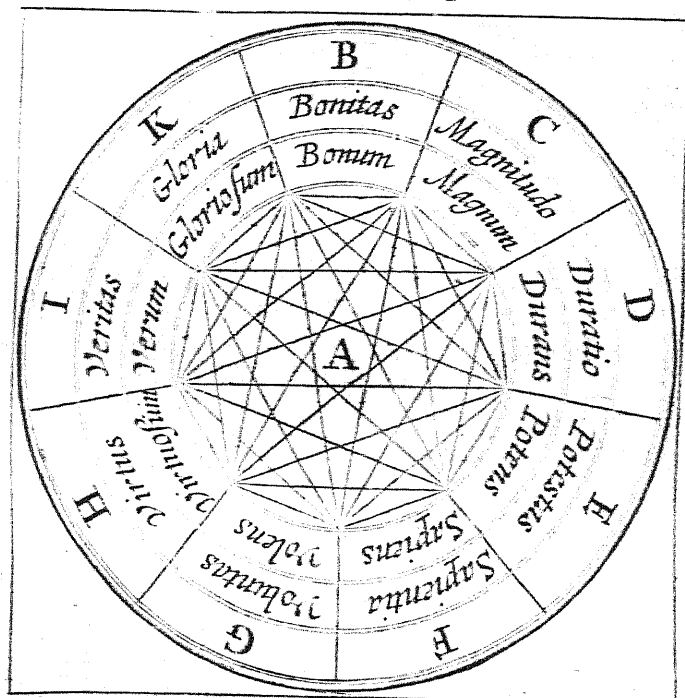
Datur & *equalitas* in habitu; uti diximus Per 24.
de concordantia.

Atque hæc sunt, quæ de Prædicamentis, in quantum ea Artis nostræ principiis serviunt, dicenda duximus. Quæ si quis propositis argumentis ritè applicare nōrit, is haud dubiè immensum propè, de quacunque re disceptandi campum apertum reperiet.

ARTIS

A R T I S MAGNÆ SCIENDI, S I V E COMBINATORIÆ, LIBER TERTIUS.

Lullianæ Magnæ Artis methodi à paucis hucusque intellectæ novam & sinceram expositionem continens.

Q U A

Artis Magnæ Lullianæ arcana in lucem
eruantur : Alphabeti mysteria exponuntur, & variis exemplis ex omni scientia depromptis demonstrantur.

P R Æ F A T I O.

On ignoro complures fuisse, qui Universalem Artis Lullianæ, quam pollicetur, methodum, non dicam utilem aut fructuosam in scientifico negotio, sed verbo *κοινὸν καὶ ἀδυσκώλον* existimarint, fieri non posse rati, ut ad tam pauca principia, tanta scientiarum amplitudo & varietas adaptetur. Nos verò dictæ Artis Lullianæ arcana, tametsi confusa, & veluti caligine quadam involuta paulo profundius rimantes, talia non reperimus, qualia nonnulli iniqui rerum, quas non intelligunt, Censores & Aristarchi perperam sentientes viro illuminatissimo

immerito jure opponunt. Quinimo sub rudi illa & impolita mole veluti sub chaotica quadam massa miranda quædam deprehendimus, qua ex incompofita tenebrarum ruditæ in lucem educentes, novam rationem inimus, qua universales dictæ artis rationes scitè ad quamvis propositam quæstionem ex tota artium scientiarumque Encyclopedia selectam facile applicare possis, quod & hoc libro per varia paradigmatum specimina demonstrandum duximus. Verum ut cum bono ordine & methodo exquisita progrediamur, Petri Hieronymi Sanchez Lullianæ Artis expositionem secuti, primò de Alphabeto, deinde de definitionibus, & tandem de Regulis in Arte observandis tractabimus.

LIBRI TERTII.

PARS I.

De Alphabetis eorumque applicatione.

CAPUT I.

De Alphabeto Artis Lullianæ, ejusque Combinationibus & usu.

Quamvis Alphabetum Artis nostræ fuscè in primo Libro exposuerimus, quia tamen omnia, quæ tum ad terminos ejus combinandos, tum ad usum ejus insignem & maximum pertinent, ibidem omisimus, hîc singula ordine ad majorem Lectoris instructionem penitiùs ad mentem Lulli exponenda duximus. Nota Lector, sequens Alphabetum non Lulli, sed nostrum esse. Quomodo verò id regulis Artis à Lullo traditæ applicari possit & debeat ad habitum scientificum faciliiori methodo adquirendum; hac parte demonstrabitur.

Alphabetum Artis Magnæ.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
1. Principia absoluta.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.
2. Respectiva.	=	♥	☉	α	⊙	ω	M	Æ	Min.
3. Quæstiones.	An.	Quid.	De quo.	Cur.	Quantum.	Quale.	Quomodo.	Ubi.	Qui. cum quo.
4. Subjecta universalia.	△	☞	⊙	□	♂	♂	♂	♂	⋮
5. Virtutes.	Justitia.	Prudentia.	Fortitudo.	Temperantia.	Fides.	Spes.	Charitas.	Patientia.	Pietas.
6. Vitia.	Avaritia.	Gula.	Luxuria.	Superbia.	Acedia.	Invidia.	Ira.	Mendacium.	Inconstantia.

De Combinatione Alphabeti, & de Tabulis ex eo concinnandis.

Nota, dupliciter Alphabeti terminos inter se combinari posse; vel expansè, vel

contractè. Combinationem expansam ita adoreris.

Cum in Alphabeto novem sint literæ: B.M. D.P.S.Vo.Vi.Ve. G. quæ novem principia absoluta per initiales suas literas significant.

Primò.

Primò.	Combi- bis Lite- ram.	Primam. B.	Cum omnibus ordine fe- quentibus li- teris in cir- culum.	Et ha- bebis.	Primam Columnam.	Combi- nationis factæ.
Secundò.		Secundam. M.			Secundam Columnam.	
Tertiò.		Tertiam. D.			Tertiam Columnam.	
Quartò.		Quartam. P.			Quartam Columnam.	
Quintò.		Quintam. S.			Quintam Columnam.	
Sextò.		Sextam. Vo.			Sextam Columnam.	
Septimò.		Septimam. Vi.			Septimam Columnam.	
Octavò.		Octavam. Ve.			Octavam Columnam.	
Nonò.		Nonam. G.			Nonam Columnam.	

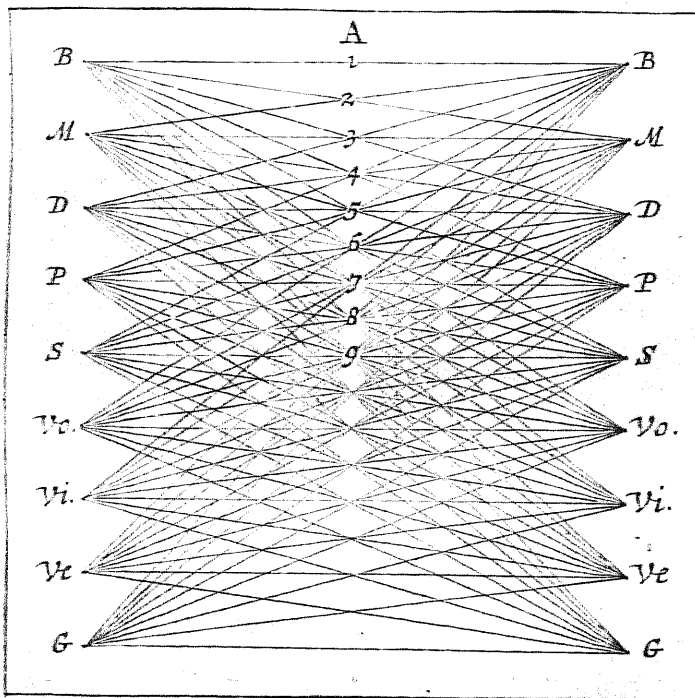
Tabula Combinationis expansæ Literarum Alphabeti.

1	B	M	M D	D P	P S	S V _o	V _o V _i	V _i V _e	V _e G	G B
2	B D	M P	D S	P V _o	S V _i	V _o V _e	V _i G	V _e B	G M	
3	B P	M S	D V _o	P V _i	S V _e	V _o G	V _i B	V _e M	G D	
4	B S	M V _e	D V _i	P V _e	S G	V _o B	V _i M	V _e D	G P	
5	B V _o	M V _i	D V _e	P G	S B	V _o M	V _i D	V _e P	G S	
6	B V _i	M V _e	D G	P B	S M	V _o D	V _i P	V _e S	G V _o	
7	B V _e	M G	D B	P M	S D	V _o P	V _i S	V _e V _o	G V _i	
8	B G	M B	D M	P D	S P	V _o S	V _i V _o	V _e V _i	G V _e	

Combinatio I. Contracta.

Expositio
tabulæ
contractæ.

Combinatio contracta est illa, quæ fit per Schematismos lineares, quibus principia in se invicem ducuntur, ut in figura A. apparet, in qua vides, quæcunque in Tabula habentur per expansam Combinationem, ea obtineri per Schema Combinationis contractæ; B. enim in oppositos terminos per lineas combinata tot efficit combinationes, quot expansa, videlicet 81. Siquidem 9. in se ducta dant 81. Contractam dicimus, quia minorem locum occupat, & facile memoriam mandatur ob paucitatem literarum; Et quamvis reliquos Alphabeti terminos expansæ combinare potuissimus, consultius tamen esse, ratus sum, eorum multiplicationem per contractas Tabulas exhibere. Combinatis itaque primò literis Alphabeti, sequitur Secunda Combinatio, quâ prima principia absoluta conjunguntur cum principiis respectivis, quæ secundum in ordine Alphabeti locum obtinent.

Tertia combinatio est principiorum tum absolutorum, tum respectivorum cum Quæstionibus, quæ tertium in Alphabeto ordinem servant.

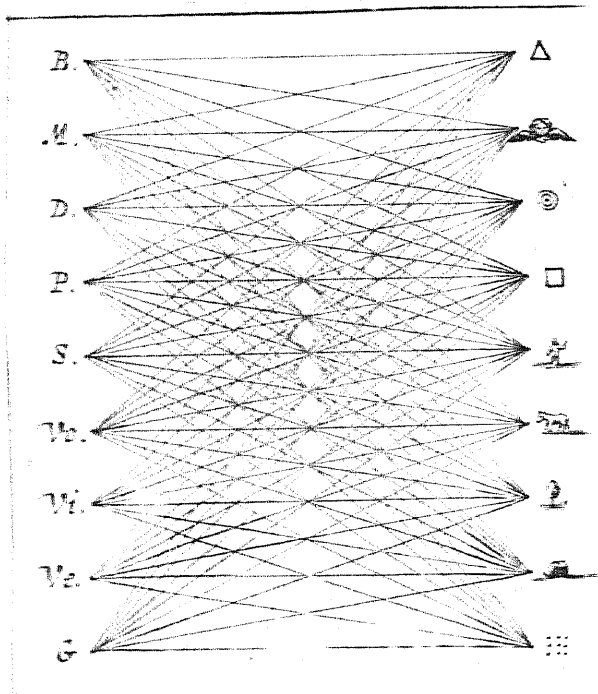
Quarta combinatio est principiorum tum absolutorum, tum respectivorum cum Subiectis

jectis universalibus, quæ quartum in Alphabeto locum possident.

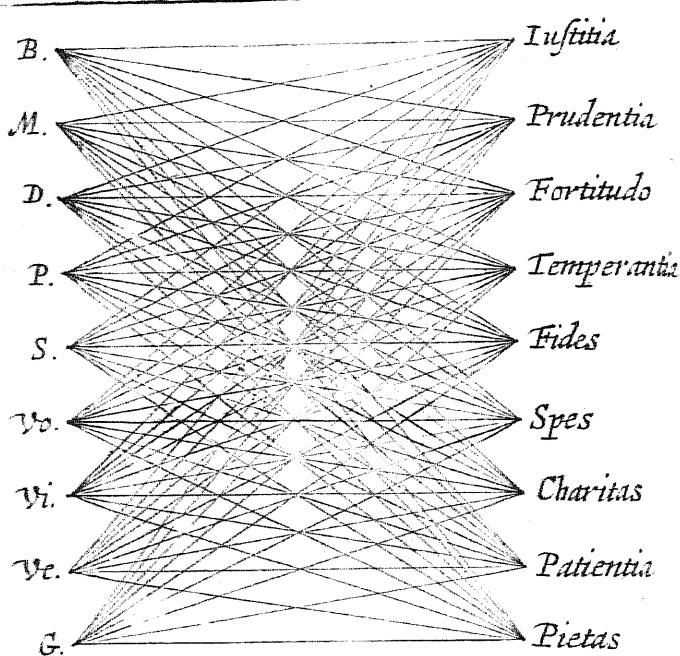
Quinta Combinatio est principiorum cum virtutibus moralibus, quæ quintum in Alphabeto locum obtinent.

Sexta Combinatio est principiorum cum vitiis, quæ sextum in Alphabeto locum habent. Schematismi Combinatorii sequuntur.

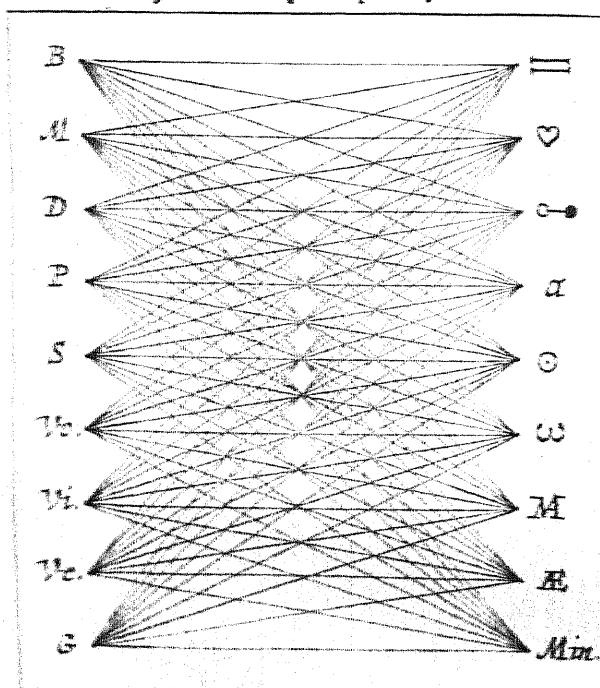
Combinatio II. principiorum respectuorum cum absolutis.

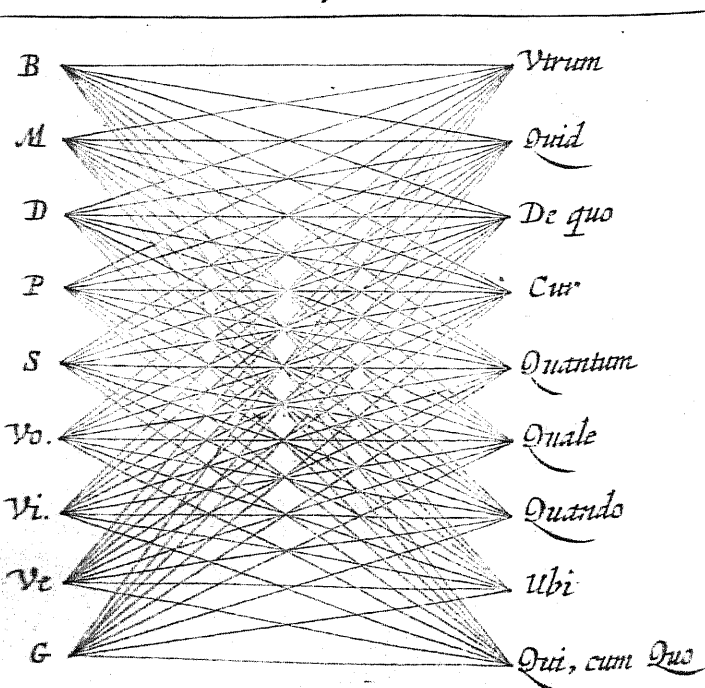
Combinatio III. principiorum absolutorum & respectuorum cum Quæstionibus.

Combinatio IV. Subjectorum Universalium cum principiis absolutis.

Combinatio V. Virtutum cum principiis absolutis.

Vicia deducuntur per opposita Virtutibus,

Ex his sex Schematismis nascuntur propositiones omnino 486, quorum unusquisque Schematismos continet 81, quæ in 6. ducta, dant dictum numerum 486, & hoc tantum quoad simplices Alphabeti termi-

nos; quos si per terminos implicitos & ad principia reducibiles multiplicaveris, propositionum non erit numerus nec finis. Unde patet, quanta hinc in proposito quolibet argumento propositionum multitudo & varietas enascatur. Sed jam usum factorum Combinationum ostendamus.

CAPUT

CAPUT II.

De Usu Alphabeti mirifici juxta simplices terminos in singulis columnis consideratos.

Hoc Alphabetum in Arte nostra quintuplicem potissimum Usus habet, quos ea qua fieri potest, brevitate perstringam.

I. Usus. Primus Usus est, quamlibet quæstionem ad absoluta Artis principia reducere, quæ reductio hoc pacto fiet. Sit quæstio, An DEUS perfectus sit? reduces (perfectus) ad B. id est bonitatem, cujus terminus implicitus est, & vocem (DEUS) ad subjectorum universalium Δ . quo DEUM significamus; stabitque quæstio hisce notis signata. An Δ . B. Hoc peracto applicabis omnia ea, quæ in prima Columna B. continentur, eo ordine, quo in margine. Sic ergo per singulos terminos primæ columnæ Alphabeti argumentaberis.

B. 1. Per B. Quicumque omnes perfectiones rerum absolute continet, bonus est. DEUS est talis. Ergo.

=. 2. Per =. Illud est bonum & perfectum, quod in se omnes differentias communicationis continet. DEUS est talis. Ergo.

Utrum. 3. Per Utrum. Omne ens necessarium & independentes à quolibet alio, est bonum & perfectum, DEUS est talis. Ergo.

Δ . 4. Per Δ . Cui nihil deest, omnem sufficientiam habens, bonus & perfectus est. DEUS est talis. Ergo.

Justit. 5. Per Justit. Omne quod intrinsecam & essentialem justitiam habet, unicuique quod suum est distribuit, illud bonum & perfectum est. DEUS est talis. Ergo.

Avarit. 6. Per Avarit. Omne quod ex se & sua natura vim diffusivam habet omnis boni communicabilis, omnis avaritiæ expers, illud bonum & perfectum est. DEUS est talis. Ergo.

Haud secus in reliquis Columnis tibi procedendum esse scias. Ut si quæstio sit de DEI magnitudine, duratione, potentia, sapientia &c. argumentando juxta sex terminos in singulis Columnis constitutos.

II. Usus. Secundus Usus Alphabeti est, docere aptas rerum divisiones. Si enim quidpiam dividendum sit, primò illud ad sua principia deducendum erit; *V. G.* de hominis divisione, sic per sex terminos primæ Columnæ divisionem hominis institues.

1. Per B. Dices alium hominem esse probum, alium reprobum, sive alium bonum, alium malum; & sic per omnia moralia ad B. reducibilia procedes.

2. Per =. Alium esse magnis naturæ talentis instructum, alium brutali quasi ignorantia obrutum.

3. Per Q. Quæ cum possibilitatem, impossibilitatem, necessitatem & contingentiam rerum connotet, Dices, alium hominem esse Reipublicæ necessarium, alium non necessarium.

4. Per Δ . Alium esse divinum, alium mundanâ concupiscentiâ absorptum.

5. Per Just. Alium esse justum, alium injustum.

6. Per Avar. Alium esse avarum, alium infirmi liberalitate & munificentia illustrem.

Et hoc pacto iterum per singulas Columnas II. Col. progredieris; adaptando divisionem singulis terminis in iis contentis.

1. Per M. Alium esse dices magnum, alium parvum, sive id de quantitate molis, sive virtutis intelligas. M.

2. Per \heartsuit . Alium esse concordem & pacificum, aliud discordem & contentiosum. \heartsuit .

3. Per Quid. Alium esse essentialiter hominem, alium analogicè. Quid.

4. Per \odot . Alium esse Angelicis moribus imbutum, alium diabolicis. \odot .

5. Per Prud. Alium prudentiæ laude clarere, Prudent. alium imprudentem & stolidum esse.

6. Per Gula. Alium esse gulosum, alium sobrium. Gula.

In Columna D. secundum ordinem terminorum, divisionem hominis, eo, qui sequitur, modo institues.

1. Per D. Dices, alium hominem esse brevem, alium longævum. D.

2. Per $\bullet\bullet$. Alium esse sanguineum, alium esse melancholicum. $\bullet\bullet$.

3. Per Q. Alium esse legitimum, alium illegitimum. De quo. Unde.

4. Per \odot . Alium esse coelestium rerum contemplationi deditum, alium terrestrium. \odot .

5. Per Fortit. Alium esse fortem, alium debilem. Fortit.

6. Per Luxur. Alium lascivum, alium castum. Luxur.

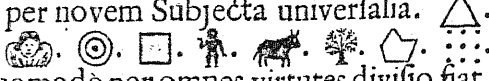
Hæc ampliare in immensum poteris, non tantum per descensum in Columnis perpendicularem, sed & per ingressum lateralem sive transversum. *V. Grat.*

1. Quomodo homo dividitur juxta seriem literarum B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

2. Quomodo homo dividitur juxta seriem principiorum respectivorum. =. \heartsuit . $\bullet\bullet$. α . \odot . ω . M. \mathcal{A} . Min.

3. Quomodo hominis divisio examinatur juxta seriem quæstionum: An. Quid. Unde. Cur. Quantum. Quale. Ubi. Quando. Qui.

4. Quo-

4. Quomodo hominis divisio describatur per novem Subjecta universalia.
 5. Quomodo per omnes virtutes divisio fiat.
 6. Quomodo per omnia vitia hominis divisio instituat.

III. Ufus.

Tertius Ufus Alphabeti servit definitionibus rerum, quas Alphabeti termini suppeditant; *Verb. Grat.* Materiam primam ita definiens per terminos in prima Columna positos.

1. Per B. Dices Materiam primam esse ens bonum corporeum passivum primum communicabile.
2. Per =. Esse totaliter differentem ab actu & forma.
3. Per u. Esse ens necessarium ad compositionem rerum.
4. Per Δ. Esse à D E o primam omnium productam.
5. Per for- Recipere formas potentia suæ tit. proportionales.
6. Per ava- Esse insatiabiliter appetitivam rit. formarum.

Quæ per lateralem quoque seu transversum ordinem definire poteris.

IV. Ufus.

Quartus Ufus est topica locorum constitutio ad arguendum in quolibet proposito, per primæ Columnæ descensum. *V. G.*

1. Per B. Alius est locus arguendi à bonitate, utili, convenientia.
2. Per =. Alius à differentia bonitatis rei propositæ.
3. Per u. Alius à possibilitate, necessitate, trum. contingentia, impossibilitate.
4. Per Δ. Alius à divinitate.
5. Per just. Alius à justitia.
6. Per Ava- Alius ab avaritia. rit.

Potes & hæc loca per lateralem ingressum deducere à B. M. D. &c. Sed ponamus exemplum.

Quæritur an quantitas distinguatur à corpore quanto? Respondeo, quod sic. Et hoc per transversum ingressum Alphabeti, ita probatur.

à B. Omne quod habet *communicationem* realem distinctam à substantia seu re quanta, id distinguitur ab ea.

Sed quantitas habet talem *communicationem*. Ergo.

Quia per se & essentialiter extendit subjectum.

à M. Quod causat *extensionem* realem in corpore, distinguitur ab eo, quod extendit.

Sed quantitas causat *extensionem* realem. Ergo.

Substantiæ enim non est extendere, sed per se subsistere.

à D. Quod habet *durationem* realem naturaliter priorem, distinguitur realiter ab eo, ideo quod habeat eā durationem posteriorem.

Sed substantia habet priorem. Ergo. Prius enim est esse, quàm adesse, prius esse per se, quàm per accidens.

à P. Quod habet *potentiam* extensivam ex se & sua natura, distinguitur ab eo, quod ea caret.

Quantitas ita se habet. Ergo.

Non aliter de reliquis ordine principii procedendum tibi esse scias.

Quintus Ufus docet, de qualibet propo- *V. Ufus* fita quæstione amplè differere; atque hoc tum vel maximè fit, quando rem propositam Quæstionibus Alphabeti applicamus. *V. G.* Fiat quæstio de hominis bonitate.

Primo; Per Quæres. An homo. B. M. D. P. *Utrum.* S. Vo. Vi. Ve. G. fit; transversali ordine.

Per Quid. Essentiam ejus definiens, quod sit animal rationale, procreans sibi simile.

Per De quo. Ex quibus componatur; unde sit.

Per Quare. Quis sit finis hominis creati.

Per Quantum. Quantus sit, quoad virtutes & operationes naturales.

Per Quale. Qualis sit quoad virtutes morales aut vitia.

Per Quando. Quando natus sit, ex quo tempore, sub qua constitutione Cœli.

Per Ubi. Ubi, in qua regione, urbe, oppido, &c. quibus parentibus.

Per Quomodo. Quomodo constitutus sit, quoad naturalem inclinationem.

Per Cum quo. Qualis sit in operatione five facultatibus animæ & corporis.

Hæc eadem fusiè deducere poteris per novem subjecta universalia, novem moralia, & novem vitiosa comparando ea cum .

 Qualis sit in virtutibus, qualis in vitiis.

CAPUT III.

Demonstratio practica per Exempla.

 Is itaque dicto modo obiter ostensis, nihil restat, nisi ut quæcunque hucusque de usu Alphabeti recensita sunt, paradigmata quodam plenius declaremus.

Sit itaque quæstio nobis propfita talis; An vita activa sit perfectior contemplativa? Respondeo quod contemplativa, & variis modis demonstratur.

I. *Modus*

I. *Modus per Absoluta principia simpliciter.*

Per B.	Illa vita est per- fectior,	Quæ majora <i>bona</i> secum adducit.	Talis est, Hoc fa- cit,	Vita contem- plativa. Ergo.
Per M.		Quæ hominem <i>integriorem</i> & capacio- rem reddit.		
Per D.		Quæ homini in omnibus actionibus <i>consistentiam</i> dat.		
Per P.		Quæ hominem contra diabolum <i>po- tentem</i> reddit.		
Per S.		Quæ hominem divinarum rerum <i>noti- tia</i> imbuat.		
Per Vo.		Quæ <i>voluntatem</i> hominis perfectè di- rigit.		
Per Vi.		Quæ summum <i>virtutum</i> augmentum trahit.		
Per Ve.		Quæ hominem <i>veritatibus</i> æternis in- fruit.		
Per G.		Quæ homini ostendit veram viam ad <i>gloriam</i> æternam.		

II. *Modus per principia respectiva.*

Per =.	Illa vita est per- fectior,	Quæ hominem <i>separat</i> ab omni mundana conversazione.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per ♡.		Quæ hominem <i>unit</i> D E O.	
Per ○●.		Quæ homini non <i>amorem</i> sed <i>odium</i> ingerit Mundi.	
Per α.		Quæ bonorum cœlestium <i>affluentiam</i> cau- sat.	
Per ⊙.		Quæ homini varia ad salutem media sug- gerit.	
Per ω.		Quæ homo perfectiùs <i>finem</i> suum ultimum cognoscit.	
Per M.		Quæ hominem supra cæteros <i>exaltat</i> in no- titia rerum divinarum.	
Per Æ.		Quæ hominem <i>aqualem</i> facit Angelis.	
Per Min.		Quæ in homine <i>minuit</i> peccata & pravas affectiones.	

III. *Modus per duplicatas literas, juxta Combinationes literarum in Tabula descri-
ptarum, tam perpendicularem, quàm lateralem ingressum.*

Per B M.	Illa vita est per- fectior,	Quæ hominem perficit & magnum facit in virtutibus.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per B D.		Quæ hominem bonum reddit & constan- tem in exercitio virtutum.	
Per B P.		Quæ hominem bonitate vitæ potentem red- dit contra omnia vitia & peccata.	
Per B S.		Quæ hominem ob acquisitam bonitatem vitæ, sapientia & cœlesti luce replet.	
Per B Vo.		Quæ hominem summum bonum unicè <i>ap- petere</i> facit.	
Per B Vi.		Quæ hominem consummata <i>virtutum</i> perfe- ctione imbuat.	
Per B Ve.		Quæ hominem <i>bonis</i> cœlestibus, & <i>veritate</i> legis æternæ informat.	
Per B G.		Quæ hominem <i>beatitudine</i> gloriæ æternæ frui facit.	

Per B =.	Illa vita est per- fectior,	Quæ homini <i>differentiorem bonitatem</i> & per- fectionem tribuit.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per B ♡.		Quæ hominem <i>summo bono</i> per <i>conformitatem</i> & <i>assimilationem</i> DEO perfecte unit.	
Per B ○.		Quæ hominem DEUM perfecte <i>amare</i> , & omnia illi <i>contraria</i> odisse docet.	
Per B α.		Quæ magnam homini <i>bonorum</i> meritum- que accumulationem causat.	
Per B ⊙.		Quæ homini <i>media</i> perfectissima ad summo <i>bono</i> fruendum, subministrat.	
Per B ω.		Quæ hominem in summo <i>bono</i> , seu ultimo <i>sine</i> requiescere facit.	
Per B M.		Quæ hominem <i>sanctitate</i> <i>majori</i> condecorat.	
Per B Æ.		Quæ hominis <i>bonitatem</i> divinæ bonitati ma- gis <i>assimilat</i> .	
Per B Min.		Quæ omnia <i>bona</i> terrena & carnalia <i>deficiunt</i> & despiciuntur.	

IV. Modus juxta terminos in supremis columnis contentos.

Per B. cum =	Illa vita est per- fectior,	Quæ homini summam vitæ <i>bonitatem</i> confert, dum eum <i>separat</i> ab omni- bus Mundi delectamentis licitis & illicitis.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per B. cum Q. utrum.		Quæ hominem cogit & <i>possibilitatem</i> tribuit, ut sit <i>bonus</i> & perfectus.	
Per B. cum △.		Quæ in <i>bonitate</i> & perfectione DEO magis se conformat.	
Per B. cum Ju- stit.		Quæ majora & perfectiora <i>bona</i> acqui- runtur ad augendam <i>justitiam</i> & san- ctitatem.	
Per B. cum A- varitia.		Quæ minorem <i>avaritiam</i> & cupidita- tem <i>bonorum</i> temporalium, majorem verò appetitum cœlestium ingerit.	

Ecce habes hîc propositum argumentum per 40 Syllogismos, vel ex unica primæ figuræ Columna ordine deductos, comprobatum.

Si jam argumentum ulteriùs urgere tibi libeat, perges ad II. Columnam M. & eodem, quo hîc præstitimus, ordine & methodo propositiones formabis. Duplici verò semita progredieris, vel perpendiculari per descensum in Columnis, vel per lateralem seu transversum ingressum.

V. Gr. Examinando dictum thema per

Quæstiones: *Utrum, Quid, De quo, Quare*, & sic de cæteris in transversali tabulæ ordine dispositis.

Vel perpendiculariter procedendo secundum ordinem terminorum per descensum intra singulas Columnas contentorum.

Vel per lateralem seu transversum ingressum juxta ordinem literarum B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Post deductum thema per dictos modos, sequitur deinde ordo Quæstionum. Per transversum ingressum ita progredieris.

Per B. cum Q. Utrum. An vita contemplativa perfecta detur? Quid sit? & in quo consistat? quomodo instituenda? & sic de cæteris ordine Quæstionibus. Post hæc sequitur per novem Subjecta universalis progrediendi modus.

Per B. cum ☼.	Illa vita est per- fectior,	Quæ <i>bonitate Angelis</i> hominem confor- mat, assimilat, unit.	Talis est vita contemplativa. Ergo.
Per B. cum ⊙.		Quæ <i>mentes</i> perpetuò ad <i>Cœlestia</i> eve- hit.	
Per B. cum □.		Quæ transcendit communia vitæ Chri- stianæ <i>Elementa</i> , DEOque ascensu mentis propior fit.	

Hoc

Hoc pacto progredieris per reliqua Sub-
jecta generalia, semper illa applicando
ad B.

Finita combinatione propositionum per
primam Columnam, adibis secundam Co-
lumnâ, signatam literâ M. cujus ope eo-
dem ordine & methodo per descensum,
thema assumptum deduces.

V. G. Per B. ♡. Quid. ♡. prudentia.
gula. Deinde accedes ad Columnam III.
IV. V. &c. adaptando thema tuum ad res

in iis contentas tam transversali, quàm per-
pendiculari descensu. Quæ omnia proprio
Artistæ industriæ relinquo: Ex dato enim
hic exemplo, facile reliquorum applicatio-
nem advertes. Certè multitudo argumen-
torum, si ad computum reducatur, ex uni-
ca hac octo columnarum figura, facile ad
2000 argumentorum emerget de unica hac
quæstione. Quod haud difficulter demon-
strare possemus, nisi temporis angustia &
Combinationis vastitas obstarent.

C A P U T IV.

De Definitionibus Artis.

Quamvis in Primo Libro fusè prima
Artis nostræ principia definierim-
us, quas & in Secundo Libro or-
dine descriptas reperies; hoc ta-
men loco, ea paulò profundius exponemus;
Cum in iis totus rerum Cardo versetur.

Definitiones, propositiones sunt, rei es-
sentiam explicantes, & sumuntur primo à
quatuor generibus causarum; & subinde su-
muntur à materia. V. G. Homo ex parte
materiæ, animal est erecto corpore progre-
diens. Interdum à forma; ut Homo est ani-
mal rationale. Aliquando à fine: ut homo
est animal beatificabile. Nonnunquam ab

efficiente; ut homo est animal rationale
creatum à Deo cum participatione divini-
tatis.

Cum itaque Artis nostræ termini sint
transcendentales & generalissimi; definitio-
nes, quæ ex iis constituuntur, generalissi-
mas esse necesse est; In quibus sumitur ali-
quid, tanquam genus, & aliquid tanquam
differentia. V. G. in definitione bonitatis:
Bonitas est, ratione cujus bonum agit bo-
num; hinc ultima verba (bonum agit bo-
num) supponunt pro differentia; & hoc
pacto omnia principia nostra definiuntur.
Ver. Gr.

Varia de-
finitiones
hominis.

B. cum B.	} Bonitas est ens,	Ratione cujus <i>bonum</i> agit <i>bonum</i> .
B. cum M.		Ratione cujus <i>bonum</i> agit <i>magnum bonum</i> .
B. cum D.		Ratione cujus <i>bonum</i> agit <i>bonum durable</i> .
B. cum P.		Ratione cujus <i>bonum</i> agit <i>bonum potens</i> .
B. cum S.		Ratione cujus <i>bonum</i> agit <i>bonum cognitionis</i> & intelli- gentiæ.
B. cum Vo.	} Bonitas est ens,	Ratione cujus <i>bona</i> omnia <i>amantur</i> & <i>appetuntur</i> .
B. cum Vi.		Ratione cujus <i>bonum</i> agit <i>bonum virtuosum</i> .
B. cum Ve.		Ratione cujus <i>bonum</i> agit <i>bonum verum</i> .
B. cum G.		Ratione cujus <i>bonum</i> agit <i>bonum gloriosum</i> .

Definitiones per multiplicationem Principiorum.

Bonitas est ratione cujus	} B. agit	Bonum.
		M. B. Magnum bonum.
		M. D. B. Magnum durable bonum.
		M. D. P. B. Magnum durable potens bonum.
		M. D. P. S. B. &c.
		M. D. P. S. Vo. B.
		M. D. P. S. Vo. Vi. B.
		M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. B.
		M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. B.

Deductio principiorum per paraphrasin analyticam.

Paraphrastica deductio principiorum ex bonitate est, quando unum deducitur & demonstratur ex altero, uti sequitur.

Bonitas per se est ratio bono, ut agat bonum; & quia est magna, per magnitudinem est ratio duplicata bono, ut producat magnum bonum.

Bonitas per durationem est durabilis, & sic per durationem est ratio bono, ut producat bonum magnum durabile.

Bonitas, quia est bonum magnum durabile est ratio quadruplicata bono, ut producat per potestatem bonum magnum, durabile, potens.

Bonitas, quia est Bonum Magnum Durans, Potens, est ratio quintuplicata, ut producat per Sapientiam Bonum M. D. P. magnæ scientiæ, & sic de cæteris, quæ facile ex dictis deducuntur.

Per principia verò Respectiva, ita procede.

Bonitas per	{	=.	Est <i>clara</i> & non confusa, & sic est ratio bono, ut producat à se bonum clarè & à seipso <i>distinctum</i> .
		♡.	Est <i>concordabilis</i> , & sic bonum & concordantia, & sic est ratio bono, ut concordantiâ producat bonum concors.
		⊖.	Est contra malitiam, & sic <i>contrarietas</i> est ratio bono, ut sit contraria malitæ.
		α.	Habet rationem <i>principii</i> , & sic est ratio bono, ut producat effectivè bonum <i>principiatum</i> .
		⊙.	Habet rationem <i>medii</i> , & sic est ratio bono, ut cum <i>medio</i> producat bonum.
		ω.	Habet rationem <i>finis</i> , & sic est ratio bono, ut producat bonum perfectum.
		M.	Habet rationem <i>Majoritatis</i> , & sic est ratio bono, ut producat bonum majoritate pollens.
		Æ.	<i>Equaliter</i> est ratio bono, ut producat bonum <i>adequatum</i> .
		Min.	Est ratio bono, ut hîc & nunc producat bonum <i>minus</i> .

Hæc iterum omnia per Quæstiones deduci possunt. Ut. An. Quid. Quantum. Quale. Quî. &c. Finita denique deductione bonitatis ex principiis, procedes ad reliqua M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. principia, eodem ordine & methodo per Combinationem eorundem deducenda.

Quæ quidem definitiones possunt non solum simpliciter & singulariter, non uno solo principio fieri, sed possunt multiplicari & disponi cum aliis principiis binatim, triplatum &c. Ut si bonitatem comparemus cum magnitudine; Dicimus bonitatem ef-

se, quæ cum magnitudine agit bonum magnum. Si cum duratione, dicimus esse bonum magnum durans, & sic de cæteris, uti suprâ paruit. Si cum Potentia, dicimus esse bonum magnum durans, potens, uti in pinacio suprâ posito patet; quanto enim major est definitionum multiplicitas, tanto major habetur cujuscunque definitionis & principii notitia.

Ex. Gr. Si quæretur, An philosophia naturalis sit scientia? Primò Philosophiam naturalem ita definiemus.

Per B. Per M. Per D. Per P.	{	Philosophia naturalis	{	Est <i>communicatio</i> notitiæ rei sensibilis & mobilis.
				Est intellectus <i>extensio</i> ad totale ens sensibile & mobile.
				Est habitus <i>perseverans</i> in cognitione rei sensibilis.
				Est qualitas <i>potens</i> , quæ existit in intellectu, & inde haurit notitiam rei sensibilis.
Per S. Per Vo.	{		{	Est <i>lumen</i> ordinatum ad manifestandas omnes res sensibiles.
				Est <i>appetitus</i> intrinsecus naturalis incitans ad rerum sensibilibus notitiam & cognitiones acquirendas.
Per Vi. Per Ve.	{		{	Est <i>vis</i> à natura homini insita ad sciendum ordinata.
				Est vis, qua objecta sensibilia fiunt <i>conformia intellectui</i> ad cognoscendas causas rerum naturalium.
Per G.	{		{	Est motiva vis, qua intellectus cognoscit causâ rei naturalis, veluti <i>adepto sine quiescit & gloriatur</i> .

Deinde

Deinde hæc omnia ulterius per Quæstiones extendi possunt. *Ver. Gr.* Si quærat, An philosophia naturalis sit scientia; Cum enim scientia sit habitus ex principiis novissimis & primis comparatus, certum est, posse definiri per eadem principia. Respondetur itaque.

Per B. Omnis *perfectio* intellectus comparata per principia, est scientia. Philosophia naturalis est talis. Ergo.

Per M. Omnis notitia *integrata* ex talibus principiis, est scientia.

Philosophia est talis notitia. Ergo.

Per D. Omne lumen *perseverans* in intellectu per talia principia, est scientia.

Philosophia naturalis est tale lumen. Ergo.

Et hoc pacto procedes in reliquis ordine principis enucleandis ad propositum thema demonstrandum.

Rursus. Quodlibet pariter principium per quadruplicem causam definiri potest, in quolibet cujuscunque speciei individuo assumpto. *Ver. Gr.* Bonitatem rosæ definimus materialiter per substantiam roseam; per virtutem vegetativam taliter determinatam formaliter; per bonitatem finis, quia ad delectationem hominis & corroborationem capitis à natura ordinata consideratur finaliter; per causam efficientem, in quantum ad ejus productionem concurrat effectivè calor cœlestis.

Ver. Gr. Si quærat, quid sit bonitas rosæ?

A materia.

A forma materiali.

A fine materiali.

Ab efficiente materiali.

Respon-
deo; {
Per B. {
Effe substantiam roseam.
Effe substantiam vegetativam rosæ congruam.
Effe substantiam roseam utilem capiti.
Effe substantiam roseam naturæ & cœlestis caloris vi productam.

Iterum si quærat; Quid sit magnitudo rosæ.

Respon-
deo; {
Per M. {
Effe florem trina dimensione quantum.
Effe florem copiosa foliorum foetura excellentem.
Effe florem odore mirifico caput recreantem.
Effe florem naturæ benignitate productum.

A materia.

A forma materiali.

A fine materiali.

Ab efficiente materiali.

Hoc pacto per omnia principia procedendo dabis definitionem rosæ ex parte causæ materialis.

Deinde causam formalem rosæ per totidem argumenta deduces.

Tertiò per causam formalem & efficientem per totidem argumenta ex novem principiis desumpta dilatabis; & hoc pacto procedendo habebis de sola rosa definitiones 180. quas & de quolibet cujuscunque speciei individuo assignare poteris.

Totidem definitiones assignare poteris ex contrariis & negativis, juxta quadruplex causarum genus. *Ver. Gr.* Si ageretur de malis qualitatibus alicujus metalli, notanda esset malitia ex parte materiæ, ex parte formæ, ex parte finis contrarii, ex parte efficientis, ex depravato halitu humorum.

Atque hæc de definitionibus principiorum sufficiant: vide quæ in sequentibus fufius dabimus de principiorum Combinatione.

P A R A D I G M A.

Sed ut dicta exemplo confirmetur. Sit ista quæstio proposita; An pater & filio in necessitate constitutis, teneatur quispiam, potiusne patri an filio subvenire? Hanc quæstionem Sanchez quoque tractat, etiam aliquantulum obscurius in sua methodo.

Hanc quæstionem ad suos terminos hac arte reduces. Pater & filius reducatur ad necessitate constitutis ad B. Subvenire quoque cum sit idem quod benefacere, terminus est reducibilis ad bonitatem. Cum itaque hoc verbum, subvenire, totius quæstionis statum complicit, & variis modis intelligi possit; totam varietatem hujus verbi per applicationem ad principia factam, nullo negotio exhaurire poteris, hoc pacto.

Per

Per	B.	Subvenire est,	Alicui <i>benefacere</i> per auxilium <i>necessarium</i> .
	M.		Alicui <i>integritatem</i> & <i>augmentum</i> tam in bonis externis quàm internis cum benevolentia procurare.
	D.		Aliquem à maximi damni periculo <i>conservare</i> .
	P.		<i>Corroborare</i> & <i>confirmare</i> affictos, ut <i>possint</i> resistere tribulationibus.
	S.		<i>Industriam</i> & <i>scientiam</i> propriam adhibere ad aliquem à periculo liberandum.
	Vo.		<i>Voluntario compassionis affectu</i> aliquem in periculo constitutum juvare, quàm consiliis, quàm auxiliis.
	Vi.		<i>Viribus</i> deficientibus in proximo, earundem defectum instaurare.
	Ve.		Aliquem in bono sibi convenienti <i>firmare</i> , eumque à malo imminente eripere.
	G.		<i>Quietem</i> alicui in bono possessio procurare.
	.		Aliquem <i>removere</i> & <i>separare</i> à periculo sibi instanti.
	♡.		Aliquem in stabili, & <i>convenienti pace</i> confirmare, <i>pacificum reddere</i> , <i>pacem conciliare</i> .
	∞.		A <i>contrariis</i> aliquem eripere.
	α.		<i>Principia</i> consiliorum dare alicui, quibus se dirigere valeat in tempore necessitatis.
	⊙.		<i>Media sufficientia</i> subministrare ad se juvandum.
	ω.		Juxta <i>finem perfectum</i> cujusque rei, <i>benefacere</i> alicui.
	M.		Aliquem ne cadat à <i>majoritate</i> , in qua constitutus est, adjuvare.
	Æ.		Aliquem in <i>æqualitate</i> debita seu proportionem sui status, ne periclitetur, conservare.
	Min.		Aliquem ab <i>infimo</i> ad sublimiorem statum <i>exaltare</i> .

Vides igitur ex hoc Exemplo, quomodo vel ipsa verba principii nostris applicata ingen-tem suggerant dicendi discurrendique materiam. Hoc itaque expedito, jam ad propo-
situm nobis thema deducendum, progrediamur. Respondetur itaque. Primò subve-
niendum Patri quàm filio, utroque in necessitate constituto. Et ita probatur.

Per	B.	Illi magis debe- tur subventio & auxilium,	Cui magis propter accepta beneficia obligamur.
	M.		Sed Patri magis obligamur. Ergo.
	D.		Ratio minoris, quia filius à patre habet esse & vivere.
	P.		Ergo.
	S.		A quo majora bona accepimus.
	Vo.		A patre <i>majora</i> bona accepimus. Ergo.
	Vi.		Cui debetur <i>conservatio</i> nostri, & sustentatio. Patri de- betur conservatio nostri & sustentatio. Ergo.
	Ve.		Qui nobis ut essemus & possemus <i>principium</i> dedit.
	G.		Talis est pater. Ergo.
			Cujus <i>institutione</i> optimè educati sumus.
			Patris institutione educati sumus. Ergo.
			Qui nos <i>majori amore</i> & <i>favore</i> suscepit, susceptos e- ducavit.
			Talis est pater. Ergo.
			A quo processerunt in nobis existentes omnes <i>virtutes</i> naturales & morales.
			A patre processerunt &c. Ergo.
			A quo <i>verum</i> esse & reale suscepimus.
			A patre suscepimus &c. Ergo.
			Cujus bonis & beneficiis <i>fruimur</i> & <i>gloriamur</i> .
			Patris bonis & beneficiis fruimur. Ergo.

Per

Per	=.	Illi magis sub- venire debe- mus	Cum quo <i>differentiores</i> majoresque obligationum titu- los habemus.
	♥.		Sed erga patrem, quam erga filium <i>differentiores</i> o- bligationum habemus titulos. Ergo.
	∞.		Cui magis <i>concordat</i> & convenit naturalis æquitas & ju- stitia.
	α.		Sed subvenire patri in casu proposito, convenit ma- gis æquitati & justitiæ. Ergo.
	⊙.		Cui debemus majorem cæteris amorem, non verò ei- dem subveniendo, <i>contrarium</i> amoris debito facimus.
	&		Hoc fit non subveniendo Patri. Ergo.
	M.		Ubi plures concurrunt <i>causæ</i> ad subveniendum.
	∞.		Sed in patre plures sunt causæ subveniendi, quam in filio. Ergo. Quia à patre omnia habemus.
	Æ.		A quo <i>majora</i> nobis ad benè beatèque vivendum <i>media</i> sunt suppeditata.
	Min.		A patre hoc factum est. Ergo.
			Ubi <i>finis</i> justitiæ & debitæ gratitudinis major apparet. Sed hoc contingit in periculo patris, non in filii. Ergo. Quia ad patris necessitatem omnia quæ filius à patre habet, concurrere debent, debito justitiæ. Quod est fundamentum <i>similitudinis</i> termini compa- rati ad patrem. Sed pater est fundamentum &c. Ergo. Qui major est illo, qui <i>minor est</i> , scilicet causæ, quàm effectus. Filius minor est patre, qui effectus est parentis. Ergo.

Patet igitur, parenti & filio in necessitate constitutis, prius patri, quàm filio subve-
niendum esse.

Objectiones.

- Obiectio
1. per B. Illi magis tenemur subvenire, à quo major
resultat communicatio boni per propa-
gationem & conservationem familiæ.
Sed major resultat communicatio boni in
filio, quàm in patre. Ergo.
- R. Concedendo Majorem, & negando
Minorem. Quia in communicatione boni
per filium attenditur tantum boni commu-
nis respectus, non verò in proposito thema-
te, in quo particularis necessitas utriusque
attenditur, atque aded plus tenemur gratitu-
dini & debitæ justitiæ titulo opitulari patri
quàm filio.
- Obiectio
2. per M. Illi tenemur magis subvenire, qui in ma-
jori necessitate constitutus est.
Sed ponamus filium per se alere se non
posse, & majori necessitate premi.
Ergo magis filio, quàm patri.
- R. Hanc objectionem esse contra ca-
sum; ponit enim patrem non æquali cum
filio necessitate constitutum esse, sed melio-
ris patrem, peioris filium conditionis esse.
Et hoc pacto concedo majorem, in æquali
casu necessitatis, nego.
- Obiectio
3. per D. Illud bonum tenetur quis magis conserva-
re, quod amplius & diutius potest durare.
Sed periclitantibus patre & filio, magis
tenemur conservare bonum filii quàm
patris.

- Ergo magis tenemur subvenire filio quàm
patri; quia filius magis durabilis est bo-
no communi, quàm pater.
- R. Bonum filii in communi considera-
tum magis debere conservari, quia durabi-
lius est, concedo. In casu hoc particulari,
nego. Quia ratione gratitudinis & justitiæ
magis obligamur subvenire patri, quàm filio
in æquali necessitatis statu constituto.
- His itaque probatis, jam quomodo juxta
Artis nostræ principia Confectaria formari
possint, videamus.
- Patet itaque ex dictis, & supposito Pa-
trem & filium in æquali necessitate constitu-
tos.
1. Illi majora *bona communicari* debe-
re, à quo majora bona pro-
cesserunt, & consequenter ma-
jora bona patri quàm filio.
 2. *Majora* signa reverentiæ deberi pa-
renti, quàm filio, ob dictas ratio-
nes.
 3. Magis teneri nos ad *conservandos*
parentes, & ad subministranda
ipsis necessaria, quàm ad filios
in rigore justitiæ.
 4. Magis teneri ex tota *potentia* suc-
currere parentibus, quàm liberis
in necessitate constitutis.
- P 5. Per S.

5. Si dato casu parens inciderit in hæ-
Per S. refin aut vitium; magis nos te-
neri ad *instruendum* patrem & ad
reducendum, quàm ad filium.
6. Majora *amoris & benevolentia* signa
Per Vo. exhiberi debere patri, quàm filio.
7. Magis teneri nos ad procurandum
Per Vi. remedia patri, in casu, quo pe-
riclitatur de *virtutis* possessione,
quàm filio.
8. Magis teneri nos ad *stabiliendum*
Per Ve. patrem ne cadat spiritualiter aut
corporaliter, quàm ad filium, ob
rationes dictas.
9. *Gloriam* majorem & honorem de-
Per G. beri patri quàm filio.
10. In *differentibus* causis deviantibus à
Per =. patre & filio, prius teneri ali-
quem ad patrocinandum patri
quàm filio.
11. In casu *divisionis* jurgii & dissensio-
Per ♡. nis, quæ contingere possunt
cum patre & filio, prius eum te-
neri ad *reconciliandum* patrem,
quàm filium.
12. Magis peccare eum, qui *amorem*
Per ○. patri debitum in *odium* conver-
tit, quàm si in filium.
13. In *causa* defensionis à periculo mor-
Per α. tis, alteriusve mali, magis procu-
randam salutem patris, quàm fi-
lii.
14. Majora *media* salutis teneri aliquem
Per ○. adhibere tam in bonis spirituali-
bus quàm corporalibus in ordi-
ne ad patrem iis expertem, quàm
ad filium, pariter iis indigen-
tem.
15. Majorem esse *finem* subveniendi pa-
Per ω. tri, quàm filio, ob summas obli-
gationes patri debitas.
16. *Majus* esse debitum naturale in au-
Per M. xilio præstando patri, quàm in
præstando filio, quia filius à pa-
tre accepit totum esse suum.
17. In *causa æquali* inter patrem & fi-
Per Æ. lium, potius pro patre deciden-
dum, quàm pro filio.
18. Existente parte & filio in *abjecta*
Per Min. profligataque *fortuna*, potius te-
nemur patri quàm filio succur-
rere.
- Habes hîc modum, quo omnia aliarum
quæstionum themata secundum confectaria
disponere possis.

P A R S II.

De Regulis Artis nostræ.

P R Æ F A T I O.

Regule hoc loco nil aliud sunt, quàm novem quæstionum circumstantiæ, quarum
adaptatione ad novem prædicata seu principia essentialia, tum absoluta, tum re-
spectiva, uti & moralia, totidemque Subjècta universalis, terminosque ad eadem
reducibiles, omnium scibilium rerum propositiones examinantur, definiuntur, dividuntur,
componunturque, ut de earum tandem certitudine per varias Syllogismorum Combinatio-
nes comperta propositarum rerum veritas concludatur.

C A P U T I.

De Regula, An, Utrum, sive de Possibilitate.

Rimò nobis tractandum est de il-
lis, sine quibus in scientifico ne-
gotio nil rectè proponi potest; &
sunt novem conditiones erotema-
ticæ universales cuicunque rei propositæ
communes. Harum iterum unaquæque in
alias species dividitur, quarum ope intelle-
ctus diversis variisque modis veritatem at-

tingit. Videat Lector, si placet Libri pri-
mi, Partem primam, ubi de Quæstionibus
fusè tractatum est; quæ idèd hoc loco non
repetenda duxi.

Prima itaque Regula Artis nostræ est *U-
trum*; per quam potissimum de rei propo-
sitæ existentia inquiritur, triplici intelle-
ctus motu: vel dubitando de ea, vel affir-
mando

mando negando illam. Per dubium supponimus utramque partem esse possibilem; ut si quærat: An homo sit animal; supponitur primò, hominem esse animal, & hominem non esse animal; quod supponitur ad hoc, ut intellectus autoritatibus aut opinionibus hominum non ligetur, sed cum plena libertate rei propositæ veritatem per seipsum ex natura rei indaget; qui enim Authorum intuntur placitis, ut plurimum innumeris perplexi dubiis, non scientiam, sed opinionum ingrediuntur labyrinthum, à quo difficile est se expedire. Loquor autem hic de rebus indifferentibus. In rebus siquidem divinis, fides seu principium omnium certissimum præsupponendum est; Sed jam singula singulis per appropriata paradigmata applicemus.

Quomodo probatio propositionem instituitur.

Sciendum verò, probationes omnes fieri vel per terminos absolutos, vel per respectivos, & quicunque ad eos reduci solent: qui vero termini ad absolutos & respectivos sunt reducibiles, in Primo & Secundo Libro fusè expositum fuit; unde Lectorem eò remittimus; hic enim omnia repetere, tum moles rerum, tum temporis angustia non permittit.

Quæritur itaque primò. An homo sit animal. Sic quæstio per Alphabetarias notas exprimitur. An   Homo sub appropriata figura, uti & animal exprimitur; & ostenditur, hominem ex rationali & sensitiva natura constitutum; & homo quidem subiectum est propositionis, animal verò prædicatum; videndum ergo, an animalis attributa convenient subjecto homini, quod variis modis ostendere poteris, & primò quidem per novem principia essentialia B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Hoc pacto, primò pro parte affirmativa, sic argumentor.

1. Omne quod habet *perfectiones* naturæ sensitivæ congruas, est animal. Per B.

 B. Homo habet omnes *perfectiones* naturæ sensitivæ congruas. Ergo. Quia habet potentias naturales & proprias aliorum animalium.

2. Omne quod *integratur & componitur ex partibus*, animalibus propriis, est animal. Per M. M.

Homo integratur & componitur ex partibus, animalibus propriis, & integrantibus. Ergo est animal. Constat enim corpore organizato & anima sensitiva cum potentiis sensitivis.

3. Omne cujus natura & essentia *conservatur & durat* per corpoream & sensitivam naturam permanentes in eo, id, est animal. Per D. D.

Hominis natura & essentia *conservatur & durat* per corpoream & sensitivam naturam. Ergo.

4. Omne quod præter organa sensoria, *potentiam* habet nutritivam, augmentativam, concoctivam, digestivam, id, est animal. Per P. P.

Homo hæc omnia habet. Ergo.

5. Omne quod habet *cognitionem instinctivam* & phantastica facultate pollet, id, est animal. Per S. S.

Homo est talis. Ergo.

6. Omne quod habet *appetitivam facultatem* sensitivæ naturæ inditam, id, est animal. Per Vo. Vo.

Homo est talis. Ergo.

7. Omne quod *virtute sensitiva* pollet, id, est animal. Per Vi. Vi.

Homo virtute sensitiva pollet.

Ergo.

8. Omne quod ex fine operatur, & in eo obtento gloriatur, id, est animal. Per G. G.

Homo est talis. Ergo.

Sed pro parte negativa forsitan nonnemo sic objiciet.

1. Omne quod non perficitur ex partibus sensitivis convenientibus aliis animalibus, id animal dici non potest. Objectio: nes.

Homo non componitur ex partibus sensitivis convenientibus aliis animalibus. Ergo. Quia non habet dispositionem & sensationem aliorum animalium.

2. Id non est animal, quod non comprehendit omnia naturalia & essentialia ipsius animalis.

Homo talis est. Ergo. Quia in eo non reperitur irrationalitas, propria animalis conditio.

3. Si homo esset animal, conservarentur in eo omnes proprietates animalis.

Sed hoc non fit in homine. Ergo. Quia non viget visu, ut aquila, neque auditu, ut sus, neque olfactu ut canis, neque gustu ut simia, neque tactu ut araneus.

Respondeo ad Primum, negando Minorem. Homo enim dum consideratur ut animal, habet omnia, quæ in natura sensitiva desiderari possunt.

Respondeo ad Secundum, pariter negando Minorem: neque importat irrationalitas; quia rationale & irrationale sunt differentiae, quæ genus contrahunt ad species, naturâ differentes; ad hominem scilicet, & brutum, essentialiter distinctum ab homine; non tamen inde sequitur, quòd quoad gradum naturæ sensitivæ non habeat omnia ad animal constituendum requisita.

Respondeo ad Tertium, pariter negando Minorem: non enim sequitur, gradus sensitivos in omnibus speciebus animalium æquè intensos esse debere; aliàs enim talpa cum aquila comparata, animal non foret; neque glis animal foret, qui debili pollet auditu ad suum comparatus; & sic de cæteris.

Vides igitur, qua ratione affirmativæ & negativæ propositiones secundum artis nostræ regulas formandæ sint.

Probavimus modò, quomodò per simplices terminos, hominem esse animal, probari possit: Si quis verò velit, id per multiplices terminos variorumque prædicatorum mixtionem probare, modum ostendo.

Probatio
per com-
positos
terminos.

1. Omne quod habet *perfectiones* & *potentias appetitivas* ipsius animalis, id est animal.

Homo eas habet. Ergo. Cum naturaliter idem appetat, quod animal; bibit enim, audit, dormit; & per inductionem cæterarum facultatum.

2. Omne quod habet *differentias naturæ sensitivæ* cum principiis ejusdem tendentibus ad eundem finem animalis, id est animal.

Homo est talis. Ergo. Quia utitur differentibus potentiis sensitivis videndi, audiendi &c. & instrumentis seu organis ad sentiendum idem, quod cætera animalia. Ergo.

Hanc rationem per nostram Tabulam Combinatoriam universalem in Secundo & Tertio Libro propositam plusquam ad 2000.

rationum multiplicare poteris; De qua potest. Poteris & has rationes multiplicare per quatuor species quæstionis Utrum, quæ sunt:

Utrum homo, { Neccessariò
Contingenter
Possibiliter
Impossibiliter } Sit Animal?

Et hisce omnia dicto modo applicare poteris, probando singula per novem prædicata essentialia & respectiva, observando ceu ad amissim omnes regulas paulò ante propositas. V. Gr. probaturus hominem neccessariò esse animal, sic argumentare.

Omnis illa substantia ex anima & corpore sensitivo constituta, animal est neccessariò.

Homo est talis. Ergo.

Iterum. Omnis illa creata substantia, cujus totum esse, est, & dependet ab alio, illa potest esse & non esse.

Talis est homo. Ergo.

Sed hoc est, esse contingenter.

Ergo homo, animal est contingenter. Quia à principio libero dependet.

Hoc pacto per singula principia progredi poteris, & innumerabilem argumentorum copiam reperiēs.

Rursus poteris propositæ quæstionis statum non tantum per quæstionem Utrum per omnia principia tam absoluta quàm respectiva inducere, sed & per reliquas ordine erotematicas circumstantias eidem applicando quæstiones in immensam copiam multiplicare. V. Gr.

Per	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. H. I. K. L. M. Æ. Min.	Utrum	Homo habeat <i>perfectiones</i> animalis? Habeat <i>integritatem</i> & <i>extensionem</i> animalis. Habeat vitam & <i>consistentiam durabilem</i> animalis. Habeat <i>potentias</i> animalis neccessarias. Habeat <i>instinctivam cognitionem</i> . Habeat <i>appetitum sensitivum</i> . <i>Operationes</i> animali congruas. <i>Constantiam</i> & <i>firmitudinem</i> essentia suæ. <i>Quietem</i> & <i>finis</i> adeptionem. <i>Distinctionem</i> partium animalis. <i>Unitatem</i> essentia animalis. <i>Oppositiones</i> qualitatuum animalis. <i>Causas</i> animalis. <i>Media</i> compositiva animalis. Inclinationes ad <i>fines</i> proprios animalis. Animal <i>majus</i> fit altero. Quà virtute, quà mole, & essentia. <i>Æquetur</i> in operationibus cæteris animalibus. In aliquo <i>minus</i> fit cæteris animalibus.
-----	---	-------	---

Quæ omnia vel affirmativè, vel negativè ex nostris principiis probari poterunt, sequendo filum & ordinem principiorum terminorumque ad ea reducibilium; imò quemadmodum per simplices terminos hæc omnia deduci possunt, descendendo ex uno principio in alterum; sic quoque per compositorum terminorum trium, quatuor aut quinque

que assumptionem idem multiplici ratione & promiscuè probare poteris. *V. Gr.* per B. M. D. P. *Ex. Gr.* Utrum homo habeat perfectiones, integritatem, consistentiam, potentiamque animalis.

Iterum hæc omnia fusiùs deduci possunt per Quæstiones *Quid. Cur. Quantum. Qui.* &c. *V. Gr.*

Per B. Quid sit illa *perfectio* & bonitas animalis, & in quo consistat?

Per M. Quid sit illa *integritas* & extensio partium.

Per D. Quid sit existens illa *permanentia*. Et sic de cæteris.

Deinde quare sit; & quare à natura instituta.

Quantæ sint illæ.	} Deducendo singula per ordinem principiorum.	[B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.]	} Et	[II. ♥. ∞. α. ⊙. ω. M. Æ. Min.]
Quando sint illæ.				
Quales sint illæ.				
Ubi sint illæ.				
Quomodo sint illæ.				
Quibuscum operentur.				

CAPUT II.

De Regula Quid.

Regula Quid propriè Quidditatem rei quærit, modumque docet definiendi quamcunque propositam quæstionem, continetque quatuor Species.

Species	Prima. Considerat esse totale rei.	} Aut enim rem propositam definimus per	Esse totale rei.
	Secunda. Partes intrinsecas & essentielles.		Partes essentielles.
	Tertia. Habitus & inclinationes.		Inclinationes & habitus.
	Quarta. Actus & operationes rerum indicat.		Actus.

V. G. DEUS definiendus vel secundum

Esse totale seu essentiam.
Correlativa actuum notionalium.
Attributa.
Operationes quas exercet tum ad intra, tum ad extra.

In quolibet istorum Capitum utimur principiis Artis nostræ, definiendo per ea quæstionem propositam. Hoc pacto dicimus.

DEUM	Secundum esse totale,	Esse ens primum, independens; à se, per se, & ex se subsistens.
	Secundum esse correlativum,	Esse trinum & unum; trinum quoad personas, unum quoad naturam & essentiam.
	Secundum Attributa,	Esse summum bonum, immensum, infinitum, omnipotentem &c. deducendo singula tum per absoluta, tum per respectiva principia.
	Secundum actus ad extra,	Esse Creatorem rerum omnium, Conservatorem & Redemptorem, Justificatorem, Glorificatorem.

Pari pacto, Si quis quærat, Quid sit intellectus quoad esse totale. Respondebis ei octodenis rationibus, per primam speciem.

Per	B.	Intellectus secundum esse totale, est potentia cui propriè convenit	Communicare se ad esse intelligibile.
	M.		Extendere se ad id, quod intelligitur.
	D.		Conserware in se rem intellectam.
	P.		Posse agere circa rem intelligibilem.
	S.		Illuminare phantasmata rei intelligibilis.
	Vo.		Appetere scientiam.
	Vi.		Habere virtutem operandi intellectualiter.
	Ve.		Posse veritatem quærere.
	G.		Quiescere in re intellecta.
	∞.		Distingere inter differentes res.
	∞.		Unire res disunitas media ratione.
	α.		Contrariorum oppositorumque rationem fundare.
	⊙.		Principium esse omnis operationis intellectualis, scientiæ & cognitionis.
	ω.		Medium ad omnes acquirendas scientias.
	M.		Finem esse, in quem omnis cognitio resolvitur.
	Æ.		Esse maximam potentiarum interiorum, proximam Deo & Angelis.
	Min.		Æquare extrema trutinâ rationis.
			Corporeis speciebus & phantasmatis ad cognitionem uti, quo minor fit Angelo.

Quid homo sit secundum partes essentielles.

Secundò. Si quis hominem definire velit per secundam speciem, seu secundum partes essentielles & componentes, quæ sunt anima & corpus, quibus constituitur; duplici id via expedire poterit: vel definiendo eum solùm quoad animam, vel quoad corpus. Priori modo ita definiemus. Homo

est ens spirituale utens ratione, unitum vel unibile naturæ corporeæ. Vel quoad corpus: est ens corporale organizatum cum potentia actuali, & unitum animæ rationali. Quarum utraque non secus ac paulò ante præstitimus, per principia nostra deduci potest: V. G.

Per	B.	Homo quoad animam est ens,	Quod constet perfectionibus spiritualibus, quæ possunt naturaliter communicari cum corpore organizato.
	M.		Quod integrat hominem simul cum natura corporea.
	D.		Quod ex parte dat homini esse æviternum.
	P.		Quod tribuit corpori posse rationaliter loqui.
	S.		Quod ratione suæ naturæ omnis cognitionis fons est.
	Vo.		Quod ex se & sua natura appetit bona & media ad illa consequenda eligit.
	Vi.		Quod virtute intellectuali omnia attingit.
	Ve.		Quod veritatem à falso discernit.
	G.		Quod in ultimo fine quiescit.

Pari ratione quoad corpus Hominem ita definire poteris, juxta principia ordine sequentia.

Per	B.	Homo quoad partem corpoream, est	Perfectio compositiva hominis cum anima rationali.
	M.		Extensum quid per partes corporeas per quas potest spiritualiter vivificari ab anima rationali.
	D.		Sensibile, quod potest aliquousque durare conjunctum formaliter cum Spirituali.
	P.		Posse omnes operationes perficere ope conjugis animæ. Et sic de cæteris, quæ brevitatis causa omitto.

Probatio per tertiam speciem de Quæstione Quid.

Per tertiam Speciem quæstionis Quid, defines Intellectum esse id, quod habet sua correlativa, intellectivum, intelligibile & intelligere; sine quibus esse non potest. Quæ omnia iterum per principia deduci poterunt.

Per

Per	<div> <div> B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. </div> <div> </div> </div>	Omne intellecti- vum est	<div> <div> <i>Perfectio</i> cognoscitiva. <i>Extensio</i> ad rem intelligibilem. <i>Perseveratio</i> virtutis intellectivæ. <i>Potentia</i> activa intelligendi. <i>Instinctus</i> ad intelligendum. <i>Appetitus</i> ad scientiam. <i>Vis cognoscitiva</i> & inventiva veritatis. <i>Formalis</i> conceptus rei creatæ verè existentis. </div> </div>
-----	---	-----------------------------	---

Simili modo definietur Intelligibile & Intelligere, cætera correlativa, quæ & omnibus aliis *vis, are, bilibus* applicari possunt. Verum, quid per correlativa intelligendum sit, paucis aperio.

Correlativa ea dicuntur, quæ ad invicem referuntur; & hoc quidem relatione vel intrinseca vel extrinseca, sive relatione substantiali, vel accidentali; Priori modo referuntur ad invicem materia & forma, prout dicuntur principia substantialia hominis constitutiva. Secundo modo accidentaliter referuntur ad invicem, ut unum album ad aliud fundata in similitudine.

Hæc correlativa considerantur potissimum in nostris principiis generalibus; ut Bonificativum, Bonificare, Bonificabile; Magnificativum, Magnificare, Magnificabile, & sic de cæteris, de quibus Primo & Secundo Libro; adeoque sub istis apertè relucet Unitatis & Trinitatis divinæ mysterium: Nam uti in divinis, ita in unoquoque principio reperitur unitas principii, & tria correlativa ejusdem, ut in una bonitate, bonificativitas, ut cum Lullo loquar, bonificabilitas & bonificatio; in Magnitudine Magnificativitas, Magnificabilitas & Magnificatio in abstracto; in concreto verò tivum, are, bile, quæ ad invicem referuntur, nec unum sine altero consistere potest; esset enim bonum ad bonificandum otiosum, & proprio careret fine, si non haberet tivum, are, bile. Quod idem de aliis principiis dicendum est; ex quibus Enti communicatur actualitas & potentia, ad entificandum ut ita loquar, quæ sunt entificativum, entificare, & entificabile, quæ communicantur substantiæ creatæ in ratione suæ

existentiæ; unde procedunt substantiativum, substantiare & substantiabile, hæc dum tribuuntur corpori in ratione sua lata, longa, profunda, efficiunt corporificativum, corporificare & corporificabile, quæ adhuc contracta ad vivens per vitam faciunt vivificativum, vivificare & vivificabile. Hæc iterum ad gradum sensitivum contracta per sensum, dant esse sensitivum, sentire & sensibile; quæ iterum ad hominem per generationem contracta dant generativum hominis, generare & generabile. Hæc ulterius relata ad individua, faciunt generativum Petri, generare & generabile, quæ sunt tria correlativa Petri intrinseca & essentialia ipsius, sine quorum aliquo Petrus non posset subsistere; actualitas enim Petri seu generabilitas Petri continet in se essentialiter omnes gradus superiores recensitos, superioresque gradus contrahuntur & determinantur ab isto inferiori, in quo continentur; & hæc non de intrinsecis tantum correlativis, sed de extrinsecis dici possunt, ut de illuminativo lucis, de illuminabili colore, & de illuminare, procedenti ab utroque; quæ & in principiis naturalibus & supernaturalibus observantur: sicut enim in Intellectu consideramus Intellectivum, are & bile, sic in potentia generativa, generativum, are, bile, & in potentia visiva, visivum, visibile & videre, & ita in qualibet potentia; hoc enim pacto de rebus, subtiliter per intrinsecum esse rei philosophamur. Sed ad alia.

Tertia Species quæstionis de Quid, quærit definitiones rei in ordine ad intrinsecas inclinationes & propensiones rei. Hoc pacto dicimus.

Intellectivum in ordine ad	<div> <div> Grammaticam. Logicam. Mathematicam. Geometriam. Arithmeticam. Theologiam. Ethicam. Politicam. </div> <div> </div> </div>	Effe	<div> <div> Grammaticum. Logicum. Mathematicum. Geometricum. Arithmeticum. Theologicum. Ethicum. Politicum. </div> </div>
-------------------------------	--	------	---

Et quod dicitur de potentia Intellectiva, de Memorativa quoque ac Volitiva dici potest; quia secundum habitum, quo imbuatur potentia, secundum eum quoque potest definiri: ut si habitus Justitiæ in homine definiendus esset, sic illum per nostra principia definies.

Habitus

Habitus Justitiæ in homine est vis qua homo inclinatur ad reddendum unicuique quod suum est.	{	Quæ se communicat Justitiæ,	}	Per	{	B. ^{tem}
		Quæ se extendit ad Justitiam,				M. ^{em}
		Quæ perseverat in Justitia,				D. ^{em}
		Quæ potentem reddit animam ad ea quæ sunt Justitiæ,				P. ^{am}
		Et sic de cæteris.				

Quarta species quæstionis de Quid definit res per actus suos. *V. Gr.* Si quis quæreret, quid DEUS faciat in alio, hoc est, in Mundo. Respondebitur juxta consequentiam principiorum nostrorum.

DEUS est Ens	{	Communicans perfectiones in Mundo, à quo descendit omne bonum	}	Per	{	B.
		Quod magnificat & extendit cœlos				M.
		Quod sustentat omnia conservatque omnia per suam				D.
		Quod potuit facere omnia, & ea quo modo fecit, illo eodem annihilare potest				P.
		Quod gubernat & disponit omnia omnibus providens				S.
		Quod per suam voluntatem, justos diligit, injustos odio habet				Vo.
		Quod dat plenam & propriam operationem omnibus rebus, per suam				Vi.
		Quod firmat & stabilizat omnia per suam				Ve.
		Quod justos & electos exaltat per suam				G.
		Quod avertit & separat homines à malo				II.
		Quod unit & trahit ad se omnia				♥.
		Quod repugnat & resistit malis				⊙.
		Quod omnium principium & causa est				α.
		Quod conjungit diversa ad se tanquam ad centrum				⊙.
		Quod terminat & perficit vota & desideria hominum				ω.
		Quod assimilat sibi magis bonos				M.
		Quod facit sibi æquales similitudine actionum & amicos servos suos fideles				Æ.
		Quod liberat à miseriis				Mín.

Quæ omnia ex Sacra Scripturæ locis, Sanctorumque Patrum auctoritatibus comprobari possunt.

Qui quidem termini non simpliciter tantum fieri possunt, sed & per triplicatos, quadruplicatos terminos. Uti DEUS est ens bonum, magnum, æternum, quod tribuit omni creaturæ B.^{em} M.^{em} D.^{em} sive consistentiam sui esse.

Quæ iterum per Resolutionem & compositionem demonstrari poterunt.

Si DEUS est, ergo summum bonum, à quo omne bonum descendit.

Si summum bonum, ergo infinitè magnus,

imensus.

Si infinitè magnus, ergo sustentat omnia, conservat omnia per suam durationem æternam.

Si conservat omnia per suam durationem æternam; Ergo sicuti potest facere omnia ex nihilo, ita creata annihilare potest.

Et sic de cæteris ordine dictis, unum inferendo semper ex altero usque ad ultimum.

CAPUT III.

De Regula Cur seu Quare, & innuit Causalitatem.

Regula de
Q. Cur
causalita-
tis index
est.

Quotiescunque quis interrogatur per Regulam de Quare, ei necessariò respondendum erit per recursum ad formam & finem rei, & inveniet quæstionis solutionem. Continet itaque hæc Regula quatuor causas: *Efficientem, Materialem, Formalem, Finalem*; quibus observatis, ad quamcunque

quæstionem multis variisque modis promptam habebis responsionem.

Praxis primæ Regulæ, quæ formalis dicitur, ita se habet: Ut si quæratur: Quare Petrus est homo? Respondeo quia habet animam rationalem, per quam constituitur in sua natura.

Iterum. Quare aurum est rubrum? Respondeo,

Cur Pe-
trus est
homo?
Resp.

spondeo, quia constat formaliter & prædominativè, formâ ignis. Quare argentum fit album? Respondeo quia habet formam prædominantem in natura aquæ: Sicque in quolibet proposito ratiocinandum est per Regulam Quare formaliter. Si verò propositas quæstiones principiis nostris applicare volueris, sic procede.

Per	<div> <div> <div>B.</div> <div>M.</div> <div>D.</div> <div>P.</div> </div> <div> <div>Quicquid</div> <div>habet</div> </div> </div>	<div> <div>Perfectionem formalem aquæ, id habet prædominium in natura aquæ.</div> <div>Extensionem formalem aqueam, id habet prædominium in natura aquæ.</div> <div>Permanentiam formalem aquæ, id habet prædominium in natura aquæ.</div> <div>Potentiam formalem, ut resolvatur in aquam, id habet prædominium in natura aquæ.</div> </div>	<div> <div>Sed argentum hoc habet. Ergo.</div> </div>
-----	---	---	---

Haud secus per principia deduces cujuslibet propositæ quæstionis tenorem.

Secunda Species quæstionis de Quare, est finalis, quia per eam finis rei inquiritur. Ut si quæretur, quare fit intellectus? Respondeo, quia sunt intelligibilia, de quibus scientia haberi potest: Si enim non esset intellectus qui illuminaret phantasmata rerum objectumque illuminaret proprio & intrinseco lumine, objectum intelligi minimè posset, sicuti colores videri nequeunt absente lumine externo, quo illuminarentur.

Iterum. Quare homo est beatificabilis? Respondeo, quia ultimum finem, qui DEUS est, cognoscit.

Iterum. Quare lapis tendit deorsum, & exhalationes sursum? Respond. quia omne grave, cujusmodi lapis est, tendit deorsum ad centrum, & omne leve, cujusmo-

di exhalationes sunt, tendit sursum, quia calor iis prædominans sequitur naturam ignis.

Tertia Species, Causa materialis, in qua de materia inquiritur. V. G. Cur domus fit materialiter? Respond. quia constat ex lapidibus, lateribus aut terra taliter dispositis. Iterum, quare homo suo pondere descendat & cadat deorsum. Respond. quia constat materia crassa terrea & corpulenta, per quam inclinatur ad locum inferiorem tanquam ad centrum suum.

Quarta Species, causa Efficiens est, quæ inquiritur; V. G. Quare domus facta sit? Resp. quia Architectus illam effecit, usibus humanis aptam. Et sic de cæteris; poteris tamen ad unamquamque quæstionem respondere per singulas quatuor species. V. G. Si quæretur, quare domus fit? Respond.

Per Regulam five causam	<div> <div>Formalem.</div> <div>Finalem.</div> <div>Materialem.</div> <div>Efficientem.</div> </div>	Quia	<div> <div>Habet formam quadratam, rotundam aut quomodolibet alio modo dispositam.</div> <div>Eo fine facta est, ut homo in ea commodè contra aëris iniurias habitare possit.</div> <div>Constituta est ex lapidibus, terra, luto, lateribus, similibusque.</div> <div>Eam construxit Architectus aut faber.</div> </div>
----------------------------	--	------	---

Et hic modus quærendi respondendique per quatuor causarum genera perfectus & completus in quolibet subjecto & proposito considerari potest, tam in his, quæ naturaliter, quàm in iis, quæ moraliter aut supernaturaliter sunt. Sed demus exempla.

Exemplum I.
Phyficum.

Quæritur itaque Primò. Cur triticum fit?

R. per causam	<div> <div>Formalem.</div> <div>Finalem.</div> <div>Materialem.</div> <div>Efficientem.</div> </div>	Quia	<div> <div>Constat sua forma triticea, propria talis naturæ.</div> <div>Ut homo vivat, ad cuius usum productum est.</div> <div>Coagulatum fuit ex materia terrea & disposita ad recipiendam formam tritici.</div> <div>Calor solis & influentiæ Coeli tanquam causæ efficientes disponunt materiam in ordine ad formam.</div> </div>
---------------	--	------	--

Exem-
plum II.
Morale.

Quæritur Secundò. Cur sit justitia?

R. per cau- sam	Formalem.	Ut reddat unicuique quod suum est, illa enim est forma justitiæ.
	Finalem.	Ut mundus politicus conservetur in suo esse, sine qua consistere non posset.
	Materialem.	Ut scelera & excessus hominum improborum, de quibus justitia vindictam sumit, castigentur.
	Efficientem.	Est Voluntas principis, quæ effectivè influit in justitiæ executionem ut compleatur.

Exem-
plum III.
Superna-
turale.

Quæritur Tertiò. Cur homo justificetur?

R. per cau- sam	Formalem.	Quia	Gratiâ divinâ imbuitur, quæ est forma justificationis.
	Finalem.		Per gratiam ascendit ad finem supernaturalem, qui D E U S est.
	Materialem.		Justificati hominis voluntas liberè averfa à peccatis, ad D E U M convertitur.
	Efficientem.		A D E O Voluntas humana impellitur & movetur trahendo eum ad se.

De Applicatione dictorum practica.

Quæ hîc paulò ante de quadruplici causarum genere diximus, trita sunt, & vulgò in Dialectica traduntur. Quomodò verò dicta cum ingenti scientiarum incremento Arti Magnæ applicanda sint, nostrum est, demonstrare.

Certum est, nihil esse, in hoc sensibili rerum creatarum ambitu, quod non ex hoc quadruplici causarum genere constituatur; non tantùm extendendo illud ad res phy-

cis contemplationibus subjectas, sed & ad Morales, Politicas, Mathematicas, Metaphysicas, Theologicas, cæterasque, excepto D E O, qui uti omnium est causa causalissima, ita meritò incausatus nuncupari potest; causa enim formalis, finalis, materialis, efficiens D E I, est ipse D E U S, seu divina essentia, forma, finis, materia, effectus sui ipsius.

E X E M P L U M I .

Quomodò per quadruplex Causarum genus juxta Artis nostræ regulas, de quacunque re proposita statim totius Libri alicujus argumentum cum uberrima rerum tractandarum materie disponi possit.

Sit itaque primum Argumentum Libri de natura Apis.

In hac assumpta Libri compositione ante omnia ad quadruplex causarum genus recurrendum est, expendendo primò Apum causam materialem; deinde finalem, ter-

tiò formalem, quartò Efficientem.

Et primò quod ad materiam apum attinet, est illa iterum triplex; elementalis, vegetativa, sensitiva; quem triplicem materiæ gradum juxta principia nostra ita deduces.

I. Causæ Materialis Argumenta, juxta triplicem elementaris, vegetativæ, & sensitivæ naturæ gradum considerata.

An fit	{	<i>Communicatio</i> seu <i>diffusio</i> materiæ elementalis in apibus.	}	Per	{	B.
Quid fit		<i>Extensio</i> materiæ elementalis in apibus.				M.
Cur fit		<i>Permanentia</i> materiæ elementalis in apibus.				D.
Quanta fit		<i>Potentia</i> materiæ elementalis in apibus.				P.
Qui fit		<i>Instinctus</i> materiæ elementalis in apibus.				S.
Qualis fit		<i>Appetitus</i> materiæ elementalis in apibus.				Vo.
Ubi		<i>Vis naturalis</i> materiæ elementalis in apibus.				Vi.
Quomodo		<i>Vera ratio</i> originis apum materialis assignari possit.				Ve.
Quibuscum fit		<i>Finem</i> aliquem materialem elementalem habeant apes, in quo quiescant.				G.
An	{	<i>Differentia</i> materiæ elementaris apum tum inter se, tum inter alia insecta.	}	Per	{	II.
Quid		<i>Concordia</i> materiæ elementaris apum cum aliis.				♥.
Cur		<i>Contrarietatem</i> habens in apibus materia elementaris.				○●.
Quanta		<i>Causa</i> materialis apum.				α.
Qui		<i>Medium</i> materiæ elementaris ad apes producendas.				⊙.
Qualis		<i>Finis</i> aliquis materiæ elementaris in apibus.				ω.
Ubi		<i>Materia</i> elementaris major aliis materiis.				M.
Quomodo		<i>Æqualis</i> .				Æ.
Quibuscum		<i>Minor</i> .				Min.

Per causam formalem ita dispones Secundi Libri Capita.

2. Causæ formalis Argumenta.

Per	B.	De diffusionē & communicatione formæ sive formalis principii in apibus.
	M.	De intensione & extensione formæ.
	D.	De Duratione sive consistentia formæ.
	P.	De vi & potentia formæ in apibus.
	S.	De instinctu mirabili apum.
	Vo.	De appetitu innato apum ad mellificium.
	Vi.	De virtute stupenda in laborando.
	Ve.	De veritate quæ variis historiis stabilitur.
	G.	De fine apum in labore.
	II.	De differentia & apum & mellis ex diversitate succorum.
	III.	De concordantia apum in laboribus.
	IV.	De contrarietate apum cum fucis sui dissimilibus.
	V.	De principio intrinseco, quo ad mellificium instigantur.
	VI.	De mediis, quibus utuntur ad mellificium.
	VII.	De fine, in quem collimant earum operationes.
	M.	De excellentia mellificii.
	Æ.	Quibus assimilantur in operationibus.
	Min.	De defectu & morte apum.

Habes hic de causæ materialis concursu ad apem producendam, 162. Capitula Libri per enneadem erotematicam & octodecim principia deducta. Siquidem de materiæ elementaris diffusionē in generatione apum, quæritur primò An fit, Quid fit, Cur fit, Quanta fit, Qualis fit, Quomodo fiat, Quando fiat, Ubi fit, Qui fiat, de Quo.

De Extensione verò materiæ elementaris, quæritur iterum: An fit extensio, Quid, Cur, Quanta, Qualis &c. fit.

Hoc pacto quærendo juxta progressum principiorum, orientur, quæ suprà dixi, 162. Capita.

Cum verò triplex sit in generatione apum confluxus, materiæ elementaris, de qua diximus, materiæ vegetativæ, & materiæ sensitivæ; totidem Capita habebis Libri de confluxu materiæ vegetativæ, in apibus; deinde per eadem principia de diffusionē, extensione, duratione, potentia, instinctu, appetitu materiæ vegetativæ; Tertio eadem

eadem omnia poterunt deinde applicari materiæ sensitivæ. An detur in generatione apum diffusio, *Quid, Cur, Quanta, Qualis, Ubi, Quomodo, Quando, de Quo* &c. fit. Hoc pacto habebis 486. capita libri, quæ sola causæ materialis rationes investigant, quas omnes si per varios terminos ad novem principia reducibiles explices in primò Libro expositos, immensam sanè materiæ copiam tibi suppeditabunt.

3. *Causæ finalis argumenta quæ considerantur ratione finis vel in materia elementari, vel in materia vegetabili, vel materia sensitiva.*

B.	}	De	Fine in <i>communicatione</i> virtutis.	}	Elementaris.
M.			<i>Extensione</i> finis in omnia, uti de membrorum mirabili dispositione ad mellificium requisita.		
D.			<i>Duratione</i> finalis causæ.		
P.	}	De	<i>Potestate.</i>	}	Vegetativæ.
S.			Fine tanti <i>instinctus</i> .		
Vo.			Fine <i>appetitus</i> tam vehementis in operando.		
Vi.	}	De	Fine <i>virium</i> corporis.	}	Sensitivæ.
Ve.			<i>Veritate</i> & firmitate in opere.		
G.			<i>Gloria</i> finiti operis.		
II.	}	De	<i>Differentia</i> finium.	}	
♥.			<i>Concordantia</i> finium in unum.		
∞.			<i>Contrarietate</i> mediorum ad finem.		
α.	}	De	<i>Causa</i> finali.	}	
⊙.			<i>Mediis</i> ad finem consequentibus.		
ω.			<i>Finis</i> consecutione & quiete.		
M.	}	De	<i>Excellentia</i> finis.	}	
Æ.			<i>Equalitate</i> , labore quo in unum conspirant.		
Min.			<i>Morte</i> apum.		

4. *Causæ Efficientis Argumenta.*

Cum alia sit virtutis elementaris, alia virtutis vegetativæ, alia virtutis sensitivæ efficientia, poteris hæc argumenta eodem modo disponere, quo in præcedentibus, ea per Enneadem erotematicam, & octodecim principia deducendo; quæ nè longior sim, Curioso Lectori fufius deducenda relinquo; modum enim hîc procedendi dictasse sufficiat. Ad hoc vel unicum paradigma, omnium quorumcunque assumptorum operum argumenta, pari facilitate, de quacunque materia five physica, five morali, aut Theologica disponere poteris, ut vel hinc Artis nostræ excellentia pateat; Si enim ad calculum argumenta, quæ in assumpto themate apum deduci possunt, reducam, ea facile ad 10000. excurrent, quæ non unius, sed vel plurium Tomorum materiam præbeant. Sed jam ad alia.

PARADIGMA II.

Quod monstat, quomodo quispiam de quacunque re proposita, juxta quadruplex causarum genus ex tempore discurrere queat.

Sit thema propositum de virtute fortitudinis bellicæ; cujus materia est timor prudens, & moderata audacia; adeoque rectè, definitur, periculorum considerata susceptio, & obviorum laborum perpassio. De materia itaque nonnemo rogatus differere, Timorem & Audaciam primò per 18. deducet principia, & deinde per enneadem erotematicam, hoc pacto.

Omnis Virtus, quæ in mediocritate est,	}	Bona est.	}	Fortitudo in moderato timore & audacia consistit. Ergo.
		Magna est.		
		Consistens est.		
		Potens est.		
		Sapiens est.		
		Amabilis est.		
		Virtuosa est.		
		Vera est.		
		Gloriosa est.		

Ratio

Ratio Majoris est ; quia excessus in omni virtute morali non virtus sed vitium est ; Timor enim excedens pusillanimitati , audacia præsumptioni opponitur.

Hoc pacto procedes ad quæstiones : An timor hic , & audacia bona sint an mala ? Quid & in quo potissimum consistat Timor & Audacia materia fortitudinis ? Cur Timor & audacia dicantur materia fortitudinis , ubi variæ sortes gloriosorum Ducum tam ex sacris , quàm profanis historiis in exempla adducuntur ; Deinde quantus sit

timor , aut debeat esse , quanta audacia respectu tum Ducum , tum objectorum extrinsecorum ; qualis , quomodo , ubi sint potissimum timenda & audenda pericula , quibus exemplis omnia monumenta passim plena sunt.

His ostensis procedes ad causam formalem fortitudinis , quæ consistit in prudenti quadam attemperatione timoris & audaciæ , ne illa per defectum , hic per nimium excedat ; unde hoc pacto argumentabere.

Omne quod in prudenti quadam attemperatione timoris immodici & excessivæ audaciæ consistit, virtus est, quæ hominem reddit

B.	Bonum.
M.	Excellentem.
D.	Firmum propositi virum.
P.	Potentem.
S.	Prudentem.
Vo.	Efficacis voluntatis.
Vi.	Virtutibus conspicuum.
Ve.	Veræ fortitudinis ideam.
G.	Gloria & honore conspicuum.
.	Differentis fortunæ providum.
♡.	Concordantem in bonis consiliis.
○○.	Contrarium pusillanimitati.
α.	Causam ingentium emolumentorum inde emanantium.
⊙.	Medii ad gloriam perpetuam capacem.
ω.	Finem salutis Reip. Patriæ, Religionis.
M.	Magnum gloria.
Æ.	Æqualem Heroibus.
Min.	Ab omni minoritate recedentem.

Fortitudo hæc præstat. Ergo.

Hæc iterum per Enneadem erotematicam examinabuntur : An detur talis virtus, Quid sit , cur sit , quanta sit , qualis sit, quomodo , ubi , quando &c. sit.

His iterum per varia exempla demonstratis , procedes ad causam finalem fortitudinis , quæ vel proprium honorem & gloriam aut præmium aliquod , emolumentumque singulare vel Reipublicæ aut Patriæ salutem , aut DEUM ipsum ejusque Ecclesiam pro fine habet. Et ecce hîc iterum ingens se campus aperit innumerorum ad propositum thema demonstrandum argumentorum ; & primò quidem per 18 principia eam deduces ut prius , hoc pacto.

Hæc virtus , quæ DEUM , Religionem , salutem patriæ pro fine habet ; illa Bona , Magna , Durans , P. S. Vo. Vi. Ve. Gl. est.

Hæc habet vera fortitudo. Ergo.

Deinde per Enneadem erotematicam dicta exanimabis : An videlicet bonum sit, periculo vitæ se exponere pro dicto fine ; Quid sit illa intentio ; cur sit , quanta sit, quàmque DEO hominibusque grata ; qualis sit , ubi sit , quando sit , quomodo sit, dictaque variis exemplis & historiis illustrabis.

Quartò , his expeditis , procedes ad causam efficientem fortitudinis , quæ est duplex , naturalis aut supernaturalis : Naturalis est ingenita hominis ad quæcunque DEI causa aggredienda generositas ; Supernaturalis est influxus divinæ gratiæ , qua imbutus homo ad nihil non arduum agendum impellitur. Quæ omnia eodem ordine & methodo , quem in præcedentibus tradidimus , juxta octodecim principiorum consequentiam & Enneadis Erotematicæ examen unà cum historiarum illustratione dilucidabuntur.

CAPUT IV.

Ufus Regule de Quanto.

Umplicat hæc quæstio omne quantum, five sit illud molis five virtutis; Angelum enim dicimus magnum, non quantitate molis, sed virtutis suæ extensione; Sic DEUM dicimus quantum; ut cum quæritur, quantus est DEUS. Respond. esse immensum, infinitum, principii & finis expertem; quæ pariter in potentiis & operationibus rerum intellectualium, quas magnas aut parvas dicimus, in considerationem veniunt; quæ non de quantitate prædicamentali, sed de substantiali seu transcendentali intelligenda sunt.

Quantitas
substan-
tialis.

Item quantitas hæc substantialis de corporalibus quoque rebus dici potest, secundum quod corpus ad prædicamentum substantiæ pertinet; ut individua hominis tantò sunt maiora, tantò perfectiora, & tantò minora, tantò imperfectiora, quoad naturalium virtutum conditionem, sic dicimus, equum minorem esse substantiam, quàm hominem; quia homo quoad rationalem vim equo perfectior est, & nobiliores excellentioresque habet essentiæ suæ differentias; sic per comparisonem equi ad formicam, dicimus equum formicâ perfectiorem, quia partes componentes formicâ nobiliores habet.

Quantitas
prædica-
mentalis.

Tandem Quantitas prædicamentalis in considerationem venit: quæ duplex est:

Continua & discreta. Prior à Logico formaliter definitur per unitatem termini, ad quem partes copulantur; & à Physico per divisibilitatem in infinitum. Discreta, tempus, motum, & numerum considerat. In continua trinam dimensionem; longitudinem, latitudinem & profunditatem expendimus, quicquid sit quantitas, quam in quolibet ente juxta gradum transcendentalem suo modo reperiri certum est.

Notandum vero, per quantitatem prædicamentalem seu materiale nos, secundum analogiam quandam & Artis nostræ analogica præcepta, in notitiam quantitatis Spiritualis, quæ in Angelo & anima potissimum considerantur, facile pervenire posse; Sicuti enim punctum se habet ad lineam, & punctum & linea ad superficiem; & punctum, linea & superficies ad corpus, ita continuas essentiæ intellectus, seu intellectuali puncto, à quo promanat, comparari potest, natura lineæ, vires superficiæ, viribus operationes, quæ uti essentiæ, naturam & vires complicant, ita corpori aptè applicari possunt. Quæ si nostris principiis adaptentur, ingentem philosophandi materiam suppeditabunt. Sed exemplis patebit veritas.

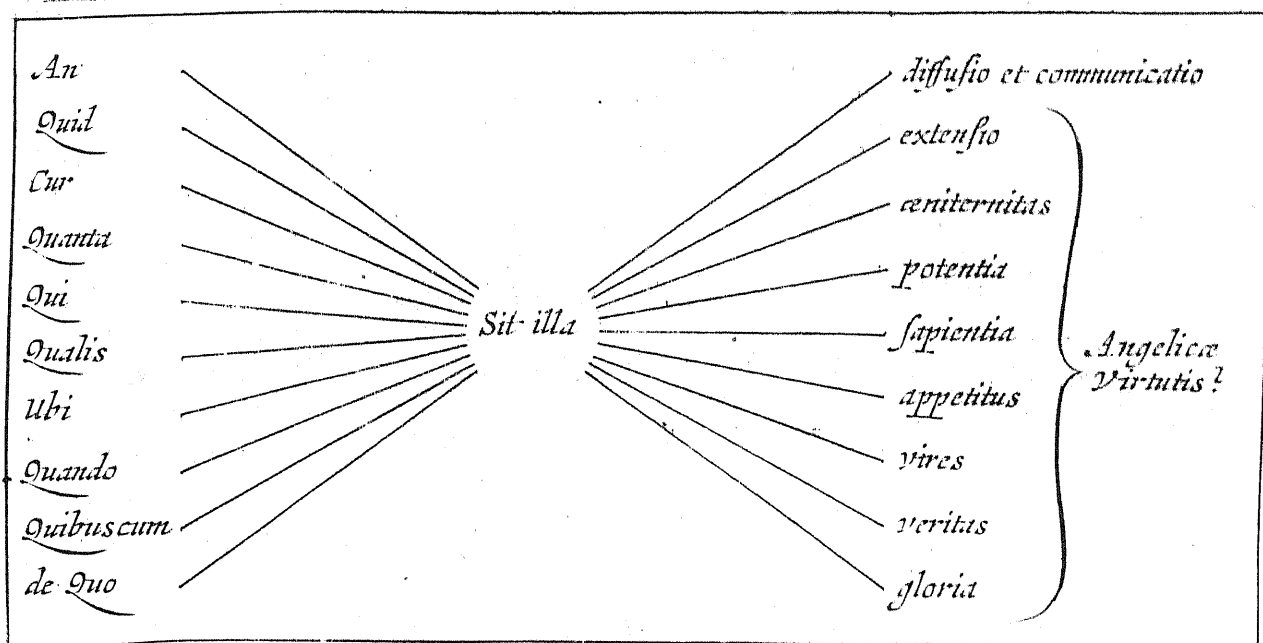
Ut si quærat primò. Quantus sit Angelus? Respondeo juxta regulas nostras.

Angelus est substantia spiritalis creata completa per se subsistens.

[B.]	Diffusiva sui.
[M.]	Extensiva sui.
[D.]	Æviternum durans.
[P.]	Summa potestate pollens.
[S.]	Intellectuali virtute omnia penetrans.
[Vo.]	Appetitiva omnium in seipso.
[Vi.]	Viribus maximis instructa.
[Ve.]	Veritate essentiæ suæ incorrupta.
[G.]	Intellectuali virtute glorificata.

Deinde

Deinde queratur.

Et primò quidem utrum sit talis communicatio in Angelo?
 Respondeo per quæstionem *Utrum*, quod sic.

B.	} Quia {	Omne bonum est <i>diffusivum</i> sui.
M.		Omnis essentia est <i>extensiva</i> sui ipsius ad operationes perficiendas.
D.		Principium habet <i>sine fine duraturum</i> .
P.		<i>Diffusivus & extensivus</i> sui ipsius, sine quibus <i>potens</i> non esset.
S.		Rerum omnium <i>Causas</i> novit.
Vo.		<i>Bonum</i> vult, appetit, prosequitur, malum detestatur.
Vi.		In operationibus magna <i>efficacia</i> pollet.
Ve.		Substantiæ suæ summam <i>firmitudinem</i> possidet.
G.		In operationibus <i>gloriosus</i> est.

Et sic de cæteris ordine quæstionibus
 procede; quæ omnia referre infiniti labo-
 ris foret.

Si porro quærat Secundo, *Quantus* sit
 intellectus humanus? Resp. quod tantus est,
 quanta sunt correlativa, in quibus ipsius ef-
 sentia fundata est, videlicet: Intellectivum,
 Intelligere, & Intelligibile; sicuti enim
 homo ex anima & corpore constituitur,

& ex hisce duabus partibus integratur, &
 consistit in eis, & per eas operatur; ita ef-
 sentia & natura intellectus consistit in suis
 correlativis, quæ sunt Intellectivum, intel-
 ligere & intelligibile, hisce enim omnes per-
 ficat operationes intellectuales; quæ omnia
 iterum nostris principiis applicata mirificè
 dilatari possunt per suprapositas quæstio-
 num particulas. *Verbi Gratia.*

Utrum	} Sit {	Communicatio.	} Intellectiva.
Quid		Extensio.	
Cur		Duratio.	
Quanta		Potentia.	
Qui		Sapientia.	
Qualis		Appetitus.	} Intelligibilis.
Ubi		Virtus.	
Quando		Veritas.	
Quibuscum		Gloria.	Sed hæc omnia fufius tractemus.

Diximus, & in Arte nostra Analogica o-
 stendimus; quomodo per analogiam quan-
 dam ex corporeis qualitatibus ad intel-
 ctuales transcendere valeamus. Et quo-
 niam de quæstione per quantum hoc loco
 agimus, videndum est, quomodo per ana-

logiam quandam, quantitatis prædicamen-
 talis species, analogica quadam methodo,
 ad abstractas & spirituales substantias trans-
 ferre valeamus. Quod ut quàm optimè fiat,
 sequentem Tabulam primò Aristam addi-
 scere necesse est.

Tabula

Tabula Analogiam Quanti continens.

Quæstiones.	Subiecta Universaliz.	Quantitas Prædicamentalis.	Quantitas Virtutis.	Quantitas Intellectualis.	Principia Absol. Relat.	Prædicamenta Decem.
An.		1. Punctum.	Esse.	Essentia.	B. =.	Substantia.
Quid.					M. ♥.	Quantitas.
Cur.		2. Linea.	Vivere.	Potentia.	D. ∞.	Qualitas.
Quantum.					P. α.	Relatio.
Quomodo.					S. ⊙.	Actio, Passio.
Quale.		3. Superficies.	Sentire.	Voluntas.	Vo. ω.	Ubi.
Ubi.					Vi. M.	Quando.
Quando.		4. Corpus.	Intelligere.	Actualis operatio.	Ve. Æ.	Situs.
Quibuscum.					G. Min.	Habitus.
De quo.						

Hæc Tabula Analogiam rerum intellectualium ad quantitatis prædicamentalis siue materiales species factam repræsentat.

Primò enim occurrit punctum, deinde linea, postea superficies, & tandem corpus; sicuti enim ex fluxu puncti fit linea, & ex hujus fluxu superficies, & ex hujus tractu corpus; ita omnium reum geneses fieri existimandum est: In Physicis enim primò esse rerum occurrit, quod puncto; secundò vivere, quod lineæ; tertio sentire, quod superficies; quarto illigere, quod solido rectè comparari potest. Quid enim aliud est esse illud naturale, quod in natura rerum consideratur primum, quàm individuum esse quoddam, à quo cuncta nascuntur, sunt, & conservantur? nisi punctum intellectuale ad actum; quæ est existentia? quid aliud linea, nisi naturæ corporeæ prolongatio seu fluxus quidam? & quid aliud superficies, nisi corporeæ naturæ ampliatio seu dilatio? & quid solidum tandem aliud est, quàm id, quod implet, & perducit ad esse corporeum. Quæ omnia pulchrè patefiunt in motu fluxus elementorum ad mixtorum genesin ordinato, in qua unumquodque eorum in sua

prioritate & naturæ simplicitate ut punctum, consideratur; in motu verò seu prolongatione siue fluxu prolongationis ad aliud elementum, ut linea; in dilatione vero & longè latèque diffusi dispersione elementi, uti superficies; & tandem in ipso confluxu complexuque omnium elementorum, uti ipsum corpus mixtum.

Quomodo verò hæc principiis nostris applicari possint, dicam. Sic itaque operare. Assumatur in exemplum Elementum aquæ, de quo quadruplex consideratio oritur.

Primò. Quid videlicet aqua sit, ut corpus simplex, & in prioritate naturæ consideratum.

Secundò. Quid sit & quomodo aqua ex simplicitate sua evolvatur, mota ad aliud elementum, cui jungitur.

Tertio. Quomodo juncta alteri elemento longè latèque se diffundat.

Quarto. Quomodo inde corpus nascatur mixtum. Atque huic quadruplici considerationi per artem adaptata principia nostra ingentem scribendi dictandique materiam exhibent. V. G.

Analogia pulchra.

De communicatione seu diffusione.
De extensione seu magnitudine.
De modo consistendi.
De potentia.
De instinctu naturali.
De appetitu.
De viribus.
De veritate.
De quiete.

Naturæ aqueæ

1. In prioritate naturæ seu ut in simplicitate sua consistit.
2. In educatione seu evolutione naturæ aqueæ à centro ad circumferentiam.
3. In dilatatione, in longè latèque diffusa mole.
4. In constitutione corporum seu mixtorum.

Quæ

Quæ per Quæstiones fufiffimè examinari possunt, uti:

An	} Sit talis	Communicatio	.
Quid		Extensio	♥.
Cur		Permanentia	○○.
Quanta		Potestas	α.
Qui		Instinctus	⊙.
Qualis		Appetitus	ω.
Ubi		Virtus	M.
Quando		Veritas	Æ.
Quibuscum		Gloria	Min.
De quo			

Quid hæc omnia sint secundum esse totale; secundum partes essentielles; secundum attributa; secundum actus: Deinde quomodo hæc omnia inter se differant, quomodo concordent, contrarianturque, quomodo causent, medient, finiant &c. docebimus, per principia respectiva ordine progrediendo.

Secundò. Hoc examine peracto procedemus paulatim à gradu entitativo quanti-

tatis, ad vegetativum, & hinc ad sensitivum & intellectivum. Ascendit autem consideratio ad gradum animæ, qui est vivere, veluti per lineam ex puncto evolutam, in quo de vita animæ vegetativæ agimus eo, quem præscripsimus, ordine & methodo; & ut uberiores discurrendi materiam obtineas, ea per decem prædicamenta Tabulæ præcedenti annexa, deduces. *V. G.*

De	<div> <div>Substantia</div> <div>Quantitate</div> <div>Qualitate</div> <div>Relatione</div> <div>Actione</div> <div>Passione</div> <div>Locis</div> <div>Tempore</div> <div>Situ</div> <div>Habitu</div> </div>	} Animæ.	Deinde. Utrum	<div> <div>Commnicet vitam corpori.</div> <div>Extendat vitam in corpore.</div> <div>Faciat vitam durare in corpore.</div> <div>Det potentiam vivendi corpori.</div> <div>Communicet instinctus.</div> <div>Det appetitus naturales.</div> <div>Tribuat virtutem operandi vitaliter corpori.</div> <div>Veraciter infit corpori.</div> <div>An quiescat, aut quo motu moveatur.</div> </div>
----	---	----------	---------------	--

Deinde iterum	<div> <div>An</div> <div>Quid</div> <div>Cur</div> <div>Quanta</div> <div>Quomodo</div> <div>Qualis</div> <div>Ubi</div> <div>Quando</div> <div>Quibus modis</div> </div>	} Sit hæc vis animæ in corpore.
---------------	---	---------------------------------

Hiscè ritè examinatis procedimus ad tertium Animæ gradum, qui est sentire, veluti per superficiem, & notat in anima substantiam sensitivam, quantitatem, qualitatem sensitivam; & sic procedendo per singula prædicamenta; ad quæ denuò applicabis principia Artis nostræ, eo prorsus modo, quo in præcedenti exemplo præstitum est; habebisque novos titulos & capita. *V. G.* De communicatione substantiali animæ sensitivæ ad corpus; de extensione ejusdem ad corpus; de duratione ejus. &c.

In quibus omnibus per enneadem quæstionum excitantur novæ propositiones tum generales, tum particulares per formalitates regularum & species earum. *V. G.* An Anima secundum substantiam possit communicare corpori sensationem? Quid sit illa communicatio? De quo sit? in quo consistat?

His quoque examinatis ascendit mens per modum profunditatis seu corporis, ad quartum naturæ gradum, qui est intelligere; in quo agitur iterum per analogiam quandam.

De facultate intelligendi	{	Substantiali	Deinde his appli- centur principia Artis nostræ, uti de	{	Communicatione	} Substantiæ intellectivæ,
		Quantitativa			Magnitudine	
		Qualitativa			Duratione	
		Relativa			Potestate	
		Activa			Vi cognoscitiva	
		Passiva			Facultate appeti- tiva	
		Durativa			Viribus	
		Locativa			Veritate	
		Situativa			Gloria	
		Habituativa				

Deinde An, Quid, Cur &c. ea per Quæ-
stiones examinando. *V. G.* Utrum vis sub-
stantiæ intellectivæ communicari possit ali-
cui, præterquam homini; quæ iterum per
decem prædicamenta discurrendo; fufius
deduci possunt, & habebis infinitam ad in-
numeros libros conscribendos materiam.

Ex hoc modo procedendi, ex corporeo
quanto ad secundum, tertium & quartum
entis gradum, pari analogia tanquam per
filum Ariadnæ deducimur ad supremum in-
tellectualis naturæ gradum, quod est esse
Angelicum, juxta supradictum quadrupli-
cem naturæ gradum. *E. Gr.* Naturam An-
gelicam scrutaturus, procede primò juxta
analogiam quandam decem prædicamen-
torum ad res corporeæ molis expertes ad-
aptatam; In qua primò Substantia, quan-
titas, qualitas, relatio, actio, passio, du-
ratio, locatio, situatio & habitatio ange-
lici esse considerabitur; Deinde hisce prin-

cipia Artis nostræ applicabuntur: videlicet
de Bonitate seu communicatione seu actu
substantiali ipsius Angeli, De M. D. P. S.
Vo. Vi. Ve. G. =. ♡. ∞. α. ⊙. ω. M.
Æ. Min. His positis singula deducenda per
quæstiones. *V. G.* An & Quid sit talis com-
municatio actus substantialis Angeli; & fi-
nito prædicamento substantiæ procedimus
ad reliqua novem prædicamenta, & singu-
la, quæ ad esse Angeli pertinent, pari pacto
discutiendo. Deinde finita discussione eo-
rum, quæ ad esse Angeli pertinent, proce-
demus ad secundum naturæ gradum, qui
vivere est; postea ad tertium, qui est fen-
tire; deinde ad quartum, qui est intellige-
re; omnia juxta memoratæ analogiæ filum:
sunt enim omnes hi naturæ gradus, suo quo-
que modo, etsi eminentiori perfectiorique
in Angelis, cæterisque Spiritibus. Ad quod
facile præstandum, Tabulam hîc annexui-
mus.

1. <i>Esse.</i>	2. <i>Vivere.</i>	3. <i>Sentire.</i>	4. <i>Intelligere.</i>
Substantia.	An.	B. =.	△.
Quantitas.	Quid.	M. ♡.	☺.
Qualitas.	Cur.	D. ∞.	⊙.
Relatio.	Quantum.	P. α.	□.
Actio.	Quis.	S. ⊙.	♂.
Passio.	Quale.	Vo. ω.	♂.
Ubi.	Ubi.	Vi. M.	☙.
Quando.	Quando.	Ve. Æ.	⏏.
Habitus.	Quibuscum.	G. Min.	⋮.

Ex hoc graduâli cognitionis progressu omnia dicta ad DEUM, rerumque divinarum
proprietas possunt per dictam analogiam detorqueri, in quantum hæc omnia in DEO
identificantur.

CAPUT V.

De Modalitate, sive de Quæstione Quomodo.

Quæstio, Quomodo, Modalitatem implicat, & subjectis universalibus, aliisque ad ea reducibilibus terminis applicari potest. In quatuor autem species dividitur.

Prima Species	Exponit modum, quo	Pars quædam totius, per se fit singulariter considerata.
Secunda Species		Partes sint in ordine ad totam.
Tertia Species		Totum fit in suis partibus.
Quarta Species		Operatio totius in alia suam transmittat similitudinem.

Verum, ut hæc omnia ritè applicentur ad Artis nostræ Regulas, Exemplum in humano corpore, caput, assumemus, quod juxta primam speciem, per se singulariter consideratur; juxta secundam verò speciem, modus ostendendus est, quem respectum habeat in ordine ad cætera totius corporis membra; juxta tertiam verò speciem, quomodo omnia reliqua membra totius corporis cum capite communicent; per

quartam denique speciem, quomodo in toto semper reluceat similitudo partis.

Dilucidaturus itaque caput humanum, vide primum modum existendi talis partis, & limitationem intrinsecæ ejus perfectionis B. M. D. P. Instinctus, appetitus, Vi. Ve. G. =. ♡. ○. α. ⊙. ∞. M. Æ. Min. quas in certa quædam capita juxta ordinem principiorum distribues ut sequitur.

Exemplum primæ Speciei Modalitatis.

De {	Perfectione Magnitudine Duratione Potestate Instinctu Appetitu Viribus Veritate Gloria	} Capitis humani.	De {	Differentia Concordia Contrarietate Causis Mediis Fine Majoritate Æqualitate Minoritate	} Capitis humani.
------	--	-------------------	------	---	-------------------

Hoc posito deduces singula per quæstiones applicatas 18. principiis. V. G.

- Per B. An caput habeat modum determinatum, in quo *communicet* cum cæteris membris, & quis sit iste modus, quare, de quo &c.
- Per M. An caput habeat determinatam *magnitudinem*? quid sit ista, quare, quanta, qualis sit, &c.
- Per D. An caput præ cæteris membris maximam *firmitudinem* adeptum sit, & quid sit ista, quare, quanta, qualis, &c.
- Per P. An caput aliquam habeat *potestatem*, & quid sit, quanta, cur, qualis, ubi, quando, &c.
- Per S. An *instinctu* naturæ talem & talem figuram habeat? quid sit ille instinctus, cur, qualis, quando, &c.
- Per Vo. An natura intenderit & appetierit illam; quid sit ille appetitus, qualis, cur &c.
- Per Vi. An *vires* capiti insint ad operationes faciendas. Quid sint illæ, cur, quales, ubi &c. ubi & copiosus campus dabitur de facultatibus & cellulis cerebri.

An verè conferat ad humanas operationes Per Ve. perficiendas.

An natura *quiescat* in tali figura capitis. Per G.

An quædam *differentia* sit capitum; in quo illa consistat; quanta sit; qualis; cur; ubi, quando, de quo &c. Ubi de complexionibus varia.

An detur *concordia* inter capita; quid illa sit; Per ♡ quanta, qualis, quare, ubi, &c.

An detur *oppositiva* quædam inter capita *contrarietas*, & dispositio; quid, cur, quanta, qualis, ubi, &c. Per ○

Unde *proveniat* talis & talis capitis proportio; quid; cur? & sic de cæteris. Per α

Ad quid caput *medium* sit necessarium ad operandum, quid, cur? &c. Per ⊙

Ad quid natura talem & talem capitis figuram *intenderit*? Per ∞

An caput unum altero *majus* sit, tum virtute, tum mole. Per M

An omnia capita sint æqualia. Per Æ.

Hisce positis, examinabis singula, per 18. principia. V. G. Ad primum: An caput habeat modum determinatum quo communi-

cet cum cæteris membris. Resp. affirmativè. Et id hoc pacto probabis.

Illa pars habet modum determinatum, sine quo cæteris membris se aptè communicare non posset.

Tale est caput humanum. Ergo.

Et sic procedendo de uno in alterum, innumerabilem discurrendi materiam obviam reperies, quæ brevitatis causa omitto.

Expedita prima Modalitatis specie, procedes ad secundam; quæ ostendit modum partium inter se ipsas. *V. G.* Quomodo caput se habeat ad collum, brachia, pectus, stomachum, cor, hepar, pulmonem & cætera ordine membra; atque adeò toties præcedens methodus multiplicabitur, quoties fit ejusdem partis ad alias comparatio; quæ rursus per principia dilatarì possunt. *V. G.*

Caput	{	Cibos communicat	{	Quæ differunt ab ea ratione, qua	{	Perficit cor.	Per B.
		stomacho.				Extenditur ad cor.	Per M.
		Cibis implet eum.				Conservat cor.	Per D.
		Sustentat eum.				Corroborat cor per spiritus animales aut vitales, qui sunt in corde.	Per P.
		Corroborat eum.					
		Et sic de cæteris.					

Unde fieri possunt diversi tituli alicujus libri. *Verbi Grat.*

De	{	Communicatione.	{	Capitis cum aliis partibus.
		Extensione.		
		Sustentatione & vivificatione.		
		Potestate.		
		Ordine.		
		Appetitu.		
		Veritate.		

Quæ omnia iterum examinari possunt per quæstiones applicatas 18. principiis.

Iterum. Caput assumi quoque poterit, tanquam totum integratum ex partibus integrantibus illud; uti ex quinque organis sensoriiis, & cellulis interioribus cerebri; in quantum scilicet virtutem suam influit partibus, ex quibus constat; partes verò illæ communicant suam unaquæque virtutem & perfectionem, per quas caput ipsum consistit; In quo uti alia est ratio ipsius capitis totalis, & alia ratio ipsarum partium componentium illud; sic dupliciter quoque tota Ars applicari potest ad ipsum caput, & hoc pacto innumeri tituli seu capita disponi possunt, ad propositionem assumptam plenius dilucidandam, applicando denuò eas principiiis essentialibus, uti de communicatione capitis ad partes, ex quibus integratur; de Extensione; Duratione &c. & per quæstiones sine numero dilatarì.

Per Tertiam speciem Modalitatis.

Et quemadmodum comparando caput ad partes suas, varii disponi possunt tituli & capita, ita per eundem ordinem comparando partes ipsius capitis ad ipsum totum caput; uti de communicatione omnium partium ad caput; de extensione partium ad totum; de conservatione partium ad totum; de ordine, potestate &c. Quæ deinde iterum per Quæstiones discutienda; ut quomodo partes existant in toto? Utrum partes possint communicare totum suum esse capiti? Quid sit talis communicatio? & sic de cæteris.

Per Quartam speciem jam quæritur, quomodo totum caput transmittat similitudinem suam, quæ potissimum elucet in generatione hominis, in quantum est actio naturalis & substantialis; vel in quantum accidentalis; cujusmodi est hominis in speculo comparentis imago. Prior innumeram philosophandi materiam tibi præbere potest. *V. G.* Utrum aliqua substantia à capite profluat, quæ virtute similitudinem capitis contineat; cujusmodi est portio seminalis, ex qua caput in generato formatur. Deinde illud per Quæstiones examinetur: Quidnam sit illa virtus, qualis, quanta, unde, cur: applicando ea deducendoque per principia, eo ordine & methodo, quam præscripsimus; primò in titulos seu capita totum argumentum dispertiendo. Uti: De communicatione similitudinaria & substantiali capitis generantis in generato. De Extensione talis similitudinis; De perseverantia in generato. De potestate; &c. Et utrum talis dari possit? Quid? De quo? in quo consistat? Eadem de similitudine accidentali dici possunt; ut dum caput per aërem in speculum transmittit similitudinem sui, five speciem; per quam notitiam traditur admiranda de speciebus à quolibet corpore emissis, notitia. Atque hæc de rerum materialium sensibilibusque indagatione sufficiant.

Per Quartam speciem Modalitatis.

Quoniam tamen nonnulla sunt entia spiritualia, quæ non habent partes componentes; ut Anima & Angelus, ideò juxta analogiam

logiam quandam partium sumi debent, cuiusmodi actus animæ, & potentiæ animæ substantiales esse possent; ed quodd Anima, sive Angelus actus purus minimè dici possit, veluti DEUS; sed actus mixtus fit cum potentia, ex qua cum actu animæ resultat tota anima. Atque hoc pacto de actu Animæ, veluti de una parte Animæ, eodem prorsus modo, quo de parte materiali egimus, tra-

ctari potest; uti de Communicatione actuali, Extensione actuali, duratione actuali, & sic de cæteris ordine principiis. Quæ iterum per Quæstiones dilucidanda sunt; per quadruplicem Modalitatis Speciem. Et finitâ materiâ de actu Animæ, ad potentiam ejusdem transeundum est, eodem ordine & methodo, qua dictum est. Quæ in sequentibus fusiùs demonstrabuntur.

CAPUT VI.

De Quæstione Quando, sive de Temporalitate.

Quæstio, *Quando*, implicat Temporalitatem, ita tamen, ut æternitatem æviternitatemque minimè excludat. Quomodd itaque res in tempore, quomodd in æviternitate, quomodd in æternitate sint, dispiciendum restat.

Tempus variè considerari potest; uno modo, pro mensura durationis creatæ incorruptibilis; & sic æviternitatem includit. Alio modo strictè sumitur pro mensura durationis motus & rei permanentis generabilis & corruptibilis; & definitur à Philosopho, numerus motus secundum prius & posterius; seu mensura discretiva & determinativa durationis motus, secundum quod iste per prius & posterius correspondet mensuræ seu durationi, quæ motum mensurat secundum prius & posterius; & hoc Tempus seu mensura dicitur esse tanquam in subjecto, in primo motu Coeli, qui est veluti mensura reliquorum motuum, & actionum temporalium, quæ in inferioribus fuit. Tale autem tempus secundum rationem formalem dicitur esse ratio discretiva

animæ, quâ anima animadvertit prius & posterius in motu, & quibusdam aliis operationibus; Secundum rationem verò materiale dicitur motus, quâ motus est materia, super quam, & in qua demonstratur duratio temporis, ut fit in motu & defluxu arenæ seu aquæ in clepsydra, per quem anima discernit horam, quam sine fluxu arenæ deprehendere non posset; atque aded tempus nil aliud fit, quàm duratio seu mora motus ab anima numerante, in quantum mediante motu mensurat continuationes vel durationes aliorum.

Atque ex hoc motu tota dependet temporis distributio, in sæcula, lustra, annos, menses, dies, horas, minuta. Æviternitas verò definitur mensura durationis rerum incorruptibilium, quæ uti principium habet sui, sic fine caret. Cujusmodi sunt, Angelus, Anima rationalis, Materia. Æternitas verò est interminabilis vitæ possessio tota simul & perfecta; seu duratio quædam indeficiens & omnino immutabilis, cujus esse est semper totum. Et de hisce tribus, hic paucis per Paradigmata acturi sumus.

CAPUT VII.

De Tempore sive de Quæstione Quando.

Quæritur itaque primò, Quando homo propriè sit? Respond. per quatuor species Regulæ Quid. Hominem esse quandò est totum esse corporale & spirituale absolutum hominis. Secundò, quandò forma & materia uniuntur. Tertiò, quandò exercet operationes homini convenientes; quandò transmittit aliquam sui similitudinem in alium.

Notandum hoc loco, hanc Regulam Quæstionis de *Quando*, alias quatuor Quæstionum Regulas involvere; & sunt Regulæ de Quid, de quo, regula modalitatis, & instrumentalitatis, ex quibus nascuntur 15. modi quærendi per Quando, qui sunt ejus

species. V. G. Si quærat; Quando sit homo in esse suo naturali?

R. per primam Regulam de Quæst. *Quid.* Tunc hominem esse completæ perfectionis, quandò totum esse hominis absolutum est.

R. iterum per secundam speciem Regulæ *Quid.* Tunc esse hominem completè perfectum; quando formæ & materiæ perfecta facta fuit unio.

R. per tertiam speciem Regulæ *Quid.* Tunc dicimus esse hominem perfectum, quando inclinationes & proprietates naturales ei insunt.

R 3

Et per

4. Et per quartam speciem regulæ *Quid*.
Quando corpus aliquam actionem edit in alio.
5. Per Regulam, de *Quo*, quæ materialitatem notat, & triplex est: *Primitiva*, *Derivativa*, *Possessiva*, ita Respondetur.
6. Primò. Tunc esse hominem, quando causatur & generatur ab alio.
6. Secundò. Quando partes derivantur & uniuntur in eo.
7. Tertiò. Quando corpus hominis possidetur ab alio, vel ipsum possidet aliquid.
8. Item per Regulam Modalitatis suprà traditam. R. 1. Tunc esse hominem, quando pars hominis modificatur & determinatur.
9. 2. Tunc, quando pars ordinatur ad alias.
10. 3. Quando totum esse hominis integratum est.
11. 4. Quando sui emittit similitudinem.
- Per Regulam verò instrumentalitatis, cum quo.
- R. 1. Tunc hominem esse, quando est instrumentum parziale corporis hominis.
2. Quando sunt plura instrumenta tanquam partes instrumentales corporis hominis.
3. Quando totale instrumentum corporis hominis.
4. Quando emittit similitudinem sui.
- Per has Regulas pari prorsus rationeprehenditur ratio temporis, per essentiam rei in Regula per *Quid*: per materialitatem rei in Regula, De quo; & per modalitatem & instrumentalitatem in Regula, Cum quo. *V. G.*
- Ubicunque quædam, quæ materialiter durant, reperiuntur, necesse est, ut tempus sit, per quod ipsa durent & mensurentur. Sed homo durat materialiter. Ergo.
- Si verò dicta velis ad principia Artis applicare, conficies octodecim capitum argumentum, quo totius temporis ratio enodetur. *V. G.*

- B. 1. De actu & communicatione temporis in esse absoluto corporis humani.
- M. 2. De magnitudine temporis, quo in utero formatur homo.
- D. 3. De præcisa conservatione temporis in eo.
- P. 4. De potestate temporis in formando corpore humano, ubi de primorum membrorum genesi.
- S. 5. De ordine temporis in tali esse absoluto.
- Vo.Vi. 6. De appetitu & instinctiva vi temporis ad expellendum.
- Ve. 7. De veritate & infallibili temporis regula considerando ordinem naturæ.
- G. 8. De quiete seu gloria temporis, absoluto corpore.
- II. 9. De differentia temporis in corporis fabrica, ubi de novimestri & octimestri partu.
- ♡. 10. De concordantia temporis ordinaria in novimestri genesi.
- ∞. 11. De contrarietate temporis in corpore formando.
- α. 12. De principiis & causis formationis.
- ⊙. 13. De mediis in eo ritè formando.
- ω. 14. De fine quem intendit natura per tempus.
- M. 15. De majoritate temporis, sive de excessu durationis foetus in utero.
- Æ. 16. De aequalitate temporis in ordinaria mora foetus in utero.
- Min. 17. De defectu temporis, quo foetus ante vel post tempus editur.

Horum deinde capita singula per Quaestiones examinabuntur ordine. *V. G.*

An actus & forma temporis sit in absoluto esse corporis humani.

Quid sit, & qualis sit talis actus temporis.

Cur sit; quantus sit; quomodo sit; ubi sit; &c.

Et deinde hæc iterum deducuntur per quatuor species Regularum *Quid*, De quo, Quando, Cum quo.

Ex quibus ritè discussis immensa resultabit de formalitate temporis notitia, seu de modo existendi in tempore, quæ est propria ratio, quam Regula, *Quando*, intendit.

His ritè discussis & examinatis, à materialibus & temporalibus ascendimus ad modum considerandi ea, quæ sunt æviterna; ut sunt Anima, Angelus, Materia; quæ omnia iterum examinabuntur per 15. species, *Quando*, paulò ante adductas; cujusmodi sunt quæ sequuntur.

1. De esse absoluto.
2. De partibus componentibus essentialibus.
3. De inclinationibus & proprietatibus.
4. De actibus exterioribus.
5. De creatione.
6. De derivatione seu constituentibus partibus angelicè consideratis.
7. De possessione, quomodo possideatur & possideat Angelus.
8. De actu & potentia, quæ sunt partes.
9. De concursu unius partis ad aliam.
10. De totalitate Angeli absoluta & determinata.
11. De emissionem similitudinis à tali totalitate.
12. De Angelo, in quantum habet potentias, quæ sunt intellectus & voluntas.
13. De concursu instrumentorum partialium.
14. In quo est totale instrumentum.
15. De actione totali emissiva similitudinis sui.

Angeli vel Animæ.

Hæc Capita iterum fusissimè dilatarì possunt per eorundem applicationem ad 18. principia & Quæstiones, distribuendo ea in nova Capitula & titulos, veluti assumpti argumenti rivulos quosdam. V. G.

1. De actu & communicatione æviternitatis in esse absoluto.
2. De magnitudine æviternitatis in eo.
3. De duratione æviternitatis in eo.
4. De potestate, ordine, appetitu. Vi. Ve. G. =. ♡. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. Æviternitatis in eo.

Quibus positis applicabuntur Quæstionum supra adductarum Regulæ, de Quid, de Quo, Quando, Cum quo, & emerget denuò innumerabilis discurrendi materia.

V. G. Per Regulam primam de Quid. Utrum æviternitas possit mensurare esse Angelicum & communicari illi. Quid sit talis Communicatio; Cur, De quo, &c.

- B. Deinde. An sit æviternitas ex parte termini infinita?
- M. Quid sit illa infinitas? qualis?
- D. An sit duratio quædam successiva, an non? Quid sit illa duratio?

An sit in potentia, an actu tota? & quid sit illa potentia ante actum?

P.

An æviternitas sit comprehensibilis?

S.

An omnia appetant æviternitatem?

Vo.

An, & quænam vis sit æviternitatis?

Vi.

An verè tempus involvat.

Ve.

De gloria æviternitatis. Et sic de =. ♡. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. Æviternitatis.

G.

Tandem discussa Temporis & æviternitatis natura & essentia, transeundum ad ipsam æternitatem, qui DEUS est, interminabilis tota simul & perfecta vitæ possessio, indeficiens, immutabilis, indivisibilis, à nullo creaturæ intellectu comprehensibilis; possumus tamen secundum analogiam quandam dictorum 15. modorum essendi, uti ad corruptibilem in tempore, ita ad DEI in æternitate existentis notitiam pervenire; atque adeò totam de æternitate materiam in certa capita dicto modo redigere; quæ deinde discussa & stabilita per 18. principia, quæstionumque species, interminam dabunt differendi materiam.

Tituli seu Capita Argumenti de æternitate, per 15. modos essendi in æternitate.

1. De esse totali.
2. De coessentialibus, Tivum, are, bile.
3. De Attributis intrinsecis.
4. De actu.
5. De principio sine principio.
6. De derivatione.
7. De possessione.
8. De ratione per modum partis.
9. De ratione per modum partium ad totum nostro modo intelligibilem.
10. De ratione, qua per modum instrumenti partialis consideramus.
11. De ratione, qua per modum concursus instrumenti partialis ad aliam partem consideramus.
12. De ratione considerationis per modum instrumentalem totalem in aliis.
13. De modo emissionis similitudinis in alia.

Æternitatis in æternitate.

Atque

Atque per hosce 15. modos, fusam habebis disputandi materiam, si eam rursus ad 18. principia applicatam per quæstiones agitaveris; in titulos totam resolvendo materiam juxta seriem principiorum. *V. G.*

De { Actu & bonitate essentiali Infinita duratione Duratione & simultanea permanentia. Potestate Instinctu Appetitu Virtute Veritate Gloria	} Æternitatis.	De { Differentia Concordantia Contrarietate Causis & Principio Medio Fine Majoritate Equalitate Minoritate	} Æternitatis.
---	----------------	--	----------------

Hæc si denud per Quæstiones ordine examinâris, tot ac tanta tibi de æternitate dicenda occurrent, quanta vasto volumine comprehendi non possint. *V. G.*

- B. Utrum sit actus & communicatio æternitatis, respectu æternitatis & temporis?
- M. Utrum se extendat æternitas secundum aliquem modum ad æterna & temporalia?
- D. Utrum duratio æternitatis possit inveniri in re æviterna & temporali? Sive utrum aliqua creatura æviterna possit esse ab æterno.
- Deinde per Regulas, de Quid, de Quo, Quale, Quantum, Quando, Cur. &c. Ordine omnia & singula examinanda sunt.
- Quæ omnia, non uti in creatis rebus fit,

DEO applicari debent; sed uti dixi, per analogiam quandam rerum creaturarum finitarumque ad infinitum; hoc enim, quicquid in creatis rebus perfectionis existit, & reperitur, in se eminenter continet; operamurque juxta modos durationis æternæ, abstrahendo & removendo ab ea omnem imperfectionem; ut proinde hi modi solummodò modificent & dirigant intellectum nostrum ad divina attributa cum ea reverentia & humilitate, qua decet, investiganda; quomodo DEUS in æternitate, hoc est, in se ipso fit & existat. Atque hæc de Regulis Quando sufficiant.

C A P U T VIII.

De Regula Quæstionis, Quale.

Quæ complicat hæc Regula omnes qualitates rerum tam corporalium, quam spiritualium; Quemadmodum enim in Regula de Quanto duplicem constituimus quantitatem, molis & virtutis; ita pariter hîc duplicem adstruimus qualitatem; aliam incorporeis, aliam corporeis rebus competentem: quarum utramque iterum duplicem statuimus: aliam intrinsecam & essentialem: aliam extrinsecam, appropriatam & accidentalem. Hoc pacto propria & primaria qualitas intellectus est intelligibilitas, cum qua intellectus est habituatus; estque eidem intrinseca & essentialis, sine qua intelligere nequiret; atque in hac disponitur species intelligibilis, & recipit quandam similitudinem intelligibilitatis interioris & substantialis, ut possit ab intellectu intelligi; ex qua procedit extrinsecum illud intelligere, quæ est substantialis intelligibilitas intellectus; illa autem quæ reperitur in specie intelligibili, accidentalis est, accidit enim speciei intelligi-

bili illuminari ab intrinseco lumine intellectus, & hoc pacto fit intellectio, à qua actione seu qualitate primariò & essentialiter denominatur qualis: Est enim primaria & secundaria qualitas, ut patet in igne, cui primò convenit essentialiter esse calidum, secundariò verò esse siccum; quæ omnia ut planè enucleentur.

Nota, in Elementis proprias considerari qualitates veluti formas quasdam. *V. G.* In Terra siccitatem; frigiditatem in Aqua; in Aëre humiditatem, in igne caliditatem; secundum quas unumquodque istorum elementorum formaliter consistit. Hoc pacto, quando Terra communicatur aquæ, recipit ab aqua frigiditatem; quando aëri, humiditatem; quando igni, caliditatem; quando ignis Terræ, recipit ab ea siccitatem; & hujusmodi qualitates superventaneæ dicuntur extrinsecæ & appropriatæ. Sed vide, quæ de hisce fusiùs in Arte Combinatoria de Combinatione Elementorum tradidimus; Ex hisce enim mixtionibus, quicquid in corporeo

poreo Mundo spectatur, componi necesse est. Sed ut ad nostrum institutum propius accedamus; jam videamus, quomodo per Regulam de *Quale*, ingentem nobis de quocunque mixto philosophandi materiam comparemus, tum ad dicendum, tum ad scribendum opportunam.

Si itaque de Terra nobis sermo futurus

esset, primò in Capita quædam referes omnia illa; quæ essentialiter & formaliter Elementum Terræ constituunt; cujusmodi est siccitas, sine qua nec concipi nec consistere potest; forma ejusdem essentialis corpulentiam & soliditatem omnibus reliquis mixtis corporibus tribuens; quæ juxta principia nostra ita dispones.

B.	De	Actu seu <i>bonitate</i> siccitatis Terræ.
M.		<i>Magnitudine</i> siccitatis, in quantum omnia alia corpora solida facit.
D.		<i>Duratione</i> , in quantum omnia subsistere facit.
P.		<i>Potentia</i> in coagulandis corporibus.
S.		<i>Instinctu</i> , quo fugit humidum.
Vo.		<i>Appetitu</i> ad unionem partium.
Vi.		<i>Viribus</i> , quas exerit in constitutione mixtorum.
Ve.		<i>Veritate</i> consistentiæ ejus.
G.		<i>Quiete</i> & gloria in loco sibi proprio.
= ♡. ∞. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. Siccitatis Terræ.		

Hæc deinde per quæstiones examinabuntur. *V. G.*

An siccitas sit actus formalis Terræ? quid sit illa? Qualis? Cur? Ubi? &c. Et sic de cæteris ordine titulis examinandis procedendum est, per quos intellectus quærendo & investigando propriam & essentialem qualitatem Terræ, discurret. Et Modus, qui de elemento Terræ dilatando hîc traditus est, erit instar fili Ariadnæ ad investigandum eodem modo cæterorum elementorum naturam, proprietatem & qualitates essentielles. Sed de his fusiùs in Medicina Combinata.

Diximus de Qualitatibus elementaribus, jam de qualitate animi & corporis, quarum

illam Logici dispositionem & habitum, hanc, formam & figuram nominant, agemus; quarum utramque pulchrè pariter per Artis nostræ principia deduces hoc pacto: Si *V. G.* agendum esset, de qualitate essentiali ipsius dispositionis aut habitus, aut de accidentali qualitate in ordine ad diversos actus, possumus hæc omnia dilatare per nostra principia eo modo, quo in præcedenti exemplo ostendimus. Idem fieri potest in forma & figura. Sed exemplo res patebit luculentius.

Quæritur itaque de Habitu, uti est radicata qualitas, firmata & immobilis sive diffculter mobilis ad operandum. De hac qualitate hosce titulos juxta principiorum ordinem formare poteris.

B.	De	Communicatione seu actu formali,	Talis Habitus.	De	= ♡. ∞. α. ⊙. ω. M. Æ. Min.	Talis Habitus.
M.		Extensione & magnitudine,				
D.		Duratione,				
P.		Potestate,				
S.		Instinctu,				
Vo.		Appetitu,				
Vi.		Virtute,				
Ve.		Veritate,				
G.		Gloria,				

Juxta hos titulos singula per Quæstiones examinabis hoc pacto.

- B. An detur actus formalis, seu *bonitas* habitus.
M. An *extendatur* ad operandum.
D. An possit immobiliter *durare* in operatione.
P. An habeat aliquam *vim instinctivam* ad operandum.
S. An proprie *appetat* cognoscere.
Vo. An *vires* habeat ad operandum.
Vi. An *verè* sit radicata qualitas.
Ve. An & in quo *quiescat*.
G. An differat, concordet, contrarietur, causet, mediet, finem intendat. &c.

Deinde quid hæc omnia, cur, quomodo, ubi, quibuscum, de quo sint. Quæ omnia eodem ordine formæ & figuræ applicanda sunt.

Et quoniam in intrinsecis qualitatibus dispositio semper præcedit habitum, In extrinsecis verò, forma figuram; In iis disquisitionis tuæ argumentum auspicaberis semper à dispositione, in his à forma.

V. G. Sit tractandum de forma substantiali hominis, quæ est anima; hanc ita deduces per nostra principia.

S

De for-

De forma, quæ est rationalis anima, dices esse

Maximum bonum.
Extensam definitivè in corpore.
Duratione æviternam.
Potentem in operationibus.
Sapientiæ acquirendæ studiosam.
Appetitivam multipliciter.
Viribus summis præditam.
Veritate essentiæ firmatam.
Gloriosam in fine, quem semper intendit.

B.
M.
D.
P.
S.
Vo.
Vi.
Ve.
G.

De forma corporis pulchra, dices esse

Donum DEI singulare.
 Proportionatam.
 Durabilem.
 Potens allectamentum.
 Quam omnes cognoscere appetunt.
 Illicias amoris divini.
 Virtute magna præditam.
 Veram.
 Gloriosam.

B.
M.
D.
P.
S.
Vo.
Vi.
Ve.
G.

Turpem contra per opposita hisce describes.

Deinde per Quæstiones singula exami-
 nabuntur, ut in præcedentibus dictum fuit;
 ubi transgressio fieri potest sanè per oportuna de dispositionibus naturalibus aut moralibus in anima aut corpore; quales sint ex parte corporis dispositiones, quas habet per vires naturales operando; & in anima inclinationes ad nonnulla opera quasi sibi naturalia; Sunt enim virtutum omnium semina nobis quasi insita, quæ quando in opus transfluunt, dicuntur extendi, & dicuntur dispositiones; quando verò immobiliter si-
 ve difficulter mobiles insunt animæ, dicuntur habitus; dispositiones quidem ex parte corporis dicuntur inclinationes respectu prædominantis elementi, quibus ad taliter & taliter operandum disponitur anima: hoc pacto sanguinis temperamentum disponitur ad ea, quæ lætitiæ; Melancolicum ad ea, quæ tristitiæ & mœrorem; Cholericum ad jurgia; Pituitosum ad somnum & inglu-
 niem. In quibus si immobiliter perseveret, nascitur habitus difficulter mobilis.

Atque quadruplex hæc qualitas, Dispositio, habitus, forma, figura, non tantum

ad animæ humanæ formam & figuram transferenda sunt, sed & ad formas rerum inanimatarum, vegetabilium & sensitivarum applicari scitè possunt.

Quod si nobis ad altiores naturæ gradus procedendi animus sit, poterimus hæc eadem juxta Artis nostræ analogicæ præcepta, Angelicæ quoque naturæ applicare, & in Angelo formam & figuram Angelicam, dispositiones & habitus Angelorum ad operandum; tametsi enim hæc qualitates in Angelica natura non reperiuntur per modum supradictum in materialibus, secundum tamen analogiam quandam, seu metaphoricos sensus omnia facile adaptari possunt. Quin imò juxta dictos analogicos conceptus, vel ipsi Divinæ naturæ, hæc omnia suo modo, non accidentaliter, sed substantialiter & divinè applicari poterunt. *V. G.*

De forma DEI.

De figura DEI, in quantum filius est imago Patris.

De dispositionibus divinis, quæ tot sunt, quot sunt attributa.

De habitu divinæ naturæ.

Quibus nobis per

B.^{rem}
M.^{rem}
D.
P.
S.
Vo.
Vi.
Ve.
G.

Influit

Omnia bona.
 Omnem excellentiam.
 Durabilem consistentiam.
 Ut quod possumus, possimus.
 Lumen ad intelligendum.
 Appetitum ad volendum amandumque.
 Virtutes naturales, morales, supernaturales.
 Firmitudinem & constantiam.
 Quietem & felicitatem.

Ex his denique novi tituli formari possunt.

De communicatione & actu Deitatis.

De M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Quæ deinde ulterius discutiantur per Quæstio-

nes. *V. G.* Utrum talis communicatio & actus reperiuntur in DEO? Quid sit? De quo sit? Ex quibus patet, quantam nobis disceptationis congeriem per hujusmodi Artis nostræ præcepta comparare queamus.

§. IX.

§. IX.

De Regula Quæstionis Ubi, sive de Localitate.

Triplici modo res esse in loco possunt. Repletivè, Definitivè, Circumscriptivè.

Primo modo DEUS Opt. Max. est; quia omnem locum implet, ita ut impossibile sit, locum esse, quem non impleat, & hoc pacto non continetur à loco, nec dicitur esse in loco, quia videlicet immensivè infra & supra Mundum est, sustentans eum, supra Mundum regens, intra Mundum conservans, extra Mundum sua virtute ambiens; neque in loco est definitivè, in aliquo loco determinato, cujusmodi locus competit Angelis, qui ita sunt in uno loco, ut non possint esse uno & eodem temporis instanti in alio; neque circumscriptivum Ubi DEO

competit, cum illud proprium rerum corporearum & loco commensuratarum sit; & sic definitur: *Locus* est superficies corporis immediata & ambiens locatum; & sic dicuntur esse in loco corpora circumscriptivè, occupativè, commensurativè, dimensionè & quantitativè; Et hoc ubi est vel generale; quando videlicet una superficies multa alia continet locata; uti primum Cœlum continet omnia inferiora & intra se conclusa; in loco communi non est necessarium, ut superficies universalis omnia intra eandem conclusa immediatè circumscribat, unde & improprie locus dicitur; Particulare verò ubi est, quando una superficies unum tantum locatum continet & circumscribit, ut superficies ambiens hominem. Tunc tam secundum Ubi generale, quàm particulare aliquid in loco esse potest quindecim modis.

Quomodo Deus existat.

1. Quando esse *absolutum* rei est sub aliquo superficie circumdante tale esse.
2. Quando partes *essentiales componentes* essentialisque alicujus entis sunt sub tali superficie.
3. Quando inclinationes & propensiones entis sunt sub ea inclusæ.
4. Quando ens operatur intra eandem superficiem.
5. Quando primitivum entis verificatur sub ea.
6. Quando componitur & constituitur ex his partibus intra eam.
7. Quando possidetur à tali superficie.
8. Quando est pars locata intra talem superficiem.
9. Quando simul concurrit in collectione cum aliis partibus.
10. Quando in sua totalitate circumscribitur ab ea.
11. Quando extra se intra eandem emittit similitudinem sui.
12. Quando in ea est veluti pars & instrumentum operationum materialium.
13. Quando secundum generalitatem suæ totalitatis ambitur à loco communi.
14. Quando cum aliis concurrit.
15. Quando instrumentaliter intra eam emittit similitudinem sui.

Ex hisce abundantissimam de Ubi, discurrendi materiam tibi comparabis, si ea per principia dilatâris, & dilatata per Quæstiones examinâris; videlicet ea omnia in capita disponendo juxta principiorum seriem.

B.	De	Necessitate loci generali.
M.		Extensione ejusdem, & an infinitum se extendere possit.
D.		Conservatione & immobilitate loci generalis.
P.		Potestate loci generalis in influendo in inferiora.
S.		Ordine locatorum intra eum. Et sic de cæteris.
		Instinctu, virtute, veritate, quiete loci generalis.
Item =.		Differentia à loco particulari.
♡.		Unione corporum intra eum locatorum.
⊙.		Contrarietate locatorum intra eum.
α.		Causalitate locatorum.
⊙.		Intermediis locis particularibus intra generalem contentis.
ω.		Fine generalis loci.
M.		Majoritate, Aequalitate, Minoritate locatorum intra eum.

Quæ si per Quæstiones examines, in immensum abut argumentorum congeries. V. G. Per =.

Utrum locus essentialiter differat diffusionem & extensionem sui à particulari loco? Quid illa sit? Quomodo fiat? Quare sit, quanta & qualis, ubi? &c.

Utrum differat extensionem, durationem, potentiam, ordinem, instinctu naturali, virtute, veritate?

Utrum concordet, contrarietur, principiet, mediet, finiat &c.

Quid sint illa in alio loco communi? quid agant in eo?

Exposuimus modos effendi loci generalis, jam particularis loci modi effendi describendi sunt; qui quidem totidem sunt, quot modi effendi loci generalis; ita ut eodem ordine & methodo ea applicare possis loco particulari, quâ universali.

V. G. Titus dicitur in loco esse. Quæritur igitur quomodo immediata ambiente eum superficie circumscribatur.

Rx. 1. Quia *absolutum* esse Titi est intra eam.

2. Quia partes *componentes* Titi sunt in ea.

3. Quia inclinationes, propensiones seu habitus Titi sunt intra eandem *permanentes*.

4. Quia *actus* immediatus contingendi talem superficiem particularem est intra eam.

Et sic de cæteris ordine modis effendi in loco procedes, ea applicando Tito in loco particulari constituto.

Quæ octodecim principiis applicata novam dabunt disceptandi materiam; ut de communicatione loci particularis ad Titum, de extensione, duratione, potestate, ordine, &c.

Iterum de differentia loci particularis Titi à quolibet alio. De concordia, contrarietate, principio, medio, fine, &c. Deinde per Quæstiones singula investigabis: utrum videlicet locus particularis circumscribat Titum; in quo consistat illa circumscriptio; & sic de cæteris Quæstionibus.

Porro possunt hæc ex Artis Analogicæ præceptis secundum quandam analogiam etiam applicari ad Angelos. Et primò quidem formando titulos de singulis. V. G.

Argumenta per analogiam loci quantitativam Ubi Angelicum.

B. 1. Utrum *necessariò* Angelus in loco sit definitivè; In quo consistat Ubi definitivum Angeli.

M. 2. De *Extensione* Angeli in loco; Utrum & quomodo sit definitivè in loco.

D. 3. De *duratione* in loco definitivo, & quomodo persistat in loco tali.

P. 4. De *potestate* in loco definitivo, & quomodò in eo operetur.

S. 5. De *ordine* ad eum locum; an verè commensuretur loco materiali.

Vo. 6. De *appetitu* ad locum. An appetat unum præ alio.

Vi. 7. De *virtute* in loco. Quomodo & quid operetur in tali loco.

Ve. 8. De *veritate*. An verè possit dici, Angelus est hîc, vel alibi.

G. 9. De *gloria*. An Angelus verè sit in loco immobilis, an se contrahat & extendat in eo.

Et eodem modo hæc principiis Respectivis applicabis. An differat quoad loca Angelus; an concordet; an semper habeat eandem extensionem in loco, & quâ se extendere possit.

Hisce ostensis ex Ubicatione Angelica ascendes secundum eandem analogiam ad Ubi repletivum DE I Opt. Max. illud per 18. principia deducendo.

Argumenta ex analogia quam ad Ubi DE I.

B. De communicatione repletiva per influxum *bonitatis*.

M. De *extensione* ejus infinita per præsentiam.

D. De repletionem æterna per *conservationem*.

P. De *omnipotenti* repletionem per administrationem.

S. De *sapienti* & ordinata repletionem per providentiam.

Vo. De *amabili* & suavi repletionem per *amorem*; quo diligit opera sua.

Vi. De *virtute* repletiva omnium, vires singulis præbendo.

Ve. De *veritate* repletiva, dans omnibus esse.

G. De *gloriosa* repletionem, dans omnibus quietem in suis operationibus.

II. De *differentia* repletivi Ubi. Aliter enim implet Cœlum, aliter elementa, aliter vegetabile, sensitivum, Hominem, Angelum, omnia multipliciter.

♡. De *unione* repletiva DE I cum rebus, quas implet.

☉. De *contrarietate* repletiva Ubi, DE I, expellente malum.

Et sic de aliis. In quorum quolibet per Quæstiones, novam parabis disputationis materiam.

Ut, quid sit replere omnia. An DEUS in omnibus sit omnia. Cur DEUS omnia repleat; quantus, qualis, quid conferat. Sed hæc de Quæstione localitatis sufficiant.

CAPUT IX.

Regula Quæstionis de Quo.

Quemadmodum per Regulam	{	Utrum.	Existentia rei,	}	inquitur. Ita per Regulam, <i>de Quo</i> , potissimum inve- stigatur rerum materia.
		Quid.	Formalitas & essentia,		
		Quare.	Finis,		
		Quantum.	Quantitas.		
		Quale.	Qualitas rerum,		
		Quando.	Duratio,		
		Ubi.	Locus,		
		Quomodo.	Modus,		
		Cum quo.	Instrumentum,		

Habet autem hæc Regula tres Species.

I. Species de Quo. Prima dicitur Primitiva; quia per eam prima & universalia attributa cujusque rei per omnia causarum genera inquirimus. Ita Intellectus, Memoria, Voluntas, sunt à seipsis primitivè, nec ab alio intellectu, memoria, voluntate dependent.

II. Species. Secunda Species dicitur Derivativa; quando videlicet quærimus, unde aut de quo aliquid sit, resultet, aut fiat. Ut cum quæritur, unde sit intellectus, de quo sit derivativè? Respond. quod sit de suis intrinsicis correlativis, intellectivo, intelligibili & intelligere, ex quibus tanquam ex actu & potentia resultat intellectus. Item, unde est aurum? Respond. esse derivativè de suis elementis & à materia auri seu metallica, à forma seu aureitate, à quibus tanquam à partibus componentibus resultat aurum. Hoc pacto Homo est ex corpore & anima rationali corpori simul juncta.

III. Species. Tertia Species dicitur Possessiva. Ut cum quæritur, cujus est intellectus? Respond. Hominis. Cujus equus? Domini, qui possidet equum. Et juxta hanc speciem non tantum quæritur de his, à quibus res possidetur essentialiter, tanquam attributis ejus rei essentialibus; sed de his quoque, quæ accidentaliter possunt eidem rei verè applicari. V. G. Leo dicitur possideri essentialiter ab animali, quod ejus est essentielle attributum; & Leo flavus dicitur possideri à flavedine, quæ hîc accidentaliter Leoni attribui potest, & à proprio domino, qui supra leonem accidentaliter dominium habet.

Hinc veluti per scalam quandam ascendimus ex his per modum possessionis ad ea, quæ reperiuntur in eadem re per modum compositionis seu derivationis, & ab his ad ea, quæ sunt in re per modum primitivitatis. V. G. Per Regulam de Quo, Titus est possessivè rationalis, quia hujusmodi attributum illi essentialiter competit per hominem; & derivatè sive compositivè, ex anima rationali & corpore; & tandem primi-

tivè, de animali, vivente, corpore, substantia, ente, de primis videlicet principiis, ex quibus ens constat. Hoc pacto omnia, quæ Tito essentialiter competunt, demonstrare possumus, ascendendo ab infimo gradu ad supremum, per demonstrationem Quia; uti fecit Aristoteles, & descendendo à summo ad infimum per demonstrationem, propter Quid, ut fecit Plato.

Hoc pacto per descensum demonstratione propter Quid, Titus est derivativè de bonitate; quia perfectus est in sua essentia individuali.

Per Synthesin.

Si ergo est à bonitate, ergo est ab entitate; quia ei formalitas communicatur entis.

Si ab entitate, ergo est de ente.

Si de ente, ergo de substantia per se subsistente; substantia enim facit, ut per se subsistat.

Si de substantia per se subsistente, ergo & de corpore; quia facit illum longum, latum, profundum. Resolutio quæstionis.

Si de corpore, ergo de vivente, quia vita Tito est essentialis.

Si de vivente, ergo de sensitivo, quia hîc naturæ gradus pariter ipsi est essentialis.

Si de sensitivo, ergo de animali.

Si de animali, ergo de homine, quia formaliter per humanitatem Titus constituitur homo.

Est igitur Petrus derivativè homo ex anima & corpore constans, tanquam ex partibus essentialibus componentibus ipsum.

Ergo est de animali, quia participat sensationem.

Ergo de vivente, quia participat vitam.

Ergo de corpore, quia triplici dimensione constat.

Ergo de substantia, quia per se subsistit.

Ergo de ente, quia est.

Ergo de bonitate, quia bonum est esse, & malum non esse.

Ex quo patet, Cur Aristoteles dixerit, Demonstrationem propter Quid procedere

ex primis notionibus; descendendo enim demonstratur effectus per suam causam, si-
ve principia universalia; ascendendo con-
trà, causâ per suum effectum, seu per de-
monstrationem, Quia.

Hoc pacto de quolibet individuo cujus-
cunque speciei ratiocinari poteris per Re-
gulam de Quo.

COROLLARIA.

Ex hisce patet primò, Quomodo per
Quæstionem De Quo, de universo Natu-
ræ ordine ratiocinari valeas. Ut cum quæ-
ritur, à quo Terra possideatur, si-ve conti-

neatur. R. ab Elementari sphæra ambien-
te; hæc à fidereo, & hoc ab empyreo Coelo.
Anima ab Angelo, Angelus ab Archangelo,
hic à Virtutibus, & hæc à Potestatibus, & sic
ordine progrediendo usque ad apicem to-
tius sublimitatis, qui D E U S est omnia con-
tinens.

Secundò. Hoc pacto possumus confide-
rare singulas tum Angelorum, tum majoris
Mundi, omniumque in eo contentorum per-
fectiones, à D E O contineri, à D E O deri-
vari, à summis usque ad infima. Verùm
quia hæc omnia in Arte Analogica profe-
cuti sumus, hic immorari nolumus.

P A R S III.

ARS MAGNA APPLICATA
Per Paradigmatismos Universales.

S I V E

CLAVIS ARCANORUM

Q U A

Ad omnium Scientiarum, Artium & facultatum
intima penetralia, aditus paratur.

P R Æ F A T I O.

Remissis Regulis aliisque in præcedentibus Libris ad Artis enucleationem
necessariis, modò quod unice hucusque desideratum fuit, D E O dante præ-
stabitur, ut videlicet quæ omnium intelligibilium rerum rationes huic appli-
cari possint, & quomodo inde quilibet mediocris etiam ingenii uberrimam
disserendi, scribendi disceptandique de quolibet rei scibilis argumento, mate-
riam haurire possit, per 20. Capita, variis paradigmatum speciminibus ex omni scientia
selectis demonstramus; Et ut cum optata methodo & ordine progrediamur, prius hanc
Quæstionem, Utrum talis Ars universalis dari possit, & an ad scientias acquirendas ne-
cessaria sit, per Artis nostræ Regulas paulò ante traditas, agitandam existimavimus. Sit
itaque.

C A P U T I.

Utrum Ars universalis sciendi quam hic supponimus dari, ad scientias
acquirendas utilis sit & necessaria.

Espondetur, quod sic; & ita per
principiorum nostrorum conse-
quentiam deducitur.

Considerentur primò factæ pro-
positionis termini; Utrum, enim, statum
rei indicat, in utramque partem disceptabi-

lem; Ars ad principium Sapientiæ deduci-
tur, universalis ad transcendentiam prin-
cipiorum sub se multa continentem; ne-
cessarium verò ostendit id, sine quo res
esse non potest. Quibus præmissis sic argu-
mentor.

1. Per B.

1. Omne quod largitur perfectam cognoscendi sciendique rationem per principia
 Per B. universalia, id est utile & necessarium non quidem necessitate absoluta, sed
 medii, ad scientias acquirendas. Et sic semper intelligimus.
 Ars generalis *perfectam* cognoscendi sciendique rationem largitur.
 Ergo est utilis & necessaria.
 Major vera est, Minor probatur. Quia sine principiis universalibus nulla parti-
 cularis scientia perfecte possidetur; Debet ergo dari Ars universalis, quæ per
 principia universalia id præstet; Sed alia non est, quæ hoc præstet, nisi Ars
 generalis. Ergo Ars generalis perfectam sciendi rationem largitur; Ergo uti-
 lis & necessaria.
2. Illud, cujus principia se *extendunt* ad omnes inferiores scientias, quas universali
 Per M. suo ambitu continet, est utile & necessarium.
 Hoc facit Ars generalis per principia sua universalia. Ergo est utilis & necessaria.
 Ratio Minoris est; quia cum principia Artis generalis transcendant omnia reli-
 quarum scientiarum principia, Ergo sine illis inferiora plenè intelligi non pos-
 sunt. Est ergo necessaria.
3. Illud quod summam in demonstrando *firmitudinem* generat in intellectu ob prin-
 Per D. cipiorum generalitatem & evidentiam, id est necessarium.
 Hoc facit Ars nostra generalis. Ergo. Quia principia quantò sunt universaliora,
 tantò evidentius veritates rerum demonstrant.
4. Illud est necessarium, per quod *intellectus* plenè *poteat* dirigi & regulari ope prin-
 Per P. cipiorum universalium.
 Hoc fit per Artem nostram. Ergo. Ratio Minoris patet.
5. Illud quod perfectam scientiam in *intellectu* parit, est necessarium.
 Per S. Hoc facit Ars nostra generalis. Ergo.
6. Id quod adeptis omnibus scientiis particularibus adhuc *desiderant* earum professo-
 Per Vo. res, est necessarium iisdem.
 Sed adeptis scientiis in particulari quilibet desiderat universalitatem entis & prin-
 cipiorum ejus, quod nec Logica per secundas intentiones, nec Metaphysica
 sub sola materia intelligibili omnia considerans advertit & sola ars generalis
 hoc præstat; Ergo est necessaria.
7. Illud est necessarium, quod *virtute* sua perennem quandam & perpetuam confi-
 Per Vi. derationem non materiâ & principiis destitutam parit in intellectu.
 Hanc tribuit Ars generalis. Ergo est necessaria.
8. Illud est necessarium quod scientiarum *veritatem* plenè manifestat & dilucidat.
 Per Ve. Hoc facit Ars generalis. Ergo est necessaria. Ratio Minoris est, Quia uti sub-
 jectum particularis scientiæ ad supremum & generale ei conveniens reducit, id
 est, per specificam considerationem ad genericam Artis trahit; ita perfectio-
 nem quoque scientiarum parit.
9. Id quod perfecte *quiescere facit* intellectum in adeptione scientiæ particularis, id
 Per G. est necessarium ad particularem scientiam acquirendam.
 Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Minoris. Quia dum omnia, quæ confi-
 derantur in particulari scientia per Regulas generales & modos quærendi
 communes demonstrat, inde detectam Veritatis evidentiam præ omnibus aliis
 scientiis, quæ id præstare non possunt, demonstrat.

Per Principia Respectiva Argumentum hoc pacto urgebis.

- Per =. Id quod ostendit plures *Differentias* & conditiones subjecti scibilis in scientia parti-
 culari ejusque proprietates variis viis & rationibus demonstrat, est necessa-
 rium.
 Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Minoris: Quia tale subjectum particula-
 re usque ad communem & supremum gradum entis per scalam naturæ subli-
 mat & in diversis gradibus à particulari remotis diversimodè considerat, ma-
 nifestando plurima per viam universalitatum, ad quam particularis scientia
 pertingere non potest.
- Per ♡. Illud quod scientiæ cognitionem & notitiam *Conjungit*, applicatum aliis scien-
 tiis, id est necessarium.
 Hoc præstat Ars generalis. Ergo. Ratio Minoris; quia particulares scientias
 universalitate sua dirigit.

Per o-o.

Per \circ . Illud quod *tollit & separat ignorantiam* objecti scibilis à scientia particulari, est necessarium.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Min. Quia sua methodo & ordine communi considerationem scientiæ particularis enodat & explicat, hauriendo ab eo plures notiones, quàm scientia particularis possit.

Per α . Illud quod *causat* generalem alicujus scientiæ notitiam, eamque animat, exponit, ampliatque, est necessarium.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Min. Quia per Regulas generales detegit amplitudinem cujusque scientiæ particularis, omnes ejus conditiones & proprietates explanando.

Per \odot . Illud quod plura diversaque *media* ad sciendum suppeditat, est necessarium.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Min. Quia gradus communes & supremos entis objecto scibili manifestat, novasque notiones per diversas considerationes locorum Artis subministrat.

Per ω . Id quod varios *fines* in aliqua scientia particulari demonstrat, id ad eam addiscendam necessarium est.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Quia detegit non tantum varias objecti scibilis conditiones & proprietates, sed & generales essentiellesque objecto scibili priores indicat.

Per M . Illud est necessarium scientiæ, quod non solum adæquatam ejus notitiam cum & Min. suo *minori* & objecto scibili specifico manifestat, sed quod scibile ipsum simpliciter representat.

Hoc facit Ars generalis. Ergo.

Atque hisce argumentis per 18. principia deductis, artem hanc necessariam esse demonstramus.

Si quis porro ea per Quæstiones earumque species examinare velit, is

Per Q.	<i>Utrum.</i>	Fusiùs dictam necessitatem deducet. An videlicet, se extendat ad possibilia, impossibilia, contingentia, necessaria?
	<i>Quid.</i>	Quod sit ejus totale objectum, quæ partes essentielles, quæ inclinationes, qui actus?
	<i>De quo.</i>	Quænam sint ejus principia & causæ.
	<i>Quare.</i>	Quænam sint ejus causæ, efficiens, formalis, materialis, finalis.
	<i>Quantum.</i>	Quænam sit continuïtas & discretio in objecto scientiæ.
	<i>Quale.</i>	Quænam ejus sint appropriatæ qualitates & attributa.
	<i>Quando.</i>	Quænam ejus sit duratio, localitas, modus & instrumenta.
	<i>Ubi.</i>	
	<i>Quomodo.</i>	

Quæ iterum per applicationem ad principia factam, innumerabilem præbent discurrendi materiam. Sed paucis usum explicemus. Artem itaque necessariam dicimus.

1. Per B. Quia ingentia ad omnes scientias acquirendas *emolumenta* communicat.
2. Per M. Quia *integram* latitudinem scientiæ alicujus particularis per reductionem particularium principiorum ad universalia manifestat.
3. Per D. Quia *firmitatem & stabilem* certitudinem producit in animo scientis, dum primos fontes, ex quibus veritates in qualibet scientia derivantur, aperit.
4. Per P. Quia indicat, quid unaquæque scientia *possit*, per universalem demonstrandi rationem.
5. Per S. Quia dirigit *intellectum* circa particularem scientiam occupatum in ordine ad communem notitiam notionemque scientiæ ab omnibus scientiis participatam; hac enim omnes scientiæ concinnantur, nasciturque inde mirabilis illa totius Encyclopædiæ nexus & methodus.
6. Per Vo. Quia per se *amabilis & desiderabilis* est, eo quod ea utens, summa suavitate rapitur, dum nexum scientiarum omnium per eam intelligit.
7. Per Vi. Quia *vires & operationes* cujusvis scientiæ, quosnam videlicet fructus edat, quæ emolumenta conferat, ostendit.
8. Per Ve. Quia omnes *veritates* scientiæ particularis exponit, quæ latent eos, qui modum nesciunt, seque nequeunt per principia universalia ultra determinata, scientiæ particularis principia provehere.

9. Per G.

9. Per G. Quia in hac sola ob principiorum universalium evidentiam intellectus *quiescit*.
10. Per =. Quia omnium rerum *differentias* scientiarumque circa objecta *diversitatem* aperit.
11. Per ♡. Quia *harmoniam* & concinnitatem rerum omnium, uti & *connexionem* unius scientiæ cum altera manifestat.
12. Per ○●. Quia *contrarietates* & *oppositiones* tam in unaquaque scientia particulari, quàm in omnibus aliis occurrentes per eam cognoscuntur.
13. Per α. Quia *causas principiorum* manifestat, dum cognoscuntur priora & generalia principia, ex quibus ea, quæ in particulari scientia considerantur, deducuntur.
14. Per ⊙. Quia innumera *media* ad discurrendum de quolibet proposito argumento, subministrat.
15. Per ω. Quia *finem* ultimum demonstrat in scientia intentum.
16. Per M. Quia *majorem* & evidentiozem notitiam de objecto particularis scientiæ in animis hominum imprimit.
17. Per Æ. Quia *adequatum* uniuscujusque scientiæ objectum sive totam objecti scibilibus æqualitatem ostendit.
18. Per Min. Quia in unaquaque scientia *limitatam* cognitionis sphaeram ostendit.

Sed objiciet forsam hoc loco non nemo.

1.
Per B.

Omnia bona particularia includunt in se generalia, sub quibus implicite continentur. Ergo videtur supervacanea scientia universalis.

Respond. Quod quamvis in notitia particularis scientiæ generalia considerata per eam sint quasi inclusa & implicita, illa tamen non apparent & manifestantur iis, qui carent Arte generali, cum altioris considerationis sint, quàm ut particularis scientia ad ea pertingat.

2.
Per S.

Illam Ars necessaria minimè videtur, quæ scientiarum particularium notitiam non exprimit neque advertit.

At talis est Ars generalis. Ergo. Quia solum communia & universalia tractat, neque ad inferiora descendit, in quibus scientiæ particulares versantur.

R. Tametsi Ars primò & per se circa generalia versetur, habet tamen suas Regulas & principia, quæ facile scientiis particularibus applicari possunt, quemadmodum in sequentibus variis speciminibus ostenditur.

Si Ars generalis esset necessaria & utilis, id esset, quod particulares omnes ab ea dependeant, ab ea dirigantur & comprehendantur.

3.

Sed hoc est impossibile. Ergo. Quia tunc cognita universali, sine difficultate cæteræ omnes cognoscuntur, quod fieri non potest, cum particulares specifica & propria objecta habeant, de quibus non agit Ars generalis.

R. Quemadmodum multa individua sub una specie; ita, & particulares scientiæ sub una generali Arte continentur; ac proinde à Regulis superioris scientiæ possunt dirigi tanquam à superiori principio; neque inde sequitur, scitâ universali scientiâ inde notitiam statim particularium scientiarum haberi; cum Ars generalis primò & per se non nisi solum universalia, non verò ad omnia particularia & specifica objecta particularium scientiarum se extendat; hæc enim specialem requirere indaginem notius est, quàm dici debeat.

C A P U T II.

De modo, quodlibet Thema sive Theologicum sive Philosophicum ita juxta Artis nostræ Regulas disponendi, ut inde quivis innumerabilem scribendi dicendique copiam acquirat.

VT Lector Curiosus Artis nostræ methodum plenè & perfectè cognoscat, hoc loco specimen dabimus, quod sufficientissimam instructionem præbebit, quomodo in aliis quibuscunque assumptis thematis procedendum sit; atque adeò loco Exemplaris habendum est, juxta quod in aliis propositis quæstionibus dirigatur Artista. Non servit autem hoc tantum Theologis Scholasticis ad propositiones formandas, sed & Scriptori-

bus, ut ex hoc addiscant, quomodo & quo ordine assumpti, quaecunque tandem illud sit, argumenti sive thematis materiam, ad copiosè & amplè tum scribendum, tum docendum, disponere debeant; & quomodo tandem posita ichnographia assumptum argumentum denuò per 18 principia cæterasque Artis Regulas discutiendum & in innumeras quæstionum farragines ampliandum dilatandumq; sit. Paradigma sive specimen thematis dilucidandi: Christus est Deus & homo.

T

P A R A -

PARADIGMA THEOLOGICUM.

Thema Operis.

Christus DEUS Homo. Sive, de Christi Excellentia.

DISPOSITIO I.

Titulorum sive Capitulorum per 18. principia disposita.

1. B.	} De	Bonitate & perfectione Christi, & Incarnationis Verbi.
2. M.		Magnitudine & Excellentia Christi.
3. D.		Generatione Christi <i>æterna</i> & <i>temporalis</i> .
4. P.		Potentia sive potestate Christi.
5. S.		Sapientia & Scientia Christi.
6. Vo.		Voluntate Christi.
7. Vi.		Virtutibus Christi tum supernaturalibus tum naturalibus moralibus, & de gratia Christi.
8. Ve.		Veritate Christi.
9. G.		Gloria Christi.
10. =.		Differentia Christi quoad divinam & humanam naturam & quoad cæteras creaturas.
11. ♡.		Unione divinæ & humanæ naturæ in unitate personæ.
12. ∞.		Contrarietate seu oppositione actuum & passionum in Christo.
13. α.		Verbo incarnato <i>principio</i> & <i>causa</i> omnium.
14. ⊙.		Mediatione Christi inter DEUM & homines, inter intellectualem & corpoream creaturam.
15. ω.		Fine ultimo, qui Christus est, in quem omnia resolvuntur.
16. M.		Majoritate Christi in quantum ad dona naturalia, quibus superat omnes.
17. Æ.		Æqualitate Christi tum respectu Patris, cui consubstantialis, tum respectu humanitatis, ad reliquas hominum conditiones.
18. Min.		Minoritate Christi, in quantum homo respectu Patris, & ob passionem & mortem.

Vides hic ante omnia totius operis ichnographiam in titulos & capita digestam, proposito argumento quovis modo dilatando mirè oportunam, cum in ea quicquid de Christo dici & concipi potest, implicite contineatur. Verum jam ulterius videndum est,

quomodo omnia ista capita & tituli ad omnia, quæ de Christo quæri in Scholis solent, dilatari & extendi possunt; hoc autem per 9 Regulas Quæstionum paulò ante expositas nullo negotio consequeris. Verum ut omnia ad oculum intuearis, fit;

DISPOSITIO II.

Thematis per Quæstiones, earumque species dilatatio.

Primo itaque per Quæstionem, *Utrum*, quæritur:

1. B. An Christus sit essentialiter *bonus* & *summum* bonum.
2. M. An Christus sit *ubique*, an loco *coextensus*, eique commensuratus, tam extra quam intra Sacramentum Eucharistiæ.
3. D. An Christus fuerit ab *æterno*, aut potuerit esse ab *æterno*.
4. P. An *omnipotentia* Verbi fuerit communicata humanitati Christi; an creare & annihilare potuerit.
5. S. An Christus habuerit aliquam *scientiam* præter divinam; an in quantum homo fuerit *omniscius*; an habuerit infusam, an acquisitam aut experimentalem scientiam.
6. Vo. An in Christo una vel duæ fuerint *voluntates*; an voluntas in Christo fuerit sensu-
fualis; an liberum arbitrium in Christo; an conformis Voluntati DEI.
7. Vi. An Christus fecerit *miracula*, & qua *virtute*; an dæmones ejecerit, coelestia immutaverit, aquam in vinum mutaverit, &c.
8. Ve. An Christus *veritas æterna* dici debeat, an quoad hominem falli, aut an peccare potuerit.

9. G. De

9. G. De *gloria* Christi tum ratione divinitatis tum humanitatis; An gloriosus in via, five an viator & comprehensor simul fuerit.
10. =. An divina & humana natura in Christo fuerint *distinctæ*, an una in unitate personæ.
11. ♡. An *unio* divinæ & humanæ naturæ in Christo; An illa sit quid creatum, an maxima unionum; an facta in natura, an in persona, an sit composita an unita accidentaliter; an facta per gratiam; an Verbum assumpserit humanam naturam passivam; an hominem, an abstractam ab individuis: An corpus & cætera accidentia corporis assumpserit.
12. ∞. An Christus habuerit *contrarietatem* in voluntate aut intellectu; an in sensu, ubi de communicatione idiomatum.
13. α. De *causalitate* Incarnationis Christi, de principio efficiente, formali, finali, materiali.
14. ⊙. An Incarnatio fuerit *medium* ad generis humani salutem, an ad peccatum & destructionem operum satanæ.
15. ω. An *conveniens* fuerit, Christum incarnari, an necessarium; an si homo non peccasset, D E U S fuisset incarnatus.
16. M. An Christus *major* sit omnibus creaturis simul sumptis; an *contractum maximum* & absolutum; an complicit in se universam naturam creatam; an Christus majorem gratiam habeat, quàm omnes homines simul sumpti.
17. Æ. An Christus sit *aqualis* & consubstantialis Patri.
18. Min. An *minor* Patre; ubi de passione Christi & morte cæterisque humanæ vitæ miseriis assumptis agitur.

DISPOSITIO III.

Discussa Quæstione de *Utrum*, procedes ad Quæstionem *Quid*, Titulos seu Capita juxta 18. principia recensita hoc pacto disponendo.

Q. de Quid. Per	B.	Quid sit	<i>Bonitas</i> in Christo quoad esse totale, quoad actus intrinsecos & essentielles, quoad operationes & proprietates, & dona naturalia & supernaturalia, ubi copiosè de gratia Christi.
	M.		<i>Extensio</i> Christi, tum quoad bonitatem, quem Mundo contulit, tum quoad <i>locum</i> ; quomodo <i>extensus</i> sit, tum extra, tum intra Eucharistiam.
	D.		<i>Duratio</i> Christi, an, quod semel assumpsit, dimiserit vel dimissurus sit; ubi de anima separata post mortem; de sacerdotio Christi æterno.
	P.		<i>Potentia</i> Christi, & in quo consistat.
	S.		<i>Scientia</i> in Christo; in quo consistat Sapiencia & scientia in Christo; ubi de multiplici Christi scientia.
	Vo.		<i>Voluntas</i> in Christo, five illam consideres ut divinam, five humanam.
	Vi.		<i>Vis</i> ista mirifica in Christo.
	Ve.		<i>Veritas</i> propriè in Christo, & in quo consistat.
	G.		<i>Gloria</i> Christi, & in quo potissimum consistat.
	=.		<i>Differentia</i> Christi tum inter D E U M, tum inter homines cæteros.
	♡.		<i>Unio hypostatica</i> in Christo, & in quo consistat.
	∞.		<i>Contrarietas</i> in Christo, respectu voluntatis & voluntatis passionumque quænam oppositio.
	α.		Christus, in quantum se dicit <i>principium</i> .
	⊙.		<i>Mediatio</i> Christi inter D E U M & homines.
	ω.		Quid Christus intenderit Incarnatione sua, quis <i>finis</i> Incarnationis.
	M.		In quo consistat <i>majoritas</i> Christi essentialiter.
	Æ.		In quo <i>aqualitas</i> .
	Min.		In quo <i>minoritas</i> .

DISPOSITIO IV.

Per *Quæstionem*, Quomodò.

Per	B.	Quomodò, Quibus modis	Christus <i>perfectus</i> fuerit in omni perfectionum genere.
	M.		<i>Extenderit magnitudinem</i> bonitatis suæ & perfectionis.
	D.		Christo <i>inextiterint</i> dona extrinseca & habitus supernaturales.
	P.		<i>Potentiam</i> suam exeruerit in miraculis, in gratiarum concessione.
	S.		Quis modus fuerit <i>scientiæ</i> Christi, circa omnia, quæ concernebant ipsum ratione officii Judicis.
	Vo.		Christus <i>voluerit</i> alia extra se, & an mala?
	Vi.		<i>Virtutes</i> exercuerit, tum morales, tum phyficas, tum supernaturales.
	Ve.		Christus <i>falsa</i> cognoverit, quomodo contingentia, possibilia & impossibilia.
	G.		Christus fuerit <i>gloriosus</i> in carne mortali & passibili.
	=.		Quis modus <i>differentiæ</i> Christi, ratione habituum naturalium.
	♡.		Incarnatum verbum <i>unitum</i> sit humanæ naturæ; an unio facta in persona, an in natura; an accidentaliter, an composita dici possit unio; an idem quod assumptio, an per gratiam, aut merita præcedentia.
	○○.		Verbum assumpserit <i>contraria</i> , an præter animam & corpus, aut partes integrantes corporis.
	α.		Verbum unitum sit corporeæ naturæ oppositæ divinæ, & quomodo sit <i>caput</i> Ecclesiæ, hominum & Angelorum.
	⊙.		Operatus sit ad salutem omnium, quomodo Sacramenta <i>media</i> salutis instituerit.
	ω.		<i>Finem</i> semper, qui est gloria & glorificatio hominum procuraverit.
	M.		<i>Major</i> sit omni creatura, & quomodo corpoream & spirituales naturam in se complicit.
	Æ.		Christus sit rerum omnium <i>aqualitas, mensura, nexus</i> .
	Min.		<i>Minor</i> dici possit respectu reliquorum hominum; an Christus plura passus sit, quàm omnes homines; de humilitate Christi.

DISPOSITIO V.

Per *Quæstionem*, Cur?

B.	Cur	Christus incarnatus sit? & an <i>Conueniens</i> fuerit, & an necessaria fuerit aut libera Incarnatio; an aliquod inde <i>bonum</i> Deo accesserit.
M.		Verbum corpus <i>quantum</i> , terrenum & corruptibile assumpserit.
D.		<i>Durabile</i> in <i>omnem aternitatem</i> .
P.		Christus <i>potentiam</i> suam in miraculis præstandis non semper exeruerit, sed tantum ultimo tempore vitæ suæ.
S.		Non <i>revelaverit arcana</i> & <i>secreta</i> naturæ, Mundi constitutionem & Fabricam; Cur Solam doctrinam Spiritus hominibus contulerit.
Vo.		Nonnullos <i>permiserit</i> damnari, nonnullos salvari; ubi de prædestinatione.

Hoc pacto titulos & Capita deduces per ordine succedentia tam absoluta quàm Respectiva principia.

DISPO.

DISPOSITIO VI.

Per Quæstionem, Quantum?

B.	} Quantus	Christus fuerit in <i>bonitate</i> tam in genere naturæ quàm moris ; & an bonitatem & gratiam habuerit infinitam.
M.		Fuerit Christus ratione loci , tum extra , tum intra Sacramentum Eucharistiæ ; An se possit <i>coextendere</i> omnibus , an replicare se.
D.		Sit in <i>duratione</i> ; an <i>æternus</i> dici possit.
P.		In <i>potentia</i> . An Christus <i>potuerit</i> naturam immutare quoad essentias rerum ; an creare , an annihilare.
S.		Fuerit in <i>sapientia</i> & <i>scientia</i> ; utrum omnia actu cognoverit ; an omnia præterita , præsentia & futura.
Vo.		Fuerit in voluntate ; an omnes homines efficaciter salvos <i>voluerit</i> , an non ; & cur ? Et sic de cæteris.

DISPOSITIO VII.

Per Quæstionem, de Quale.

- B. Qualis fuerit *bonitas* & *perfectio* in Christo ; an accidentalis , an substantialis ; an physica , an moralis.
- M. Qualis fuerit *magnitudo* Christi ; an se *extenderit* ad omnia.
- D. Qualis fuerit *duratio* operationum in Christo ; an semper in plena & perfecta operatione intellectualem constiterit , sive dormiens sive vigilans.
- P. Qualis fuerit *potentia* Christi ; an absolute *potuerit* omnia ; an infinita creare potuerit.
- S. Qualis fuerit *scientia* Christi ; an acquisita , an infusa , an experimentalis ; an DEUM comprehenderit ; an anima Christi in Verbo *cognoscat* omnia , possibilia , impossibilia , infinita , an infinita actu.
- Vo. Qualis fuerit in Christo *voluntas* ; duæne an una ?
- Vi. Qualis sit *operatio* Christi ; an una , an duæ respectu duplicis naturæ ; an meritoria.
- Ve. Quale corpus verbum assumpserit ; an *verè* humanum , an omnia *verè* quæ ad integritatem corporis pertinent , assumpserit , ut quatuor humores , ossa , carnem , pilos &c.
- G. Qualis fuerit *gloria* Christi ; in corpore mortali ; qualis in corpore *glorioso* ; an sedeat ad dextram Patris ; & quid hoc sit.
- =. Qualis *differentia* Christi à cæteris hominibus , quoad nativitatem , vitam , mores , cæterasque humanas operationes , & necessitates.
- ♡. Qualis fuerit in Christo potentiarum , tum interiorum , tum exteriorum *concordantia* , & *unio*.
- ☉. Qualis *contrarietas* in Christo , qualis sit communicatio idiomatum.
- α. Qualis sit Christus , in quantum est *primogenitus* omnis creaturæ.
- ⊙. Qualis sit *mediatio* Christi.
- ω. Qualis sit Christus quoad passionem , crucifixionem & mortem suam ; an ante mortem Christi Redemptio humani generis *completa* fuerit.
- M. Qualis fuerit *majoritas* Christi.
- Æ. Qualis *aqualitas*.
- Min. Qualis *minoritas* ; ubi de defectibus Christi ratione fitis , famis , frigoris , caloris , defatigationis , mæroris ; & quomodo hæc in glorioso corpore consistere potuerint.

DISPOSITIO VIII.

Per Quæstionem, Ubi & Quando.

- B. Ubi , & quando Verbum sit incarnatum ; An , Quomodo & Cur in utero Virginis ; cur non in principio Mundi , aut in fine.
- M. Ubi , Christi , in Utero Virginis ; an fuerint *circumscriptivum* , an *definitivum* ; an media quadam ratione ; cur infantile corpus suscepit.
- D. *Quamdiu* fuerit in utero Virginis , quomodo nutritus ; an sicuti reliqui homines primò fuerit instar embryonis , an perfectis organis.
- Et hoc pacto procedes per reliqua principia , quærendo juxta eorundem ordinem titulos & capita.

DISPOSITIO IX.

Per Questionem, De Quo & Unde.

Unde Christus fuerit, in quantum DEUS,
& unde in quantum homo?Utrum B. Virgo verè DE I genitrix dici
possit, & quomodo & cur?

An ex stirpe Adæ.

An anima Christi fuerit creata ante cor-
pus.

An unita corpori uno & eodem instanti;

& sic de cæteris; quæ, ne longior sim,

Lectori curioso disponenda relinquo.

Habet, hîc, Lector modum disponendi
Libros, uti de Christo, sic de quocunque
alio subjecto, de quo opus aliquod medi-
taris.Si porrò Christum cum novem Subjectis
universalibus comparare velis, ita procede.

Christus ut homo *divinorum* attributorum fuerit particeps.
Christus major fuerit *Angelis*, an eorundem naturam assumere potuerit,
in quantum Verbum; an caput *Angelorum*.
Christus *cælestibus* influxibus fuerit subditus; an in corpus ejus egerint, an
aliquam complexiōnem contulerint.
Christus verè ex 4 *Elementis* fuerit compositus; an & qualem complexio-
nem habuerit.
Verbum, totius *humani* generis naturam assumpserit; an in esse abstracto,
an in specifico, aut individuali.
Christus verè fuerit *animal*, & quomodo *sensitiva* natura in eo extiterit;
an unita Verbo.
Verbum, verè *vegetativam* naturam assumpserit; an *plantali* virtute nutri-
tum fuisse dici possit; quomodo, & cur.
Corpus habuerit *elementale*, terrenum, corruptibile.
Christus intra 9 *Categorias* poni possit; an verè fuerit quantus, qualis, re-
lativus, tum ad personam Verbi, tum ad reliquas personas; an agens,
patiens, & sic de cæteris, dici possit.

Habes hîc Lector titulos & capita o-
mnium earum rerum quæ de Christo dici &
scribi possunt; verbo, infinitam penè de to-
to Incarnationes mysterio docendi scriben-
dique materiam; Restat ut jam ea amplian-
di dilatandique modum & rationem uno at-

que altero Exemplo doceamus; Quot e-
nim capita sunt, tot de eo disputationes in-
stitui poterunt, quas omnes ex nostris prin-
cipiis Regulisque supradictis adornabis,
eo, qui sequitur, modo. Sit itaque prima
Quæstio.

PARADIGMA II.

An Christus verè & propriè homo fuerit?

R. Quod sic. Et hoc pacto probatur.

Per	{	B.	{	Omne quod	Habet <i>essentiales</i> ad hominem constituendum rationes, id homi- nem esse necesse est. Christus eas habet. Ergo.
		M.			Ex <i>partibus componentibus</i> homini competentibus, essentialiter di- stinctis <i>componitur</i> & <i>integratur</i> , anima videlicet rationali & materia, id hominem esse necesse est. Christus est talis. Ergo.
		D.			<i>Firmam</i> & <i>durabilem</i> homini convenientem consistentiam habet, id hominem esse necesse est. Christus hanc habet. Ergo.
		P.			<i>Potentias</i> tum interiores tum exteriores ad operandum humano more requisitas habet, id hominem esse necesse est; Christus id habet. Ergo.
		S.			<i>Scientiam</i> habet, <i>dividit</i> , <i>componit</i> , <i>infert</i> , comparatis per sensus notitiis, id hominem esse necesse est. Christus habuit talem scientiam. Ergo.
		Vo.			Perfectum & <i>liberum</i> operationum suarum <i>arbitrium</i> habet, id ho- minem esse necesse est. Christus hoc habet. Ergo.
		Vi.			<i>Facultates</i> & <i>vires</i> habet humanis operationibus congruentes, id homo est. Christus has habet. Ergo.
		Ve.			<i>Intellectum</i> habet <i>conformem rebus</i> , quas concipit modo humano, is homo est. Christus habet. Ergo.
G.	<i>Finibus</i> rerum cognitis in iis perfectè <i>quiescit</i> & <i>gloriatur</i> , homo est. Christus id habet. Ergo.				

Per =.

Per	{	Omne quod	=.	<i>Differentem</i> habet membrorum situm, differentes sensus tum interiores, tum exteriores, ad ratiocinandum aptos, id hominem esse necesse est. Christus hoc habet. Ergo.
			♡.	<i>Concordiam</i> habet membrorum ad totum, & obediētes sibi habet potentias tam interiores quàm exteriores, id homo est. Christus id habet. Ergo.
			○○.	<i>Contrarietatem</i> habet quoad corpus ratione temperamenti, & quoad animam libertatem habet actionum suarum exequendarum & non exequendarum, homo est. Christus hoc habet. Ergo.
			α.	<i>Principium</i> est operationum suarum, id est, <i>causat</i> omnes illos effectus, qui propriè homini competunt, homo est. Christus hoc habet. Ergo.
			⊙.	Cognoscit <i>media proportionata</i> ad finem, is homo est. Christus cognoscit &c. Ergo.
			ω.	<i>Finem ultimum</i> appetit, variisque ratiociniis in eo tandem quiescit, id homo est. Christus id habet. Ergo.
			M.	Quantò quis perfectior est in operationibus suis, tantò <i>major</i> homo est. Christus talis est. Ergo.
			Æ.	Quandocunque operationes alicujus <i>aquantur</i> communibus hominum operationibus, id hominem esse necesse est. Christus habuit omnia communia cum hominibus excepto peccato. Ergo.
			Min.	Communibus humanæ naturæ <i>miseriis</i> , uti necessitatibus humanis & <i>morti</i> expositum est, id hominem quoque esse, necesse est. Christus talis fuit. Ergo.

Ex quibus singulis patet, Christum perfectum hominem fuisse. Hisce declaratis, procedes jam ad Quæstionum Regulas, quarum ope omnia, quæ in dictis propositionibus difficultatem annexam habent, facile dissolvere poteris. *V. G.* Utrum Verbum omnia ea, quæ homini competere possunt, per unionem hypostaticam, unitam Verbo, assumpserit? ut sunt quatuor humores, sudor, pili, & similia. Quid, & in quo ista assumptio consistat; utrum ista assumptio competat Patri, & Spiritui Sancto? Christo in quantum homo; quanta, qualis fuerit ista assumptio?

His pariter expeditis procedes ad novem subjecta essentialia: Utrum Verbum assumere potuerit naturam Angelicam; Utrum purè sensitivam, vegetativam aut elementarem naturam; quæ omnia per dicta 18 principia deduces; Deinde per Artem Analogicam; quantus fuerit Christus comparatione facta ad Angelos, & ad reliquas creaturas; cujusmodi sunt: quomodo leoni, bovi, agno, viti, petra comparatus sit; quæ denuò ingentem farraginem propositionum offerunt. Tandem procedes ad virtutes & vitia eo ordine, quem Alphabetum continet, per antithesin quandam ea exagitando.

Nota hoc loco, omnes titulos in præcedenti Catalogo positos dicto modo deduci posse. Quod si quispiam Majorem aut Minorem negaverit, statim tibi sese offerent

argumenta, ad ea quæ probata sunt, stabilienda. *V. G.*

Si quis objiceret; Christus non fuit purus homo, Ergo non perfectus homo. Ratio Antecedentis; quia non fuit à semine humano; Ergo non perfectus.

R. Essentiale hominis non consistere in eo, quod sit ex semine humano; alioquin Adam primus homo, homo verus & perfectus non fuisset, quod erroneum est; & hoc pacto infinitis modis variare poteris; Exempl. gratia: perfectionem hominis in Christo facile variaveris comparando eum cum reliquis attributis tum absolutis, tum respectivis, subjectisque universalibus, deinde mixtione propositionum in præcedentibus classibus positarum. *V. G.*

Si quis quærat; In quo ergo Christus differat à cæteris hominibus; si non est purus homo.

R. per =. Juxta 9 Principia absoluta; quod differat perfectione, integritate, duratione, potentiâ, sapientiâ, voluntate, virtute, veritate, gloriâ. Deinde per Respectiva, quod Oppositione rerum admirandâ, Causalitate, mediatione, finalitate, Majoritate, æqualitate, Minoritate; in omnibus enim hisce eum à puro homine partim differre, partim cum illo concordare reperiēs; quemadmodum per Quæstiones illa examinanti luculenter patebit. Sed aliud demus Exemplum.

Quærat itaque. Quomodo unio duarum naturarum in Christo facta sit. An in natura,

natura, an in persona, an per modum compositionis, an accidentaliter. Hanc quæ-

stionem paraphrastice per principia ita deduces.

- R. Per {
- B. Divinam & humanam naturam esse *perfectam* in Christo.
 - M. Non per modum *compositionis*; haberent enim se, ut materia & forma, ex quibus *componitur* integrum aliquod.
 - D. Neque anima prius corpori fuit *Unita*; cæteroquin Christus aliquando non completè fuisset homo; sed uno instanti anima corpori, & totum, Verbo unitum.
 - P. Si duæ naturæ in Christo fuissent unitæ per modum compositionis, illæ essent in *potentia*; quod dici non potest; neque accidentaliter; esset enim Christus homo per accidens.
 - S. Cùm igitur *divina natura* incarnata dicatur, sensus est: sibi univit carnem in persona Verbi; neque dici debet, personam conversam in carnem, sed Verbum assumpsisse carnem.
 - Vo. Neque unio ita absorbit humanam naturam in divina, ut Christus in quantum homo non habuerit *liberum arbitrium*; ut proinde duæ in Christo voluntates concedendæ sint, divina & humana.
 - Vi. Univit omnipotens *Virtus Verbi* sibi humanam naturam ita, ut ea non ut persona puri hominis, sed ut suppositata in Verbo subsisteret; æquum enim erat, ut & anima & corpus Christi advenerint personæ præexistenti nobiliori.
 - Ve. Hinc licet natura humana sit mutata, Verbum tamen mansit nulla in se mutatione facta; naturam siquidem humanam ei non accidentaliter, sed vi unionis advenisse constat.

Patet igitur, unionem factam esse in persona sive in hypostasi aut Supposito Verbi, quia persona ad hypostasim non addit nisi determinatam naturam, id est rationalem & intellectualem; minimè tamen dici potest in natura sive essentia factam; natura siquidem denotat essentiam speciei, persona verò significat totum habens naturam seu partem formalem & perfectivam sui; cùm ergo natura humana non pertineat ad naturam & essentiam Verbi, pertinebit ad personam, alioquin non esset unita Verbo.

Verùm hoc assumptum thema per 9 quoque prædicamenta deducere poteris, per antithesin quandam, hoc pacto.

Christus in quantum DEUS in nullo *prædicamento* locum habuit; in quantum homo, sic.

Quantus enim ut DEUS dici minimè potest; ut homo, sic. habebat enim perfectum partium membrorumque *situm*, *extensionemque partium* extra partes.

Qualis, ut DEUS, non fuit; quia *accidens* in eum cadere non poterat; ut homo, sic. quia corpus ejus verè omnium accidentium (excepto peccaminoso) fuit capax.

Relatio prædicamentalis, ut DEUS, in eo non fuit; ut homo, sic. quia filius Matris Mariæ Virginis.

Nec *Actio* vel *Passio* in Christo ut DEO fuit prædicamentalis; cùm omne agens agendo repatiatur, idque hoc ipso imperfectionem annexam habeat, quæ DEO non competit, est enim impassibilis; Christo uti homini verè uti cæteris hominibus competit.

Ubi in Christo uti DEO locum non habuit, cùm sit immensus incircumscriptus, loco contineri nescius; in Christo ut homine, sic. Neque prædicamentum, *Quando*, uti DEO, cùm sit æternus; in Christo, uti homo, sic. Quia fuit in tempore.

Neque *situs* uti DEO convenit, cùm sitûs sit expers, uti homini, sic. Ob corporearum partium situm & dispositionem.

Neque *habitus* uti DEO, quia adjacentia ista habitus DEO non competit, uti homini, sic. Atque hæc de proposito argumento sufficiant.

Habes hîc Lector infinitam penè de Christo discerendi materiam; Unde concludes Christum *θεῖον ὁμοῦν* universam naturam, divinam, humanam, incorpoream, corpoream, formalem materialemque omnem conditionem ita in se complicitasse, ut nihil in universo rerum ambitu sit, quod Verbum unà cum humana natura, mediante unione hypostatica, non assumpsit; Christus enim ut homo esse habuit cum petra, vitam cum planta, cum animali sensum; ratiocinatus est ut homo, intellexit ut Angelus, omnia in omnibus & per omnia operatus est, ut DEUS, summa rerum æqualitas, absolutum utriusque creatæ & increatæ naturæ medium, mundanæ & supramundanæ essentiae vinculum unicum & connexio ineffabilis; unde, uti dissertationem hanc cœpi, ita eandem concludam.

Christo nihil esse

Melius.	Potentius.	Virtuosius.
Majus.	Sapientius.	Verius.
Durabilius.	Amabilius.	Gloriosius.

ARTIS

A R T I S MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ,

LIBER QUARTUS.

Q U O

*Veluti proprio loco Artis Combinatoriæ modus
& ratio exponitur.*

P R Æ F A T I O.

QUamvis Ars Combinatoria, id est modus in combinandis propositionibus procedendi, cujus nomine totum hoc opus inscripsimus, primum sibi locum vindicare possit; quia tamen illa, sine terminis, noviter à nobis constitutis, quos in II. Libro exposuimus, vix intelligi posse videbatur, ne Lector nos in ordinis ratione confuse Processisse censere posset, illam tanquam opportuniore loco Libro huic IV. consultius inferendam censuimus.

P A R S I.

De combinatione terminorum tam
simplicium; quam compositorum.

C A P U T I.

De mira & incomprehensibili numerorum vi.

Rationalis fabricæ naturale quoddam pullulans principium numerus est, mentis enim expertia, uti bruta non numerant; sed & hic ipse nihil aliud est, quam ratio explicata, ideo enim numerus principium eorum quæ ratione attinguntur, esse probatur, ut eo sublato nihil omnium remanere ratione convincatur; Est autem principium omnium numerorum Unitas, utpote à qua omnis numerus profluit, ipsaque omnium finis, in hanc enim omnis numerus resolvitur; neque tamē unitas ab ullo alio suam nanciscitur originem, aut in aliquem dividitur numerum, sed omnis numerus ita essentialiter dependet ab unitate, ut sine illa tantum abest ut existat, ut omnia potius sine ea in nihilum abire certum sit. Est autem hæc unitas sempiterna DEI essentia, omnium principium & finis, α & ω , omnia aperiens, omnia claudens, atque aded omnia re-

rum creaturarum entia nihil aliud sunt, quam illius supremæ Unitatis signacula. Monas ergo, ut cum Trismegisto loquar, principium omnium numerorum continet, à nullo contenta, omnemque gignit numerum, nullo numero genita, id sanè quod augescit, virtute Monadis augetur, evanescit autem imbecillitate propria, cum ulterius monadem capere nequeat, ex qua sola, omne id quod est, veluti ex fecunda matrice in innumerabilem & incomprehensam, rerum varietatem & multitudinem propagatum dilatatumque, est, vivit, sentit, intelligit, ut proinde, uti ex prima unitate omnis emanavit numerus, ita is meritò, Divo Augustino & Platone testibus, rerum creandarum in animo Conditoris exemplar fuisse, in confesso sit. Hinc Pythagoras ab Ægyptiis edoctus sub numeris omnia latere asserabat; cum enim sensibilia, eorum quæ invisibilia sunt, quædam veluti simulacra existant, atque aded omnia quædam,

V

ad se

spes affulgeret, sed frustra ; ubi enim hi finiti fuerint, alii infiniti in perpetuas æternitates, justis ad gloriam & gaudium ; impiis ad supplicia nunquam interitura, subsequen-
tur. Sed hæc per transfennam dicta sint. Quare ad derelictum filum revertamur.

C A P U T II.

Quid & quotuplex sit Ars Combinatoria.

Ars Combinatoria in hoc potissimum consistit, quod datis quibuslibet rebus, quoties aut quot modis illæ inter se combinari, sive quoties res illæ inter se permutari possint, demonstret : Amplectitur autem quidquid universo Mundi ambitu concluditur, non tantum quoad universalia rerum principia, sed & particulares rerum, quæ in quatuor elementorum contemplatione elucescunt, effectus; uti postea ostendetur. Exercuit hanc Artem primum æterna DEI Sapientia in primordiali Mundi conditu, dum ex confusa Chaoticæ massæ mole elementorumque quaternorum adaptatione tantam rerum varietatem eduxit, quantam uti mente non concipere, ita satis admirari non possumus. Mirantur multi tantam varietatem diversitatemque in solis hominum inclinationibus, vultibus, vocibus, incessibus, dum nullum inveneris ita alteri similem, qui non vel inclinatione ad nonnihil diversum, vel vultu, vel voce, vel incessu ab altero distingui possit, ut ex differentissimis humanæ vitæ statibus & conditionibus luculenter patet, quæ sanè aliundè originem non habent, nisi ex temperamentis sub tali & tali proportionem elementorum ita combinatis, ut nullum inde alteri prorsus simile emergat; sicuti in universa numerorum multitudine nullus numerus alteri secundum naturalem suam consistentiam, similis esse potest; Nam ut rectè Philosophus : numeri sese habent, ut rerum species, ideo binarius semper est binarius, ternarius est ternarius &c. quibus si vel minimum quid demas aut addas, jam essentiâ numeri binarii aut ternarii destructâ, ad alteram numeri speciem transitus fiet ; ita in temperamentis si quid vel addideris vel dempseris, jam illud in aliud specie temperamentum degenerare adeo certum est, quàm certi sunt effectus quotidiani tum in hominibus, tum in reliquis substantiis naturalibus, quos cum admiratione intuemur.

Artis combinatoriæ excellentia.

Hominum varietas in vultibus vocibus, incessibus.

Est itaque Ars Combinatoria facultas Arithmologica ; qua quoties & quot modis compluribus principiis & terminis assumptis illi inter se permutari & diversimodè per compositionem & resolutionem comparari docetur ; quæ & pro varia rerum comparandarum ratione, varia est : Alia siquidem versatur circa vocum duntaxat & dictionum quarundam literas, & haud incongruè Anagrammatica dici potest ; qua quot diversos quælibet vox aut dictio, sensus in se contineat, exploratur ; Alia circa quantitatem tam continuam quàm discretam occupatur, & docet, quoties quælibet quantumvis involuta quæstio, numeris transpositis, additis, subtractis, multiplicatis, divisis radicisque extractione exhiberi possit ; & hæc optimo jure Algebraica nuncupatur ; dum nihil non perplexum, difficile & intricatum solvit & demonstrat. Alia circa elementarium qualitarum permutationes possibiles versatur. Alia denique circa artium & scientiarum principia, terminos, propositiones, Syllogismos occupatur, & est illa, quam nos in hoc opere prosequimur. Quare verò industria & methodo, jam tempus est, ut aperiamus ; quod ut quàm optimè fiat, primò propositiones nonnullas ad firmiter rerum demonstrationem præmittemus.

Quid sit Ars Combinatoria.

Combinatio Anagrammatica.

Algebraica.

Elementaris.

Circa Artes & scientias versatur.

C A P U T III.

De variis speciebus Combinationis.

Combinatio variè hoc loco considerari potest. Latè, strictè, strictissime. Latè sumpta Combinatio considerat omnem rerum combinandarum possibilem immutationem : id est, quoties res assumptæ & combinandæ præcisè inter se locum mutare possint. Strictè verò

sumpta Combinatio respicit utilium tantum rerum assumptarum comparisonem. Strictissime verò sumpta Combinatio respicit essentialem rerum ad invicem comparisonem. De quibus singulis per totidem propositiones agendum est.

*Primus Modus Combinandi res univoc-
fali quadam ratione.*

PROPOSITIO I.

Quandocunque tot serie naturali conse-
quentes se numeri, quot res Combi-
nandæ propositæ sunt, assumantur,
illi inter se multiplicati dabunt sum-
mam Combinationis quæsitam.

Sint *V. G.* duæ res propositæ A & B. Di-
co eas bis mutari posse non pluries; quia A
primum locum semel, & B semel tantum
primum pariter locum occupare potest. Er-
go 1 in 2 ductum producit 2 numerum com-
binationis quæsitum. At si tres res assu-
mantur; dico eas sexies tantum mutari pos-
se, quia hi numeri 1, 2, 3. in se ducti 6. effi-
ciunt. Ut in exemplo patet.

EXEMPLUM I.

ORA In hoc exemplo vides in tribus
OAR hisce literarum ordinibus bis sem-
RAO per unam, & eandem literam po-
ROA ni, in principio medio & fine, un-
ARO de 2 in 3 ductis, nascuntur 6 trium
AOR literarum Vocis O R A Combina-
tio quæsitæ.

EXEMPLUM II.

Si verò quatuor rerum Combinationem
desideres: ponantur ordine naturali qua-
tuor res, hoc pacto 1, 2, 3, 4. quæ in se or-
dine ductæ, dabunt 24. combinationem
quatuor rerum quæsitam. Uti in sequenti
exemplo elucescit.

1.	2.	3.	4.
AMEN	MAEN	EAMN	NAME
AMNE	MANE	EANM	NAEM
AEMN	MEAN	EMAN	NMAE
AENM	MENA	EMNA	NMEA
ANEM	MNAE	ENAM	NEMA
ANME	MNEA	ENMA	NEAM

In quo vides ex multiplicatione 6 in 4, na-
sci 24. rerum quatuor diversarum desidera-
tam combinationem in qua vides quoque
numerus 6 indicare, singulas quatuor lite-
ras A M E N sexies primum locum obtine-
re posse; in reliquis verò tribus ordinibus
literarum, singulas bis vel immediatè, vel
alternè, vel transultim poni; 2 deinde du-
cta in 3 dant pariter 6, quæ ductæ in 4 ite-
rum ut priùs, 24 producant.

COROLLARIUM.

Ex hoc sequitur, quomodo facili nego-
tio Anagrammata constitui possint; Sit enim
dictio quinque literarum *V. G.* P A T E R.
& nosse cupias, quoties hæc dictio combi-
nari possit: sic procede, scribantur ordine
naturali numeri quinque, uti sequitur:
1, 2, 3, 4, 5. quos si ordine inter se multipli-
caveris, prodibunt 120 combinatio quæsi-
ta: toties enim & non pluries literæ hujus
nominis P A T E R mutari possunt. Cum
verò hic numerus ex multiplicatione 24 in 5
producat; hinc singulæ literæ nominis
P A T E R, vigesies quater primum locum
occupare debent, in reliquis verò quatuor
ordinibus literarum, singulæ iterum pro-
miscua positione ordinentur. 4 Verò ducta
in 24 dant 96, quibus primus literarum or-
do 24 additus, denuò prodit 120. quinque
literarum propositarum combinationem, in
qua omnes mutationes differunt.

Hoc pacto, dato numero quarumvis re-
rum propositarum, easdem combinationes
habebis, Si tot numeros ordine naturali
consequentes, quot res propositæ fuerint,
in se multiplicaveris; summa enim dabit
combinationem rerum propositarum quæ-
sitam. Verum ut Lectorem à computandi
fastidio liberemus, hinc Tabulam ponemus,
ex qua dicto citius propositarum quarum-
vis rerum combinationem calculatam re-
peries.

TABULA

TABULA GENERALIS.

*Ex qua omnes rerum simpliciter commutandarum conjugationes possibiles
eruantur.*

1	1. A.
2	2. B.
3	6. C.
4	24. D.
5	120. E.
6	720. F.
7	5040. G.
8	40320. H.
9	362880. I.
10	3628800. K.
11	39916800. L.
12	479001600. M.
13	6227020800. N.
14	87782912000. O.
15	1307674368000. P.
16	20922789888000. Q.
17	355687428096000. R.
18	6402373705728000. S.
19	121645100408832000. T.
20	2432902008176640000. V.
21	51090942171709440000. X.
22	1124000727777607680000. Y.
23	25852016738884976640000. Z.
24	620448401733239439360000.
25	15511210043330985984000000.
26	403291461126605635584000000.
27	10888869450418352160768000000.
28	304888344611713860501504000000.
29	8841761993739701954543616000000.
30	265252859812191058636308480000000.
31	8222838654177922817725562880000000.
32	263130836933693530167218012160000000.
33	8683317618811886495518194401280000000.
34	295232799039604140847618609643520000000.
35	10333147966386144929666651337523200000000.
36	371993326789901217467999448150835200000000.
37	13763753091226345046315979581580902400000000.
38	523022617466601111760007224100074291200000000.
39	20397882081197443358740281739902897346800000000.
40	815915283247897734349611269596115893872000000000.
41	33452526613163807108334022053440751647352000000000.
42	1405006117752879898550028926244511569188784000000000.
43	60415263063373835637651243828513997475117712000000000.
44	2658271574788448768056654728454615888905179328000000000.
45	107659998778932174106294516512411943500659762784000000000.
46	4952359943830880008889547759570949401030349088064000000000.
47	2327609173600513604178087446998346218484264071390080000000000.
48	111725240332824653000548197455920618487244675426723840000000000.
49	54745367763084079970268616753401103058749890959094681600000000000.
50	1273726838815420399851343083767005515293749454795473408000000000000.

USUS TABULÆ.

Habet hæc Tabula duplices literas in binas columnas divisa; prior continet numeros ordine naturali se consequentes, & rerum combinandarum numeros designat; Altera verò columna magno numerorum foetu prægnans, denotat, quot, quibilibet rebus assumptis ex eorum permutatione aliter & aliter facta, conjunctiones differentes emergant. *V. G.* Si quis velit scire, quoties septem res assumptæ inter se permutari possint, sive quot simpliciter conjunctiones assignari possint; mox tibi omnium possibilem conjunctionum multitudinem in Secunda Columna correspondens numerus exhibebit; *Verbi Gratia* 5040, toties enim septem differentes res inter se permutari poterunt, non pluries. Vides itaque combinandarum rerum numerum semper habere è regione correspondentem numerum conjunctionum differentium quantitatem. Vides quoque decem res toties permutari posse, quoties numerus K continet unitates: pari ratione Viginti toties permutari possunt, quoties numerus V demonstrat. Extendimus autem hanc Tabulam ad 50, ne quicquam ad curiositatem Lectoris satiamdam omisisse videremur.

STRUCTURA TABULÆ.

Conficitur hæc Tabula duplici modo: Si numerus rerum combinandarum ordine naturali extendatur; omnes enim ordine in se ducti dabunt summam rerum combinandarum quæsitam: *V. G.* Si duodecim res combinandæ sint, eæ ordine naturali describendæ sunt hoc modo: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. Si deinde hi ordine, quo scripti sunt, inter se multiplicentur, prodibit numerorum congeries in Tabula è regione 12 signata litera M. toties enim non pluries res dictæ permutari possunt. Vel etiam brevius: Duc proximè præcedentem productum numerum in secunda columna in eum qui consequitur in columna prima, & idem prodibit, uti Tabula docet.

COROLLARIUM.

Ex quibus sequitur Combinatarum rerum incrementum in tantam paulatim multitudinem exurgere, quantam verbi gratia ultimus, 50, primæ columnæ numerus adnexam exhibet, qui sanè tantus est, ut, si totum universum arena maris impleretur, eam alteri adhuc Mundo implendo sufficientem asseverare auserim.

Ex quibus patet, quantus Combinatorum numerus exurgeret; si non 50, sed 100.

1000. 10000. 100000. 1000000. imo si numeri ad unius milliaris spatium, aut ex polo ad polum extenderentur, quæ tamen combinationes etsi humano ingenio inconceptibiles sint, nihil tamen & non nisi punctum, aut unitas ad æternitatem comparata existunt.

Secundus Modus Strictior.

Si nosse cupias, quotcunque rebus propositis, quot simpliciter conjunctiones ex ipsis fieri possint, non solum intelligendo, quandò binæ sumuntur, sed etiam, uti postea patebit, quandò ternæ, quaternæ, quinæ &c. hoc est, quot modis distinctis inter se comparari possint; efficietur id hac arte & industria.

PROPOSITIO II.

Quandocunque tot numeri in dupla proportionem quot res sunt propositæ, assumuntur, & à summa omnium subtrahatur numerus rerum; reliquus indicabit, quotnam distinctis modis res propositæ inter se comparari possint.

Verbi Gratia. Si scire cupias, quotnam modis distinctis quatuor primæ qualitates inter se comparari valeant, ita operare. Ponantur ab unitate incipiendo quatuor numeri in dupla proportionem hoc pacto. 1, 2, 4, 8. quorum summa est 15, abjectis ergo ab hisce 4, tot videlicet res, quot combinandæ proponuntur, & remanebunt 11. numerus combinationum quæsitus, uti in sequenti exemplo patet.

Vides in hoc Exemplo solas attendi combinationes, id est, quotnam modis distinctis quatuor qualitates primæ ad invicem conjungi possint, sive sint possibiles five impossibiles, &

A	
1	Cal. Frig.
2	Cal. Sicc.
3	Cal. Hum.
4	Frig. Sicc.
5	Frig. Hum.
6	Sic. Hum.
7	Cal. Frig. Sic.
8	Cal. Sicc. Hum.
9	Frig. Sicc. Hum.
10	Cal. Frig. Hum.
11	Cal. Frig. Sicc. Hum.

quod id fieri non possit, nisi undecies, uti in præsentī typo litera A signato patet. Si verò strictissime, quotnam modis illæ inter se ita combinari possint, ut possibiles tantum combinationes elucescant, id consequeris hac ratione: Multiplicentur quatuor res propositæ per numerum immediatè minorem, videlicet per tria 3. & productum inde numerum dimidia, & provenient 6, qui est numerus combinationis strictissime sumptæ; Id est, si binæ tantum res semper suman-

sumantur, ut in sequenti Exemplo litera B signato apparet.

B.			
1.	Cal.	Sic.	} Ignis. } } Aër. } } Aqua. } } Terra. } } Contraria Incompof- } fibilia.
2.	Hum.	Cal.	
3.	Frig.	Hum.	
4.	Sic.	Frig.	
5.	Cal.	Frig.	} Contraria Incompof- } fibilia.
6.	Hum.	Sicc.	

Vides in hoc Exemplo binas tantum qualitates comparari, non tres aut quatuor, ut in præcedente. Unde hæc combinatio strictiffimè fumitur: potest tamen utraque regula, tam hæc quam præcedens ad omnes res extendi, uti in præcedenti Exemplo, quinque res, uti sunt quinque prædicabilia vigefies sexies combinari possunt, id est, inter quinque prædicabilia, 26 comparationes fieri possunt, ut ex numerorum sub dupla proportionem positorum in se ductorum numero patet. Sed exemplum apponamus.

Sint quinque res sub dupla proportionem positæ 1, 2, 4, 8, 16. Si enim ultimum 16 duplicaveris, & 5. à producto numero 32 abstraxeris, remanebunt 27. numerus comparationum faciendarum quæsitus. Hoc pacto invenies quotnam diversæ septem planetarum aspectuum conjunctiones fieri possint, siquidem juxta regulæ processum invenies 120. Verum de his omnibus suo tempore uberrima dabuntur Exempla. Quare hoc loco constituendarum combinationum tantum regulas dedisse sufficiat.

Tertius Modus combinandi res, quarum aliqua eadem.

PROPOSITIO III.

Quandocunque datis quibuslibet rebus, inter quas aliqua eadem vel similes sunt, & non omnes differentes; quotnam hujusmodi combinationes fieri queant, reperire.

Solet nonnunquam contingere, ut duæ aut tres, aut quatuor, aut quinque inter res propositas, similes & prorsus eadem reperiantur; Itaque quotnam combinationes ex iis exoriri queant, indagandum nobis restat; certum enim est, hujusmodi res non tantam combinationum copiam admittere, quam res certo numero comprehensæ, quæ prorsus distinctæ sint.

Sint itaque res propositæ, in quibus, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. &c. sint prorsus similes & eadem, ut videre est in sequentibus polysyllabis:

Nomen trilaterum.	A L A.
Quadrilaterum.	S A R A.
Pentagrammatum.	M A R I A.
Pentagrammatum.	A M A R A.
Hexagrammatum.	P A U L U S.
Heptagrammatum.	P O P U L U S.
Octogrammatum.	M A R A B A N A.
Octogrammatum.	P E R I M E R E.
Enneagrammatum.	P A R A S A N G A.

Literas assumimus, quia nobis rem explicant, & omnibus aliis rebus facillè pari analogia applicari possunt.

Ubi vides, in voce A L A, A, literam bis reperiri in S A R A quadrilatero pariter bis; in Pentagrammato M A R I A iterum bis; in A M A R A, A, ter: in voce Hexagrammata P A U L U S, U bis; in voce P O P U L U S Heptagrammata, bis U, & bis P; in M A R A B A N A Octogrammato A quater; in P E R I M E R E bis R & E ter: in P A R A S A N G A denique, A, quater. His itaque positis: quoties dictorum nominum literæ inter se combinari possint, & quotnam ex iis conjunctiones, omnes differentes fieri queant, jam per totidem regulas explicandum est. Sit itaque.

Regula I. Primò vide, quot res combinandæ sint propositæ. Secundò vide, quoties una & eadem inter res propositas occurrat. Si itaque duæ similes inveniantur, tunc divide combinationum numeros rerum diversarum, numero propositarum rerum respondentem, quos tabula generalis continet, per 2;

& habebis quæsitum scilicet 3 ut quoniam in voce A L A trilatera duæ literæ eadem sunt, tunc divides 6. numerum trium rerum propositarum per 2 & provenient 3 numerus quæsitus, uti in margine patet. Si verò quadrilateram S A R A duas literas habuerit similes, divides 24 numerum combinationum quatuor rerum propositarum per 2, & prodibit 12. numerus quæsitus. Sic vides in Pentagrammato M A R I A, A bis poni: Divide itaque 120 numerum combinationis quinque rerum per 2. & habebis 60. numerum quæsitum; sexagies enim hoc nomen combinari poterit non pluries. Et hoc pacto procedes in infinitum.

Regula II. Quandocunque inter res propositas tres inveniuntur similes, tunc numerum Combinationum numero rerum propositarum correspondentem divides per 6. & habebis intentum. Verbi Gratia nosse cupis, quoties, A M A R A, vox Pentagrammata

A L A.
A A L.
L A A.

1	S A R A.
2	S A A R.
3	S R A A.
4	A S A R.
5	A R A S.
6	A A R S.
7	A A S R.
8	R A A S.
9	R A S A.
10	R S A A.
11	A R S A.
12	A S R A.

mata in qua tria A A A continentur, combinari possit, divide 120 numerum combinationis, numero quinque rerum propositarum in Tabula generali respondentem, per 6, & habebis 20. atque toties vox AMARA combinari poterit, non pluries.

Regula III. Quandocunque inter res propositas quatuor res inveniuntur similes & eadem, tunc divides numerum combinationis numero rerum propositarum correspondentem, per 24, & habebis quæsitum. V. G. in voce M A R A B A N A octilitera, litera A quater invenitur: quæritur combinationis numerus; Divide itaque combinationem, octo rerum propositarum numero correspondentem, videlicet 40320. per 24 & habebis 1680. combinationis numerum quæsitum.

Regula IV. Quandocunque inter res propositas quinque res similes reperiuntur; tunc

combinationum numerum numero rerum propositarum correspondentem divides per 120, & quotiens dabit quæsitum.

Regula V. Quandocunque inter propositas res plures quam octo sex inveniuntur similes, tunc divisio combinationis rerum, numero rerum propositarum correspondentis instituenda est per 720, ut habeat quæsitum in quotiente.

Regula VI. Si verò inter res propositas plures quam octo vel novem septem similes inveniuntur, numeri combinationis divisio instituenda est per 5040, & quotiens dabit quæsitum. Et sic in infinitum.

Verum ut unico oculorum intuitu omnia comprehendas, hinc Tabulam subjungere volui, in qua statim, datis rebus propositis, & dato numero rerum inter eas similium & earundem, dicto citius datarum rerum combinationem reperies.

TABULA II. COMBINATORIA,

Ostendens numerum mutationum, rerum, in quibus non præcisa diversitas, sed quædam sunt similes.

1 Series rerum diversarum.	2 Combinatio rerum omnium diversarum.	3 Combinatio rerum in qua 2 similes	4 Combinatio rerum in qua 3 similes	5 Combinatio rerum in qua 4 similes	6 Combinatio rerum in qua 5 similes	7 Combinatio rerum in qua 6 similes	8 Combinatio rerum in qua 7 similes	9 Combinatio rerum in qua 8 similes	10 Combinatio rerum in qua 9 similes
I	0								
II	2	0							
III	6	3	0						
IV	24	12	4	0					
V	120	60	20	5	0				
VI	720	360	120	30	6	0			
VII	5040	2520	840	210	42	7	0		
VIII	40320	20160	6720	1680	336	56	8	0	
IX	362880	181440	60480	15120	3024	504	72	9	0
X	3628800	1814400	604800	151200	30240	5040	720	90	10
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX

U S U S

U S U S T A B U L Æ.

Habet hæc Tabula decem Columnas, ordine proportionaliter descendentes; in prima continentur decem numeri significantes res combinabiles, sive seriem rerum combinabilium. Secunda Columna continet combinationes rerum, quarum singulæ inter se differunt; ita res quinque mutari possunt 120. vicibus: Septem verò res 5040. Tertia Columna continet Combinationes rerum, quarum duæ eædem sunt. Quarta Columna continet Combinationes rerum, quarum tres eædem sunt, & sic de cæteris ordine Columnis usque ad decimam columnam, in qua Combinationes rerum, quarum novem eædem sunt continentur.

Ufus Tabulæ.

Ufus igitur hujus Tabulæ hic est; si quis scire cupiat, quoties nomen aliquod octo, *Verbi Gratia* literarum mutari possit, quod tamen quatuor literas habeat easdem, uti hoc fictum nomen MARABANA ostendit, in quo cum quatuor literæ sint eædem, quæritur, quoties id combinari possit. Quære igitur, in prima columna. VIII. (tot enim literarum nomen propositum est) deinde Columnam Combinationis rerum, quarum quatuor eædem sunt, & angulus communis dabit 1680; & toties propositum nomen octo literarum, quarum quatuor eædem sunt, combinari poterit. Ita nomen sex literarum, quarum tres eædem sunt, 120. vicibus commutabile est, quem numerum habebis in angulo communi, si à numero VI. in prima Columna transversim, & in quarta Columna deorsum progressus fueris.

Ita vides sex res omnes differentes 720. vicibus mutari posse; Si verò illarum duæ fuerint eædem, 360. Si tres eædem 120. si quatuor eædem, 30. si quinque eædem, sexies. Si sex res eædem, 0. Haud secus procedes de aliis rebus quotlibet intra denarium contentis. Composuimus autem hanc Tabulam ex Regulis paulò ante traditis, ut proinde difficile non sit, eam ad quemcunque numerum extendere.

Si verò cuipiam lubeat hanc Tabulam ulterius extendere, is ita procedet. Primò videat Tabulam generalem ad 50 extensam & habebit negotium peractum, si ordine numeros Combinationum diviserit per numerum proximè minorem. *Verbi Gratia* in hac Tabula, secunda Columna est deprompta ex Tabula generali, & rerum prorsus differentium Combinationes continet. Si itaque inter tres res propositas duæ fuerint similes, vide in prima Columna numerum III, tunc in secunda Columna numerum 6. tribus

rebus propositis correspondentem divide per 2. immediatè minorem in eadem Tabula, & prodibunt 3. quæ inferes in Columna tertia, cujus titulus est, (*In qua duæ res similes*) in angulum communem; & si per eundem numerum 2 divides 24. Combinationem quatuor rerum propositam, prodibit 12. quem in Columna in correspondente loco pones. Haud secus si 120. per duo diviseris, habebis 60. Si per eadem 720, 5040, 40320. rerum propositarum Combinationes divideris, habebis quotientes 60, 360, 2520, 20160. in Columna tertia ordine collocandos numeros; hi enim monstrant, quoties dictio quotlibet literarum, quæ tamen binas easdem habuerit, combinari possit.

Secundò, si in dictione quotlibet literarum tres literæ similes fuerint, tunc divides omnes Combinationum in Secunda Columna numero propositarum rerum in prima Columna correspondentium numeros per 6. qui tertium ab unitate locum obtinet. Et si quatuor in quacunque dictione literæ fuerint similes, tunc dictos Combinationum in Secunda Columna numeros ordine divides per numerum minorem, & quartum ab unitate locum obtinentem, id est per 24, & habebis omnes ordine numeros in quinta Columna collocandos; Et si quinque literæ in quapiam congerie literarum fuerint similes, tunc omnes productos in secunda Columna numeros divides per numerum, quintum ab unitate locum obtinentem, id est, per 120, & habebis omnium literarum, in quibus quinque fuerint similes, Combinationum numeros in sexta Columna collocandos. Pari pacto, si in congerie quadam literarum sex fuerint similes, tunc Combinationum in secunda Columna divisio fiet per numerum, sextum ab unitate locum continentem, qui est 720, & quotientes ordine Columnæ septimæ inferendæ. Hoc pacto vides Columnæ octavæ numeros, omnes esse quotientes numerorum secundæ Columnæ per 5040. divisorum, & nonæ Columnæ numeros, quotientes esse numerorum in secunda Columna, per 40320 divisorum: Et decimæ Columnæ numeros quotientes esse numerorum in secunda Columna contentorum, per 362880. divisorum, & sic tabulam continuabis in infinitum. Verùm quoniam negotium hoc ob divisiones intricatissimas non tam utile quàm laboriosum est, nos tabulam ad 10. tantum extendimus, ut vides. Si verò quispiam scire velit, viginti res differentes, in quibus 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, usque ad 20 similes fuerint, id consequetur hac ratione: Divide numerum Combinationis 20 rerum; *Verbi Gratia.* 2432902008176640000, per

X

per

per 2 , & quotiens dabit combinationem rerum , in quibus duæ fuerint similes : Si verò eundem hunc numerum per 6. divideris , habebis quotientem combinationis rerum , in quibus tres fuerint similes , quæfitum. Si res quatuor fuerint similes , divides dictam combinationem per 24 ; & habebis combinationem rerum , in quibus quatuor sunt , similes , & sic ordine procedes , dividendo dictum numerum per

consequentes ordine numeros combinationum in tabula generali contentos , usque ad 19 , per cujus combinationis numerum 121645100408832000 , si divideris supra exhibitum viginti rerum combinationis numerum , quotiens dabit combinationem rerum 20 , in quibus novemdecim sunt similes , & vigesies tantum combinari poterunt. Non secus in omnibus aliis procedes.

C A P U T I V .

De Applicatione dictorum ad Artis nostræ principia , per varias combinationum species.

Modus I. Combinationis applicatus permutativus terminorum simplicium.

VT Lector innumerabilem & incredibilem combinationum ubertatem luculenter videat , hoc loco primum de simplici combinatione terminorum agendum est , qua ostenditur , quot res differentes inter se permutari queant , ut nunquam coincidant inter se comparatæ. Primò itaque considera terminos Artis nostræ , sive principia quadruplici Alphabeto proposita , cujusmodi sunt. Novem quæstiones ; totidem prædicata absoluta , totidemque Respectiva , & denique novem subjecta ; atque hæc sunt Artis nostræ principia omnium simplicissima ; quibus si jungas novem prædicamenta , terminosque ad novem prædicata absoluta reducibiles ; inde nascetur tanta propositionum farrago , quantum supra in combinationum Tabula numeris expressimus. Sed ut propositum nobis scopum adoriamur.

Nota nos hoc loco minimè tradituros terminorum combinationem , in quantum absolutè considerantur , sed in quantum propositionibus formandis inserviunt ; Propositionum autem combinatio eò collimat , ut inde Syllogismi conficiantur universales

ad propositæ quæstionis veritatem demonstrandam. Quemadmodum enim elementa , dum veluti simplices termini considerantur , positivè nullum in animo Auditoris consensum aut dissensum ponunt , nisi per definitiones , distinctiones , divisiones , compositiones , in propositiones , & ex his in syllogismos demonstrativos evolvantur , ita termini Artis nostræ pariter per se considerati , nullum in animo veritatem aut falsitatem ponunt , nisi illi inter se , vel cum subjectis universalibus , aut cum iis , qui ad eos quovis modo revocari possunt , terminis aptè componantur.

Dico itaque , quod in hac terminorum Artis nostræ combinatoriæ methodo semper statuendi sunt ad minimum duo termini seu principia , prius quidem veluti subjectum , sive id abstractivè , sive concretivè consideretur ; alterum verò de quo subjectum veluti prædicetur. Verùm ut paulò propius accedamus ; hic primum singula principia repetenda sunt , ut Artista seriem rerum combinandarum liquidius assequatur. Principia Artis nostræ , ut in primò libro exposuimus , sunt novem prædicata absoluta seu essentialia , totidem respectiva , totidemque subjecta universalia , quibus termini applicandi sunt.

Essentialia principia sunt,
Bonitas. Magnitudo. Duratio. Potentia. Sapientia. Voluntas. Virtus. Veritas. Gloria.
Hisc Litteris comprehensa.
B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Respectiva sunt,
Differentia. Concordantia. Oppositio. Principium. Medium. Finis. Majoritas. Æqualitas. Minoritas.
Hisc Signis comprehensa.
= ♡ ∞ α ⊙ ω M. Æ. Min.

Subjecta sunt,
Deus. Angelus. Coelum. Elementa. Homo. Naturasensitiva. Natura vegetativa. Mineralia. Accidental.
Hisc Signis comprehensa.
△ ♁ ⊙ □ ♀ ♂ 🌳 🏠 ☼
Q U Æ

Q U Æ S T I O N E S.

An. Quid. Cur. Quantum. Quò. Quale. Ubi. Quando. Quibuscum. Atque sub hisce veluti in femine quodam fecundissimo, quidquid cognitioni subest, virtute continetur, præsertim si per erotematicam enneadem singula appositè explicentur, & per aliunde assumpta reducibilium terminorum principia aptè comparentur; de quibus postea.

Expositio principiorum.

Scias itaque, velim Lector. Quod omne Ens primò essentiae suae ratione est, & hoc ipso quod est, ad agendum fit potens; & hoc ipso quod fit potens ad agendum, agit, & tandem actione sua quietem & perfectionem suam adipiscitur; Unde quicquid de re quapiam dici potest, ad esse, posse, agere & perfici reducitur. Hinc absolutorum principiorum enneas in tres triades optima ratione & iudicio dividitur; ita ut prima B. M. D. ad esse; Altera P. S. Vo. ad posse. Tertia verò Vi. Ve. G. ad agere, pulchra ad naturæ exemplar, distributione, pertineat.

3. Triades principiorum omnia continent.

1. Trias essentiae. Bonitas & ratio ejus. Bonitas significat esse rei five essentiam, quod est primum rei bonum, cui omnia reliqua superaddi dicuntur; quia esse, bonum est; non esse, malum; quoniam nullum bonum esse potest, quod non intensione vel extensione polleat; hinc nascitur secundus essentiae gradus Magnitudo. Et quoniam frustra res aliqua bona & magna foret, nisi in essentiae suae continuatione permaneret; hinc nascitur tertius essentiae gradus, Duratio, quæ significat continuationem existentiae, quæ est necessaria ad perfectionem, & ut ad actionem se promoveat; si enim statim ac est, periret, nil ageret. Altera trias potentialis est. Hoc ipso enim, quod res est, debet habere potentiam ad agendum requisitam; est enim potestas hoc loco considerata essentialis vis in subiecto ad aliquid agendum instituta, uti est ratio in homine ad discendas scientias. Quoniam verò non sufficit habere potentiam ad agendum necessariam, nisi detur vis directiva, qua finem suum consequatur; & hæc est Sapientia, quæ in homine dicitur cognitio rationalis, in animalibus sensualis, in reliquis omnibus five brutis, five vegetabilibus, inanimatisque, instinctus. Quoniam verò frustra esset directio, si appetitus non esset, qui boni convenientis rationem sequeretur; hinc nascitur voluntas five appetitus, five is naturalis, five rationalis fit, amoremque significat, qua bonum ab intellectu aut instinctiva cognitione propositum, cuncta naturaliter appetunt; quoniam verò bonum con-

cupitum consequi nemo potest sine mediis & actionum efficacia; hinc nascitur Tertia Trias: Vi. Ve. G. his enim res quæpiam convenientes habens potentias ad agendum, agit perfectè per suam virtutem; per veritatem verò id agit, quod verè & rectè agere debet, conformitate quadam intellectus cum re intellecta, & sic tandem gloriam seu finem totius perfectionis consequitur. Atque hæc omnia principia sumuntur partim essentialiter, ut in naturalibus, partim accidentaliter, ut in virtutibus moralibus.

Principia Respectiva pariter sumuntur vel essentialiter vel accidentaliter.

Differentia est specifica aut individualis, aut ratione accidentium, aut substantiarum.

Concordantia est vel generica, vel specifica, vel accidentalis.

Contrarietas essentialis est inter ea, quæ sunt ejusdem generis, & diversæ speciei; ut corpus animatum & non animatum; Sympathia & Antipathia naturalis; oppositiones per contrarietatem exponuntur uti in elementis calidum frigidum; humidum siccum; In politica, bella, diffidia; Pax, & concordia.

Principium sumitur pro causa, vel pro initio cujusvis rei, five prioritatem, five ordinem, five aliud quodcunque inchoativum spectes.

Medium, pro mediis aut rei, aut rationis, aut instrumenti subservientis.

Finis, pro bono, quod intenditur, uti scopus, centrum; aut pro rerum termino, ut mors est terminus vitæ.

Hinc patet, omnem existentiam rei, involvere in se potestatem, actionem, gloriam; omnem quoque bonitatem, magnitudinem, durationem &c. esse in principio, medio & fine; five quicquid est, esse respectu alterius in principio, medio, aut fine.

Majoritas dicitur comparativè ad alias magnitudines; quia nulla res est, quæ non respectu alterius nunc major, nunc minor dicatur.

Æqualitas est alia quædam identitas, cujus imago & similitudo est.

Minoritas dicit omnes defectus & negationes five bonas, five malas; ut avaritia in quantum nulli auxiliatur, est minoritas bonitatis; punctum indivisibile est minoritas magnitudinis; rerum inconstantia minoritas durationis; paupertas quæ notat carentiam divitiarum, & imbecillitas est minoritas potentiae; ignorantia minoritas cognitionis.

Hinc sequitur, Omnes	{ Bonitates reduci, Magnitudines, Durationes, Potestates, Cognitiones, Voluntates, Virtutes, Veritates, Glorias,	} Ad unam	{ Bonitatem. Magnitudinem. Durationem. Potestatem. Cognitionem. Voluntatem. Virtutem. Veritatem. Gloriam, quæ est vitæ æternæ.
Hinc sequitur,	{ Omnes differentias ad unam differentiam. Omnes concordantias ad unam concordantiam. Omnes contrarietates ad unam contrarietatem. Omnia principia ad unum principium. Omnia Media ad unum Medium. Omnes fines ad unum finem. Omnes Majoritates ad unam Majoritatem. Omnes Æqualitates ad unam Æqualitatem. Omnes Minoritates ad unam Minoritatem.		

Quomodo
prædicata
absoluta
dicantur
de Ente.

Prædicata absoluta primò de omni Ente dicuntur affirmativè vel negativè, in concreto vel abstracto, convertibiliter vel inconvertibiliter; at de Deo præcipuè omnia affirmativè, convertibiliter, abstractivè & concretivè dicuntur; Sunt enim in principio rerum omnium, æqualia omnia; In creatis verò subinde convertuntur, subinde non, unde secundum varios casus ponenda sunt. *Exempli Gratia.* Sapientia de libro in casu recto prædicari non potest; non enim dici potest, Liber est Sapiens: In obliquo tamen potest; ut dum dico, Liber est Sapientis, vel continet Sapientiam. Convertuntur tamen termini in absoluto statu considerati; ut dum dico, omnis magnitudo bona est, & omnis bonitas magnitudo est; vel dum dico, in omni Ente elucet magnitudo bonitatis, vel in omni Ente elucet bonitas magnitudinis.

Quomodo
absoluta
principia
dicantur
de respectivis.

Præterea prædicata absoluta cum respectivis subjectisque comparata acquirunt perfectum propositionum Syllogismorumque formandorum statum; ut dum dico, omnis bonitas est differens, concordans, contrarians, principians, medians, finiens &c. de quibus hæc regulas accipito.

Regula I. Pro subjecto sumatur terminus absolutus, pro prædicato pariter absolutus. *V. G.* Bonitas magna.

Regula II. Pro subjecto uterque terminus potest esse respectivus; uti differentia principians, concordans, medians.

Regula III. Subjectum sit terminus absolutus, & prædicatum respectivus. Uti Bonitas differens. *B. =.*

Regula IV. Subjectum sit terminus respectivus, & prædicatum sit absolutus. Uti *=. B.* Differentia bona, vel differens bonitas.

Quatuor isti modi multiplicari possunt.

- Primò. Substantivè: uti B. M. Bonitas Magna; Magnitudo bona: vel adjectivè; uti bonum magnum, vel magnum bonum.
2. Vel componendo subjectum, ut constet ex absoluto & respectivo; ut magnitudo bona est differens; vel ex duobus absolutis, ut bonitas magna est differens & durans.
3. Vel componendo prædicatum, ut concordantia est magnum bonum.
4. Vel componendo subjectum & prædicatum; ut concordantia principians est magnum bonum.
5. Vel posito utroque in recto & altero in obliquo; ut differentia principiantis; vel utrisque in concreto, vel uno in concreto, & altero in abstracto, vel utrisque in abstracto: ut magnum bonum, magnum boni, magnitudo boni, magnitudo bona, magnitudo bonitatis: ex quorum combinatione nascitur incredibilis combinationum multitudo, aded ut tempus prius te, quam propositionum congeries deficiat, ut jam demonstrabitur.

P A R A D I G M A.

Combinationis permutativa paulò ante descripta, & primò quidem in terminis simplicibus faciendæ.

Tamet si hic modus instituto nostro parum utilis esse possit, apponendum tamen eum duximus, ad paradoxam & incredibilem penè, quæ inde emanat, combinationum multitudinem firmiter demonstrandam. Imaginare itaque tibi, terminos absolutos, sive respectivos esse veluti diversorum numerorum rerumve combinandarum seriem.

Terb.

Verb. Gr. Si nosse cupias, quotnam modis simplices termini novem principiorum absolutorum ita permutari possint, ut nunquam in idem recidant; tunc quæres in Tabula Combinatoria generali, in prima Columna 9. & correspondens numerus, videlicet, 362880, dabit numerum rerum permutandarum quæsitam combinationem. Si verò hosce simplices in propositiones cogere velis; pone è regione eandem terminorum feriem; & si scire velis, quot ex permutationum compositione propositiones inde emanent, duc 362880. in seipsum, & provenient 131664294400. numerus permutationum quæsitus.

Si verò principia absoluta ordine junxe-

ris respectivis, numero pariter 9. vel cum uno subiecto ex universalibus comparaveris, erunt permutationes propositionum: 121645100408832000. hunc numerum si quadraveris, habebis summam omnium propositionum, quæ ex octodecim terminis tam absolutis quàm respectivis, in totidem terminos reducibiles ductis confici possunt, combinationem quæsitam. Si denique in unam columnam cogas quatuor Enneades Artis nostræ, earumque terminos 36. cum totidem attributis seu prædicatis reducibilibus combines, invenies in prima Columna Tabulæ generalis Combinatoriæ propositionis primæ, sequentem numerum.

Numerus propositionum, quæ ex quatuor Enneadum Artis Nostræ, id est, 36. terminis cum totidem attributis reducibilibus, combinatione fieri possunt.

371993326789901217467999448150835200000000.

Si denique 50 termini cum totidem aliis, *Verb. Gr.* Quinque Enneadum termini cum 50 attributis divinis componantur combinatione permutativa, nascetur sequens numerorum congeries.

1273726838815420399851343083767005515293749454795473408000000000000.

Qui numerus tam immensus est, ut totus Mundus libris de iis conscribendis impleri possit; & si totus Oceanus, imò totius Universi humidum in atramentum converteretur, prius id deficeret, quàm librorum de iis conscribendorum finis attingeretur, etiam si millena millia annorum in iis scribendis omnes homines ab origine Mundi usque ad finem ejus impenderent; quorum demonstratio ex supra dictis clarè patet. Atque hæc tunc maximè patent, quanta principiorum Artis nostræ cum attributis divinis fit combinatio; ut vel ex hoc elucescat, combinationem hujusmodi cum divinis perfectionibus infinitudinem quandam induere, nullo numero, pondere, aut mensura determinabilem. Quare relicta prima hac combinationis specie, quæ in permutatione rerum consistit, utpote parùm utili, & semper identica; ad ea transeamus, quæ instituto nostro magis propria, & proportionata sunt.

Modus II. Combinationis applicatus.

Secundus Combinationis modus in hoc consistit, ut principia variè juxta terminos abstractos, concretos, combinatos in propositiones ad formandos syllogismos evolamus; Sunt autem termini vel *simplices*, vel *compositi*. *Simplices* sunt, quando ii soli ponuntur, uti magna bonitas, vel magnitudo bona; vel in concreto, omne magnum est bonum, vel omne bonum est magnum &c. prout supra in Regulis docuimus. *Com-*

positi termini sunt, quando simpliciter termini alii ad absoluta prædicata reducibiles assumuntur, ut omne bonum simpliciter & absolutè durabile est infinitè magnum. Si itaque cuipiam animus sit, terminos hosce per compositionem in propositiones evolvere, is utetur methodo supra in Propositione prima, descriptâ. *Verbi gratia.* Ex Tabula combinatoria generali constat, duas res bis tantum combinari posse; tres, sexies; quatuor, vigesies quater: quinque centies vigesies &c.

PARADIGMA.

Sint primò assumpti duo Artis nostræ termini, seu principia absoluta. B^s. M^o. Hi termini non secus ac binæ literæ bis comparari inter se possunt, non pluries: uti ex Tabula generali patet; quia tamen hi termini non simpliciter considerantur, sed uti ad propositiones apti sunt, ita variis modis inter se combinari possunt terminorum permutatione; vel enim abstractè vel concretè uterque, vel unus in abstracto, alter in concreto; vel unus in recto, alter in obliquo, uti supra in Regulis docuimus; vel unus denique respectivus, alter absolutus; & hoc pacto plurimam tibi suggeret propositionum materiem dicta combinatio; vel per propositiones indefinitas vel definitas, per particulam affirmativam vel negativam, id est, omne, nullum; quorum illud, o, circello, hoc puncto nigro signamus, facta supeditabit, uti sequitur.

X 3

B^s.

B^s	M^o	B^m	M^m	B^s	M^a	B^s	Mis	B^s	\equiv	M^a	B^s	\heartsuit	M^a
M^o	B^s	M^m	B^m	M^o	B^a	M^o	B^{is}	M^o	\equiv	B^a	M^o	\heartsuit	B^a
7.		8.		9.		10.		11.		12.			

Nota, literis adjunctum s. aut o. aut is. significare abstractum, a. vel m. verò concretum; uti,

Omnis $\left\{ \begin{array}{l} 1. \text{ Bonitas est magnitudo quædam.} \\ 7. \text{ Magnitudo est bonitas quædam.} \end{array} \right.$ Omnis $\left\{ \begin{array}{l} 3. \text{ Bonitas est magna.} \\ 9. \text{ Magnitudo est bona.} \end{array} \right.$

Omne $\left\{ \begin{array}{l} 2. \text{ Bonum est magnum.} \\ 8. \text{ Magnum est bonum.} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} 4. \text{ Bonitas magnitudinis.} \\ 10. \text{ Magnitudo bonitatis.} \end{array} \right.$

Omnis $\left\{ \begin{array}{l} 5. \text{ Bonitas differens est magna.} \\ 11. \text{ Magnitudo differens est bona.} \end{array} \right.$ Omnis $\left\{ \begin{array}{l} 6. \text{ Bonitas concordans est magna.} \\ 12. \text{ Magnitudo concordans est bona.} \end{array} \right.$

Omnis $\left\{ \begin{array}{l} \text{Concordantia est bonitas magna.} \\ \text{Differentia est magnitudo bona.} \end{array} \right.$ } Et sic de cæteris.

Quibus inter se ritè combinatis, & partim absolutè, partim respectivè consideratis, nascentur propositiones omnino differentes 72. uti ex sequenti Pinacio Combinatorio patet.

Pinacium Combinationis per Binarium.

Combinatio Respectivorum cum absolutis.

Absoluta Combinatio.

\equiv	Differens.	B. M.	M. D.	D. P.	P. S.	S. Vo.	Vo. Vi.	Vi. Ve.	Ve. G.
\heartsuit	Concordans.	B. D.	M. P.	D. S.	P. Vo.	S. Vi.	Vo. Ve.	Vi. G.	
∞	Contrarians.	B. P.	M. S.	D. Vo.	P. Vi.	S. Ve.	Vo. G.		
α	Principians.	B. S.	M. Vo.	D. Vi.	P. Ve.	S. G.			
\odot	Medians.	B. Vo.	M. Vi.	D. Ve.	P. G.				
ω	Finians.	B. Vi.	M. Ve.	D. G.					
M	Majorans.	B. Ve.	M. G.						
Æ	Æquans.	B. G.							
Min.	Minorans.								

Si verò tres terminos assumpseris, uti B. M. D. Dico ex illis sex combinationes resultare, non plures, uti ex sequenti patet schemate. Ubi vides primum terminum B. bis in prima serie, bis in 2da. bis in 3. reperiri, duæ priores semper naturam subjecti, tertia predicati locum possidet.

$\left\{ \begin{array}{l} B. \quad M. \quad D. \\ B. \quad D. \quad M. \\ M. \quad B. \quad D. \\ M. \quad D. \quad B. \\ D. \quad B. \quad M. \\ D. \quad M. \quad B. \end{array} \right.$	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \\ \\ \\ \end{array} \right\} \text{Id est, Omnis}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Bonitas magna, durabilis est.} \\ \text{Bonitas durabilis, magna est.} \\ \text{Magnitudo bona, durabilis est.} \\ \text{Magnitudo durabilis, bona est.} \\ \text{Duratio bonitatis, magna est.} \\ \text{Duratio magna, bona est.} \end{array} \right.$
---	--	--

Vides igitur, si terminos tali ratione ordinaveris, statim nasci duas præmissas ad totidem syllogismos formandos opportunas, assumpto uno ex novem subjectis universalibus pro minore; Quæ omnia maximo compendio per literas tantum indicantur, uti sequitur.

Syllogismi ex sex Combinationibus nati.

	Subject. Præd.		Medium.		Concluf.
Omnis	B. M. D.	Sed	△.	Ergo	D.
	B. D. M.		△.		M.
	M. B. D.		△.		D.
	M. D. B.		△.		B.
	D. B. M.		△.		M.
	D. M. B.		△.		B.

Si verò hæc cum aliis tum absolutis tum respectivis combinare velis, præstabis id ex sequenti Pinacio, in quo ternæ literæ ita combinatæ sunt, ut ex iis denuò Artistæ ingens propositionum syllogismorumque farrago emanet.

P I N A C I O N

Combinandi per tres terminos simplices quocunque ordine dato.

Principia absoluta.

B. M. D.	M. D. P.	D. P. S.	P. S. Vo.	S. Vo. Vi.	Vo. Vi. Ve.	Vi. Ve. G.
B. D. P.	M. P. S.	D. S. Vo.	P. Vo. Vi.	S. Vi. Ve.	Vo. Ve. G.	
B. P. S.	M. S. Vo.	D. Vo. Vi.	P. Vi. Ve.	S. Ve. G.		
B. S. Vo.	M. Vo. Vi.	D. Vi. Ve.	P. Ve. G.			
B. Vo. Vi.	M. Vi. Ve.	D. Ve. G.				
B. Vi. Ve.	M. Ve. G.					
B. Ve. G.						

Principia Respectiva.

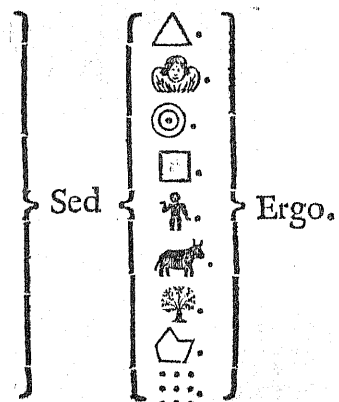
==.
♥.
○●.
α.
⊙.
ω.
M.
Æ.
Min.

Opposita principiorum absolutorum.

Bonum. Malum.
Magnum. Parvum.
Durabile. Non durabile.
Potens. Impotens.
Sapiens. Insipiens.
Voluntas. Noluntas.
Virtus. Imbecillitas.
Veritas. Falsitas.
Gloria. Dedecus.

Comprehenduntur sub hoc Pinacio Syllogismi affirmativi prorsus differentes 144. & totidem negativi; qui juncti faciunt summam syllogismorum 288; quorum, ne cartam combinationibus referciremus, explicationem consultò omittendam duxi, sed eorum loco tantum nonnullos ad meliorem rerum intelligentiam apponimus; & sunt significati per primam literarum seriem transversam.

B. M. D.	Omne bonum Magnum, durabile est.
M. D. P.	Omne magnum durabile, potens est.
D. P. S.	Omne summè durabilis potentia, sapiens est.
P. S. Vo.	Omne potens intellectuale, appetitivum est.
S. Vo. Vi.	Omne intellectuale appetitivum, virtuosum est.
Vo. Vi. Ve.	Omnis appetitiva virtus, vera est.
Vi. Ve. G.	Omnis virtus vera, gloriosa est.

Per Opposita sic argumenteris.

Nullum malum magnum, in creatis durable est.
 Nullum parum durable, potens est.
 Nullum impotens, sapiens est.
 Nullum impotens, veræ cognitionis appetitivum est.
 Nullum irrationale appetitivum, virtuosum est.
 Nullus appetitus irrationalis virtus vera est.
 Nulla virtus falsa, gloriosa est.

Per Respectiva sic argumenteris.

Omnis	B. M. D.	≡.	Differt,	} Scilicet ab alia. Cum alia. Ad aliam.
	M. D. P.	♥.	Concordat,	
	D. P. S.	∞.	Contrariatur,	
	P. S. Vo.	α.	Principiat,	
	S. Vo. Vi.	⊙.	Mediat,	
	Vo. Vi. Ve.	ω.	Finem habet,	
	Vi. Ve. G.	M.	Majorat,	
		Æ.	Æquat,	
		Min.	Minorat.	

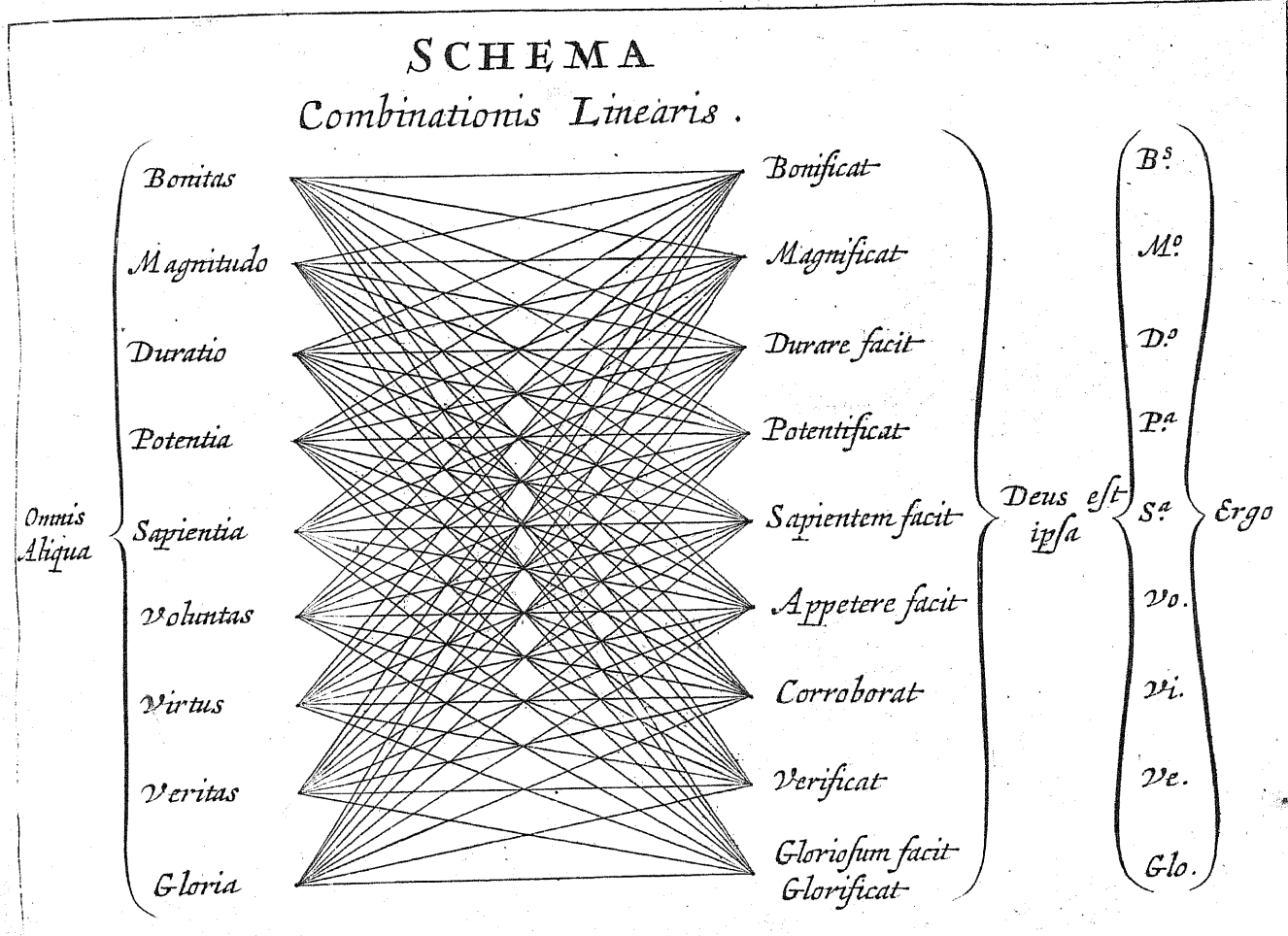
Notandum autem, hosce terminos non tantum ordine recto, sed & retrogrado, imò promiscuo ordine assumi posse. Si itaque 144, per 2 multiplices, habebis 576, syllogismos, quorum nonnulli perfectè, quidam imperfectè concludunt; ex quibus prudens Lector ea potissimum seligere poterit, quæ ejus proposito magis conducere videbuntur; possunt tamen ad perfectionem reduci, vel unicâ particulâ (absolute) vel particulari affirmativâ aut negativâ (aliquid) ali-quod non.

Tertius Combinationis Modus, qui est linearis, sive per linearum ductus.

Est & alius aptissimus sanè rebus combinandis modus, quo per ductus linearum in notitiam omnium combinationum deducimur, & ita se habet. Ponantur ex uno late-

re, ordine novem prædicata essentialia, ex altero, eadem replicentur; deinde ex singulis ad singula ducantur lineæ, & habebis combinationem quæsitam. Sed ad hoc intelligendum, nihil aliud nisi ocularis inspectio in subjecto Schemate requiritur, variis-que modis confici potest. Primò Lulliana methodo per *Tivum*, *are*, *bile*, id est, per terminos principiorum absolutorum terminantium in *tivum*, *are*, *bile*; uti bonificativum, bonificare, bonificabile; hæc enim sunt tria cujusque rei principia coessentialia, videlicet potentia activa, potentia passiva, & actus, quibus omnis innititur probatio. Secundò fit per terminorum absolutorum prædicationem cum totidem subjectis; quod dum fit, quodlibet ex prædicatis absolutis aut respectivis rationem subjecti, in opposita verò serie semper quodlibet rationem prædicati habet. Sed hæc in sequenti typo luculentius patebunt.

SCHEMA

Ex hac Combinatoria methodo clarè patet, ex novem prædicatis absolutis in totidem opposita ductis, 81 propositiones fieri posse, quæ emanant ex multiplicatione 9. in seipsum; singula enim in singula opposita ducta dabunt 81. quibus quidem propositionibus, si in secunda propositione, pro subjecto statuas unum ex 9 subjectis universalibus; *Verbi gratia*, DEUS; habebis totidem Syllogismos demonstrativos, uti ex Schema-
te patet. *Verb. Grat.*

Omnis bonitas bonificat; DEUS est ipsa bonitas; Ergo bonificat.

Omnis magnitudo bonificat; DEUS est ipsa magnitudo infinita; Ergo bonificat.

Omnis duratio bonificat; DEUS est duratio æterna; Ergo.

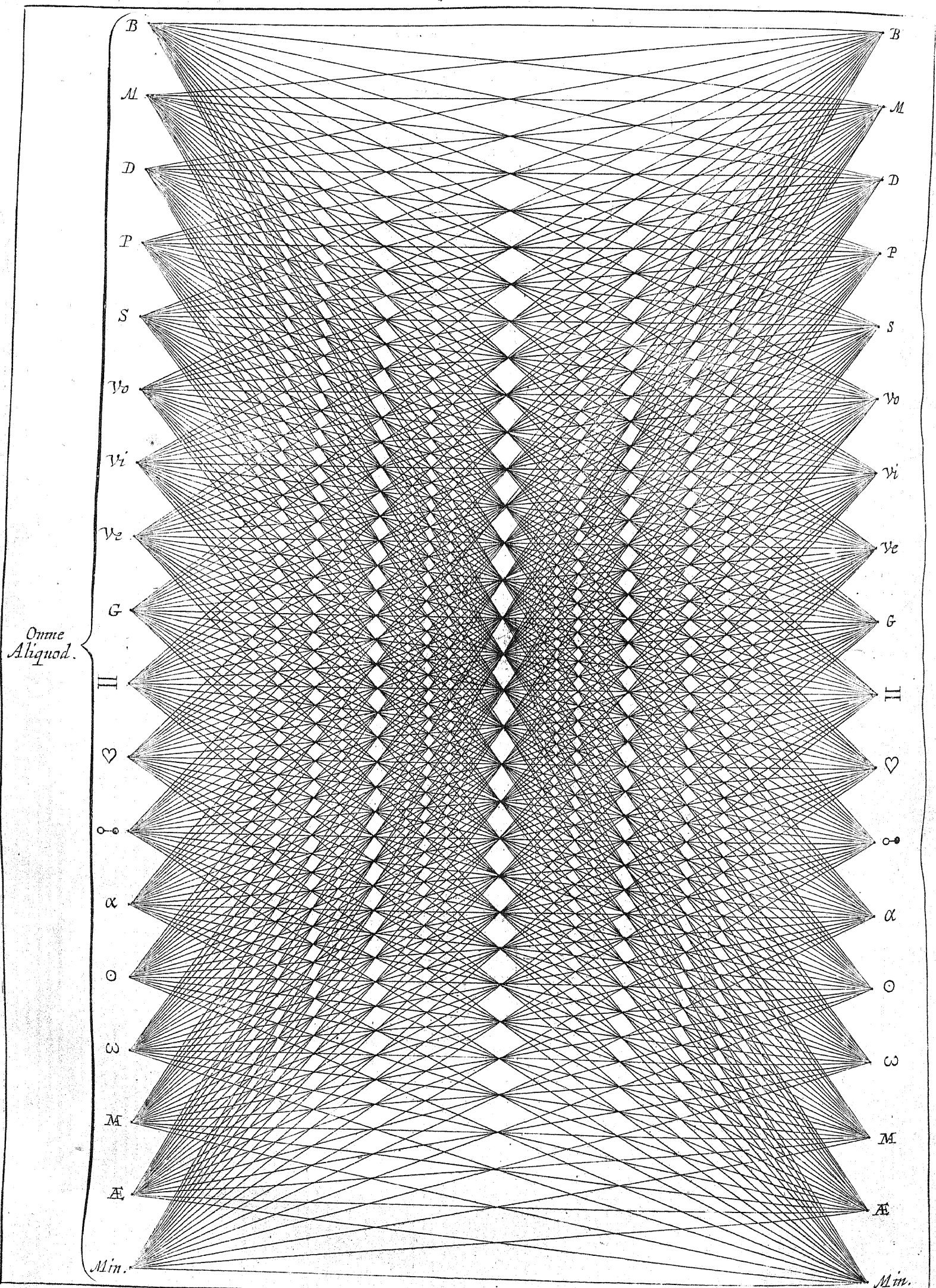
Et sic de cæteris ordine absolutis idem judicium esto, quæ & linearum ductus pulchrè docent. Secundò, pari ratione, si loco absolutorum terminorum ponas, tivum, & bile, probabis eadem diverso modo per correlationem quandam: ut omne bonificativum habet bonificabile, quod bonificat. Omne Magnificativum habet magnificabile, quod magnificet. Ubi tamen nota, non singulas propositiones directè concludere, nisi rectitudinem suam consequantur ex

nonnullis particulis additis vel in recto, vel in obliquo, vel particulari negativo, ut cum dico, omnis magnitudo bonificat, directè non concludit, cum magnitudo diversam à bonitate formalitatem habeat; vera tamen est, subintelligendo bonitatem, quæ magnitudini inest; ut omnis bonitas magnitudinis alicujus, bonificat, sive, quædam magnitudo bonificat. Idem judicium esto de aliis non directè concludentibus propositionibus; unde omnia illa prædicata, quæ rectis, non obliquis lineis connectuntur, tantum directè concludunt, reliqua indirectè. *V. G.* Omnis veritas bonificat, subintellige, intellectum; Omnis, voluntas, subintellige bona, sapientem facit; sive, quædam voluntas sapientem facit, scilicet, voluntas studiosa & recti investigatrix.

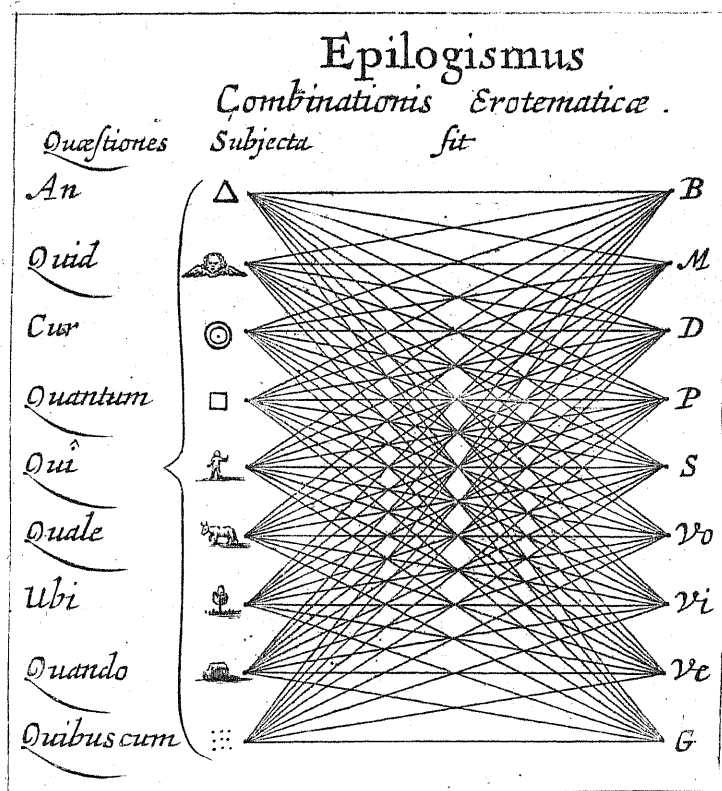
Tertiò. Si loco absolutorum opponas, oppositos seu contrarios terminos, præpositâ particula negativa (nullus) habebis totidem propositiones negativas; ut nulla malitia bonificat; nulla parvitas magnificat; nullum non durans durare facit. &c.

Quartò. Si verò novem terminis absolutis, novem respectiva junxeris, & singula linearum ductibus connexueris, habebis 324 propositiones Syllogismis totidem formandis aptas; uti ex sequenti Abaco patet.

EPILOGISMUS

Combinationis Linearis.

Quintò si hisce præponas Enneadem aut Decadem Erotematicam, uti *An, Quid, Cur, Quantum, Qui, Quale, Ubi, Quando, Quibus cum* do, *Quibus cum*, tum amplissimum habebis campum singula secundum artem examinandi.

Secundò. Quæstio instituenda est cum prædicatis tum absolutis tum respectivis, uti,

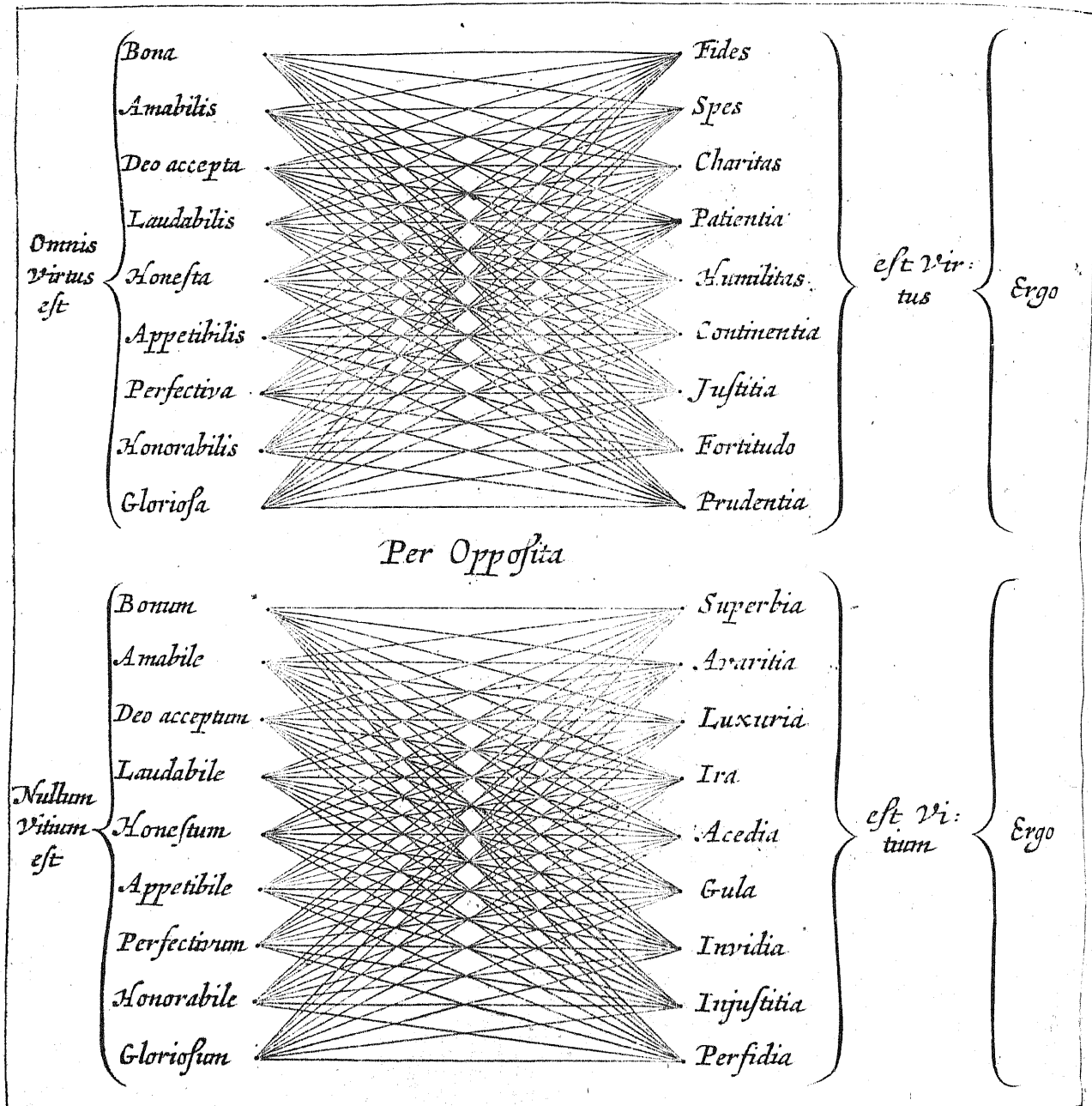
<i>An,</i>	} Δ fit	{ Bonus. Bonitas. Bonitas.	} Et	{ An differat à se. Quænam ejus differentia. Cur differat ab aliis, & sic de cæteris.
<i>Quid in</i>				
<i>Cur,</i>				

Deinde eadem comparanda sunt cum reliquis ordine prædicatis tum absolutis, tum respectivis.

Quartò. Quæstiones instituendæ sunt cum attributis divinis tum essentialibus tum Relativis; verùm hæc omnia suo loco luculentius patefient.

Quintò. Data quacunque propositione, Combinationem institues hac eadem me-

thodo. *V. G.* Si probandum fit, virtutes esse bonas; sic procedes, Ponantur omnes, vel quotquot volueris, termini ad virtutem reducibiles, serie perpendiculari, deinde virtutes quotquot volueris è regione; deinde connectantur singula singulis per lineas, & habebis combinationem peractam, ut in sequenti Schemate patet.

Vides in hac Combinatione, dum singula subjecta in totidem prædicata ducuntur, ex novem prædicatis & totidem subjectis nasci syllogismos omnino differentes 81. Et hoc pacto pro multiplicatione prædicatorum subjectorumque semper majorem & majorem resultare Syllogismorum numerum; Hac ratione ex triginta prædicatis & totidem virtutibus nascuntur syllogismi prorsus differentes & demonstrativi 900; Si verò per opposita seu contraria virtutibus ratiocinium tuum deducere velis, loco particulæ omnis, ponas, nullum vitium, & loco subjecti in Minori, Superbia, hac ratione: nullum vitium est bonum; Superbia est vitium, Ergo. Nascentur pro novem prædicatis & totidem vitiis, uti prius, 81 Syllogismi, & ex 30 vitiis comparatis pariter cum suis prædicatis 900 Syllogismi emergunt; Habes itaque juxta hunc modum 1800 Syllogismos. Vel etiam, hac industria per oppositorum etiam combinationem, dicto citius quotlibet syllogismos erues, si loco præ-

dicatorum ponantur contraria prædicata, & loco virtutum vitia, & habebis intentum. Ut

Omne vitium est odibile, odiosum, Deo execrabile, vituperatione dignum, inhonestum, &c.

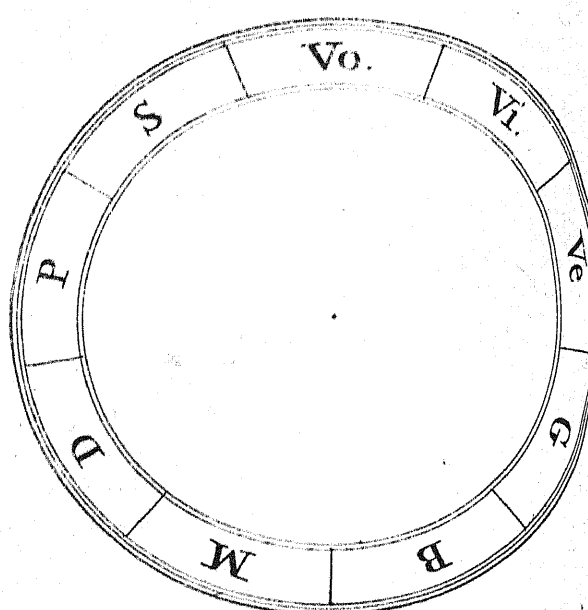
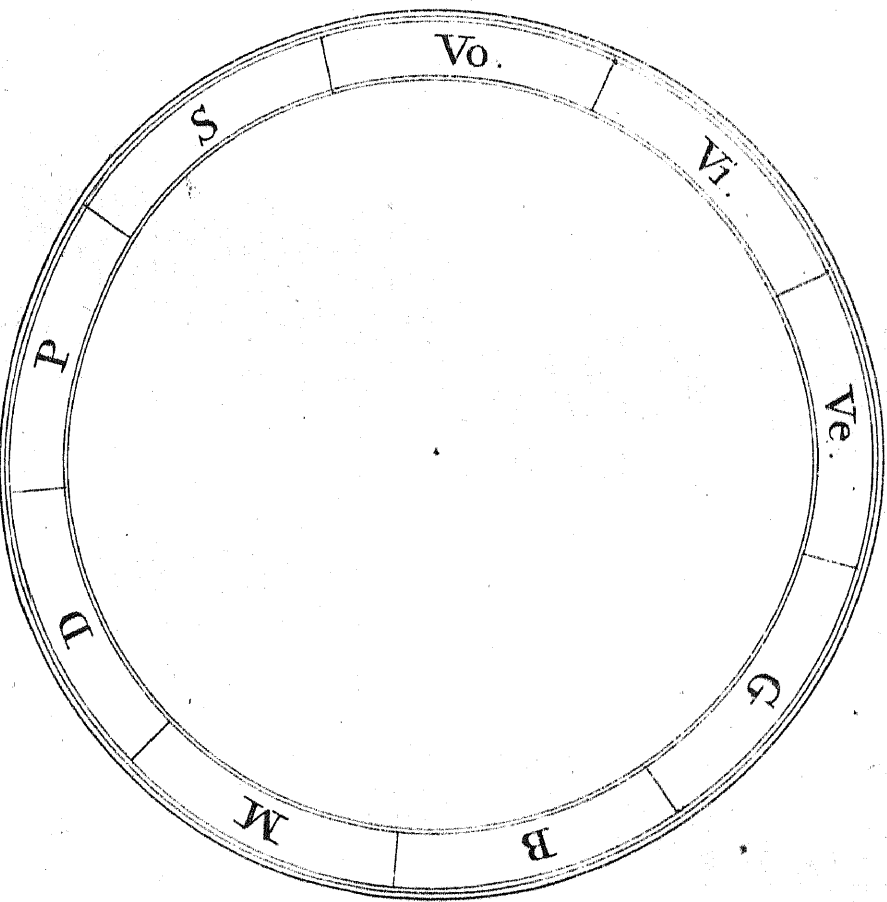
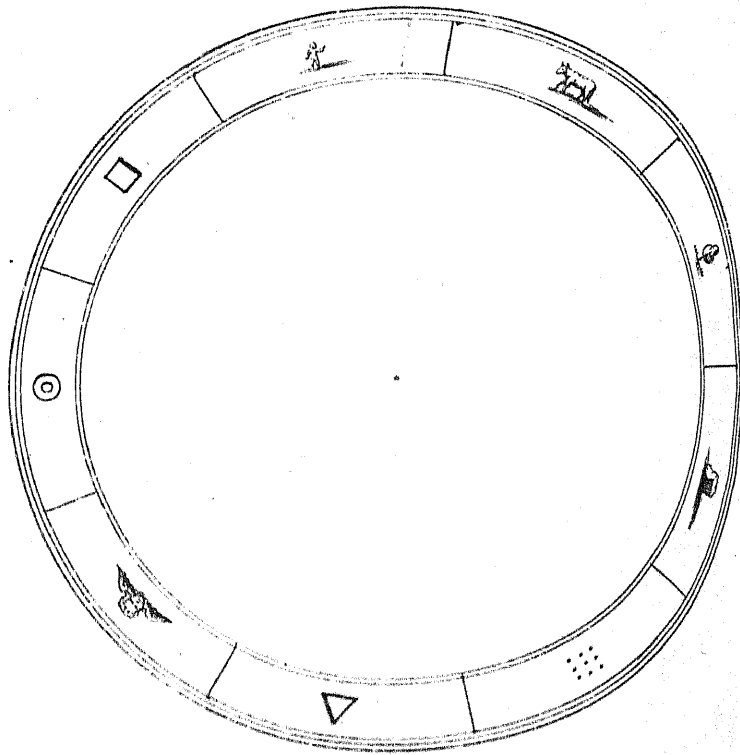
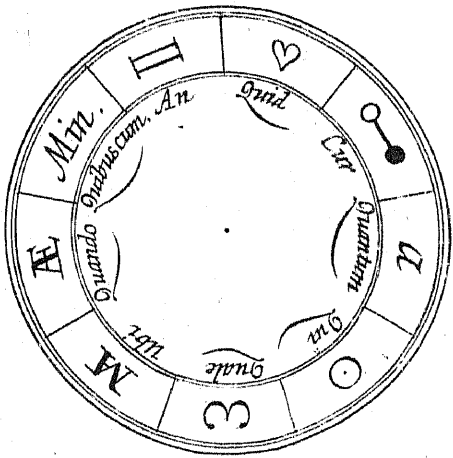
Sed Superbia, Avaritia &c. sunt talia. Ergo.

Atque ex hisce patet, dato subjecto, *Verbi Gratia*, Logico, Physico, Theologico, Medico, Mathematico, Rhetorico, Politico, &c. qualicumque tandem probando, quomodo dicto citius, hac Combinationis methodo & ratione quotlibet argumenta erueri possis. Sed hæc fusius in sequentibus prosequemur.

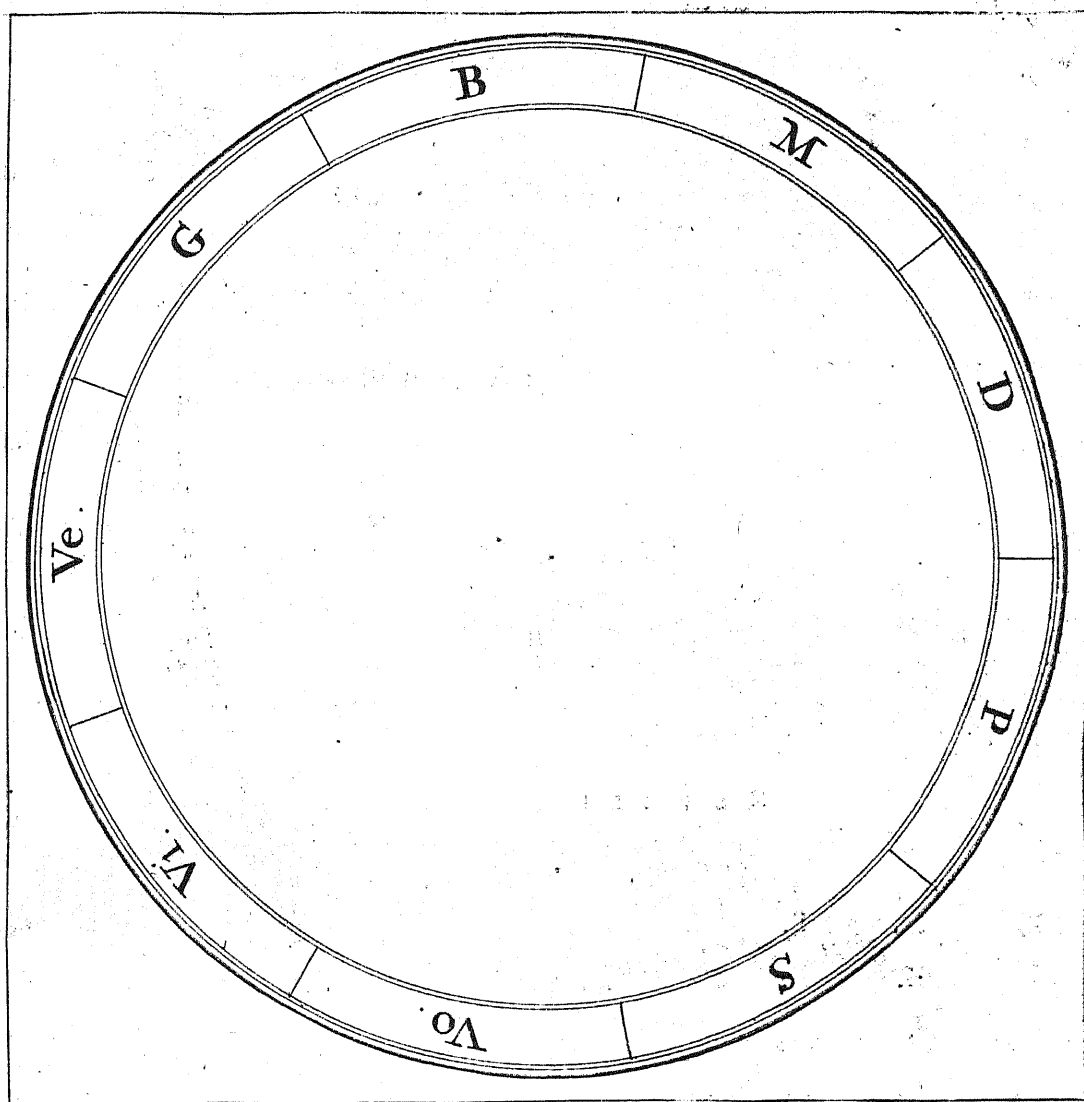
Quartus Modus, Combinatio rerum circularis.

Quartus Modus Combinationis, fit Artis nostræ terminis in circulos partim mobiles, partim immobiles, coactis; idque variis modis; vel simplicibus terminis solum iis im-

fol. 173.

impositis, vel junctis terminis ad eos reducibilibus. Nos singulos modos & rationes ordine exponemus, ut unusquisque apta ingenio suo haberè possit, ad combinandum subsidia. Primus modus est simplicissimus, & fit hoc pacto:

Delineantur quinque circuli in separatis chartis semper minores & minores; in quorum primo, secundo & quarto, ordine describantur novem prædicata essentialia; in tertio verò & quinto, novem subjecta universalia, & novem principia respectiva, uti in apposita figura patet.

Deinde singuli centro affigantur versatiles, & habebis Combinationis rotam peractam. Usus ejus is est, qui sequitur.

Explicatio Rotæ.

Supponendum primò, in superiori circulo omnes literas absolutorum prædicatorum habere se per modum subjecti, id est, denotare in propositione seu antecedenti majori subjectum; In secundo circulo omnes literæ se habent per modum prædicati; In tertio verò circulo continentur subjecta universalia, quæ se habent per modum subjecti in propositione Minori. Sit igitur

in quæstione probandum, utrum Angelus sit B. M. D. P. S. &c. Applica primò ad B. superioris circuli, in secundo circulo literam B, eique suppones in tertio circulo subjectum ex novem universalibus ☉, & in quarto circulo literam B, habebisque hunc syllogismum: Omne Ens est bonum; Angelus est Ens; Ergo est bonus. Deinde promove B, secundi circuli, cum tertii & quarti circuli notis ☉, & B. subter M, supremi circuli, & habebis secundum Syllogismum. Deinde simili industria promovebis secundi circuli literam B. ad omnes reliquas literas superioris circuli, reliquis tribus ordine, & gradatim pariter promotis usque ad 9, & habebis per revolutionem primam 9 Syllogismos, quibus probatur Angelum esse bonum, & sunt hi.

B. B. B.	Omne	Ens est bonum; Angelus est Ens quoddam;	Ergo est bonus.
M. B. M.		Magnum est bonum; Angelus est magnus;	
D. B. D.		Durabile est bonum; Angelus est durabilis;	
P. B. P.		Potens est bonum; Angelus est potens;	
S. B. S.		Sapiens est bonum; Angelus est sapiens;	
Vo. B. Vo.		Voluntate præditum est bonum; Angelus est voluntate præditus.	
Vi. B. Vi.		Virtuosum est bonum; Angelus est virtuosus.	
Ve. B. Ve.		Verum est bonum; Angelus est verus;	
G. B. G.		Gloriosum est bonum; Angelus est gloriosus;	

Hinc vides, si trium inferiorum circulo-
rum notas easdem, superioris circuli notis
ordine & gradatim supposueris, semper no-
vem nasci Syllogismorum differentium ema-
nationes.

Nota tamen, quod si alicubi occurrerint
identicæ propositiones, uti B B B, tum sub-

jectum semper debet assumi reducibile ad
quendam terminum absolutum; ut Ens,
unum, substantia, essentia ad bonum; ex-
tensum, capax &c. ad magnitudinem, &
sic de cæteris, quos terminos reperies in
præcedenti Libro, Sectione III.

R E V O L U T I O I.

Ens.

Termini reducibil.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Subiectum	} Majoris.
Aboluti.	B	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	Prædicatum	
	 B.	 M.	 D.	 P.	 S.	 Vo.	 Vi.	 Ve.	 G.	Subiectum Prædicatum	} Minoris.
Ergo.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	Conclusio.	

Termini reducibiles ad B.

Unum. Ens. Esse. Essentia. Trivum, are, bile. Beneficum. Amabile. Felix.

Post primam revolutionem, qua Angelus bonus esse probatur; si eum magnum esse
probare volueris, tunc trium inferiorum circulo-
rum notas M. M. suppones supe-
rioris circuli ordine notis, ab M. incipiendo, & nascetur secunda revolutio, quæ se-
quentem propositionum syllogismorumque congeriem continebit.

R E V O L U T I O II.

Angelus extensus virtute sua, non mole.

Termini reducibil.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	Subiectum	} Majoris.
Aboluti.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	Prædicatum	
	 M.	 D.	 P.	 S.	 Vo.	 Vi.	 Ve.	 G.	 B.	Subiectum Prædicatum	} Minoris.
Ergo.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	Conclusio.	

Termini reducibiles ad M.

Extensum. Copiosum. Amplum. Integrum. Summum. Excellens. Dignum.

Revolutionem Tertiam hac ratione perficies: Subdantur tres inferiores circuli cum
iisdem notis D. superioris circuli notæ, & deinde promoveantur in consequentes ordine
notas, circuli superioris; & habebis alteram syllogismorum congeriem; ut sequitur.

R E V O -

REVOLUTIO III.

Æviternum.

Termini reducibil.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	Subjectum	} Majoris.
Aboluti.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	Prædicatum	
	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	Subjectum	} Minoris.
Ergo.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	Prædicatum	
										Conclusio.	

Synonima, five Termini reducibiles ad D.

Æviternum. Æviternitas. Consistens. Immortale. Insolubile. Perpetuum. Permanens. Stabile. Immortale.

Resolutionem quartam sic auspicaberis. Subdantur tres circuli inferiores cum iisdem notis sub circuli superioris nota B. & deinceps ordine ad notas consequentes, & habebis Combinatam Syllogismorum novem congeriem, ut in sequenti patet.

REVOLUTIO IV.

Magnâ dignitate constitutum.

Termini reducibil.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	Subjectum	} Majoris.
Aboluti.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	Prædicatum	
	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	Subjectum	} Minoris.
Ergo.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	Prædicatum	
										Conclusio.	

Synonima, five Termini reducibiles ad P.

Auctoritate pollens. Dignitate conspicuum. Dominio clarum. Facultatem habens. Forte. Sublimitate, gloriâ pollens.

Revolutionem Quintam ita perficies. Subdantur tres inferiores circuli suis notis, sub circuli superioris nota S. & deinceps ad alias ordine consequentes notas applicentur, & habebis sequentem Syllogismorum novem enneadem, ut sequitur.

REVOLUTIO V.

Intellectuale.

Termini reducibil.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	Subjectum	} Majoris.
Aboluti.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	Prædicatum	
	Int.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	Subjectum	} Minoris.
Ergo.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	Prædicatum	
										Conclusio.	

Synonima ad S.

Intellectuali vi pollens. Scientiâ conspicuum. Intelligentiâ plenum. Providentiam habens.

Revolutionem sextam pari pacto perages.

REVO

REVOLUTIO VI.

Intellectuale.

Termini reducibil.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Subiectum	} Majoris.
Aboluti.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Prædicatum	
	Int.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Subiectum	} Minoris.
Ergo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Prædicatum	
										Conclusio.	

Synonima ad Vo.

Appetitiva vi pollens. Amore impulsam. Finem in actionibus prætendens.

REVOLUTIO VII.

Termini reducibil.	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Subiectum	} Majoris.
Aboluti.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Prædicatum	
	Vi.	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Subiectum	} Minoris.
Ergo.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Prædicatum	
										Conclusio.	

Synonima ad Vi.

Potens ad agendum. Facultate pollens. Efficax, vigorosum.

REVOLUTIO VIII.

Conformis intellectui.

Termini reducibil.	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Subiectum	} Majoris.
Aboluti.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Prædicatum	
	Ve.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Subiectum	} Minoris.
Ergo.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Ve.	Prædicatum	
										Conclusio.	

Synonima ad Ve.

Conformitas. Idea. Exemplum, intellectus possidens.

REVOLUTIO IX.

Termini reducibil.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	Subiectum	} Majoris.
Aboluti.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	Prædicatum	
	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	Subiectum	} Minoris.
Ergo.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	Prædicatum	
										Conclusio.	

Synonima ad G.

Quietum, honore, potentiâ fruens, gaudio plenum.

Habes hîc trium Circulorum revolutiones cum superioris circuli prædicatis combinatas; & sunt 84 Syllogismi, quibus Angeli proprietates demonstrantur; Si vero eadem ratione procedas cum subiectis universalibus tertio circulo inscriptis, habebis Syllogismos omnes differentes (in Barbara) 672. Verum antequam ulterius progrediamur, hæc te primò notare velim.

Primò.

Nota ad
bene ope-
randum.

Primò. Subjecta propositionis majoris, quæ in supremo circulo continentur, & principia absoluta notant, non semper sumenda sunt in terminis explicitis; essent enim omnes illæ propositiones identicæ, & auribus acciderent injucundè (cujusmodi sunt, quæ primum locum in combinationum revolutionibus obtinent, uti B B ☉ B. M M ☉ M.) Sed loco absolutorum sive explicitorum prædicatorum, assumantur impliciti, seu ad illa reducibiles termini, quos in tertio circulo subjectis universalibus semper ceu media Syllogismorum adscripta vides. Vocamus autem explicitos hoc loco terminos omnia prædicata seu principia absoluta simpliciter, sive in abstracto, sive in concreto posita; Implicitos verò eos vocamus, quæ ad absolutos terminos quovis modo revocari possunt; uti ad Bonum revocantur, Ens, essentia, esse, unum, & similia, quæ in primo libro fusè exposita sunt, & singula singulis absolutis prædicatis adscripta reperiuntur, quorum & hic nonnulla singulis Revolutionibus, ad meliorem rerum intelligentiam apposuimus.

Operatio
per oppo-
sitos ter-
minos.

His positis. Si alia combinationis lege, novarum propositionum suppellectilem eruere velis, tunc per oppositos & contrarios principiorum absolutorum terminos intentum tuum acquies, ea prorsus ratione, qua in præcedenti combinatione processum fuit, & habebis alios 81 Syllogismos. *Verb. Gr.* Nullum Ens in quantum bonum, est malum. Angelus est ens & bonus; Ergo nullus Angelus in quantum bonus, est malus; & hoc pacto per leges artis oppositorum, 81 alios Syllogismos evolves, omnes in (*Celarent.*) Et ut artificium luculentius tibi pateat, nôris, omnes Syllogismos universales in (*Barbara*) per oppositorum terminorum applicationem mutari in Syllogismos in (*Celarent.*)

Vidimus modum & rationem, qua per Rotam combinatoriam magnam propositionum congeriem coacervare possimus, principiorum absolutorum subsidio. Restat ut ostendamus, quomodo principia respectiva, quæ in infimo circulo continentur, ad novam semper & novam propositionum Syllogismorumque materiam comparandam applicari debent.

Advertendum itaque, totum hoc negotium faciliè expediri posse per Enneadem Erotematicam intra infimum circulum descriptam. *Exempli Grat.* Si quæratur: An Angelus differat ab aliis omnibus creatis rebus ratione bonitatis. Respondeo affirmativè, idque hoc pacto per notam differentialem = absolutis principiis applicatam comprobabis. Supponantur tertius, quartus, quintus circulus sub se invicem isthoc notarum ordine ☉ B =. fietque B quarti circuli litera, subjectum propositionis majoris; = verò nota differentialis in quinto circulo, prædicatum: In minori vero propositione in tertio circulo ☉ erit subjectum, & B prædicatum, nasceturque hic Syllogismus:

Omne Ens ut bonum differt à quolibet alio ente bonitate sua specifica seu individuali.

Omnis Angelus est Ens in quantum bonus. Ergo bonitate sua differt ab alio quovis ente.

Omne magnum differt ab aliis extensione existentiae suæ in loco vel circumscriptivè, vel definitivè.

Omnis Angelus est magnus. Ergo differt ab aliis existentiae suæ extensione in loco non circumscriptivè sed definitivè.

Hoc pacto promovebis tertii & quinti circuli notas easdem semper ordine supra intermedii circuli literas, & habebis 9 Syllogismos de differentia Angeli, ut sequitur:

REVOLUTIO I.

Termini reducibil.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Subjectum	} Majoris.
Aboluti.	=	=	=	=	=	=	=	=	=	Prædicatum	
	☉. B.	☉. M.	☉. D.	☉. P.	☉. S.	☉. Vo.	☉. Vi.	☉. Ve.	☉. G.	Prædicatum Subjectum	} Minoris.
Ergo.	=	=	=	=	=	=	=	=	=	Conclusio.	

Applicando verò tertii circuli notam ☉ & quinti circuli notam concordantiæ ♥ ad B intermedii circuli, sic: B ♥ ☉ ♥, nascetur hic Syllogismus:

Omne Ens concordat quo ad esse in communi naturæ gradu.

Omnis Angelus est Ens. Ergo concordat, &c.

Et sic de cæteris, uti in secunda Revolutione infra posita pater.

REVOLUTIO II.

Termini reducibil.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Subiectum	} Majoris.
Absoluti.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	Prædicatum	
	♡. B.	♡. M.	♡. D.	♡. P.	♡. S.	♡. Vo.	♡. Vi.	♡. Ve.	♡. G.	Subiectum	} Minoris.
Ergo.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	♡.	Prædicatum	
										Conclusio.	

Atque de applicatione tertii & quinti circuli supra intermediarii circuli notas idem fit iudicium; ubi tamen observa, non omnes syllogismos directè & universaliter concludere, nisi certis particulis, quas supra assignavimus, determinantur. Observanda quoque sunt, quæ in præcedenti libro, de differentia & concordantia cæterorumque principiorum respectivorum accidentibus docuimus.

Vides Lector, quomodo per quæstionem (*Utrum*) termini Artis nostræ in syllogismos ad propositam quæstionem probandam, cogi debeant. Pari ratione, si per quæstionem, (*Quid*) cæterasque circumstantias, propositum nobis thema ampliandum sit. *V. G.* Quid Angelus propriè sit. Expedies quæstionem eadem syllogismorum varietate, qua præcedentia probasti. Quæritur, *Exempli gratia*, Quid sit Angelus. Respondetur, esse substantiam creatam, completam, incorpoream, intellectualem. Hoc ut probes, applica extremum circulum notâ suâ B, ad B. secundi circuli notam, & ♡. tertii circuli infra; B. verò quarti circuli notam infra ♡. Sic.

Termini
reducibil.

Per B.

- { B. S. Omne bonum creatum purè intellectuale, est substantia, incorporea, intellectualis, completa.
B. Omnis Angelus est bonum creatum purè intellectuale.
B. S.

B. Ergo omnis Angelus est substantia incorporea, intellectualis, completa.

M. Omne Ens quod definitivum esse in loco habet, est substantia incorporea, intellectualis.

B. Omnis Angelus est Ens, quod definitivum esse habet in loco. Per M.

B. Ergo omnis Angelus est substantia incorporea, intellectualis. Et sic de cæteris.

Si verò tres inferiores circulos ad supremi circuli notas ordine se consequentes applicueris, habebis 9. Syllogismos, quibus propositam quæstionem demonstres; siquidem Combinatio Revolutionis primæ, paulò ante proposita, litera A signata, huic quæstioni abundè satisfaciet. Si rursus propositam quæstionem per reliquas ordine quæstionum circumstantias singulis absolutis prædicatis applicatas evolveris, habebis unius & ejusdem quæstionis 81. Syllogismos, quibus intentum propositionis scopum demonstres; ut interim innumera alia, quæ suis locis reservavimus, multiplicationi propositionum argumentorum oportuna si leam. Sed jam ad reliquos Combinationis modos explicandos progrediamur.

CAPUT V.

Combinatio rerum Tabularis, unicus Artis nostræ scopus.

Combinatio Tabularis docet numerum rerum Combinandarum in Tabulas aptè redigere, ut quoties res diversimodè inter se comparari possint, scitè exhibeatur; Quæ sanè methodus omnium pulcherrima, & ad operandum facillima est. Non ignoro, Lullistas varias hujus generis Tabulas proferre, sed, ut quod res est, dicam, ita intricatas, ita obscuras, ita ad operandum difficiles, ut vix sit, qui hucusque ex iis aliquem se fructum confectui, ne dicam, scopum videre potuisse fas-

sus sit. Quare nos omiſſa Tabulâ Lullianâ, quam magnam vocat, alias reponimus, meliori methodo dispositas; quibus quicquid in omni scientia fusè traditum est, tanquam ad quandam in nucis cortice Iliadem contractum, atque in innumeros usus explicatum habetur.

Componitur autem prima Tabula ex præcedenti Combinatoria Rota; & continet in se Combinatos Syllogismos 729, qualium unumquodque principium absolutum continet 81. Tabula sequitur.

TABULA

TABULA I. COMBINATORIA,
Ex qua Argumenta desumuntur omni Scibili accommodata.

COMBINATIO I.
Bonitatis cum reliquis novem Principiis.

	I	2	3	4	5	6	7	8	9	
Ens.	1 B b b	B m b	B d b	B p b	B s b	B vo b	B vi b	B ve b	B g b	Acceptabile.
Esse.	2 B b m	B m m	B d m	B p m	B s m	B vo m	B vi m	B ve m	B g m	Æquum, iustum.
Essentia.	3 B b d	B m d	B d d	B p d	B s d	B vo d	B vi d	B ve d	B g d	Beatum.
Actio.	4 B b p	B m p	B d p	B p p	B s p	B vo p	B vi p	B ve p	B g p	Appetibile.
Unum.	5 B b s	B m s	B d s	B p s	B s s	B vo s	B vi s	B ve s	B g s	Communicativum.
Substantia.	6 B b vo	B m vo	B d vo	B p vo	B s vo	B vo vo	B vi vo	B ve vo	B g vo	Dignum, rationabile.
Perfectio.	7 B b vi	B m vi	B d vi	B p vi	B s vi	B vo vi	B vi vi	B ve vi	B g vi	Diffusivum.
Simplicitas.	8 B b ve	B m ve	B d ve	B p ve	B s ve	B vo ve	B vi ve	B ve ve	B g ve	Nobile.
Communio.	9 B b g	B m g	B d g	B p g	B s g	B vo g	B vi g	B ve g	B g g	Pulchrum, utile.

COMBINATIO II.
Magnitudinis cum omnibus novem Principiis.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Extensum.	1 M b b	M m b	M d b	M p b	M s b	M vo b	M vi b	M ve b	M g b	Exuperans.
Amplum.	2 M b m	M m m	M d m	M p m	M s m	M vo m	M vi m	M ve m	M g m	Excellens.
Copiosum.	3 M b d	M m d	M d d	M p d	M s d	M vo d	M vi d	M ve d	M g d	Liberale.
Ens, esse, essentia.	4 M b p	M m p	M d p	M p p	M s p	M vo p	M vi p	M ve p	M g p	Magnificum.
Immensum.	5 M b s	M m s	M d s	M p s	M s s	M vo s	M vi s	M ve s	M g s	Multitudo.
Infinitem.	6 M b vo	M m vo	M d vo	M p vo	M s vo	M vo vo	M vi vo	M ve vo	M g vo	Dignum.
Capax.	7 M b vi	M m vi	M d vi	M p vi	M s vi	M vo vi	M vi vi	M ve vi	M g vi	Opulentum.
Unum.	8 M b ve	M m ve	M d ve	M p ve	M s ve	M vo ve	M vi ve	M ve ve	M g ve	Copiosum.
Substantia.	9 M b g	M m g	M d g	M p g	M s g	M vo g	M vi g	M ve g	M g g	Sublime.

COMBINATIO III.

Durationis.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Æternum.	1 D b b	D m b	D d b	D p b	D s b	D vo b	D vi b	D ve b	D g b	Fidelitas.
Æviternum.	2 D b m	D m m	D d m	D p m	D s m	D vo m	D vi m	D ve m	D g m	Constantia.
Temporale.	3 D b d	D m d	D d d	D p d	D s d	D vo d	D vi d	D ve d	D g d	Patientia.
Successivum.	4 D b p	D m p	D d p	D p p	D s p	D vo p	D vi p	D ve p	D g p	Perseverantia.
Ætas.	5 D b s	D m s	D d s	D p s	D s s	D vo s	D vi s	D ve s	D g s	Spes, confidentia.
Ens, esse, Essentia.	6 D b vo	D m vo	D d vo	D p vo	D s vo	D vo vo	D vi vo	D ve vo	D g vo	Constitutiones, leges statuta, decreta.
Existential.	7 D b vi	D m vi	D d vi	D p vi	D s vi	D vo vi	D vi vi	D ve vi	D g vi	Firmum.
Perpetuum.	8 D b ve	D m ve	D d ve	D p ve	D s ve	D vo ve	D vi ve	D ve ve	D g ve	Omnia quæ tempus.
Immortale.	9 D b g	D m g	D d g	D p g	D s g	D vo g	D vi g	D ve g	D g g	Omnia quæ locum.

COMBINATIO IV.

Potestatis.

Vires rerum.	1	P b b	P m b	P d b	P p b	P s b	P v o b	P v i b	P v e b	P g b	Auctoritas.
Violentia.	2	P b m	P m m	P d m	P p m	P s m	P v o m	P v i m	P v e m	P g m	Dignitas.
Sympathia. Antipathia.	3	P b d	P m d	P d d	P p d	P s d	P v o d	P v i d	P v e d	P g d	Dominium.
Activum.	4	P b p	P m p	P d p	P p p	P s p	P v o p	P v i p	P v e p	P g p	Principatus.
Robur.	5	P b s	P m s	P d s	P p s	P s s	P v o s	P v i s	P v e s	P g s	Jurisdiclio.
Rerum proprietates.	6	P b v o	P m v o	P d v o	P p v o	P s v o	P v o v o	P v i v o	P v e v o	P g v o	Divitia.
Facultates.	7	P b v i	P m v i	P d v i	P p v i	P s v i	P v o v i	P v i v i	P v e v i	P g v i	Robur.
Virtus naturalis.	8	P b v e	P m v e	P d v e	P p v e	P s v e	P v o v e	P v i v e	P v e v e	P g v e	Leges.
Lex naturæ.	9	P b g	P m g	P d g	P p g	P s g	P v o g	P v i g	P v e g	P g g	Præcepta.

COMBINATIO V.

Sapientie.

Cognitio.	1	S b b	S m b	S d b	S p b	S s b	S v o b	S v i b	S v e b	S g b	Peritus.
Intelligentia.	2	S b m	S m m	S d m	S p m	S s m	S v o m	S v i m	S v e m	S g m	Sciens.
Intellectuale.	3	S b d	S m d	S d d	S p d	S s d	S v o d	S v i d	S v e d	S g d	Rationi conforme.
Rationale.	4	S b p	S m p	S d p	S p p	S s p	S v o p	S v i p	S v e p	S g p	Prudentia.
Scientia. Præ.	5	S b s	S m s	S d s	S p s	S s s	S v o s	S v i s	S v e s	S g s	Ratio.
Peritia.	6	S b v o	S m v o	S d v o	S p v o	S s v o	S v o v o	S v i v o	S v e v o	S g v o	Sagacitas.
Industria.	7	S b v i	S m v i	S d v i	S p v i	S s v i	S v o v i	S v i v i	S v e v i	S g v i	Studium.
Experientia.	8	S b v e	S m v e	S d v e	S p v e	S s v e	S v o v e	S v i v e	S v e v e	S g v e	Doctrina.
Artès & disciplinæ.	9	S b g	S m g	S d g	S p g	S s g	S v o g	S v i g	S v e g	S g g	Gradus artium.

COMBINATIO VI.

Voluntatis.

Appetitus intellectualis.	1	V o b b	V o m b	V o d b	V o p b	V o s b	V o v o b	V o v i b	V o v e b	V o g b	Amor.
Appetitus rationalis.	2	V o b m	V o m m	V o d m	V o p m	V o s m	V o v o m	V o v i m	V o v e m	V o g m	Desiderium.
Appetitus naturalis.	3	V o b d	V o m d	V o d d	V o p d	V o s d	V o v o d	V o v i d	V o v e d	V o g d	Concupiscentia.
Appetitus sensualis.	4	V o b p	V o m p	V o d p	V o p p	V o s p	V o v o p	V o v i p	V o v e p	V o g p	Libertas.
App. instinctivus.	5	V o b s	V o m s	V o d s	V o p s	V o s s	V o v o s	V o v i s	V o v e s	V o g s	Cupiditas.
Vis omnis appetitiva.	6	V o b v o	V o m v o	V o d v o	V o p v o	V o s v o	V o v o v o	V o v i v o	V o v e v o	V o g v o	Dilectio.
Vis omnis regulata ab intellectu.	7	V o b v i	V o m v i	V o d v i	V o p v i	V o s v i	V o v o v i	V o v i v i	V o v e v i	V o g v i	Liberum arbitrium.
Appetitus boni & finis.	8	V o b v e	V o m v e	V o d v e	V o p v e	V o s v e	V o v o v e	V o v i v e	V o v e v e	V o g v e	Benevolentia.
Omnes inclinationes naturales.	9	V o b g	V o m g	V o d g	V o p g	V o s g	V o v o g	V o v i g	V o v e g	V o g g	Leges.

COMBI-

COMBINATIO VII.

Virtutis.

Activum.	1	Vi b b	Vi m b	Vi d b	Vi p b	Vi s b	Vi v o b	Vi v i b	Vi v e b	Vi g b	Efficax.
Vis generativa.	2	Vi b m	Vi m m	Vi d m	Vi p m	Vi s m	Vi v o m	Vi v i m	Vi v e m	Vi g m	Robustum.
Potentia.	3	Vi b d	Vi m d	Vi d d	Vi p d	Vi s d	Vi v o d	Vi v i d	Vi v e d	Vi g d	Generosum.
Facultas rerum nativa.	4	Vi b p	Vi m p	Vi d p	Vi p p	Vi s p	Vi v o p	Vi v i p	Vi v e p	Vi g p	Studiofum.
Efficacia.	5	Vi b s	Vi m s	Vi d s	Vi p s	Vi s s	Vi v o s	Vi v i s	Vi v e s	Vi g s	Intentio.
Sympath. & an- tipathia rerum.	6	Vi b v o	Vi m v o	Vi d v o	Vi p v o	Vi s v o	Vi v o v o	Vi v i v o	Vi v e v o	Vi g v o	Zelus.
Ingenium.	7	Vi b v i	Vi m v i	Vi d v i	Vi p v i	Vi s v i	Vi v o v i	Vi v i v i	Vi v e v i	Vi g v i	Gloria.
Proprietates re- rum.	8	Vi b v e	Vi m v e	Vi d v e	Vi p v e	Vi s v e	Vi v o v e	Vi v i v e	Vi v e v e	Vi g v e	Actiões vir- tuosæ.
Omnia quæ natu- ra producit.	9	Vi b g	Vi m g	Vi d g	Vi p g	Vi s g	Vi v o g	Vi v i g	Vi v e g	Vi g g	Omnis vehе- mentia.

COMBINATIO VIII.

Veritatis.

Ens.	1	Ve b b	Ve m b	Ve d b	Ve p b	Ve s b	Ve v o b	Ve v i b	Ve v e b	Ve g b	Adæqua- tio.
Esse.	2	Ve b m	Ve m m	Ve d m	Ve p m	Ve s m	Ve v o m	Ve v i m	Ve v e m	Ve g m	Confor- mitas.
Essentia.	3	Ve b d	Ve m d	Ve d d	Ve p d	Ve s d	Ve v o d	Ve v i d	Ve v e d	Ve g d	Conformatio
Conformitas in- tellectus.	4	Ve b p	Ve m p	Ve d p	Ve p p	Ve s p	Ve v o p	Ve v i p	Ve v e p	Ve g p	Approbatio.
Adæquatio.	5	Ve b s	Ve m s	Ve d s	Ve p s	Ve s s	Ve v o s	Ve v i s	Ve v e s	Ve g s	Fides super- naturalis.
Quidditas re- rum.	6	Ve b v o	Ve m v o	Ve d v o	Ve p v o	Ve s v o	Ve v o v o	Ve v i v o	Ve v e v o	Ve g v o	Lex.
Proprietates re- rum.	7	Ve b v i	Ve m v i	Ve d v i	Ve p v i	Ve s v i	Ve v o v i	Ve v i v i	Ve v e v i	Ve g v i	Constitutio.
Virtutes natura- les.	8	Ve b v e	Ve m v e	Ve d v e	Ve p v e	Ve s v e	Ve v o v e	Ve v i v e	Ve v e v e	Ve g v e	Decreta.
Proportionatū. Quod aliter esse non potest.	9	Ve b g	Ve m g	Ve d g	Ve p g	Ve s g	Ve v o g	Ve v i g	Ve v e g	Ve g g	Approbatio- nes.

COMBINATIO IX.

Glorie.

Gloria intelle- ctualis.	1	G b b	G m b	G d b	G p b	G s b	G v o b	G v i b	G v e b	G g b	Gaudium.
Rationalis.	2	G b m	G m m	G d m	G p m	G s m	G v o m	G v i m	G v e m	G g m	Triumphus.
Infinctiva.	3	G b d	G m d	G d d	G p d	G s d	G v o d	G v i d	G v e d	G g d	Honor.
Beatitudo.	4	G b p	G m p	G d p	G p p	G s p	G v o p	G v i p	G v e p	G g p	Dignitas.
Gaudium.	5	G b s	G m s	G d s	G p s	G s s	G v o s	G v i s	G v e s	G g s	Nobilitas.
Honor.	6	G b v o	G m v o	G d v o	G p v o	G s v o	G v o v o	G v i v o	G v e v o	G g v o	Laus.
Majestas natu- ræ.	7	G b v i	G m v i	G d v i	G p v i	G s v i	G v o v i	G v i v i	G v e v i	G g v i	Fama.
Pulchritudo omnis.	8	G b v e	G m v e	G d v e	G p v e	G s v e	G v o v e	G v i v e	G v e v e	G g v e	Felicitas, DEUS.
Splendor re- rum.	9	G b g	G m g	G d g	G p g	G s g	G v o g	G v i g	G v e g	G g g	Festivum.

Ufus & Praxis Tabule.

Mediora
semper
ex propo-
sitionibus
eligenda.

Omniū facillimam argumentandi rationem tibi monstrabit hæc præfens Tabula Generalis, utpote ex omnibus Alphabetis composita, disponitque intellectum ad investigandum, inveniendum, objiciendum, probandum, determinandumque per necessarias Conclusiones; cujus usus est multiplex; Nam in quolibet loculamento hujus Tabulæ sunt tres literæ; quarum prima est nota eorum, quæ in propositione loco subjecti ponuntur; Tertia eorum, quæ loco prædicati; Media denique medium terminum demonstrat. Nota tamen in hac tabula eas solummodò triades literarum assumendas esse, quæ instituto magis fuerint congruæ, magisque ad propositum applicabiles; neque enim hic numero, sed pondere certandum esse tibi persuadeas; nec sunt centum deligenda Axiomata, quorum nonaginta sunt deserenda; sed quod in Anagrammatis usu venit, illi solum, sensus qui ex proposito themate anagrammaticè emerferint, scilicet apti, venusti, pulchrè & scitè proposito themati quadrantes seligendi sunt; omnibus inde emanantibus sensibus duris, insulsis, coactisque relictis. Siquidem in proposita qualibet quæstione tum subjectum, tum prædicatum, tum etiam tota complexio per locos Dialecticos traducen-

da sunt, ut argumenta omnia, quæ ad rem pertinebunt, quasi dato signo occurrant; nec enim necesse est, pulsare ostium, & omnia latibula scrutari; quia si veri quidpiam habuerint, ad singulas quasi inclamationes ex singulis hujus sæcundi penuarii nostri concitata locis spontè prodibunt. Contrarium fit in magna Tabula Lulli, in qua tanta sæpè ac inutilium argumentorum turba vel celeriter per omnes locos discurrentem sequetur, ut vix summo labore ab ea te expedire possis.

Tabula itaque nostra singulari artificio constructa, non omnis tantummodo probationis, sed & amplificationis incredibilem suppeditat materiam: Amplificantur enim res ex conglobatis definitionibus descriptionibusve, ex partium enumeratione, ex antecedentibus, consequentibus, & circumstantiarum frequentia, ex multorum imparium, & parium similium, & dissimilium, contrariorum & testimoniorum collatione. Verum quia breviori via ad Artis notitiam pervenitur, paradigmatica quadam demonstratione, quàm fuis verborum ambagibus; modò nonnulla paradigmata exhibenda sunt, ut, quomodò hujus Tabulæ usu in scientiarum acquisitione procedendum sit, Lector curiosus intelligat.

Expositivæ Tabule.

Primò. Tabula hæc habet novem areolas, juxta novem principia universalia seu absoluta; quæ sunt *Bonitas, Magnitudo, Duratio, Potentia, Sapientia, Voluntas, Virtus, Veritas, Gloria*. Singulæ harum areolarum habent novem Columnas, & singulæ Columnæ habent novem Syllogismos; singuli Syllogismi tribus signantur literis; quarum prior subjecti, altera prædicati, tertia medii, vel conversim; tertia prædicati, & secunda medii rationem habet.

Secundò. Singulas areolas stringunt utrimque Columnæ, quarum prior Synonima, sive terminos implicitos ad *Bonitatem, Magnitudinem, Durationem, &c.* in genere natu-

ræ reducibiles; altera verò terminos implicitos, morales, politicosque, quæstionibus hoc in genere propositis congruos continet, quorum singuli loco subjecti vel prædicati esse possunt in proposita quæstione: *V. G.* in hac triade literarum *BBB.* inconveniens foret, & prorsus identicum, dicere: Omne bonum est bonum; loco itaque boni, assumere poteris quodvis ex reducibilibus terminis Synonimum sive epitheton; *V. G.* hac ratione: Omne Ens perfectivum est bonum; vel omnis entis perfectio est bona; vel omne Ens perfectum est bonum; hoc pacto reddetur propositio congrua, & ad inferendum apta.

TABULA II.

De applicatione principiorum Respectivorum.

COMBINATIO I.

Bonitatis cum principiis respectivis.

Enneas 1.	B = B	B ♥ B	B ∞ B	B α B	B ⊙ B	B ω B	B M B	B Æ B	B Min. B
	B = M	B ♥ M	B ∞ M	B α M	B ⊙ M	B ω M	B M M	B Æ M	B Min. M
	B = D	B ♥ D	B ∞ D	B α D	B ⊙ D	B ω D	B M D	B Æ D	B Min. D
	B = P	B ♥ P	B ∞ P	B α P	B ⊙ P	B ω P	B M P	B Æ P	B Min. P
	B = S	B ♥ S	B ∞ S	B α S	B ⊙ S	B ω S	B M S	B Æ S	B Min. S
	B = Vo	B ♥ Vo	B ∞ Vo	B α Vo	B ⊙ Vo	B ω Vo	B M Vo	B Æ Vo	B Min. Vo
	B = Vi	B ♥ Vi	B ∞ Vi	B α Vi	B ⊙ Vi	B ω Vi	B M Vi	B Æ Vi	B Min. Vi
	B = Ve	B ♥ Ve	B ∞ Ve	B α Ve	B ⊙ Ve	B ω Ve	B M Ve	B Æ Ve	B Min. Ve
	B = G	B ♥ G	B ∞ G	B α G	B ⊙ G	B ω G	B M G	B Æ G	B Min. G

COMBINATIO II.

Magnitudinis cum principiis respectivis.

Enneas 2.	M = M	M ♥ M	M ∞ M	M α M	M ⊙ M	M ω M	M M M	M Æ M	M Min. M
	M = D	M ♥ D	M ∞ D	M α D	M ⊙ D	M ω D	M M D	M Æ D	M Min. D
	M = P	M ♥ P	M ∞ P	M α P	M ⊙ P	M ω P	M M P	M Æ P	M Min. P
	M = S	M ♥ S	M ∞ S	M α S	M ⊙ S	M ω S	M M S	M Æ S	M Min. S
	M = Vo	M ♥ Vo	M ∞ Vo	M α Vo	M ⊙ Vo	M ω Vo	M M Vo	M Æ Vo	M Min. Vo
	M = Vi	M ♥ Vi	M ∞ Vi	M α Vi	M ⊙ Vi	M ω Vi	M M Vi	M Æ Vi	M Min. Vi
	M = Ve	M ♥ Ve	M ∞ Ve	M α Ve	M ⊙ Ve	M ω Ve	M M Ve	M Æ Ve	M Min. Ve
	M = G	M ♥ G	M ∞ G	M α G	M ⊙ G	M ω G	M M G	M Æ G	M Min. G

COMBINATIO III.

Durationis cum principiis respectivis.

Enneas 3.	D = M	D ♥ M	D ∞ M	D α M	D ⊙ M	D ω M	D M M	D Æ M	D Min. M
	D = D	D ♥ D	D ∞ D	D α D	D ⊙ D	D ω D	D M D	D Æ D	D Min. D
	D = P	D ♥ P	D ∞ P	D α P	D ⊙ P	D ω P	D M P	D Æ P	D Min. P
	D = S	D ♥ S	D ∞ S	D α S	D ⊙ S	D ω S	D M S	D Æ S	D Min. S
	D = Vo	D ♥ Vo	D ∞ Vo	D α Vo	D ⊙ Vo	D ω Vo	D M Vo	D Æ Vo	D Min. Vo
	D = Vi	D ♥ Vi	D ∞ Vi	D α Vi	D ⊙ Vi	D ω Vi	D M Vi	D Æ Vi	D Min. Vi
	D = Ve	D ♥ Ve	D ∞ Ve	D α Ve	D ⊙ Ve	D ω Ve	D M Ve	D Æ Ve	D Min. Ve
	D = G	D ♥ G	D ∞ G	D α G	D ⊙ G	D ω G	D M G	D Æ G	D Min. G

COMBI-

COMBINATIO IV.

Potentie cum principiis respectivis.

Enneas 4.	P = P	P ♡ P	P ∞ P	P α P	P ⊙ P	P ω P	P M P	P Æ P	P Min. P
	P = S	P ♡ S	P ∞ S	P α S	P ⊙ S	P ω S	P M S	P Æ S	P Min. S
	P = Vo	P ♡ Vo	P ∞ Vo	P α Vo	P ⊙ Vo	P ω Vo	P M Vo	P Æ Vo	P Min. Vo
	P = Vi	P ♡ Vi	P ∞ Vi	P α Vi	P ⊙ Vi	P ω Vi	P M Vi	P Æ Vi	P Min. Vi
	P = Ve	P ♡ Ve	P ∞ Ve	P α Ve	P ⊙ Ve	P ω Ve	P M Ve	P Æ Ve	P Min. Ve
	P = G	P ♡ G	P ∞ G	P α G	P ⊙ G	P ω G	P M G	P Æ G	P Min. G

COMBINATIO V.

Sapientie cum principiis respectivis.

Enneas 5.	S = Vo	S ♡ Vo	S ∞ Vo	S α Vo	S ⊙ Vo	S ω Vo	S M Vo	S Æ Vo	S Min. Vo
	S = Vi	S ♡ Vi	S ∞ Vi	S α Vi	S ⊙ Vi	S ω Vi	S M Vi	S Æ Vi	S Min. Vi
	S = Ve	S ♡ Ve	S ∞ Ve	S α Ve	S ⊙ Ve	S ω Ve	S M Ve	S Æ Ve	S Min. Ve
	S = G	S ♡ G	S ∞ G	S α G	S ⊙ G	S ω G	S M G	S Æ G	S Min. G

COMBINATIO VI.

Voluntatis cum principiis respectivis.

Enneas 6.	Vo = Vi	Vo ♡ Vi	Vo ∞ Vi	Vo α Vi	Vo ⊙ Vi	Vo ω Vi	Vo M Vi	Vo Æ Vi	Vo Min. Vi
	Vo = Ve	Vo ♡ Ve	Vo ∞ Ve	Vo α Ve	Vo ⊙ Ve	Vo ω Ve	Vo M Ve	Vo Æ Ve	Vo Min. Ve
	Vo = G	Vo ♡ G	Vo ∞ G	Vo α G	Vo ⊙ G	Vo ω G	Vo M G	Vo Æ G	Vo Min. G

COMBINATIO VII.

Virtutis cum principiis respectivis.

Enneas 7.	Vi = Ve	Vi ♡ Ve	Vi ∞ Ve	Vi α Ve	Vi ⊙ Ve	Vi ω Ve	Vi M Ve	Vi Æ Ve	Vi Min. Ve
	Vi = G	Vi ♡ G	Vi ∞ G	Vi α G	Vi ⊙ G	Vi ω G	Vi M G	Vi Æ G	Vi Min. G

COMBINATIO VIII.

Veritatis cum principiis respectivis.

Enneas 8.	Ve = G	Ve ♡ G	Ve ∞ G	Ve α G	Ve ⊙ G	Ve ω G	Ve M G	Ve Æ G	Ve Min. G
-----------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	-----------

PARADIOMA I.

Quæritur itaque, An Bonitas sit magna. Respondetur affirmativè, idque per transversam secundi ordinis areolam probabitur.

Nota triadem literarum semper Syllogismum denotare, in quo secunda litera & tertia propositionis majoris subjectum &

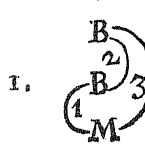
prædicatum signant; prima verò & secunda propositionis minoris subjectum & prædicatum, atque unà medium continent; prima denique & tertia litera conclusionem ostendunt; possunt tamen etiam hæ tres literæ transmutari, ita ut M. semper medium locum teneat, reliquæ verò literæ primum & tertium, quæ omnia industriæ Curiosi Lectoris relinquimus.

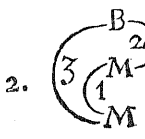
Figura

Figura sequens transmutationem per numeros indicat, in quibus 1. significat connexionem subjecti cum prædicato in majori. 2. subjecti & prædicati connexionem in minori. 3. conclusionem.

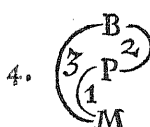
1. B B M. 2. B M M. 3. B D M. 4. B P M. 5. B S M. 6. B Vo M. 7. B Vi M. 8. B Ve M. 9. B G M.

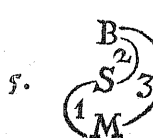
Per principia absoluta.

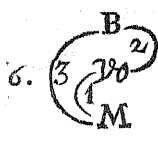
1. 1. Quodcumque se in omnia diffundit magnum est. 2. Bonitas se in omnia diffundit. 3. Ergo bonitas est magna. Vides in hoc exemplo (diffundere se) esse terminum reducibilem ad bonitatem per B. notatum, quia omne bonum est diffusivum sui: optimo itaque jure hic pro subjecto statuitur.

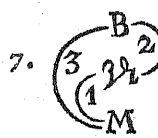
2. 1. Omne quod extendi potest, magnum est. 2. Bonitas extendi potest. 3. Ergo bonitas magna est. Vides hic particulam (extendi) esse terminum reducibilem ad magnitudinem, & ideo ponitur in propositione majori pro subjecto.

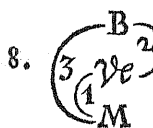
3. 1. Omne durabile magnum est. 2. Bonitas est durabilis. 3. Ergo bonitas magna est.

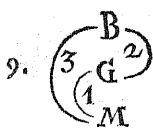
4. 1. Omne quod potestate pollet, magnum est. 2. Bonitas potestate pollet. 3. Ergo bonitas magna est.

5. 1. Omne quod scientiam confert, magnum est. 2. Bonitas intellectus scientiam confert. 3. Ergo bonitas magna est. Ubi vides cognitionem & scientiam revocari ad sapientiam.

6. 1. Quodcumque diligitur ab omnibus, magnum est. 2. Bonitas diligitur ab omnibus. 3. Ergo bonitas magna est. Ad Voluntatem revocatur amor, dilectio. &c.

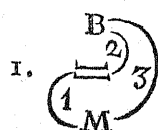
7. 1. Quodcumque vim ad agendum confert, magnum est. 2. Bonitas vim confert ad agendum. 3. Ergo bonitas magna est.

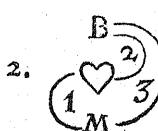
8. 1. Quodcumque veritatem conservat, magnum est. 2. Bonitas veritatem conservat. 3. Ergo bonitas magna est.

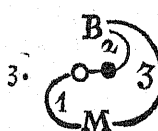
9. 1. Quodcumque gloriam parit, magnum est. 2. Bonitas gloriam parit. 3. Ergo bonitas magna est.

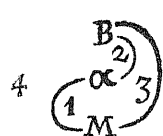
Si verò jam per principia Respectiva procedere velis, ita operare.

Per Principia Respectiva.

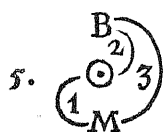
1. 1. Quod unicuique, quod suum est distribuit, magnum est. 2. Bonitas justitiæ unicuique quod suum est, distribuit. 3. Ergo bonitas justitiæ magna est. Ubi (distribuire) revocatur ad =.

2. 1. Quod omnia unit, magnum est. 2. Bonitas omnia unit. 3. Ergo bonitas magna est, Unire ad ♥ revocatur.

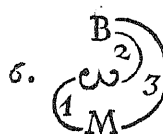
3. 1. Quod separat malum à bono, magnum est. 2. Bonitas separat malum à bono. 3. Ergo bonitas magna est. Separatio contrariis adscribitur.

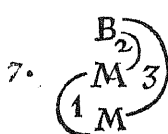
1. Quod est *causa* rerum, magnum est.
2. Bonitas est *causa* rerum.
3. Ergo bonitas magna est.

1. Cujus *medio* omnia componuntur, magnum est.
2. Bonitate *mediante* omnia componuntur.
3. Ergo bonitas magna est.

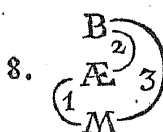

1. Quod est *finis* rerum, magnum est.
2. Bonitas est *finis* rerum.
3. Ergo bonitas magna est.

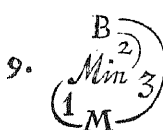

1. Quod *prærogativas* continet, magnum est.
2. Bonitas *prærogativas* continet.
3. Ergo bonitas magna est.

Prærogativa ad M reducitur.

1. Quod omnia *aquat*, magnum est.
2. Bonitas omnia *aquat*.
3. Ergo bonitas magna est.

1. Quod omnibus *resistit* magnum est.
2. Bonitas omnibus *resistit*.
3. Ergo bonitas magna est.

Resistentia ad Min.

Et ut Artista majorem habeat Combinationis materiam, sciat, singulas tres literas non semel, sed sexies commutari posse. Hoc pacto sint B. M. D. & indicant, omne bonum magnum durabile esse. Dico sexies hanc propositionem mutari posse. Ponantur literæ ea Combinationis lege, quam in prima propositione hujus Libri docuimus.

B. M. D. Omne bonum magnum durabile est.
 B. D. M. Omne bonum durabile magnum est.
 M. D. B. Omne magnum durabile, bonum est.
 M. B. D. Omnis magnitudo bonitatis, durabilis est.
 D. B. M. Omne durabile bonum, magnum est.
 D. M. B. Omnis durabilis magnitudo, bona est.

Vel per terminos explicatos.

Omne Ens bonum & magnum, durabile est.
 Omnis bonitas durabilis, magna est.
 Omnis magnitudo durabilis, bona est.
 Omnis extensio bonitatis, durabilis est.
 Omnis duratio bonitatis, magna est.
 Omnis durabilis extensio, bona est.

Atque hoc pacto ex una eademque literarum triade, per explicitorum terminorum cum implicitis connexionem, copiosam propositionum congeriem evolves, ex quibus eas tamen, quas proposito scopo magis profuturas cognôris, seliges. Quod autem de una literarum triade dictum est, de omnibus aliis triadibus dictum sit, semper in dispositione literarum eam servando legem, quam suprà docuimus, ut singulæ triadum literæ bis in principio, bis in medio, & bis in fine ponantur, uti in exemplo patet. Et

quoniam Tabula 729 triades Syllogisticas continet, si hosce numeros per 6 multiplicaveris, habebis 4374 propositiones forma Syllogistica dispositas; & si denique hæc per terminos implicitos, sive ad explicitos reducibiles ampliaveris, inde haud dubiè nascetur ea propositionum multitudo, quæ numerari vix possit; De quibus omnibus Artistam instruere volui, ut variis hisce Combinationis modis, pro libitu suo utatur. Idem fit in principiis respectivis, dum absolutis miscentur. *Ex. G.*

B. =. M. Omnis bonitas differt à magnitudine.
 B. M. =. Omnis bonitas magnitudinis differt.
 =. B. M. Differentia bonitatis magna.
 =. M. B. Differentia magnitudinis bona.
 M. =. B. Magnitudo differens bona.
 M. B. =. Magnitudo bonitatis differt.

B. ♡. M.

- B. ♡. M. Omnis concordantia bona magna est.
 B. M. ♡. Omne bonum magnum concordat.
 ♡. M. B. Omnis concordantia magna bona est.
 ♡. B. M. Omnis concordantia bona magna est.
 M. ♡. B. Omnis magnitudo concors bona est.
 M. B. ♡. Omnis magnitudo bonitatis concordat.

Verum ut hæc diffusius deducantur, & ne quicquam sit, quod Lectorem in operando remorari possit, hoc loco rationes, quibus principia respectiva tum inter se, tum cum absolutis differant, concordent, contrariantur, principient, medient, finiant &c. apponemus.

Differentia.

Omnis	A quolibet alio	B.	B. =.	Differt. Distinguitur. Dividitur.	Bonitate essentia, effectibus, motu, vita, unitate individuali, accidentibus, essentia, potentia, operatione.
		M.	M. =.		Magnitudine essentia, extensione, finitudine, inæqualitate, æqualitate, in quantum majus & minus, essentia, potentia, operatione.
		D.	D. =.		Duratione, temporis diuturnitate, brevitate, mora, successione, quando, differentiis temporis, essentia, potentia, operatione.
		P.	P. =.		Potentia, activitate, dominio, potestate, jurisdictione, minoritate, majoritate, gloria, essentia, potentia, operatione.
		S.	S. =.		Sapientia, cognitione, intellectu, sensibus, varietate artium & scientiarum, experientia, peritia, effectibus, essentia, potentia & operationibus.
		Vo.	Vo. =.		Voluntate, appetitus & finis diversitate, mediis, amoris efficacia, prosecutione, fuga contrariorum, electione mediorum, essentia, potentia, operatione.
		Vi.	Vi. =.		Virtute, viribus, proprietatibus, effectibus, accidentibus, pathematis, moribus, essentia, potentia, operatione.
		Ve.	Ve. =.		Veritate, esse, actuali existentia, conformitate intellectus majori vel minori, virisimilitudine, operationibus.
		G.	G. =.		Gloria, vera, falsa, dominio majori vel minori, ordinibus, gradibus, minoritate, majoritate.

Concordantia.

B.	Concordat cum ♡.	Bonitate, in ente, essentia, convenientia, perfectione, unitate.
M.		Magnitudine, ratione extensionis, finitudinis.
D.		Duratione, ratione temporis in communi, successione, moræ.
P.		Potentia, ratione potestatis, domini, ratione communis boni, felicitatisque consequendæ.
S.		Sapientia, in cognitione, inquisitione, inventione veritatis.
Vo.		Voluntate, ratione finis, quod est bonum.
Vi.		Virtute, ratione agendi & operandi in ordine ad finem.
Ve.		Veritate, ratione objecti, intelligibilis, in ordine ad veritatem eliciendam.
G.		Gloria, ratione fruitionis, delectationis, gaudii, quietis, possessionis.

Contrarietas.

Omne omnis	B.	Contra- riatur opposi- tis.	Bonitati.	Uti	Malum in genere naturæ & moris.
	M.		Magnitudini.		Inextensum, uti punctum, minimum.
	D.		Durationi.		Non durabile, ratione momentanei, puncti temporis, instantis.
	P.		Potentia.		Impotentia, ratione imbecillitatis, mi- noritatis.
	S.		Sapientia.		Ignorantia, ratione imperitiæ, insci- tiæ, incapacitatis.
	Vo.		Voluntati.		Noluntas, ratione displicentiæ, inviti animi difficultatum.
	Vi.		Virtuti.		A'δωδμια, pigritia, acedia, rancor.
	Ve.		Veritati.		Falsitati, opinio, dubitatio, perplexi- tas, perfidia.
	G.		Gloria.		Infamiæ, turpitude, similiaque gloriæ contraria.

Principium.

Omne omnis	B.	Causat, princi- piat in	Bonitate communicationem, diffusionem, beneficiorum colla- tionem.
	M.		Magnitudine extensionem, dilatationem, rarefactionem, de- terminationem.
	D.		Duratione permanentiam, firmitudinem, constantiam, stabi- litem, moram.
	P.		Potentia potestatem, vires, dominium, jurisdictionem, regnum.
	S.		Sapientia scientiam, peritiam, varietatem artium & disciplina- rum, Jurisprudentiæ, Ethicæ.
	Vo.		Voluntate appetitum, amorem, desiderium, mediorum sele- ctum ad finem consequendum.
	Vi.		Virtute robur, vires, efficaciam ad resistendum, sanitatem, morales virtutes.
	Ve.		Veritate conformitatem intellectus cum re intellecta, ex qua nascitur veritas scientiæ.
	G.		Gloria gaudium, quietem, delectationem, honorem, dignita- tes, nobilitatem.

Medium.

Omne omnis	B.	Medium est inter aliam	Bonitatem ratione majoritatis & minoritatis, ratione exces- sus & defectus.
	M.		Magnitudinem ratione excessus & defectus magnitudinis, ra- tione situs & ubi, ratione finis.
	D.		Durationem ratione longi & brevis temporis & moræ, præ- sens duratio ratione præteriti & futuri.
	P.		Potentiam ratione majoris & minoris potentiæ, ratione con- filii, electionis, deliberationis.
	S.		Sapientiam ad cognoscendum, ratiocinandum, inveniendum, investigandum naturæ & moralitatis arcana.
	Vo.		Voluntatem appetitivum & appetibile, inter principium & finem.
	Vi.		Virtutem, ratione objecti & potentiæ, ratione excessus & de- fectus, activi & passivi.
	Ve.		Veritatem, inter potentiam intellectivam & intelligibile, in- ter <i>Tivum</i> & <i>bile</i> , tum interiorem tum exteriorem facul- tatem.
	G.		Gloriam ratione quietis, delectationis, gaudii, fruitionis.

Finis

Finis.

Omne omnis	{	Bonitatis,	}	Finis est	{	Felicitas, beatitudo, perfectio.
		Magnitudinis,				Bonum magnum facere.
		Durationis,				In esse suo conservari.
		Potentie,				Acquisitio opum, gloria, honor.
		Sapientie,				Cognitio, scientia, animi perfectio.
		Voluntatis,				Bonum, feliciter & beatè vivere.
		Virtutis,				Conservatio sui esse.
		Veritatis,				Quies intellectus.
		Glorie,				Fruitio, gaudium, delectatio, gloriæ possessio.

Majoritas.

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	{	Unum majus est altero	{	Bono. Magno. Durabili. Potente. Sapiente. Volito. Virtuoso. Veritabili. Glorioso.	}	Ratione B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Æqualitas.

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	{	Æquale est al- teri	{	Bono. Magno. Durabili. Potenti. Sapienti. Volito. Virtuoso. Veritabili. Glorioso.	}	Ratione	{	Essentiæ. Æqualitatis quantitativæ. Permanentie. Potestatis, domini, jurisdictionis. Scientiæ, peritiæ, ingenii. Finis, æqualitate virtutum, ratione inten- sionis. Proprietatis & activitatis. Studii veritatis. Gaudii & quietis, in possessione gloriæ.

Minoritas.

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	{	Minus est altero	{	Bono. Magno. Durante. Potente. Sapiente. Volito. Virtuoso. Veritabili. Glorioso.	}	Ratione B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

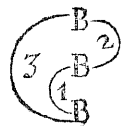

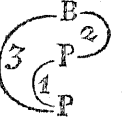
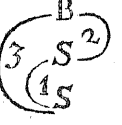
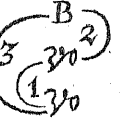

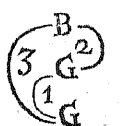

PARADIGMA II.

Quæstio II. Sive, An Substantia sit
bona &c.

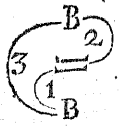
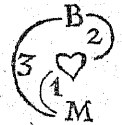
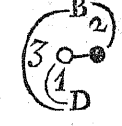
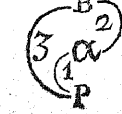
Quæritur, Utrum Substantiæ generalis-
simæ competant cætera principia absoluta.
B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Respon-
detur affirmativè. Probatur assumpta quæ-

stio per triades literarum, quæ in Abaco
bonitatis diagoniam, sive diametralem li-
neam obtinent, uti sequitur: BBB. BMM.
BDD. BPP. BSS. BVo. Vo. BVi. Vi.
BVe. Ve. BGG. His positis selectisque,
ita substantiæ bonitatem per novem hæc
triades demonstrabis.

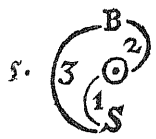
Per principia absoluta, & terminos ad ea in lateribus unicuique adscriptos, reducibiles.

1.
 1. Omne quod dicit *actualitatem* essendi, bonum est.
 2. Substantia generalissima dicit actualitatem essendi.
 3. Ergo substantia generalissima est bona.
2.
 1. Omne quod habet *sufficientiam* sui esse, est magnum.
 2. Substantia generalissima habet sufficientiam sui esse.
 3. Ergo substantia generalissima est magna.
3.
 1. Quicquid dicit *permanentiam* essendi, est durans.
 2. Substantia generalissima dicit permanentiam essendi.
 3. Ergo substantia generalissima est durans.
4.
 1. Omne quod potest *esse & agere*, est *potens*.
 2. Substantia generalissima potest esse & agere.
 3. Ergo est potens.
5.
 1. Omne *directivum* actuum, sine quo finem non possent attingere, sapiens est.
 2. Substantia generalissima directiva est actuum suorum.
 3. Ergo substantia generalissima est sapiens.
6.
 1. Omne quod inclinationem naturalem habet *consequendi finem*, appetitivum est.
 2. Substantia generalissima habet appetitum consequendi finem.
 3. Ergo substantia generalissima volens sive appetitiva est.
7.
 1. Omne quod naturalibus facultatibus pollet, virtuosum est.
 2. Substantia generalissima naturalibus *facultatibus* pollet.
 3. Ergo Substantia generalissima virtuosa est.
8.
 1. Omne *quod est*, hoc ipso quod est, verum est.
 2. Substantia generalissima est.
 3. Ergo hoc ipso quod est, vera est.
9.
 1. Omne quod exaltat effectus suos quantum potest, *gloriosum* est.
 2. Substantia generalissima hoc facit.
 3. Ergo substantia generalissima gloriosa est.

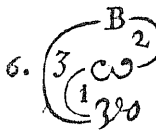
Per principia respectiva ita probatur.

1.
 1. Omne *ens*, quod differt à quocunque alio quod non est ipsum, bonum est.
 2. Substantia generalissima tali ratione differt.
 3. Ergo substantia generalissima bona est.
2.
 1. Omne quod *concordat* in gradu naturæ abstracto, magnum est.
 2. Substantia generalissima concordat in gradu naturæ abstracto.
 3. Ergo substantia generalissima magna est.
3.
 1. Omne quod *contrarietate* caret durabile, est.
 2. Substantia generalissima contrarietate caret.
 3. Ergo substantia generalissima durabilis est.
4.
 1. Omne quod *principiat* substantialiter, potens est.
 2. Substantia generalissima principiat substantialiter.
 3. Ergo substantia generalissima potens est.

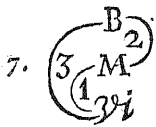
5. B.

1. Omne *medium* substantiale ad cognitionem cognoscitivum est.
2. Substantia generalissima medium est substantiale ad cognitionem.
3. Ergo Substantia generalissima, cognoscitiva est.

1. Omne quod appetit esse meliori modo quo est, id *inclinatur* ad finem.
2. Substantia generalissima appetit esse meliori modo, quo est.
3. Ergo substantia generalissima inclinat ad finem.

1. Quod accidentibus substat, majus est virtute illis, quibus substat.
2. Substantia generalissima accidentibus substat.
3. Ergo substantia generalissima major est, &c. Et sic de cæteris.

CONSECTARIA.

Ex quibus manifestè patet, substantiam generalissimam prædicta principia in se formaliter includere, & à quolibet, excepta contrarietate, formalem prædicationem recipere, quorum tamen nullum substantia dici potest, sed pars substantiæ, vel principium substantiale, duplici de causa; Primò, quod substantia ex principiis substantialibus fit constituta, in quantum illa per se propriè existit. Secundò, quia substat accidentibus, & sic propriè subjectum dicitur; Cùm itaque substantia fit constituta ex memoratis principiis, certè nullum eorum per se separatim, sed conjunctim, ut finis eorum, ob quem condita sunt, consequitur, quæ est substantia; Siquidem Philosopho teste *finis ponit necessitatem iis, quæ sunt ad finem*. Hinc substantia, in tantum bona est, in quantum est & realiter existit, neque fieri potest, ut substantia sine bonitate aut bonitas actua-lem existentiam habere aut sine substantia esse possit in genere naturæ; unde bonitas rectè à nobis principium substantiale determinatur. Hinc & bonitas magna est, quia informatur à magnitudine; & contrà, magnitudo bona, quia informatur à bonitate; neque fieri potest, ut bonitas à magnitudine, aut magnitudo aut utrumque à substantia in quantum sunt principia substantialia, separetur. Neque bonitas vel magnitudo subsistere possunt, nisi durent; quod enim non durat, id neque bonum, neque magnum esse potest; neque durare possunt, hæc omnia, nisi potentiam habeant ad bonificandum, magnificandum, durandumque necessariam; neque potentia prodesse possent, nisi cognoscitivum seu instinctivum principium inesset, appetitusque ad finem consequendum, & ad se conservandum requisitus; & sic de cæteris. Unde patet clarè. substantiam ex iis principiis substantialibus constitutam, sine quibus nec esse, nec posse, nec operari queat; Unde substantialia principia illa dicere necesse est; quod si quis neget, id nova argumentorum congerie

probabis quæ sunt argumenta Lulli; quamvis aliqua valde obscura sint, more ei solito. Argumenta Lulliana.

1. Si substantia non esset substantialiter & formaliter bona, tunc accidens esset melius illà; sed hoc est absurdum; quia bonum substantiale, cum esse, per se, convertitur, minimè verò cum esse in alio, quod est accidens.

B.

2. Si substantia non esset *magnum* substantiale, accidens pariter substantiâ majus esset, quod dici minimè posset, cum substantialis bonitas magna, bonum magnum, cum esse per se convertantur, atque adeo substantia de iis formaliter & substantialiter producat.

M.

3. Si substantia non *duraret* substantialiter, nulla substantia duraret per se ipsam, transiret enim in præteritum, & sic non posset contrahi nec determinari, aliàs omnis potentia foret accidens, & sic substantia plus posset per accidens, quàm per se, quod inconveniens est.

D.

4. Si substantia non esset *potens* substantialiter, accidens plus posset, quàm substantia, quod inconveniens est.

P.

5. Si substantia qualiscunque tandem illa sit substantialiter non esset *cognoscitiva* aut appetitiva per instinctum naturæ, illa utique omnis operationis, quæ propter finem est, incapax esset, nec dirigere posset actus suos. Lullus quando loquitur de cognitione instinctiva, id semper de appetitu naturali omnibus indito intelligi debet.

S.

6 Si præterea non haberet *appetitum* perveniendi ad finem, tunc necessariò quiesceret in principio & medio, non in fine, quæ omnia incongrua sunt; talis autem appetitus non potest dici accidens, cùm ille præscindat à quocunque accidente; naturæque essentialiter insertus. Ergo est substantialis.

Vo.

7. Si non esset *virtus* naturalis substantialis, nulla virtus moralis & accidentalis esse posset, sed est moralis, ergo & substantialis à quo oritur & dirigitur.

Vi.

8. Si nulla esset *veritas* substantialis, substantia magis esset vera per accidens, quàm per seipsam; quia de substantia prout in universa-

Ve.

versalitate sua præscindit à quocunque posteriori, verum est dicere, quod est; hoc enim pacto, vera adæquatio ejus est ad intellectum.

- G. 9. Si Substantia non esset *gloriosa* per se, nulla substantia haberet gloriam per seipsam; quia omnis substantia gloriatur in suo esse, & in sua operatione intrinsecè; aliàs nunquam daretur substantiæ quies, qua, bono suo contenta, frueretur.

Simili modo probabuntur, principia respectiva substantialia esse.

- = 1. Si substantia non habet *differentiam* substantialem, tunc cessante operatione intellectus Materia & forma necessariò erunt idem; hoc est absurdum; ergo.

- ♥ 2. Si *concordantia* non esset substantialis, deficerent ei bonitas, magnitudo, duratio &c. quoniam substantia cum substantia magis concordaret, quàm cum seipsa, & in se ipsa; neque bonitas & magnitudo se mutuo possent informare & substantiam constituere; est ergo inter illa concordantia substantialis.

- o-o 3. Soli substantiæ nihil est *contrarium*.

- α 4. Si substantia non est principium substantiale, consequenter non erit causa principians; sed hoc dici non potest; ergo.

- ⊙ 5. Si substantia non esset *medium substantiale*, ex materia & forma non fieret substantia; hoc dici non potest, ergo neque illud, unde consequitur.

- ω 6. Si *finis* non esset substantialis, major esset quies per accidens, quàm per se, & sic substantia non posset quiescere in aliquo fine fine accidente, quod falsum est, cum individuum de genere substantiæ, prius sit individuo de genere accidentis, Philosopho teste 7. Metaph.

- M. 7. Si *Majoritas* non esset substantiale principium, illa non esset major accidente; sed hoc falsum est; cum substantia habeat esse per se, & propter se, minimè verò accidens; una siquidem substantia dicitur major alterâ ob majorem finem.

- Æ. 8. Pari pacto sine *æqualitate* substantiali non esset aliqua æqualitas substantialis major alterâ;

- Min. 9. Nec sine *minoritate* substantiali esset aliqua pars substantialis minor altera. Quæ omnia hîc uberius deducenda duxi, ut ratio, cur principia Artis nostræ, principia substantialia & essentialia dicamus, Lectori pateat. Sunt enim hæc principia ita cum substantia identificata, ut ab ea nulla ratione salva substantia separari queant, atque hoc pacto Lullus intelligendus est.

Per 9. Categorias alia deductio.

Possunt & hæc ulterius deduci per no-

vem Categorias; cujus ut exemplum habeas, sic operabere.

Quod substantia sit quanta probatur per,

- B. M. Omne ens finitum & limitatum est *quantum*, sive extensive sive intensive. B.

- Q. B. Sed substantia generalissima est ens finitum & limitatum.

- B. Q. Ergo substantia generalissima est quanta, vel extensive vel intensive.

Quia si non esset limitata, esset illimitata & infinita, quod nulli enti creato convenit. M.

Quia omne deductum de non esse ad esse per suas partes, est limitatum & finitum.

Quando, est prædicamentum essentialiter ab aliis distinctum, & causatur ex novitate seu inceptione principiorum eo modo, quo sequitur. D.

Omne inceptum est novum & in tempore positum.

Substantia generalis est hujusmodi. Ergo. Major est vera, secus enim esset, antequam esset, quod est impossibile.

Nota duo illa prædicamenta esse absoluta, ex eo, quod causantur à principiis absolute sumptis, non tamen alia prædicamenta accidentalia ponuntur absque mutua relatione, ut patet in qualitate, quæ oriri non potest à principiis substantialibus, nisi mutuo se informare dicantur.

- B. Omne quod informatur ab aliquo, *qualificatur* ab eo. Quid qualis.

- Q. Sed bonitas substantiæ informatur à magnitudine, duratione &c.

- Q. Ergo qualificatur ab ipsis.

Ubique est compositio, ibi est *actio* & *passio*; sine his enim fieri non potest, ut aliquid componatur. Quod agens & patiens.

Sed in substantia generalissima est compositio.

Ergo in substantia generalissima inter principia substantialia est actio & passio.

Ubique est *actio* & *passio*, ibi est *relatio*. Quod relativa.

Sed inter principia substantiæ est actio & passio.

Ergo & relatio. Major patet ex 6. Met. Minor per se patet.

Ubi reperitur aptitudo rei *ubificantis* ad rem *ubificatam*, ibi reperitur *locus*. Ubi.

Inter principia substantiæ reperitur talis habitudo.

Ergo. Major nota est ex definitione: probatur Minor, sunt enim omnia principia in substantia.

Ubi

Ubi est *habitus* *situantis* ad rem *situatam*, ibi est *situs*.

Inter principia substantiæ talis est habitudo.

Ergo.

Major per definitionem patet : Minor probatur : est enim bonitas, M. &c. in substantia situata, ut pars in toto.

Ubi est *habitus* rei habituantis ad rem habituatam, ibi est *habitus*.

Inter principia substantiæ est talis habitudo.

Ergo.

Major patet, ex definitione. Min. prob. est enim habituada bonitas ex magnitudine, duratione &c.

Nota igitur, quod quemadmodum ex Principiis substantialibus fit substantia, sic ex finito seu finitudine quantitas completa; & ex inceptione principiorum Prædicamentum quando; & ex qualificatione qualitas; ex actionibus & passionibus actio & passio completa; ex relationibus relatio proprii generis; ex ubificatione ubi; ex situatione situs, ex habitibus habitus; quemadmodum enim ordine naturæ principia substantialia præcedunt accidentalia, ut bonitas & magnitudo; ita inde necessariò resultat substantia, quæ emanat à principiis universalibus; quæ subiectantur in ea; & hoc modo habent esse effectivè ab ea, & subiectivè in ea, & sunt finaliter propter eam.

C A P U T VI.

Tabula universalis seu Abacus polyfophus.

Q U A

Quicquid in humanarum divinarumque rerum scientia latet absconditum, eruitur.

Abes hîc in Tabula, quicquid curiosa mens desiderare potest, tum ad discursus facili negotio formandos, tum ad sacras profanasque auctoritates amplè deducendas. Habes naturalium rerum, artium atque scientiarum

omnium applicationes, & veluti themata quædam, eorum, quæ sub quæstionem cadere possunt, miro artificio constituta fecundissima seminaria, quæ in copiosam messem haud dubiè, industriâ Lectoris, excrescent.

TABULA COMBINATORIA

SIVE

*Abacus Polysophus omnium principiorum tam absolutorum, quam respectivorum,
quo veluti in epitoma quadam omnium scibilium rationes
continentur.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
B B	B M	B D	B P	B S	B V _o	B V _i	B V _e	B G	B H	B V	B O	B α	B O	B ω	B M	B Æ	B Min
M B	M M	M D	M P	M S	M V _o	M V _i	M V _e	M G	M H	M V	M O	M α	M O	M ω	M M	M Æ	M Min
D B	D M	D D	D P	D S	D V _o	D V _i	D V _e	D G	D H	D V	D O	D α	D O	D ω	D M	D Æ	D Min
P B	P M	P D	P P	P S	P V _o	P V _i	P V _e	P G	P H	P V	P O	P α	P O	P ω	P M	P Æ	P Min
S B	S M	S D	S P	S S	S V _o	S V _i	S V _e	S G	S H	S V	S O	S α	S O	S ω	S M	S Æ	S Min
V _o B	V _o M	V _o D	V _o P	V _o S	V _o V _o	V _o V _i	V _o V _e	V _o G	V _o H	V _o V	V _o O	V _o α	V _o O	V _o ω	V _o M	V _o Æ	V _o Min
V _i B	V _i M	V _i D	V _i P	V _i S	V _i V _o	V _i V _i	V _i V _e	V _i G	V _i H	V _i V	V _i O	V _i α	V _i O	V _i ω	V _i M	V _i Æ	V _i Min
V _e B	V _e M	V _e D	V _e P	V _e S	V _e V _o	V _e V _i	V _e V _e	V _e G	V _e H	V _e V	V _e O	V _e α	V _e O	V _e ω	V _e M	V _e Æ	V _e Min
G B	G M	G D	G P	G S	G V _o	G V _i	G V _e	G G	G H	G V	G O	G α	G O	G ω	G M	G Æ	G Min
H B	H M	H D	H P	H S	H V _o	H V _i	H V _e	H G	H H	H V	H O	H α	H O	H ω	H M	H Æ	H Min
V B	V M	V D	V P	V S	V V _o	V V _i	V V _e	V G	V H	V V	V O	V α	V O	V ω	V M	V Æ	V Min
O B	O M	O D	O P	O S	O V _o	O V _i	O V _e	O G	O H	O V	O O	O α	O O	O ω	O M	O Æ	O Min
α B	α M	α D	α P	α S	α V _o	α V _i	α V _e	α G	α H	α V	α O	α α	α O	α ω	α M	α Æ	α Min
O B	O M	O D	O P	O S	O V _o	O V _i	O V _e	O G	O H	O V	O O	O α	O O	O ω	O M	O Æ	O Min
ω B	ω M	ω D	ω P	ω S	ω V _o	ω V _i	ω V _e	ω G	ω H	ω V	ω O	ω α	ω O	ω ω	ω M	ω Æ	ω Min
M B	M M	M D	M P	M S	M V _o	M V _i	M V _e	M G	M H	M V	M O	M α	M O	M ω	M M	M Æ	M Min
Æ B	Æ M	Æ D	Æ P	Æ S	Æ V _o	Æ V _i	Æ V _e	Æ G	Æ H	Æ V	Æ O	Æ α	Æ O	Æ ω	Æ M	Æ Æ	Æ Min
Min B	Min M	Min D	Min P	Min S	Min V _o	Min V _i	Min V _e	Min G	Min H	Min V	Min O	Min α	Min O	Min ω	Min M	Min Æ	Min Min

EXPOSITIO TABULÆ.

Habes in hac Tabula quicquid in universo scibili latet absconditum, per arcanas argumentorum sedes, miro quodam artificio, ita disposita, ut data qualibet qua-

stione, ingentem, ad eam probandam, argumentorum materiam paratam habere possis. Prima Columna monstrat; quicquid de bonitate entium sive realium sive moralium, intentionaliumque, secundum totam naturæ latitudinem proponi potest.

potest. Secunda, quicquid ad extensionem, intensioremve, & magnitudinem proponi potest, obtinet. Tertia, Quarta, Quinta, Sexta, &c. Quicquid ad durationem, potentiam, cognitionem appetitum; &c. quovis modo revocari potest, continet. Idem de principiis respectivis dicendum est.

Literas binas in unoquoque Columnarum receptaculo posuimus; quarum utraque significat terminum in abstracto; prima quidem in recto, altera in obliquo; & nihil aliud, quàm quæstionum themata denotant; Exempli gratia: M. B. non in concreto, sed in abstracto pronunciandæ sunt; Magnitudo bonitatis; D. B. Duratio bonitatis. P. B. Potentia bonitatis, & sic de cæteris per octodecim principia Artis nostræ. Secunda Columna omnia themata exhibet, quæ ad magnitudinem pertinent; uti B. M. Bonitas Magnitudinis. D. M. Duratio magnitudinis, ita ut semper prima litera in recto abstractè, altera in obliquo casu pronuncianda sit.

Sed quæret forsan nonnemo, Cur B. M. & M. B. familiaque diversè posuerimus, cum idem significare videri possint. Hisce respondemus, magnam esse differentiam inter Bonitatem magnitudinis, & magnitudinem bonitatis; illud enim bonum aliquod in magnitudine, hoc magnum quid in bonitate considerat; in Deo enim, magnitudo bonitatis causa fuit, quod Mundus conditus sit; Bonitatis vero magnitudo causa fuit, ut ea quæ condidit, omnia præsentia sua conserventur, & sic de cæteris, quæ omnia differentes in animo conceptus formant. Porro in diagoniis tabulæ lineis, seu diametralibus receptaculis invenies omnia identica; uti BB. MM. DD. Bonitas Bonitatis. Magnitudo Magnitudinis. Duratio Durationis, quæ quidem nihil ad propositum facere videri possunt. Sed si, uti in præcedentibus dixi alterutram per terminos implicitos sive ad absoluta reducibiles exposueris, magnam statim invenies propositionum formandarum farraginem. Exempli causa B. B. Diffusio bonitatis. M. M. extensio magnitudinis. D. D. æternitas æviternitatis, temporalis durationis, & sic de cæteris.

Verùm quoniam ei, qui in Arte necdum exercitatus est difficile futurum prævideo, ut sedes thematum proprio Marte promptè inveniatur, hinc in sequenti Tabula, singulis litterarum Combinationibus, themata adjungere visum fuit, ut sic majorem haberet Artista de omni scibili discurrendi materiem.

Si tibi probanda fuerit aliqua quæstio, statim quod in ea subjectum, quod prædi-

catum sit, diligenter nota, cognitasque propositiones ad congruos terminos absolutos sive respectivos reduces. Atque hic est Lydius lapis, uti Ivo dicit, quo mentis conceptus probantur, ac confusi luxuriante contextu in certas reducuntur propositiones. Verbi gratia.

1. Si fiat hæc propositio: An unita sint fortiora? R. affirmativè. Et quoniam unio revocatur ad ♡ Concordantiam, forte verò ad P. potestatem, utrumque conjunctum dabit Combinationem P. ♡ potentia Concordantiæ. Quæ res itaque in Tabula ♡ P. & è regione abundantem reperies formandarum propositionum, Syllogismorumque materiam hoc pacto.

1. Ubicumque est rerum omnium in unum conspiratio ibi est ♡ P.

Hoc fit in Mundo. Ergo.

2. Ubicumque est in bonum Commune promovendum unio, ibi est ♡ P.

Hoc fit in Republica benè ordinata.

Ergo.

Hoc pacto varias promes propositiones ad propositam quæstionem per variam inductionem probandam utiles.

2. Quæstio si fiat, an adversa sint desideranda; quoniam adversa ad o. Contrarietatem, desideranda verò ad Vo. Voluntatem pertinent; illa conjuncta dant hanc Combinationem, Contrarietas voluntatis, per has notas significata, o. Vo. Quære itaque hæc signa in appropriatis Columnis, videlicet in Columna o. Vo. & statim è regione exhibebuntur tibi argumenta, themata, seu materia formandorum discursuum vastissima.

3. Quæritur. An, & Quanta sit potentia bonitatis divinæ; hi termini cum expliciti sint, & idem ac P. B. potentia bonitatis; illas notas quæres in Columna priori, & è regione P. B. invenies ingentem probandarum conclusionum materiam, hoc pacto.

Ubicumque est diffusio virtutis magnæ ibi est potentia magnæ bonitatis.

In Deo dum Mundum condidit, & in opere Redemptionis fuit diffusio virtutis magnæ.

Ergo in Deo dum Mundum condidit, & in opere Redemptionis fuit potentia magnæ bonitatis.

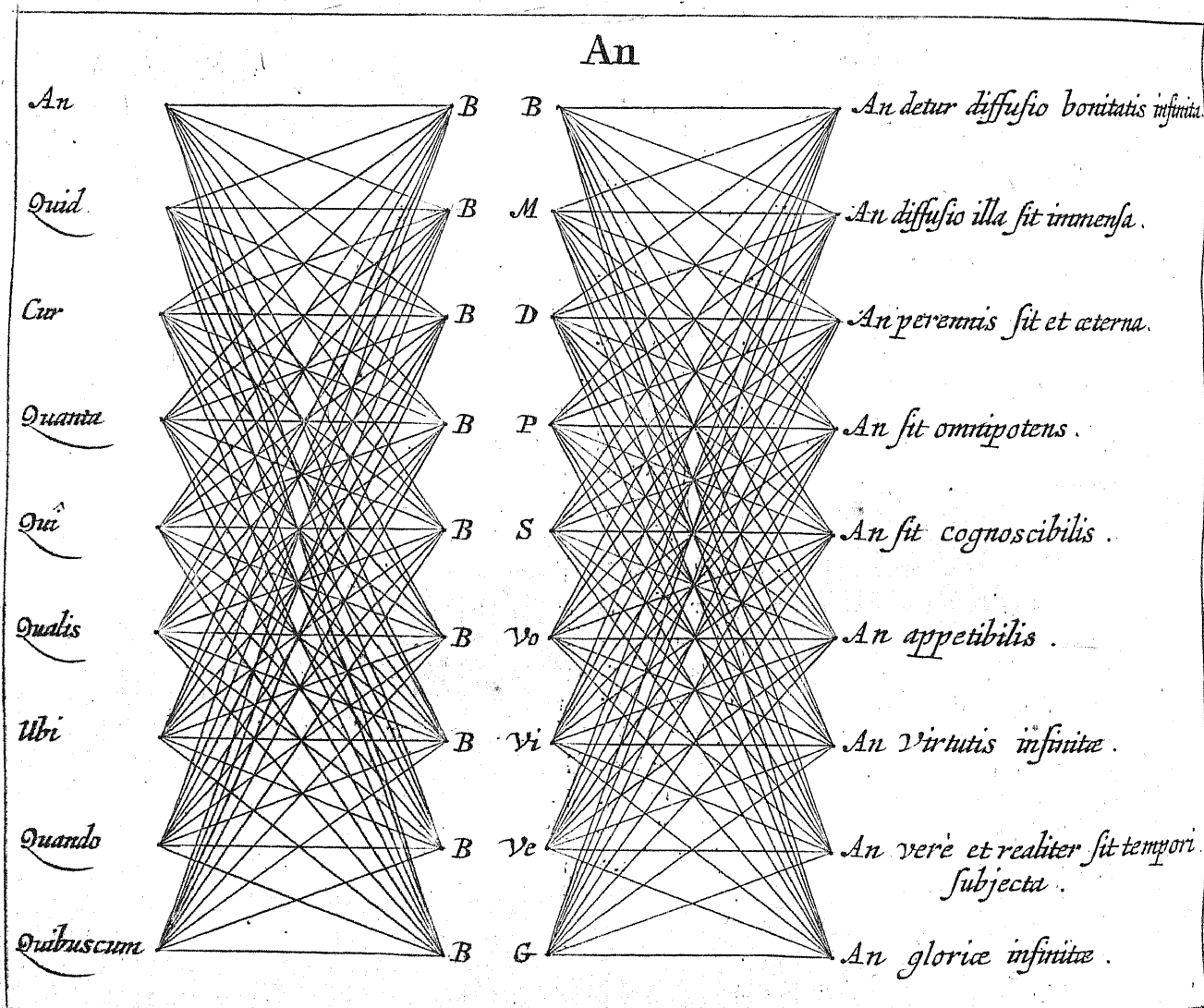
4. Quæstio. An parentes honorandi: quoniam (parentes) revocantur ad, α, principium, & honorandi ad, G, Gloriam inde nascetur hæc Combinatio, G. α. cui in Columna appropriata respondent argumenta, seu media, ad propositam quæstionem probandam; & sic in omnibus aliis propositionibus in suos terminos absolutos resolvendis

procedes. Veruntamen quoniam difficile est, statim & ex tempore Combinationem veram, ex propositione facta reperire; melius feceris, si diligenter Tabulæ juxta Columnas suas, processum observaveris, memoriæque mandâris; quod facili negotio fiet; Siquidem in prima Columna omnia 18 principia tam absoluta, quàm respectiva, prædicantur de B. In secunda, eadem de magnitudine. In tertia, eadem de D. In Quarta, eadem de P. In Quinta, eadem de S. In Sexta eadem de Vo. & sic de cæteris Columnis ordine idem judicium esto;

Unde qui menti suæ firmiter impresserit 18 ordine principia per literas suas, is statim immensam & inexhaustam deducendarum propositionum segetem paratam habebit ex argumentis & thematis, seu mediis, è regione in certas classes redactis.

Verùm ne rem tam foecunda materie præditam parcè attingam, exemplis eam deducere visum fuit, & ne statim confuso ordine progrediar, à prima statim Tabulæ universalis transversa serie negotium auspicabor. Primò itaque per novem quæstiones rem deduces.

An.

An fit illa,
Quid fit illa,
Cur fit illa,
Quanta fit,
Qualis fit,
Quomodo fit,
Quando fit,
Ubi fit,
Quibuscum agat,

Diffusio in

9. Accid. ∴

Ecce in hac dispositione simplici statim paratam habebis 162 argumentorum materiam, simplicibus terminis compositam, & per novem quæstiones, totidemque subjecta universalis deductam; quæ quidem tantò semper crescent amplius, quantò ad particulariora, quæ in universalibus virtute latent, descenderis profundius. Sed jam quomodo ea in formam Syllogisticam cogenda sint, ostendamus.

Quæstio

Quæstio 1. per An.

Per B. B. An detur diffusio bonitatis infinitæ. Respond. affirmativè, & ostenditur per enneadem erotematicam.

Per B. M. Illud Bonum, quod sine termino sese diffundit, est infinitæ bonitatis diffusio. Deus sine termino se diffundit. Ergo in Deo est infinitæ bonitatis diffusio.

2.

Nullum Ens creatum infinitè bonitatem suam diffundit.

Angelus, homo, Cœlum, est ens creatum. Ergo.

Quæstio per Quid.

Per B. M. Illud à quo cuncta participativè sunt bona, est bonitas magnitudinis infinitæ. A Deo cuncta participativè sunt bona. Ergo.

Quæstio per Cur.

Per B. M. Cujus ratio formalis boni est ipsa essentia, illa est infinitæ bonitatis. Ratio formalis boni in Deo est ipsa essentia Dei. Ergo essentia Dei est infinitæ bonitatis.

Quæstio per Quantum.

Per B. M. Illa Bonitas, quæ nec numerum nec terminum habet, est infinitè diffusa. Bonitas Dei nec numerum nec terminum habet. Ergo.

Quæstio per Quomodo.

Per B. D. Illud in quo essentia & duratio convertuntur, illud necessario habet infinitæ bonitatis permanentiam.

In Deo essentia & duratio convertuntur. Ergo.

Si enim non esset, non esset bonus; & si non duraret, pariter non esset bonus; Sed essentia Dei durat infinitè. Ergo & infinitæ bonitatis est.

Quæstio per Quale.

Omne attributum, quod identificatur Per B. cum subjecto essentialiter, est infinita bonitate sua diffusum. M.

Bonitas in divinis identificatur cum subjecto divinæ essentiæ. Ergo.

Quæstio per Ubi.

Quod nec loco nec termino comprehenditur, id est infinita bonitate ubique diffusum. Per B. M.

Deus nec loco nec termino comprehenditur. Ergo.

Quæstio per Quando.

Quod natura sua æternum est, est infinitæ bonitatis. Per B. D.

Deus natura sua æternus est.

Ergo infinitæ bonitatis. Et sic de cæteris.

Vides itaque, quomodo tibi per singula, ad selectam propositionum congeriem comparandam, procedendum sit. Scias præterea, singulos horum Syllogismorum ad majorem varietatem per singula 18 principia deduci posse; uti paulò post patebit; ut proinde nec finis nec numerus sit quæstionum, quæ hac methodo haberi possunt in qualibet proposita materia, uti in sequentibus patebit.

C A P U T VII.

De Abaco Pantosopho, quo de omni materia proposita argumentorum loca reperiuntur.

X præcedenti Tabula, deduximus hosce Abacos, quos pantosophos vocamus, quia de omni scibili suppeditant ingentem argumentorum copiam & ubertatem. Abaci sunt duo. Primus continet Combinationem principiorum absolutorum cum absolutis; in cujus descendente Columna ponuntur principia absoluta in abstracto sumpta, & in recto; In fronte verò ponuntur eadem ordine principia absoluta, sed in obliquo, uti Tabulam inspicienti patebit. Secundus Abacus combinat absoluta cum principiis respectivis.

Quorum usus hic est. Si quærat *Verb. Grat.* Utrum bonum sit scire? reduces bonum ad bonitatem, & scire ad sapientiam, & habebis Combinationem terminorum, quæ est Bonitas Sapientiæ. Accipe itaque Bonitatem in latere & Sapientiam in fronte, & angulus communis dabit loca & argumentorum sedes propositæ quæstioni congruas. Si verò quæstio sit de differentia aut concordantia bonitatis, quære in secunda Columna Differentiam aut concordantiam è latere, bonitatem verò in fronte, & angulus communis dabit argumentorum sedes propositæ quæstioni congruas. Si de-

nique sit quæstio de differentia & concordantia, & de cæteris principiis respectivis; *Verb. Gr.* Utrum principia differant; quæres principium in fronte, & differentiam in latere, & angulus communis dabit quæsitum.

Verùm cum praxin hujus Abaci in ultimum Librum reservaverimus, ejus usum & praxin hoc loco consultò omisimus; cùm hîc nihil aliud agamus, nisi ut Combinatio- num, quæ per varios Abacos & Tabulas

quovis modo fieri possunt, varietatem ostendamus, atque aded insignem subsidiorum, quibus in Arte nostra possidenda Tyronum conatus promoveantur, apparatus curioso gustui aptatum proponamus. Neque hoc loco Lector speret totius Artis praxin, quam non nisi paucis exemplis declarandam duximus; Sed ultimum hujus Operis Librum adire oportebit; ubi quicquid ad universalem Artis praxin pertinet, uberimè per exempla comprobatum reperiet.

Abacus Polyfophus argumentorum sedes explicans.

<i>Quæstiones.</i>	<i>Particulæ.</i>	1.	2.	3.	<i>Subjecta.</i>
An.	Omne.	B.	B.	B.	△.
Quid. Cujus. Cui.	Nullum.	M.	M.	M.	☉.
Cur. Quare.	Quod.	D.	D.	D.	⊙.
Quantum.	Quodcunque.	P.	P.	P.	□.
Quomodo. Quî.	Quandocun- que.	S.	S.	S.	♂.
Quale.	Ubi.	Vo.	Vo.	Vo.	☿.
Ubi.	Ubicunque.	Vi.	Vi.	Vi.	♂.
Quando.	Quoties.	Ve.	Ve.	Ve.	☿.
Quibuscum.	Quantò. Tantò.	G.	G.	G.	⋮.
Unde.	Quot. Tot.	=.	=.	=.	Quantitas.
Ex quo.	Si non, Sequeretur.	♡.	♡.	♡.	Qualitas.
	Quò. Eò.	⊙.	⊙.	⊙.	Actio.
	Quicquid.	α.	α.	α.	Passio.
	Quorum. Quibus.	⊙.	⊙.	⊙.	Relatio.
		ω.	ω.	ω.	Ubi.
		M.	M.	M.	Quando.
		Æ.	Æ.	Æ.	Situs.
		Min.	Min.	Min.	Habitus.

CAPUT VIII.

De mirifico Abaci polysophi mobilis artificio.

TRademus hoc loco Lectori ultimam Combinationis methodum, tantò excellentiorem, quantò reliquis expeditior, facilior & brevior est; quicquid enim hucusque de variis Combinationis modis, Tabularumque diversitate dictum fuit, hac veluti in Epitome quadam paucissimis Columnis comprehendit; reservavimus autem hanc methodum non immeritò in hunc locum, ut ex eo uberrimæ Artis nostræ divitiæ & inventionum incredibilis varietas & multitudo luculentius pateret, ac Lectores Curiosi novum reperirent ad scientiarum cultum promovendum organum, mirum in modum facile & opportunum; Sic autem sese res habet. Tribus Columnis planis, sive chartaceis, sive ligneis, mobilibus totum negotium conficitur.

Describantur octodecim principia tam absoluta, quàm respectiva in tribus Columnis, uti hîc juxta vides; & negotium confectum habebis.

Hiscè tribus Columnis, quicquid in Tabula Universali, quam Capite V. exposuimus, habetur per novem principiorum quæ absolutorum, quæ respectivorum Combinationem expansum, hîc contractum reperies; sola mobilium Columellarum alia & alia applicatione; per duas etiam solas obtinebis, quicquid in Abaco polysopho fusè digestum latet. Sed in exemplo rem ostendamus.

PARADIGMA I.

Per 2. solas Columnas.

Si velis duabus solis Columellis exhibere primam Columnam Tabulæ, seu Abaci polysophi, Cap. VI. descripti; sic operare.

Promove B. literam secundæ Columnæ ad singulas ordine literas, & signa primæ Columnæ, ad B. deindè ad M. & postea ad D. & sic deinceps, & nascetur prima Columna. Si deinde secundam Columnam Abaci polysophi exhibere velis; promove secundam literam M. secundæ Columnæ hîc è latere positæ supra singulas ordine literas in prima Columna descriptas, & habebis quæsitum. Hoc pacto si tertiam literam D. secundæ Columnæ applices supra singulas ordine primæ Columnæ literas, habebis tertiam Columnam Abaci polysophi. Si quartam denique secundæ Columnæ literam P, supra singulas ordine literas primæ Columnæ applices, habebis quartam Abaci

polysophi Columnam; & sic de cæteris procedes usque ad ultimam Columnam, Combinando singulas literas & signa cum singulis primæ Columnæ literis & signis, & reperies omnes Combinationes Tabulæ seu Abaci polysophi Columnas 18. sola harum mobilium Columnarum alia & alia applicatione, pulcherrimo jucundissimoque technasmate exhiberi; quorum quidem usus in sequentibus uberrimè declarabitur.

PARADIGMA II.

Per 3. Columnas.

Quoniam verò singulas propositas quæstiones per Syllogismos demonstrativos probare contendimus, tres Columnas ad opus cum debita industria conficiendum assumere oportebit. Et quamvis suprâ Cap. V. Tabulam universalem exhibuerimus, qua per Combinationem ternariam omnem possibilem principiorum inter se Syllogisticam Combinationem ostendimus. Scias tamen Lector, quicquid in dicta Tabula quàm fuffissimè præstitum est, id solis tribus hisce Columnis mirâ facilitate exhiberi posse, eo modo qui sequitur.

Si quispiam velit solis hisce tribus Columnis singulas ordine Combinationes in dicta Tabula descriptas exhibere, is ponat ante se dictam Tabulam, in qua primo loco occurrit abacus, cujus titulus est; Combinatio prima Bonitatis cum reliquis principiiis. Et quoniam prima Columna bis ponit B B, & deinde replicato ordine reliquas principiorum literas iis annexas habet; primò tres Columnas eo situ pones, quo prima Combinatio docet, *V. Grat.* B b b. Deinde Tertiæ Columnæ literam secundam M ad B, deinde tertiam tertiæ Columnæ literam D pones ad B B. & postea quartam literam P iterum ad B B. & sic deinceps ordine literas appones ad singulas duplicatas literas B D. & habebis primam Columnam. Secundæ Columnæ Combinationem B M B sic perficies: Applica primæ Columnæ literæ B, secundæ Columnæ secundam literam M. & deinde tertiæ Columnæ primam literam; deinde replicatis literis ordine applicabis tertiæ Columnæ literas, & habebis quæsitum; & sic in singulis novem Abacorum Columnis procedes, & habebis, quicquid in expansa Tabula amplè deductum fuit, solis tribus Columnis exhibitum. Nil amplius dico, Lector modum operandi

ex

ex dictis facile percipiet, atque experietur, quod quomodocunque has tres Columnas transmutaveris, semper Combinationes & propositiones tuo instituto maxime proficuas sint resultaturæ. Exposuimus modum operandi cum tribus hisce Columnis, nihil jam restat, nisi ut alia nonnulla ad facilitandum negotium oportuna addamus.

Certum est; in his tribus Columnis, omnia, quæ in dictis fusè descriptis tabulis continentur, exponi; quoniam verò non uniuscujusque est, tribus dictis literis aut signis, statim Syllogismos ex tempore, per congruos terminos, media & propositiones formare; hoc loco docebimus, Quanam facilitate fieri possit, ut pueri etiam & idiotæ nonnihil, dummodo legere, nōrint, in hoc negotio, non sine admiratione, etsi materiali quadam operatione, sint præstituri: paucis exponemus negotium. Primum fiant quotlibet Columnæ, exacta 18 loculamentorum divisione æquales, tum in longitudine tum in latitudine. In hisce describatur primum Eneas Erotematica; deinde in alia, particulæ affirmativæ & negativæ. In tertia Columna contineantur novem subjecta universalia. In cæteris Columnis describantur omnes termini reducibiles, ad principia videlicet Bonitatis, Magnitudinis, Durationis, Potentiæ &c. quos tibi exhibebit Liber primus, Caput 4. de principiorum definitionibus, & habebis Columnas ad operandum dispositas; sed modum dispositionis ex typo hîc appposito facîle intelliges.

U S U S & P R A X I S.

Proposita quavis quæstione; *Verbi Gratia.* An \triangle sit bonus. Ad hoc probandum, primo loco ponatur Columna quæstionaria; Secundo Columna particularum, quarum ope propositiones formandæ sunt; (poterit autem formari quæstio, semper unâ ex istis particulis, quæ Columnæ inscriptæ sunt.) Deinde tres Columnæ Alphabeticæ, uti vides; ultimo tandem Columna subjectorum universalium.

Hisce positis. Duplex modus operandi institui potest; vel per solas literas initiales principiorum, vel per terminos compositos reducibiles ad eadem. Prior propriè exercitatis in Arte competit; Alter iis, qui terminorum reducendorum modum nesciunt. De priori paucis hîc agam, de posteriori in separato Libro tractaturus; ubi & hanc Rabdologiam polysopham ad omnes scientias applicabilem obiter innuimus. Sed jam ad institutum.

Quæstio proposita fuit; An \triangle sit bonus; ad hoc probandum ita procedes quo-

niam enim tria B B B identicam propositionem faciunt; ideò pro primo B. unum ex terminis reducibilibus pones, cujusmodi sunt: Ens, unum, substantia, essentia &c. suprâ descripta. Hoc posito sic argumentare: Omne Ens est bonum: \triangle est ens; Ergo est bonus. Ubi vides, semper primas duas literas exhibere majorem, in qua prior semper rationem subjecti & medii, altera verò rationem prædicati habet; Minor verò propositio semper pro subjecto, unum habet ex novem subjectis universalibus, uti hîc \triangle . rationem verò prædicati, Ens seu B. unde Conclusio latere non potest; habebisque Syllogismos novem sequentes juxta enneadem erotematicam dispositos.

1. An \triangle . sit bonus.

B. Omne Ens est bonum.
 \triangle . B. Deus est Ens.
 B. Ergo est bonus.

2.

B. Omnis perfectio essentia est bona.
 \triangle . B. Deus est perfectio essentia suæ.
 B. Ergo est bonus.

3.

B. Sine quo nil quidpiam operari potest, illud est bonum necessarium.
 \triangle . B. Sine Deo nil quidquam operari potest.
 B. Ergo Deus est bonum necessarium.

4.

B. Suprema essentia est infinitum bonum.
 \triangle . Deus est suprema essentia.
 B. Ergo est infinitè bonus.

5.

B. Ubi est perfectio perfectionum omnium possibilem, ibi est summum bonum.
 \triangle . Deus est perfectio perfectionum omnium possibilem.
 B. Ergo Deus est summum bonum.

6.

B. Quod ubique est, illud infinitum bonum est.
 \triangle . Deus ubique est.
 B. Ergo Deus infinitum bonum est.

7. B. Quod

7.

- B. Quod æternum est, id summum bonum est.
 △. Deus æternus est.
 B. Ergo summum bonum est.

8.

- B. Quod extra omne tempus fuit, est, & erit, illud summum bonum est.
 △. Deus extra omne tempus fuit, est, & erit.
 B. Ergo Deus summum bonum est.

9.

- B. Cujus actio est ipsa essentia, illud est summum bonum.
 △. Dei actio est ipsa essentia.
 B. Ergo est summum bonum.

Habemus itaque primam propositionem per novem quæstiones deductam. Si porro mediæ Columnæ singulas literas ordine applies primæ & tertię Columnæ primis literis, nascetur hæc Combinatio B M B. Omne ens bonum est magnum; & per B D B. Omne ens durabile est magnum; & per B P B. Omne ens potens bonum est; & sic de cæteris. Atque hoc pacto per varias trium Columnarum transpositiones atque applicationes, innumerabilem propositionum congeriem obtinebis, quæ omnes uti ab homine totius vitæ tempore, describi, ne dicam, numerari possunt; ita consultò eas paucis tantum exemplis indigitandas duxi. Atque hæc de Arte Combinatoria sufficiant.

A R T I S

MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ,

LIBER QUINTUS.

Q U O

Divisio Scientiarum Principiorumque ad eas assequendas necessariorum, eorumque unius ad alteram, singularumque ad singulas combinatio traditur.

P A R S I.

De Scientiis modisque eas acquirendi.

P R Æ F A T I O.

ANtequam ad eam methodum, quam Artis nostræ ad omnes scientias applicatam modum & rationem docet, progrediamur, ordinis ratio postulare videbatur ut primò de scientiarum divisione, deinde de ipsis principiis sciendi ageremus, ne Lector in secuturarum scientiarum ad nostræ Artis principia applicatione dubius & anceps hæreat.

C A P U T I.

De Divisione Scientiarum.

Uicunque animus est ad rectè & legitimè philosophandum proclivis, is sequentia veluti Effata quædam irrefragabilia priùs supponenda sibi esse persuadeat.

Philosophia est studium Sapientiæ.
Sapientiæ Universitatis est cognitio.
Rerum Universitas constat ordine.
Ordo constat priori & posteriori.

Si quis à posterioribus philosophari inceperit, is rerum pervertit ordinem, quo perverso, intellectui non aliud, nisi tenebræ & caligo supersunt. A primis ergo philosophandi tibi initium sumendum putes; non ab incognitis sed cognitis; si enim ab incognitis ordimur, omnia sequentia nobis incognita erunt. A cognitis ergo nostræ disceptationis sumamus exordia.

Cognitio omnis à mente primam habet originem; à sensibus prima sui habet incubula.

nabula, cū nihil sit in intellectu, quod non prius fuerit in sensu. Inter sensus, uti visus naturæ nobilitate viriumque præstantia, & actionum dignitate princeps est, ita totius meritò philosophiæ præcipua causa dici debet; huic individuus comes auditus, secundum in rebus cognoscendis locum possidet; hic enim ex consensu audibilium rerum consensu exactam format harmoniam, sive proportionem harmonicam, quæ omnibus inest rebus, tum corporeis quæ compositione constant, tum incorporeis secundum analogiam. Reliqui verò sensus, uti circa qualitates primas, secundas, tertias occupantur, ita ignobiliores meritò censentur, ad plenam tamen rerum cognitionem, necessarii. Sed ut ad visum revertamur.

Lux, Lumen & Cōlor, uti primigeniæ lucis semina, ita ante omnia reliqua primò cognoscuntur; eorum ope innumeræ patefiunt differentiæ. Primum quod mortalibus obvium sit, lux est & lumen; per hæc à nascentis Mundi primordiis, homines sublimia, media, infima conspexerunt, conspecta, sunt admirati, admirando sunt contemplati, contemplando sunt philosophati.

Hinc omnis scientiarum origo; sensus enim singularum rerum species intulerunt, primū phantasiæ, hæc examinandas contulit facultati æstimatrici id est rationi, hæc ab omni fœce turbida expurgatas tan-

dem eas obtulit intellectui, intellectus depuratas & sub abstractiori naturæ constitutione, in purissimo sui fonte consideratas, causas earum detexit, detectis iis scientiam condidit, quæ est cognitio veri, totius humanæ felicitatis finis.

Philosophia itaque à plerisque dividitur in Theoricam & practicam; hanc iterum vel in moralem activam, vel in effectivam aut factricem subdividunt. Illa contemplatur ut sciat; altera ut agendo moralium virtutum opera efficiat; Tertia ut efficiat, faciatque, & sub Artis nomine comprehenditur; Sub Theorica omnes scientiæ divinæ & humanæ, sub Practica omnes morales, Politicæ, & factivæ disciplinæ comprehenduntur. Nos verò ne sub universali hac notione confusas exhibeamus, eas meliori & Arti nostræ magis congrua divisione in certas Classes dispersitas, quantum fieri potest, minutim ante oculos ponemus Curiosi Lectoris.

Dividitur omnis scientia in Divinam & humanam; Divina pro objecto suo DEUM habet, & Theologia dicitur, quæ uti sub varia formalium rationum constitutione consideratur, ita in varias quoque species dividitur. Humana scientia in varios ramos pariter dividitur: & sunt Metaphysica, Physica, Mathematica, Moralis, quæ in innumeros iterum ramos dispescitur; uti ex sequentibus patebit.

Theologica.

Theologia, alia est	Supernaturalis, hæc vel	{ Prophetica. Per lumen divinitus affusum.			
		{ Extatica. Per excessivos divini amoris raptus.			
	Scholastica, hæc vel	{ Thomistica. }		Quarum utramque in Scolis passim exponunt Doctores.	
		{ Scotistica. }			
	Dogmatica, quam	{ SS. PP. per S. Scripturam & traditiones Commentatores in sacras Litteras }	{ Quadruplici sensu exponere solent.	{ Literali, Allegorico, Tropologico, Analogico, }	{ Pro objecto habet verbum Dei scriptum & non scriptum.
	Positiva	{ Concionatoria. Quæ DEUM per virtutum studium imitandum docet.			
		{ Controversistica. Quæ DEO per verbum DEI scriptum & non scriptum revelato credere docet.			
	Naturalis	{ Vera. Cujus objectum DEUS in creaturis elucescens.			
		{ Poëtica seu fabulosa. Cujus objectum varii DEI effectus per divinitatem in omnia diffusam, elucescentes.			
Moralis	{ Canonica sive casuum. Objectum est, conscientiæ status ut ad salutem consequendam dirigibilis.				
	{ Ascetica. Cujus tres gradus,	{ Purgativus. Illuminativus. Perfectivus. }	{ Ejusque objectum, perfectio animæ ejusque cum DEO per amorem unio.		
Profana	{ Hieroglyphica }	{ Hermetica seu Ægyptiaca. Platonica ejusque Sectatorum.	{ Objectum utriusque DEUS est, uti Auctor naturæ, principium, & finis omnium; de quibus vide Syntag. XII. Tom. II. Oedipi Ægypt.		
Cabalica, cujus quatuor sunt species	{ Gemura. Notariæa, Themura, Sephirotica, }	{ Quorum objectum est DEUS sub obscuro Hebraicarum literarum tegmine & involucro revelatus. De quo vide Oedipi tom. II. Syntag. V. de Cabala Hebræorum.			

CLASSIS II.

Metaphysicæ partes.

Metaphysica cognoscit Axiomata prima, primasque propositiones, ut est mens seu habitus principiorum; ut verò est sapientia, denominatur, ex iis principiis certas de rebus divinis conclusiones colligit, estque triplex.

Metaphysica	<i>Divina.</i>	{ DEUM ab omni materia seu physica seu metaphysica abstractum contemplatur.
	<i>Transcendens.</i>	{ Ea spectat, quæ abstrahunt à genere prædicamenti, licet ad genus contrahi possit; sic ens abstrahit à substantia & accidente, à spiritu & à corpore; potest enim ens substantia esse vel spiritus vel corpus, vel accidens.
	<i>Angelica.</i>	{ Quæ Angelicam naturam in puritate naturæ suæ constitutam à corpore longè semotam in abstracto considerat.

CLASSIS III.

Physica.

Naturalium rerum scientia dividitur in quinque potissimum partes, quarum prima.

Philosophia naturalis, est vel	{	<i>Scholastica seu Acroamatica</i>	{	Cujus objectum est corpus mobile; naturaliumque rerum Principia, Materiam, Formam, Privationem, eorumque causas, proprietates & rationes exponit; in quantum generationi, corruptioni, incremento, decremento, atque motui locali substant.
		<i>Historica,</i>	{	Omnium Mundi corporum naturas & proprietates, tam animatorum quàm inanimatorum in genere & specie describit; Animalium quadrupedum, volucrum, piscium, insectorumque, uti & vegetabilis mineralisque naturæ; elementorum denique omniumque mixtorum rationes exponit.
		<i>Magia naturalis, triplex est</i>	{	Astrologia, } Quæ potissimum ex Sympathia & Antipathia paulò ante memoratorum artium mirandos effectus per applicationem activorum cum passivis præstare docet.
			{	Alchimia, } Empyrica, }
		<i>Fabrica</i> five Medicinalis, de qua in sequenti Classe.		

CLASSIS IV.

Medica.

Jatrica five Medicina circa naturam & proprietates humani corporis, prout sanabile est, versatur; & amplectitur totius scientiæ naturalis ambitum; cum nihil sit in naturæ inferioris Oeconomia, quod Medicus in suos usus ad humani corporis salutem non assumat; In complures ramos dividitur ut sequitur.

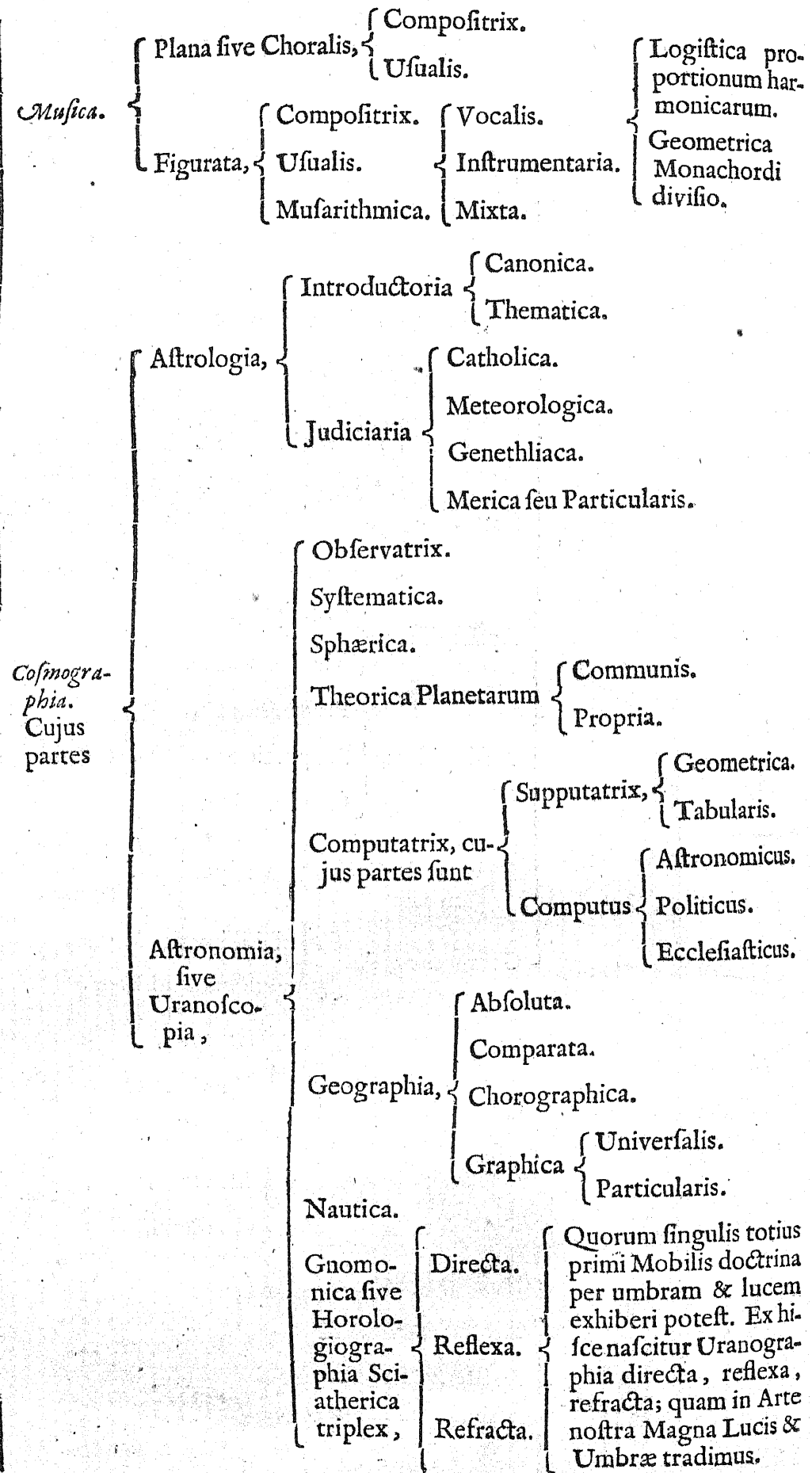
Phyfica, Iatrica, five Scientia, Medicinalis, Est vel	<i>Empyrica</i> five veterina- ria quæ sola expe- rientia fulta curat. Ejus partes sunt.	<i>Veterinaria</i> , quæ in cura plantarum & animan- tium verfatur. <i>Plebea</i> , quæ in nonnullis fecretis herbarum, me- tallorum, animalium confiftit.	
	<i>Rationalis</i> five <i>Dogmati- ca</i> , omnia diligenter perfpicit, rationem experientiæ fulcit, & eft vel	<i>Etiologiftica</i> , quæ morborum caufas indagat, & unicuique appropriata remedia adhibet. <i>Botanica</i> , quæ herbarum, plantarum, arborum, feminum, fructuum vires & proprietates in- dagat. <i>Zootica</i> , quæ animalium fingularum partium vi- res & proprietates medicatrices explorat. <i>Antropologica</i> , univerfam hominis naturam & constitutionem investigat. <i>Phyfiologica</i> , de illius elementis, humoribus, spi- ritibus, temperamento, femine, fimilibusque differit. <i>Critica</i> , quæ ex fignis, pulfibus venarum, colo- ribus, urina, fympomatibus variis de morbi ftatu indicat.	
		<i>Therapeutica</i> . Morbos præfentes curare inten- dit mediis fupradictis. <i>Prophylactica</i> . Corpus ne in morbos incidat, congruas mediis præfervat. <i>Pharmaceutica</i> . Purgationibus fubfttractioni humorum fuperfluatorum intendit, aut defe- ctui eorundem fuccurrit.	
		<i>Myologia.</i> } <i>Ofteologia.</i> } <i>Neurologia.</i> } <i>Artereologia.</i> } De <i>Phlebologia.</i> } <i>Arthologia.</i> }	
	<i>Anatomica</i> totius hu- mani corporis com- pagem diffolvit, eft- que vel	<i>Mufculorum ductibus.</i> <i>Offium ftructura.</i> <i>Nervorum propagatione.</i> <i>Arteriarum constitutione.</i> <i>Venarum ductu & corre- fponfu.</i> <i>Singulorum principalium 7. membrorum positio- ne, natura, viribus.</i>	
	<i>Chirurgica</i> externi cor- poris morbos curan- dos fpectat, confiftit- que vel in	<i>Sectione</i> , ut calculi, apoftematum, ulcerum. <i>Medicatione</i> vulnerum quovis modo inflicto- rum, externique corporis membrorum læ- fione.	
	<i>Characte- riftica.</i>	Ex fignis extrinfecis plantarum, animalium in interioris laten- tis virtutis notitiam pervenit.	
	<i>Chimica.</i>	In metallorum mineraliumque ad morbos propulfandos præ- paratione, quintis effentiis, falibus, fpiritibus fuam induftriam ponit.	
	<i>Magica.</i>	Quæ fignis, characteribus, amuletis, aliisque fuperftitiofis ri- tibus, ad morborum depulfionem utitur.	

CLASSIS V.

Mathematica.

Arithmetica.	{	Elementaris, tradens varios Algorithmos	{	Integrorum.				
			{	Fractorum.				
		Regularis, continens Regulam	{	Auream, five proportionum.				
			{	Societatum.				
			{	Alligationis.				
			{	Falsi, five Positionum.				
		Logistica,	{	Popularis.				
			{	Astronomica seu Physica.				
			{	Canonica five Tabularis, de Sinubus Tangentibus, Secantibus, & Logarithmis.				
		Apologista,	{	Principum.				
	{	Mercatorum.						
Analogistica,	{	Progreffionum.						
	{	Proportionum.						
	{	Combinationum.						
Figurata de Genesi & Analyfi	{	Polygonorum.						
	{	Potestatum.						
Geometrica, de	{	Ineffabilibus seu furdis.						
	{	Incommensurabilibus.						
Algebra.	Cujus partes Zeteticæ, Poristice, & Exegetice	{	Laterum,	{	Puro- rum.	{	Arithmetice.	
			Quadratorum,					
Cuborum.								
Altiorum,								
Graduum,								
Geometria, de Magnitudinum	{	Descriptione,	{	Euthymetrica.				
		Dimensione,						
		Auctione & diminutione,			{	Embadometrica.		
		Sectione,						
		Transformatione,					{	Stereometrica.
		Proportione,						
Mathematica scientia est, vel	{		{					
Musica. &c. Vide pag. seq.								

Musica.

Optica.

Optica, ea- que vel	{	Propriè Optica, ut	{	Perſpectiva.	{	Orthographica.		
				Proſpectiva.		Stereographica.		
						Schenographica.		
{	Catoptrica de ſpeculis	{	Planis.	{				
			Convexis.					
			Concavis.					
			Uſtoriiis.					
Dioptrica, ſive tractat de obſervatione, phœnomenorum Cœ- leſtium per tubos aliaque inſtrumenta in hunc uſum ab Aſtro- nomis inventa.								
{ Diocatoptrica.								
Statica, ea- que	{	Elementaris.						
		Centrobaryca.	{	Zygoſtatica.	{	Libra.		
		Iſorropoſtatica.		Mochloſtatica.		Veſte.		
		Mechanica, quæ ite- rum multiplex, uti		Trochleoſtatica.		Seu	Trochlea.	
				Onoſtatica.			Ergata.	
				Sphenoſtatica.			Cuneo.	
				Polymechanoſtatica.				
		Hydroſtatica, cu- juſ partes	{	Bareoco- lymbia,	{	Iis, quæ na- tant in	{	Aquis.
		Aëroſtatica.		Bareody- ſia,		Iis, quæ mer- guntur in		
		Pyroſtatica.		Hyda- tholcia,		Attrahendis & deducendis		
		Polymehoſtatica.						
		Automatica.						
		Hydraulica.						
		Thaumaturga.						
		Magnetica.						
		Archetypa.						
		Angelica.						
		Mundana.						
Coeleſtis.								
Humana.								
Elementariſ.								

Ichnographica.

{ Mathematicis subalternantur
vel iisdem multum indigent }

{ Medicina.
Politica.
Historia.
Chronologia.
Architectonica.
Militaris.
Oeconomica.
Horologiographia.
Automatica.
Pictura.
Sculptura &c.

C L A S S I S VI.

De Philosophia Morali.

Philosophia Moralis mores hominum in universum spectat. Si de moribus hominis solitarii loquitur, dicitur Monastica. Si de familiæ moribus, Oeconomia. Si de moribus civitatis, politica, & sic de cæteris, quorum divisio sequitur.

Ethica five Philosophia morum est,

Moralis, alia

{ Sacra per virtutis & perfectionis studium Christi imitationem præscribit & propria est Religiosorum.

{ Alia moralis propriè, omni homini cujuscunque conditionis convenit, & virtutum moralium studium suadet, ex dictamine rationis, quæ propriè est Philosophia Moralis, quam ex Ethnicis quoque sectati sunt Epictetus, Seneca, alique.

Politica, & est vel

{ Monarchica. Leges docet Imperatorum Regumque statui congruas.

{ Aristocratica. Optimatum benè beatèque peragendam administrationem præscribit.

{ Democratica. Reipublicæ benè beatèque administrandæ formam.

{ Oeconomica. Domesticæ privatæque familiæ benè instituendæ rationes dicat.

{ Polemica, five militaris. Leges belli docet.

Jurisprudentia
continet sub
se

{ Jus civile. Exortas lites & diffidia circa humanarum rerum statum, justitiæ balance dirimit, unicuique quod suum est, tribuit.

{ Jus Canonicum Ecclesiasticas five Pontificias leges & constitutiones exponit.

{ Polemicum. Jura belli decernit.

C L A S-

CLASSIS VII.

Scientia fermo- cinatrix est, vel	Vocalis.	{		Grammatica.	Legendi, scribendi, componendi; studium docet.		
		{		Rhetorica.	Rectè & eleganter discurrendi exponit rationes.		
		{		Poëtica.	Legibus poëticis quæ soluta erant, in versus strin- gere docet.		
		{		Logica.	Intellectualium operationum uti dirigibiles sunt, artem præscribit.		
		{		Dialectica.	Terminos Logicæ & Syllogisticam Artem dictat.		
	Historica sunt vel	{	Chronolo- gia.	{		Sacra, & S S. Literarum historiam, uti & Ecclesia- sticam, Vitas S S. & illustrium virorum ortum & & tempora in genere & specie describit.	
				{		Profana, Monarchiarum, Imperiorum, Regno- rum, Rerumpub. & privatas civitatum origi- nes exponit.	
	Geneologia.	{	{		Sacra, Successionem & originem, propaginemque Patriarcharum.		
			{		Profana, Profanarum rerum, familiarumque ori- gines deducit.		
	Astrologia judiciaria.	{	{		Licita. Mutationem temporum, Nauticam, Me- dicinalia, & quo quævis oportuno tempore ag- gredi debeamus, exponit.		
			{		Illicita. Quæ humanæ libertati vim infert.		
	Physiogno- mia.	{	{		Metoposcopia.	Ex	Fronte signa futurorum e- ventuum colligit.
			{		Chiromantia.		Lineis manuum.
Divina- toria sunt	{	{		Noëvorum.	Ex	Noëvis & maculis totius corporis.	
		{		Geomantia.		Punctorum temerè in char- tam conjectorum statu, futura colligit.	
		{		Pyromantia.		Ex	Igne.
		{		Aëromantia.			Aëre.
{		Hydromantia.	Aqua.				
		{		Auguratrix.		Avibus.	

Sunt & Innumeræ aliæ divinationis species, quas in primo libro recitavimus.

Artes Illiberales.

Vitriaria.	Agricultura.
Plastica.	
Encaustica.	Conquinaria.
Metallaria.	Et innumeræ aliæ.

Expositio prædictæ Subdivisionis in ordine ad Scientiarum constitutionem.

- Certum est, omne quod est, esse vel per se, vel in alio.
- Omne ens quod est per se, est vel incorporeum vel corporeum, five quod idem est, immateriale vel materiale.
- Omne quod est incorporeum est vel increatum vel creatum.
- Analys 1. Omne quod est increatum est necessariò per se, ex se, à se, infinitum, æternum, uti DEUS.
- DEUS consideratur vel ut ens supernaturale, vel ut naturale.
- Si consideratur uti est objectum supernaturale revelatum; nascitur Scientia quæ Theologia dicitur; eaque ratione diversarum formalitatum, sub quibus consideratur, alia & alia est, uti in prima Classe patet.
- Si uti naturale objectum consideratur, Theologiam naturalem parturit, cujusmodi est illa, quam Platoniam & Hermeticam; partim etiam Metaphysicam vocant.
- Mixta est, quæ partim principiis revelatis, partim Metaphysicis principiis utens, DEUM attingit, ut Theologia Scholastica.
- Analys 2. Omne corporeum five materiale est vel animatum vel inanimatum.
- Omne corporeum quod inanimatum est, sub se continet, vel Coelum, planetas, stellas, elementa, vel mixta tam perfecta quàm imperfecta, quorum objecta uti innumeris formalitatibus distincta sunt, ita scientias quoque innumeras parit.
- Si consideretur Coelum ut substantia five Corpus mobile, nascitur Physica Cœlorum.
- Si ut quantum mensuris & numeris subditum, nascitur Astronomia.
- Si in quantum variis viribus & influxibus præditum, quæ mensuris & numeris indagentur, nascitur Astronomia judiciaria.
- Si prima quatuor principia five elementa naturæ considerat, nascitur Stæcheologia, quæ circa quatuor elementa eorumque tum primas tum secundas & tertias qualitates potissimum discutiendas occupatur.
- Si in quantum circa mixtorum imperfectorum originem versatur, nascitur Meteorologia.
- Si in quantum mixtum perfectum in sua principia resolubile, tum nascitur Chymia, five Mineralium, Metallorumque scientia.

Si verò in quantum corpus animatum est, consideretur, nascetur scientia, quæ Botanologia five plantarum herbarumque cognitio dicitur.

Si ut sensitivum, tum nascetur scientia, quæ Zoologia, five quæ de animalibus est, eorumque affectiones, proprietates, vires, ususque exponit, & quadruplex est scientia.

{	Quadrupedum.
{	Volatilium.
{	Natatum.
{	Insectorum.

Si verò corpus animatum sensitivum ut rationale consideratur, tum nascitur scientia, quæ Anthropologia dicitur.

Anthropologia duplex est, Theorica & Practica; Illa principia tum interna ab intellectu & ratione emanantia, tum externa, quæ à sensibus dependent, contemplatur, & partim Logicam, partim Metaphysicam, partim Physicam sibi vendicat. Practica est, quæ hominem uti per præcepta moralia dirigibilem spectat; & inde profluit Philosophia moralis five Ethica.

Ethica vel publicum bonum spectat, & inde emanat scientia politica, & est vel Monarchica, vel Aristocratica, vel Democratica, vel Reipublicæ, vel Oeconomica; quorum omnium finis est salus publica & felicitas in suo quæque statu.

Vel privatum hominis, uti per virtutum moralium studium dirigibilis statum considerat, & Ethica propriè dicitur.

Sermocinatrix, quia ante omnia legendi scribendique præcepta tradit, inde nascitur Grammatica. Si verò appositè constructionem rerum assumptarum in numeros colligat, nascitur Poësis; Si ad persuadendum aptè disponit, nascitur Rhetorica, Ars bene dicendi. Si denique eadem ad rectè de quavis re discurrendum utatur, nascitur Dialectica.

Iterum vel considerat hominem in quantum variis infirmitatibus subjicitur, & uti est sanabilis, & nascitur Jathrica five Medicinalis scientia, quæ omnes supradictas scientias naturales sui juris facit; Siquidem ad corpus humanum conservandum applicat influxus Cœlestes, & oportunitatem remediis adhibendis tempus, elementarem corporis sanandi constitutionem five temperamentum examinat; deinde activa passivis applicando desideratum sanitatis portum ingreditur; Itaque dum quis herbarum scientiâ utitur, Botanicus

nicus dicitur; Si mineralium plantarumque extractis, Chemicus. Dum fabricam tum internam tum externam humani corporis explorat: Anatomicus: Si compositioni Medicinalium unicè intendit, pharmacopæus: Denique si externas tantum corporis infirmitates considerat, Chirurgus dicitur.

Vides igitur quomodo ex diversis formalitatibus unius subjecti, quod est corpus physicum, diversæ nascantur scientiæ.

Analys.

Omne corpus naturale consideratur, ut quantitate affectum vel continua vel discreta.

Si affectum quantitate continua, nascitur Geometria; quæ iterum triplex est; Nam si versatur circa altitudines, longitudines & latitudines metiendas, Grammometria dicitur; Si circa longum & latum sive superficies, Embadometria seu planimetria; Si circa longum, latum & profundum, Stereometria appellatur.

Si ut affectum quantitate discreta, tunc nascitur Arithmetica, quæ ut ex Classe ejus patet, varia & multiplex est.

Iterum si corpus quantitate affectum consideratur ut sonorum, nascetur Musica, quæ est scientia numeri sonori.

Si verò corpus quantum sub ratione visibilium specierum attingitur, nascitur { Directa.
Reflexa.
Refracta.

Optica vel Perspectiva, quæ triplex est: Si ut grave & ponderosum, inde nascitur Statica; quæ uti ex Classe patet, iterum varia & multiplex est.

Si denique uti in varios usus humanos cadere potest, inde nascentur Mechanicæ Artes; quæ tam variæ sunt, quam varia est tam liberalium quam illiberalium artium cultura; quæ tamen omnes, ut postea dicetur, principia sua ex prædictis scientiis deducunt.

Demum omnes hæ scientiæ reales utuntur scientia accidentium, quæ sunt entia in alio sive adhæsiva & inhæsiva alteri, quæ nobis præbent novem prædicamenta accidentalia, & sunt principia omnis operationis; de quibus in primo libro fusè dictum est.

CAPUT II.

De principiis disciplinarum applicabilibus ad Artem nostram.

DUO sunt humanarum actionum principia, Cognitio & Appetitus; Illa rem percipit qualis sit; hic eandem cognitam aut sectatur aut fugit.

Cognitio ita fit; primò *objectum* movet sensum, ut pulchritudo visum, sonorum auditum, dulce gustum, suave odoratum; molle aut durum, tactum.

Quomodo fiat cognitio.

Secundò communis *sensus* ea, quæ externis sensibus offeruntur, excipit, & judicat excipiendo.

Tertiò *phantasia* simulacra rerum sensibilibus format & fingit.

Quartò *memoria* excepta phantasmata fideliter ceu thesauraria retinet.

Quintò *Appetitus* sequitur cognitionem sensitivi seu animalis, quatuor illis gradibus constantem, quia vel objecta sensuum confectatur, vel ea fugit & aspernatur, & nisi coerceatur, erroribus obnoxius est: Est enim vehiculum imaginum, quo ab uno sensu ad alium species transvehuntur, uti ab aure aut oculo ad sensum communem, ab hoc ad phantasiam, à phantasia ad memoriam. Et quoniam intellectus immaterialis, corporeæ imaginis incapax est; hinc species sensibiles seu phantasmata à sua corporeitate, antequam in intellectu recipian-

tur, depurare oportet: Non potest autem corporeæ imaginis phantasma defœcare seipsam; si non per seipsam, ergo ab alio, qui non est alius, quam intellectus, qui duplex est, Agens & Patiens. Agens facit intelligi & intelligere; Patiens & intelligit & recipit intelligibilia. Si Agens facit intelligi & intelligere, ergo & specie sensibili faciet speciem intelligibilem.

Intellectus agens.

Occupatur ergò circa phantasma juxta illud: Sapientem oportet phantasmata speculari. Quod dum fit, illud sua exuit corporeitate, & ad spiritualis lucis splendorem excitat & evehit; non secus ac lux externa colores illustrat, eosque actu visibiles facit, qui antea visibiles erant tantum in potentia: Hæc defœcatio à philosophis dicitur abstractio; quæ juxta diversitatem scientiarum varia est.

Intellectus verò patiens rem intellectam judicat. Hinc res in quantum intelligibilis, dicitur objectum intellectus Agentis; in quantum intellecta Patientis; quum verò Agens jungitur Patienti intellectui, tunc dicitur intellectus adeptus.

Intellectus Patiens.

Sunt proinde cognitionis intellectivæ tres gradus, & à Logicis tres operationes intellectus appellantur.

3. Gradus cognitionis.

Primus gradus est apprehensio notionum simpli-

Dd 3

simplicium, quas sicuti intellectus patiens recipit, ita agens tractat & apprehendit; primò quidem singulares, deinde universales, ac inde formæ eliciuntur.

Secundus gradus est compositio & divisio notionum, in qua est veritas vel falsitas, sive affirmatio & negatio; componenda autem sunt consentanea, dissentanea dividenda.

Tertius gradus est Ratiocinatio seu discursus, qui est illativus in Inductione & Syllogismo, vel ordinativus in Methodo.

Appetitiva vis.

Quoniam verò intellectiva vis sine appetitiva nihil exequitur; hinc voluntatem, qui appetitus rationis est, semper eum comitari necesse est; utpote sine qua agendum non impelleretur; cujus septem gradus sunt: ut sequitur.

7 Gradus appetitivæ facultatis.

Primus est *Voluntas* finis, seu ejus rei quam volumus, & βέλησις Græcis dicitur, seu volitio.

Secundus dicitur à Philosopho ἐπισις ἢ σκέψις. Inquisitio & Consideratio, qua ad id, quod nescimus, cognoscendum impellimur.

Tertius βελέη dictus, & est consilium, quo deliberamus, an rem aggredi conveniat, an non.

Quartus νόμῃ seu sententia, qua id, quod affectamus, & probamus, iudicio nostro approbamus.

Quintus παύσις, & dicitur delectus, quo id quod melius est, eligimus, & electio quoque dicitur.

Sextus ὁρμή sive profectio dicitur, & est instar stimuli, quo ad agendum & prosequendum incitatur.

Septimus est χεῖσις sive usus, quo in re, quam appetivimus, cognita, veluti bono adepto quiescimus, sive qui est finis cognitionis.

Mundus Liber Naturæ.

His itaque gradibus ad sapientiæ apicem ascendimus; In quo intellectui sese varia objecta offerunt; quorum primum est, Liber naturæ. Liber naturæ est Mundus, Mundus vel magnus vel parvus; uterque Mundus dicitur principium cognoscendi objectivum, sicuti intellectus recipiens subiectivum; effectivum verò quod facit, ut subiectum possit recipere objectum; Est enim Mundus teste Sancto Basilio nihil aliud, quàm DEI Optimi Maximi Schola, in qua Homo discipulus, Cælum codex, Terra suggestus, Microcosmus institutiones, singulæ partes singuli libri, partium partes singulæ, capita. Atque aded in omnibus disciplinis hæc tria consideranda sunt, subiectum, objectum & media: Et objectum quidem & subiectum jam explicatum est, restat ut & media exponamus.

Media in Arte nostra sunt notitiæ, quæ sunt regulæ de rebus, in quantum sunt cognitæ; Siquidem nihil est in intellectu, quod non prius fuit in re cognita præexistente.

Notitiæ sunt vel primæ, vel secundæ, illæ dicuntur principia, hæ conclusiones; quicquid enim in disciplinis occurrit, id vel principium est, vel conclusio.

Principium est notio prima, quæ per se nota, probatione pro se non eget, sed quo omnis cognitio aliorum principiorum probatione egentium regitur, estque primum in ordine cognitionis, antè quod nil tale est, & ad quod omnia principia sequuntur, & in id resolvuntur.

Est autem principium vel coëssentiale, vel incomplexum, vel complexum; immediatum vel mediatum; Theoricum vel practicum aut factivum; vel tandem innatum & acquisitum. Singula exponamus.

Lullus ponit in Arte sua tria principia coëssentia, quæ vocat, Iyum, bile, are, vel io. Vocantur principia coëssentia, quia ipsissimam cuiusque rei essentiam constituent; de quibus in primo libro ex professo actum; & Iyum quidem notat potentiam activam; Verbi Gratia: DEUS ab æterno fuit creativus, non autem creator actu; Homo verò fuit ab æterno creabilis; Bile enim notat potentiam passivam; Are verò denotat ipsum actum creationis, quo creativum fit creans, & creabile creatum; hinc creatio est activa vel passiva; una nempe eademque actio hoc pacto dividitur respectu termini à quo, ad quem: atque aded omnia entia constant hisce coëssentialibus principiis; sed de hisce in sequentibus plura. Considerantur autem hæc principia coëssentia in omnibus principiis incomplexis & absolutis.

Incomplexum principium prima & simplex rerum notio, ut ens, unum, verum, bonum, & in Arte nostra omnia principia absoluta.

Complexa verò principia sunt composita ex pluribus terminis; ut totum est majus sua parte.

Immediatum principium est illud, quod ex se & sua natura est indemonstrabile. Mediatum verò, quod ex immediatis sua haurit demonstrationis principia; vocatur & à Philosophis immediatum sive innatum Theoricum, sicuti mediatum practicum & acquisitum; illud sciendorum, hoc agendorum regula dicitur; sicuti factivum regula est efficiendorum.

Ens itaque est primum principium incomplexum theoricum; est primum, quia est irresolubile; est irresolubile, quia commune; est commune, quia omnibus innatum, & na-

Principia.

3 Principia Lulliana, are, bile, coëssentia.

Varia principiorum sumptio.

& naturæ lumine cognitum, & quia naturæ lumine cognitum est, & ex se & per se notum; ut quodlibet est vel non est; idè immediatum quoque dicitur, utpote cui medium per quod demonstratur, non datur; & quia primum immediatum, irrefolubile, commune, idè omnes scientiæ de

ente tractant; Theologia enim de ente summo & absoluto supernaturali: Metaphysica de ente summo, uti ratione attingitur. Physica de ente ut mobili. Arithmetica, ut numerabile. Geometria ut mensurabile, & sic de cæteris, tractant.

CAPUT III.

De Principiis incomplexis mediatis, in quantum applicabilia sunt
Arti nostræ.

Prima principia incomplexa immediate sunt ens & bonum; principia verò incomplexa mediata sunt attributa entis & boni. Hæc attributa sunt vel subjecta vel prædicata, vel quæstiones. Hinc non sine ratione Lullus, quem nos interpretamur, omnium disciplinarum principia digessit, in novem subjecta universalia, totidemque prædicata tum absoluta, tum respectiva, & quæstiones.

Subjecta Artis nostræ, ut jam sæpè sæpius dictum fuit sunt novem:

 sive DEUS est principium omnis boni. Angelus principium boni est, proximè DEO subserviens. Cælum est principium boni influens in inferiora proportionaliter. sunt principium boni mixtorum constitutiva. est principium boni humanitatis constitutum. est principium boni naturæ sensitivæ constitutum. est principium boni, quo vegetabilia vivunt. est principium boni, quo mineralia & metalla sunt id, quod sunt.

Prædicata absoluta sunt novem: B. M. D. P. S. V. V. V. G. totidemque respectiva: Min. Quæ hoc pacto definiuntur à Lullo.

- B. *Bonitas* est id, cujus ratione ens producit bonum, quod appetit.
M. *Magnitudo* est id, ratione cujus bonitas & reliqua principia sunt magna.
D. *Duratio* est id, ratione cujus, Bonitas, Magnitudo, & reliqua principia durant & permanent.
P. *Potentia* est id, ratione cujus reliqua principia B. M. D. agunt.
S. *Sapientia* est id, ratione cujus sapiens B. M. D. P. &c. intelligit & cognoscit.
Vo. *Voluntas* est, ratione cujus B. M. D. P. S. sunt amabilia & desiderabilia.
Vi. *Virtus* est origo unionis B. M. D. P. S. Vo. cæterorumque principiorum.
Ve. *Veritas* est, ratione cujus B. M. D. P. S. Vo. Vi. vera sunt.

Gloria est, in qua ceu fine B. M. D. P. S.

G.

Vo. Vi. Ve. delectantur & quiescunt.

Differentia est, ratione cujus principia absoluta sunt clara & inconfusa.

=.

Concordantia est, ratione cujus principia in uno pluribusve concordant.

♡.

Contrarietas est quorundam mutua resistantia propter contrarios fines.

∞.

Principium est id, quod ad reliqua se habet ratione alicujus prioritatis.

α.

Medium est id, quod naturam utriusque extremi participat.

⊙.

Finis est id, in quo principium quiescit.

ω.

Majoritas est id, per quam B. M. D. &c. principia sunt excellentiora.

M.

Equalitas est id, per quod unum principium alteri æquale est.

Æ.

Minoritas est, per quam unum principium inferius est altero.

Min.

Quæ si per Enneadem Erotematicam examinentur, innumerarum mox exurget conclusionum multitudo.

Atque hæc sunt principia illa generalia Artis nostræ, in quibus uti particularia in universalibus, ita in hisce omnium aliorum principiorum particularium, principia implicite continentur, eruunturque per applicationem, dum particularia generalibus, veluti partes toti adaptantur; siquidem omnes bonitates ad unam bonitatem; omnes magnitudines ad unam magnitudinem generalem, & sic de cæteris, reducibiles sunt.

Omnes itaque propositiones circa novem subjecta universalia factæ in Ens ultimè resolvuntur; ultra quod nihil restat considerandum, quemadmodum ex sequentibus Combinationibus patet, quas in novem Columnas distribuimus, juxta naturæ scalem ita dispositas, ut primus terminus majoris propositionis semper unum ex novem universalibus subjectis sit subjectum, & medius propositionis terminus prædicatorum rationem habeat, ex quibus semper infallibiles conclusiones inferuntur, ut sequitur.

Typus

Typus resolutionis rerum in primum principium Theoricum incomplexum, quod ens est metaphysicè consideratum.

Resolu- tiones.	Composi- tiones.					
8.	1.	DEUS.	Michaël, Ga- briël, Raphaël.	Sol. ☿ ♀ ♀ ♂ ♀ ♀.	Ignis, aër, aqua, terra.	Petrus.
7.	2.	Unum, prin- cipium.	Angelus.	Astrum.	Elementum non simplex. Ergo elementatum.	Homo.
6.	3.	Verum.	Spiritus.	Mobile.	Compositum ex Cal. Frig. Hun. Sicc.	Animal ra- tionale.
5.	4.	Bonum.	Essentia sim- plex.	Composi- tum.	Corpus materia- le.	Composi- tum.
4.	5.	Essentia.	Incomposita.	Corpus in- sensitivum.	Corpus insensi- tivum.	Mixtum sen- sitivum.
3.	6.	Natura.	Incorporea.	Corpus in- animatum.	Corpus inani- matum.	Corpus vita- le.
2.	7.	Substantia.	Substantia.	Substantia naturalis.	Substantia natu- ralis.	Substantia.
1.	8.	Ens.	Ens.	Ens.	Ens.	Ens.

			
Leo.	Arbor.	Marmor.	Accidens.
Animal irrationale.	Planta.	Lapis.	Quantitas.
Compositum.	Compositum.	Compositum.	Extensiva.
Mixtum perfectum.	Mixtum.	Mixtum.	Mensurabilis.
Corpus sensitivum.	Corpus insensi- tivum.	Corpus insensi- tivum.	Insubstantens per se.
Corpus animatum.	Corpus anima- tum.	Corpus inani- matum.	Corpus afficiens.
Substantia.	Substantia.	Substantia.	Substantiæ addita- mentum.
Ens.	Ens.	Ens.	Ens totum in alio.

Ἀνάλυσις seu Resolutio.

Si DEUS est, ergo ens est per se.
Si ens est per se, ergo substantia.
Si substantia, ergo operatur.
Si operatur ergo essentia.
Si essentia, ergo bonum.
Si bonum, ergo verum.
Si verum, ergo unum.
Si unum, ergo ens.

Compositio.

Si ens est, ergo unum est.
Si unum est, ergo verum est.
Et verum est, quia bonum est.
Et bonum est, quia essentia est.
Et essentia est, quia operatur.
Et operatur quia substantia est.
Et substantia est, quia ens est per se.

Subiectus seu Compositio.

S. Michaël est, ergo Angelus est.
Sed Angelus est, quia spiritus est.
Spiritus est, quia est essentia simplex per se.
Et essentia simplex est, quia incompō-
ta phyficè.
Incompōta est, quia incorporea est.
Incorporea est, quia substantia immate-
rialis.
Substantia immaterialis est, quia ens est
immateriale per se subsistens.

Resolutio.

Si ens immateriale per se subsistens, er-
go incorporeum.
Si hoc, ergo incompōsitum.
Si hoc, ergo essentia simplex per se sub-
sistens.
Si hoc, ergo spiritus est.
Si spiritus est, ergo Angelus est.
Sed S. Michaël est spiritus, ergo & An-
gelus.

Compositio.

Si Sol est, ergo astrum est.
Si astrum est, ergo mobile corpus est.
Si mobile corpus est, ergo ex materia &
forma compositum.
Si compositum, ergo & corpus quantum
est.
Si corpus quantum, ergo insensitivum.
Si hoc, ergo inanimatum.
Si hoc, ergo substantia naturalis.
Si hoc, ergo ens est actuale.

Resolutio.

Si Sol ens est actuale, ergo substantia est
naturalis infimi naturæ gradus.
Et hoc, quia inanimatum.
Et quia inanimatum, erit & insensitivum.
Et quia insensitivum, erit corpus quantum
trina dimensione compactum.
Et quia hoc, erit & compositum ex ma-
teria & forma.
Et quia hoc, idè corpus mobile.
Et hoc, quia astrum.
Et astrum, quia Sol.

Compositio.

Si Petrus est, ergo homo est.
Si hoc, ergo animal rationale.
Si hoc, ergo compositum.
Si hoc, ergo mixtum sensitivum.

Si hoc, ergo animatum.
Si hoc, ergo substantia.
Si hoc, ergo ens est.

Resolutio.

Si Petrus ens est, ergo substantia.
Et quia substantia est, ergo corpus ani-
matum.
Et quia animatum, ergo sensitivum.
Si sensitivum, ergo compositum ex ma-
teria & forma rationali.
Et quia hoc, ideo est animal rationale.
Et quia hoc, ideo homo.
Petrus ergo homo est.

Compositio.

Si Leo est, ergo erit animal irrationale.
Si irrationale, ergo compositum.
Si hoc, ergo erit mixtum sensitivum.
Si hoc, ergo animatum.
Si hoc, ergo substantia.
Si hoc, ergo ens est.

Resolutio.

Et quia Leo ens est, ergo substantia est.
Et hoc, quia corpus animatum.
Et quia hoc, ergo sensitivum.
Et quia hoc, ergo compositum ex mate-
ria & forma.
Et quia hoc, ideo animal irrationale.
Leo ergo animal est irrationale.

*Hæ Resolutiones & Compositiones hoc pacto ad
Syllogisticam formam reducuntur.*

EXEMPLUM I.

Si DEUS est, ergo unum & primum est. Hypothe-
Si unum non esset nec primum, ergo an- sis.
te illum aliud esset. Demonstratio.
Sed ante DEUM aliud non est.
Ergo DEUS unum & primum est.
Si DEUS est ens unum & primum, ergo Hypoth.
substantia est.
Si enim substantia non esset, ergo nec ens Demonst.
unum & primum esset.
Sed ex præcedenti DEUS est ens unum,
primum.
& Ergo & substantia est.
Si DEUS substantia est, ergo operatur, & Hypoth.
quidem actus purus est.
Si DEUS non operaretur, ergo hoc, Demonst.
quia non vellet, vel quia nesciret, aut
non posset.
Sed hæc omnia impossibilia sunt.
Ergo DEUS operatur.

Ee

Si DEUS

Hypoth. Si DEUS operatur, ergo essentia est, quia ab essentia profluunt vires.

Demonstr. Si DEUS non est essentia, ergo neque bonus.

Sed DEUS bonus est. Ergo essentia est.

Hypoth. Si DEUS bonus est, ergo verus est.

Demonstr. Si enim verus non esset, neque bonus esset.

Sed DEUS bonus est ex præcedenti, ergo verus.

Hypoth. Si DEUS verus est, ergo unus est.

Demonstr. Si DEUS unus non esset, neque verus esset.

Sed verus est, ergo unus est. Si unus, ergo ens est.

EXEMPLUM II.

Petrus est homo.

- Demonstr. 1. Omnis homo est animal.
Petrus est homo. Ergo est animal.
2. Omnis homo est compositum ex materia & forma.
Petrus est homo. Ergo est compositum physicum ex materia & forma.
3. Omnis homo est corpus mixtum.
Petrus est homo. Ergo corpus mixtum.
4. Omnis homo est corpus sensitivum.
Petrus est homo. Ergo est corpus sensitivum.
5. Omnis homo est corpus animatum.
Petrus est homo. Ergo est corpus animatum.
6. Omnis homo est substantia naturalis.
Petrus est homo. Ergo est substantia naturalis.
7. Omnis homo est ens actuale.
Petrus est homo. Ergo ens est actuale.

Resolutio.

Si non est ens, ergo non est substantia; sed ens est, ergo substantia.

Si non est substantia, ergo non est corpus animatum; sed est corpus animatum. Ergo.

Si non est corpus animatum, ergo neque sensitivum; sed est corpus animatum; Ergo sensitivum.

Si non est sensitivum, ergo neque compositum; sed est compositum ex materia & forma. Ergo.

Si non est compositum, ergo neque animal; sed est animal; Ergo & compositum physicum.

Si non est animal, ergo non erit homo; sed sed animal est, Ergo homo est.

Si non est homo, ergo Petrus non erit Petrus, quod impossibile est. Petrus ergo est homo.

EXEMPLUM III.

Rosa est planta.

1. Omnis planta est animata.
Rosa est planta. Ergo animata.
2. Si enim animata non esset, non esset vegetabilis.
Sed rosa est vegetabilis. Ergo animata.
3. Omnis planta est compositum physicum.
Rosa est planta. Ergo est compositum.
4. Omnis planta est corpus mixtum.
Omnis rosa est planta, ergo corpus mixtum.
5. Omnis planta est corpus vitale.
Omnis rosa est planta. Ergo corpus vitale.
6. Omnis planta est substantia.
Omnis rosa est planta. Ergo substantia.
7. Omnis planta est ens.
Rosa est planta; ergo est ens.

Resolutio.

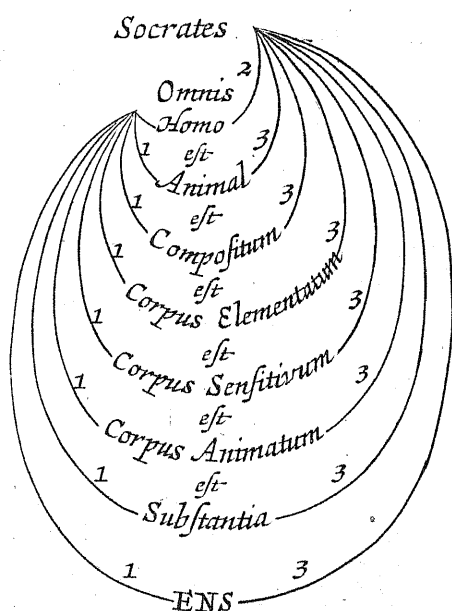
Si non est ens, ergo neque substantia. Si non est substantia, ergo neque vivens. Et sic de cæteris usque ad initium.

Posuimus hinc tria paradigmata, ex quibus luculenter patet, quomodo tum per argumentationes Synthetico-analyticas, tum per Syllogisticas, omnia subiecta universalia, vel ad illa reducibilia in ens tandem resolvantur; estque methodus pulcherrima, & ad differendum de quacunque re aptissima; ita ut servatis naturæ gradibus, veluti per scalam quandam, ex imo ad summum per Synthesin, & ex summo per media ad infimum per Analysin, de quacunque propria questione nullo negotio amplissime ratiocinari possimus; non uno modo, sed prorsus innumeris, ut in sequentibus apparebit. Verum ne tot Syllogismos convolvere cogamur; quomodo id Artista vel per simplicissimos terminos assequi possit, sequenti typo docemus.

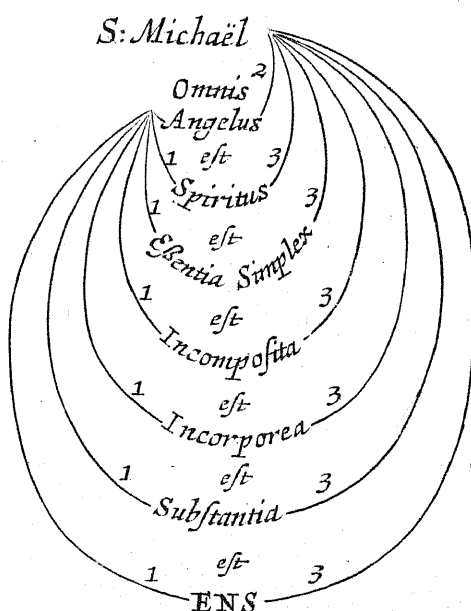
Numerus 1. notat majorem. 2. Minorem. 3. Conclusionem.

Exem-

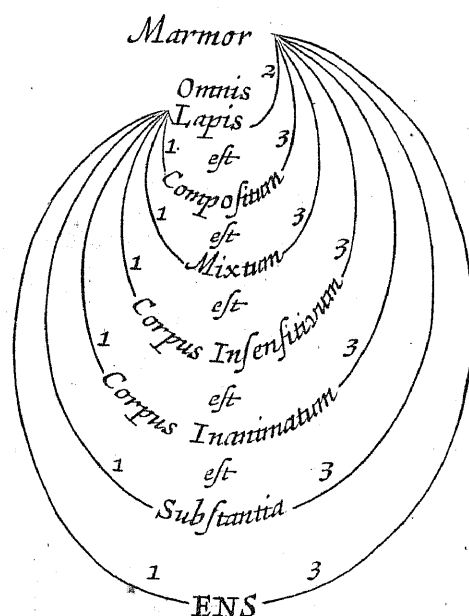
Exemplum I.

Exemplum II.

Exemplum III.

Vides in hoc typo tot Syllogismos contineri, quot sunt gradus naturæ intermedii; Medium verò in tribus hisce exemplis est, Homo, Angelus, lapis. *V. G.* in primo Exemplo: Omnis homo est animal. Socrates est homo. Ergo Socrates est animal. Syllogismus est in Darii, cujus propositio major notatur per 1. Minor per 2. Conclusio per 3. & hoc pacto procedendo juxta ductus linearum, habebis octo Syllogismos, donec tandem, quod propositum erat, totum ratiocinium resolvatur in Ens, ultra quod nihil restat demonstrandum. Quicumque igitur hoc pacto quæstionem de quacunque re proposita disposuerit, is sta-

tim eam sine difficultate per Syllogismos ex infimo usque ad supremum deductos in id, quod in natura rerum ultimum est, resolvat; quod non solum novem subjectis universalibus competit, sed & omnibus, quæ in iis implicite continentur. In physicis quidem ab individuo speciei ordiendo. In moralibus & politicis à particulari aliqua virtute initium sumendo. *V. G.* Omnis virtus est bona, amabilis, appetibilis, magna potens, inhærens substantiæ, accidens, ens in alio. Sed justitia est virtus. Ergo bona, amabilis &c. Sed hæc ulterius Lectori evolventa relinquimus.

CAPUT IV.

De principiis lumine naturæ notis, sive de dignitatibus Scientiarum.

P Rincipium disciplinarum primum id est, unde principiatum oritur, quod quidem aliud non est, quam DEUS Opt. Max. fons omnis sapientiæ & cognitionis principium independens.

Catena terminorum.

Absolutum.
Perfectum.
Sufficiens.
Indeficiens.
Immutabile.
Lex æterna.
Mensura omnium.
Regula omnium.

Si independens, ergo à se, ex se, per se, in se; ergo primum, ante quod nihil.
Si absolutum; ergo perfectum.
Si perfectum, ergo sufficientissimum.
Si sufficientissimum, ergo indeficiens.
Si indeficiens, ergo immutabile.
Si immutabile, ergo Lex æterna.
Si Lex æterna, ergo mensura omnium.
Si mensura omnium, ergo regula omnium.
Si regula omnium, ergo omnis sapientia, scientia, cognitio à DEO est.
Si à DEO est, ergo participata est.
Si à puro principio est, ergo principiatum est.

E c 2

Ergo

Ergo omne principium cognoscendi immediate à primo ortum est principio, omnibus scientiis commune. Quod per analysin ita ostendo.

Si principium cognoscendi est omnibus commune scientiis;

Ergo erit omnium scientiarum regula.

Si hoc, ergo mensura omnium.

Si hoc, ergo æternæ veritatis.

Si æternæ veritatis, ergo immutabile.

Si hoc, ergo indeficiens, perfectum, absolutum, à nullo nisi à quo profluxit principio dependens; qui est D E U S Opt. Max.

Unde patet, omne principium esse vel

{	Independens vel dependens.
{	Incomplexum vel complexum.
{	Immediatum vel mediatum.
{	Theoricum vel practicum.

Independens est, à quo omnia, & ante quod nihil. Dependens est, quod ab alio dependet.

Incomplexum est, quod simplici notionis apprehensione concipitur; ut unum, ens, verum, bonum. Complexum est, quod secundâ mentis reflexione concipitur: ut omne bonum est amandum.

Immediatum est, quod uti lumine nature notum est, ita indemonstrabile est, utpote cui nihil intermediat. Mediatum verò est, quod medium habet, per quod demonstrari possit.

Theoricum est, quod ab intellectu primum concipitur, uti ens. Practicum, quod ab intellectu propositum, voluntate appetitur, ut bonum.

Proprietates & affectiones principiorum.

Primò.

Omne principium est prius suo principiato; & intelligitur de omnibus principiis naturalibus & supernaturalibus.

Si prius est suo principiato, ergo quicquid cognoscitur, id in sua principia resolvi necesse est.

Et hoc, quia quælibet res creata resoluta secundum suum esse quod habet, cognoscitur: Sicuti enim se habet res ad esse, sic se habet ad cognosci: Sed omnis res creata suum esse habet per principia; Ergo per principia cognoscitur.

Unde sequitur, quod cognitionis certitudo ex certitudine principiorum dependeat.

Si hoc, ergo diversarum scientiarum cognitionumque diversa sunt principia. Et hoc.

Quia res quælibet, uti distinctam habet unitatem ab alia, ita quoque & principium habet distinctum.

Si singulæ res distinctum habent principium, ergo ejusdem rei plura non assignari debent principia; tum in totalibus & adæquatis non sibi subordinatis principiis, tum in eodem genere causandi occurrentibus.

Frustra enim fit per plura, quod fieri potest per pauciora.

Principium cujuscunque rei minimum est ^{Secundò} initio, maximum in fine; mole parvum, virtute magnum.

Inductione probatur.

Semen mole parvum, virtute magnum; In Physi. in arborem enim excrescit. Parva scæ. ca. pè scintilla magnum excitavit incendium.

Ergo minimus error in principio, magnus est in fine.

Confirmatur.

In Asceticis minimam cogitationem irrepentem excipit fortis imaginatio, hanc sequitur consensus & delectatio; per hanc hostis ingressus, animam, peccato prostratam sui juris facit.

In Medicis: principiis obsta, serò medicina paratur.

In Speculativis: posito uno absurdo, sequuntur multa alia.

Sicuti enim ex principiis veris vera nascitur propositio, ita ex falsis falsa.

Omne principium nosci debet per terminos suos. ^{Tertiò}

Ergo non cognitis terminis, principium non cognoscitur.

Ergo per se notum esse debet.

Si per se notum esse debet, ergo per se fidem habet.

Sed fidem per se habere non potest, nisi cognoscantur.

Non cognoscuntur, nisi sensu, experientia, usu, consuetudine.

Hoc autem idè, quia nihil est in intellectu, quod prius non fuit in sensu.

Sunt enim sensus veluti fenestræ quædam animæ, per quas anima imbuitur innumeris rerum speciebus, intellectusque phantasmata speculando omnia fit.

Sicuti omnes scientiæ proprium objectum habent, ita & principia propria, quæ tanquam vera supponuntur, quibus in propositionibus demonstrandis utuntur. Ut, ^{Quartò}

Natu-

Natura est principium motûs & quietis ; quo veluti principio definitivo Physici utuntur, ad conclusiones scientificas de corpore mobili Physico deducendas.

Quintò.

Sunt verò principia quædam prima, immediata & communia, quibus omnes scientiæ utuntur ; sunt enim veluti elementa quædam omnium propositionum & demonstrationum ; & Axiomata sive dignitates appellantur ; Ex quo patet, omnem scientiam virtute

contineri in suis principiis ; sicut effectum in sua causa.

Item principium in speculativis se habere, uti finis se habet in practicis.

Unde contra negantes principia non est disputandum ; sublati enim principiis, omnis tollitur cognitio & veritas.

Principia verò omnium Artium & scientiarum, in quantum Artis nostræ principiis applicari possunt, in II. Tomo, singulis scientiis reservantur, ut proinde eò Lectorem remittamus.

LIBRI QUINTI,

Tomus Alter.

De Arte Analytico-synthetica,

S I V E

De Compositione & Resolutione rerum.

C A P U T I.

Quidnam sit, & in quo consistat Synthetica & Analytica Ars.

ARS Analytica nihil aliud est, quàm methodus quædam ; qua ex principiis positis veluti ex centro ad circumferentiam ferimur continuata terminorum assumptorum unius ex altero illatione ad veritatem tandem propositæ quæstionis eruendam. Synthetica verò Ars illa dicitur, quòd, quæ Analytica ab infimis per media ad supremum, sive à circumferentia ad centrum continuo mentis ascensu resolverat, hæc resoluta aptè componat, donec ex latitudine quadam longè latèque diffusa, singulas rerum rationes colligendo, suo tandem postliminio restituatur centro, unitati, principio ; hoc enim modo, uti à rudi primum cognitione ad determinatam alterius proficiscimur, qua peracta denuò reversi in circulum indefinita prius cognitionis principia propius intuemur, ita ex obscura totius negotii synthesi rectè in plenam analyfin sese mens nostra diffundit, unde rursus in orbem obliquata suæmet constitutionis modum atque principia explorans certius illud, unde defluxus rudimenta sumpsit, elaboratorum axiomatum fide & stabilitate compensat. Est hoc insigne Mathematicorum inventum, uti est apud Apollonium Pergæum, Euclidem, aliosque primi ordinis Geometras ; quæ Aristoteles in Priorum & Poste-

riorum libro facilè quidem ostendit, sed modum & rationem, ea in praxin evolendi omisit. Nos verò hoc loco Diophantum Pappum, Euclidem, Vietam, & in Metaphysicis Franciscum Patricium, quia eam primus ante omnes, ad res Metaphysicas transtulit, secuti, illam hîc, ea qua fieri potest, claritate exponimus exemplis illustratam ; quæ quidem nihil ad veritates abditas eruendas aptius, scitiusque excogitari potest ; non tam Tyronibus, quàm jam in Philosophico studio provectis ad imitandum propositum.

Scias itaque Lector, Quod in Mathematicis omnes probationes vel à concessis ad quæsitæ, vel à quæsitis ad concessa progrediuntur. Quæ à concessis progrediuntur ad quæsitæ, Syntheses sive compositiones appellantur ; Compositio enim sive Synthesis est assumptio per consequentia ad quæsitæ finem comprehensionemque ; Quæ verò à quæsitis progrediuntur ad concessa, duplices sunt ; Vel enim concessa ponunt, vel destruunt ; quæ ponunt concessa, Resolutiones vocantur ; Est enim Analysis sive Resolutio assumptio quæsitæ tanquam concessi per consequentia ad verum concessum ; Nam in Resolutione id, quod ponitur, ut jam existens, & ut verum ponentes, per ea, quæ deinceps consequuntur, procedimus

E e 3

mus

mus per aliquod concessum, quo quæsitam conclusionem in proprias causas, per quas demonstratur, reducimus; atque hisce Resolutionibus compositiones opponuntur; fieri enim non potest, ut à concessio istiusmodi per eadem Resolutionis vestigia ad quæsitum revertamur; Quæ verò destruunt concessa, deductiones ad impossibile, magni in Arte nostra usus, appellamus. Est autem huiusmodi ad impossibile deductio, assumptio ejus, quod quæsito contradicit tanquam concessi per consequentia ad id, quod vero concessio opponitur; In qua quidem sumimus id, quod quæsito contradicit, idque supponentes progredimur, donec in aliquod absurdum incidamus, per quod suppositione destructa confirmetur id, quod à principio quærebatur; Distinguitur itaque Resolutio à Deductione ad impossibile, quod illa in verum desinens concludit esse verum, hæc in falsum, falsum esse; eò quod supponitur, arguit, & consequenter quæsitum verum esse. Verum quoniam forsan hic Tyro dubius circa definitionis rationem hærebit, Artem nostram omnigenis exemplis tam Syntheticis quàm Analyticis instruendam duximus; Ex his enim naturam & proprietatem utriusque Artis luculentius patefactum iri, nihil dubito.

Primò, Confusa quælibet ac magis universalis notiora quoad nos existere, docet Aristoteles *Lib. I. Phys.* Hujus itaque cognitionis ductu prius, veluti per nebulam

procul conspecto Socrate, offert sese Substantiæ notio, deinde corporis, paulatim verò & animati atque sensibilis, rationalis, ac postremò etiam individui.

Socrates itaque, cum primo conspectui exhibitus fuerit; mox sensus sub notione confusa objectum veluti substantiam corpoream considerat. Secundò, mens sensum in subsidium vocans. Tertiò, per rationem cuncta componens ac dividens multo quàm prius accuratius concreta fundit, diffusa recolligit, totum in partes dirimit, & partium singularum cum substantiales tum accidentales rationes investigat, ubique determinans, quid sit illorum quodlibet, quantum, quale, ubi, quando, quæ cuique cognata, quæ pugnantis, & id genus reliqua; donec tandem concludat id, quod est, objectum verè esse Socratem. Estque hæc Synthesis quædam species.

Analysis autem modus philosophandi, quo ex primo aliquo assumpto, aliud, & ex hoc iterum aliud & aliud usque ad ultimam terminorum resolutionem concludit; Synthesis verò, quæ analysis resolvendo deduxerat, componendo partes partibus reducit ad primum, unde effluxerant, terminum. Et hoc ut melius liquidiùsque præstent, primò Suppositiones, definitiones, axiomata præmittere solent, ut iis veluti lumine naturæ notis, tandem, arcanas rerum assumptarum rationes, per apodicticas leges eruant. Sed hæc omnia exemplis stabilimus.

CAPUT II.

Paradigmata Methodi Analyticae & Syntheticae.

EXEMPLUM PRIMUM.

Quo resolutio datur à DEO ad ultimum naturæ gradum.

SI quispiam jubeatur catenas rerum Mundialium analytica Arte resolvere, is hoc pacto proponenti satisfaciet; à DEO divinisque attributis incipiet; deinde per gradus entium rem deducet, usque ad ultimum naturæ gradum, ut sequitur.

Notet verò Lector, Compositionem & Resolutionem institui hac ratione posse. Sit subjectum quodcunque propositum five ex novem Universalibus five particularibus ad unum ex novem revocabilibus, Analytico-Syntheticè demonstrandum; Primò seorsum omnes proprietates alicujus subjecti, five prædicati ponantur, quas omnes ordine pones; & deindè eo modo procedes,

quo in Paradigmatis sequentibus factum esse reperies.

Synthesis seu Compositio terminorum universalior.

PARADIGMA I.

Quod ab uno & primo bono omnia procedant & in idem revertantur.

1. Si ens primum est, ergo ante id nihil; Si enim quidpiam esset ante primum, jam primum non esset.
2. Post primum ergò omnia; quia si post primum omnia non essent, jam primum non esset; sed primum esse concessum est; Ergo post primum omnia.
3. Si post primum omnia; ergo primum summum & essentiale bonum est.

4. Si

4. Si primum summum & essentialiale bonum est; ergo unum est; absurdum enim foret dicere, plura bona summa & una esse.
5. Si unum est; ergo principium omnium est; post primum ergo omnia, à principio omnia, à bono omnia, à Deo triuno omnia.
6. Deus ergo Ens unum, primum, bonum.
7. Si Deus ens primum & unum est; ergo unitas primæva & absoluta est.
8. Si unitas primæva & absoluta; ergo ab eo unitates omnes profluere necesse est; Si unitates, ergo & essentias rerum.
9. Si ab unitatibus essentiæ profluunt; ergo sicuti ab unitate essentiæ emanant omnes, ita.
10. Ab essentiis vitæ.
11. A vita intellectus.
12. Ab intellectu Animæ.
13. Ab anima naturæ.
14. A naturis qualitates.
15. A qualitatibus formæ.
16. A formis corpora, quæ sunt vel inanimata, vel vitalia, vel sensitiva, vel rationalia.
17. Hæc omnia sunt in Mundo, tanquam in continente contenta; hæc omnia in lumine & calore; atque ex his tandem analytico modo ad D E U M paratur reditus.
18. A primo itaque principio, uno, bono, summo, omnia, id est Mundus prodit, & in Mundo corpora, formæ, qualitates, naturæ, animæ, mentes, vitæ, essentiæ omnes, unitates omnes. Sed Deus primum omnium principium est.

Ergo {
 Essentia essentiarum.
 Vita vitarum.
 Mens mentium.
 Anima Animarum.
 Natura Naturarum.
 Intellectus Intellectuum.
 Bonitas bonitatum.
 Magnitudo Magnitudinum.
 Duratio Durationum.
 Cognitio cognitionum.
 Appetitus appetituum.
 Virtutum omnium Vis.
 Veritas veritatum.
 Gloria Gloriarum.

Ergo omnia in omnibus & per omnia; qui proinde sit laudatus in sæcula.
 In hac analyfi, quot membra sunt, tot modi sunt, subjecta per innumerabiles Syllogismos urgendi.

PARADIGMA II.

Quomodo Analytica methodo modum sciendi assequi possimus. Sic procede.

1. Si omnes naturæ scire desiderant; ergo scientiam assequi possunt, non per scientiam, qua adhuc carent, ergo per artem five per facultatem seu modum sciendi, quæ sit directiva actuum intellectus, quam five Logicam, five Analytico-syntheticam dicamus perinde est.
2. Diriget autem intellectum, si conceptus ei statuantur conformes.
3. Conformes fiunt conceptus, si eo modo res concipiamus, quo res ipsæ sunt.
4. Concipimus autem res uti in se sunt, si illas per causam concipiamus.
5. Si per causam concipiamus, demonstrationem facimus.
6. Demonstratio ex ignotioribus ad notiora procedit.
7. Notiora sunt vel naturæ & nobis, vel naturæ & non nobis, vel nobis & non naturæ.
8. Quod naturæ notius est & non nobis, nullam demonstrationem parit.
9. Quod naturæ & nobis, notius est, demonstrationem quandam facit, sed vera tamen demonstratio non est.
10. Demonstratio itaque debet esse propter quid, & per causam, & hoc ipsum est, quod scire nobis largitur, & in quo humani intellectus perfectio consistit.

Quomodo verò doctrinam quamlibet Analytica methodo resolvere debeas ad cuiusvis libri quæsitique subjectum disponendum sequitur.

1. Si itaque humani intellectus perfectio Analyticè deducenda sit; sic procedes.
2. Humanum genus perfectionem exoptat.
3. Hujusmodi perfectionem assequitur, dum ea possidet, quæ suam naturam exoptat.
4. Possidet hæc, quæ exoptat, dum à suo principio ea suscipit actu.
5. Suscipit actu, dum principio coniungitur.
6. Coniungitur, dum ei fit simile.
7. Simile efficitur, dum scientiæ actum exercet.
8. Eundem exercet actum, dum causas rerum intuetur.
9. Intuetur, dum eas quæstiverit.
10. Quærit dum dubitat.
11. Dubitat dum admiratur.

12. Admi-

12. Admiratur à repugnante per animæ fulgam.
13. Repugnat, quod animæ perfectioni obstat.
14. Obstant perfectioni animæ indivisibili & immobili multitudo, magnitudo, motus.
15. Ens plura in se complectitur.
16. Plura ratio simul quærere nequit.
17. Inquirat ergo primò, quod se admirabile prius offert.
18. Se prius admirabile magisque repugnans offert ens mobile.
19. Ens mobile ex pluribus, quæ ei insunt, confistit.
20. Secundum plura simul, nullum se ens offert.
21. Se offert primum secundum id, quod primum ei inest.
22. Primum inest, quod prioris causæ opus est.
23. Prioris causæ opus est, quod se latius communiusque diffundit.
24. Se latius communiusque diffundit mobile simpliciter, quàm mobile loco.

Per Synthesin sive Compositionem dicta à parte in partem progrediendo, juxta naturæ executionem operabere.

1. Mobile est id, quo fit aliquid non ex quolibet, sed ex apto nato.
2. Si ex apto nato aliquid fit, ex nihilo aliquid fieri non potest.
3. Cum ex nihilo nihil fieri possit, mobile omne tribus principiis innititur.
4. Privatio juxta Aristotelem est non Ens enti admixtum.
Materia est admixtum non enti; forma est ens omnis privationis expers.
5. Formæ, ut bono, adhærere ambit materia.
6. Hanc verò materiæ aviditatem cum totam explere non possit forma, necessariò inde motus exurgit.
7. Motus est actus entis in potentia, prout in potentia.
8. Ens in potentia movetur ad actum ab alio.
9. In his quæ movent & moventur,andum est primum.
10. Primum movens nec corpus, nec virtus in corpore est; sed infinitum.
Quod movet vigore ut finis, efficitur mobile primum.
11. Mobile primum est Cœlum, quod à Deo primo movente excitatur ad motum.
12. Cœlum, quod fertur in Orbem, hanc sublunarem materiam ad formas adaptat.

13. Prima sublunarium forma est natura corporea.
14. Hac forma intercedente per varia Cœli organa nec non & per corruptibilium corporum discrimina ad distinctas numero, specie & genere, formas disponitur materia.
15. Terminant autem eam formis distinctis, genere & specie; primò leges elementorum; secundò mixtorum imperfectorum; tertio Mineralium; quarto Vegetabilium; quinto Animalium; sexto, in quam totius naturæ intentio vergit, humana ratio.
16. Illam materiale potentialemque asserimus.
17. Hanc etsi potentialis fuerit, nec materiam tamen, nec materiæ admixtam, sed substantiam abstractam ostendimus.
18. Hæc quia abstracta, ideo & semper intelligit actu.
19. Et quamvis suapte natura intelligat actu, humano tamen corpori formam tribuens, quandoque intelligit, quandoque non.
20. Intelligit actu, quando ei cogitationem phantasma porrexerit, sine quo non.
21. At phantasma cum sua natura intelligibile non fit, danda est virtus agens sive potentia, quæ intelligibile actu constituat.
22. Intelligibilia actu cum fuerint, materialis facultas adeptum intellectum parit.
23. Adepto intellectu genito, ab eoque phantasmatum spectris deletis agens intellectui jungitur, quo & abstracta cuncta prospicimus, atque altissimi Numinis adhæSIONem assequimur.

Porro per Analysin Metaphysicam definitivam ita progredere.

1. Dei adhæSIONem assequimur, si ipsum noverimus.
2. Novimus, si illum ab entis attributorumque ambitu dependere concipimus.
3. Dependere concipimus, si entis partes ac prædicata eidem invicem attribuiamus.
4. Entis quadruplex est divisio, aut enim ortum habet in re, & in re ipsa consistit; aut oritur ab intellectu in eodemque consistit; aut à re ducit originem, in intellectu tamen reponitur; aut oritur ab intellectu, & sistit in re ipsa ab extra.
5. Quod oritur intus, & sistitur ab extra, id artificialium moraliumque cultor pertractat.
6. Quod

6. Quod ortum habet in re ad extra, sistitque intus, sunt intelligibilia speciesque, quæ actu reflexo per adeptum intellectum intuentur.
 7. Quod originem ducit intus, & intus reponitur, est ens rationis, quod Logicus considerat.
 8. Quod verò in re extra & oritur & consistit, alii scientiarum opifices ut tale, Metaphysicus autem ut Ens speculatur.
 9. Ens quatenus Ens, est propria ratione aliquid, quod omnibus analogicè inest.
 10. Hujus essentiam si in se aspexeris veluti unum, ens comitari reperiēs.
 11. Si ad intellectum retuleris ens, ipsum verum resultare reperiēs.
 12. Si ad Voluntatem, bonum emanabit.
 13. Unum igitur Ens indivisum, ut intellectu apprehensum, est verum; ut volitum, bonum.
 14. At quoniam volitum apprehensumque non ex absoluta, sed ex collativa mentis ratione dependet; idè partes ejus distinctæque attributa ens ipsum est.
 15. Ideo uti Ens est independens, substantia; ita dependens, accidens emergere faciet.
 16. Si ut independens, unum; Si ut dependens, multum esse cognoscetur.
 17. Hinc actus, illinc potentia.
 18. Hinc prius, illinc posterius.
 19. Hinc causa, illinc causatum.
 20. Hinc universale, illinc particulare.
 21. Hinc infinitum, illinc finitum.
 22. Hinc necessarium, illinc contingens.
 23. Quæ Symbola enti, ut modos attributaque, non ut partes competere dices.
 24. Partes verò primò contrahentes ens non modos, sed substantiam & accidens afferes.
 25. Substantiæ ratio est non adhærere; accidentis, inhærere subjecto.
 26. Hinc id, quod non inhæret, potius pars erit, eò quod inhæret, scilicet substantiæ, subjecto.
 27. Substantia alia mobilis, alia immobilis est.
 28. Mobilis substantiæ materiam contrariis subjectam esse oportet.
 29. Subjecta materia ens est, non actu sed potentia; in æternis quidem ad Ubi; in generationibus ad formam.
 30. Quod in potentia est, movente eget æquivoco, quo ducatur in actum.
 31. Movens univocum in perpetuo generationis & corruptionis negotio versans, perpetuò mobile est.
- Quod perpetuò movet, nullâ potentiâ aut materiâ commisceri, necesse est.

Quod nulla potentia inficitur, actus est, se primum & in se omnia reliqua intelligens.

Vita in summo delectabilis atque perfecta, à qua appetibile & intelligibile atque natura dependet.

Coelum à tali movente veluti à causa effectus manat, quotque ejus sunt motus, tot sunt Motores.

Motores quidem duplices, quorum unus conjunctus, & forma; alter reipsa sejunctus, & intelligentia est.

Et quanquam plures sunt Motores, hi tamen ad invicem ordinis servant unitatem, & ab uno, veluti exercitus à Duce pendent, & ad unum refluunt universi.

Vides in hisce absolutissimum Resolutionis & Compositionis Specimen, omnia in se discursuum rationalium seminaria continens; complectiturque in se tot Syllogismos, quot membra continet tota Analytico-Synthetica rerum series; quæ uti superfluum est demonstrare, ita ingenioso Lectori amplius diducenda relinquimus. Sed hisce expositis ad aliud Analyseos genus procedamus.

PARADIGMA III.

De Resolutione seu Analyfi per analogiam rerum Concinnanda; & continet finium encyclicas Resolutiones & Compositiones in trium Mundorum serie elucescentes.

Equidem satis mirari non possum, quod in Divinis operibus ita concinnata sint singula, ut idem medium sæpè respiciat diversos & penè contrarios scopos; diversa quoque media conversim referantur ad unicum finem; Unde cum in ordinibus quibuscunque tria hæc semper occurrant, extrema duo, & extremorum medium, uti totius divisionis latitudo bipartita vel connexim sub unius mediæ ratione, vel divisim rursus sub extremorum ambitu continetur. Hinc sanè cunctorum finium exurgit in universo maxime circularis ratio; Nam modò referuntur infima quæque ad superiora, tanquam suæ existentiae actionisque principes scopos; modò conversim suprema videntur institui inferiorum gratiâ; modò extrema utraque propter unius mediæ rationem, vel medium propter extrema. Unde hæc Analyseos atque Syntheseos ratio in Mente Opifice propter Symphoniam triplicem longè quidem pulcherrima est, sed inexplicabilis Mortalibus; quippe qui ejus consiliis non interfuerunt, sed rude duntaxat vestigium ejus impressum habent. Videmus enim Mundum hunc universum ex uno versum infinitam pulchritudinem, ex uberrima ipsius Opificis

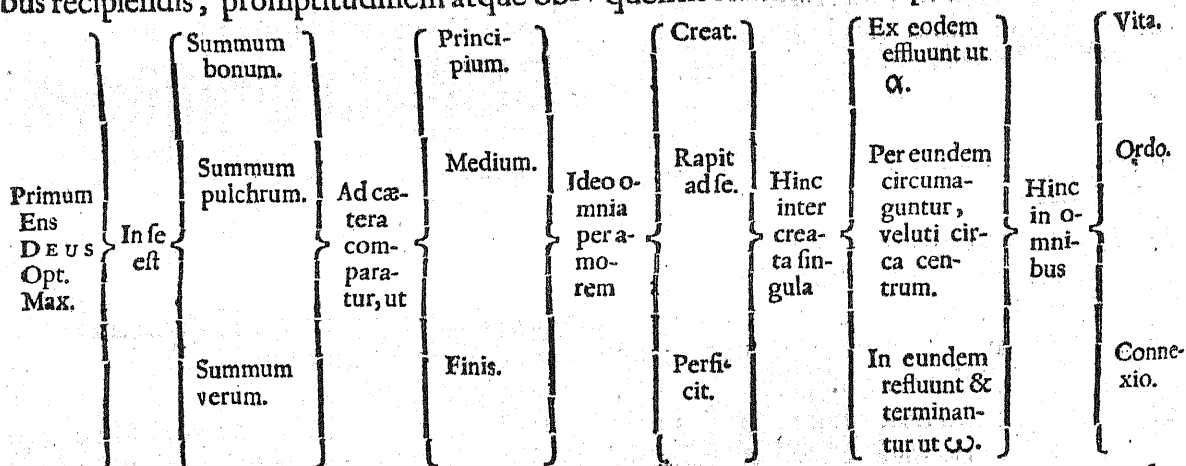
F f

boni-

bonitate profluxisse; Itaque totius Opifex Deus est, & summa ejus bonitas, idem & rationes formarum omnium essentialium, accidentalium, quantitatum in se complexus, Cunctorum, ut ita dicam, quasi forma est generalis atque materies. Unde Mundus propter Deum, ut gloriæ nimirum illius & Majestati inserviat; propter eundem singula agit in Mundo Deus, emit spiritum suum, versat atque circumagit, rerum ortus efficit, interitus & conversiones mutuas. Hinc primum Mundi majoris gratiâ creatus est minor, & propter Minorem Politicus Mundus, propter scientias & artes homo, propter hominem Mundus major; & rursus in singulis minora propter majora & media; majora conversim minorum gratiâ, & medium propter extrema, & hæc propter medium; Ita enim ferviunt animabus corpora, corporibus animæ, sed utrisque spiritus medii; ita formæ inservit materies, materiei forma, utrisque proportio; ut non ineptè Mundum consistere ex mutuo debito arbitremur; Licet aliâ quidem ratione inferna summis debeant, aliâ verò summa infimis, vel utroque modo; Superiora enim hoc ex amore debent, ut inferiora quæque perficiant; quod debiti genus ad agendi conditionem magis est referendum; Inferiora, quorum conditio magis passibilis est, supernis ordinibus recipiendis, promptitudinem atque ob-

sequium debent. Media tandem extremis, ut sint in actione & passione qualibet vinculorum loco, viamque deducant ex ortu interitum versus, ex uno contrariorum in alterum per commune Symbolum in analogia mutua & proportionem Cælatum. Rursus inter extremum summæ naturæ fastigium DEUS in omnes inferiores ordines agit, à nullo accipit, à nullo patitur; omnibus contrà substat materia quæ patitur tantum. Quicquid est intermediarum graduum, omne id partim activa, partim passiva virtute præditum ea necessitate cooperatur, ut agens omne in agendo pati, vicissim ea quæ patiuntur, agere videamus. Ut sese mutuo quærant amentque singula vel fuga & odio prosequantur; unde illi attractus repulsusque perpetui, ascensus atque descensus, misturæ & misturarum dyalyses, ortus, interitus, augmenta, decrementa, & naturarum quovis genere contrariarum perpetuæ quædam vicissitudines.

Verum ut totius Resolutionis, Compositionis atque Circuitus ordo sit explicatior, ad Mundi species convertamur, quæ spectant in omnibus rebus trium præcipuarum partium analogam rationem, & ubique finium relationem triplicem, vel ad infima quæque, vel ad suprema, vel media; sic enim sub universali priori, particularis finium circulus elucescet, & ex analytico typi sequentis schemate satis patet.

Hiscæ præmissis, jam tandem telam inceptam prosequamur; ab iis, quæ sub universalibus ordinum rationibus continentur, analyses Synthesefque nostras ordituri; ut fructus Analogicæ, Analyticæ, Syntheticæ, definitivæ & demonstrativæ Artis, luculentius patefiat.

PARADIGMA IV.

De Finium in Universo Resolutione & Compositione.

Si quispiam itaque quærat, quænam sit finium conversio in Majori, Minori & Politico Mundo, quoad continentia, connecten-

tia, contenta? ita resolutorio stylo procedes.

Continentia sunt Deus omnia continens, Mundus Angelicus seu Intelligibilis, Cœlestis Æthereus, Elementaris.

DEUS est finis sui ipsius; Mundus Angelicus propter Deum; Cœlestis propter Angelicum; Elementaris propter Cœlestem; Elementa propter misturam & generationem; propter elementorum agitationem influxus sidereus; propter sensibilem machinam, insensibilis omnium causa Deus.

Iterum DEUS seipsum continens est; Hierarchia continetur à Deo; ab Hierarchia prima, Secunda; à Secunda Tertia; Anima propter corpus; propter animas hierarchia

chia prima; propter hanc secunda; propter hanc tertia; propter hæc omnia, omnium gubernator DEUS.

Hiscæ respondent in Mundo Minori Viscera, Cor, Cerebrum, Hepar.

Propter viscera, vasa, ut arteriæ, nervi, venæ.

Propter vasa, musculorum carnes.

Propter musculos, ossa & ligamenta.

Propter hæc omnia, humores, cibi, potus, & elementa; ad sustentandam vitam corpoream.

Propter vitam corpoream, humores & partes.

Propter extremarum partium nutritionem, vitam, sensum, motum, vasa triplicia.

Propter vasa triplicia viscera sunt instituta.

Facultates Animæ tres sunt: vitalis, animalis, naturalis.

Propter principes facultates reliquæ ministræ & deferentes.

Propter has in partibus singulis potentia singulares.

Vita interior multiplex.

Propter vitam multiplicem multiplex organorum particularium vitæ constitutio.

Propter infimi ordinis potentias, deferentium partium facultates.

Propter deferentium facultates, facultas princeps.

Rursus in Politico Mundo sunt populus, Magistratus, Princeps.

Quibus respondent usus vivendi, Leges & Ediçta, Notiones Legum.

Notionum gratiâ, leges & ediçta.

Legum gratiâ, usus vivendi & consuetudo.

Si verò Finis efficientem causam spectemus; ita Resolutionem & Compositionem institues.

Finis efficiens & cunctorum princeps causa DEUS est; cujus bonitati, magnitudini, potentia & foecundissimæ pulchritudini conveniebat Mundum sibi creare similem, qui unitate simul ac trinitate rationem Opificis sui, & ineffabilis Majestatis gloriam testaretur.

Bonitate, Pulchritudine & Conservatione.

Primò. Ut essentia ipsius summa perfectio elucesceret, quæ in rerum circuitu plenius, & contrariorum mutua conversione cernitur; hujus finis gratiâ, vita triplex requiritur

{ Animalis.
Vitalis.
Naturalis.

Propter vitam triplicem, actio pariter triplex. { Animalis.
Vitalis.
Naturalis.

Propter hanc triplicem actionem, totidem facultates, videlicet. { Animalis.
Vitalis.
Naturalis.

Propter facultates, anima & forma unica triplici ratione distincta. { Rationalis.
Memorativa.
Phantastica.

Propter animam corpus, similiter divisum in tres sedes, videlicet in { Cerebrum, animalis & rationalis facultatis.
Cor, vitalis & irascibilis facultatis.
Hepar, Concupiscibilis & naturalis facultatis.

Propter utriusque nexum, Spiritus triplex: { Animalis.
Vitalis.
Naturalis.

Propter particularium animalium Compositiones ex { Anima.
Corpore.
Spiritu.

Propter Compositionem, omnium Communis amor.

Propter amorem, DEUS ejusdem fons & ratio prima.

Secundò, Pulchritudo, id est, ut cum aliis sit, quæ maximè explicatur ex uno in multitudinem.

Propter hanc primam distinctionem in ternarium fluens { Mundi Majoris.
Minoris.
Politici.

Propter hanc distributionem aliorum in secundam triadem. { Partis incorporeæ.
Spiritualis.
Corporeæ.

Propter hanc concentus partium per aliam triadem. { Supremorum.
Mediorum.
Infimorum. } Ordinum.

Horum gratiâ concretorum forma ut { Ordo.
Numerus.
Proportio. } Substantiarum.
Proprietatum.
Accidentium.

Ordinis gratiâ excluditur ab Univerſo omne Vacuum, privatio, penetratio dimensionum.

Horum gratiâ junguntur ſimilia ſimilibus, contraria contrariis, & ex conjunctis iterum fit pugna & diſſolutio nova; quorum quidem omnium ratio & fons in amore; amoris autem ratio in omnium Architecto DEO eſt.

Poteris hoc Analyſeos ſpecimen, ſi velis, ad inſtar primarum Claſſium diſcurſu triplici in converſionum circulo exarare; poteris quoque analogiam omnium mutuam aſſignare, ut & in humana fabrica, & in civitate hominum ſint ſingularum partium comuniſſimæ rationes, poſſintque dici in ho-

mine partes Cœleſtes, æthereæ, elementares. Similiter in Mundo Majore & Viſcera & Vaſa, & partes, quæ influxu nutriantur; poſſis & in Republica ſuum caput & ventrem conſtituere, ſuos angelos, dæmones atque inferioris ordinis animas, & ſic de cæteris, ut omnis idea per omnes exactè pelluceat; ſunt enim particulares Analyſes & Syntheſes iſtiusmodi in rebus naturæ quodammodo infinitæ; ita ut vel in uno metallico corpore planta, animali, quicquid totus Mundus poſſidet, dummodò ad intentam analogiæ amuſſim, per Analyſes & Syntheſes ſingula rectè applicentur. Sed de his ſuo loco fuſius.

C A P U T III.

De Analyſi & Compoſitione principiorum abſolutorum Artis noſtræ.

Stendimus in præcedentibus modum reſolvendi & componendi ea ſchemata in genere, quæ in quæſtionem cadere poſſunt, quibuſque veram ſcientiam adipiſci poſſimus; Nunc ad particularia descendemus, & qua ratione principia tum abſoluta tum reſpectiva in perfectam reſolutionis & compoſitionis formam ad quidlibet demonſtrandum redigi poſſint, oſtendimus; à DEO rerum omnium principio diſceptationis noſtræ initium facturi.

Principia Artis noſtræ ſunt: B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. = ♡ ∞ α ⊙ ∞ M Æ Min.

Horum quodlibet habet alios terminos proximos & reducibiles, uti jam ſæpè dictum fuit; quorum ope, in innumerarum quæſtionum ſolutionem devenimus. Exempli grat. ad Bonitatem primum abſolutorum revocantur Ens, unum, verum, eſſe, eſſentia, unum eſſentiale, primum, vita, perfectio, ſimplicitas. Quomodo verò Analytico-Synthetica methodo illa demonſtrare valeamus, nobis modò exponendum incumbit.

Eſt modus philoſophandi omnium optimus & præſtantiffimus, ut nihil adeò occultum, nihil adeò impenetrabile, quod non, canis inſtar venatici, ſagaci hujus Artis induſtria detegat, & in apertam lucem deducat; Quare hanc Philoſophis præ omnibus aliis methodis ſeligendam conſulamur. Ita autem ſe habet negotium.

Q U Æ S T I O I.

Quæritur ergo Primò, Utrum Unum, quod eſt prædicatum ad bonitatem reducibile, ſit cauſa omnium; Utrum ab uno

omnia profluant? Hanc quæſtionem ut ſecundum Analytico-Syntheticam rectè diſponas, ante omnia, Unius ratio & proprietas examinanda per varias diſiſiones, eaque quæ propriè ei conveniunt; quibus ordine ſeorſum poſitis, juxta ea procedes, eo, qui ſequitur modo.

1. Datur unum aliquod ante res omnes, & ſupra res omnes, & ab omnibus ſeparatum entibus.
2. Si datur tale, vel illud agit aliquid, vel nihil agit.
3. Si nihil agit, id eſt, vel quia non poteſt agere, vel quia agere nescit, vel quia non vult.
4. Si non poteſt, id fiet, quia vel impotens eſt, vel quia impeditur.
5. Si impotens, ergo ad agendum & potentia & viribus caret; ſed omne quod eſt, bonum eſt, magnum eſt, potens eſt, virtuoſum eſt, ergo fieri non poteſt, ut viribus careat.
6. Si verò impeditur, ergo id impediende debilius eſt.
7. Si debilius eſt impediende; ergo impediens erit eo vel majus, vel æquale, vel minus, juxta ultimam noſtrorum principiorum triadem.
8. Si majus eſt eo, quod impeditur, jam nec unum nec primum erit; eſt autem unum hoc, quod impediendi dictum fuit; primum ante omnia; Ergo ſe majus quid & prius, quod ſe impediat, eſſe non poteſt.
9. Si verò ſit æquale, jam non unum primum erit, ſed duo una, duo prima; quæ omnia contradictionem involvunt; eſſet enim unum & non unum; Ergo æquale non habet.

10. Si

10. Si verò minus est illud assumptum impediens, Ergo unum hoc non erit unum, nec primum, sed multa, quæ pariter repugnant.
 11. Si verò, uti secundum membrum obijcit, agere nescit, id deterioris erit conditionis, quàm omnia etiam infima & inanimata entia, quorum nullum est, quod non ad agendum solo naturæ instinctu ducatur.
 12. Si verò potest & non vult, hoc idè est, vel quia dedignatur, vel quia arrogans est, vel quia invidum est, vel quia non judicat expedire, & alio frui vellet, & esset iners. Sed hæc uti summas imperfectiones involvunt, ita bonum quod est diffusivum sui, esse non potest, & consequenter neque unum, quod cum bono convertitur.
 13. Unum igitur essentialè tantum abest, ut agere non possit, nesciat, nolit, ut potius non possit non agere, non possit non scire, non possit non velle.
 14. Si ergo agit aliquid; ergo vel unum, vel plura aget.
 15. Si plura, vel ea pauca, vel pleraque, vel omnia.
 16. Si unum tantum agere dicamus & non plura; jam unum non erit.
 17. Si non unum; ergo neque bonum, quod est diffusivum sui in omnia.
 18. Si plura, vel aliqua, vel pleraque, vel omnia.
 19. Si in aliqua tantum aut pleraque se diffundat; ergo hoc idè fit quod vel non possit, vel nesciat, vel nolit.
 20. Si hoc; ergo omnes superiùs adductæ contradictiones redibunt.
- Conclusio. Aget ergo, & unum & omnia aget. Omnia ergo quæ in universo sunt, agendo fecit, facit & faciet.
- Si omnia fecit, ergo jam illud bonum essentialè esse necesse est.

Ex hac ergo concatenata argumentorum serie inferimus: Principium est rerum omnium, causa & origo. Ab uno itaque fluunt omnes B B. M M. D D. P P. S S. V o V o. V i V i. V e V e. G G. & sic de cæteris principiis respectivis; quod erat demonstrandum.

Q U Æ S T I O II.

Franc. Patritius de bono.

Queritur Secundò. Sitne revera unum aliquid omnium rerum principium? Hanc quæstionis difficultatem, Analytica arte ita evolves.

Universi vel principium aliquod fuit, vel nullum.

Si nullum, ergo falsum in præcedentibus demonstravimus ab uno sive à princi-

pio esse omnia; ergo necessariò principium assignari debet, à quo omnia.

Principium absolutè id esse dicimus, ante quod nihil est, in quo, & à quo, & post quod omnia sunt in universo condita.

Tale principium Universitatis fuit vel aliquid vel nullum.

Si nullum, neque primum, neque unum in eo erit ullum.

Si nullum fuit primum, ergo neque secundum, neque tertium, neque aliud deinceps.

Si hoc; ergo Universi res omnes ex se & per se substituerunt.

Si à se & per se substituerunt; ergo principio carebant; ergo non à principio omnia, quod suprà ostendimus.

Si entia Universi principio carent; ergo vel finita erunt, vel infinita, essentialè, viribus, actionibus.

Si infinita dicantur, & res singulæ & Mundi Corpus universum, infinita erunt, & totum ex singulis partibus infinitis erit infinitum; ergo dabitur processus in infinitum, quod absurdum est; sequeretur enim aliam rem aliâ infinitiorem esse in infinitum, & nullam ex infinitis quicquam agere posse.

Hoc si non permittatur; ergo saltem res una alteri foret æqualis; sed neque hoc congruit, foret enim musca toti Mundo æqualis; cum ipsa pars sit Mundi, omnes autem partes in infinito sunt infinitæ, & consequenter totum æquale suis partibus, quod implicat. Res ergo non sunt infinitæ.

Sunt ergo finitæ.

Si finitæ, ergo essentialè, viribus, actionibus finitæ erunt.

At nullum ens finitum aut à seipso est, aut à se esse potest; procedit enim omnis actio à viribus, vires ab essentialè, hæ omnes finitæ;

Si ergo à se essent, per propriam essent actionem, ergo actionem prius haberent, quàm essentialè, essentque prius quam essentialè acquirerent, quod rerum ordini repugnat.

Cum ergo res finitæ sint, certè à se, & per se esse non possunt; si æterna, sui natura talia non sunt, neque à se; ergo ab alio; ergo ab uno essentiali, quod est rerum omnium principium. Quæ omnia fusiùs Patritius in sua Philosophia.

Q U Æ S T I O III.

Queritur Tertio. Utrum plura principia sint, quàm unum, & utrum ad unum omnia revocentur.

Ff 3

Constat

Constat unamini Philosophorum conspiciatione, plura esse rerum principia, rerum quarundam sed non omnium: Alia enim sunt unius tantum compositi, uti forma; alia motus, ut natura; alia missionis, ut in mineralibus elementa; alia vegetandi, ut in plantis; alia sentiendi, ut in brutis; alia ratiocinandi, ut in anima rationali; alia intelligendi, ut mens. Hoc pacto per Intelligentias motrices, Coeli principium sunt vitæ, motionis & alterationis rerum inferiorum teste Aristotele, quorum connexionem, & fatum vocat, quæ quidem principia subordinata dicuntur, & ad unum aliquod summum, primum & essentialem unitatem, à qua profluunt, reducuntur; uti doctè probat Franciscus Patricius, & Proclus in Theologia Platonica; quod analytico-synthetica industria ita evinces.

1. Neceffe est principium primum vel unum esse tantum, vel plura tantum esse, vel unum quod in se multa contineat, vel multa esse, quæ unum tamen participant.
2. Si principia multa tantum sunt, ab ipsis nihil fiet unum, cum ad certos tantum effectus ordinis sui, determinata sint.
3. Vel enim in iis omnibus eadem est bonitas, potentia, voluntas, virtus, qua operentur; vel sunt hæc omnia eadem, vel in singulis diversa.
4. Si bonitas est in multis eadem, hac ratione bonitatis multitudo ad unam reducetur bonitatem.
5. Si verò entia ab unitate fiunt, ab uno erunt principio & ad idem revocabuntur.

Ergo unum tantum erit principium.	}	Unitatis.	}	A quo omnes	}	Unitates.
		Essentiæ.				
		Vitæ & motus.				
		Bonitatis.				
		Magnitudinis.				
		Durationis.				
		Potentia.				
		Cognitionis.				
		Appetitus.				
		Virtutis.				
Veritatis.						
Gloriæ.						

6. Si itidem eadem in omnibus Voluntas, Potentia, Virtus, qua operentur, & entia efficiant, illa una erunt in multis, atque unum necessarid erit principium & non multa.
 7. Si verò alia bonitas, voluntas, potentia, virtus in singulis est principiis, diversitas hæc vel concordabitur, vel discors manebit.
 8. Si concordabitur, concordia erit divi-
forum unio; unio verò ab uno; ad unum ergo omnis reducetur diversitas; atque hoc pacto unum iterum erit principium.
 9. Si verò in discordia perseverent, & agant, erunt inter se discordia & discordes effectus producent, singula singularem, & propria sibi ens quoddam, vel singula efficient entia plura, vel singula omnia efficient entia.
 10. Si hoc tertium dicamus, jam dabitur processus in infinitum, quod implicat.
 11. Si secundum, idem, quod prius, in conveniens resultabit.
 12. Si verò multa sint principia unum participantia, unum inter ipsa erit ordinatum, & consequenter id, quod participat, inferius esse debet eo à quo participat, & quod ordinat antiquius ordinato.
 13. Ergo unum antiquius est ipsis & potentius, quia vim habet, ea in ordinem redigendi; Ergo hoc unum cogens, erit principium, quia antè est & primum, & non ipsa multa quæ sunt posteriora.
- Ergo unum tantum est principium, non plura.

Sed hæc omnia in uno primo principio sunt; Ergo omnia ad unum referri, necesse est.

QUESTIO IV.

Quæritur Quarto. Utrum unum sit principium omnis multitudinis.

Hanc quæstionem ita resolves.

Si in Universo est multitudo aliqua, unum quoque ibi esse necesse est.

Sed in Universo sunt multitudines multæ: Exempli gratia: multa rerum ge-

nera, multæ species, multa individua, multa tota, multæ totorum partes, essentia quoque multæ, bonitates, magnitudines; potentia, vires multæ. Ergo ibi unum quoque esse, necesse est.

Si itaque in Universo tanta rerum multitudo est, illa vel ordine aliquo constabit, vel nullo.

Si nullo,

Si nullo, nulla causa effectum suum præcedet, nullus effectus causam suam sequetur; genus nullum, totum nullum, species partesque antecedit suas; neque hæc sequentur illa, neque actio à viribus nascetur, neque vires ab essentia; sed essentia erit posterius, & actio vires anteibit; Coeli omnes in singulis erunt elementis; hæc erunt in illis; & sublime corpus erit infimum, & infimum supremum; omnia per omnia erunt fusa, omnia in omnibus confusa jacebunt; Sed hoc rationi & experientiae repugnat. Ergo res mundanæ omnes certo, eoque maximo ordine constant, suntque omnia suis numeris, formis, motibus, qualitatibus & ornata & ordinata.

Sed ubi ordo, ibi primum aliquod ordinis caput; & ubi primum, ibi secundum, tertium, quartum, &c. Ergo in universitate rerum primum aliquod est. Sed hoc primum nil aliud est, quam unum, sive unum rerum omnium principium.

Si ergo multitudo est, necessariò quoque aliquod erit primum, hoc est, unum, omnis enim multitudo est ab uno.

Si enim nullum in rebus unum esset, multitudo necessariò per se confisteret.

Si per se confisteret, ergo 2, 3, 4, 5, forent, antequam sit unum.

Si nullum unum, nulla duorum vel trium pars unum facit; cui rei nullus sensus, nulla ratio assentitur.

Si nulla duorum, trium &c. pars unum erit; ergo innumeræ stellæ, plantæ, bruta, homines, si una non sunt, nihil prorsus erunt.

Si non sunt, nihil quoque erunt.

Si nihil sunt, erunt quoque aliquid quia sensus ea dicit esse; erunt ergo & non erunt; & conversim non erunt & simul erunt, quod implicat.

Rursum, multorum quodvis vel unum est, vel non unum.

Si non unum; vel multum est, vel nihil.

Si nihil dicamus, multitudo quoque ex nihilis erit, atque ita omnia nihil; & entia consequenter non erunt entia; quæ omnia perabsurda sunt.

Si præterea multitudo ab uno non nascitur, multitudo non erit unitatum collectio; ergo duo vel tres homines non erunt duo; ergo neque unum.

Si non unum, utrumque duorum; quia ex duabus unitatibus duo non conflantur; quæ omnia impossibilia sunt.

Rerum ergo multitudo numerum in se implicat; ergo numerus ex ea colle-

ctus, unitatum est multiplex collectio. Ergo unitates per se singulæ unæ sunt, simul positæ numerus & multitudo sunt; ergo unitates & multitudo sunt.

Si ergo multitudo sunt, illa necessariò ex una profluent unitate, quæ est unitas unitatum, & unorum omnium primum. Iisdem enim rationum necessitatibus ostendimus, singula entia vel per se existere, vel ab alio esse, & esse suum accepisse; atque proinde singula unum esse, & plura omnia, una.

Sicuti igitur unitates cujusunque multitudinis ad primam omnium unitatem reducuntur, ita entium omnium multitudinem & numerum ad unum primum reduci, necesse est; Ergo unum, unitasque, principium & causa est omnium numerorum, omnisque multitudinis; quod erat ostendendum.

QUESTIO V.

Quæritur Quintò. Quale illud sit principium, à quo omnia? Dico esse multiplex.

Cùm sine unitate nullus numerus confle- Franc. Pa-
tur, multitudo verò variè considerari possit; tritius.
unum consequenter istiusmodi principium sumi potest, & debet.

Datur itaque primum principium ordinis, quia unitatem duo, tria, quatuor & reliqui numeri sequuntur.

Si principium ordinis, dabitur & principium numerationis; neque enim ritè numerantur numeri, nisi incipiendo ab unitate.

Si datur principium numerationis, dabitur & principium productionis; nam ab unitate & uno producuntur, ex eisque profluunt.

Si principium productionis, dabitur & principium constitutionis; dum enim unitates ab unitate productæ unoque productæ colliguntur, numeri componentur omnes, & constituentur.

Si datur principium constitutionis, datur & principium essentiae; non enim numeri essent, nisi essentialiter unitates, & uni singuli essent; habent enim sese numeri, ut species rerum.

Si datur principium essentiae, datur & principium materiae ex qua; Ex unitate enim & uno omnes fiunt numeri, & omnes sunt.

Si datur principium materiae ex qua, datur quoque principium ut forma; duæ namque unitates, duo una sunt, quæ binarium formaliter constituunt, sicuti triuna ternarium &c. hoc est, dant eis esse idipsum, ut duo sint & tria, sine quo

quo binarius & ternarius concipi non potest.

Si datur principium materiale & formale, dabitur quoque principium conservationis singulorum, omnia enim unitas fovet & conservat; unitate enim aut uno à quovis subtracto, illum in aliam mutari speciem necesse est, & quod erat, esse desinit.

Si datur principium conservationis, datur & principium incrementi; addita enim singulis unitas ad unum, ipsius, quod primò erant, sunt adhuc, & id plus habent, quod ab eis ad eos accessit.

Si datur principium incrementi, dabitur & perfectionis; quia binarius, ternarius, quaternarius &c. quisque in suis numeris essentiâ completur & perfectus est.

Si datur numerus perfectionis, dabitur & numerus finis omnium; omnes e-

nim numeri ad unitatem, ad unum reducuntur, unique inhiant, unum esse desiderant omnia; non esse verò fugiunt.

Si datur principium ut finis omnium; datur & ad principium reditus, omnes enim numeri in unitatem primævam resolvuntur.

Ex his sequitur, ita sese habere & entia & multitudinem Entium ad unum primum; ut se numeri habent ad unitatem & unum suum; omnia ergo entia consequentur unum eo modo, quo numeri consequentur unitatem. Unum ergò illud principium est entium iis omnibus modis, quos nunc exposuimus videlicet.

Principium sine quo non; principium ordinis, numerorum, productionis, constitutionis, essentiæ, materiæ & formæ, accrementi, perfectionis, finis, & reditus ad unum, qui est DEUS laudatus in sæcula.

CAPUT IV.

De Analyfi & Synthesi principiorum Artis nostræ.

QUESTIO I.

trum applicari possit unum principis nostris essentialibus? R. affirmative, & ita analyticè id deduco.

Analyfis.

Si itaque, uti in præcedentibus demonstravimus, unum est; illud verè unum est, & non aliud, quàm unum, & simpliciter unum, & suprema simplicitas.

Franc. Patrit. de uno.

Si hoc, supremum quoque erit absolutum, utpote cui nihil desit.

Si supremum absolutum, erit & summa perfectio, imò perfectissima, & perfectionum omnium complementum.

Si perfectissimum, sibi quoque erit sufficientissimum; cum nihil sit quod quærat, nihil quod appetat, cum in ipso & cum ipso sint omnia.

B.

Si sufficientissimum, erit etiam summè bonum, imò bonum supremum; quæ quidem omnia in uno unum sunt, & sola ratiocinii humani imbecillitate tanquam plura concipiuntur.

Si itaque bonum unum absolutum, perfectum simplex & sufficiens est, in omnia bonitatem suam diffundere necesse est; cum omne bonum sit diffusivum sui.

Si in omnia sese diffundit; ergo magnum erit absolutum, id est, infinitè magnum.

Si magnum absolutum & infinitè magnum; ergo erit ubique; ergo omnia ipsum unum continet.

Si enim sit ubique, omnia continebit, omnia terminabit, & à nullo aberit.

Si à nullo abest, erit ubique & in entibus & in non entibus; Ergo ubicunque est, erit in seipso, & omnia in ipso; ergo per compositionem, neque ipsum abest ab aliis, neque ipsum est in aliis, neque ab ullo continetur, neque ab ullo terminatur, sed ipsum continet; Ergo omnia sunt in eo, sed uniter, indiscretè, indefinitè; Ergo unum hoc maximè absolutum, immensum, infinitum.

Si maximum absolutum, immensum, infinitum, ergo durationis æternæ.

Si enim durationis æternæ non esset, neque maximum absolutum esset, deessetque ipsi immensitas & infinitas ad durationem; deesset ergo ipsi aliquid, quod absurdum est; ergo si maximum est, & æternum esse, dicere necesse est.

Si verò æternum; ergo & potens; est enim unum potentia omnium, & in ipso omnia sunt potentia.

Si erit potens omnia, vel illa erit receptiva, vel effectiva.

Si receptiva, vel à superiori, vel à pari, vel ab inferiori eam recipiet.

Non à superiori, cum unum non habeat se superius quicquam.

Non

Non à pari, cùm uni nil æquale, nil par esse possit.

Non ab inferiori, quia id summam arguit imperfectionem; potentiam itaque habet effectivam, qua omnia faciat; est enim principii prima ea efficacia, ut omnia efficiat principiata; Unum autem principium esse sæpe diximus; Unum ergo, ut principium est, omnia facit.

Si omnia facit, procul dubio, omnia faciendi habuit potentiam; Omnipotens ergo fuit.

S. Si fuit omnipotens; ergo & vita est.

Si vita; ergo mente pollebit.

Si mente; ergo intellectu & sapientia infinita.

Ergo sicut in primo intellectu sunt omnia, tanquam in uno summo bono; ita & omnia cognoscit, & uniter una infita sibi continet.

Si infita sibi uniter una continet, ergo ea ignorare nequit.

Seipsum seipso ergo novit, & in se omnia supereminentiſſimo & proprio sibi modo.

Ergo sapientia sua, quæ ipsemet est, & sui ipsius plenitudine sapit, & scit omnia.

Si ipsa sapientia, ergo non ratiocinatur per rerum terminos, qui ipse sunt.

Neque intelligit, quærendo eos aliundè, vel in se reducendo, quos jam in se habet; hæc enim omnia imperfectionem implicant.

Seipso ergo semetipsum & alia omnia in semetipso unum illud essentialiale, summum bonum & scit & sapit. Atque hæc est ineffabilis ejus sapientia & summa veritas, quam à se in omnes infundit intellectus, & veritatem eis ingenerat, & eos ipsa perficit.

Vo. Si ergo DEUS sapientia summa & essentialis; ergo erit & eadem voluntas boni.

Si enim voluntas non esset, non intelligeret bonum, quod ipse est.

Si non intelligeret bonum, hoc est, seipsum, nullum esset bonum.

Si nullum bonum, nihil quoque amaret, neque seipsum amaret; quæ omnia sunt impossibilia.

Est itaque unum essentialiale voluntas absoluta, qua & se infinite amat, & omnia in seipso, & extra seipsum, ab eo producta.

Omnia ergo in summo bono, uti bona sunt, ita prout ab eo profluxerunt, omnia pariter bona; videt enim DEUS omnia quæ fecerat, & erant valde bona.

Omnia ergo in quantum bona sunt, à

DEO bona sunt; à prima Voluntate bona sunt, & in eum tanquam in ultimum finem resolvuntur reducunturque omnes bonitates.

Si ergo DEUS sui ipsius voluntas est, sui ipsius amor & desiderium; ergo infinitæ virtutis, qua quæcunque voluit fecit in Coelo & in terra.

Si itaque virtus suprema est, & lux infinita; ergo omnia virtute sua illuminat, omnia perficit; non enim illuminaret neque perficeret, si ea non intelligeret, si ea non amaret.

Est ergo DEUS virtus suprema & absoluta, à quo velut ex unius essentialis fonte, omnes profluunt virtutes, & virtutes virtutum.

Si ergo suprema virtus est, ergo & infinita Veritas.

Si non esset infinita Veritas, hoc esset, vel quod intellectus ejus esset difformis objecto; sed hoc impossibile est, cùm DEUS sit suus intellectus, suum objectum; sua essentia, quæ est conformitas ipsa intellectus cum objecto, qui est ipse: ergo Veritas infinita.

Si infinita Veritas, ergo & infinita Gloria.

Si non esset infinita Gloria, non seipso frueretur, non in seipso quiesceret; quod inconueniens est.

Uti ergo Unum bonum, magnum, æternum, omnipotens, omniscium; ita infinite seipso gloriatur, seipso infinite fruitur, seipso infinite gaudet; & in se ipso omnia gloriari facit.

Vides igitur, quomodo principia essentialia Artis nostræ per concatenatam ratiocinii Analysis in Synthesin, unum ex altero deducere doceant.

Eadem ratione Resolutiones institues cum principiis Respectivis. Sed ne quicquam omisisse videamur, exemplum apponemus.

QUESTIO II.

Queritur itaque secundo. An in Uno essentiali detur differentia, seu distinctio? R. Negatur; & sic argumentor.

Si in uno sunt omnia, uti supra diximus, Per = ergo in uno sunt multa.

Si sunt multa; ergo erunt vel distincta, & discreta; vel indistincta, & indiscreta.

Si sint distincta, & discreta, ergo id erit & unum & multa simul; ergo discreta & indiscreta; quæ contradictionem implicant.

Sunt ergo in uno omnia uniter, unè simplicissime, sub multitudine quadam simplicissima, uniter una, ingenerata & improducta, prima & suprema, quæ in uno omnia æternum fuit & est, neque

Gg unquam

unquam ab eo vel prodiit vel prodibit, neque aliundè in ipsum venit; sed ita est cum ipso una, ut magis quid unum esse non possit.

Datur tamen in huiusmodi triuno distinctio relativa, Pater, Filius & Spiritus Sanctus; sed quæ uti sempiterna est & simplicissima essentia, ita sub numerum & multitudinem cadere non potest; est tamen hîc fundamentum totius distinctionis in rebus creatis intervenientis.

Datur itaque in uno illo, distinctio quædam, non quovis sed divino modo substantialis, essentialis, ineffabilis, & incomprehensibilis; multitudo scilicet simplicissima & uniter una, verbo Un-omnia, quæ si extra se emanat; jam in unitate illa multitudo est distincta & in numerum effusa innumeris distinctionum ordinibus fulget; extra se omnia producit, intra se, quod erat, manet, immotum & imminutum, indistinctum, indiscretum, inconfusum, nullam à se editorum jacturam faciens; haud secus ac fons immotus & imminutus manens varios rivos fluere facit; est enim omnis promanatio cum secretionem, omnis autem secretio ab uno, multitudinis & distinctionis est causa.

Causa itaque secretionis fuit unitas, executrix potentia, finis fuit bonitas, & amor se communicandi ad extra. Exemplo id declaratur.

Centrum circuli unum & indivisibile est; in eo uno termini sunt linearum omnium ab eo procedentium inter se in ipso minimè distincti; Ab eo lineæ prodeunt innumeræ, inter se jam distinctæ ad circumferentiam usque, quæ in centro prius indiscretæ erant omnes, & dum à centro secernuntur, multiplicantur, & dum multiplicantur, prodeunt, & ab eo descendunt, centro persistente immoto & imminuto, lineæ quoque exeuntes non amplius id sunt, quod in ipso erant, sed ab eo & inter se distinctæ; habent tamen à centro id, quod sunt, centrumque ipsis esse tribuit, cum omnis linea sit fluxus puncti; ita ut id, quod prodiit, videatur, & in eadem causa esse in qua prius fuerat, & inde etiam discessisse.

Haud ab simili ratione ab Un-omnia indiscreto, in distincto, secernuntur, multiplicantur, distinguunturque omnia quæ inde prodeunt entia.

Si itaque in Deo uno essentiali datur distinctio, illa erit vel rationis, vel formalis, vel realis, vel alia quæpiam.

Si rationis tantum; ergo ante intellectum

nihil in Deo, uno, summo, erit distinctum.

Si nihil est distinctum; ergo triunum non erit.

Si non sit triunum; ergo nulla erit trium personarum distinctio.

Si nulla personarum distinctio, ergo Pater erit Filius, & Filius, Pater, & Spiritus Sanctus Pater & Filius; quæ omnia heterodoxa sunt, & fidei contraria.

Datur itaque in Deo Triuno distinctio relativa realis hypostatica, fundamentum totius in Mundo varietatis, diversitatis & distinctionis rerum; Datur ergo in Deo distinctio.

Si datur distinctio, datur & concordantia. Per ♡

Si non datur concordantia, ergo triunum jam non erit unum, sed multiplex.

Si multiplex, ergo jam unitates tres, substantiæ tres distinctæ, disunitæ, separatae erunt; ergo tres Dei, quæ omnia impossibilia sunt.

Tres itaque hypostases divinæ uti sunt una unitas, una essentia, una natura, una substantia, ita & in Un-omnia simplici concordabunt.

Si verò detur in hoc triuno distinctio relativa, dabitur necessariò in eo & proprietatum relativarum oppositio; quæ Pater Filio opponitur per relationem notionalem, minimè tamen hæc dici potest contrarietas, quæ in qualitatibus cæterisque accidentibus tantum sedem suam posuit; dici tamen potest Deo summo bono extrinsecè contrarium esse summum malum, quod peccatum est.

Q U Æ S T I O III.

Queritur Tertiò. An Deus sit principium, & an in Deo unitates sint ideæ? *R.* affirm. Principium.
Idque sic ostendo.

Omnia entia proveniunt ab uno primo principio & causa omnium.

Si enim Unum entium omnium causa non est; vel circulari emanatione una connectetur alteri, vel in infinitum dabitur ascensus.

Si prius, id est, si nullorum entium causa fuerit, neque ordo erit secundorum & primorum, perficientium & perfectorum, ornantium & ornatorum, generantium & generatorum, agentium & patientium.

Si nihil horum; neque causæ entium ullæ cognosci poterunt; est enim causarum cognitio opus scientiæ.

Ergo si causæ nullæ cognosci potuerunt, nulla scientia habebitur ullius entium; quæ rationi & experientiæ repugnant.

Si verò

Si verò circulari emanatione circumeunt causæ, eadem erunt & priores & posteriores & potentiores & debiliores; causatum causâ prius, imperfectum perfectio præstantius; quæ absurda sunt.

Si verò in infinitum fiat causarum distensio, & ab alio aliud fit semper; rursus nullius erit scientia, infinitorum enim nulla est cognitio, nulla scientia.

Ignoratis ergo causis, neque sequentium erit scientia; quæ incongrua sunt.

Si ergo causam entium oportet esse, & distinctæ sint causæ à causatis, neque in infinitum est processus; erit ergo unum causa causarum, & principium primum entium, à quo veluti à radice promanant singula, alia quidem ei viciniora, alia verò remotiora ab eodem. DEUS ergo causa prima est & principium omnium; quod erat demonstrandum.

Rursus. Si DEUS est principium omnium; ergo primum, summum, & ipsum bonum est.

Si enim ab una causa omnia proveniunt, causam illam vel ipsum bonum oportet dicere, vel ipso bono præstantius.

Si sit bono præstantior causa, vel ab illa nonnihil transibit in entia, vel in naturam entium, vel nihil.

Si nihil; absurdum dicere cogemur; cum illud in ordine causæ conservari non possit.

Oportet enim ubique adesse aliquid causatis à causâ, & excellenter à prima omnium, à qua omnia pendent, & per quam singula entium sunt.

Si verò transire dicimus in entia entiumque naturam; hoc quidem non fiet, nisi per participationem.

Si per participationem est; ergo bono imparticipato nihil præstantius, & tantò quidem omnia quæ participantur, præstantiora sunt, quantò bonum imparticipatum magis magisque participant.

Si enim bonum imparticipatum non est præstantius bono participato, id primum dici non potest, sed secundum; ergo posterius nobilius erit primo; quod est inconueniens.

Si ergo bonum primum præstantissimum est, ergo omnia illud appetent.

Si id omnia appetant, certè ante causam boni nihil esse potest; & si ultra illud aliquid appetit, quomodo illud dici poterit bonum absolutum?

Si verò id non appetit, quomodo omnium

causam non appetunt entia, quæ processerunt ab ipsa?

Si denique ipsum bonum est, à quo omnia entia pendent, principium & causa priorissima omnium erit ipsum bonum; quod erat demonstrandum.

Rursus. Si principium est, causa omnium, necessariò id bonum erit; si sit bonum, erit quoque medium & finis omnium. (9)
Per medium.

Medium conjunctionis est; quia eo mediante universus entium ordo mira quadam harmonia connectitur; secus fieret, si medium non esset.

Est & medium mensurationis, quia omnes entium multitudines ex se & sua natura indefinitas, per unum definit & mensurat.

Est & medium extremitatum, in quantum unitate sua sempiterna extremos entium ordines connectit.

Si medium est, ergo & finis est.

Si finis est; ergo & bonum est; finis enim & bonum convertuntur. (10)
Per finem.

Si bonum est; ergo convertit omnia in seipsum tanquam ad ultimum finem.

Si convertit omnia in seipsum tanquam ad ultimum finem; ergo tanquam ultimus finis ab omnibus appetitur, & in eum omnia resolvuntur & reducuntur; quæ est spes omnium finium terræ.

Si itaque DEUS unum essentiale est principium, medium & finis omnium; ergo nullum principium, medium & finis ante eum, qui appeti potest. M.

Si nihil ante eum quod appeti potest; ergo est majus omnibus entibus, imò maximum absolutum.

Sed & est quoque summa æqualitas; Quia; Æ.

Ubicunque reperitur infinita bonitas & infinita magnitudo, ibi datur & summa æqualitas.

In DEO datur infinita bonitas & infinita magnitudo.

Ergo datur summa æqualitas. Quæ quidem nil aliud est quam nexus omnium.

Si in DEO, uno primævo datur majoritas, æqualitas, ergo & minimus suo modo dici potest; quia omnia essentia præsentia & potentia suæ perfectione penetrat; ita ut in unoquoque totius naturæ puncto sit totus. Min.

Vides igitur, quomodo per catenas Analytico-syntheticas omnia & singula deduci possint, ex uno primo, in infinitam entium multitudinem, & ex hac iterum per intermedios gradus reduci ad unitatem. Qui est DEUS supra omnia benedictus.

CAPUT V.

De Unitate Mathematica, & Analogia ad Unitatem Metaphysicam.

DIximus in præcedentibus, de fecundissima Unitatis Metaphysicæ foetura, in quantum illa ad bonum est revocabilis; nunc de Unitate Mathematica, in quantum illa ad Magnitudinem & durationem revocari potest, & amplectitur universam corporeæ sive quantitativæ naturæ scientiam, tractandum est. Verum ut hoc loco veram & exactam Analytico-Syntheticæ artis specimen videas, Francisci Patritii methodum sectari, Mathematicorum more ab iis, ex quibus omnis rerum demonstrandarum vis & veritas dependet, ordiri visum est. Et quoniam quod unum est in transcendentalibus, hoc in quantitate est punctum sive centrum; de quo tametsi Geometræ non nisi definitionem hanc (punctum est, cujus nulla pars est, sive quod nullas partes habet) dederint; nos tamen ejus veram scientiam assignari posse, Analytico-Syntheticæ artis beneficio tum demonstrabimus, ubi prius necessarias suppositiones, definitiones & axiomata, more Geometris solito, præmiserimus.

Suppositiones.

1. In omni corporeo quantitativo considerantur puncta, lineæ, superficies & corpus, qui est naturalis ordo genesis rerum quantitate affectarum, & se habent ut unum ad duo, tria, quatuor, in Arithmeticis; & ut instans ad temporum condiciones.
2. Omne spatium est extensio, & omnis extensio est spatium.
3. Omne spatium est vel minimum, vel medium, vel maximum.
4. Omne spatium est vel longum, vel longum & latum, vel longum, latum, & profundum.

Definitiones.

1. Minimum spatium est illud, quo minus dari non potest.
2. Maximum spatium est, quo majus dari non potest.
3. Medium est, quod inter majus & minus interjicitur.
4. Punctum est minimum in spatio.
5. Linea est spatium longum, sive est longitudo.
6. Angulus est spatium longum & latum, sed apertum.

7. Superficies est spatium longum & latum, sed clausum.
8. Corpus est spatium longum, latum & profundum.

Axiomata.

1. Illud primum est, quod omne aliud ordine præcedit.
2. Totum est majus sua parte.
3. Omne totum in partes divisibile est.
4. Omnis pars toto minor.
5. Omne quantum est divisibile.
6. Omne divisibile in minora & minora dividi potest.

His præmissis jam ordiemur Synthetico-analyticas demonstrationes, ex quibus verum & genuinum hujus methodi artificium elucescet.

Euclides definiens punctum dicit, punctum esse id, cujus nulla pars est, satisfactumque putabat sine ulteriori demonstratione essentiali puncti conceptum exhibere. Sed datur per artem nostram ulterior philosophandi ratio, qua quæ alii pro principiis indemonstrabilibus veluti supposuerunt, nos ad apodicticam limam revocemus. Puncti itaque scientiam dari, ita ostendemus per Resolutionem;

Primò quærito omnes puncti proprietates, easque eo ordine, qui sequitur pone. Quibus positis sic Analytico-Syntheticè ratiocinare.

Proprietates puncti.

1. Punctum.
2. Minimum in spacio.
3. Primum.
4. Simplex.
5. Indivisibile.
6. Cui totum non competit.
7. Expers, id est, sine partibus.
8. Impartibile.
9. Indivisibile.
10. Non quantum.
11. Non majus.
12. Non æquale.
13. Non minus.
14. Non comparabile cum quanto.
15. Non mensurabile.

Fiat Resolutio retrogrado ordine.

Quæritur itaque. Utrum punctum sit minimum in spacio.

R. affirm. Idque per Synthesin ita probat Franciscus Patricius in sua Geometria.

1. Pun-

1. Punctum quia est minimum quid in spacio, est etiam in eodem primum.
2. Et quia est in spacio primum, est etiam simplex.
3. Et quia est simplex, erit etiam indivisibile.
4. Et quia est indivisibile, totum esse non potest.
5. Et quia non est totum, neque partes habebit.
6. Et quia partes non habet, non est quoque partibile.
7. Et quia non est partibile, non est divisibile.
8. Et quia non est divisibile, non erit quantum.
9. Et quia non est quantum neque est majus, neque æquale, neque minus.
10. Et quia hoc, nulli speciei quantitatis comparabile est.
11. Et quia hoc, neque commensurabile est.
12. Et quia hoc, idèd à nullo quanto mensurabile.

Analysis sive Resolutio, hinc usque ad principium, unde per Compositionem dilapsi sumus.

1. Quia verò punctum à nullo quanto mensuratur, nec ipsum quantum mensurat, eam ob causam ipsum est incommensurabile.
2. Cum nullo autem commensurabile est, quia cum nullo est comparabile.
3. Non est comparabile, quia quanto nec majus, nec minus, nec æquale est.
4. Majus verò, aut minus, aut æquale fieri non potest, quia ipsum non est quantum.
5. Et quia ipsum non est quantum, divisibile id esse nequit.
6. Divisibile esse nequit, quia non est partibile.
7. Non est partibile, quia nullas partes habet.
8. Nullas partes habet, quia non est totum.
9. Non est totum, quia est indivisibile.
10. Et quia est indivisibile, ideo est simplex.
11. Et quia simplex, idèd primum in spacio est.
12. Et quia primum in spacio est, id est & necessariò minimum in spacio.
Punctum ergo est minimum in spacio; quod erat demonstrandum.

Demonstratio dictorum.

Si quispiam verò per absurdum, unum ex dictæ Compositionis Resolutionisque membris negaverit, quomodò is per deductionem ad impossibile Syllogismosque de-

monstrativos, de irrefragabilis veritatis negatione convinci possit, jam restat, ut doceamus.

Primum Compositionis membrum erat:

Si punctum est minimum in spacio existens, erit id necessariò & primum in spacio. Propositio 1.

Si punctum quod est in spacio, minimum, in spacio non esset primum, ante minimum aliquid minus minimo foret. Demonstratio.

Sed punctum, quod est minimum quid, minus habere non potest.

Ergo punctum èd quod sit minimum in spacio, in eo primum quoque est.

Cum itaque punctum sit primum in spacio, erit quoque simplex; quod ita demonstratur. Propos. 2.

Si enim punctum non esset simplex, id non foret primum. Demonstratio.

Sed demonstratum est in præcedente, punctum esse primum.

Ergo cum sit primum, erit quoque simplex.

Si itaque punctum sit simplex, erit indivisibile; quod ita demonstratur. Propos. 3.

Si enim punctum non foret indivisibile, id divisibile foret in suas partes componentes, & consequenter esset compositum. Demonstratio.

Sed ex præcedente demonstratum est, punctum esse simplex.

Ergo punctum èd quod simplex, erit etiam indivisibile.

Punctum cum sit indivisibile, non erit totum; quod ita demonstratur. Propos. 4.

Si enim punctum esset totum, id foret divisibile in suas partes. Demonstratio.

Sed ex præcedenti constat, punctum esse indivisibile.

Cum ergo tale sit, totum esse non potest.

Et quoniam punctum totum non est, neque partes ullas habebit; quod ita demonstratur. Propos. 5.

Si punctum haberet partes, id totum quoque esset. Demonstratio.

Sed demonstratum est in præcedenti, punctum non esse totum.

Ergo, cum non sit totum, neque partes ullas habet.

Et quia punctum non habet partes, idèd non est partibile, quod ita demonstratur. Propos. 6.

Si punctum foret partibile, haberet partes; quod contra præcedentem est. Demonstratio.

Ergo quia partes non habet, idèd non est partibile.

Et si punctum partes non habet, non erit quoque divisibile; quod ita demonstratur. Propos. 7.

Si enim partes haberet, foret quoque divisibile; quia omne quod partibus constat, est divisibile. Demonstratio.

- Sed ex præcedente patuit, punctum non habere partes;
Ergo neque est divisibile.
- Propof. 8. Et quia punctum non est divisibile, id neque erit quantum; quod ita demonstratur.
- Demonstr. Si enim esset quantum, esset quoque divisibile;
Sed ex præcedentibus patuit, non esse divisibile;
Ergo neque quantum.
- Propof. 9. Et quia punctum quantum non est, neque minus fiet; Quod ita demonstratur.
- Demonstr. Si punctum minus fieret, id foret quantum;
Sed hoc repugnat præcedenti:
Ergo uti non est quantum, ita minus fieri non potest.
- Propof. 10. Et quia punctum non potest fieri minus, neque majus esse potest; quod ita demonstratur.
- Demonstr. Si punctum majus esset, etiam foret minus:
Sed hoc est contra præcedentia;
Ergo sicuti minus non fit, ita majus quoque fieri non potest.
- Propof. 11. Et quia neque majus neque minus esse potest, neque æquale esse potest; quod ita demonstro.
- Demonstr. Si enim æquale fieri posset, fieri quoque posset majus & minus, ratione commensurabilitatis.
Sed hoc est contra præcedentem.
Ergo cum majus & minus esse non possit, neque æquale fieri potest; ratione commensurabilitatis.
- Propof. 12. Et quia majus, minus, & æquale non est, id pariter comparari non potest ulli quantum: quod ita demonstro.
- Demonstr. Si comparari posset cum quanto majori, minori, æquali, esset & ipsum quoque majus, minus, & æquale.
Sed hoc est contra præcedentem propositionem.
Ergo punctum, quia majus, minus, æquale esse non potest, ideo quoque comparari non potest majori, minori æquali, neque lineæ, neque superficiei, neque angulo, ratione commensurabilitatis.
- Propof. 13. Si neque æquali neque majori neque minori comparari potest; ergo neque iisdem potest commensurari.
- Demonstr. Quia, si posset commensurari, posset & ipsam quoque esse mensura.
Quæ omnia impossibilia sunt. Ergo.
Punctum itaque incommensurabile est, quia majus, minus, æquale esse non potest: Et hoc pacto retrogrado ordine per Analysisin resolves, inferendo semper unum ex altero, usque ad primò propositam quæ-

sitionem uti suprà in Resolutionis exemplo patuit.

Vides itaque in hoc specimine terminos concatenata quadam consecutione, & illatione unius ex altero ita constitutos, ut quos Synthesis ex centro ad circumferentiam deducit, hos deductos ex circumferentia ad centrum reducat Analysis; quo nihil pulchrius & in veritatis exploratione excogitari potest scitius.

Queritur Secundo. An punctum habeat situm in spatio?

Cum punctum sit in spacio, etiam habebit situm.

Si non haberet situm in spatio, non esset in spatio.

Sed est in spatio. Ergo habet situm in spatio.

Cum itaque situm habeat in spatio, habebit etiam positionem in spatio.

Si non haberet positionem in spatio, etiam situm non haberet in spatio.

Sed ex præcedenti situm habet; Ergo & positionem.

Si itaque positionem habet in spatio, dicet quoque respectum ad alia puncta, five lineas, five superficies, five corpora.

Si non diceret respectum ad puncta, non haberet positionem in spatio.

Sed ex præcedenti habet positionem in spatio.

Ergo & respectum dicit ad puncta, lineas, superficies, corpora.

Ergo per Analysisin.

Punctum respectum dicit ad puncta, lineas, superficies, corpora, quæ sunt in spatio; quia illud in spatio habet positionem.

Et quia habet positionem in spatio, habet & in eodem situm.

Et quia habet situm, est etiam in spatio.

Queritur Tertiò. An duo puncta se contingere possint?

R. Affirm. Componendo ita rem demonstrat Franciscus Patricius.

Si punctum, uti in ultima præcedentis ostensum est, respectum dicit ad plura alia puncta in spatio, vel se tangent, vel non tangent.

Si se tangent, spacium non occupabunt.

Quia si spacium occuparent, non essent minima, sed quantitate affecta.

Sed ex præcedentibus demonstratum est, esse minima in spatio & quantitatis expertia.

Ergo contingendo se duo vel plura puncta, spacium non occupabunt.

Si enim

Si enim majus uno puncto spatium occuparent, unumquodque illorum spatium occuparet majus uno puncto.

Sed ex præcedenti patuit, illa spatium non occupare.

Ergo puncta plura contingendo se, majus uno puncto spatium non occupabunt, etiam si forent infinita.

Et quia tangendo se, majus uno puncto spatium non occupant, intra spatium quoque non extenduntur.

Si enim extenderentur, majus uno puncto spatium occuparent.

Sed hoc refutatum est in præcedente.

Ergo cum majus uno puncto solo spatium non occupant, neque in eodem extenduntur.

Et si non extenduntur, magnitudinem non acquirunt.

Si enim magnitudinem acquirerent, supra spatium se extenderent.

Sed hoc in præcedenti explosum est.

Ergo cum in spatio non extendantur, neque magnitudinem acquirunt.

Et si magnitudinem non acquirunt, neque de se illam producant.

Si enim eam producerent, jam eam in se haberent;

Sed hoc est contra præcedentem.

Ergo dum magnitudinem non acquirunt, neque eam de se producant.

Et quia magnitudinem de se non producant, neque longum, aut longitudinem aut lineam faciunt.

Si enim lineam facerent, longitudinem etiam ex se producerent.

Sed hoc est contra præcedentem.

Ergo cum longitudinem de se non producant, neque lineam producant.

Et quia lineam non faciunt, etiam latitudinem aut superficiem non faciunt.

Quia si superficiem producerent, jam lineam quoque produxissent.

Sed hoc est contra præcedentem.

Ergo cum lineam de se non producant, neque superficiem producant.

Et quia superficiem non formant, etiam corpus non producant.

Si enim corpus producerent, etiam superficiem producerent.

Sed hoc est contra præcedentem.

Ergo si superficiem non formant puncta plura contactu suo, ergo neque corpus producant.

Per Resolutionem itaque redeamus eò, unde digressi sumus.

Ergo duo aut plura puncta tangendo se, corpus de se non producant.

Non formant corpus, quia superficiem non producant.

Non producant superficiem, quia lineam non producant.

Non producant lineam, quia magnitudinem de se non producant.

Magnitudinem de se non producant, quia eam non acquirunt.

Non acquirunt, quia in spatio non se extendunt.

In spatio non se extendunt, quia uno puncto solo majus spatium non occupant.

Et spatium non occupant, quia minima sunt, & omnis quantitatis expertia.

Habemus primum duo puncta se tangere posse, spatium tamen, quod occupant, non nisi uno puncto majus esse.

Supponamus jam, duo puncta in spatio non se tangere. Dico, si duo puncta in spatio non se tangunt, spatium illud interstitium, punctum esse non posse.

Si enim esset punctum, se etiam tangerent.

Sed per suppositionem non se tangunt.

Ergo spatium illud, si spatium sit, punctum non erit.

Si non est punctum, ergo spatium esse potest inter illa minimum, medium, maximum.

Si non, ergo nullum spatium esset. Ergo inter illa spatium esse potest minimum, medium, maximum.

Si sit spatium minimum, quo minus dari non potest, id consequenter erit primum in genere longorum. Si non esset prima, ante eam esset alia linea; Sed quia minima est, alia ante eam dari non potest. Ergo.

Si est primum, ergo erit simplex; si enim non esset simplex non esset prima, quod est contra præcedentem; Ergo, quia prima est, simplex est.

Si simplex, ergo ex partibus non erit composita.

Si esset ex partibus composita, jam non esset simplex;

Quia ergo est simplex, erit etiam ex partibus non composita.

Si non sit composita ex partibus; ergo illud spatium non habebit partes; quia sic ex partibus jam esset composita; quod est contra præcedentem. Ergo.

Si non habebit partes; ergo neque erit partibilis.

Si non partibilis; ergo neque divisibilis.

Si non divisibilis, ergo simplex hoc spatium, prima erit in spatio longitudo, five linea minima; quæ uti non est divi-

divisibilis, ita quoque nec in infinitum erit divisibilis.

Si verò linea minima non est divisibilis in infinitum, neque media linea erit divisibilis in infinitum, & consequenter neque maxima; semper enim divisio earum terminabitur in minima; Ergo nulla linea erit divisibilis in infinitum. Ergo falsum dogma, omnem lineam in infinitum esse divisibilem.

Quamvis verò duo puncta in spatio posita non se tangant, tangent tamen utrumque lineæ extremum; secus enim, spatium aliud foret inter lineæ extremum & punctum.

Si itaque tangunt utrinque lineam, erunt quoque extrema lineæ, aliàs enim non tangerent.

Si sunt extrema lineæ, erunt & termini ejusdem; aliàs enim non essent extrema.

Si termini, ergo lineam facient terminatam; aliàs enim non essent termini.

Si terminant, ergo terminant finitè, aliàs enim non terminarent.

Si finitè terminant; ergò linea utrinque potest prolongari; esset enim aliàs sine termino.

Si utrinque potest prolongari; ergo semper plus & plus potest prolongari.

Si semper plus & plus potest prolongari; ergo in infinitum.

Si potest prolongari in infinitum utrinque; ergo & linea minima potest prolongari.

Si potest prolongari; ergo potest pervenire ad æqualitatem mediæ & maximæ.

Si hoc, ergo non remanet minima, sed semper magis & magis prolongari potest in infinitum.

Sed ut per Analysin eò, unde progressi sumus, redeamus.

Nulla linea est divisibilis in infinitum.

Si non est divisibilis in infinitum; Ergo maxima non est divisibilis in infinitum; ergo neque media, neque minima.

Minima non est divisibilis in infinitum, quia est indivisibilis.

Est indivisibilis, quia non est partibilis.

Non est partibilis, quia omnis partis expers.

Est omnis partis expers, quia est incomposita.

Est incomposita, quia est simplex.

Est simplex, quia est prima.

Est prima, quia est minima, qua minor dari non potest.

Hæc linea semper potest esse major; ergo potest fieri media & maxima.

Potest fieri maxima, quia potest fieri media.

Potest fieri media, quia potest prolongari.

Potest prolongari, quia potest prolongari in infinitum.

Et quia semper potest prolongari, erit utrinque semper finita.

Si semper erit finita, utrimque erit terminata, quia utrimque habet terminos.

Habet terminos, quia habet extrema, quæ lineam utrimque tangunt.

Et quia utrinque tangunt lineam, spatium comprehendunt.

Et quia spatium comprehendunt, idè non se tangunt; quod ab initio erat demonstrandum.

Hæc de puncti scientia per Analytico-Syntheticum artificium dicta sufficiant; quod enim de puncto demonstratum est, id & de Linea, angulo, parallelis, triangulis, cæterisque Geometricis propositionibus, Axiomatibus, definitionibus demonstrari potest, uti nos fusè in nostra Geometria Combinatoria, Deo dante, suo tempore, comprobabimus.

§. I.

Applicatio scientiæ puncti ad divinas proprietates, & ad octodecim Artis Magnæ principia.

Et quoniam punctum se habet per modum unius; Hinc quæcunque de proprietatibus DEI, Angelorum, rationalis creaturæ, proprietatibus dicuntur, illa omnia miro quodam ordine, & secundum analogiam quandam, quæ de dictis pariter enunciari possunt, in puncti elucent proprietatibus. Si enim quærat quispiam.

Cur DEUS definiatur circulus, cujus punctum medium seu centrum sit ubique, circumferentia nusquam? Respondeo, quia ad punctum habet analogiam. Hoc ita resolvendum est.

Si DEUS centrum est; ergo unum primum; si primum, ergo simplex; si simplex, ergo incompositus; si incompositus, ergo partes non habet; si partes non habet, ergo impartibilis; si impartibilis, ergo indivisibilis; si indivisibilis, ergo non est ens quantum; si non ens quantum, ergo neque longum, latum, profundum; si neque longum, latum, profundum, ergo neque corporeum; si non corporeum, ergo incorporeum; si incorporeum, ergo ens est incorporeum primum; si primum, ergo bonum,

bonum, primum & summum; si hoc, ergo infinitè magnum; si infinitè magnum, ergo infinitè durans, id est, æternus; si æternus, ergo infinitè potens; si infinitè potens, ergo infinitè sapiens; si infinitè sapiens, ergo infinitæ voluntatis; si hoc, ergo infinitæ virtutis & perfectionis; si hoc, ergo veritas infinita; si hoc, ergo gloria infinita & æterna.

Si hæc omnia sit DEUS unus; ergo nulla in eo dabitur differentia; si nulla differentia; ergo summa concordantia. Si summa concordantia, ergo omnis contrarietatis expers. Est itaque DEUS principium, medium & finis ultimus omnium; Major omnibus, æquans omnia, omni minoritate exclusa.

Vides itaque Lector, quomodò ex unius puncti proprietatibus, quicquid de DEO dici potest, per nostræ Artis methodum demonstrari queat. Et quoniam à puncto & uno incipimus; quomodo hujus puncti unitas, rebus quoque creatis applicari possit, videamus. Sicuti enim unitas omnibus inest, ita & punctum *κατὰ τὴν ἀναλογίαν*, omnibus applicari posse ostendamus.

§. II.

De Angelica natura analogia linea minima, ad DEUM centrum omnium Comparata Resolutiones.

DEUS simul ac à centro ad circumferentiam, id est, ad extra se movit, immobilis & immutabilis; mox Natura prodiit Angelica, quam nos lineæ minimæ, secundum analogiam quandam, quam à fluxu puncti concipimus, comparamus; id est, prodierunt duo puncta non se contingentia; sicuti enim duo puncta non se contingentia necessario spatium intercipiunt, ita quoque hoc spatium punctum esse non potest. Si non est punctum, ergo alterum à puncto primo, seu centro essentiali Univerforum DEO; Ergo est spatium minimum. Si spatium minimum, ergo cum puncto primo & essentiali & infinito, coincidere non potest; Si coincidere non potest, ergo nunquam idem fieri potest cum puncto infinito, cum spatium sit terminatum. Si idem esse non potest cum puncto essentiali, ergo ab eo immediatè productum fuit; ergo ab eo immediatè prodiit; & alterum factum est: Sicuti enim linea à puncto profluere concipitur, ita Angelus à DEO, centro omnium; & sicuti linea differt à puncto, quod lineam terminat, ita Angelus à DEO, quia ab eo terminatur; Et quemadmodum linea minima incorporea à puncto incorporeo incipit, ita & Angelus incorporeus à DEO incor-

poreo; & quemadmodum linea prima est quantitatis species post punctum, ita Angelus prima Creatura post centrum omnium DEUM à DEO producta ex nihilo.

Si prima Creaturarum, ergo sicuti linea minima est simplex, ita & Angelus substantia simplex.

Si est simplex, ergo, sicuti linea minima, quâ minor dari non potest; non est composita ex partibus, ita & Angelus.

Si non est composita ex partibus; ergo sicuti linea minima non est partibilis, ita & Angelus.

Si non est partibilis; ergo sicuti linea minima non est divisibilis, ex suprâ demonstratis, itaque neque Angelus.

Si non est divisibilis, ergo sicuti linea minima est unum quid indivisibile; ita & Angelica natura unum quid & indivisibile est, ergo incorporeum intellectuale.

Si unum quid Angelus quoad substantiam, & indivisum in se, ergo ens bonum erit, convertuntur enim inter se bonum & unum. B.

Si bonum est intellectuale, ergo & bonitatis suæ diffusivus; est enim omne bonum diffusivum sui.

Si est bonitatis suæ diffusivus, ergo & magnitudine pollebit intellectualem; fieri enim non potest, ut bonus sit, & magnus non sit, cum magnitudo, bonitatis formalis effectus sit. M.

Si magnum sit ens intellectuale, ergo & durabilem permanentiam habebit, cum fieri non possit, ut quidpiam boni magnum sit & non duret, & quidem uti substantia incorporea, ita perennis. D.

Si bonum magnum duret, ergo potentia pollebit activa intellectualem; si enim nulla potentia pollet, ergo bonum & magnum esse non potest; quod contra præcedentem est. P.

Si potens est, ergo intellectualem vi pollebit; S.

Si intellectualem vi pollebit; ergo erit summè sapiens; si enim non esset sapiens, altissimarum rerum causas intellectu non penetraret; quod falsum est.

Si est summè sapiens, ergo summè appetitivum sive voluntarium; ubicunque enim est ens intellectualem, ubi vim appetitivam ponere necesse est. Vo.

Si est voluntarium; ergo summæ virtutis & efficacæ, tum ad intelligendum tum ad volendum erit. Vi.

Si est summæ virtutis & efficacæ tum ad intelligendum, tum ad volendum, ergo est in eo summa conformitas intellectus cum rebus volitis.

H h

Si est

Ve. Si est summa conformitas intellectus cum rebus volitis, ergo summa veritas creata.

G. Si est summa veritas creata, ergo est gloriosus, ergo plenam habet felicitatem in seipso. Haud secus per principia respectiva procedendum tibi esse scias.

Vides jam aliam catenam ex uno & puncto, quā angelicæ naturæ proprietates miro quodam resolutorum terminorum ordine & nexu constituuntur.

§. III.

Rationalis Creatura, qui est homo, ad punctum, lineam, & superficiem comparatio & Analogia.

Quemadmodum ex uno seu puncto essentiali, profluxit linea minima, id est Angelus, ita sicuti ex fluxu puncti linea, ita ex fluxu lineæ constituitur superficies, quæ est longa & lata, quam nos secundum ceptam analogiæ telam hominem rationalem dicimus; constat enim ex linea, id est, intellectu & ratione; quorum illud lineæ indivisibilis minima, hoc superficiei applicatio sequitur; Est enim rationis proprium discurre, sicuti angeli sine discursu intelligere.

Si itaque homo ratiocinando discurret, quod est proprium discurre ex linea in superficiem; ergo judicat.

Si enim non judicaret, non discurreret, quod falsum est; ergo judicat.

Si judicat, ergo unum infert ex altero; alias enim non judicaret, unum expedire præ altero.

Si infert unum ex altero; ergo distinguit unum ab altero.

Si distinguit unum ab altero, ergo dividit.

Si dividit, ergo ex divisione infert differentias, ex differentiis species, ex speciebus individua, quod est, per longum & latum discurre; ergo ratio humana in longum latumque discurrens se habet per modum superficiei ex lineæ fluxu constitutæ, quod ab initio erat propositum demonstrandum.

§. IV.

Analogia seu Applicatio unitatis essentia & vite intellectus primi ad omnia Mundi entia, eadem attributa secundum gradus participantia.

Species rerum se habent, teste Aristotele, ut numeri; cui si unitatem addideris, statim in alterius unitatis essentiam illum degenerare necesse est; ut si binario 1. addas, fiet alter à binario numerus, videlicet ter-

narius, essentialiter à binario distinctus, sua essentiali unitate gaudens; & sic de cæteris.

Cum itaque jam demonstratum sit, à Deo veluti ex centro prim' uno omnia provenisse; primam scilicet unitatem & in ea & extra eam omnes entium unitates, easque inter se tantum distinctas, quantum distinguuntur numeri à numeris, binarius à ternario, & hic à quaternario, sola primæ unitatis seu puncti ad extra facta appositione.

Si itaque ab unitate hac omnes unitates tum in Deo, tum extra ipsum sunt, ergo ab unitate hac omnes essentia; concipitur enim unum prius, quàm essentia.

Si ab unitate omnes essentia; ergo sicuti ab unitate omnes unitates, ita ab essentia prima omnes reliquæ essentia;.

Si ab essentia omnes essentia; ergo uti à prima essentia omnes essentia; ita ab una essentia vita prima, & ab hac omnes vitæ.

Si à prima vita omnes vitæ, ergo & à prima vita primus intellectus; & ab hoc omnes creati intellectus; Concipiuntur enim, ratione originis primò unum, deinde essentia, & deinde vita, deinde intellectus; quæ tamen in Deo omnia unum sunt.

Si à primo intellectu omnes intellectus, ergo & à primo intellectu omnes animæ, id est ab anima prima omnium omnes animæ, quæ uti in Deo omnia unum sunt, ita & in anima omnia hæc unum sunt, unitas, essentia, vita, intellectus; inter quos gradus nihil mediat. Quod ut intelligas,

1. Unitas.	} Participat.
2. Essentia.	
3. Vita.	
4. Intellectus.	

Medium. 5. Anima rationalis.

4. Natura.	} Participat.
3. Proprietas.	
1. Forma.	
2. Corpora.	

Nota, animam rationalem mediam esse inter novem universitatis gradus, superiores quatuor, & inferiores quatuor. Superiores sunt, unitas, essentia, vita, intellectus. Inferiores sunt, natura, proprietas, forma, corpora. Superiores immobiles & in dignitate sua constituti, infra animam non descendunt, neque inferiorum quatuor ullum ultra animam ascendet; neque natura mundana, neque proprietas, neque forma, neque corpus, tametsi superiores quatuor, inferioribus quatuor de suis proprie-

proprietas nonnullas, non tamen omnes communicent. In omnibus unitatem, in aliquibus essentiam tantum, in nonnullis vitam tantum & sensum; mentem verò & intellectum nulli inferiorum animâ. Nullum etiam in novemplici hoc graduum ordine est, quod uti unum est, & ens est, ita bonum quoque non sit; Vidit enim DEUS quæ fecit, & erant valdè bona; quod ita ostendo resolutorie.

- B. Si omnia bona sunt, bonitate sua primam bonitatem ut ut poterunt, imitabuntur; est enim omne bonum diffusivum sui; facient ergo aliquid.
- Si facient aliquid, ergo hæc factio actio erit; Sed actio omnis est à viribus; vires ab essentia; ergo omnia beneficam essentiam habebunt, à majori usque ad minimum.
- Si omnia essentiam beneficam habent; ergo in se primò vires habent & per vires actiones parturient ad extra.
- Si ad extra actiones parturiunt; ergo in se prius erunt prægnantia, & ad extra necessario foecunda;
- Ergo conversa ratione, omne ens est foecundum; si foecundum, ergo etiam prægnans; si prægnans, etiam parturit; si parturit, etiam producit.
- Si enim vires ab essentia emanantes nihil producant; ergo erunt otiosæ; sed fieri non potest, ut à bono summo & primo participatum, sit otiosum; ergo otiosæ non sunt; ergo agent aliquid.
- Si agent aliquid; erunt ergo in motu vel interno, vel ad extra externo; externus per internum ad extra fit, & vita dicitur.
- Est enim vita nihil aliud, quàm essentia parturiens actionem tum intra se, tum extra se; si enim intra se actionem edit, ea actio à se non exit, sed immota hæret; si verò extra se abit, fieri non potest, ut sit otiosa.
- Si otiosa non est, & ipsa motus est, & motu ipso aliud à se efficit ut causa, quam vocant, alterius immediata.
- Si causa est, illa prior erit & potentior suo causato.
- Si prior & potentior suo causato; ergo causatum posterius, vel impotentius; vel potentius, vel æquale erit;
- Sed uti prius asserendum est, ita reliqua neganda sunt.
- Ergo impotentius est, quia tametsi omnes causæ proprietates secum ferat, eæ tamen remissiores sunt.
- Si remissiores; ergo non easdem prorsus habet, esset enim aliàs idem cum sua causa, quod absurdum est; neque præ-

stantiores, sic enim ad superiora fieret propagatio; quod naturæ ordini repugnat.

Si non præstantiores, ergo non æquales, quia effectus causæ suæ par esse nequit; ergo remissiores, ut dictum est, secum defert causatum, partim causæ similes, partim dissimiles. Ergo effectus omnis non eodem cum causa gradu consistit, non idem cum eo, sed simile, & minus, & diversum.

Habemus ergo per resolutionem, quod omnis effectus sit idem & diversum, simile & dissimile à sua causa, quod posterior, impotentior, ipsa causa in quantum primum agens est. Causa autem producendo effectum non otiosa erit, quia aget; si aget, ergo ab intrinseco habuit, unde ageret; ergo vires habet, unde agat; ergo causa ut agens est diffusiva suarum virium; ergo bonum; bonitas hæc est ab anima prima; anima ab intellectu primo; intellectus à vita prima; vita prima ab essentia prima; essentia prima ab unitate prima; & sic datur reditus ad unum, qui est DEUS benedictus in secula.

Si porro omnis causa per vires & actiones bona est, in quantum se diffundit; in alia se fundit, se propagat, & beneficiis implet, ergo & magna est.

Si enim non magna est, ergo neque ad alia sese extendit, quod est bonitati contrarium: Si se extendit, ergo & magna.

Si magna, ergo & durans; Si enim non duraret, neque bona, neque magna foret, neque se diffunderet, vel extenderet; sed sese diffundit & extendit, ergo durat.

Si durat se diffundendo, extendendo, ergo potens est; aliàs enim non se diffunderet, neque extenderet, neque duraret; quæ incongrua sunt; ergo potens est.

Si potens est; ergo cognoscitiva vi pollet. Si cognoscitiva vi pollet, ergo illa erit vis intellectualis, vel rationalis, vel instinctiva; utique omne causans in rerum natura, unà ex hisce, Angelus intellectuali pura, rationalis mixtâ, reliqua sensitiva, vegetabilia, inanimata instinctivâ pollebunt; ergo omne causans cognoscitiva vi pollebit vel vera vel analoga, unumquodque modo sibi proportionato.

Si cognoscitiva vi pollet, ergo & appetitiva; si enim bonum sibi congruum non cognosceret, illud non appeteret; sed appetit, ergo cognoscit, vel per realem cognitionem, vel instinctivam.

H h 2

Si

- Vi. Si appetitiva vi pollet, ergo vires habebit ad finem obtinendum necessarias; si enim vires non habet ad bonum obtinendum necessarias; ergo frustra erit cognoscitiva & appetitiva vis à natura instituta; Sed D E U S & natura nil frustra faciunt; ergo vires habebit.
- Ve. Si vires habet, ergo cognoscitivam conformitatem habebit ad cognoscibile, & volitivam ad bonum volibile; ergo erit vera; ergo erit gloriosa, requiescens in fine suo adepto.
- Gl.

Omnia ergo à supremo ad infimum ens, unitates sunt, essentiæ sunt, Magnitudines, D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. sunt; In superioribus quidem quatuor, propriè; in inferioribus partim propriè, partim impropiè, & secundum analogiam quandam.

D E U S ergo intellectus Conditor, dum hominem conderet, anima rationali instructum, omnes in eum transfudit proprietates, identitatis suæ tantum illi tribuens, quantum in alteritatem cadens secum ferre potuit; factus itaque homo anima rationali instructus, rerum universitas tota, sed modo & conditione animæ propria, videlicet animaria; sicuti intellectus factus est universitas tota, sed intellectualis; & vita universitas tota, sed vitalis; essentia universitas tota, sed essentialis; & denique unitas universitas tota, sed unialis.

Quemadmodum verò in intellectu omnium rerum formæ fuerunt suo modo; ita in animum eadem omnes rerum formæ ab intellectu descenderunt; per quas sicuti intellectus intelligibilis & intellectualis Mundus erat, sic homo anima rationali instructus, factus est Mundus animarius, rerum omnium formis refertus.

Homo itaque omnia est; superiora in se exprimit tanquam in imagine, inferiora respicit tanquam eorum exemplar; & essentia quidem sua tota universitas entium est, modo ut diximus, animario. Est igitur unum ab unitate prim-una; essentia, ab essentia intelligibili; & vita à vita intelligibili; & intellectus ab intellectu Conditore; & quamvis ab hoc productus fit & ab eo dependeat necessariò; postquam tamen productus fuit, & in se unus est, & unitatem habet, & in se est, & essentiam habet, & in se vivit effectivè & est vita, in se intelligit suo modo, & est intellectus, & est ratio, & est rationalis suo modo, & rationes rerum omnium essentielles sibi infitas habet: Ab Archetypo siquidem per unitatem, essentiam, vitam, intellectum in eum descenderunt; similem quidem illius proprietatibus, quia identitatis illius aliquid secum tulit; dissimilem verò, quia in alteritatem

ab eo cecidit, aliusque ab eo factus est. Quemadmodum autem ipse à superioribus factus est, ita fiunt ea, quorum ipse productor est; partim similia ipsi, partim dissimilia, quia alia ab ipso facit. Rursus, quia uti intellectus est animæ, ita & naturæ quoque conditor est; ideò natura Universitas fit naturalis; & quia natura qualitatibus non affecta subsistere non potest, ideò qualitas quoque Universitas quædam erit, ut ita dicam, qualitativa; & quia qualitatibus veluti dispositionibus quibusdam præviis per hasce formarum quoque corporearum Conditor est, ideo forma quoque corporea Universitas erit formalis, id est, corporea; à qua proximè & à superis, qualitate, natura, animo intellectuque cum corpus efficiatur, corpus quoque Universitas erit corporalis. Omnes hæ universitates suo quæque ordine & statu stant; sunt tamen omnia in omnibus; superæ suo modo in inferis, & inferæ suo modo in superis.

Sunt itaque novem Universitatis gradus, uti suprà retulimus, & præter hos nihil est in rerum natura; nihil hisce intermediat; & quæcunque sunt, ex uno vel pluribus constant. Homo verò in quantum anima rationali instructus est, medium locum inter quatuor incorporea superiora, & quatuor corporea inferiora occupat; ut proinde solus homo à superioribus incorporeum quod habet, ab inferioribus corporeum quod habet, participet, cum utrisque communicans.

CONSECTARIUM.

Hinc sequitur, omnia quæ in Universitate rerum sunt, aut corporea esse aut incorporea, aut ex corporeo & incorporeo composita; Quæ omnia *ἐναλυστικῶς-συνθετικῶς* ita deduco. Axioma physicum est, dato uno contrariorum, & alterum dari necesse est; sed datur corporeum, ergo & incorporeum; ex his quoque medium dari postea ostendam. Igitur à corporeo incipiamus.

Si itaque corpus est, id vel à se movetur, vel ab alio: Si à se movetur, id non à seipso, sed à propria forma moveri necesse est.

Si à propria forma movetur; ergo id quod movet, à corpore aliud quid esse necesse est; ergo corpus in quantum corpus est, non se movet; sed ab intrinseco diverso à corpore differente moveri debet.

Si enim corpus seipsum in quantum corpus est, movet; ergo id movebitur à semet fine intrinseco, quod est impossibile; movetur ergo ab alio.

Si mo-

Si movetur ab alio, movebitur in tempore; si movetur in tempore, ergo motus hic erit actio; actio autem profluit à viribus; vires ab essentia; ergo motus hic & actio erit temporanea; ergo vires & essentia unde profluit, erunt temporaneæ. Si essentia est temporanea, ergo erit partibilis; si partibilis, ergo divisibilis.

Si est partibilis & divisibilis, ergo trinam habebit dimensionem.

Omne verò quod trinam habet dimensionem, corpus est, & omne corpus trinam habet dimensionem; si trinam habet dimensionem, ergo mole constat.

Si mole constat, ergo necessariò in loco erit; est enim locus, omnium corporum primum principium.

Omne ergo corpus in loco est & spatium occupat, & mole constat, & moles est, & trinam dimensionem habet.

Si trinam habet dimensionem, ergo totum erit; si totum, ergo partes habet; si partes habet, ergo erit divisibile.

Si divisibile, ergo patietur; nihil enim aliud agit corpus, quàm quod patiatur; si itaque patitur, ergo alteratur.

Si alteratur; ergo mutatur; ergo ab eo quod prius erat, non est amplius, quod erat; ex ea igitur parte, quod erat, & jam non est, est non ens; sed ex ea parte, quod jam est, quod prius non erat, entis suscipit denominationem, estque id, in quod mutatur. Ergo compositorie corpus nunquam idem est, quia mutatur; mutatur, quia alteratur; alteratur, quia patitur; patitur, quia divisibile; divisibile est, quia partes habet; partes habet, quia trinè dimensum; trinè dimensum est, quia mole constat; mole constat, quia loco continetur; loco continetur, quia in spacio est determinato; atque ideo mobile est, non à se, ergo ab alio; uti prius demonstravimus.

Ex hisce corporis proprietatibus ostendimus, necessariò incorporeum dari debere; Dato enim uno oppositorum, corporeo, alterum, incorporeum, dari necesse est.

Invenietur igitur in Universitate ens ali-quod corporeo oppositum, videlicet incorporeum, quod semper sit sibi simile, semper ens, semper idem.

Semper hoc erit, quia non mutabile; & quia non mutabile, non erit alterabile; & quia non est alterabile, non erit passibile; & quia non est passibile, non erit partibile; & hoc, quia nullis partibus constat; & quia nullis partibus constat, non erit trinè dimensum; & quia non est trinè dimensum, non erit moles; & quia mole non constat, spacio seu loco non commensurabitur; si loco non commensurabitur, ergo erit totum in toto, & totum in qualibet parte; & quia hoc, erit necessariò per se subsistens; ergo incorporeum.

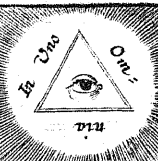
Vides igitur, quàm scitè ex oppositorum arte, res alioquin cognitione difficiles, per Analyticam nostram Artem veluti per quandam propositionum argumentorumque catenam, demonstrare valeamus.

Quomodò verò Corporeum incorporeo jungi possit, id est, quomodo anima rationalis corpori infita, partim cum corporeis, partim cum incorporeis, cum hac contrarietatem habeant, communicari, corpusque actione sua movere, mutare, alterare, & conservare possit; ostendamus.

Anima rationalis media est inter incorporea completa & corporea. Si media est, ergo à superioribus & ab inferioribus participatur; si participatur, ergo illis erit similis; si ab inferioribus, dissimilis erit superioribus; quia sicuti suprà demonstratum est, omne productum non idem cum producente est; sed est ei simile, in quantum ab illo identitatis suæ nonnihil defert; sed quia ab illo in alteritatem cadit, fit ei etiam dissimile, dum corpori jungitur; Si verò similis est superioribus, ergo ex ea parte erit quoque impartibilis & indivisibilis. Animus verò corporeis affectionibus tingitur, & ut ita dicam, partibilis & divisibilis redditur, & consequenter dissimilis ei, unde profluxerat; ratione sensuum corporeorum; & hoc pacto medium inter corporeum & incorporeum occupare locum dicitur.

Verùm, quoniam in sequenti libro uberimus dabitur hæc per Analyticam discutiendi locus, ubi & Theologiæ, Metaphysicæ & Physicæ difficiliore materias hac methodo evolvere conabimur, non amplius hisce immoror: Specimen enim tantum hoc loco Analytico-syntheticum dedisse, modumque procedendi demonstrasse sufficiat.

FINIS Tomi primi.

ATHANASII KIRCHERI soc. Jesu
ARTIS MAGNAE COMBINATORIAE
TOMUS II. PARADIGMATICUS

Quo
Omnes Scientiae, variis propositis Paradigmatis, per Artis
Regulas & Canones ad praxin exponuntur, & demonstrantur.

AMSTELÆDAMI
Apud Joannem JanBonium à Waelberge & Viduam
Elizzi Weyerstraet Anno 1669.

T O M U S II.

ARTIS MAGNÆ

S E U

COMBINATORIÆ

S C I E N D I,

QUO

Omnia, quæ in præcedenti Tomo per
Regulas & Canones descripsimus, hîc ad praxin
per exempla ad omnes Artes & Scientias
applicata, reducuntur;

ESTQUE

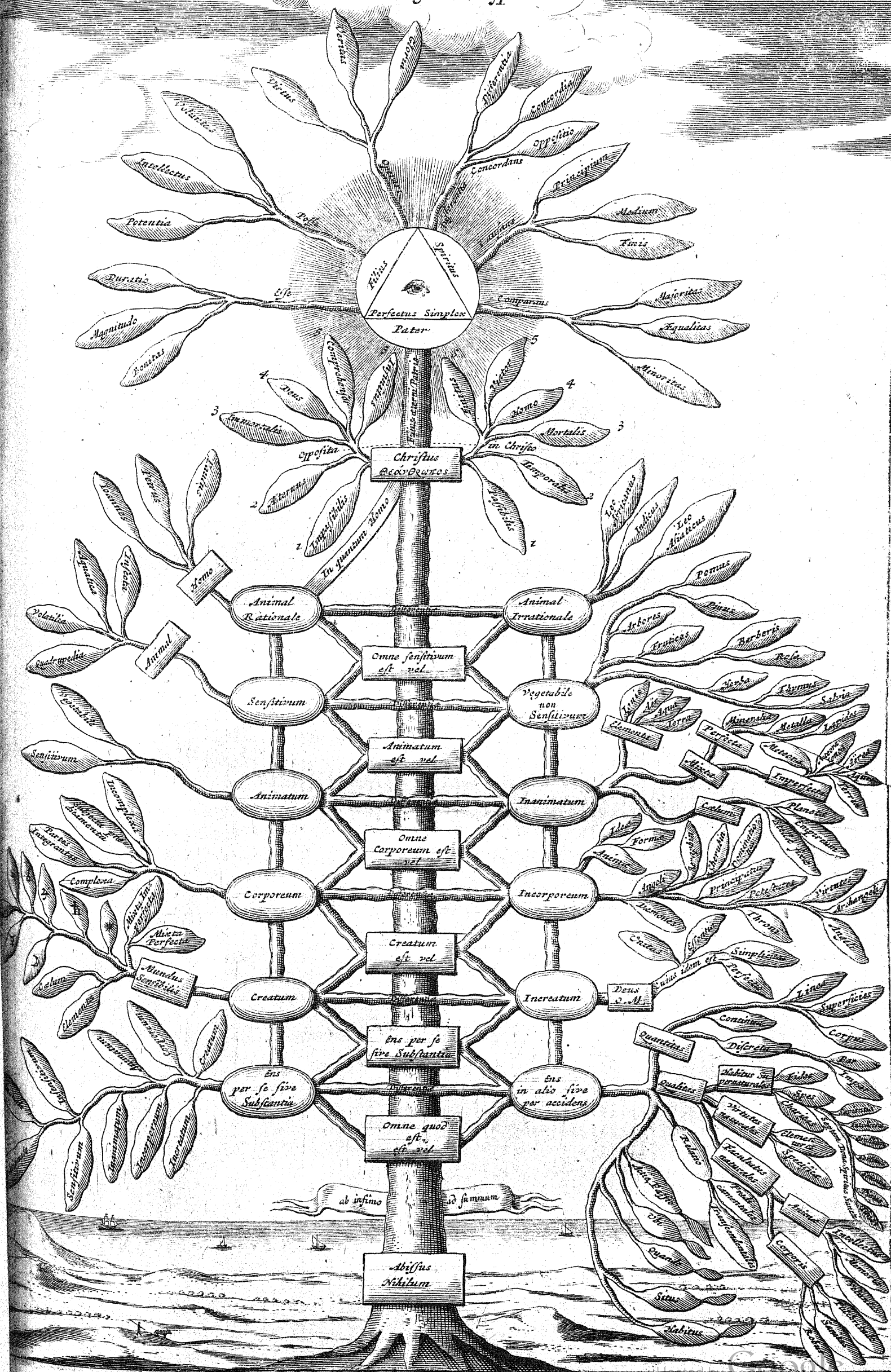
*Præcticus & Paradigmaticus omnium eorum, quæ sub
quæstionem cadere possunt.*

Imprimatur

F R. H Y A C I N T H U S

Libell. Sacr. Palat. Apostol. Magister.

Arbor Philosophica
Universae cognitionis Typus.

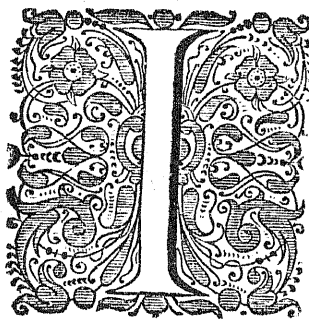

A R T I S MAGNÆ SCIENDI, LIBER SEXTUS, T H E O L O G I A C O M B I N A T A ,

S I V E

Applicatio Artis nostræ, ad Theologicas
disciplinas , nova methodo , eâque facillimâ
acquirendas.

P R Æ F A T I O .

N præcedentibus Libris modum & rationem , quomodo omnia ; quæ sub quæstionem quovis modo cadere possunt , per Artis nostræ principia partim per Tabulas Combinatorias Orchemataque tum circularia tum linearia , partim Analytico-synthetica methodo deduci queant , operosè ostendimus. Jam restat , ut tandem ad particularem scientiarum applicationem progrediamur , ut id , quod primum fuit in intentione , in executione sit postremum ; totius videlicet à nobis suscepti operis & operæ , laborisque assumpti finis. Cum verò fieri vix possit , ut tanta scientiarum varietas & multitudo , qualem in præcedenti sectione protulimus , unius Tomi Complexu exhibeatur ; nonnullas tantùm hoc loco , easque potiores disciplinas , veluti Artis nostræ paradigmata quædam assumere visum fuit , ex quibus reliquas iis subordinatas , simili methodo , ingenium haud insensatum proprio studio & haud magno labore expedire poterit. Ne quoque in his omnibus à methodo præcedens progredieremur , ordinem nobilioris cognitionis sive dignitatis Scientiarum nobis cumprimis observandum duximus ; in quo cum Theologia primum locum non immeritò obtineat , ab ea faciemus nostræ disceptationis primordia ; reliqua deinceps ordine simili prosecuturi.

S E C T I O I.

Prælusiones ad Theologiam.

C A P U T I.

De Necessitate objecti subiectique Theologiæ.

*C*um Homo ad imaginem DEI factus , finem ad quem divinæ providentiæ dispositione conditus est , cognitione naturali attingere non possit ; necessaria eidem fuit distincta sui finis cognitio , sive doctrina supernaturalis.

Doctrina verò supernaturalis à nullo humani intellectus acumine penetrari potest , nisi doctrina divinitus inspirata , juxta quam ad finem supernaturalem intentum dirigatur , debili menti detur. Ad finem verò supernaturalem consequendum necessaria est

Ii 2

medio-

mediorum cognitio, quæ nisi edoceantur, naturali vi, uti sunt opera meritoria, cognosci non possunt. Cognosci verò non possunt, quia à vera DEI dependent voluntate; hæc autem voluntas DEI innotescere non potuit, nisi per extrinsecam voluntatis suæ interpretationem; quæ quidem divinæ voluntatis interpretatio nil aliud, quam sacra scriptura est; hæc enim mentem mortalium ad supernaturalem finem consequendum, veluti manuducens, media ad eundem adipiscendum demonstrat, quid fugiendum, quid amplexandum, per præcepta tum negativa, tum affirmativa saluberrimis documentis præscribit; ut proinde sacrae Theologiæ adæquatum objectum, in quantum fide supernaturali innititur, sit DEUS revelatus in sacris literis, id est, per verbum scriptum, vel non scriptum: formale verò objectum sit ipsius fidei, ex qua sua principia desumit, ipsa revelantis DEI auctoritas, quæ sicuti nec fallere vult, nec falli potest; ita hominem ad omnia, quæ præcepit, credenda, aut quæ non credenda, certissima & infallibili ratione movet & incitat.

Hanc autem DEI revelantis in sacris scripturis auctoritatem veram & authenticam esse, decem rationibus probatur.

Prima est prophetica, sive prophetarum, qui vera se narrasse præterita, ex iis, quæ futura pronunciarunt, dum tanta charitate implentur, ostendunt.

Secunda. Scripturarum concordia, ut in septuaginta Interpretibus; quos ita concordasse constat, ut impossibile sit, eos alioquam divino afflatu agitados tam consentaneam interpretationem protulisse.

Tertia. Scriptorum auctoritas, quos summæ sanctitatis Viros fuisse constat.

Quarta. Recipientium affectus, quo tanta in recipiendis sacris literis tanquam Canonicis, diligentia, studio tam exquisito, nullo non tempore laboravit Ecclesia.

Quinta. Contentorum in sacris literis rationabilis conditio; quid enim rationi magis congruum, quam DEI revelantis

dictamina infallibili certitudine mixta fectari.

Sexta. Sectarum errorumque extra sacram scripturam exortarum irrationabilis foeditas; quid enim stultius, quàm (ut Gentiles) opera manuum hominis inania simulacrorum figmenta stulto errore adorare, aut uti Mahumet in Alcorano suo tradidit, brutam felicitatem & corporearum voluptatum illecebras pro ultimo fine sibi præfigere; vel uti Judæi, qui veritatem Evangelicam in veteri testamento veluti in typo quodam contentam, reprobant & condemnant, quo quid infanlius esse possit, non video.

Septima. Ecclesiæ inconcussa constantia, quæ nec Tyrannorum persecutionibus, nec Hæreticorum perfidia, perversisque dogmatis divelli unquam potuit.

Octava. Miraculorum evidentia, de qua scitè Richardus de S. Victore: *Domine si est error, à te decepti sumus, cum tantis signis hæc sint confirmata, quæ nisi à te, fieri non possunt.*

Nona. Est vel ipsa gentilium philosophorum attestatio, uti Hermetis, Platonis, Sybillarum, qui divino afflati spiritu ea subinde de DEO, Christo reliquisque mysteriis eruclârunt, quæ non nisi à DEO dictante originem suam habere potuisse D. Augustinus docet.

Decima. Est ipsa infinita DEI bonitas, quæ nulli salutem quærenti deesse vult; omniaque confirmantur Martyrum utriusque sexûs constantia; Confessorum pro veritate concertantium inconcussa fortitudine.

Ex his dictis clarè patet, subjectum Theologiæ non esse sub ratione respectûs ad extra, nec sub aliqua ratione attributorum, uti nonnulli subjectum Theologiæ, accipiunt sub ratione boni, alii sub ratione entis; ergo proprium subjectum Theologiæ considerari debet sub ratione deitatis; reliqua verò, ut postea dicetur, ad subjectum tantum revocantur, cujusmodi sunt sequentia;

Ordo in divinis quadruplex consideratur, vel secundum	Naturam, quæ sunt, vel	<ul style="list-style-type: none"> Perfectiones essentielles DEI; uti substantia, vita. Necessitas, infinitas, realitas, existentia. Attributa intrinseca, uti sapientia, charitas, bonitas. Attributa extrinseca, uti sunt misericordia & justitia; omnipotentia.
	Relationes, quæ sunt, vel	<ul style="list-style-type: none"> Relationes fundamentales, ut sunt ordo & distinctio inter perfectiones essentielles. Relationes foecunditatis intellectivæ, ut sunt generatio activa in Patre & passiva in Filio. Relationes foecunditatis volitivæ, ut sunt spiratio activa & passiva. Relationes communes & essentielles, ut sunt æqualitas, identitas & similitudo.
	Personas, uti, sunt	<ul style="list-style-type: none"> Pater generans sibi filium coæternum & consubstantialem. Filius genitus, & cum Patre Spiritum Sanctum spirans. Spiritus S. à Patre & Filio spiratus.
	Operationes, quæ sunt, vel	<ul style="list-style-type: none"> Operationes immanentes ad intra, & sunt intellectio & volitio. Transeuntes ad intra, ut sunt dicere & spirare. Immanentes ad extra, ut sunt intelligere & velle creaturas. Transeuntes ad extra, ut sunt creare & conservare, unire, sanctificare, exornare, restaurare, glorificare.
Ordo propositus in divinis necessariò involvit distinctionem, vel		<ul style="list-style-type: none"> Essentialem, cujusmodi est inter DEUM & creaturas. Realem & hypostaticam, uti inter tres personas. Formalem, inter essentiam & relationes. Modalem, qualis nostri concipiendi modus non verò philosophicus est inter essentiam divinam & modos suos intrinsecos.

Distinctiones hæ supponunt summam & radicalem identitatem, cujus decem gradus sunt.

1. Inter proprietates constitutivas ob attributionem ad naturam.
2. Inter tres personas, ob inclusionem divinæ essentiæ.
3. Inter generationem activam & passivam; spirationem activam & passivam.
4. Inter essentiam & relationes.
5. Inter attributa, potentiam, sapientiam & bonitatem.
6. Inter attributa & divinam essentiam.
7. Inter essentiam & substantiam, spiritum, deitatem, entitatem, vitam intellectualem.
8. Inter essentiam & seipsam, quæ est maxima identitas.

9. Inter essentiam & modos intrinsecos.
10. Inter modos ipsos.

Hinc fit, ut una divinarum personarum in alia esse dicatur per admirabilem incircumsessionem quæ nihil aliud est, quàm subsistentis alicujus in alio subsistente realiter distincto mutua & intima præsentia-
litas in eadem natura numero, quæ nulli creaturæ convenit.

Unde sequitur; Primò, quod attributa divina non sint in essentia per incircumsessionem, neque personæ in essentia, cum realiter ab ea non sint distinctæ.

Secundò. Neque DEUS ubique existens per incircumsessionem inest rebus, quia nulli rei ita præsens, uti sibi sunt personæ divinæ.

CAPUT II.

De Objecto Theologiæ adæquato seu attributionis.

Primò objectum adæquatum attributionis in Theologia est DEUS sub ratione Deitatis consideratus, quod per resolutionem ita ostenditur.

Analys.

DEUS sub ratione Deitatis consideratur vel ut in se, vel ut in suis actionibus.

Uti in se, est unitas essentiae & trinitas personarum.

Ad unitatem essentiae pertinent proprietates essentialis, quarum aliae sunt negativæ, aliae affirmativæ.

Negativæ à DEO remonent imperfectiorem.

Imperfectio omnis à causis & circumstantiis.

A DEO remonentur causæ tum internæ tum externæ.

Causas internas de DEO negat simplicitas sive impossibilitas, quæ negat omnem compositionem ex esse & essentia, natura & supposito, actu & potentia, genere & differentia, materia & forma, subiecto & accidentibus.

Causas externas negat immutabilitas.

Circumstantiam loci à DEO removet immensitas.

Temporis, æternitas.

Proprietates affirmativæ sunt, quæ de DEO enunciant perfectiones per excellentiam.

Perfectio autem est vel intellectus vel voluntatis, vel potentia agendi.

1. Unitas.

2. Simplicitas.

3. Immutabilitas.

4. Immensitas.

5. Æternitas.

6. Omniscientia.

7. Veracitas.

8. Bonitas.

9. Omnipotentia.

10. Beatitudo.

11. Pater.

12. Filius.

13. Spiritus Sanctus.

14. Decretum providentiæ.

51. Decretum prædestinationis.

16. Creatio.

17. Redemptio.

18. Sanctificatio.

19. Glorificatio.

20. Damnatio.

Atque hæc sunt Capita, ad quæ, quicquid in Univerſa Theologia agitur, revocatur. Quomodo verò hæc omnia per Artis nostræ principia deducenda sint, in ſequentibus per varia ſpeciminum paradigmata exhibebimus.

CAPUT III.

De divinis prædicatis, quæ ſunt Artis nostræ principia.

CATENA ANALYTICA.

Analys.

DEUS est trinus, Pater & Filius & Spiritus Sanctus, unus DEUS; Nam in Unitate naturæ numerali realis est pluralitas personarum.

Quarum Prima persona Pater est; à nullo

producta; ſi non producta, ergo neque producibilis; ſi non producibilis, ergo neque genita; ſi non genita, ergo ingenerabilis, nec ſpirata, quia non ſpirabilis, nec creata, quia increabilis.

Secunda persona, ſcilicet Filius, est genita, à Patre productione naturali, naturali intel-

intellectus fecunditate per memoriam, non spirata, non creata.

Tertia persona, scilicet Spiritus Sanctus est spirata à Patre & Filio, non genita, non creata.

Essentia autem divina est summè una.

Si summè una, ergo nullo modo in plures essentias divisibilis.

Si non in plures essentias divisibilis, ergo summè simplex.

Si summè simplex, ergo incompressa ex multis.

Si incompressa, ergò incomponibilis cum rebus tum extra se tum à se distinctis.

Si incomponibilis, ergo à se, in se, & per se subsistit.

Si à se, in se, & per se subsistit, ergo erit primum.

Si primum, ergo omnium principium.

Si omnium principium; ergo omnia in omnibus.

Si omnia in omnibus, ergo immensa; ergo præsens omni rei.

Si præsens omni rei, ergo ipse operatur omnia in omnibus, omnia servat, omnia intelligit, idem, & semper.

Si hoc, ergo est æterna.

Si æterna, ergo uti nec incipit, ita neque definit.

Si hoc, ergo simul & semel omnes perfectiones indivisibiliter continet.

Si hoc, ergo incommutabilis, id est, nulli mutationi nec substantiali nec accidentali obnoxia est.

Ergo ingenerabilis, incorruptibilis, imperfectibilis, indefectibilis.

Si hoc, ergo essentia necessaria.

Si necessaria, ergo non potest non esse.

Si hoc, ergo omnis actio ejus est ipsa essentia.

Si actio est sua essentia, ergo radix & fundamentum est omnium emanationum & proprietatum personalium.

Si hoc, ergo est summa fecunditas.

Si hoc, ergo sicuti per intellectum producit verbum, ita per voluntatem amorem, qui Spiritus Sanctus est. Trinitas una, & trina unitas; tres personæ in unitate essentiae suæ.

Si unum sunt in essentia, ergo in Trinitate summa charitas, & una numero voluntas, eadem volitio & volitum idem.

Si summa voluntas, ergo summa bonitas, ergo summa liberalitas.

Si summa liberalitas, ergo essentia summè communicativa omnis perfectionis tum ad intra, tum ad extra.

Ergo operationes ad extra sunt in summa æqualitate communes tribus personis.

Ergo una immensitas, una æternitas, una potentia, una natura, una virtus, una veritas, una gloria.

Hæc verò ulterius ita resolvuntur.

DEUS est ens unum, verum, bonum. Resolutio.

Si ens unum, }
Si verum, } Ergo { Indivisum in se.
Si bonum, } { Intelligibile.
 } { Communicabile.

Si communicabile, ergo in omnia diffusum, ergo absolute magnum.

Si hoc, ergo est verè & propriæ omnipotens.

Si est omnipotens, ergo est potentiae completæ.

Si completæ, ergo nec deficere nec succumbere, neque indigere potest.

Si itaque completè est omnipotens, ergo est summè & absolute sapiens.

Si est summè & absolute sapiens, ergo omnia bona mala, præsentia, futura, præterita, actu existentia, possibilia & consequenter infinita infinite cognoscit.

Si hoc, ergo habebit scientiam omnium possibilium cognitivam. Videt ergo omnium actu existentium rerum intimam conditionem.

Si videt hoc pacto, ergo quæ videt, vel bona sunt, vel mala;

Mala esse non possunt, quia ea cognoscit ut entia, ergo bona sunt.

Si bona sunt, ergo illa approbat.

Si illa approbat, ergo illa præcognoscit in quantum futura sunt.

Si præcognoscit in quantum futura sunt, ergo illa disponit, in quantum facienda.

Si disponit in quantum facienda, ergo prædestinat ad præmium gloriæ.

Si non prædestinat, ergo illa opera reprobat, quæ reprobatio respicit damnatos.

Tota itaque hæc visio Dei lux est æterna. Synthesis.

Ex lux quidem est, in quantum est ratio cognoscendi omnia.

Et Sapientia est, in quantum est ratio cognoscendi approbata.

Exemplar est, in quantum est ratio cognoscendi visa & approbata.

Liber vitæ est, in quantum est ratio cognoscendi prædestinata.

Sapientia Dei liber vitæ est, respectu rerum redeuntium.

Exemplar ut exeuntium.

Speculum ut euntium.

Lux respectu omnium.

Ad exemplar quidem spectat idea secundum actum procedendi.

Verbum

Verbum secundum actum proponendi.

Ars secundum actum prosequendi.

Ratio secundum actum perficiendi.

Iterum.

Si Deus est exemplar, Verbum, Ars, Ratio;

Ergo omnia quæ sunt, ab eo prodierunt.

Si omnia ab eo prodierunt, ergo efficiens Mundi causa exemplaris & finalis indicatur.

Si efficiens Mundi causa, ergo ratione

hujus omnis creatura est unitas, modus & mensura.

Si exemplaris, ergo ratione hujus omne ideatum seu creatura est veritas, species, numerus.

Si finalis, ergo ratione hujus est in creaturis bonitas, ordo & pondus.

Hæc omnia sunt in Ente vero, bono, essentiali, qui Deus est, ergo Deus ens primum, verum, bonum, est omnia in omnibus, quod erat probandum.

CAPUT IV.

De Modo per Artem nostram in Theologia Combinata procedendi.

Theologia Combinata nihil aliud est, quam nova methodus Theologica, qua variis modis mediisque cujuscunque Theologicæ ad probandum propositæ quæstionis statum plurima argumenta juxta artis nostræ principia & canones suppeditantur, & difficultates occurrentes mira facilitate solvuntur.

Est autem methodus varia; vel enim per rotarum Cyclicas revolutiones; vel per Lineares Combinationum ductus; vel per tabulas artificiosè compositas, unicuique scientiæ pertractandæ accommodatas; vel denique per Artificium Analytico-Syntheticum, de quibus omnibus & singulis cum in Secundo Libro fusè egerimus, hic longiores esse noluimus; Quare ad instituti nostri propositum nobis scopum progrediamur.

Primò itaque, si nobis propositæ quæstiones sint per Rotam Scientificam circulosque methodicos resolvendæ aut componendæ, quid sit illa Rota, prius explicandum duximus.

Rota tota composita est ex Artis nostræ principiis sub sextuplici Enneadum ordine, circulisque ad divinū intellectus ideam constitutis concinnata; circa quam veluti per centrum totius divinæ juxta atque humanæ sapientiæ ratio versatur, atque aded nihil sit in universa rerum natura, quod Cyclico huic scientiarum organo non substat.

Expositio Organi Scientifici in formam Rotæ concinnati.

Dividitur hæc Rota in sex Enneades.
 1. Enneas. *Prima Enneas* dicitur Erotematica, & novem quæstiones continet, quibus quicquid in omni scibili proponitur, per has quæstiones exhaustitur; suntque:

1.	2.	3.	4.
Utrum.	Quid.	Ex quo.	Propter quid.
5.	6.	7.	8.
Quantum.	Quale.	Quando.	Ubi.
vel, Cum Quo.			

Ponuntur autem hæc quæstiones primo loco, seu circulo, quia nihil ab intellectu concipi potest, nisi prius per unam ex hisce, ad veritatem cognoscendam moveatur; atque ided meritò tanquam novem portæ considerantur, per quas in scientificæ arcis intima penetralia aditus pateat.

Secunda Enneas dicitur subjectorum, five scalaræ naturæ; & sunt novem subjecta seu objecta, circa quæ humani intellectus operatio ut plurimum versatur, adedque nihil sit in universa natura, quod non ad unum ex iis novem revocetur; suntque ea, quæ sequuntur.

1.	2.	3.	4.
DEUS.	Christus.	Angelus.	Mundus.
			Homo.
			Cælum.
			Anima.
5.	6.		
Natura sensitiva.	Natura vegetativa.		
7.	8.	9.	
Natura inanimata.	Mixta.	Elementa.	Materia.

Tertia Enneas continet novem principia universalissima substantialia & transcendentia, & sunt veluti prædicata quædam, quæ omnibus præcedentibus subjectis conveniunt; & sunt:

1.	2.	3.	4.
Bonitas.	Magnitudo.	Duratio.	Potestas.
Bonum.	Magnum.	Durans.	Potens.
5.	6.	7.	8.
Sapientia.	Voluntas.	Virtus.	Veritas.
Sapiens.	Volitum.	Virtuosum.	Verum.
9.			
Gloria.			
Gloriosum.			

Nihil enim est in toto rerum creatarum ambitu, quod non participet rationem boni, magni, durabilis, & sic de reliquis, potentiæ, cognitionis, voliti, virtutis, veri, gloriæ; five id verè & realiter, five analogicè & similitudinariè, uti in processu expositionis docebitur.

Quarta Enneas, continet novem principia relativa five respectiva, & sunt universalissima & substantialia, quibus per differentias & concordantias, contrarietates cætera-

cæteraque , universæ naturæ subjecta examinantur , singulorumque natura declaratur ; sunt autem sequentia novem :

¹*Differentia.* ²*Concordantia.* ³*Contrarietas.* ⁴*Principium.* ⁵*Medium.* ⁶*Finis.* ⁷*Majoritas.* ⁸*Æqualitas.* ⁹*Minoritas.*

5. *Quinta Enneas* continet novem principia Categorica seu prædicamentalia : & sunt :

¹*Quantitas.* ²*Qualitas.* ³*Relatio.* ⁴*Actio.* ⁵*Passio.* ⁶*Ubi.* ⁷*Situs.* ⁸*Quando.* ⁹*Habitus.*

Quæ ingentem Combinationis congeriem nobis suppetunt.

6. *Sexta Enneas* est novem distinctionum, quibus omnium & singulorum distinctiones subtili indagine explorantur ; & sunt sequentes novem.

¹*Distinctio rationis.* ²*Modalis.* ³*Formalis.* ⁴*Realis.* ⁵*Numerica.* ⁶*Essentialis.* ⁷*Generica.* ⁸*Se totis Subjectiva.* ⁹*Se totis Objectiva.*

Eccè Lector, hæ sunt sex Enneades, veluti totidem quædam scalæ, quibus omnium rerum notitia acquiritur ; dum per totius naturæ gradus ab infimo per intermedios ad summum, & ex summo per intermedios ad infimum assensivo descensivoque intellectus motu agitamur. Et ne fusiori discursu Lectoris animum sciendi aviditate ardentem suspendam , statim ad praxin procedam ; ut incredibilis Enneadum feracitas , & argumentorum circa assumptum unum ex novem subjectis inexplicabilis multitudo & varietas, nec non innumerarum inventionum ubertas luculentius patefiat. Unde fit.

ORGANUM

SCIENTIARUM

S E U

ROTA

SCIENTIFICA.

Enneades.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Erotematica, Quæstiones.	An.	Quid.	Cur.	Quantum.	Qui.	Quale.	Ubi.	Quando.	Quibuscum, de Quo.
2. Subjecta Universalia.									
3. Principia absoluta.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.
4. Principia respectiva.	=	♥	⊙	α.	⊙	ω	M	Æ.	Min.
5. 9 Prædicamenta.	Quantitas.	Qualitas.	Relatio.	Actio.	Passio.	Ubi.	Situs.	Quando.	Habitus.
6. Distinctiones.	Rationis.	Modalis.	Formalis.	Realis.	Numerica.	Essentialis.	Generica.	Se totis Subjectiva.	Se totis Objectiva.

Hæc Tabula in 6. Circulos semper minores & minores contorquenda est ; quos omnes separatos & mobiles esse oportet. Et habebis Rotam Polytopham , ad de quacunque re proposita discurrendum , paratam.

QUÆSTIO I.

An sit DEUS.

Quandoquidem de nulla re quæstio discutienda proponitur, nisi primò constet, Utrum res, quæ in quæstione proposita movetur, verè existat; ita quoque in Theologicis disceptationibus, primum semper locum illa (An DEUS sit, & an naturaliter cognosci possit) quæstio locum habet; ut quid alicui Atheo responderi possit aut debeat, exquisita argumentorum serie ostendatur, quam & nos in Arte nostra, seu Combinata Theologia meritò primam omnium quæstionem statuendam rati sumus.

Cùm itaque divina essentia sit simplex indistincta tum intrinsecè, tum etiam virtualiter, neque finem à se distinctum quacunque ratione consideratum habeat, sed sit potius ipsum principium, & omnis bonitatis, distinctionis realis & perfectionis simpliciter simplicis finis ultimus; patet illam esse summè unam, summèque perfectam & infinitam, ex quo nulla cognitionis vi quicquam aut tolli, aut ad eam quicquam addi possit; & quia principii & finis expers, magnam, id est, infinitæ essentia esse; hanc essentiam esse, ex Artis nostræ principii demonstrare conabimur.

OPERATIO.

Adaptentur Circuli Rotæ hoc pacto: particulæ erotematicæ in primo circulo (An.) applicetur in secundo circulo subjectorum subjectum (DEUS.) & huic applicetur in Circulo tertio prædicatorum primum prædicatum explicitum (Bonum.) terminique impliciti illi adscripti, qui sunt, Ens, unum, primum, essentia, existentia, perfectum, omni carens defectu, indefectuosum &c. ad demonstrandum assumentur. His positis cuipiam quæsituto (An DEUS sit) Respondebis affirmativè, DEUM necessariò existere. Quod quidem juxta Artis nostræ principia ita demonstrabis.

ANALYSIS.

Argumentum primum ab indefectibilitate & Bonitate.
Δ. B.

Nullum bonum est, esse impossibile; sed carens omni defectu est bonum. Ergo carens omni defectu non est impossibile.

Major demonstratur.

Si impossibile bonum esset, Ergo sub ratione veri intellectus illud, & volun-

tas sub ratione boni attingere posset. Sed uti impossibile est, intellectum sub ratione veri, quod non est, attingere posse, ita & impossibile est, ut illud sub ratione boni voluntas attingat.

Ergo nullum bonum est, esse impossibile. Minor probatur.

Omne perfectum melius est quolibet imperfecto.

Sed omni carens defectu est perfectum, & omne non carens defectu imperfectum.

Ergo omni carens defectu melius est quolibet imperfecto.

Si melius est ens omni carens defectu; ergo bonum;

Si bonum, ergo impossibile non est bonum. Ergo omni carens defectu bonum.

Sed tale ens non est impossibile, ergo omni carens defectu est possibile.

Si possibile, id dico, necessariò quoque & realiter existere; si non. Ergo hoc ipso quod non realiter existit, necessariò defectuosum erit, quod ita demonstro.

Omne id, quod non potest dici pervenisse ad optimum, defectuosum est.

Sed non existere realiter, non potest dici pervenisse ad optimum.

Ergo non existere realiter est defectuosum; quia à complemento perfectionis deficit.

Si deficit, ergo potest esse nihil; si hoc, ergo duci pro nihilo; ergo contemptibile & vile; ergo defectuosum.

Ergo illud solum, quod omni caret defectu, necessariò existit; ergo cùm possibile sit, non potest non existere realiter.

Sed hunc DEUM dicimus; Ergo DEUS necessariò existit.

Vel datur singulare quoddam optimum existentium, vel non datur. Ex utroque per modum argumentandi, quem Mathematici *ἀντιθέσις*, sive contrapositionem vocant, optimum quoddam esse demonstrabimus.

Si itaque datur optimum existentium, illud necessariò erit melius omni possibili non existente; quod analyticè probo.

Si enim datur aliquod possibile illo optimo melius; hujus melioris possibilis potentia productiva necessariò existit & supponitur.

Si hæc necessariò existit, ergo actu existet intra suam potentiam activam.

Si

Si actu intra potentiam activam existit; ergo illud possibile se habet ad illam, tanquam productibile ad productivum; ergo se habet tanquam causa ad suum effectum.

Sed Causa actu existens melior est suo effectu; ergo melior possibili sive productibili; ergo optimum existentium actu erit etiam optimum possibile.

Sed hunc DEUM dicimus, optimum actu existentium.

Porro, si quis dicat, tale singulare optimum omnium existentium dari non posse, cum ego hoc ipsum negantem tale optimum dari posse convincam hac ratione:

Si enim non existit, ergo omnia singularia hujus universi erunt defectuosa & imperfecta.

Si singularia sunt defectuosa & imperfecta, ergo universum erit melius ipsis.

Si melius ipsis, ergo omnium actu existentium & possibile optimum; jam enim demonstratum est optimum actu existentium, id optimum esse quoque possibile.

Sed impossibile est, Universum esse optimum possibile; quod ita demonstro.

Si Universum esset optimum possibile, contineret in se omnes perfectiones simpliciter simplices, & consequenter infinitas.

Sed hoc perabsurdum est. Ergo impossibile est, Universum esse omnium possibile optimum.

Majorem probo.

Universum componitur ex partibus defectuosis & finitis;

Ergo omnes posibles perfectiones simpliciter simplices continere non potest.

Ergo in alio quodam singulari contineri necesse est, Mundi conditor, quem DEUM dicimus, omnium & actu existentium & possibile optimum.

Necesse itaque est dari ens absolute magnum, id est, maximum.

Si non detur ens absolute magnum; ergo quolibet dabili fuit aliud majus & perfectius.

Si omni dabili fuit majus & perfectius; ergo infinitas actualis entium se invicem excedentium, in excessu fuit determinato.

Sed hoc est absurdum; daretur enim processus actualis entium in infinitum; ergo necessario aliquod maximum dari debet, immobile & constitutivum omnium.

Necesse est, fuisse ens aliquod æternum essendi initio carens. Demonstratur.

Si nullum ens fuit æternum, utique nihil

quoque fuit possibile; & æternum, ex hypothesi; uti enim non fuit, sic esse non potuit.

Neque temporale aut æviternum esse potuisse, ita demonstro.

Omne quod aliquando fuit non ens, illud æternum esse non potuit.

Omne temporale aliquando fuit non ens; ergo æternum esse non potuit.

Major demonstratur.

Quodcumque aliquando à non esse, ad esse prodiit, illud aliquando fuit non ens; ergo æternum esse non potuit.

Sed quod aliquando fuit non ens, id necessario à non esse ad esse transit. Ergo aliquando fuit non ens.

Ergo æternum esse non potuit.

Major ita ostenditur.

Si à non esse ad esse transit, ergo seipsum produxisse necesse fuit.

Si non hoc, ergo ab alio; si ab alio, ergo hoc iterum ab alio; ergo nullum primum; ergo sine fine æterna causantia & causata; ergo multitudine infinita, æterna & necessaria, & sic dabitur actualis processio in infinitum sine statu; quod implicat. Ergo.

Omnis enim perfectio possibilis debet in aliquo habere necessitatem essendi, quam si non habet, erit impossibilis; neque enim seipsum producere posset, neque produci ab alio possibili & contingenti; cum omnis perfectio contingens supponat necessariam causam in qua contineatur.

Sed hæc alia non potest esse nisi æterna, habente cum absoluta necessitate essendi secum æternitatem, hoc est, semper esse, sive nunquam non esse, uti ex terminis patet.

Quidquid partibus constat, id necessario ab aliquo fuit, partes conjungente in unum, & consequenter compositum aliquando coepit. V. Argum. à potentia ad extra. Δ, P.

Sed Mundus hic sensibilis sive Universum veluti totum ex suis partibus constat; Cælo, Terra, Elementis.

Ergo ab aliquo conjungi debuit, & consequenter inchoari; sed hic alius non fuit, quàm DEUS Mundi conditor. Ergo DEUS est.

Probatur secunda pars conseq.

Si DEUS non fuisset conditor Mundi; ergo Mundus fuisset à seipso. Sed hoc est absurdum. Ergo.

Minor probatur.

Quicquid per se & à se existit, id necessario supponit potentiam infinitam.

Sed hoc de Mundo finito & limitato dici non potest. Ergo.

Kk 2

Major

III. Argumentum à Magnitudine infinita sumitur. Δ. M.

Argumentum IV. à Duratione. Δ. D.

Major ostenditur. Impossibile est, ut finitum sit potentia infinitæ;

Sed si Mundus esset à seipso, finitum jam infinita potentia polleret; esset ergo finitus & infinitus, quod implicat contradictionem.

Ergo à se existens necessario supponit infinitam potentiam, quam aliam non nisi DEUM dicimus.

Omnis ordinis pulchritudo resolvi debet in aliquam rationem unam & primam, optimam, pulcherrimam, infallibilem & necessariam, rationem rationum.

Sed Mundi ordo est pulcherrimus.

Ergo resolvi debet in rationem unam & primam, optimam &c.

Si in non primam, unam & optimam, ergo alia & alia semper fuit prior & prior, & sic dabitur processus in infinitum, & consequenter omnis cessabit ordinis ratio, quod absurdum, ut supra diximus.

Debet ergo necessario omnis ordinis ratio resolvi in rationem unam primam, optimam, veram, infallibilem & necessariam; sine hac enim humana mens nunquam quiescit; cum omnis alia ratio sit defectuosa; si defectuosa, ergo displicet; si displicet, ergo satiare non potest; satiare non potest, quia optimum appetit; Ergo quiescendum in una prima, vera, infallibili, necessaria, qui DEUS Opt. Max. est.

Si est bonum infimum, necessario erit supremum; sunt enim hæc correlativa. Sed datur bonum infimum. Ergo supremum.

Major patet per Regulam Correlativorum. Minor probatur per inductionem:

Infimus bonitatis gradus in natura est, corpus inanimatum.

Sed hoc melior est gradus vegetativus, & hoc melior sensitivus, & hoc melior rationalis, & hoc melior intellectivus, & hoc melior intellectus essentialis omni imperfectione, omni defectu carens, qui Deus est, supremum bonum.

Ergo datur supremum bonum, à quo omnia bona participativè bona sunt;

Ergo per compositionem abstracto-concretam Bonitas est infinitè

Gloriosa.
Ve.
Vi.
Vo.
S.
P.
D.
M.
B.

Ergo per compositionem concreto-abstractam infinitum bonum est infinita

Gloria.
Veritas.
Virtus.
Voluntas.
Sapientia.
Potesitas.
Duratio.
Magnitudo.
Bonitas.

Notan-

quæ uti ab alio, id est, à summo bono bona sunt, ita diversos quoque bonitatis gradus sortiuntur.

Nam lapis minus bonum est, quia tantum est.

Arbor melior est lapide, quia est & vivit. Brutum verò melius est lapide, quia est, vivit, sentit.

Hoc Homo melior est, quia est, vivit, sentit, ratiocinatur & intelligit.

Ergo datur supremum bonum, à quo omnia bonitatem participant, ab omnibus appetibile.

Hoc pacto per singula prædicata essentialia procedendo, necessitatem essentialia Dei demonstrabis. V. G. ex Voluntatis, Virtutis, Veritatis, Gloriæ principis ostendes, necessario ultimum finem esse, in quo appetitus quiescat. In virtutem primam resolvi omnes virtutes; in veritatem primam omnes veritates; in gloriam omnes glorias & beatitudines; quæ omnia neque intellectui, neque voluntati satisfaciunt, nisi requiescant in uno, primo & ultimo.

Postquam demonstravimus DEUM esse, & divinam essentialiam necessario existere, omnes reliquas perfectiones simpliciter simplices, cæteraque attributa jam tuto inferes; qualia sunt: DEUM esse summe & absolute bonum, immensum, æternum, sapientem, & sic de cæteris principis Artis nostræ, ut sequitur.

Nulla Bonitas suprema dari potest, quin ipsa sit infinitè magna.

Nulla infinita B. & M. quin sit infinitè durans, scilicet æterna.

Nec ulla infinita B. M. D. quin sit infinitè potens.

Nec ulla infinita B. M. D. P. quin sit infinitè sapiens.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. quin sit infinitè volens.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. quin sit infinitæ virtutis.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. Vi. quin sit infinitè verax.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. quin sit infinitè gloriosa.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. quin sit infinitè bona.

Notandum, quod omnia principia tertiae Enneadis hujus sunt demonstrabilia per æquiparantiam, & est teste Aristotele, quando æquale majus demonstratur per æquale magis notum. Cum itaque dicta essentialia principia sint æqualia in divinis, & prorsus identificentur in divina essentia, idèd unum per aliud facile & nullo penè negotio demonstrari potest; Sicuti enim, qui unam campanæ partem pulsat, is omnes haud dubiè campanæ partes ad sonum pariter edendum concitat; ita in DEO una

perfectio poni nequit, quin omnes mox ponantur, adèd ut per terminorum convertibilitatem in divinis, abstractum de concreto, & hoc per illud æquo ratiocinio prædicentur.

His itaque præmissis jam ad propositum nobis scopum progrediamur. Et est, quomodo hujus Combinatoriæ Artis methodo admirandâ, omnia Theologicæ scientiæ arcana per Syllogismos absolutos & universales investigari possint.

CAPUT V.

Combinatio prima Syllogismorum.

Essentiam DEI juxta novem attributorum seu principiorum essentialium ordinem, qui in tertia Enneade continetur, investigans & demonstrans.

CATENA SYLLOGISMORUM.

PROBATIO PRÆMISSARUM.

1. Quicquid est infinitè *bonum*, id est infinitè
B. M. *Magnum*.
DEUS est infinitè bonus. Ergo est infinitè
Magnus.
2. Quicquid est infinitè *M.* id est infinitè *D.* id
M. D. est æternum.
DEUS est infinitè *M.* ergo infinitè *D.* id est
æternus.
3. Quicquid est infinitè *durans*, id est infinitè
D. P. *P.*
DEUS est infinitè *D.* Ergo infinitè *P.* id est
omnipotens.
4. Quidquid est infinitè *P.* id est infinitè *Sa-*
P. S. *piens*.
DEUS est infinitè *P.* Ergo infinitè *Sapiens*.
5. Quidquid est infinitè *S.* id infinitè *Vo.*
S. Vo. DEUS est infinitè *S.* ergo infinitè *Vo.*
6. Quidquid est infinitè *Vo.* id est infinitè *Vi.*
Vo. Vi. DEUS est infinitè *Vo.* ergo infinitè *Vi.*
7. Quidquid est infinitè *Vi.* id est infinitè *Ve.*
Vi. Ve. DEUS est infinitè *Vi.* ergo infinitè *Ve.*
8. Quicquid est infinitè *Ve.* est infinitè *G.*
Ve. G. DEUS est infinitè *Ve.* ergo infinitè *G.*
9. Quidquid itaque est infinitè M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. id est infinitè B.
DEUS est talis. Ergo.

- Si non esset infinitè M. esset limitatum; & consequenter non infinitè bonum.
- Quia magnitudo bonitatis esset limitata ab alio.
- Si non infinitè D. ergo habebit principium; ergo ab alio principiatus.
- Si non. Ergo non infinitè magnus, nec bonus, quæ sunt absurda.
- Si non infinitè P. ergo poterit & non poterit, ergo limitatam & illimitatam potentiam exercebit. Sed hæc involvunt contradictoria; loquimur enim de intrinseca potentia.
- Si non est infinitè S. ergo intelligendo se non se comprehenderet secundum omne complementum perfectionis; & consequenter eum nonnulla laterent. Sed hoc est absurdum.
- Si non infinitè Vo. ergo non se amaret infinitè, defectu perfectionis. Sed hoc absurdum est.
- Si non esset infinitè Vi. non pertingeret ad immensitatem & summitatem absolutam; quod dici non potest.
- Si non esset infinitè Ve. ergo non esset infinitè Sapiens, nec objectum responderet potentiæ infinitæ; quod de DEO dici non potest.
- Si non esset infinitè G. ergo non esset finis universorum, nec infiniti gaudii, quæ omnia implicant.

Quæ quidem ita Combinari possunt, ut quodcunque ex novem prædicatis acceperis, de eo reliqua omnia prædicare possis.

Combinatorius cum inventione medij.

Combinatio secunda reliquorum Attributorum positivorum.

De perfectionibus DEI.

Submove Enneadis secundæ Orbem primò sub quæstione **Utrum** ; ita ut **D E U S** sit subjectum, & ens simplex prædicatum ; hoc pacto procedes ut in præcedentibus, prædicando unitatem, simplicitatem, perfectionem **D E I** &c. de omnibus novem essentialibus principiis & attributis substantialibus. **Ut in Exemplis vides.**

	B.		B.		Et unum foret & multa.
	M.		M.		Effet compositus vel ex partibus, vel
	D.		D.		accidentibus, vel materia & forma,
	P.		P.		actu & potentia.
	S.		S.		Non carens principio & fine.
	Vo.		Vo.		Divisus potentia, ergo non semper
	Vi.		Vi.		in actu.
	Ve.		Ve.		Cognosceret per modum accidentalis cognitionis.
	G.		G.		Vellet subinde & non vellet, ergo mutabilis.
					Multiplicitati formarum subjaceret.
					Objectum cognoscibile difforme foret intellectui divino.
					Gloriam participatam habet.

2. Air

2. *An DEUS absolutè simplex.*

Omne quod est infinitè	B.	Eft absolute simplex.	Sed Δ est infinitè	B.	Ergo.	Si non effret, Ergo	Ex diverfis bonitatibus conftituere- tur.
	M.			M.			Corporeus quocunque tandem mo- do & compositus.
	D.			D.			Non expers principii & finis.
	P.			P.			Non effret caufa caufarum, & ens en- tium, ergo in feipfo divifum.
	S.			S.			Intelligeret per modum difcurfus, inferendo unum ex alio.
	Vo.			Vo.			Mutabilis voluntatis.
	Vi.			Vi.			Subjectus accidentibus.
	Ve.			Ve.			Intellectus verfaretur circa cogno- fcibilia more humano.
	G.			G.			Divifus in gloria & gaudio fuo.

Quæ omnia abfurda funt ; Ergo eft infinitè fimplex.

3. *An DEUS perfectus.*

Omne infinitè	B.	Eft absolute perfectum.	Sed Δ est infinitè	B.	Ergo.	Si non effret, Ergo	Non effret actus purus.
	M.			M.			Non effret illimitatus & immenfus.
	D.			D.			Non effret æternus, neque rerum o- mnium principium & finis.
	P.			P.			Aliquid potentia ei deeffret.
	S.			S.			Non haberet omne complementum cognitionis.
	Vo.			Vo.			Non effret bonum appetibile ab o- mnibus.
	Vi.			Vi.			Non contineret omnem perfectio- nem fimpliciter fimplicem.
	Ve.			Ve.			Difformis intellectu cum objecto.
	G.			G.			Non effret absolute beatus.

Quæ omnia abfurda funt. Eft ergo DEUS perfectus absolute ; eft ergo illud absolute perfectum, extra cujus effe nihil eft, cujus effe totum eft fuum nomen, cujus effe totum eft independens ab alio.

4. *An DEUS fit fummum Bonum.*

Omne infinitè	B.	Eft fummum bonum.	Sed Δ est infinitè	B.	Ergo.	Si non. Ergo	Non effret finis ultimus rerum.
	M.			M.			Quia fi non effret infinitè M. non pof- fet effe fummum bonum ; quia de- effret illi bonum magnitudinis.
	D.			D.			Creaturæ omnes in bonitate defice- rent.
	P.			P.			Impotens foret in communicandis bonis.
	S.			S.			Defectus in eo foret ratione provi- dentia.
	Vo.			Vo.			Invidiofus dici poffet.
	Vi.			Vi.			Deficeret in virtute fua.
	Ve.			Ve.			Intellectus difformis foret volunta- ti in providendo & communican- do.
	G.			G.			Non effret completum gaudium in DEO.

Quæ omnia abfurda funt. Bona itaque omnia à DEO funt, tanquam à primordiali principio effectivo, finali, extrinfeco &c.

5. *An*

5. *An DEUS seipsum scientiâ comprehensivâ
cognoscat.*

Omne infini- tè	B.	Est seip- sum com- prehen- sivè co- gno- scens.	Sed Δ est infinitè	B.	Ergo.	Si non: Ergo	Seipsum infinitè non appeteret.
	M.			M.			Magnitudo bonitatis eum lateret.
	D.			D.			Non esset æterna DEI cognitio.
	P.			P.			Eum lateret aliquid, quod nosse non posset; ergo plura nosset, quàm nosse posset.
	S.			S.			Intellectus, intelligibile, & intelli- gere non esset idem, sed per mo- dum accidentis.
	Vo.			Vo.			Non esset causa rerum, nec scientiam haberet approbationis; voluntate enim ejus facta sunt omnia.
	Vi.			Vi.			Non cognosceret virtutem suam, er- go nec ea, ad quæ se extendit, no- scit itaque & se & alia per seipsum.
	Ve.			Ve.			Cognoscibile non esset conforme in- tellectui; videt itaque malum per bonum, singularia, infinita, futura; quia cognitio est ipsa DEI essen- tia, non ut distinctum quid.
	G.			G.			Gloria ejus deficeret.

Quæ omnia sunt absurda. DEUS ergo seipsum comprehensive
cognoscit.

6. *An in DEO sit Voluntas.*

Omne infini- tè	B.	Est in- finitè vo- lens.	Sed Δ est infinitè	B.	Ergo.	Si non esset: Ergo	DEUS non perfectè se amaret.
	M.			M.			Non esset diffusivus sui.
	D.			D.			Voluntas DEI aliquando cessaret.
	P.			P.			Non esset omnipotens, quod implicat. Quia omnia solo nutu & Voluntate fecit.
	S.			S.			Intellectus & voluntas in DEO non el- sent idem.
	Vo.			Vo.			Non necessariò se vellet suamque boni- tatem, nec etiam ex hypothesi.
	Vi.			Vi.			Semper ageret ex necessitate naturæ, ad extra.
	Ve.			Ve.			Effet mutabilis ad intra.
	G.			G.			Non perfectè delectaretur gloriâ sui.

Quæ omnia absurda sunt.

7. *An DEUS sit verè omnipotens.*

Omne infini- tè	B.	Est in- finité po- tens.	Sed Δ est infinitè	B.	Ergo.	Si DEUS, ut est	Summum bonum, non esset omnipo- tens, ergo diffusio bonitatis esset li- mitata ad intra & ad extra.
	M.			M.			Absolutè magnus, non esset omnipo- tens, ergo ejus magnitudo non sese extenderet ad omnia.
	D.			D.			Absolutè durans, non esset omnipotens; ergo ejus potestas non fuisset æterna.
	P.			P.			Simpliciter potens, non esset omnipo- tens, esset omnipotens & non omni- potens.
	S.			S.			Absolutè Sapiens, non esset omnipo- tens, de omnibus providentiam non haberet.
	Vo.			Vo.			Absolutè Volens, non esset omnipotens, Voluntas non adæquaret intellectum, & per consequens esset defectuosa.
	Vi.			Vi.			Summæ virtutis, non esset omnipotens, illum in virtute deficere necesse foret.
	Ve.			Ve.			Infinitè verax, non esset omnipotens, non esset ratio rationum.
	G.			G.			Simpliciter gloriosus, non esset omni- potens, eum in beatitudine sua defi- cere necesse foret.
Hæc omnia absurda sunt, & impossibilia. Ergo.							

Per Resolutionem.

DEUS est omnipotens, quia infinitè bo- nus.	Est infinitè potens, quia est infinitè sa- piens.
Est infinitè bonus, quia est infinitè ma- gnus.	Est infinitè sapiens, quia est infinitè vo- lens quoad se.
Est infinitè magnus, quia est infinitè du- rans.	Est infinitè volens quoad se, quia est in- finitæ virtutis.
Est infinitè durans, quia est infinitè po- tens.	Est infinitæ virtutis, quia est infinitè ve- rax.
	Est infinitè verax, quia est infinitè bea- tus.

8. *An detur Providentia in DEO.*

Ubi est infini- ta	B.	Ibi est pro- videntia respectu rerum.	Sed DEUS est infinita	B.	Ergo.	Quia ratio ordinis ad finem est in mente DEI.
	M.			M.		Quia infinita magnitudo bonitatis ubi- que providet.
	D.			D.		Quia ab æterno objectivè providet o- mnibus.
	P.			P.		Quia omnia subjecta sunt ejus potentiaë; ergo & providentiaë.
	S.			S.		Quia est ordo immediatus rerum ad se tanquam ad finem.
	Vo.			Vo.		Non tamen necessitatem imponit in o- mnibus, executionem tamen facit per velle suum, quia perfectio mundi id requirit.
	Vi.			Vi.		Quia uti se res habet ad providere, sic ad conservare.
	Ve.			Ve.		Si non; ergo DEUS malum intenderet formaliter, non permissive.
	G.			G.		Quia ex providentia resultat gloria con- ditoris DEI.
						L I
						Habes

Habes hîc Lector positiva DEI Attributa cum absolutis Artis nostræ principiis Combinata, qui est primus Combinandi modus per simplices terminos. Modò Tabulam hîc apponendam duxi, quæ uti o-

mnes terminos ad unumquodque ex novem reducibiles Combinat, ita innumerorum quoque argumentorum sedes suppeditat Tyroni ad quamcunque quæstionem urgendam peridoneas.

CAPUT VI.

T A B U L A

Terminorum reducibilium ad novem prædicata essentialia.

A D B O N I T A T E M

Termini reducibiles sunt.

D E U S.

1. Unum simplex, perfectus absolute.
2. Ens entium. Origo bonorum omnium.
3. Creator omnium, Natura naturans.
4. Causa causarum.
5. Conservator omnium existens, per se, & à se, in se, & ex se.
6. Actus purus, & simpliciter simplex.
7. Bonum summum & increatum.
8. Necessarium, absolutum.
9. A quo omnia participativè bona sunt.
10. Bonum appetibile ab omnibus.
11. Centrum universæ creaturæ.
12. Bonum per essentiam.
13. Amor omnium objectivus.
14. Amando infundit bonum omnibus.
15. Idem est, & id per quod est.
16. Infinite perfectus, & causa ordinis & unum simpliciter.
17. Indivisus in se, quia sine partibus.
18. Omnia affectant assimilari suæ causæ.
19. Cujus esse, operari, & finis idem sunt.
20. A quo omnia dependent ceu à principio & primo exemplari effectivo & finali extrinseco.
21. Bonum expetibile quia ab ipso bona sunt.
22. Diffusivum sui essentialiter.
23. Communicativum sui ad intra substantialiter.
24. Acceptabile & gratum finaliter.
25. Perfectionem omnibus tribuens.
26. Amor est, cujus voluntas tanquam primus actus tendit in bonum secundum se.
27. Id à quo omnia participativè bona sunt.
28. Per cujus communicationem & diffusionem bonitatis omnia sunt.
29. Ad quod tendit omnis appetitus creaturæ.
30. Appetibile ultimum.
31. Quò bonitas major est, tantò diffusio & communicatio major.
32. Primum & supremum entium.

33. Causa universalis omnis bonitatis & perfectionis in creaturis.
34. Infinite excedit omnem creaturæ perfectionem.
35. Finis omnium.
36. Quod totum esse, bonitatem & perfectionem tribuit creaturis.
37. Omne five finitum five infinitum DEO additum non facit illud majus aut melius intrinsecè.
38. In suo esse constituitur per propriam essentiam & aseitatem.
39. Non ordinatur ad finem suum consequendum per aliquid distinctum à se & à sua essentia.
40. Per essentiam suam realiter comprehendit seipsum & fruitur seipso.
41. Non perficitur participativè & dependenter ab alio.

THEOLOGICI TERMINI

Ad Magnitudinem reducibiles.

D E U S.

1. Magnitudo increata.
2. Infinitus, omnia in omnibus.
3. Imensus & ubique per essentiam, præsentiam & potentiam.
4. Incomprehensibilis, quia infinitæ perfectionis.
5. Principii & finis expers.
6. Interminabilis, quia infinite magnus.
7. Quantitatis & qualitatis expers.
8. Omnia implens.
9. Ubique. Incircumscriptibilis loco.
10. Quo nihil majus dari potest.
11. Ipsum esse non receptum in aliquo.
12. Distinctus ab aliis infinite, & alia ab illo.
13. Unde creatum infinitum actu dari non potest per essentiam, quia coincideret cum infinito absoluto; & quia est contra rationem facti, cum esse rei factæ non sit de ejus essentia.
14. Inexistens omnibus rebus, non ut pars, vel accidens, sed ut agens & conservans.

15. Con-

15. Continens omnia, & omnibus inexistit, non formaliter sed causaliter, per esse proprium non ut forma, sed ut causa, sine quo nihil potest esse & conservari.
16. Non existit ut indivisibile in quanto.
17. Totus in singulis, & totus in omnibus.
18. Omnibus sufficientiam præstans.
19. Intensivè & extensivè omnia excedens.
20. Infinitæ capacitatis.
21. Omni compositione & partibus expers.
22. Sub nullo genere & specie continetur. Non veniens in compositionem aliorum.

AD DURATIONEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Æternus. Duratio increata, essentialis.
2. A & Ω. sibi soli sufficiens.
3. Perfectus in æternitate essentialis suæ.
4. Principio & fine carens.
5. Semper nunc, absque præterito & futuro.
6. Nulli tempori aut æviternitati subditus.
7. Possessor sui ipsius ab æterno.
8. Omnia continens & semel & simul.
9. Totius vitæ simul & perfecta fruitio.
10. Totus in actu, omni potentialitate exclusa.
11. A quo omnia nonnihil æternitatis participant.
12. Immutabilis, quia suum ipsius esse est.
13. Uniformis semper tum intellectu tum voluntate.
14. Cujus duratio est duratio rerum omnium.
15. Omne tempus & ævum includens.
16. Cujus duratio & essentia idem sunt.
17. Omnes temporum differentias supergrediens.
18. Circulus, cujus centrum ubique, circumferentia nusquam.
19. Mensura increata sui ipsius.
20. Nulli mutationi, neque quoad locum, neque quoad finem, neque quoad voluntatem, ut in creatis fit, obnoxius.
21. Actus purus, simplex, & totius perfectionis complementum.
22. Maximum absolutum.
23. Indeficientem naturam habens.

AD POTENTIAM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Potentia infinita.
2. Omnipotens.

3. Possibile cognitor.
4. Potens omnia, nisi implicet ex parte objecti.
5. Cujus effectus ad extra non cœqualis est potentia suæ.
6. A quo omnis potestas.
7. Dominator absolutus, Princeps, Rex, Gubernator.
8. Cui omnia subsunt.
9. Actus divinæ potentia est idem cum essentia sua.
10. Cujus esse & operari idem sunt.
11. Cujus esse & posse idem sunt.
12. Principium activum rerum omnium non passivum.
13. Nobilissimus & purissimus actus.
14. Nulli potentialitati subjacens.
15. Cujus voluntas quod imperat, id potentia exequitur, & scientia ad id dirigit, quæ omnia unum sunt, ratione tantum distincta.
16. Quantò quis majorem habet & perfectiorem agendi rationem, tantò potentia ipsius est major in agendo; sed divina essentia principium agendi in DEO est infinitum, ergo & potentia.
17. Movens omnia ipse immobilis.
18. Cognoscens non entia, possibilia tamen scientiâ visionis, quia ipsi omnia sunt præsentia; non entia verò & impossibilia cognoscit scientia simplicis intelligentiæ secundum D. Bonavent.
19. Cognoscit mala per bona.
20. Cognoscit singularia quia contingentia, quia ea creat; infinita, quia omnia cognitioni ejus subsunt sine omni temporis respectu, eadem ratione futura.

AD SAPIENTIAM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Omniscius, Intellectus primus.
2. Archetypon increatum.
3. Increata Sapientia.
4. Idea idearum.
5. Ineffabilis quia illimitatæ essentialis.
6. Incomprehensibilis, quia intellectum creatum infinitè excedit.
7. Vita vitarum, à qua omnia vitam & esse participant.
8. Monas intellectualis, quia unitas essentialis.
9. Cujus scientia non est actus, sed sua substantia.
10. Non est per modum conclusionis, neque universalis, neque particularis; non per modum habitus vel potentia, sed altiori modo se habet, utpote identificatum cum essentia divina.

11. Intelligens se per se, cujus intellectus idem est cum eo, quod intelligitur.
12. Quem nihil latet, quia aliàs esset in potentia.
13. Comprehensor sui ipsius essentialiter & substantialiter.
14. In quo intellectum, intelligere & intelligibile idem sunt.
15. Qui in se & virtute sua omnia alia cognoscit à se producta sine discursu, in se ipso, ut est causa causarum.
16. Omnia quæ sunt, sunt per scientiam approbationis DEI.

AD VOLUNTATEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Cujus Voluntas, ipse est.
2. Cujus intellectus & essentia idem sunt.
3. Qui est finis omnium.
4. Qui amat quod possidet, eoque gaudet non motus ab alio.
5. Qui vult alia à se, ut ad finem, seipsum ut finem.
6. Qui vult alia, quia diffusivum sui omne bonum.
7. Qui vult multa propter unitatem essentialem bonitatis suæ.
8. Vult se necessariò, alia ex hypothesi, id est non defectu voluntatis suæ, sed creaturæ.
9. Quæ est causa rerum, quia agit per intellectum & Voluntatem, non ex necessitate naturæ, quia crearet infinitum, sed finitè, quia voluntas determinat.
10. Qui unico actu vult finem & media.
11. Vult hoc esse propter hoc, non tamen propter hoc vult hoc.
12. Cujus voluntas semper impletur, quia causa universalis.
13. Vult omne bonum, id est, simpliciter; non alia, quia nulli mutationi obnoxia est.
14. Non est mutabilis, quia sua substantia.
15. Omnis mutatio ex parte creaturæ in DEO non nisi metaphoricè.
16. Non nisi in aliquibus necessitatem imponit ob efficacem suam voluntatem, in reliquis conditionatam.
17. Quæ liberè vult, quia potest velle hoc esse vel non esse.
18. Voluntas signi fundatur in creaturis; contrà voluntas beneplaciti. Ita punitio in nobis est signum iræ in DEO; quæ enim in nobis sunt signa volendi, in DEO sunt divina voluntas.

AD VIRTUTEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Virtus infinita.
2. Increata vis sustentativa omnium.
3. Quæ omnibus influit creaturis.
4. Quæ in esse & vivere conservat omnia.
5. Lux infinita omnia illustrans.
6. Lux increata in se reflexiva.
7. Ex cujus igne omnia genita.
8. Sol supramundanus caloris vigorem omnibus infundens.
9. Ignis, lux, lumen primum & infinitum.
10. Cujus lux est ipsius essentia.
11. Lux intellectualis omnia attingens.
12. Cujus luce mundus fovetur & sustentatur.
13. Cujus virtute luminis omnis homo sanctificatur.
14. Pater luminum à quo omne bonum.
15. Cujus virtutis radios omnia participant.
16. Cujus vis in fontani luminis recessu latet.
17. Virtus cujus ope omnia vivunt, moventur, sunt.
18. Lux prima simplicissima, incorporea, à qua omnis lux promanat.
19. Vita rerum omnia implens, animans, conservans.

AD VERITATEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Veritas æterna infinita.
2. Prima & summa veritas.
3. Regula & norma omnium veritatum creaturarum.
4. A qua omnia participativè vera sunt.
5. Omnis falsitatis expers, quia immutabilis.
6. Omnia vera sunt per comparisonem ad intellectum divinum.
7. Veritas in intellectu divino non est tantum in componente & dividente.
8. Quia est suum esse & intelligere sine compositione.
9. Veritas nulli mutationi obnoxia.
10. Dictamen omnium veritatum.
11. Unum, verum, bonum, in ente increato substantialiter idem sunt.
12. Veritas & intellectus in DEO convertuntur.
13. Sicut se habet malum ad bonum, ita falsum ad verum; unde fieri non potest, ut DEUS malum & falsum cognoscat, nisi per bonum & verum, quorum privationes sunt.

14. Sicuti

14. Sicuti veritas & intellectus in DEO idem sunt cum sua essentia, ita in creatis cum ente convertitur.
15. Cujus justitia veritas est.
16. Omnia ordinat secundum suam sapientiam, quæ est regula, & veritas dicitur.
17. Fons totius cognitionis & sapientiæ.
18. Origo totius inventionis rerum.
19. Exemplar veritatis.

A D G L O R I A M

Termini reducibiles.

D E U S.

1. Beatitudo increata.
2. Gloria infinita.
3. Gaudiosus.
4. Æternus sui ipsius possessor.
5. Sibi sufficientissimus.
6. A quo omnis gloria.
7. Superbenedictus.
8. Gloria & merces Electorum.
9. Regnum omnium seculorum.
10. Honor totius creaturæ.
11. Dignissimus, superexcelsus.
12. Lumine gloriæ electos beatificans.
13. In quo omnes participative beati sunt.
14. Beatitudo essentialis & formalis sui ipsius, quia identificatur cum essentia divina.
15. Speculum voluntarium visionis beatificæ.
16. Ultima beatitudo & sui ipsius & omnium, quia est summum bonum & perfectissimum.

Ufus Tabulæ hic est. Singulæ propositiones, quæ in singulis columnis continentur, reducuntur ad illud absolutum principium, quod in fronte referunt, & sunt veluti media quædam ad formandos syllogismos disposita, & in majori quidem propositione locum tenent subjecti, in Majori verò, prædicati; ita ut DEUS in Minori semper pro subjecto assumatur; prædicatum verò in Majori semper sit unum ex novem principiis essentialibus. *Exempli gratia.*

Omne unum, simplex & absolutè perfectum, est absolutè Bonum. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

DEUS est unum, simplex & absolutè perfectum.

Ergo est absolute Bonus, Magnus, &c.

Rursus.

Necessè est, ut Ens entium sit absolutè Bonum. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

DEUS est Ens entium. Ergo.

Iterum.

Origo bonorum omnium est necessariò infinitè bonum. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

DEUS est origo bonorum omnium.

Ergo.

Hoc pacto in reliquis ordine terminis Compositis procedes, quæ, ut dixi, sunt tot media.

Est & hoc mirabile, omnes hæc propositiones ita esse dispositas, ut omnes & singulæ assumptæ mediorum locum subeant, *V. G.* Probatur, DEUM esse Ens unum simplex & perfectum; assumo pro medio secundum terminum in Columna, & sic argumentor.

Ens entium necessariò est unum, simplex & absolutè perfectum.

DEUS est ens entium. Ergo.

Hujus Majorem probare poteris per quamlibet aliam propositionem. *Verbi gratia.*

Omne quod à se & necessariò existit, id est unum, simplex & perfectum.

Sed Ens entium necessariò à se existit.

Ergo.

Quicumque itaque has Columnarum propositiones rectè calluerit, is ingentem syllogismorum de qualibet Theologica materia congeriem paratam habebit.

Vides Lector hic octo Combinationes Syllogisticas, quibus attributa divina per novem essentialia principia demonstrantur; ut ex hisce discas, quomodo de reliquis divinis perfectionibus, videlicet de infinitate, immutabilitate, æternitate, immortalitate, incomprehensibilitate, similibusque, in hoc Combinationis Theologicæ negotio procedendum sit; & quàm multiplici argumentorum varietate, unam & eandem rem demonstrare ex suis principiis possis.

Atque hætenus quidem de essentialibus DEI perfectionibus; nunc quomodo illa per Enneadem Erotematicam. Amplianda sint videndum est.

Combinatio Divinae essentiae per Quaestionum regulas.

De Divina essentia juxta enneadem quaestionariam discutienda.

Quensâ divinâ essentiâ modo supra dicto, procedes juxta primi circuli quaestiones : Quid ; Ex Quo ; propter Quid ; Quantum ; Quale ; Quando ; Ubi ; Quomodo ; vel Quo. In singulis investigando naturam, proprietatem & essentiam divinam. *V.G.* Quid sit DEUS ; quid intrinsecè & in se ad intra, quid extrinsecè in alio, five ad extra ; utrum compositionem aliquam admittat ; quid formaliter ; quid agat, quid patiatur ; utrum subsistet accidentibus, & sic ea juxta novem essentialia & substantialia principia combinas.

Et quaestionem quidem de, Utrum DEUS sit, jam supra expedivimus, restat quomodo reliquæ quaestionum particulae ad propositam nobis materiam discutiendam applicari debeant.

Per quaestio-
nem
Quid?

Queritur itaque primò. Quid sit DEUS ?

R. Quod sit ens à seipso, per seipsum, in seipso existens, sitque formaliter infinitè B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Per Analysin itaque sic argumentos.

Si DEUS est ens à seipso, &c. Ergo erit primum.

Si primum, ergo nullum illo fuit antèrius.

Si nihil illo fuit antèrius, ergo non ab alio ullo.

Si non ab alio ullo, ergo independens ab omni alio.

Si independens ab omni alio, ergo supremum & maximum ens est.

Si supremum & maximum ens est, ergo ab eo omnia alia.

Si ab eo omnia alia, ergo principium & causa universalis omnium.

Si causa est universalis omnium, ergo ens summè diffusivum sui.

Si summè diffusivum sui, ergo summè bonum.

Si summè bonum, ergo omnia bona ab eo participativè bona sunt.

Sed participativè bona esse non possent ; nisi omnibus ubique afflueret.

Si omnibus ubique affluit, ergo erit immensus.

Sed immensus esse non potest, quin sit æternus.

Si enim esset immensus & non æternus, jam non esset primum, nec à se, neque independens ab omni alio ; atque adeò foret immensus & non immensus, quod implicat ; Hoc ipso itaque quod immensus est, æternum quoque esse necesse est.

Si æternus, ergo absolutè potens, ergo omnipotens, ergo omnivolens, *παντοδύναμος*, verissimus, gloriosissimus.

DEUS ergo est ens primum, à seipso existens & subsistens formaliter, infinitè B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Quod erat demonstrandum.

Queritur Secundo. Cur sit DEUS ?

Per quaest.
Cur.

R. Propter seipsum. Et hoc pacto id ostendo.

Id est propter seipsum, quod immediate se ipsum respicit ut finem ultimum.

Si enim non seipsum respiceret ut finem, extra se alium finem haberet.

Sed impossibile est, DEUM præter se ipsum alium finem habere ; ergo uti alium finem non respicit nisi seipsum, ita & propter seipsum esse necesse est.

Minor probatur. Si enim alium præter se ipsum finem haberet, ergo appeteret illum extra se, tanquam aliquid sibi conveniens ; quod impossibile est ; careret enim aliquo bono, eoque privaretur ; Sed Deus nullius indigus, nullo extrinseco bono perfectus est, cum sibi sit sufficientissimus omni carens defectu.

Manet ergo. Deum esse propter seipsum.

Si hoc ; ergo omnes alii fines, omnia bona in id, quod propter seipsum est, resolvuntur.

Cum nullus appetitus satiari & quiescere possit, nisi in ultimo fine, qui est Deus, finis sui ipsius.

Queritur Tertiò. Quantus sit DEUS ?

Per quaest.
quantum.

R. Quod sit magnus sine numero & mensura.

Est magnus sine numero & mensura, quia magnitudinis & extensionis suæ non habet terminos.

Ergo.

Ergo infinitus	<div> <div> Duratione, Potentiâ, Sapientiâ, Voluntate, Virtute, Veritate, Gloriâ, Unitate, Magnitudine, </div> </div>	Quia	<div> <div> Æternus. Omnipotens. Omniscius. Quæcunque vult facit in Cœlo & in Terra. Virtus summa. Veritas æterna. Gloria sui ipsius. Unicum & summum bonum. Magnitudinis suæ non habet terminos, omnia continens à nullo contentus. </div> </div>
----------------	---	------	--

Et sic de cæteris perfectionibus divinis idem judicium esto.

Queritur Quarto. Quomodo DEUS sit B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

R. Quod DEUS sit	B.	Ratione	Diffusionis & communicationis bonitatis suæ tum ad intra, tum ad extra, omnibus rebus.
	M.		Extensionis magnitudinis suæ in omnia.
	D.		Durationis suæ, qua facit, ut omnia sint & durent, & in suo esse conserventur meliori modo, quo sunt & esse possunt.
	P.		Infinitudinis essentialis suæ, cui omnia subsunt & obediunt.
	S.		Miræ ordinis providentiæ, qua omnia in numero, pondere & mensura condidit, omnia cognoscit, videt, conservat.
	Vo.		Voluntatis absolutæ, quæ est sua ipsius essentia, qua suum & esse, posse, velle, & operari idem sunt, licet nonnulla, extra se necessario, quædam liberè & contingenter cognoscat.
	Vi.		Immensæ suæ activitatis & efficacis, quæ omnia esse, posse, vivere, velle, operari facit.
	Ve.		Idealis sui intellectus, quo omnia, ut sunt, intuetur, sine ulla obsectorum ad intellectum divinum difformitate aut falsitate.
	G.		Beatitudinis suæ, qua seipso solus fruitur, in seipso, tanquam in sempiterna bonitatis suæ abyssu, requiescens.

Hæc verò omnia modo in præcedentibus solito demonstrari & per Analytico-Syntheticum ampliari poterunt.

*Queritur Quinto. Qualis sit DEUS
vel utrum DEO qualitas conveniat?*

R. Quod Deo qualitas convenire non possit, & sic argumentor.

Si Deo qualitas conveniret, sequeretur primò, Deo aliquid, quo essentia e-

jus caret, accedere, adeoque accidentibus subjiceretur.

Secundò. Sequeretur, quod in Deo contrarietas intrinseca reperiatur.

Tertiò. Quod attributa essentialia Dei non idem essent, cum ipsa essentia.

Quartò. Quod Deus in compositionem partium veniat; Unde sic arguo.

Si Deus in compositionem partium veniret, illa compositio esset, vel haberet se, ut compositum ex	<div> <div> Materia & forma. Genere & differentia. Totum ex partibus. Potentia & actu. Ut genus ex speciebus. Ut species ex individuis. Ut causa ex effectibus. Ut subjectum ex accidentibus. Ut ens ex omnibus constitutum. </div> </div>	Sed hæc omnia sunt absurda & impossibilia.	Ergo Δ in compositionem partium non venit; uti supra demonstratum fuit.

Hoc

Hoc idem ostendi potest ex novem prædicamentis accidentalibus; Sequeretur enim: DEUM esse quantum, esse figuratum, dicere respectum ad aliquid sibi non identificatum; agere & pati, in loco esse, certo situi & tempori subjici, &c. quæ absurda sunt: Ergo.

Est ergo minimè dicendus qualis in rigore physico; sed ipsa attributa DEI: B. M. D. P. S. &c. sunt ipsa DEI essentia, substantialiter identificata cum illa.

Quæritur Sextò. An DEUS sit alicubi & an verè in loco, & an locatio ipsi conveniat?

Hujus quæstionis resolvendæ modum vi-

de in sequentibus suo loco. Uti & Quæstionem Septimam de Quando.

Quæritur. De quo vel ex quo DEUS sit?

Hanc quæstionem resolves per 6. hujus propos. Utrum DEUS in compositionem partium veniat.

Possunt & hæ quæstiones innumeris aliis modis urgeri, quos ex ipsa rota Erematico circulo adscriptos facilè addices; Quare hic tantum eos indigitasse sufficiat.

CAPUT IX.

De applicatione dictorum ad principia respectiva.

His positis, jam quomoddò divinam essentiam per enneadem principiorum respectivorum investigare valeas, aperiendum restat. Hoc itaque pacto procedendum est.

Applicentur Circuli extimi primæ quæstioni, Utrum: secundo circulo subjectum DEUS. Deinde pone in tertio circulo primum principium, quæ est differentia; in quinto circulo primam distinctionem, quæ est rationis, & deinde formabis talem quæ-

stionem: Utrum DEUS sit infinitè bonus, magnus, durans, potens, sapiens &c. differat, concordet, contrariet, principiet, mediet, finiat &c. quoad primum, utrum attributa DEI differant inter se ratione, five quod idem est, utrum hæc principia essentialiter in DEO distinguantur distinctione rationis, vel modali, vel formali, an reali, & sic de cæteris; Solutionem præstabit propositionis factæ, Circulus 9. distinctionum; sic itaque argumentaberis.

Quæstio I. Utrum inter attributa detur distinctio rationis puræ sive ratiocinantis.

R. Affirmativè cum plerisque Scholasticis, & sic argumentor.

Ubicunque causantur plura entia rationis inter subjectum & prædicatum, ibi est distinctio rationis se- cundum nos, inter propositionis identi- cas.	Sed in DEO cau- santur plura entia rationis puræ in- ter subjectum & prædicatum, id est inter has pro- positiones identi- cas:	}	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	}	Eft	}	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	}	Ergo inter illas datur distinctio rationis inter subjectum & prædicatum, sem- per intelligendo se- cundum nostrum concipiendi mo- dum.

Quæstio

Quæstio II. Utrum divina attributa distinguantur inter se ratione ratiocinata, seu virtuali?

R. Affirmativè.

Omnis distinctio rationis cum fundamento in re est distinctio rationis ratiocinatæ, five virtualis.	{	Bonitas DEI est Bonitas magna.	{	Inter hosce terminos est distinctio rationis cum fundamento in re.	{	Ergo inter illas datur distinctio rationis ratiocinatæ, five virtualis.
		Magnitudo est magnitudo æterna.				
		Æternitas est æternitas potens.				
		Potentia est potentia sapiens.				
		Sapientia est sapientia volens.				
		Voluntas est voluntas virtuosa.				
		Virtus est virtus vera.				
	{	Veritas est veritas gloriosa.	{		{	
		Gloria est gloria & gaudium absolutum.				

Hanc virtualem distinctionem nonnulli Scholastici formalem quoque appellant, uti ex sequenti discursu patet.

Quæstio III. Utrum attributa modaliter distinguantur, an formaliter?

R. Non datur in Deo modalis, sed formalis distinctio.

Prius ita ostenditur.

Modalis distinctio tunc est, quando unum alteri additum non mutat rationem constituti.

Sed talis in Deo non datur distinctio.

Ergo non per modos, sed per formales rationes attributa inter se distinguuntur. Quod ita ostendo.

Ubi- cun- que sunt plures formali- tates ibi datur disting- tio for- malis.	{	B. & M.	{	Dantur plures formali- tates. Ergo inter attri- buta divina datur disting- tio forma- lis.	{	Ratio: quia △ Non	{	A magnitudine, sed à boni- tate bonus est.	{	Forma- liter.
		M. & Æt.						A magnitudine, sed ab æ- ternitate æternus est.		
		Æt. & P.						Ab æternitate, sed à poten- tia potens est.		
		P. & S.						A potentia, sed à sapientia sapiens est.		
		S. & Vo.						A sapientia, sed à volunta- te volens est.		
		Vo. & Vi.						A voluntate, sed à virtute virtuosus est.		
		Vi. & Ve.						A virtute, sed à veritate ve- rus est.		
		Ve. & G.						A veritate, sed à gloria glo- riosus est.		
		Just. & Mis.						A justitia, sed à misericor- dia misericors est.		
		Intell. & Vol.						A voluntate generans, nec ab intellectu amans est. Sed intellectu generat, & voluntate spirat amo- rem.		

Quæstio IV. Utrum in DEO detur realis distinctio?

R. Affirmativè.

Ubi-
cun-
que sunt tres ratæ res & incom-
municabiles, ibi datur distinctio realis.

Sed in Deo sunt tres res ratæ & incom-
municabiles: Pater, Filius & Spiritus
Sanctus. Ergo.

Atque prædictæ distinctiones Deo pro-
priè congruunt, non item reliquæ, quia
solis creaturis. Sed hæc fusiùs in sequenti-
bus deducuntur.

M m

Quæst. V.

Quest. V. Utrum in DEO detur differentia & concordantia?

R. Affirmativè; & per inductionem probatur.

Distinguuntur, five differunt latè sum- pta verè inter se	{	Petrus	Et	{	Paulus.	Concordant verò, In	{	Homine.
		Homo			Leo.			Animali.
		Leo			Arbor.			Corpore animato.
		Arbor			Lapis.			Corpore.
		Coelum			Angelus.			Substantia.
		Substantia			DEUS.			Ente.

Ergo in DEO datur differentia & concordantia intrinseca, semper intelligendo differentiam pro distinctione virtuali, aut formali.

Aliter.

Differunt inter se	{	Ens & infinitas.	Concor- dant, In	{	DEO intrinsecè.
		Ens & finitudo.			Substantia.
		Substantia & Spiritualitas.			Angelo & Anima.
		Substantia & corporeitas.			Coelo, primo corpore naturæ.
		Elementa 4.			Elementis seu mixtis.
		Arbor, Leo.			Corpore animato.
		Leo & Petrus.			Natura sensitiva.
		Angelus & Homo.			Intellectuali.
		Homo & DEUS.			Christo, qui est omnia in omni- bus.

His positis, sic argumentor.

Ubi- cun- que da- tur	{	B.	Et	{	M.	Ibi secundum nostrum conciendi modum da- tur differen- tia. Sed in DEO datur. Ergo.	Iterum. Ubi- cun- que da- tur in- finita	{	B.	Et	{	M.	Ibi da- tur con- cordan- tia. Sed in Deo da- tur B. & M.	Quia con- cordant in essen- tia divi- na, cum qua iden- tifican- tur.
		M.			D.				M.			D.		
		D.			P.				D.			P.		
		P.			S.				P.			S.		
		S.			Vo.				S.			Vo.		
		Vo.			Vi.				Vo.			Vi.		
		Vi.			Ve.				Vi.			Ve.		
		Ve.			G.				Ve.			G.		

Conveniunt & hæ prædicationes etiam rebus creatis, quare per novem subjecta deduci possunt.

Variae quoque Differentiæ & Concordantiæ rationes inveniri poterunt in Loculamento Differentiæ & Concordantiæ; ut, num in DEO differentia sit, vel generis in species; speciei in individua; totius in partes; causæ in effectus &c. de quibus citata loculamenta consule. Si numerica, si specifica, si generica, si se totis subjectiva aut objectiva. Et Respondetur per negationem; Quia si numerica differentia daretur in divinis, divina essentia esset una & multa, & personarum multiplicitas in una essentia consequenter assereretur; quod est absurdum. Neque specifica aut generica differentia datur in DEO; quia poneretur in

prædicamento tanquam species aut genus subalternum, & sic de cæteris arguendo, de quibus in primo Libro, Capite de differentia & concordantia amplè dictum fuit.

Questio VI. An in DEO detur contrarietas intrinseca?

Respond. Negativè.

Omnis contrarietas consideratur vel in qualitate, vel virtute, vel in relatione vel similibus hisce;

Sed nihil horum in Deo admitti debet, Ergo.

Minor probatur inductione.

Si DEUS

Si DEUS intrinsecè & physicè involveret contrarietatem; ergo in Deo successivè esset

{	Bonum & malum.	}
{	Magnum & parvum.	}
{	Æternum & temporale.	}
{	Potentia & impotentia.	}
{	Scientia & ignorantia.	}
{	Voluntas & noluntas.	}
{	Virtus & defectus.	}
{	Veritas & falsitas.	}
{	Gloria & ignominia.	}

Sed hæc omnia absurda sunt.
Quia DEUS ex accidentibus qualitatibusque constitueretur, quod est impossibile.
Ergo.

Potest tamen dici improprie contrariari malo extrinsecè, quia dicitur odisse malum, & amare bonum. Quare contrarietas proprie creatis rebus competit, & iis, quæ accidentibus subsunt; complicat tamen DEUS intra se, ob infinitam suam essendi rationem, contradictoria; uti paulò post apparebit.

Questio VII. An DEUS sit primum principium rerum.

R. Affirmativè hoc syllogismo.

Omne quod est primum principium, illud est causa causarum.

Sed DEUS est primum principium rerum, ergo causa causarum.

Minorem probo inductione per novem principia substantialia.

Minoris probatio.

Illud est primum principium rerum à qua omnia participativè sunt.

{	B.	}
{	M.	}
{	D.	}
{	P.	}
{	S.	}
{	Vo.	}
{	Vi.	}
{	Ve.	}
{	G.	}

Sed DEUS est talis causa.
Ergo.

Majoris probatio.

{	B.	}
{	M.	}
{	D.	}
{	P.	}
{	S.	}
{	Vo.	}
{	Vi.	}
{	Ve.	}
{	G.	}

Id est consequenter causa rerum & causa causarum.

Sed quod est primum rerum omnium principium, est infinitè

{	B.	}
{	M.	}
{	D.	}
{	P.	}
{	S.	}
{	Vo.	}
{	Vi.	}
{	Ve.	}
{	G.	}

Uti in præcedentibus demonstratum est.

Ergo quod est primum rerum principium, id est causa rerum, & causa causarum;

Quæ omnia aliter sequenti modo ostendi possunt; Sic ergo argumentor:

DEUS est unum essentialiter & absolute, ergo principium primum est omnium.

Si non: ergo ab uno essentiali est absolute nihil est; quod impossibile est; cum unitas sit principium numerationis; ergo unum & principium primum est.

Si DEUS est principium omnium, ergo omnia ab ipso.

Si enim non omnia essent à principio, id vel nihil esset, vel otiosum esset; quod pariter est impossibile; sicuti igitur unitas est principium omnis numerationis, ita & ordinis; & uti ab hoc omnia ortum habent, ita ab unitate numerari incipiunt.

Si itaque est principium numerationis & ordinis, ergo & principium productionis; ab eo enim omnia producta sunt.

Si principium productionis, ergo & constitutionis; unum enim illud, quod in entibus reperitur essentialiter, & quod ea in esse suo constituit, aliundè non est, nisi à principio productionis, quo omnia constituuntur.

Si itaque principium constitutionis est, ergo & principium essentialitatis, cum omnis essentia ab uno per unitatem suam prodierit.

Si principium essentialitatis, ergo & principium à quo omnia.

M m 2

Ergo

Ergo & ideale principium, ut ita dicam, quo omnia sunt.

Ergo & exemplare, cum omne ideatum, uti ab una idea profluxit, ita & ejusdem particeps sit.

Si hoc, ergo & principium conservationis; quia omnia entia tam diu conservantur, quamdiu una sunt; qua unitate ab eis ablata in nihilum ruunt.

Si principium conservationis est, ergo & finitionis & perfectionis; à plenitudine enim ejus omnia accipiunt, omnia perficiuntur; Ergo principium, medium & finis omnium; principium namque & bonum idem sunt; bonum autem omnibus entibus est propositum.

Est itaque DEUS principium à quo omnia; principium seu medium, circa quod omnia versantur, & principium finale in quod omnia resolvuntur.

Quest. VIII. An DEUS medium sit?

Respond. affirmativè.

Nota primò, Medium sub triplici ratione considerari posse; vel ut est medium centri; vel uti est medium conjunctionis; vel denique uti est medium mensurationis & extremitatum. Omnibus his modis DEUM medium dici posse, & primò quidem, DEUM esse medium centri, ita ostendo.

Centrum universale rerum est, ad quod omnia tendunt;

DEUS est centrum universale rerum.

Ergo ad eum omnia tendunt.

Si omnia ad eum tendunt, ergo circulus intellectualis est omnia continens; ergo & centrum; quod ita demonstro.

Si non, Ergo circulus sine centro, & centrum sine sphæra concipi possent. Sed hoc est impossibile; Ergo hoc ipso, quod DEUS centrum est, & circulus est; est enim de essentia circuli centrum, & de centri essentia circulus.

Si ergo est circulus omnia continens, ergo circulus est infinitus.

Si hoc, ergo centrum & semidiameter & circumferentia & Sphæra idem sunt; quod ita demonstro.

Si non idem sunt, vel centrum, semidiameter & circumferentia erunt finitæ, vel infinitæ; Si hoc, habemus, quod quærimus: Si illud, jam Sphæra constat ex centro, semidiametro & circumferentia finita; Ergo DEUS est finitus & infinitus, quæ omnia absurda sunt & impossibila.

Sunt ergo in Sphæra divina centrum & semidiameter, & circumferentia idem

prorsus & essentialiter; quod demonstrare oportebat.

Si idem sunt, ergo DEUS circulus est, cujus centrum ubique, circumferentia nusquam.

Ergo centrum semidiameter, circumferentia in sphæra infinita coincidunt.

Si coincidunt, Ergo idem erit principium, medium & finis omnium.

Si hoc: ergo maximum absolutum & infinitum esse necesse est.

Si maximum absolutum, ergo longitudo, latitudo, & profunditas unum quid erit simplicissimum & indivisibile maximum.

Ergo uti centrum præcedit omnem longitudinem, latitudinem & profunditatem, ita omnia in eodem confluent & terminantur.

Si omnia in id confluent & terminantur; ergo iterum medium & finis est omnium. Deus ergo est medium centri, quod demonstrare oportebat.

Si est Centrum, medium & finis omnium, ergo actus simplicissimus omnium.

Si hoc, ergo omnis existentia actualis in tantum existit, in quantum in infinitæ sphære centro actu est.

Ergo esse ejus, uti est esse quodlibet, ita est & esse omne id quod est; Esse autem Dei, sive aseititas Dei se habet per modum centri, ex qua uti omnes perfectiones simpliciter simplices, omnia attributa emanant, ita & infinita sunt.

Aliter per Artis Analogica principia.

Sicuti Sphæra materialis maxima est & ultima perfectio figurarum omnium, qua major dari non potest; ita Sphæra divina, maxima, & perfectionum omnium perfectissima. Aded omne imperfectum ipsi est perfectissimum; ergo in ea circuitus est rectitudo, & compositio simplicitas; & diversitas est identitas; & alteritas, unitas; & magnitudo bonitas, & bonitas æternitas; & æternitas potentia, & potentia sapientia; & intellectus voluntas; virtus, veritas, gloria est; Quomodo enim aliquid ibi esse posset imperfectionis? ubi imperfectio omnis est infinita perfectio, & possibilitas est omnis actus?

Ergo totius universi, omniumque in eo existentium unica & simplicissima & adæquatissima mensura, utpote in quo totum non est majus parte, sicuti sphæra non est major lineâ infinitâ; est ergo unica simplicissima & immobilis ratio totius universi.

Dixi immobilis, quia omnium motuum finis

finis est, in quo omnis motus, ut in centro quiescit; ergo per Synthesin.

Quia in eo veluti centro omnia quiescunt, ergo est quies maxima, in qua omnis motus quies est, & quia quies maxima.

Ergo omnium motuum mensura est; Et quia hoc, idè omnium circumferentiarum maxima est rectitudo, & maxima præsentia ejus, quæ æternitas ejus est, omnium temporum ævorumque complexus; ergo in

ipso omnes motus naturales ut in fine quiescunt, & omnis potentia in ipso, ut in actu infinito perficitur. Et hoc, quia ipsa est entitas omnis esse, & omnis motus ad esse; ergo ipsa est quies motus, quia est finis omnis motus, scilicet forma & actus essendi. Entia ergo omnia ad eum tendunt; ergo centrum, medium & finis omnium est; quod erat demonstrandum.

DEUS est Medium Conjunctionis. Ita ex Lulliana methodo ostenditur.

Quia omne	{	Bonificans mediante bonificatione bonificat bonificabile.	}	Sed hæc omnia in DEO sunt. Ergo inter efficientem causam & passivam actio semper medium est. Sed hoc est medium conjunctionis; Ergo DEUS medium conjunctionis est.
		Magnum mediante magnificatione magnificat magnificabile.		
		Durarefactivum mediante durarefactione durare facit durificabile.		
		Potentificativum mediante potentificatione potentificat potentificabile.		
		Et sic de cæteris.		

Non tamen est medium mensurationis aut extremorum physicè loquendo, quia id tantum in rebus quantitati subjectis, aliisque entibus corporeis extra DEUM repe-

ritur; In quantum tamen est ratio rationum, qua omnia numeris suis perficit, pondere definit, mensura determinat, medium mensurationis dici potest.

MODUS IX.

Quod DEUS non sit medium Mensurationis aut extremitatum, ita ostenditur per novem principia substantialia.

Si DEO competeret medium mensurationis & extremorum, ejus	{	B ^{as.}	}	Necessariò esset finita & terminata.	{	Quia omnia divina attributa sub mensuram caderent, & terminos suæ perfectionis haberent; quod dici non potest	}	Ergo.
		M.						
		D.						
		P.						
		S.						
		Vo.						
		Vi.						
		Ve.						
		G.						

Quæst. X. An DEUS sit finis ultimus rerum.

Respond. Affirmativè; & probatur per novem prædicata.

	Concreta.				Abstracta.		Concreta.						
Illud in quod omnia	{	B ^{a.}	Resolvuntur & quod omnia appetunt	{	Est ultimus finis rerum.	{	Sed in divinam	{	B ^{tem.}	Omnia	{	B ^{a.}	Resolvuntur. Ergo.
		M.							M.				
		D.							D.				
		P.							P.				
		S.							S.				
		Vo.							Vo.				
		Vi.							Vi.				
		Ve.							Ve.				
		G.							G.				

Quæcunque paulò ante de Medio adduximus argumenta, & huic de fine ultimo rerum quæstioni adaptari possunt, ut proinde superfluum sit, illa hic repetere.

Quest. XI. An in DEO sit Majoritas.

R. Affirmativè. Per novem prædicata.
Ubi est summum B. M. D. P. S. Vo. Vi.
Ve. G. ibi est majoritas.
In Deo est summum Bonum &c.
Ergo in Deo datur Majoritas.

Quod & in DEO detur Minoritas, ita probatur. Ex Card. Cusano, l. de docta ignorantia.

Ubi est infinitum B. M. D. P. S. Vo.

Vi. Ve. G. ibi maximum & minimum coincidunt.

Sed in Deo est infinitum Bonum &c.

Ergo maximum & minimum in Deo coincidunt. Ergo in Deo datur Majoritas & Minoritas.

Major patet. In quolibet puncto DEUS totus est, & quibuscumque minutis; utpote cujus centrum ubique, circumferentia nusquam.

Si verò minoritas dicitur aut sumitur pro defectu, aut negatione Majoritatis, hoc pacto Deo competere non potest.

Quod tandem in DEO detur Aequalitas, ita probatur.

Tunc est summa æqualitas, quando	B.	Et	M.	Inter se identificantur & convertuntur	Sed in DEO	B.	Et	M.	Identificantur & convertuntur. Ergo in DEO est summa æqualitas.
	M.		D.			M.		D.	
	D.		P.			D.		P.	
	P.		S.			P.		S.	
	S.		Vo.			S.		Vo.	
	Vo.		Vi.			Vo.		Vi.	
	Vi.		Ve.			Vi.		Ve.	
	Ve.		G.			Ve.		G.	

Majoritatem & Minoritatem & Aequalitatem in DEO aliter demonstrare.

Cum itaque in præcedentibus demonstratum sit, in Sphæra divina infinita, centrum, diametrum & circumferentiam esse prorsus idem, ita ut centrum nec circulo minus sit, nec circulus centro major, neque diameter aut centro aut circulo major aut minor sit; sed sit prorsus una infinita æqualitas. Quod hoc pacto demonstro.

Ubicunque Maximum & Minimum in uno & eodem subjecto coincidunt, ibi datur consequenter infinita æqualitas.

In Deo hoc fieri paulò ante, de centro, diametro, circumferentia infinitæ Sphæræ ostendimus. Ergo.

Major patet. Quia in infinita essentia omnis contradictionum ratio ita absorbetur, ut supponendo DEUM Sphæram infinitam, in ea

Diversitas fit identitas.

Non esse fit esse.

Possibilitas ipsum fit actuale esse.

Centrum fit linea.

Linea, diameter.

Diameter circumferentia.

Maximum minimum.

Minimum maximum fit.

Unde patet, in infiniti Entis abyssu, contradictoria prorsus absorberi, neque oppo-

sitionem dari ullam physicam aut metaphysicam, aut moralem, quia summam argueret imperfectionem.

Concludo Ergo. In Deo maximum cum minimo, minimum cum maximo coincidere.

Ergo totum maximum est intra omne simplex & indivisibile, quia centrum est.

Ergo extra omne ambiens circumferentia est, quia diameter infinita est.

Et principium quidem omnium, quia centrum; finis omnium, quia circumferentia; medium omnium, quia diameter.

Causa efficiens est, quia centrum essendi omnium. Idealis causa, quia à suo esse, veluti linea à centro, omne esse profluit. Finalis, quia circumferentia omnia includens, ipsa à nulla contenta & clausa.

Ergo est summa essendi bonitas, quia centrum; diffusiva sui, quia diameter; conservativa omnium, quia circumferentia sua continet omnia.

In ipso enim, ex ipso, & per ipsum sunt omnia, quia circulus, diameter & centrum est.

Non quantitativum, sed intellectuale, maximum, simplicissimum; mensura omnis circulationis extra se.

Quæ

Quæ est de potentia in actum, & de actu redeundo in potentiam, mensura compositionis è principiis ad individua, & resolutionis principiorum ad individua; nec non formarum perfectarum circulariumque operationum, & motuum euntium & redeuntium, quorum unitas in perpetua quadam pericyclofi consistit.

C O N S E C T A R I U M.

Hinc patet, quomodo Attributa Dei essentialia, sicuti & novem Artis nostræ principia, Circulari quadam & convertibili ratione de se invicem prædicentur, ita ut summa Bonitas sit summa Magnitudo, & summa magnitudo summa bonitas.

Magnitudo sit Æternitas.	Et universali Combinationis methodo.	B.	Sit M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
Æternitas Potentia.		M.	
Potentia Sapiaentia.		D.	
Intellectus Voluntas.		P.	
Voluntas Virtus.		S.	
Virtus Veritas.		Vo.	
Veritas Justitia.		Vi.	
		Ve.	
		G.	

C A P U T X.

Quæstiones de Immensitate & Infinitate D E I.

Quæstio I. An D E U S per immensitatem suam sit ubique?

QU M D E U S à nonnullis ob immensitatem suam dicatur nullibi esse & ubique, id explicandum est, per analyfin: ergo sic argumentor. Constat hæcse particulas: Ubique, Alicubi, nullibi, ad locum pertinere; omne verò locatum vel corpus est, vel in corpore. Sed D E U S, neque corpus est, neque in corpore; Ergo erit incorporeus. Si incorporeus, ergo locari non potest. Si locari nequit, ergo nullus eum locus capit. Si nullus eum locus capit, ergo est ubique. Si verò non est ubique, ergo nullibi erit. Si nullibi, ergo non erit alicubi. Sed ex præcedentibus est ubique, quia est immensus, ergo. Sed immensus esse non potest, quin sit incorporeus. Incorporeus esse non potest, quin sit immaterialis. Si immaterialis, non impeditur materiâ. Si non impeditur, ergo penetrat omnia. Si penetrat omnia, ergo & permeat omnia.

Si permeat omnia, ergo in nullo habet resistantiam.

Si nullam habet in ullo resistantiam, ergo in omnibus est; Ergo ubique, quod erat demonstrandum.

D E U S itaque hoc ipso, quod incorporeus & immaterialis est, nullam à corporibus patitur resistantiam; atque adeò verissimum est, eum esse ubique ipso sui esse, ipsa sua potentia, ipsa sua operatione, & omnia tum efficere potuisse, tum effecisse, quæcunque in terris & universis elementis, & supra Cœlos sunt, visibilia & invisibilia omnia vivificare, in omnibus omnia operari.

Est ergo nullibi, quia nullibi est affixus; nullibi affixus, quia nullibi locatus, sed per omnia means; ab omnibus est segregatus, & ab omnibus sejunctus in suæ dignitatis & supereminentiæ abyfso, sese à nostris sensibus, à nostris etiam cogitationibus in altum rapit.

Quæstio II. An D E U S sit Infinitus?

Respond. Affirmativè; Et probatur per Synthefin & Analyfin.

D E U S est infinitus per essentiam, quia est infinitus in suis attributis.

Et quia est infinitus in suis attributis;

Ergo

Ergo DEUS est infinitus	{ Magnitudine, Duratione, Potentia, Sapientia, Voluntate, Virtute, Veritate, Gloria,	Cūm	{ Sit ubique. Sit æternus. Sit omnipotens. Sit omniscius. Nihil ei resistere possit. In omnibus operetur omnia. Sit lex immutabilis & ratio rationum. Sit in seipso, per seipsum absolutè beatus.

Confirmatio.

Illud quod	{ A se & per se existit & subsistit à quolibet alio indepen- denter. Includit in se omne esse secundum omnes gradus possi- biles illimitato essendi modo. Continet in se omnem essendi plenitudinem. Continet omnia à nullo contentus. Circumscribit omnia à nullo circumscriptum. Quo majus quid humana mens excogitare non potest. Independens ab omni alio, & non habet unde limitetur. Non est receptum in alio, sed cujus esse est sua sub- stantia. Est extra & supra omne genus, nullo genere clausum & limitatum. Dat esse omnibus locatis, in omni loco esse necesse est, & consequenter.	Infinitum & im- mensum est	DEUS est talis. Ergo.

Per Compositionem seu Synthesin.

Quia dat esse omnibus locatis.
Ergo in omni loco est.
Et quia in omni loco est, non est recep-
tus in alio.
Et quia non est receptus in alio, est in-
dependens.
Et quia est independens ab omni alio,
ergo illimitatus.
Et quia illimitatus, ergo absolutè ma-
ximus.
Et quia maximus, ergo circumscribit
omnia.
Et quia circumscribit omnia, omnia con-
tinet à nullo contentus.
Et quia continet omnia, omnem quoque
in se continet essendi plenitudinem,
includens in se omne esse secundum
omnes gradus possibiles. Ergo im-
mensus & infinitus.

Aliter per Analogiam.

Sicuti se habet virtus activa DEI ad effe-
ctus, quos potest, ita esse ad suam ma-
gnitudinem.
Sed virtus Dei activa est infinita.
Ergo & esse suum.

Sicuti se habet creatio rerum ad esse ex
nihilò, ita conservatio ad esse rerum,
ne abeant ad nihilum.
Sed creatio ex nihilo arguit infinitam po-
tentiam.
Ergo & conservatio eandem.

Sicuti se habet immensitas ad ubi, ita infi-
nitas ad esse DEI.

Sed de ratione immensitatis est, esse for-
maliter ibi, ubicunque aliud quidpiam
esse potest, & de ratione infinitatis est
continere in se omne esse purum mo-
do eminentiali cum excessu incompa-
rabili.

Ergo infinitas & immensitas nihil aliud
est, quàm simplicissima & eminentis-
sima omnis entitatis & perfectionis
complexio.

ANALYSES

*De Immutabilitate DEI, in qua funda-
tur æternitas.*

1. Ubicunque non est trans-
mutatio nec vicissitudi-
nis obumbratio, ibi est
perfecta immutabilitas.	In DEO hæc
dantur.
Ergo.
2. Ubicunque non est transi-
tus de non esse ad esse,
vel ab esse ad non esse,
ibi est immutabilitas.	

ANALYSIS.

Ubi est immutabilitas, ibi nullus est
motus.
Ubi nullus est motus, ibi non est actus
entis in potentia.
Ubi non est actus entis in potentia, ibi
non est mutatio.

Ubi

Ubi nulla est mutatio, ibi nulla est alteratio.
 Ubi nulla est alteratio, ibi nulla est debilitas.
 Ubi nulla est debilitas, ibi summa integritas, & quoad essentiam, potentiam, & actionem.
 Ubi talis integritas, ibi nulla indigentia.
 Ubi nulla indigentia, ibi sufficientia summa.
 Ubi summa sufficientia, ibi etiam felicitas & beatitudo.
 Ubi summa felicitas, ibi perfecta vitæ possessio.
 Ubi perfecta vitæ possessio, ibi summa quoque Sapientia.
 Si hæc ei non desunt, ergo nulla ei potentia defuit, aut deerit unquam, aut ulla actio; Ergo æternè & fuit & est, & erit omnia.
 Ergo immutabilis.
 Ergo impossibile est transire de esse ad non esse, aut de non esse ad esse.
 Ergo essentialiter determinatur, ut semper & necessariò sit, & immutabiliter persistat eodem semper modo in se intrinsecè.
 Ergo vita fruetur invariabiliter & uniformiter semper permanente.
 Ergo solus habet immortalitatem atque imutabilitatem, atque in ea fundatam æternitatem.

Q U Æ S T I O .

De Incomprehensibilitate & Ineffabilitate D E I .

Queritur. An D E U S sit incomprehensibilis & ineffabilis respectu Creaturæ.

Respond. Quod ita. Et sic Analyticè argumentor.

D E U S ut in se est, à nullo intellectu creato possibili comprehendere potest; Ergo neque nominari; ergo ineffabilis.
 Ineffabilis est, quia nullæ voces, nulla nomina sufficiunt ad ejus essentiam cognoscendam aut explicandam.
 Nullæ verò voces & nomina sufficiunt ad ejus explicandam essentiam, quia voces & nomina sunt ex intentione imponentis.
 Et quia sunt ex impositione hominum, vel etiam ipsius D E I, sunt finitæ.
 Et quia finitæ sunt, non adæquabunt cognoscibilitatem D E I infinitam.
 Et quia non adæquant cognoscibilitatem D E I, necessariò erunt tantum similitudinariæ.

Et quia similitudinariæ tantum, erunt necessariò imperfectæ.

Et quia imperfectæ, impossibile est, ut sint repræsentativæ omnium, quæ in D E O sunt, tùm propter infinitam distantiam objectorum creatorum, tum cognoscibilitatis eorum à D E O.

Est ergo D E U S uti incomprehensibilis, ita ineffabilis, & non nisi per similitudinum & metaphorarum umbras comprehenditur; quæ tamen magnam in se involvunt imperfectionem, etiam præscindendo ab omni imperfectione secundum rectum; uti sunt attributa: Omniscius, Omnipotens, ens à se; quæ cum infinitatem involvant, utique à creato & finito intellectu, ut in se sunt, comprehendere non possunt; sicuti enim sese habet cognoscibile infinitum ad intellectum humanum finitum, ita visibile infinitum ad visionem Dei, ab intellectu creato. Unde sic arguo.

Omne quod est incapax & impotens ad videndum D E U M immediatè, id D E U M quoque nec explicare, neque explicando comprehendere potest.

Sed humanus intellectus est incapax & impotens naturaliter ad Visionem D E I immediatam. Ergo.

Neque supernaturaliter; quia comprehensivè D E U M intueretur; quod est impossibile.

Q U Æ S T I O N E S .

De Cognitione D E I .

An & quid sit Veritas D E I .

Loquimur hîc de objectiva D E I Veritate, non de formali conceptu ipsius, quæ ad scientiam pertinet.

Unde sic argumentor.

Ubi est ratio rationum } objectiva. Ubique est perfecta adæquatio idearum cum idea. Ubique est lex æterna & immutabilis cognoscibilitatis D E I . Ubique est Opifex infallibilis, summa certitudine operans }	Ibi est prima & absoluta veritas objectiva. In D E O tales sunt. Ergo.
---	--

Per Resolutionem ita procedo.

Veritas certissima est, ergo falli non potest.

Falli non potest, quia est immutabilis.

N n

Immu-

Immutabilis est, quia est ipsa DEI sapientia & bonitas, quarum illa falli uti non potest, ita hæc fallere non vult.

Ergo omne ens à DEO cognoscibile est verum.

Verum est, quia ideatum adæquatur ideæ suæ.

Adæquatur ideæ suæ, quia est perfecta conformitas entis cognoscibilis cum mente divina.

Est perfecta conformitas, quia DEUS omnia videt, ut in se sunt; ergo vera.

Sed & intellectus humanus, cognoscendo omnia, ut in se sunt; conformis fit ideali conceptui, cui omnia inexi-

stunt, ergo omnia cognoscit, prout vera sunt.

Est ergo veritas objectiva cujuscunque Entis creati intelligibilitas ejus non qualiscunque, sed respectu mentis divinæ; ita ut veritas hæc nil aliud sit, quam conformitas rei cum prima sua regula, quæ est idea divina, cui planè adæquatur & commensuratur, essentiâ suâ perfectè exprimens, prout in mente divina virtualiter formata erat & concepta; quia omnis res creata ita est in se, uti expressa est in mente divina.

Atque ab hac primæva veritate ens quodlibet creatum habet, quod sit intelligibile ab intellectu creato.

SECTIO II.

Praxis per Tabulam Combinatoriam Universalem, suprâ Lib. I. pag. 14. positam.

CAPUT I.

Fabrica & Utilitas Tabulæ Combinatoricæ.

Abula hæc continet novem Abacos, qui correspondent novem principiis essentialibus, cujuscumodi sunt:

^{1.} Bonitas. ^{2.} Magnitudo. ^{3.} Duratio. ^{4.} Potestas. ^{5.} Sapientia sive Intellectus. ^{6.} Voluntas. ^{7.} Virtus. ^{8.} Veritas. ^{9.} Gloria.

Et ne semper integra nomina, cum magno legentium tædio, ponere cogeremur; Combinationem dictorum novem principiorum tantum per initiales literas indigitavimus; ita quidem, ut ubicunque B. ponitur, ibi Bonitas, Bonum, Bona, Bonificatum, Bonificare, Bonificabile, & quæcunque tandem ad bonitatem revocari possunt, prædicata propria & essentialia, uti postea declarabitur, intelligantur. Ita M. significat Magnitudinem: D. Durationem. P. Potestatem, & sic de cæteris idem judicium esto; ita ut quæcunque propria & essentialia prædicata de unoquoque principio dati possunt, ad illud revocentur.

Quoniam vero in omni propositione demonstrativa tria ponuntur: Subjectum, Medium & prædicatum; hinc in singulis Combinatoriis Abacis tres literas posuimus; quarum prior indicat subjectum, se-

cunda Medium, tertia prædicatum; uti in his literis patet: B. B. B. quarum prior significat bonum; B. vero medium quodcunque, quod ad bonitatem revocari quovis modq potest: uti est, appetibile, diffusivum sui, communicativum, quæ sunt prædicata bonitatis, & tenent locum mediorum, quæ assumi debent ad aliquid demonstrandum; tertium B. iterum indicat bonum sub alia formalitate consideratum. Ex his enim tribus literis cognitis, statim in notitiam venio totius Syllogismi, qui assumitur ad aliquid de DEO demonstrandum.

Verbi gratia. Illud bonum, quod ab omnibus est appetibile, illud est summè bonum:

Sed Deus est appetibilis &c. Ergo. Et quod in unius exempli demonstratione comprobatum est, id de omnibus aliis pariter intelligendum esse scias, trium literarum Combinationibus, ut postea amplissimè ostendetur.

Quoniam vero prædicata DEI sive attributa, uti & hæc novem principia essentialia inter se convertuntur, & unum de altero per æquiparantiam prædicari potest; hinc facile per nostram hanc Artem Combinatoriam * innumerarum quæstionum de DEO argumenta reperiuntur; uti ex hac præsentī Tabula patet; in qua singuli

singuli novem literarum Abaci 81 Combinationes exhibent, & totidem Argumentorum sedes; si verò 81, in se duxeris, habebis 6561. denuò diversa Combinationum argumenta; Si hæ Combinationes 6561 per 72 attributa sive prædicata DEO congrua (tot enim ex Authoribus collegimus) multiplicentur, habebuntur loca & argumenta Theologica 472392; quibus omnibus describendis vix centum Tomi sufficerent quantumvis magni, & si præterea per novem quæstionum circumstantias, quæ sunt, *An, Quid, ex Quo, Quantum, Quale, Cur, Quomodo, Ubi, Quando*; discutiantur singula, nascentur 4186728 diversarum Combinationum novarum, serierumque innumerarum augmenta. Hæc iterum si per novem principia relativa, quæ sunt: *Differentia, Concordantia, Contrarietas, Principium, Medium, Finis, Majoritas, Aequalitas, Minoritas* conferantur, excurret moles Combinationum ad 37690552. Quæ moles crescet, si accesserint variæ figuræ Syllogismorum, per propositiones

absolutas, conditionatas, universales, particulares, affirmativas, negativas, quæ omnia fusè demonstrata sunt, in 4. Lib. prioris Tomi, uti & in Logica Combinatoria, ad quam Lectorem remitto. Unde hoc loco tantum *κατὰ τὴν ἰσχυρίαν*, ex singulis Combinationum Abacis, nonnullas propositiones adducemus, ut Lectori uberimam demus cæterarum rerum deducendarum materiem: Ex hisce enim tabulis quisque pro libitu suo applicare poterit, quæ profectui suo magis profutura cognoscit. Et ut melius & majori cum certitudine in hoc negotio procedere possit, singulis Combinationum Abacis sua propria prædicata adjunximus: V. G. Abaco, qui intitulatur Bonitatis, inscripta reperiet prædicata illa, quæ ad bonitatem propriè pertinent; Magnitudinis verò Abaco, sua; Durationis, sua, & sic de cæteris sequentibus principiorum essentialium Abacis per Combinatoriam artem artificio singulari dispositis, idem judicium esto.

CAPUT II.

De modo inveniendi varia media, sedesque Argumentorum varias, per Tabulam Combinatoriam.

Tabulam hanc vide in Lib. IV. de Arte Combinatoria, pag. 179. & seqq.

NOtandum primò, primum essentialium principiorum, quam Bonitatem sive Bonum dicimus, habere in se complicatam divinam essentiam, ita ut omnia hujusmodi principia sint tanquam proprietates quædam, quæ à divina essentia emanant; neque enim ullum divinum attributum concipi potest, nisi prius id cogitetur esse & existere; hoc ipso autem quod cogitatur esse & existere, id necessario quoque bonum esse comprobabitur; siquidem bonum & unum, sive divina essentia, & unitas inter se convertuntur; Bonum enim est esse, & non esse, est malum; Essentia autem Dei infinita infinitè bona esse non potest, nisi sit infinitè magna, & infinitè magna esse non potest, nisi æterna, æterna esse non potest, quin omnipotens, & sic de cæteris, ut in prima parte ostendimus. Atque hæc omnia tametsi quoad DEUM, cum una & eadem Dei essentia identificentur, secundum nos tamen, conceptum involvunt explicitum; alio enim concipitur Sapientia, alio potentia &c. hoc pacto intellectus concipitur prior voluntate; hæc potentiâ, & sic de cæteris; hæc autem ordinata secundum prius, & posterius, necessariò habent ali- quod primum, ergo radicem cæterorum,

videlicet essentiam, & per se primò constitutum. Hoc autem primum ens est à se, sive increatum, sive ens per essentiam, sive irreceptum, quæ omnia eodem recidunt; & tale est, ut eo nihil prius & anterius dabile excogitari possit; hoc enim concipi nequit tanquam ab alio emanans, sed est sui ipsius esse necessarium & independens, estque non tantum negativè, sed & positivè primum, id est omnia ipso sunt posteriora, atque ex eo tanquam ex radice emanant; Aseitas enim, ut ita loquor, seu Dei sui ipsius existentia, uti primum principium & radix omnium cæterorum concipitur, ita ex ea quoque continuò profluit summa essendi necessitas, ex hac æternitas, tum infinitas seu illimitatio omnimoda, ex hac simplicitas, ex hac verò ratio purissimi actus, absque ulla potentialitate ad aliud esse; ex hæc deinde immutabilitas, impassibilitas, immortalitas, quorum opposita mutationem involvunt. Rursus ex illimitatione omnimodâ oritur infinita perfectio & pulchritudo, quæ sunt attributa bonitatis, ex qua ratio ultimi finis exurgit. Infinitas præterea quoad intelligere, constituit attributum Sapientiæ; quoad vel- le verò attributum libertatis perfectissimæ,

Nn 2

impec-

impeccabilitatis, fidelitatis, misericordiæ, iustitiæ, cæterarumque virtutum moralium, quæ subiecti imperfectionem non connotant, quarum complexum est sanctitas, ex qua ratio primæ regulæ omnium actionum moralium ac providentia, & ratio causæ primæ universalis oritur. Hoc pacto si divinæ Aseitatis attributum spectes quoad præsentiam, nascitur immensitas, omnipræsentia; si quoad durationem, nascitur æternitas; ex hisce invisibilitas, incomprehensibilitas, atque ineffabilitas, quæ omnia unitas essentialiter in se complicat.

Hinc deducitur, essentiam & existentiam DEI ita complicare bonum, ut illa sine bonitate concipi non possit; tam enim DEUS magnum bonum est in agendo, quàm in

existendo; siquidem unius essentiæ bonitas notat in essentia & existentia sua ita esse DEUM, ut ipsum existere DEI sit ipse DEUS, & tantus in existentia sua, quantus in activitate sua, secus enim differret in aliquo, quod impossibile est. Essentia itaque five existentia DEI per se, est radix omnium horum essentialium principiorum, qua sublata remanet nihil. Unde antequam Artis nostræ Tabulam generalem in praxin deducamus, prius id, à quo cætera omnia dependent, declarandum esse censui, & est ipsa DEI Aseitas, five sui ipsius existentia, præsertim cùm in omni disceptatione primum sit, ut ea de re, de qua differitur, an ipsa revera sit, quæri soleat.

CAPUT III.

Επιζεύς seu Combinatio prima.

Quest. I. An DEUS sit?

Respondetur affirmativè.

Hoc probare poteris 6561. modis; Sed ne chartam innumeris Combinationibus impleamus, id tantum per unam Columnam Abaci Primi de Bonitate, comprobare tentabimus, ut ex uno paradigmate, reliquorum Combinationem luculentiùs percipiat Lector.

Quod antequam præstemus, sciendum est, Prædicata infra unumquemque Abacorum posita, Mediorum, quæ in præmissis

assumi debent, locum obtinere; quibus si subiectum & prædicatum aptè connectas, statim resultabit Syllogismus rei demonstrativus; ita quidem, ut quemadmodum supra diximus, prima litera cujusque triadis, subiectum; secunda medium; tertia prædicatum significet. Quoniam verò medium, quo Aseitatem five existentiam DEI demonstramus, Bonitatem assumpsimus; hinc omnia quæ quovis modo ad bonitatem revocari possunt, prædicata, ad id, quod intendimus, demonstrandum assumuntur; & in hunc finem quoque primam Abaci primi de bonitate Columnam posuimus. Hoc itaque pacto procedendum est.

DEUM esse, ita ostenditur primò per Resolutionem novem essentialium principiorum.

1. B. B. B. Illud *bonum*, à quo omnia participativè *bona* sunt, necessariò est summum *bonum*, & consequenter & est, & à se existit.
DEUS est bonum, à quo omnia participativè *bona* sunt.
Ergo DEUS est summum bonum, & consequenter & est, & à se existit.
2. B. B. M. Omne *bonum* absolutum necessariò supremum & *maximum* ens est, & consequenter non potest non existere.
Sed DEUS est bonum absolutum.
Ergo necessariò supremum & *maximum* ens est, & consequenter non potest non existere.
3. B. B. D. Omne *bonum* essendi necessitatem habens, illud necessariò quoque erit *æterna durationis*, & consequenter non potest non existere.
Sed DEUS est bonum essendi necessitatem habens.
Ergo est æternæ durationis &c.
4. B. B. P. Omne *bonum* essendi necessitatem habens, illud quoque necessariò erit *omnipotens*, & consequenter non potest non existere.
Sed DEUS est bonum essendi necessitatem habens.
Ergo & necessariò erit *omnipotens*, & consequenter non potest non existere.

5. B. B. S.

5. B. B. S. Omne *bonum* infinitè potens, necessariò est *omniscium*, & consequenter non potest non existere.
Sed DEUS est infinitè potens.
Ergo & omniscius, & consequenter non potest non existere.
6. B. B. Vo. Omne *bonum* omniscium necessariò est interminæ *voluntatis*, & consequenter non potest non existere.
DEUS est bonum omniscium.
Ergo interminæ voluntatis, & consequenter non potest non existere.
7. B. B. Vi. Omne *bonum* infinitè volens, illud necessariò est infinitæ *virtutis*, & consequenter non potest non existere.
DEUS est bonum infinitè volens.
Ergo & infinitæ virtutis, & consequenter non potest non existere.
8. B. B. Ve. Omne bonum infinitæ virtutis, necessariò est æternæ *veritatis*, & consequenter non potest non existere.
DEUS est infinitæ virtutis.
Ergo necessariò æternæ veritatis, & consequenter non potest non existere.
9. B. B. G. Omne *bonum* æternæ *veritatis* necessariò est æternæ *gloriæ*, & consequenter non potest non existere.
DEUS est æternæ veritatis.
Ergo necessariò æternæ gloriæ, & consequenter non potest non existere.

Atque hæc est prima probatio per novem essentialia prædicata traducta, qua DEUM esse, demonstramus.

Jam verò si quis negaret Majorem, in omnibus propositis Syllogismis; huic responderetur per totidem Syllogismos vel enthymemata, uti ex sequentibus patebit.

Major in omnibus Syllogismis propositis hoc pacto confirmatur.

- Ad. 1. Si bonum supremum non esset necessariò existens, nihil participativè esset bonum; imò omnia essent mala, verbo; nihil.
2. Si DEUS non esset ens bonum supremum & maximum necessariò existens; ergo aliud ens ante eum fuit bonificativum & magnificativum.
3. Si DEUS non est bonum æternum necessariò existens, ergo initium aliquod habuit suæ essentiae & bonitatis; ergo ens receptivum.
4. Si DEUS non est bonum infinitè potens necessariò existens, ergo suæ habebit potentiae resistentem; ergo majorem se.
5. Si DEUS non est bonum omniscium necessariò existens, ergo aliquid eum

latebit; ergo defectuosus in scientia.

6. Si DEUS non est infinitè Volens necessariò existens, ergo quispiam alius ejus Voluntati vim inferre poterit; ergo minor alio.
7. Si DEUS non est infinitæ virtutis necessariò existens; ergo erit limitata; ergo deficiens in aliquo.
8. Si DEUS non est infinitæ Veritatis necessariò existens, ergo subinde in sua sapientia & scientia fallitur; ergo limitata scientiæ.
9. Si DEUS non est infinitæ gloriæ necessariò existens; ergo non obtinebit finem quæ est fruitio sui ipsius, nec requiescet.

Sed hæc omnia absurda sunt & impossibilia,

Ergo DEUS necessariò existit; quod erat demonstrandum.

Aliter per 2. Colum. Abaci primi.

Nota nos primam tantum propositionem ponere.

1. B. M. B. Omne *ens* five bonum (sunt enim hæc Convertibilia) Magnitudinis suæ terminos nesciens, illud quoque necessariò existit infinitæ bonitatis.
2. B. M. M. Omne *ens*, quod virtute sua omnia implet, id quoque necessariò existit infinitæ magnitudinis.
3. B. M. D. Omne *ens*, quod *limitationis* omnis expers est, id absolutam quoque necessitatem effendi habet, & æternæ *Durætionis*.
4. B. M. P. Omne *ens*, quo *majus* dari non potest, id necessariò existit, & independens ab alio, increatum & *omnipotens*.
5. B. M. S. Omne *ens*, quo nihil *duratione antèrius* est, id quoque necessariò & infinitæ *Sapientiæ* existit.

6. B. M. Vo. Omne *ens immensitatis* absolutæ, necessariò à se & per se existit, infinitæ voluntatis.
7. B. M. Vi. Omne *ens* interminæ *Capacitatis*, id necessariò existit & infinita *virtute* pollet.
8. B. M. Ve. Omne *ens*, à quo omnia *magna* sunt participativè, id necessariò quoque existit, & infinitæ *veritatis* est.
9. B. M. G. Omne *ens*, quod essentia suæ *magnitudine* omnia attingit, id necessariò quoque existit, infinitæ *gloria*.
Sed D E U S est tale ens sive bonum.
Ergo D E U S necessariò existit.

Probantur Assumpta.

- Ad 1. Si ens infinitæ magnitudinis non necessariò existeret; ergò contingenter, ergo & esse, & non esse potuisset; quod est impossibile.
2. Si ens omnia virtute sua implens non necessariò existit; ergo vel æqualem habuit, vel se majorem; ergo foret immensum & non immensum, quod absurdum est.
3. Si ens illimitatum non necessariò existeret æternum; ergo quandoque habuit principium; ergo non increatum; ergò finitum.
4. Si ens, quo majus dari non potest, non necessariò existeret omnipotens; ergo aliquid eo majus & potentius, à quo immensitatem & omnipotentiam participavit; quod inconueniens est.
5. Si ens duratione æternum non necessariò existeret omniscium; ergo erit contingenter omniscium æternum, ergo

non totum, quod scit, scit; & consequenter æternus & omniscius contingenter; quod impossibile est, cum omnis contingentia præsupponat ens liberum, à quo producitur.

6. Si ens immensitatis absolutæ non necessariò existeret infinitæ voluntatis; ergo vel non vellet quod posset, vel vellet quod non posset; Sed hoc est impossibile.
7. Si ens interminæ magnitudinis non necessariò existeret infinitæ virtutis; ergo in virtute sua deficiet; quod inconueniens est.
8. Si ens, à quo omnia participativè magna sunt, non necessariò existeret illimitatæ veritatis; ergo nihil erit magnum & verum; ergo omnia parva & falsa, quod impossibile est.
9. Si ens essentia suæ immensitate omnia attingens non necessariò existeret *gloriosum*; ergo nullum ens creatum finem suum obtineret, neque naturalem neque supernaturalem.

C O N S E C T A R I U M.

Aliter per reductionem aliorum prædicatorum.

- B. M. M. In omni ente datur aliquod *ens supremum* constitutivum omnium. Tale, D E U S est. Ergo D E U S inter omnia entia supremum ens est.
- B. M. M. Illud *ens* in omni genere entis *supremum* est, quo non est *majus* dabile.
- B. M. D. Illud verò *ens*, quo *majus* dari non potest, est illud, quo nullum *anterius* est, aut esse potest, tempori non subiectum.
- B. M. D. α. Illud verò *ens*, quo nullum *anterius* est aut esse potest, est illud, quod seipsum neque causare, nec ab alio causari potest.
- B. α. D. Quod verò seipsum *causare* non potest, nec ab alio causari, illud est *durans* actu omnem finitam durationem excedens.
- B. α. D. M. B. Omne verò *ens incausatum*, primum, *æternum*, immensum, summum, absolutam necessitatem habet.
Sed tale ens non nisi D E U S est. D E U S ergo necessariò existit.

Unde iterum concluditur.

1. Si D E U S non existit, ergo necessariò dabitur actualis progressus in infinitum; quod in omni philosophia damnatum est.

Ergo necessariò primum aliquod, supremum, æternum, immensum, increatum ens dari debet causa causarum,

& constitutivum omnium; qui D E U S est.

2. Tota Series seu collectio causarum est dependens & causata, ergo ut constet, àb alio necessariò causabitur & dependebit; & quidem ab alio non intra collectionem causarum contento, sed

sed ab ente quodam increato, æterno, infinito; qui DEUS est.

3. Vel enim illa collectio erit finita vel infinita. Si prius: illa necessario continet aliquod primò causatum, adeoque extra eam necessario est aliquod primo causans, & non causatum. Si posterius, ergo illud ipsum erit ens illud infinitum, increatum, æternum, de quo diximus; qui DEUS est.

Illorum autem collectio entium, quorum nullum ex se consistere potest, & reduci ad esse, illud ex se in nihilum resolvì necesse est, cum non habeat sustentantem se; ergo debet dari, qui illud sustentet, non sustentatus; qui DEUS est.

4. Omnis illa entium collectio vel est necessaria vel contingens; prius dici non potest; essent enim à seipsis, quod soli infinitæ potentiae Dei competit. Non contingens; quia omne ens contingens ex se & sua natura potest esse, vel non esse. Si hoc: ergo ad esse transire non poterit, eritque in numero impossibilium. Si illud, id est, esse potuit; ergo ad esse reduci debuit ab alio, non utique, nisi ab ente necessario, æterno, immenso, increato; qui DEUS est.

Ex hisce tandem concluditur, Impossibile plures Deos præter unum dari; quod ita per resolutionem novem principiorum deducitur.

Si plures Dii essent, necessario unusquisque eorum deberet esse ens unum, necessarium & summum B. M. D. P. S. V. V. V. G.

Sed hoc est impossibile; idque per analysin ita deduco.

Si plures essent Dii, vel essent distincti vel indistincti; quorum neutrum admitteri potest aut debet.

Primo enim non forent distincti. Probat. Quia si essent distincti, differrent necessario; si differrent, ergo diversi; si diversi, ergo unus habebit, quo ab alio diversificetur; Si hoc, ergo unus aliquid habebit, quo alter carebit; ergo se habebunt ut excedens & excessum; Si hoc, ergo inæquales, ergo finiti, ergo non necessario existentes; ergo quod unus vellet, id alter nollit, quæ apertam contradictionem, atque adeo in utroque imperfectionem involvunt; ergo neuter infinite B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Ergo impossibile est plures Deos esse & distinctos. Si verò indistincti; ergo duo illa unum erunt, cum unum nihil aliud, quàm negatio divisionis sit, ergo indivisi; ergo duo illi Dii infinite B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. idem erunt & Bonitate, Magnitudine, Duratione, Potentia, Sapientia, Voluntate, Virtute, Veritate, Gloria æquales, atque aded unum erunt essentialiter. Ergo impossibile est, præter unum plures Deos dari; quod erat demonstrandum.

Innumera hoc loco argumenta producenda forent; sed quia illa omnia in Tabulæ Combinatoriæ appropriatis triadibus continentur, ea Lectori eruenda relinquo. Quare ad alia progrediamur.

Quæst. II. Quid DEUS sit?

Respond. Quod DEUS est ens per essentiam unum, simplicissimum, perfectissimum, infinitum, æternum.

Quoniam verò Ens, unum, simplex sub essentiali prædicato bonitatis continetur, accipies B. literam, ubicunque occurrerit pro ente, & uno, tuæ probationis argumentum. Media verò ex aliis Columnis prohibitu accipere poteris. Hoc itaque pacto progredere, & primò per simplices terminos.

Modus I. per Simples terminos.

Exemplum I. per Columnam 2. Abaci primi.

B. B. B.	} Omne ens infinitæ bonitatis est	Absolutè & simpliciter unum.	} Sed DEUS est infinitæ bonitatis. Ergo absolutè & simpliciter unum.
B. B. M.		Unum absolutè magnum.	
B. B. D.		Unum infinite durans.	
B. B. P.		Unum infinite potens.	
B. B. S.		Necessariò unum infinite sapiens.	
B. B. Vo.		Necessariò unum omnivolens.	
B. B. Vi.		Necessariò unum infinitæ virtutis.	
B. B. Ve.		Necessariò unum infinitæ veritatis.	
B. B. G.		Necessariò unum infinitæ gloriæ.	

Exem-

Exemplum II. per Colum. 2. Abaci primi.

B. M. B.	Omne ens simpliciter & absolute magnū est necessariō unum infinite	B.	Sed DEUS est talis. Ergo.
B. M. M.		M.	
B. M. D.		D.	
B. M. P.		P.	
B. M. S.		S.	
B. M. Vo.		Vo.	
B. M. Vi.		Vi.	
B. M. Ve.		Ve.	
B. M. G.		G.	

Vides in hisce simplicibus terminis, quomodo, ut in præcedenti exemplo patet Ens indicatum per primum B, semper fit subiecti locum obtinens; Infinitæ verò bonitatis, per secundum B. indicatum, medium fit; Unum vero per tertiam literam indicatum fit prædicatum. In secundi vero exempli Columna subiectum est ens; medium infinita magnitudo; prædicatum unum cum adjunctis attributis.

Exemplum III. Colum. 3. Abaci primi.

B. D. B.	Omne ens æternum,	Est necessariō unum infinite	B.	Sed DEUS est talis. Ergo.
B. D. M.			M.	
B. D. D.			D.	
B. D. P.			P.	
B. D. S.			S.	
B. D. Vo.			Vo.	
B. D. Vi.			Vi.	
B. D. Ve.			Ve.	
B. D. G.			G.	

Exemplum IV. Colum. 4. Abaci primi.

B. P. B.	Omne ens immense potens,	Est necessariō unum infinite	B.	Sed DEUS est talis. Ergo.
B. P. M.			M.	
B. P. D.			D.	
B. P. P.			P.	
B. P. S.			S.	
B. P. Vo.			Vo.	
B. P. Vi.			Vi.	
B. P. Ve.			Ve.	
B. P. G.			G.	

Exemplum V. Colum. 5. Abaci primi.

B. S. B.	Omne ens infinitæ sapientiæ,	Est necessariō unum absolute & simpliciter	B.	Sed DEUS est talis. Ergo.
B. S. M.			M.	
B. S. D.			D.	
B. S. P.			P.	
B. S. S.			S.	
B. S. Vo.			Vo.	
B. S. Vi.			Vi.	
B. S. Ve.			Ve.	
B. S. G.			G.	

Exemplum VI. Colum. 6. Abaci primi.

B. Vo. B.	Omne ens infinite volens,	Est necessariō unum absolute	B.	DEUS est tale ens. Ergo.
B. Vo. M.			M.	
B. Vo. D.			D.	
B. Vo. P.			P.	
B. Vo. S.			S.	
B. Vo. Vo.			Vo.	
B. Vo. Vi.			Vi.	
B. Vo. Ve.			Ve.	
B. Vo. G.			G.	

Exem-

Exemplum VII. Colum. 7. Abaci primi.

B. Vi. B.	{	Omne ens infinitæ virtutis	{	Est necessariò unum simpliciter	{	B.	{	Talis est DEUS. Ergo.
B. Vi. M.						M.		
B. Vi. D.						D.		
B. Vi. P.						P.		
B. Vi. S.						S.		
B. Vi. Vo.						Vo.		
B. Vi. Vi.						Vi.		
B. Vi. Ve.						Ve.		
B. Vi. G.						G.		

Exemplum VIII. Colum. 8. Abaci primi.

B. Ve. B.	{	Omne ens æternæ veritatis	{	Est necessariò unum absolutè	{	B.	{	DEUS est talis. Ergo.
B. Ve. M.						M.		
B. Ve. D.						D.		
B. Ve. P.						P.		
B. Ve. S.						S.		
B. Ve. Vo.						Vo.		
B. Ve. Vi.						Vi.		
B. Ve. Ve.						Ve.		
B. Ve. G.						G.		

Exemplum IX. Colum. 9. Abaci primi.

B. G. B.	{	Omne ens immensæ gloriæ.	{	Est necessariò unum absolutè	{	B.	{	Talis est DEUS. Ergo.
B. G. M.						M.		
B. G. D.						D.		
B. G. P.						P.		
B. G. S.						S.		
B. G. Vo.						Vo.		
B. G. Vi.						Vi.		
B. G. Ve.						Ve.		
B. G. G.						G.		

Habes hîc Lector novem Columnarum primi Abaci Combinationes 81, totidem Syllogismis exhibitas, in quorum prima propositione, sive in Majori semper pro subiecto ponitur ens, quod per B. literam signatur; Secunda verò notat medium, quod in Columnis singulis idem est, in omnibus verò novem Columnis diversum: Tertia litera prædicata novem signat, in omnibus Columnis eadem, in singulis verò differentia, à priori Columna vix recedens. Quoniam verò in hoc Abaco nobis unitatem DEI demonstrare incumbibat; Hinc quoque Ens semper & in omnibus propositionibus pro subiecto ponitur; Unum verò pro prædicato; Media vero, & quæ prædicato adnexa sunt attributa essentialia semper in omnibus & singulis Columnis,

ut patet, mutantur. Ex quo patet, hanc propositionem: Omne ens est unum, juxta Abacum hunc nostrum, 81. mutari posse, non plus nec minus: Sed hæc de primo Abaco, qui Combinatio bonitatis inscribitur, sufficiant.

Si quispiam verò hoc argumentum propositum per reliquos novem principiorum absolutorum Combinatorios Abacos, prosequi desideraret; is in secundo Abaco novem Columnarum per 81. Combinationes semper Magnum, habebit pro subiecto; unum verò pro prædicato; novem verò principia essentialia pro mediis & prædicato servient, ad id, quod intenditur demonstrandum. Sed modum & rationem paucis exponamus.

Exemplum I. Columna 1. Abaci secundi.

Subjectum.	Medium.	Prædicatum.
M. B. B.	Omne magnum infinitæ bonitatis, est unum	Summè bonum.
M. B. M.		Infinitè magnum.
M. B. D.		Infinitè durans.
M. B. P.		Infinitè potens.
M. B. S.		Infinitè sapiens.
M. B. Vo.		Infinitè volens.
M. B. Vi.		Infinitè virtuosum.
M. B. Ve.		Infinitè verax.
M. B. G.		Infinitæ gloriæ.

DEUS est tale
magnum.
Ergo.

Exemplum II. Colum. 2. Abaci secundi.

M. M. B.	Omne magnum infinitæ exten- sionis est unum	Infinitè bonum.
M. M. M.		Infinitè magnum.
M. M. D.		Infinitè durans.
M. M. P.		Infinitè potens.
M. M. S.		Infinitæ sapientiæ.
M. M. Vo.		Infinitæ voluntatis.
M. M. Vi.		Infinitæ virtutis.
M. M. Ve.		Infinitæ veritatis.
M. M. G.		Infinitæ gloriæ.

Sed DEUS est
tale ens.
Ergo est unum
simpliciter &
absolutè.

In reliquis Columnis Abaci secundi, consequentibus, combinandis, eadem est ratio; Subjectum semper idem est; medium diversum, prædicatum idem in omnibus, uti ex literis & ex prima literarum triade Colum. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. apparet, & tali ratione prædicatur.

E X E M P L U M I.

Triades primæ Ex Co- lumna	3.	M. D. B.	Omne magnum	Infinitæ durationis, necessario unum est	Infinitè bonum.
	4.	M. P. B.		Infinitæ potentiæ, est necessa- riò unum	
	5.	M. S. B.		Infinitæ sapientiæ, est necessa- riò unum	
	6.	M. Vo. B.		Infinitè volens, est necessario unum	
	7.	M. Vi. B.		Infinitæ virtutis, est necessa- riò unum	
	8.	M. Ve. B.		Infinitæ veritatis, necessario est unum	
	9.	M. G. B.		Infinitæ gloriæ, est necessario unum	

E X E M P L U M II.

*Secunda trias literarum in Abaco secundo ita combinat propositionem
assumptam.*

1.	M. B.	M.	Omne ma- gnum	Infinitè bonum, necessario unum est	Infinitè ma- gnum.
2.	M. M.	M.		Infinitæ extensionis, necessario unum est	
3.	M. D.	M.		Infinitæ durationis, necessario est unum	
4.	M. P.	M.		Infinitæ potentiæ, necessario est unum	
5.	M. S.	M.		Infinitæ sapientiæ, necessario est unum	
6.	M. Vo.	M.		Infinitæ voluntatis, necessario est unum	
7.	M. Vi.	M.		Infinitæ virtutis, necessario est unum	
8.	M. Ve.	M.		Infinitæ veritatis, necessario est	
9.	M. G.	M.		Infinitæ gloriæ, necessario est	

Vides

Vides itaque Lector, quomodo in reliquis Columnis procedendum sit, & exempla hinc posita ita clarè ob oculos omnia ponunt, ut nemo nisi prorsus stupidus Combinandi rationem non attingat. Sed jam, ut universæ Tabulæ Combinatoriæ usus uberius patefiat; nonnulla exempla ex reliquis Combinatoriis Abacis adducemus.

Nota itaque in tertio Abaco, qui durationis inscribitur, pro subiecto semper assumi durationem, vel quæ ad eam quovis modo revocari possunt; Media quoque pro diversitate Columnarum diversa sunt; prædicato semper eodem permanente, annexis tantum ei terminis transcendentalibus diversis.

EXEMPLUM III. EPIZEUTICON.

Columna I. Abaci tertii, Durationis.

D. B. B.	} Omne durans infinitæ bonitatis, necessario	{ Est unum essentialiter bonum.
D. B. M.		{ Est unum infinitè magnum.
D. B. D.		{ Est unum æternè permanens.
D. B. P.		{ Est unum infinitè potens.
D. B. S.		{ Est unum infinitè sapiens.
D. B. Vo.		{ Unum est infinitæ voluntatis.
D. B. Vi.		{ Unum est infinitæ virtutis.
D. B. Ve.		{ Unum est infinitæ veritatis.
D. B. G.		{ Unum est infinitæ gloriæ.

DEUS est ens durans infinitæ bonitatis. Ergo unum essentialiter.

EXEMPLUM IV. EPIZEUTICON.

Column. I. Abaci quarti, Potestatis.

P. B. B.	} Omne potens infinitæ bonitatis, est unum	{ Essentialiter bonum.
P. B. M.		{ Essentialiter magnum.
P. B. D.		{ Essentialiter durans.
P. B. P.		{ Essentialiter omnipotens.
P. B. S.		{ Essentialiter sapiens.
P. B. Vo.		{ Essentialiter volens.
P. B. Vi.		{ Absolutæ virtutis.
P. B. Ve.		{ Infinitæ veritatis.
P. B. G.		{ Infinitæ gloriæ.

DEUS est potens infinitæ bonitatis. Ergo unum absolutè & essentialiter.

EXEMPLUM V. EPIZEUTICON.

Columna I. Abaci V. Sapientiæ seu intellectus.

S. B. B.	} Omne sapiens infinitæ bonitatis est	{ Unum essentialiter bonum.
S. B. M.		{ Essentialiter magnum unum.
S. B. D.		{ Unum essentialiter durans.
S. B. P.		{ Unum infinitè potens.
S. B. S.		{ Unum infinitæ cognitionis.
S. B. Vo.		{ Unum immensæ voluntatis.
S. B. Vi.		{ Unum interminæ virtutis.
S. B. Ve.		{ Unum summæ veritatis.
S. B. G.		{ Unum infinitæ Gloriæ.

DEUS est sapiens infinitæ bonitatis. Ergo unum absolutè & essentialiter.

EXEMPLUM VI. EPIZEUTICON.

Columna I. Abaci Sexti, Voluntatis.

Vo. B. B.	Omne appetitivum infinitæ bonitatis,	{	Est necessariò unum summè essentialiter bonum.
Vo. B. M.			Est necessariò unum infinitè magnum.
Vo. B. D.			Est necessariò unum infinitè durans.
Vo. B. P.			Est necessariò unum infinitè potens.
Vo. B. S.			Necessariò est unum infinitæ sapientiæ.
Vo. B. Vo.			Necessariò est unum infinitæ voluntatis.
Vo. B. Vi.			Necessariò est unum infinitæ virtutis.
Vo. B. Ve.			Necessariò est unum infinitæ veritatis.
Vo. B. G.			Necessariò est unum infinitæ gloriæ.

DEUS est talis. Ergo essentialiter unum.

EXEMPLUM VII. EPIZEUTICON.

Columna prima, Abaci Septimi, Virtutis.

Vi. B. B.	Omne virtuosum infinitæ bonitatis, necessariò est unum	{	Summum bonum.
Vi. B. M.			Absolutè magnum.
Vi. B. D.			Æternè durans.
Vi. B. P.			Infinitè potens.
Vi. B. S.			Infinitè sapiens.
Vi. B. Vo.			Infinitæ voluntatis.
Vi. B. Vi.			Infinitæ virtutis.
Vi. B. Ve.			Infinitæ veritatis.
Vi. B. G.			Infinitæ gloriæ.

DEUS est talis. Ergo.

EXEMPLUM VIII. EPIZEUTICON.

Columna prima, Abaci Octavi, Veritatis.

Ve. B. B.	Omne verum infinitæ bonitatis necessariò	{	Unum est summè bonum.
Ve. B. M.			Unum est absolutè magnum.
Ve. B. D.			Unum est æternum durans.
Ve. B. P.			Unum est omnipotens.
Ve. B. S.			Unum est omniscium.
Ve. B. Vo.			Unum est infinitæ voluntatis.
Ve. B. Vi.			Unum est infinitæ virtutis.
Ve. B. Ve.			Unum est infinitè verificativum.
Ve. B. G.			Est unum infinitæ gloriæ.

DEUS est talis. Ergo.

EXEMPLUM IX. EPIZEUTICON.

Columna prima, Abaci Noni, Gloria.

G. B. B.	Omne gloriosum infinitæ bonitatis,	{	Id unum est per se essentialiter bonum.
G. B. M.			Unum est necessariò infinitè magnum.
G. B. D.			Necessariò unum est æternum durans.
G. B. P.			Necessariò unum est immensè potens.
G. B. S.			Necessariò unum est infinitè sapiens.
G. B. Vo.			Necessariò unum est infinitæ voluntatis.
G. B. Vi.			Necessariò unum est infinitæ virtutis.
G. B. Ve.			Necessariò unum est infinitæ veritatis.
G. B. G.			Necessariò unum est infinitæ gloriæ.

DEUS est talis. Ergo.

CAPUT

CAPUT IV.

Modus secundus ejusdem Combinationis.

Quo per Media sensusque Compositos, unitas DEI demonstratur.

EXhibuimus in præcedentibus Combinationum praxin per simplices æquiparantiæ terminos, qui in novem essentialibus principiis continentur; Modò omiſſis ſimplicibus iſtiusmodi terminis, quomodò unitas DEI, per alia media non explicita ſed implicita, quæ ad ſubjectum aut prædicatum quovis modo reducuntur, demonſtrare valeat, oſtendemus; quæ quidem nè Lectorem ad ea proprio ingenio inveniendâ labore forſan haud exiguo cogeremus; illa omnia ex Theologorum libris deprompta, ſingulis Abacorum calcibus ſubnexuimus. Quorum unumquodque uti primam, id eſt majorem in ſyllogiſmo propoſitionem notat,

ita nullo negotio ejus ope totus ſyllogiſmus formabitur de re demonſtranda.

Nota quoque, ad literam B, nos revocare non ſolum, quæ bonitatis propria ſunt; ſed quæ per convertibilitatis leges ad bonitatem quovis modo revocari poſſunt; uti ſunt: unum, principium, ens, eſſentia, exiſtentia, ſubſtantia, natura, neceſſitas, Deitas. Sed hæc non melius, quàm ipſa praxi pateſient. Quare propoſitum nobis ſcopum proſequamur.

Quæritur itaque. An DEUS unus ſit omnis multitudinis expers?

Reſpond. affirmativè, & hoc pacto oſtenditur.

E X E M P L U M

Per novem triades literarum in primi Abaci Columnis διατάχας, id eſt, diametraliter diſpoſitarum.

1.	B. B. B.	} Omne ens	Aſe abſolutè neceſſarium, eſt ens à ſe	} Neceſſariò unum.
2.	B. B. M.		A ſe, eſt maximum abſolutum &	
3.	B. M. D.		Maximum à ſe, eſt abſolutè æternum &	
4.	B. D. P.		A ſe abſolutè æternum, eſt abſolutè potens &	
5.	B. P. S.		A ſe abſolutè potens, eſt infinitè ſapiens &	
6.	B. S. Vo.		A ſe abſolutè ſapiens, eſt infinitè volens, &	
7.	B. Vo. Vi.		A ſe infinitè volens, eſt infinitæ virtutis &	
8.	B. Vi. Ve.		A ſe infinitæ virtutis, eſt infinitè verax &	
9.	B. Ve. G.		A ſe infinitæ veritatis, eſt infinitæ gloriæ &	

DEUS eſt tale ens, ergo ens à ſe exiſtens, ergo unum; quia fieri non poteſt, ut totum hoc perfectionum infinitarum complexum pluribus competat.

Vides in hoc Lector, Combinationem diametraliter acceptam ſemper tres literas diſferentes habere; unde naſcitur Combinatio Analytica ſive Reſolutoria, qua unum ex altero continuato ordine deducitur.

Concluditur ergo.

Per triades Combinatorias ex variis receptaculis ſeu cameris Abaci primi collectas.

1.	B. M. B.	} Omne	Ens undequaque illimitatum, infinitum, & perfectum, neceſſariò unum eſt.
2.	B. B. B.		Ens ſimpliciter ſimplex, neceſſariò unum eſt.
3.	B. P. B.		Ens, actus puriſſimus, neceſſariò unum eſt.
4.	B. S. B.		Ens infinitæ perfectionis, & forma ſui ipſius, neceſſariò unum eſt.
5.	B. D. B.		Ens totius plenitudinis abyſſus, neceſſariò unum eſt.
6.	B. Vo. B.		Ens mutationis omnis expers, neceſſariò unum eſt & immutabile.
7.	B. Vi. B.		Agens perfectiſſimum, neceſſariò unum eſt.
8.	B. S. B.		Ens omnium factibilium ideas complectens, neceſſariò unum eſt.
9.	B. Vo. B.		Agens liberum potens ſe in omnem contradictionis partem in infinitum determinare, neceſſariò unum eſt.
10.	B. G. B.		Agens infinitè glorioſum ob finem eumque nobiliſſimum infinitumque qui ipſe eſt, eſt neceſſariò unum.

Probantur Assumpta.

- Ad 1. Quia omnes res limitatæ suæ limitationis causam habent; quare fit sic potius, quàm aliter limitatum.
2. Quia non est compositum; omnis enim compositi pars dicit imperfectionem.
3. Quia secus esset in potentia, quod est impossibile.
4. Quia secus, perfectionis foret participatæ, quod est impossibile.
5. Quia secus, non omnes perfectiones in se comprehenderet, & consequenter defectuosus.

6. Quia accipiendo aliquid egeret; aut dimittendo tanquam partem sui abundaret; quod fieri non potest.
7. Secus, ei ad perfectionis complementum aliquid deesset.
8. Secus, aliquid eum in sua scientia lateret; & consequenter limitatæ scientiæ.
9. Secus, voluntas ejus semper in actu poneret, quæ intellectus cognoscit; adeoque mundus ab æterno foret; quæ sunt inconvenientia.
10. Secus, nihil esset bonum, neque finis rerum ultimus, in quem tendunt omnia.

I T E R U M.

B. B. B. Principium absolutum est id, quod est ante omnia & consequenter primum unum.

B. B. B. Principium illud est, à quo, in quo, & post quod omnia.

B. M. B. Principium absolutum est unum omnis multitudinis expers.

B. M. M. Unum absolutum & maximum est id, à quo omnia unum & multa sunt.

Hoc ipso autem, quod unum & optimum est; omne non esse, utpote malorum omnium maximum de se excludit.

Ergo primum unum, bonum quoque est, quia à malo, aut à non bono bonum procedere non potest.

- B. B. B. { Quodcunque est causa entium omnium, & hoc est unum illud primum, causa illius unitatis, quæ in entibus est.
 D E U S est causa entium omnium.
 Quodcunque fecit entia esse, id unum est, causa unius illius, quo sunt & existunt.
 Omne illud quod est causa entium omnium, in quantum entia, una & multa sunt, est unum absolutum.

Omne quod est per illud est, quod est unum absolutum, quo omnia sunt.

Principium sine quo alia nec una nec multa esse possunt, id necessariò unum est.

Illud, quod est author & effector omnium principiatorum, necessariò unum est.

Illud, quod est cum omnibus, in omnibus, & per omnia, est unum & omnia essentialiter.

Omne id simpliciter infinitum, quod non est multiplicabile in multa, id necessariò unum absolutum est; omnia enim in se suaque essentia colligit, & si quid non contineret, jam finem haberet ac terminum.

Est itaque unum illud primum, necessa-

rium physicè nil aliud, quàm simplicissima D E I entitas in genere entis perfecta; quæ metaphysicè considerata non constat ex genere & differentia; quia ens illud esset contrahibile; quod ita ostenditur.

Per id constituitur Deitas, per quod primò & immediatè differt à creaturis; hoc est, ab omni eo, quod non est ipsum; Sed sic differt esse increatum à creato; est enim ens increatum à se, creatum ab alio; hoc dependens, illud independens ab omni alio; ab illo profluunt omnes perfectiones simpliciter simplices, ab hoc imperfectiones. Unde bene infertur nullum prædicatum convenire univocè D E O & creaturis.

CAPUT V.

De SS. Triade, ejusdemque per hanc Combinatoriam Artem Theologica cognitione.

IN præcedenti Capite perfectiones divinæ essentiæ per variam principiorum essentialium Combinationem ostendimus: Modò nobis demonstrandum incumbit, quomodò ex divinæ essentiæ perfectionibus, trium personarum emanatio, suppositâ fide probari possit; naturali enim lumine id demonstrare, præterquam quod temerarium, etiam impossibile est. Quod ut quàm optime fiat, sic procedes.

Applica Enneadis primæ, quæstioni primæ Utrum, secundæ Enneadis subiectum circulum, cui titulus. SS. Trias, & huic subordinabis Enneadis principiorum substantialium orbem, à bonitate incipiendo; deinde Enneadis quæ principiorum Respectivorum continet orbis initium. Hoc facto submove præcedenti indicem orbis novem prædicamentorum, & huic indicem novem distinctionum, & sic de cæteris usque ad ultimum orbiculum. Hoc peracto, examina per quæstionem Utrum, omnia & singula, quæ in loculamento indicis intitulati SS. Trias adscripta reperies; videlicet an in DEO detur relatio realis, seu emanatio personarum, deinde quid sit dicta relatio & emanatio; deinde per tertiam quæstionem, unde fit, videndo semper, & sagaciter examinando juxta ea, quæ in loculamento quæstionis apponuntur; quanta fit, qualis fit, quando fit, ubi fit, quomodo fit; Deinde hæc cum principiis essentialibus combinabis, modo, paulò post, dicendo: Utrum in DEO sit Bonitas, Magnitudo, Duratio, Potentia &c. quæ terminum habent intrinsecum Bonitatis, Magnitudinis, Durationis, Potestatis, sive ut ita loquar, utrum in DEO sit bonitas seu Bonificativum, Magnificativum, Durativum, potestativum, cui respondent, bonificabile, mensurabile, durabile, potestificabile. Deinde juxta ordinem terminorum in quarto circulo contentorum examina principia relativa; utrum, quid, quare &c. fit in DEO differentia inter actus notionales; utrum concordantia, contrarietas, principium, medium, finis &c. Deinde ex orbe novem prædicamentorum; utrum inter eas fit actio & passio, & sic de cæteris; deinde ex sequenti applicatione

Orbis, quomodò inter se distinguantur, & qua distinctione ex novem in eo positis. Quibus quidem ritè peractis, nil ferè in tota Theologia occurreret, quod non juxta dicta examinare possis, & tandem innumeras incognitas veritates concludere. Sed ut hæc omnia exemplis demonstrentur.

PRÆCOGNITA.

Sunt itaque in Sacrosancta Triade considerandæ duæ processiones. Quatuor Relationes; & quinque notiones.

Processiones duæ: Generatio & Spiratio. Generatio est productio substantialis per modum naturæ

Spiratio est productio substantialis per modum voluntatis.

Relationes quatuor sunt: Paternitas: Filiatio: Processio: Spiratio.

Paternitas est generatio activa.

Filiatio est generatio passiva.

Processio est spiratio activa.

Spiratio est processio passiva.

Quibus additur innascibilitas Patri propriè conveniens, & hæc quatuor relationes à Theologis quoque notiones vocantur; quia ex iis noscitur, quomodo una ab altera relatione distinguatur.

Et quoniam circa hæc tota de Sacrosancta Triade, materia versatur, de singulis, non tamen nisi paucis, per duodecim quæstiones agemus.

QUÆSTIO I.

An in DEO detur vera & realis productio ad intra.

Respondetur affirmativè. Et ita argumentor.

Ubique datur actio vitalis intrinseca & substantialis, ibi necessariò datur aliqua productio.

In DEO datur actio intrinseca & substantialis.

Ergo in DEO datur productio.

Major probatur.

Si enim actio daretur intrinseca & substantialis, & nulla inde resisteret productio, illa actio otiosa foret, infructuosa & infæcunda; quod in DEO est impossibile. Ergo.

Minor

Minor probatur inductione per tabulam universalem :

B. B. Æ. Bonitas	D E I est ratio summi boni, ut produ- cat ad intra	[Bonum summum.]	Sibi simile prorsus & coæquale tūm ef- fentiā tūm perfectio- nibus.	Sed hæc non fiunt, nisi per intrinse- cam actionem D E I. Ergo datur in D E O actio, &c. Ergo hac median- te datur in D E O perfecta produ- ctio.
M. M. Æ. Magnitudo		B. magnum.		
D. D. Æ. Duratio		B. æternum.		
P. P. Æ. Potentia		B. potens.		
S. S. Æ. Sapientia		B. sapiens.		
V. V. Æ. Voluntas		B. volens.		
V. V. Æ. Virtus		B. virtuosum.		
V. V. Æ. Veritas		B. verum.		
G. G. Æ. Gloria		[B. gloriosum.]		

A N A L Y S I S.

Si ergo in D E O datur actio, ergo & productio.

Si productio, ergo datur & processio.

Si processio, ergo & emanatio.

Si emanatio, ergo emanatio unius ex alio.

Si emanatio unius ex alio, ergo ea necessario fiet vel per intellectum D E I, aut voluntatem.

Si per intellectum, ergo illa verè & propriè erit generatio.

Si generatio, ergo generans & generatum resultare necesse est.

Si per voluntatem, ergo dabitur processio spirantis & spirati, amantis & amati.

Sed hæc omnia in D E O sunt: videlicet, Paternitas, Filiatio, Spiratio.

Ergo dabitur pluralitas personarum, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, qui est D E U S unus & trinus, in æternum benedictus.

Sine productione itaque impossibile est, pluralitatem personarum dari; quod erat ostendendum; imo de productione à D E O, & D E U S non erit D E U S.

Q U Æ S T I O II.

Utrum inter Personas detur Relatio, siue Distinctio realis?

Si datur pluralitas, uti ostensum est, personarum, distinctionem inter illas realem dari necesse est.

Si enim non detur realis distinctio; ergo rationis tantum; si rationis tantum; ergo personæ ante operationem intellectus non subsistunt; quod est impossibile. Datur ergo in D E O distinctio realis, & sic argumentor per Analysin.

Argumen-
tum I. per
Analysin.

Processio est emanatio vitalis unius ab alio; ergo per eam formaliter unum producitur ab alio.

Si unum formaliter producitur, ab alio; ergo datur formaliter generatio.

Si datur formaliter generatio; ergo & realis relatio inter generantem & generatum, siue producentum & productum dari necesse est.

Si datur relatio realis inter generantem & generatum, ergo ante omnem operationem intellectus, generans & generatum per se subsistunt.

Talis generatio est Patris producentis filium; siue inter Patrem & Filium per intellectum; ergo dum Pater producit Filium, verum est dicere, Pater non est Filius, nec Filius Pater; realiter ergo distinguuntur Pater & Filius, Genitor & Genitus; Datur ergo relatio realis inter Patrem & Filium; quod erat ostendendum.

Ubicunque verò datur relatio realis, ibi terminos realiter distinctos dari necesse est.

Sed in generatione per intellectum datur relatio realis inter producentem & productum, uti dictum est.

Ergo ubicunque datur relatio &c.

Major patet. Minor probatur.

Quia productio huiusmodi activa fundat suam relationem in persona producente, & productio passiva in persona producta, id est in Filio. Ergo dantur hic termini duo realiter distincti. Ergo in productione per intellectum &c.

Pari ratione processio, quæ est per voluntatem, & dicitur spiratio activa, fundat suam relationem in principio spirativo; passiva verò in persona spirata, qui est Spiritus Sanctus; quæ cum terminos realiter distinctos habeat; inter spiratorem & spiratum, realem quoque relationem fundari necesse est.

Dantur

Dantur ergo duæ tantum in DEO processiones five emanationes; una quæ est per Intellectum, & altera quæ est per Voluntatem; nec fieri potest, ut ulterior detur processionum distinctio; & hoc, quia duo tantum sunt in DEO actionum immanentium genera, Intellectus & Voluntatis; Uti enim DEUS unico intellectus actu omnia intelligibilia, ita & omnia volibilia unico voluntatis actu exhaurit, perfecta sui ipsius comprehensione; Sistitur ergo in dualitate, sine ulteriori processuum multiplicatione; neque dici potest, duas esse processiones Spirantes actu; cum illa sit Patri & Filio communis & indivisa, identitate, natura, neque dici possit, esse proprietates distinctas, sed unam Patri & Filio communem.

Et quoniam in unaquaque processione fundatur relatio realis; inter relationem verò realem duo termini realiter distincti; nascentur inde quatuor relationes reales, quas suprà adduximus; quæ quidem in quantum comparantur cum essentia & na-

tura divina, dicuntur proprietates, in quantum intellectum concernunt, notiones appellantur; quibus quinta notio improducibilis, five ingenerabilitas aut innascibilitas additur, præterquàm Patri nulli alteri personæ competens; Cum Pater solus sit non genitus, non natus, non productus; ab hoc verò tum Filius, tum Spiritus Sanctus verè & formaliter unà cum Filio producat.

Omne enim, quod innascibile est, id improducibile & ingenerabile esse necesse est.

DEO Patri propriè convenit innascibilitas. Ergo.

Ubicunque dantur correlativa realiter Argum. 3. distincta, ibi datur relatio realis.

Sed in DEO dantur correlativa realiter distincta. Ergo.

Major patet ex Regula Aristotelis. Minor ita probatur ex Lullo per correlativa principiorum Artis nostræ.

In DEO sunt	{	Bonificativum & bonificabile seu bonificatum.	{	Sed hæc sunt correlativa realiter distincta. Ergo in DEO sunt correlativa realiter distincta.
		Magnificativum & magnificabile seu magnificatum.		
		Durarefactivum & durarefactibile seu durarefactum.		
		Potentificativum & potentificabile seu potentificatum.		
		Intellectivum & intelligibile seu intellectum.		
		Volitivum & volibile seu volitum.		
		Virtute imbuens & virtute imbuibile seu imbutum.		
		Verificativum & verificabile seu verificatum.		
		Gloriativum & gloriabile seu gloriatum.		

Et ratio est, quia si in DEO non essent relativa hæc principia; sequeretur, DEUM in actionibus suis ad intra non habere terminum correlativum, in quem ferretur; atque adeò otiosam omnem ejus actionem; quæ absurda sunt. Sed probatur assertio Secundo

A L I T E R.

Omne principium ad intra productivum infinitæ	{	Btis.	Necessariò habet pro termino seu fine suo productum infinitè	{	B.	Sed in DEO est tale principium productivum, videlicet Intellectus & Voluntas. Sed hæc sub notionalibus terminis sunt distincta realiter. Ergo principium activum intrinsicum, Intellectus divinus, quo Pater generat Filium, distinguuntur realiter, generans videlicet à generato.
		M.			M.	
		D.			D.	
		P.			P.	
		S.			S.	
		Vo.			Vo.	
		Vi.			Vi.	
		Ve.			Ve.	
		G.			G.	

Pp

Si non

Si non enim distinguerentur realiter. Ergo Pater & Filius non nisi formaliter aut virtualiter distinguuntur, haud secus ac attributa. Quod est absurdum. Realem itaque relationem inter Patrem & Filium dari necesse est.

Ratio, quia Intellectus comprehendendo totam suam essentiam cum omnibus perfectionibus, necessario conceptum sive Verbum mentis intra se exprimit; quod cum accidentale non sit, substantiale id esse necesse est; Atque hunc conceptum nos Filium vivam patris imaginem & Verbum expressum dicimus, realiter distinctum à Patre. Quoniam verò Voluntas Patris necessario fertur in bonum, ut amabile seu appetibile, illud quoque quod in se concepit Verbum mentis, id & amare necesse est, & consequenter Voluntas Filii in Patrem fertur reciproco amore; Atque hæc Voluntas utriusque est principium productivum Spiritus Sancti. Unde & aliter sic argumentor.

Ubique sunt tres res ratae & incommunicabiles, ibi est distinctio realis.

Sed in DEO sunt tres res ratae & incommunicabiles, Pater, Filius, & Spiritus S.

Ergo est distinctio realis.

QUÆSTIO III.

An Filius constitutatur per Intellectum Patris, & Spiritus S. per Voluntatem utriusque.

Per S. Resp. Affirmative; Et sic argumentor. Ubique est potentia infinita productiva ad intra, ibi necessario est objectum infinitum ad intra.

Sed in Deo est potentia infinita productiva per plenam intellectus sui ipsius comprehensionem.

Ergo habet objectum infinitum comprehensibile.

Sed hoc objectum non est aliud, quam Filius.

Ergo Filius necessario per intellectum Patris constituitur.

Per Vo. Pari pacto de principio productivo Voluntatis argumentabere. Nisi enim amans & amatum, id est, Pater & Filius reciproco amorem spirarent, id est, Spiritum Sanctum, esset otiosus amor divinus, nec volitiva potentia volitionis suæ terminum haberet; ac proinde otiosa; quod est absurdum. Illa enim operatio juxta Aristotelem est otiosa, ex qua nullus effectus provenit.

Lib. 1. de Cælo. In DEO autem potentia & intellectus & voluntas infinitum objectum habet; Nam juxta Aristotelem, fieri non potest, ut infinitum agens finitum suæ actionis terminum

habeat; sicuti fieri non potest, ut finitum infinitum; Ergo DEUS cum infinitam intellectivam potentiam habeat, infinitum objectum habere necesse est, ad hoc, ut actum infinitum habere possit; alias DEUS, ut diximus, esset otiosus & ignarus, si non intelligeret seipsum id quod est; nec etiam actus purus dici posset & æternus per se intelligens, de toto seipso ab æterno producens conceptam mentis notitiam, sive verbum, juxta illud Divi Augustini: DEUS verbum suum genuit, cum seipsum cogitando dicit, id est, intelligit.

Nota tamen primò, talem actum generativum non præsupponere operantem & intelligentem, qui est Pater, quod tum in tali priori naturæ esset Pater, & non haberet Filium, cum Filius habeat esse per talem actum; in priori enim naturæ actus ille consideratur idem esse cum essentia divina communi tribus personis; sed concipi debet per actum, ut ita dicam, secundum, quo pater emanando à sua essentia, dum seipsum perfecte & absolute intelligit, formaliter se constituit, & generat Filium, atque hinc completur relatio illa, quæ est paternitas, qua pater refertur ad Filium, & tali actui correspondet actus, ut ita dicam, passivus, qui est generari, à quo sumitur Filiatio, qua formaliter Filius constituitur & denominatur, & ad Patrem refertur.

Nota Secundò. Intellectum esse potentiam distinctam contra liberam; ideo verbum divinum filius dicitur, quod similis sit producenti in natura numerica, & per modum naturæ productus; siquidem Hilario teste, potestate naturæ DEUS Filius est ex DEO Patre. Ex quibus patet, intelligentem non esse intellectum sive conceptum generatum, cum intelligens se habeat per modum agentis, & conceptus declaratus per modum patientis, quæ absque relatione & distinctione reali esse non possunt; cum nulla relatio ad seipsam referri queat, neque quicquam seipsum gignere possit. Sed quomodo hæc omnia per Combinatoriam Artis nostræ methodum ostendi possint per novem principia essentialia, videamus.

Ubique est Intelligens, ibi necessario per intellectum resultat intellectum.

DEUS est intelligens ad intra. Ergo.

Sed hoc intellectum non est nisi Filius.

Ergo intelligere in divinis idem est, quod generare, & intellectum idem, quod generari.

Cum verò in divinis detur Paternitas & Filiatio, necessario quoque dabitur Spiratio, sive Spiritus Sanctus; & hoc pacto probatur.

Ubique

Ubiq̃ue est summa bonitatis perfectio, ibi est summus amor, qui in alterum tendit.

Sed in D E O est summa bonitatis perfectio.

Ergo est summus amor.

Hoc posito, ita arguitur.

Ubiq̃ue est summus amor reciprocus, ibi est summè amatum; amor enim in alium tendit necessariò.

Sed inter patrem & filium est summus amor reciprocus.

Ergo & summè amatum, qui est Spiritus Sanctus, nexus & vinculum utriusque.

Aliter.

Ubiq̃ue enim est principium infinitum productivum ad intra, ibi est productum infinitum ad intra.

Sed in D E O est Voluntas principium productivum infinitum;

Ergo & productum infinitum, scilicet Spiritus S.

Quia D E U S Pater diligit Filium, & Filius diligit Patrem; aliàs in eis non esset summus amor; siquidem D E U S Pater generans Verbum suum intelligendo in omni perfectionis complemento; & Verbum immediate genitum de tota sua perfectione & potestate diligit producentem sive generantem sicuti seipsum; Quia si ex dilectione cujlibet non sequeretur aliquid, eorum esse esset per existentiam, & non per operationem; neque amor procederet in alium, quod est contra naturam amoris; uti itaque in D E O est vera dilectio, ita quoque vera est intellectio.

Quod verò ex dilectione erga alium sequatur aliquid, ita probo.

Quoniam non minoris activitatis, potestatis, bonitatis, &c. est amare in D E O, quàm generare; Sed per generare seu in-

telligere est persona de persona, scilicet Filius de Patre; ergo per amare Patris & Filii, procedit persona, quam Spiritum Sanctum dicimus; Et licet hac ratione Pater & Filius sint unum principium spirativum Spiritus Sancti, non tamen dici possunt esse principium numero discretum; aliàs enim in D E O foret quaternitas: Sed principium est unitate essentiae & naturæ ac convenientiæ, prout conveniunt in vi spirativa, eò quod reciproco se amore diligant, & sic se constituunt de quadam communi spiratione & eadem essentia; productum verò seu spiratum constituitur de eadem essentia & spiratione passiva.

Nota tertio; in divinis unum tantum esse generantem, qui immediate de tota sua natura, essentia, bonitate generet tanta perfectione, ut plus generare non possit; nam si posset, & non generaret, non esset totus agens seu intelligens, sed secundum quid, & sic esset divisibilis, & in eo essent diversæ naturæ, accidens & limitatio, quod est impossibile; illud enim posse esset sibi non posse, neque etiam potest esse nisi unus filius; nam si filius generaret pariter, sequeretur, totam & perfectam rationem paternitatis non tantum esse in Patre, sed etiam in filio; item, daretur processus in infinitum; eò quod non sufficeret unus pater, neque unus filius; sed primus filius generaret alium, & consequenter primus pater non communicaret filio suo omnem perfectionem possibilem; quæ omnia absurda sunt, & divinæ naturæ incongrua.

Nota quarto; Notiones distinguere contra essentialia; Et dicitur notio, id, ratione cujus relatum cognoscitur; ut paternitas, qua pater; Filiatio qua filius; & Spiratio passiva, qua Spiritus Sanctus. Sed jam hæc omnia, quæ per novem principia essentialia, & totidem respectiva, investigari queant, monstremus.

Per principia essentialia ita probatur.

1.	B.	Omnis potentia naturalis infinitè bonificativa necessariò habet objectum infinitè bonificabile seu bonificatum. Sed in D E O Patre est naturalis potentia infinitè bonificativa. Ergo necessariò habet objectum infinitè bonificabile seu bonificatum; qui est filius.
2.	M.	Omnis potentia naturalis infinitè magnificativa, necessariò objectum habet infinitè magnificabile seu magnificatum. Sed in D E O Patre est potentia infinitè magnificativa. Ergo habet objectum infinitè magnificabile seu magnificatum. Ergo filium magnitudine æqualem sibi.
3.	D.	Omnis potentia, quæ infinitè durare facit, seu æternativa, illa necessariò objectum exigit infinitè durabile seu æternatum. Sed in D E O Patre talis est potentia; Ergo & objectum infinitè durabile, qui pariter filius est, patri coæternus.
4.	P.	Omnis potentia naturalis infinitè potentificativa, necessariò objectum exigit infinitè potentificabile seu potentificatum. Sed in D E O Patre est talis potentia. Ergo objectum habet infinitè potentificabile; qui filius est patri coomnipotens.
5.	S.	Omnis potentia infinitè intellectiva, necessariò habet infinitum objectum intelligibile seu intellectum. Sed in D E O Patre est talis potentia intellectiva. Ergo objectum habet infinitè intelligibile, seu intellectum; qui filius est, Sapientia Patris & verbum.
6.	Vo.	Omnis potentia infinitè volitiva seu appetitiva, necessariò habet objectum infinitè volibile seu appetibile. Sed in D E O Patre & Filio talis est potentia. Ergo habet objectum infinitè volibile seu appetibile, qui est Spiritus S. infinitè amatus.
7.	Vi.	Omnis potentia infinitæ virtutis collativa ad intra, necessariò objectum exigit, in quod infinitam virtutem conferat. Sed in D E O Patre est talis potentia. Ergo necessariò objectum requirit infinitum, in quod infinitam suam virtutem conferat, qui filius est, virtus Patris.
8.	Ve.	Omnis potentia infinitè verificativa; necessariò habet objectum infinitè verificabile. Sed in D E O Patre est potentia infinitè verificativa. Ergo habet objectum infinitè verificabile; qui filius est, veritas Patris.
9.	G.	Omnis potentia infinitè glorificativa, necessariò objectum habet infinitè glorificabile. Talis est in D E O Patre. Ergo objectum habet infinitè glorificabile, qui est filius, gloria Patris.

Per

Per principia respectiva ita probatur.

1. =. Ubicunque dantur Correlativa *tivum & bile*, ibi datur distinctio realis. Sed inter Patrem & Filium, inter hos & Spiritum Sanctum datur *tivum & bile*. Ergo datur distinctio realis; ergo personarum pluralitas, quæ proprietatibus differunt.
2. ♡. Ubicunque dantur in unitate essentiae & naturæ, *tivum & bile*, ibi datur essentialis concordia. Sed in D E O dantur in unitate essentiae & naturæ *tivum & bile*. Ergo essentialis concordia. Ergo tres personæ quoad naturam unum sunt.

Contrarietas in D E O non invenitur, nisi denominatione quadam extrinseca, in quantum peccatum ei contrarium dici potest; In quantum tamen contrarietas pro oppositione sumitur, latissimo modo D E O convenit, & hoc pacto id demonstro.
3. ○. Ubicunque est realis relatio, ibi & realem oppositionem dari necesse est.
Inter personas datur realis relatio.
Ergo & oppositio; non quoad naturam & essentiam, sed ratione diversi respectus; Pater enim & filius etiam si in natura unum sunt, ratione tamen relationis oppositos habent respectus, quibus inter se distinguuntur.

Iterum. Quodcumque aliquid alicui attribuitur, necessario quoque ei omnia, quæ de ratione ejus sunt, attribuuntur.
Sed de ratione relationis est respectus unius ad alterum, secundum quem aliquid alteri opponitur relative. Ergo.
4. Per } α. Ubicunque est principium productivum infinitum, ibi est productum seu producibile infinitum.
Sed in D E O Patre est principium productivum infinitum.
Ergo & in eo est productum infinitum, qui est Filius genitus à D E O Patre.

Aliter. Ubicunque est principium infinitum, ibi est principiabile seu principiatum.
Sed D E U S ad intra est principium infinitum.
Ergo & principiabile seu principiatum, qui est filius.
5. ⊙. Ubicunque est intelligere infinitum, medium inter intelligentem & intelligibile, ibi est intelligens infinitum, & intellectum.
Sed in D E O est intelligere infinitum, medium inter intelligentem & intelligibile.
Ergo & intelligens & intellectum, videlicet Pater & Filius.
6. ω. Ubicunque est appetitus boni infinitus, ibi est finis infinite appetibilis. In D E O est appetitus boni infinitus.
Ergo finis infinite appetibilis; amor scilicet ex spiratione Patris & Filii, qui est Spiritus S.
7. M. Ubicunque est Majoritas infinite bonificativa, ibi necessario est majoritas infinite bonificabilis.
Sed in D E O est majoritas infinite bonificativa.
Ergo necessario ibi erit infinite bonificabile, qui Filius est.
8. Æ. Ubicunque reperitur infinite bonificativum & bonificabile, & infinite magnificativum & magnificabile, ibi reperitur summa æqualitas. In D E O reperitur infinitum, *tivum & bile*;
Ergo in personis divinis datur summa æqualitas.

Aliter.

Ubiunque non datur majus & minus,
ibi datur æqualitas.

In divinis non datur majus & minus.
Ergo.

Essentia enim, ut est res generans, vel
supponit pro persona, vel pro essentia; Si
illud, est vera; Si hoc, falsa. Ita Pater est
principium Deitatis, non quia generat &
spirat; sed quia generando & spirando
eam communicat.

Ubiunque inter plura est eadem essen-
tia, eadem naturæ perfectio, ibi est
æqualitas.

Hoc fit in divinis. Ergo.

Major probatur. Si non. Ergo in divinis
majus & minus datur; quod impossi-
bile est.

Minor probatur. Ubiunque est eadem B.
M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ibi est æ-
qualitas.

Sed in divinis personis est eadem B. M.
D. &c. Ergo.

Ubiunque estæ qualitas, ibi est relatio,
& consequenter relatio distinctiva
cum unitate essentiæ.

Hoc fit in divinis personis. Ergo.

Major probatur. Quia nihil est sibi ipsi si-
mile & æquale, sed per comparatio-
nem unius ad alterum ad unitatem es-
sentiæ factam, in qua sunt æquales;
neque enim in personis consideratur
ordo naturæ, sed originis, quo una
ab altera procedit.

9. Per Min. Minoritas uti & Contrarietas
DEO non convenit, nisi pu-
rè extrinsecè; cum dicimus,
Christus est minor Patre, sub-
intellige quoad humanita-
tem.

Vides igitur, quomodo divina essentia
triuna per Artis nostræ Combinatoriæ me-
thodum facilè & dilucidè ostendatur.

QUÆSTIO IV.

*An tribus personis omnes divina essentia
perfectiões & attributa essentialia
sint communia?*

Respond. Affirmativè. Et per novem
essentialia principia ita deducitur.

Quoniam ergo Pater seipsum plenè con-
cipiendo, in se omnium divinarum perfe-
ctionum imaginem exprimit; quod Ver-
bum est; Pater verò & Filius infinitè se re-
ciprocè amando, amorem spirant, qui Spi-
ritus Sanctus est, nexus Patris & Filii.

Ergo Pater plene comprehendendo suam	Bonitatem,	De	Bonitate sua infinita, imaginem boni infi- niti, filium scilicet, Magnitudine sua im- mensa, infinitè ma- gnum five immen- sum	Produ- cit.	Sed & Pater & Filius amando se de infinita	B.	Spirant cum amore	B.	Infini- tum, scili- cet Spiri- tum San- ctum.
	Magnitudi- nem,		Duratione sua infinita five æternitate, æter- num			M.		M.	
	Duratio- nem,		Potestate sua infinita, omnipotentem			D.		D.	
	Potentiam,		Sapientia sua infinita, infinitè sapientem, o- mniscium			P.		P.	
	Sapienti- am,		Voluntate sua infinitè appetitiva, infinite a- matum			S.		S.	
	Volunta- tem,		Virtute sua, infinite virtuosum			Vo.		Vo.	
	Virtutem,		Veritate sua, infinite verum, seu ipsam ve- ritatem			Vi.		Vi.	
	Veritatem,		Gloria sua infinita, infi- nitè gloriosum. Et sic de cæteris attributis procedendo.			Ve.		Ve.	
	Gloriam,					G.		G.	

Ergo tribus personis attributa & perfectiões DEI, quoad essentiam sunt communia.

Ergo

Ergo sicut Pater est	$\left\{ \begin{array}{l} B. \\ M. \\ D. \\ P. \\ S. \\ Vo. \\ Vi. \\ Ve. \\ G. \end{array} \right\}$	Ita filius & Spiritus Sanctus.	Ergo non tres	$\left\{ \begin{array}{l} B. \\ M. \\ D. \\ P. \\ S. \\ Vo. \\ Vi. \\ Ve. \\ G. \end{array} \right\}$	Sed trium personarum una	$\left\{ \begin{array}{l} Bras. \\ M. \\ D. \\ Pa. \\ S. \\ Vo. \\ Vi. \\ Ve. \\ G. \end{array} \right\}$
-------------------------	---	--------------------------------	------------------	---	--------------------------	---

Ergo unus DEUS, non tres Dii: Una Deitas, non tres Deitates; una substantia, non tres; una essentia, non tres; una unitas non tres. Si enim tria essentialiter distincta essent, sequeretur divinam naturam in toto perfectionis complemento deficere; quod impium esset dicere.

. CONSECTARIA.

Ex dictis sequitur primò. Non omnem processionem esse generationem; Si enim daretur generatio in processione amoris, sequeretur Spiritum Sanctum genitum dici posse; Sed hoc est contra Symbolum S. Athanasii, ubi Spiritus Sanctus, non factus, non creatus, non genitus; sed à Patre & Filio procedens dicitur.

Secundò. Illam Voluntatem, qua procedit Spiritus Sanctus non considerari secundum similitudinem; sed secundum rationem impellentis & moventis in aliquid; Ad Verbum ergo pertinet similitudo rei intellectæ; ad amorem verò, non quod illa sit similitudo, sed quod similitudo sit principium amandi; Amor ergo non est genitus, sed genitum Verbum, est principium amoris.

Tertiò. Ex his patet, duas tantum in divinis dari processionem; ea, quæ est per intellectum, & ea, quæ est per Voluntatem, quæ fit per intellectum, processio Verbi dicitur; quæ per Voluntatem, processio amoris à Theologis vocatur; juxta quamlibet harum oportet concipere duas oppositas relationes; quarum una procedentis à principio, & alia ipsius principii; Hinc processio verbi dicitur generatio; Relatio verò principii generantis dicitur paternitas; Relatio verò procedentis à principio, filiatio; Processio verò amoris, quæ principium respicit, dicitur spiratio; Relatio verò procedentis, processio sive spiratio passiva.

Quartò. Patet quoque, omnes proprietates, quæ in essentia DEI fundantur, ratione ratiocinata, vel ut alii volunt, formaliter tantum distingui; relativas verò relationes realiter.

QUESTIO V.

An Notiones dentur in DEO?

R. Affirmativè. Et sic argumentor.

Ubi dantur proprietates in divinis realiter distinctæ, ibi dantur & notiones.

In DEO dantur proprietates realiter distinctæ.

Ergo dantur Notiones.

Major probatur.

Ubi dantur rationes objectivæ notificantes personas, & unam ab altera distinguentes & discernentes, ibi dantur notiones.

Sed proprietates in divinis realiter distinctæ sunt rationes objectivæ notificantes personas, & unam ab altera distinguentes & discernentes. Ergo.

Quia processio realis hoc habet ex suo conceptu notionali, ut distinguat realiter principium producentem à producto; ergo quodcumque aliquid realiter refertur ad aliud, id ab eodem realiter quoque distingui necesse est; neque enim principium realiter inesse potest, nisi in realiter distincto ab iis, in quantum non est principium iis, quibus opponitur. Unde sic argumentor.

Quæcumque in divinis assignant ordinem originis unius ad alterum per actus quosdam intrinsecos, illi actus propriè attribuuntur personis.

Tales sunt actus notionales. Ergo.

Sed hæc jam Regulis Artis nostræ applicemus, idque methodo Lulliana.

Ubi-

Ubi- cun- que e- nim est	B.	} <i>tivum</i> , & <i>bile</i> , ibi dantur quoque actus notiona- les, impliciti in quinque notio- nibus supra po- sitis, & ad eas re- ducibiles.	} Sed D E U S Pater <i>tivus</i> per intellectum plenè se comprehendens, cum omni possibili perfectiorum cumulo necessariò producit Verbum.	} B.	} <i>bile</i> . Ergo ubi- cun- que est <i>tivum</i> , <i>are</i> , & <i>bile</i> in divinis, ibi dantur actus notionales ad quinque notio- nes suprapositas revocabiles.
	M.				
	D.				
	P.				
	S.				
	Vo.				
	Vi.				
	Vc.				
	G.				

Quia sicuti Intellectivum ad Patrem, & intelligibile ad Filium, ita revocatur ad B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. *tivum* ad Patrem, & *bile* ad Filium, aut Spiritum Sanctum.

Confirmatur assertum.

Ubi-
cun-
que datur *tivum* & *bile*, ibi
quoque relationem nasci necesse est;
bonificativi videlicet ad bonificabi-
le; intellectivi ad intelligibile; ap-
petitivi ad appetibile; & sic de cæ-
teris.

Sed ubique in divinis est relatio, ibi
oppositionem quoque nasci necesse
est;

Ubi-
cun-
que autem oppositio, ibi distin-
ctionem inter opposita consequi pari-
ter necesse est; quæ quidem nihil aliud
sunt, quàm notiones objectivæ, no-
tificantes producent & productum
sub ea formalitate, sub qua referunt
tivum & *bile*, atque unam propieta-
tem relativam discernentes ab altera.

Iterum.

Ubi-
cun-
que datur distinctio realis rela-
tiva in eadem natura, ibi datur & per-
sonalitas.

In D E O datur paternitas, quæ conno-
tat relationem realiter distinctam à
filiatione. Ergo.

Neque tamen hîc quisquam sibi persua-
deat; Bonificativum & bonificabile, ma-
gnificativum & magnificabile; intellecti-
vum & intelligibile hoc loco sumi, quasi
D E U S sit in potentia ad bonificandum ob-
jectum bonificabile; Nequaquam; cum
jam sæpè ostensum sit, in D E O, esse, existe-
re, posse, & operari, prorsus idem & indi-
stinctum esse; Sed loquimur nostro concipi-
endi modo ad relativas in D E O rationes
melius concipiendas; ita quidem, ut per
intellectivum, bonificativum, volitivum
&c. connotet vim quandam intellectivam
D E O insitam cum essentia identificatam,
qua agit, quicquid agit indistincte ab obje-
cto ipsi coexistente.

Q U Æ S T I O VI.

*Utrum Filius verè & realiter procedat à Pa-
tre per intellectum.*

Resp. Affirmativè, & sic argumentor.
Per Analysin.

Omnis conceptus intellectûs, Verbum
mentis intellectricis dicitur.

Filius est Paterni intellectûs conceptus.

Ergo aptè Verbum dicitur.

Major patet. Minor probatur. Filius est
plenitudo comprehensionis paternæ;
ergo est paterni intellectûs conceptus.
Plenitudo autem comprehensionis divi-
næ, nihil aliud est, quàm Verbum
seu conceptus intrinsecè ab intellectu
Patris emanans.

Si intrinsecè ab intellectu Patris emanat;
ergo per veram generationem produ-
citur.

Si per veram generationem producitur;
ergo per se verè & realiter subsistit.

Si subsistit, ergo personam à Patre distin-
ctam constituit; quem Filium dici-
mus, Verbum & imaginem Patris.

Esse autem vivam Patris imaginem, ita
ostendo.

Ubi-
cun-
que est similitudo perfecta, re-
præsentativa ejus quem perfectè ex-
primit, ibi est perfecta D E I imago.

Sed Filius est perfecta & viva similitudo
Patris.

Ergo imago ejusdem; quæ fundatur in
intellectu ad rem intellectam.

Nota in Filio Septem considerari posse,
quæ ita per Analysin ostendo.

1. Filius considerari potest, ut est ex Pa-
tre, quia ab æterno genitus.

2. Si ex Patre ab æterno genitus; ergo in
Patre totus est Filius, videlicet per
admirabilem circumincessionem.

3. Si

3. Si in Patre ; ergo cum Patre ; quia cum Patre Spiritum Sanctum spirat.
4. Si cum Patre ; ergo à Patre quoque ad nos missus in tempore.
5. Si à Patre missus ad nos ; ergo propter Patrem , hominem quem creaverat redemit ; juxta illud : empti enim estis prætio magno.
6. Si à Patre & propter Patrem venit ad nos redimendos ; ergo & sub Patre, quia formam servi accepit , exinaniens seipsum.
7. Si sub Patre ; ergo ad Patrem , quia ovem errantem , quam invenit , adduxit reduxitque ad Patrem.

Iterum , uti est ex Patre , quatuor modis est ; Necessitate , Voluntate , Intellectu , & per modum naturæ.

Si necessariò est, erit vel necessitate prout opponitur contingentia; vel necessitate exigentia; vel necessitate sufficientia; vel necessitate non violentia; aut coactionis. Ad primum ita argumtor.

Si necessitatem effendi habet ; ergo omnem excludit contingentiam ; quod ita probo.

Quodcunque per se existit , & ex se formaliter necessitatem effendi habet , id omnem excludere effendi contingentiam necesse est.

Filius ut D E U S , talis est. Ergo.

Si necessitate existit omnem excludente contingentiam; ergo eum existere necessitate exigentia; necesse est ; quod ita probo.

In quocunque est principium formale productibilitatis à se omnis imperfectionis expers , in eo necessariò requiritur terminus talis productibilitatis, ex necessitate exigentia.

In Filio , uti D E U S est , est tale. Ergo. Si existit necessitate exigentia ; ergo necessitate sufficientia ; quod ita probo.

Quodcunque omnis imperfectionis & defectus expers est , id necessitate existit sufficientia.

Filius , ut D E U S , est talis. Ergo.

Si necessitate sufficientia est præditus ; ergo illa nullius erit violentia & coactionis ; quod ita ostendo.

Quod non habet causam superiorem se, id nec vim, nec coactionem pati potest.

Filius , ut D E U S , talis est. Ergo.

Ostendimus , Quomodo Filius sit necessarius necessitate opposita contingentia; jam pari pacto probandum restat , quomodo ex Patre sit , Voluntate , Filius.

Existit itaque Filius ex Patre quatuor modis ; vel Voluntate præcedente, vel con-

comitante, vel non antecedente neque consequente; vel non elicitiva; quod ita ostendo.

Et primò quidem Voluntate præcedente ; quia quicquid est essentialiter, id notionale præcedere necesse est.

Secundò. Voluntate concomitante; quod ita ostendo.

Quæcunque sunt simul in eodem instanti æternitatis ; unum aliud necessariò concomitatur.

Talis Voluntas est in Patre & Filio. Ergo.

Tertiò. Voluntate non antecedente neque consequente ; quod ita ostendo.

Quod neque ordine naturæ, neque originis, est posterius altero, id neque antecedentem neque consequentem voluntatem habet. Talis est Voluntas in productione Filii. Ergo

Quartò. Voluntate non eliciente. Quia, Quodcunque principium habet terminum adæquatum , non potest in aliud elicitivè moveri.

Sed ita sese habet Voluntas habens pro termino Spiritum Sanctum. Ergo.

Iterum. Filius ex Patre est , vel intellectu præcedente essentialiter accepto ; vel intellectu concomitante , vel intellectu eliciente ; Intellectu sed non consequente.

Intellectu præcedente essentialiter accepto ; quia essentialia ad intra præcedunt notionalia.

Intellectu concomitante; quia intellectus & generatio sunt coætterna.

Intellectu eliciente sive dicente ; teste Augustino : Verbum nusquam est, nisi à dicente.

Intellectu sed non consequente , quia nullo ordine potentia intellectiva sequitur actum generandi simpliciter.

Iterum. Filius ex Patre est quatuor modis. Primò per modum naturæ in perficiendo. Secundò per modum naturæ in principiando. Tertiò per modum naturæ , ut distinguitur, contra modum artificii. Quartò per modum naturæ , ut distinguitur ab illo, qui est per modum Voluntatis.

Primò. Per modum naturæ in perficiendo est ex Patre ; quia tametsi Intellectus æquè naturalis sit in perficiendo ac Voluntas ; aliquid amplius tamen habet.

Secundò. Per modum naturæ in principiando præcisè ; quia Pater à se ipso Filium generat , & Filius est à solo tantum Patre per modum naturæ.

Tertiò. Per modum naturæ , ut distinguitur contra modum artificii ; quia materiam non supponit ex qua.

Quarto. Per modum naturæ , ut distinguitur contra illum , qui est per modum

Qq

Volun-

Voluntatis; alia enim est productio Filii; alia Spiritus Sancti, cum seipsis ad invicem distinguantur.

Vides igitur, quo artificio tota doctrina de persona Filii, resolvi possit. Quare ad alia.

Q U Æ S T I O VII.

Utrum Spiritus S. per amorem procedat?

Resp. Affirmativè; & sic argumentor.

Ubique est processio per modum moventis voluntatem amantis in rem amatam, ibi productionem per amorem resultare necesse est.

Hoc fit in emanatione Spiritus Sancti à Patre & Filio.

Ergo Spiritus Sanctus per amorem procedit.

Ergo connotat personam tanquam à principio Spirativo Patris & Filii Spirantis, vi motiva amantis in rem amatam.

Quod verò non à Patre solo, sed & à Filio procedat, sic deduco.

Ubique dantur relationes oppositæ, ibi dantur relationes reales personæ ad personam.

Sed non in Patre solo, sed & in Filio datur relatio opposita Spirantis ad Spiratum, amantis ad amatum; qui est Spiritus Sanctus. Ergo.

Minor probatur. Quia Pater & Filius sunt idem principium Spirativum Spiritus Sancti: & ita probo.

Quandocunque principium Spirativum quoad essentiam non opponitur relativè, tunc necessariò illud principium per modum unius sumi debet.

Hoc ita est in Patre & Filio. Ergo.

Aliter. Quandocunque in divinis supponitur natura cum proprietate aliqua essentiali non relativè opposita, tunc illud principium verè & realiter est unum.

Sed vis Spirativa in Patre & Filio est proprietas essentialis utrique communis, & sine ulla relationis oppositione.

Ergo Pater & Filius constituunt unum principium Spirativum.

Sicuti enim Pater & Filius est unus DEUS ob essentia unitatem, ita sunt & unum principium Spirativum Spiritus Sancti, propter unitatem proprietatis significatæ per principium.

Iterum. Quandocunque proprietas invenitur in diversis suppositis ejusdem naturæ, tunc necessariò illa per modum unius considerari debet.

Sed vis Spirativa emanans à Patre & Filio est proprietas absoluta.

Ergo per modum unius principii absoluti considerari debet.

Procedit enim Spiritus Sanctus à Patre & Filio, in quantum amor est unitivus duorum.

C O N S E C T A R I A.

Ex his patet primò. Personam semper dicere relationem in recto, essentiam verò in obliquo; Nam uti in DEO dantur tres relationes realiter distinctæ, ita dantur tres personæ. Est enim persona nihil aliud, quàm subsistens in divina natura relatio.

Secundò. Substantiam non poni in Deitate personæ, in quantum connotat essentiam, sed in quantum signat suppositum; non enim dicuntur tres substantiæ, vel tres essentia; sed tres hypostasies sive subsistentiæ. Atque hinc proprietates relativæ in DEO subsistunt, & realiter inter se distinguuntur.

Tertiò. Pluritatem in DEO considerari secundum rationem numeri absolutè & abstractè; sumitur enim multitudo in divinis non secundum rationem quantitatis; sed secundum rationem esse transcendentalis; hoc enim modo unum ita multum est, ut sit indivisum; neque multum removel unitatem, sed indivisionem ejus.

Q U Æ S T I O VIII.

De Persona Spiritus Sancti.

An Spiratio activa ex parte principii se teneat?

Respond. Affirmativè; & sic argumentor per analogiam.

Sicut se habet generatio activa ad Filium, ita se habet spiratio activa utriusque, & Patris & Filii ad Spiritum Sanctum.

Sed paternitas sive generatio habet se tanquam principium respectu Filii geniti.

Ergo & Spiratio activa se habet tanquam principium respectu Spiritus Sancti.

Ratio, quia Spiratio activa per modum originis & relationis constituit Patrem & Filium in ratione principii unius actu & essentialiter principiantis respectu Spiritus Sancti.

Aliter. Per analysin. Ubique est Volitivum, ibi est volibile, & ubique est bonificativum, ibi & bonificabile. Sed in DEO est volitivum & bonificativum.

Ergo & Volibile & bonificabile.

Si ergò in DEO est Volitivum & bonificativum; ergo inter *tivum* & *bile*, Patrem & Filium, amor erit reciprocus utrique communis.

Si non

Si non esset amor reciprocus utriq; communis, non esset diffusivus sui ad intra.

Si non esset diffusivus sui, DEUS non esset bonus, neque per bonitatem suam ageret; foret itaque otiosus, quod impossibile est. Ergo diffusivus sui.

Si ergo diffusivus sui; ergo in aliud ad intra diffunditur; atque hanc diffusionem ad intra, nos Spirationem activam dicimus, qua veluti per principium *quod*, formaliter Spiritus Sanctus constituitur, id est Spiratio passiva; Cum amor Patris & Filii, uti una essentialiter voluntas est & bonitas, ita non distinguitur realiter.

Non distinguitur realiter, quia inter amorem Patris & Filii non datur oppositio, quia per modum principii communis utrique.

Tota ergo relativa oppositio fundatur in Spiratione passiva, cum sit terminus Spirationis activæ ad intra; ergo quod ab initio assumpsimus, Spiratio activa se habet ex parte principii *quod*; quod erat ostendendum.

Quomodo verò omnia essentialia attributa per Spirationem activam Spiritui Sancto communicentur, in præcedentibus diximus.

QUESTIO IX. & X.

An Missio Filii & Spiritus Sancti, sint idem quod processio, & quid propriè sit Missio.

Ubicunque est processio, ibi est Missio.

In divinis personis est processio unius ab alia. Ergo ibi est missio.

Major probatur.

Quia ratio missionis exigit, ut persona missa à mittente accipiat impressionem aliquam eundi ad terminum missionis.

Sed persona missa, nulla alia via, quam per processionem, quicquam ab alia persona recipere neque terminum assequi potest.

Ergo ubi est processio, ibi Missio.

Est autem Missio triplex; prior communis toti Sanctissimæ Trinitati, uti visitatio iusti, & de hac non agitur hîc. Secunda est Missio activa, & est propriè mittentis. Tertia, est Missio passiva, & respicit personam missam. De hisce duabus ultimis missionibus hîc agitur.

Hinc patet, Missionem completam requirere, ut persona missa sit actualiter novo modo; quia persona divina nequit simpliciter de novo esse in termino aliquo, cum sit ubique, nisi prius creetur. Sufficit ergo, ut sit novo modo, quo ante non erat, in termino scilicet missionis; hinc missio

personæ dicitur simpliciter temporanea, ratione termini certo aliquo signo constituti, uti in missione filii, terminus est natura humana subsistens in divina; In Spiritus Sancti missione, vel sub forma Columbæ, vel sub igneis Linguis; Terminus itaque, à quo, est invisibilis, & terminus, ad quem, visibilis & temporaneus.

Atque hæc paucis exposita, ad distinctas personarum proprietates intelligendas sufficiant.

Anacephaleosis dictorum.

Verum, posset hoc loco objici. Utrum per hanc Artem Scholastico more, assumptæ alicujus quæstionis thema in utramque partem discuti possit. Respondeo, nihil esse facilius, uti ex præcedentibus patuit; ubi ferè semper præmissas Scholastico more probavimus. Verum, nè quicquam omisisse videamur, Argumentum hîc Theologicum, non sine magna gravissimorum Authorum controversia agitatum Lectori proponam; quod sit exemplar quoddam, juxta quod similes quæstiones ad Artis nostræ amissim concinnari possint. Sit itaque.

QUESTIO XI.

Utrum Spiritus Sanctus distingueretur à Filio, si non procederet ab eo, an non?

Ex mente Gasparis Sanctorum.

Duplex est Sententia, Affirmativa & negativa; Utramque per Artis nostræ regulam, id est, vel per Rotam Scientificam, vel per Tabulam Universalem, hoc pacto expediemus.

Pro parte negativa, videlicet: quod Spiritus Sanctus, si non procederet à Filio, neque ab eo distingueretur, sic argumentor per novem principia absoluta.

Illa non possunt distingui realiter, quæ eandem communicationem & perfectionem habent; cum distinctio perfectionem diversam arguat.

Argumentum 1. per Bonitatem.

Sed si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, haberet eandem communicationem & perfectionem realem cum eo; esset enim sicut ille, DEUS.

△ = B. B.

Ergo si non procederet à Filio, non distingueretur ab eo.

Illa non possunt distingui ad invicem realiter, quæ eandem infinitatem & integritatem habent; Cum ea quæ eodem modo, eodemque complemento integrantur; includant easdem perfectiones reales.

Arg. 2. per Magnitud. = M. B.

Sed etiam si Spiritus S. non procederet à Filio, constaret eodem complemento

Q q 2

per-

perfectiōnis & infinitatis, quo Filius in divinis naturaliter constat.

Ergo si à Filio Spiritus S. non procederet, non distingueretur ab eo.

Arg. 3. per
Duratio-
nem &
Diff.
= D. Δ.

Illa non possunt distingui realiter, quæ non habent durationem in prioritate temporis aut æternitatis; cum diversa distinctio in esse, distinctionem arguat durationis & conservationis ejusdem.

Sed in casu proposito, hæc prioritas deesset; cum hoc pacto absolute æquales sint in duratione & modo existendi. Ergo.

Arg. 4. per
Potentiam
& Diff.
= P. Δ.

Illa ad invicem non possunt distingui, quæ eandem omnino haberent potestatem;

Sed in casu proposito, in Spiritu Sancto & Filio eadem esset personalis potestas; quia non esset relatio distinguens, quæ provenit ex emanatione unius personæ ab alia. Ergo.

Arg. 5. per
Sapientiam
&
Diff.
S. =.

Illa non possunt distingui ad invicem, quæ inter se nullum haberent ordinem & respectum realis diversitatis;

Sed hoc fieret in casu proposito. Ergo.

Arg. 6. per
Volunt.
& Diff.
Vo. =.

Illa non possunt distingui ad invicem, quæ eandem voluntatem & appetitum realem habent.

Sed in casu proposito hoc fieret. Ergo.

Arg. 7. per
Virtutem
& Diff.
Vi. =.

Illa non possunt distingui ad invicem, quæ eandem virtutem habent absolute operandi.

Hoc fieret in proposito casu. Ergo.

Arg. 8. per
Veritatem
& Diff.
Ve. =.

Illa non possunt distingui ad invicem, quæ ejusdem prorsus veritatis sunt, absolute conformitatis, & intelligibilitatis.

Hoc fieret in casu proposito. Ergo.

Arg. 9. per
Gloriam
& Diff.
Gl. =.

Illa non possunt distingui ad invicem, quæ eandem identice gloriam participant.

Hoc fieret in proposito casu. Ergo.

Vides igitur, quomodo partim per principia absoluta, partim respectiva, negativam propositæ quæstionis sententiam urgere possis; jam verò affirmativam sententiam amplectentes, negativam sententiam invertamus.

Affirmativa sententia hæc est.

Etiamsi Spiritus Sanctus non procederet à Filio, nihilominus distingueretur ab eo.

Sic itaque argumentor.

Arg. 1. per
B. =.

Illa distinguuntur realiter, quæ non possunt emanare & procedere cum eadem potestate existendi & agendi ab eodem communicativo talis esse.

Sed Spiritus Sanctus, etiamsi non procederet à Filio, non posset emanare à Patre cum eadem potestate existendi, & agendi, quam habet Filius; quia procederet ut Verbum, & cum respectu terminandi generationem Patris, quod est impossibile.

Ergo licet non procederet à Filio, distingueretur tamen ab eo.

Illa distinguuntur realiter, quæ non possunt emanare & procedere cum eodem communicativo & actuali, seu reali instinctu. Arg. 2. per B. =.

Sed si persona Spiritus Sancti non procederet à Filio, non posset adhuc emanare cum eodem communicativo, quod habet Filius; qui perfecte terminat generationem, & Patri per eam concordat & conformatur realiter, quod Spiritui Sancto nullo modo convenire potest.

Ergo, si non procederet Spiritus Sanctus à Filio, nihilominus distingueretur ab eo.

Illa distinguuntur realiter, quæ non possunt emanare, & subsistere cum eadem communicatione reali appetitus naturalis, quam habet Filius ad ea, quæ pertinent ad rationem Verbi, nec sine eo appetitu, quod pertinet ad esse donum. Ergo. Arg. 3. B. Vo. =.

Illa ad invicem distinguuntur realiter, quæ non possunt emanare & consistere cum eadem communicatione Virtutis & originis realis. Arg. 4. B. Vi. =.

Sed hoc fieret in proposito casu; Spiritus enim Sanctus non posset subsistere cum communicatione reali Verbi producti per intellectum paternum, nec Filius posset habere communicationem virtutis spirationis, passive, per quam Spiritus S. subsistens procedit à Patre. Ergo.

Illa ad invicem realiter distinguuntur, quæ non possunt emanare cum eadem perfectione Veritatis & entitatis realis. Arg. 5. B. Ve. =.

Hoc fieret in casu proposito. Ergo.

Illa ad invicem distinguuntur realiter, quæ non possunt in emanatione sui esse, quietari, & terminari eodem modo reali. Arg. 6. B. G. =.

Sed Spiritus Sanctus, si non procederet à Filio, non posset quietari & terminari una & eadem reali hypostasi, qua gaudet Filius. Ergo.

Illa quæ non possunt existere cum eadem communicatione & actu personali, necessario distinguuntur ad invicem realiter. Arg. 7.

Sed hoc fieret in proposito casu. Ergo. Quia

Quia communicatio & actus personalis Filii per modum & attributum sapientiæ respondet Patri : Spiritus Sanctus verò per modum seu instinctum Voluntatis sive doni.

Ex B. P. Vo. tale educitur argumentum.

Arg. 8. per
B. P. Vo.

Illa quæ non possunt communicari in eodem appetitu reali, illa necessario exigunt distinctionem realem.

Hoc fieret in casu proposito. Ergo.

Ex B. P. Vi. Sic argumentor.

Arg. 9. per
B. P. Vi.

Illa realiter ad invicem distingui necesse est, quæ non possunt in eadem existentia personali communicari in eadem virtute reali.

Sed hoc fieret. Ergo. Quia filius semper haberet virtutem & principium originandi & producendi realiter Spiritum Sanctum, quæ non posset habere Spiritus Sanctus.

Ex B. P. Ve.

Arg. 10.
per
B. P. Ve.

Illa necessario distinguuntur realiter, quæ non possunt habere eandem com-

municationem, titulumque verum & proprium secundum esse suppositale.

Sed hoc fieret. Ergo. Quia suam adhuc conservaret per proprias rationes constitutivas talis personæ, distinctas realiter à filio, & titulum diversum à filio, secundum diversam relationem realem.

Ex B. P. G.

Illa necesse est distingui realiter, quæ non possunt in suo reali & actuali esse quietari eodem modo realiter.

Sed hoc fieret in præsentī casu. Ergo.

Innumeris aliis modis per Tabulam nostram Combinatoriam Universalem hæc demonstrari possunt; verum nè in infinitum abeamus, Lectori ea indaganda relinquimus.

Confectarium ex dictis.

Ut Lector melius artificium intelligat, jam, quæ ex dictis emanant veritates, per octodecim principia demonstramus.

1.	B.		Effet nihilo minus in eo adhuc actualitas propria personalis, cum qua posset communicari cum Filio.
2.	M.		Haberet nihilominus extensionem communicativam ad Patrem Spirantem, quam Filius non posset habere sub ratione Spirationis passivæ, ob præcedentes rationes.
3.	D.		Is utique adhuc realiter distinctus à Filio in ratione productiva terminante confisteret.
4.	P.		Diversam nihilo minus potestatem præ se ferret, tam ut existeret diversa persona à Filio, quam ut operaretur diversa opera, secundum proprium attributum talis personæ.
5.	S.		Effet tamen in eo instinctus propriè realis refluendi ad Patrem Spirationem, per quam producitur; quæ tamen Filio non competeret, utpote non per voluntatem, sed intellectum genito.
6.	Vo.	Etiam si Spiritus Sanctus non procederet à Filio per impossibile;	Effet tamen in eo appetitus realis ad terminandam Spirationem Patris, à qua acciperet esse personale, quam non haberet persona Filii, utpotè per intellectum geniti.
7.	Vi.		Possideret tamen virtutem personalem à Patre acceptam, secundum quam non communicaret personaliter cum Filio.
8.	Ve.		Verum tamen esset, Spiritum Sanctum esse verè & realiter distinctam personam à Patre & Filio.
9.	G.		Haberet tamen propriam terminationem & quietem personalem in gloria communi cum Patre, quam Filius tali modo non haberet.
10.	=		Effet tamen in eo propria differentia personalis, per quam constitueretur in esse tertiæ personæ, quam non haberet Filius, qui persona per suum esse differentiale constituitur.
11.	♥		Effet tamen in eo talis adhuc cum Patre realis concordantia, quæ non esset in Filio eodem modo.
12.	●●		Effet tamen in eo adhuc talis oppositio per Spirationem passivam inde resultantem, quæ non competeret Filio.
13.	α		Haberet tamen adhuc realem respectum ad principium voluntatis, à qua procedit, quam eodem modo non posset habere Filius.
14.	⊙		Haberet nihilominus adhuc medium, scilicet relationem realem talem, quæ Filio competere non posset.
15.	ω		Effet nihilominus adhuc finis terminans Spirationem Patris, qui Filio naturaliter nullo modo competeret.

Ex hisce paucis luculenter patet, per nostras Tabulas Combinatorias, innumeras argumentorum sedes cuicunque tandem quæstioni urgendæ aptissimas, subministrari; ut proinde hæc pauca speciminis loco dicta & exposita sufficiant.

Jam nihil aliud restat, quàm ut argumenta negativæ propositionis, pari pacto, more Scholasticis usitato, resolvere doceamus.

Ad primum negativæ propositionis argumentum Respondeo; quod quamvis persona Spiritus Sancti, si per impossibile non procederet à Filio, haberet eandem substantiam & communicationem substantialem absolutam divinitati convenientem, cum DEUS esset: non tamen haberet eandem realem relationem ad Patrem, quam habet Filius, quod sufficit ad distinctionem realem.

Ad Secundum Respondeo. Quod in casu per impossibile posito, Spiritus Sanctus etiam si haberet infinitatem sicuti Filius, non tamen esset in Spiritu Sancto relatio filiationis realis, quam habet Filius.

Ad Tertium Respondeo. Quia quamvis non sit inter personas divinas prioritas aliqua naturæ, æternitatis, æviternitatis aut temporis, per quam ipsæ inter se distinguuntur; solis tamen proprietatibus notionalibus distinguuntur; quod sufficit ad distinctionem realem.

Ad Quartum Respondeo. Etiam si enim potestas absoluta æqualis sit in Filio & Spiritu Sancto, etiam deficiente respectu mutuo, quo Filius spirat Spiritum Sanctum; esset tamen in Spiritu Sancto respectus realis ad Patrem, & relatio diversa realis, qua distingueretur à Filio, quod sufficit.

Ad Quintum Respondeo. Quia Filius & Spiritus Sanctus haberent tales relationes in ordine ad Patrem, ut in iis non possint communicari; Spiratio enim passiva Filio competere non posset, neque Filiatio Spiritui Sancto.

Ad Sextum Respondeo. Quia Voluntas absoluta in Filio & Spiritu Sancto etiam si non distinguantur, relativa tamen sive notionalis inter illos distinguitur necessario.

QUÆSTIONES VARIÆ

Per Artis nostræ principia in Theologia solvendæ.

QUÆSTIO I.

Utrum DEUS sit perfectus.

In utramque partem hæc quæstio discuti potest, utra tamen, affirmativane, an negativa sententia melior sit, hoc pacto per Artis nostræ regulas determinabis.

Totus quæstionis status reducitur ad principium B. sic itaque argumentor pro negativa sententia.

1. Si DEUS esset perfectus, haberet is utiq; Per B. omnem modum communicationis, quem cæteræ res naturales habent. Atque hoc est impossibile.

Ergo DEUS non est perfectus. Quia non se potest communicare, ut partes componentes se communicant, & uniunt. Ergo.

2. Si DEUS esset perfectus, deberet is in Per M. se comprehendere omnia bona.

Hoc autem non apparet; cum multa alia sint bona, præter ipsum DEUM. Ergo.

3. Si DEUS esset perfectus ab æterno, haberet omnes relationes perfectionis, quas modò habet, unde dicitur Pater, Gubernator, Dominus, Creator, Glorificator, & alia attributa, quæ post creationem rerum ipsi primùm acciderunt.

Sed hoc est impossibile. Cum res ante creationem non possint ad ipsum referri. Ergo DEUS non est perfectus. Hoc pacto instabis per omnia reliqua principia.

His opponimus pro affirmativa sententia, tria alia argumenta.

1. Si DEUS non esset perfectus, sequere- Per B. tur, quod aliquandò non potuisset existere, & agere cum omni perfectione & bonitate.

Hoc est impossibile. Ergo.

Quia quod modò potest, semper potuit, sine ulla perfectionis cujlibet diminutione, cum sit omnipotens.

2. Si DEUS non esset perfectus; sciret Per M. aliquam perfectionem quam non haberet, sibi posse communicari ab alio; Hoc est impossibile. Ergo. Cum omnium rerum perfectiones & naturæ ab eo, tanquam à fontana causa profluxerint. Ergo DEUS est perfectus.

3. Si DEUS non esset perfectus, sequere- Per D. tur, quod ipse aliquando concupivisset perfectionem, quam non haberet, & meliorem fieri, aut factum esse, quam esset actu.

Quod est impossibile. Ergo. Cum semper summum bonum fuerit & infinitum. Ergo DEUS est perfectus.

Ex his in utramque partem discussis quæstionibus patet, affirmativam quæstionis partem meliorem & veritati congruentiorem esse; præponderant enim rationes in hac contra negativam. Hoc itaque posito, Jam per Artis nostræ principia, quomodò hæc verior sententia multis modis probari possit & confirmari, videamus.

DEUS

DEUS est perfectus.

Poteris autem, vel ex Rota scientifica, vel ex Tabula, argumenta depromere eo ordine, quo sequuntur.

1. \triangle . B. M. Omne bonum infinitum est perfectum. DEUS est B. M. infinitum Ergo.
2. \triangle . B. D. Omne bonum semper existens, nec potens ab alio recipere perfectionem aliquam, est in se ipso perfectum. DEUS est talis. Ergo.
3. \triangle . B. P. Omne bonum omnipotens & faciens omnia perfecta, est in seipso perfectum. DEUS est talis. Ergo.
4. \triangle . B. S. Omne bonum taliter in se existens, quod extra se non habet, nec cognoscit aliquid, quo perficiatur, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
5. \triangle . B. Vo. Omne bonum non desiderans aut appetens aliquid naturaliter extra se, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
6. \triangle . B. Vi. Omne bonum habens in se virtutem infinitam originandi & producendi res omnes, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
7. \triangle . B. Ve. Omne bonum taliter verum, ut in eo omnis reperiatur veritas, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
8. \triangle . B. G. Omne bonum in seipso quiescens, nec aliundè perfectionem aliquam cupiens, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
9. \triangle . M. D. Omne infinitè durans est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
10. \triangle . M. P. Omne infinitum potens cuncta possibilia & perfecta facere est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
11. \triangle . D. P. Omne æternum & omnipotens est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
12. \triangle . D. S. Omne seipsum infinitè comprehendens sine defectu, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
13. \triangle . P. S. Omne quod est omnipotens & infinitè Sapiens, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
14. \triangle . P. Vo. Omne quod quæcunque vult, facere potest, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
15. \triangle . S. Vo. Omne seipsum cognoscens cum appetitu & Voluntate infinita ad communicandas perfectiones extra se, est in se perfectum. DEUS est talis. Ergo.
16. \triangle . Vo. Vi. Omne ens, quod habet in se Voluntatem & Virtutem producendi omnia, est in se perfectum. DEUS est talis. Ergo.
17. \triangle . Vi. Ve. Omnis Virtus, de qua verificatur productio perfecta, in seipsa est talis. Sed DEUS est talis. Ergo.
18. \triangle . Ve. G. Omne quod verè potest in seipso Gloriarì & quiescere, *causare* in se infinitæ delectationis actus, id est absolute perfectum. DEUS est talis. Ergo.

Sed hæc sufficiant. Quare ad alia.

SECTIO III.

De Mysterio Incarnationis.

CAPUT I.

De Terminis Incarnationis.

DE Mysterio Incarnationis per Artem nostram Combinatoriam variæ solvuntur difficultates; invenietque Artista innumerabilem propositionum congeriem, quibus dubiis sibi propositis satisfaciat. Quare nihil superest, nisi ut rem ipsam variis exemplis deducamus.

Duplex ante omnia in INCARNATO VERBO generatio considerari debet: *Divina & humana*: Ille enim, qui æternè, & temporaliter generatur, est æterni Patris Filius,

Filius, Verbum DEI, Verbum non humanum, non creatum, non causatum, non factum; sed divinum, increatum, incausatum, æternè tamen generatum, & temporaliter in temporis plenitudine humanatum.

Verbum est Filius DEI non vocale, vel instar verbi nostri mentalis; est enim hoc accidentale, transitorium, multiplicabile, imperfectum & explicabile, illud verò substantiale, permanens unicum, perfectum, inexplicabile, incomprehensibile & ineffabile, nostrum tamen omnium amore Caro factum, simile verbo nostro men-

tali, quod nisi voce promatur, intelligi non potest; ita Verbum æternum videri non potest, nisi carne vestitum in Mundo appareat.

Verbum est Filius DEI, ergo DEUS, non DEUS Pater aut Spiritus Sanctus, sed alius à Patre & Spiritu Sancto, non essentiâ aut naturâ, sed distinctione personæ. Unde quemadmodum generatio in creatis tripliciter considerari potest, per *diffusionem*, *expressionem*, *propagationem*, ita & in æterni verbi generatione. Sed deducamus singula per analogicæ & analyticæ artis regulas.

Primò per diffusionem, ut

{	Splendor à luce; est enim totus <i>splendor gloria Patris</i> , & <i>figura substantiæ</i> ejus.
	Calor ab igne. Juxta illud: <i>rubus ardebat</i> , & <i>non comburebatur</i> .
	Flumen à fonte. Juxta illud: <i>fluvius egrediebatur ex loco paradisi</i> .
	Pluvia à nebula. Juxta illud: <i>quomodo imber descendit de Cælo</i> , sic erit <i>Verbum meum</i> .

Sed hæc omnia infinitè perfectiori modo in Verbi generatione considerari possunt, quàm in creatis.

Siquidem splendori creato deficit æqualitas.

Calori substantialitas.

Flumini perfecta totius similitudo.

Pluviæ integritas.

Verbi autem generatio æterna, æqualis, intrinseca & substantialis, perfecta & integra.

Secundò per expressionem, ut

{	Species ab objecto.	{	Ita Verbum à	{	<i>Speciosus forma præ Filiis hominum.</i>
	Imago à sigillo.		Patre gene-		<i>Est enim imago bonitatis ejus.</i>
	Verbum ab homine.		ratur, juxta		<i>Semel loquitur DEUS, & secundo non repetit.</i>
	Cogitatio à mente.		illud.		<i>Nondum erant abyssi, & ego jam conceptus eram.</i>

Sed infinitè perfectiori modo quàm in creatis; in hisce enim:

Speciei deficit veritas; species enim lapidis non est verè lapis in oculo.

Imagini simplicitas, quia habet diversas partes divisibiles.

Verbo stabilitas, quia citò transit, & non permanet.

Cogitationi substantialitas; à mente siquidem non nisi per modum accidentis producit.

Verbi autem generatio est vera, simplex, permanens, semper persistens, substantialis.

Tertiò per propagationem, ut

{	Germen à semine.	{	Ita & Verbum	{	<i>Erit germen Domini in magnificentia.</i>
	Arbor à radice.		æternum: ju-		<i>Lignum vitæ est iis, qui apprehenderunt eam.</i>
	Proles à ventre.		xta illud:		<i>Ex utero ante Luciferum genui te.</i>
	Filius ab actione Patris.				<i>Filius meus es tu, ego hodie genui te.</i>

Sed infinitè perfectiori modo, quàm in creatis.

Deficit enim semini speciositas, cum sit informe & confusum.

Radici conformitas; alia enim est forma radicis, alia arboris.

Ventri actio, parvam enim actionem habet in genitum.

Filio deficit tempus; Pater enim ante Filium est in tempore.

Generatio autem Verbi est pulchra cum distinctione, conformis, æterna & necessaria. Ecce Verbi æterni generatio.

Generatio humana Verbi fuit ex Matre, sine Patre; Magnus, parvulus, admirabilis, consiliarius, DEUS, fortis, Pater futuri sæculi, princeps pacis, natus & datus.

Magnus, quia est Filius DEI altissimi.

Parvulus, quia plorans & vagiens inter arcta positus præsepia.

Admi-

Admirabilis; quia lux erat, & non lucebat.

Erat verbum DEI, & non loquebatur.

Erat fons aquæ vivæ, & sitiebat.

Erat omnia fovens, & frigus patiebatur.

Latitudo coarctatur.

Stringitur longitudo.

Altitudo humiliatur.

Potentia regitur.

Eruditur sapientia.

Indiget abundantia.

Fortitudo infirmatur.

Tristatur lætitia.

Salus patitur,

Moritur vita.

Admirabilis, quia,

In morte dat vitam.

Lætitiam in tristitia.

In passione salutem.

Fortitudinem in infirmitate.

In eruditione sapientiam.

In indigentia abundantiam.

In timore fiduciam.

In coarctatione dilatationem.

In humilitate exaltationem.

Latitudinem in angustia.

In Labore amoris vehementiam.

In siti aquam vivam.

In silentio eloquentiam mellifluam.

In tenebris lucem.

In passibilitate impassibilitatem.

In mortalitate, immortalitatem.

DEUS Homo.

Consiliarius; quia factis prius, verbis postea, maxima salutis præbuit consilia; filens prohibet verbosas otiosasque locutiones; jacens in præsepio inhibet superbiam filiorum hominum.

DEUS fortis; quia aquam in Vinum convertit; maris fluctus calcavit; Ventis

marique imperavit; verbo suo omnes sanavit infirmitates.

Pater futuri seculi; quia JESUS salvum fecit populum à peccatis eorum.

Princeps pacis; quia in terra pacem per Angelos annuntiavit hominibus bonæ voluntatis.

Natus, datus. Natus sibi, datus nobis.

Datus ut DEUS; Natus ut homo. Da-

tus nobis, Verbum incarnatum; na-

tus nobis Sapientia increata, natus no-

bis, pro nobis moriturus; datus nobis

semper nobis victurus; natus sibi an-

te omne tempus; natus nobis in pleni-

tudine temporis; natus sibi à Patre sine

Matre; natus nobis à Matre sine Pa-

tre; natus sibi creator mundi majoris;

natus nobis recreator mundi minoris;

natus sibi ut DEUS; natus nobis, ut

DEUS & homo; natus sibi infinita

pollens potentia; natus nobis infirmi-

ratibus subjectus.

Atque in harum rerum mirabilium compendioſa narratione, mysterium consistit Incarnationis, cujus Veritatem jam per varias quæſtiones Arti nostræ proprias, variæque paradigmata investigare conabimur.

QUÆSTIO I.

De Possibilitate Incarnationis.

Non nescio, Theologos hanc quæſtionem prætermittere tanquam ex suppositione certam; quoniam tamen paganus non-nemo de hujusmodi ἀδυναμία seu impossibilitate dubitare posset, eum arte nostra convincemus, hoc pacto procedendo.

Quæritur itaque, utrum humana natura assumi possit à Verbo divino in unitatem personæ. Respondetur affirmative; & primo quidem per Enneades nostras ita illud ostendo.

Omne excellenter	{	Bum.	}	Possibile est.	Sed opus Incarnationis est tale.	{	Bum.	}	Ergo est possibilis.
		M.					M.		
		D.					D.		
		P.					P.		
		S.					S.		
		Vo.					Vo.		
		Vi.					Vi.		
		Ve.					Ve.		
		G.					G.		

Rr

Aliter.

Filius, Verbum DEI, Verbum non humanum, non creatum, non causatum, non factum; sed divinum, increatum, incausatum, æternè tamen generatum, & temporaliter in temporis plenitudine humanatum.

Verbum est Filius DEI non vocale, vel instar verbi nostri mentalis; est enim hoc accidentale, transitorium, multiplicabile, imperfectum & explicabile, illud verò substantiale, permanens unicum, perfectum, inexplicabile, incomprehensibile & ineffabile, nostrum tamen omnium amore Caro factum, simile verbo nostro men-

tali, quod nisi voce promatur, intelligi non potest; ita Verbum æternum videri non potest, nisi carne vestitum in Mundo appareat.

Verbum est Filius DEI, ergo DEUS, non DEUS Pater aut Spiritus Sanctus, sed alius à Patre & Spiritu Sancto, non essentiâ aut naturâ, sed distinctione personæ. Unde quemadmodum generatio in creatis tripliciter considerari potest, per *diffusionem*, *expressionem*, *propagationem*, ita & in æterni verbi generatione. Sed deducamus singula per analogicæ & analyticæ artis regulas.

Primò per diffusionem, ut

<p>{ Splendor à luce; est enim totus <i>splendor gloria Patris</i>, & <i>figura substantiæ</i> ejus.</p> <p>{ Calor ab igne. Juxta illud: <i>rubus ardebat</i>, & <i>non comburebatur</i>.</p> <p>{ Flumen à fonte. Juxta illud: <i>fluvius egrediebatur ex loco paradisi</i>.</p> <p>{ Pluvia à nebula. Juxta illud: <i>quomodo imber descendit de Cælo</i>, sic erit <i>Verbum meum</i>.</p>
--

Sed hæc omnia infinitè perfectiori modo in Verbi generatione considerari possunt, quàm in creatis.

Siquidem splendori creato deficit æqualitas.

Calori substantialitas.

Flumini perfecta totius simultas.

Pluviæ integritas.

Verbi autem generatio æterna, æqualis, intrinseca & substantialis, perfecta & integra.

Secundò per expressionem, ut

<p>{ Species ab objecto.</p> <p>{ Imago à sigillo.</p> <p>{ Verbum ab homine.</p> <p>{ Cogitatio à mente.</p>	<p>Ita Verbum à Patre generatur, juxta illud.</p>	<p>{ <i>Speciosus forma præ Filiis hominum.</i></p> <p>{ <i>Est enim imago bonitatis ejus.</i></p> <p>{ <i>Semel loquitur DEUS, & secundo non repetit.</i></p> <p>{ <i>Non dum erant abyssi, & ego jam conceptus eram.</i></p>
---	---	--

Sed infinitè perfectiori modo quàm in creatis; in hisce enim:

Speciei deficit veritas; species enim lapidis non est verè lapis in oculo.

Imagini simplicitas, quia habet diversas partes divisibiles.

Verbo stabilitas, quia citò transit, & non permanet.

Cogitationi substantialitas; à mente siquidem non nisi per modum accidentis producit.

Verbi autem generatio est vera, simplex, permanens, semper persistens, substantialis.

Tertiò per propagationem, ut

<p>{ <i>Germen à femine.</i></p> <p>{ <i>Arbor à radice.</i></p> <p>{ <i>Proles à ventre.</i></p> <p>{ <i>Filius ab actione Patris.</i></p>	<p>Ita & Verbum æternum: juxta illud:</p>	<p>{ <i>Erit germen Domini in magnificentia.</i></p> <p>{ <i>Lignum vite est iis, qui apprehenderunt eam.</i></p> <p>{ <i>Ex utero ante Luciferum genui te.</i></p> <p>{ <i>Filius meus es tu, ego hodiè genui te.</i></p>
---	---	--

Sed infinitè perfectiori modo, quàm in creatis.

Deficit enim semini speciositas, cum sit informe & confusum.

Radici conformitas; alia enim est forma radices, alia arboris.

Ventri actio; parvam enim actionem habet in genitum.

Filio deficit tempus; Pater enim ante Filium est in tempore.

Generatio autem Verbi est pulchra cum distinctione, conformis, æterna & necessaria. Ecce Verbi æterni generatio.

Generatio humana Verbi fuit ex Matre, sine Patre; Magnus, parvulus, admirabilis, consiliarius, DEUS, fortis, Pater futuri sæculi, princeps pacis, natus & datus.

Magnus, quia est Filius DEI altissimi.

Parvulus, quia plorans & vagiens inter arcta positus præsepia.

Admi-

Admirabilis; quia lux erat, & non lucebat.

Erat verbum DEI, & non loquebatur.

Erat fons aquæ vivæ, & sitiebat.

Erat omnia fovens, & frigus patiebatur.

Latitudo coarctatur.

Stringitur longitudo.

Altitudo humiliatur.

Potentia regitur.

Eruditur sapientia.

Indiget abundantia.

Fortitudo infirmatur.

Tristatur lætitia.

Salus patitur,

Moritur vita.

Admirabilis, quia,

In morte dat vitam.

Lætitiam in tristitia.

In passione salutem.

Fortitudinem in infirmitate.

In eruditione sapientiam.

In indigentia abundantiam.

In timore fiduciam.

In coarctatione dilatationem.

In humilitate exaltationem.

Latitudinem in angustia.

In Labore amoris vehementiam.

In siti aquam vivam.

In silentio eloquentiam mellifluam.

In tenebris lucem.

In passibilitate impassibilitatem.

In mortalitate, immortalitatem.

DEUS Homo.

Consiliarius; quia factis prius, verbis postea, maxima salutis præbuit consilia; filens prohibet verbosas otiosasque locutiones; jacens in præsepio inhibet superbiam filiorum hominum.

DEUS fortis; quia aquam in Vinum convertit; maris fluctus calcavit; Ventis

marique imperavit; verbo suo omnes sanavit infirmitates.

Pater futuri sæculi; quia JESUS salvum fecit populum à peccatis eorum.

Princeps pacis; quia in terra pacem per Angelos annuntiavit hominibus bonæ voluntatis.

Natus, datus. Natus sibi, datus nobis.

Datus ut DEUS; Natus ut homo. Da-

tus nobis, Verbum incarnatum; na-

tus nobis Sapientia increata, natus no-

bis, pro nobis moriturus; datus nobis

semper nobis victurus; natus sibi an-

te omne tempus; natus nobis in pleni-

tudine temporis; natus sibi à Patre sine

Matre; natus nobis à Matre sine Pa-

tre; natus sibi creator mundi majoris;

natus nobis recreator mundi minoris;

natus sibi ut DEUS; natus nobis, ut

DEUS & homo; natus sibi infinita

pollens potentia; natus nobis infirmi-

tatibus subjectus.

Atque in harum rerum mirabilium compendiosa narratione, mysterium consistit Incarnationis, cujus Veritatem jam per varias quæstiones Arti nostræ proprias, variaque paradigmata investigare conabimur.

QUÆSTIO I.

De Possibilitate Incarnationis.

Non nescio, Theologos hanc quæstionem prætermittere tanquam ex suppositione certam; quoniam tamen paganus non-nemo de hujusmodi *ἀδυναμία* seu impossibilitate dubitare posset, eum arte nostra convincemus, hoc pacto procedendo.

Quæritur itaque, utrum humana natura assumi possit à Verbo divino in unitatem personæ. Respondetur affirmativè; & primo quidem per Enneades nostras ita illud ostendo.

Omne excel- lenter	Bum.	} Possibile est.	Sed opus Incarna- tionis est tale.	} Ergo est possibili.	Bum.
	M.				M.
	D.				D.
	P.				P.
	S.				S.
	Vo.				Vo.
	Vi.				Vi.
	Ve.				Ve.
	G.				G.

Rr

Aliter.

Aliter analyticè.

Omnis	Bonitas magna	} est possi- bilis.	} Talis est Incar- natio. Ergo.
	Bonitas magna durabilis		
	Bonitas magna durabilis potens		
	Bonitas magna durabilis potens cognita		
	Bonitas magna durabilis potens cognita volita		
	Bonitas magna durabilis potens cognita volita virtuosa		
	Bonitas magna durabilis potens cognita volita virtuosa vera		
	Bonitas magna durabilis potens cognita volita virtuosa vera gloriosa		

Major ita probatur per Resolutionem.

Si non possibile esset bonum, id non esset magnum; si non magnum, neque durable; si non durable, neque potens; si non potens, neque cognoscibile: si non cognoscibile, neque volibile; si non volibile, neque virtuosum; si non virtuosum, neque verum; si non verum, neque gloriosum. Sed hæc dici non possunt. Ergo &c.

Aliter.

Si bonum non esset possibile, ergo malum esset, quia bonum est esse, non autem esse, malum est.

Si bonum magnum non esset possibile, ergo nec intensivè, nec extensivè magnum foret, ergo magnum malum.

Si bonum magnum durable non esset possibile; ergo instantaneum tantum, quod bonitati & magnitudini repugnat, & frustra foret.

Si bonum magnum durable potens non esset possibile; ergo bonum magnum esset infirmum, debile, infructuosum.

Si bonum magnum, durable, potens, cognitum, non esset possibile, ergo illud sub ratione boni magni non esset cognoscibile neque volitum.

Si bonum, magnum, durable, potens cognitum volitum, non esset possibile, ergo otiosus foret intellectus & voluntas divina.

Si bonum, magnum, durable, potens, cognitum, volitum, non esset possibile, neque ullius esset virtutis.

Si nullius virtutis; ergo nullius veritatis; si hoc; neque ullius gloriæ. Quæ omnia absurda sunt. Ergo omne bonum, magnum, durans, potens &c. possibile est.

Minor hoc pacto probatur per novem Enneadæ principia, analyticè.

B. M. Illud est excellenter bonum, quod est inter omnia creata opera Dei maximum. Sed talis est Incarnatio. Ergo.

Si bonum maximum; ergo maximè durable; si hoc, ergo summè potens; si hoc, ergo summæ sapientiæ opus; si hoc, ergo maximè cognitum & ab æterno prævisum; si hoc, ergo & summè volitum, si summè volitum, ergo summè virtuosum; si hoc, ergo summè verum, ergo summè gloriosum; Ergo Incarnatio est Bonum M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. quod erat probandum.

Et confirmatur;

Nam per talem assumptionem Mundus majorem acquirit perfectionis gradum, qui dari potest, quoniam per medium hominis, qui est omnia, cum Deo in una persona, qui Christus est, participat. Talem autem assumptionem divini Verbi cum homine non repugnare, ut nonnulli objicere possunt, inde patet, quod omnis creatura est in potentia obedientiali respectu Dei; potest enim divina potentia omne bonum in esse ponere, cum sit omnipotens, ejusque bonitas, quæ cum potentia sua eadem est, nihil aliud intendat, nisi boni proprii diffusionem communicationemque.

Dices iterum, si Verbum divinum assumpsisset humanam naturam, jam in Christo essent duo supposita sive hypostases, divina & humana, quod est contra fidem; quia juxta Scholasticos omnis individuus homo est persona.

Respondeo negando majorem; neque enim in divini Verbi Incarnatione convertuntur *assumens* & *assumptibile*; Nam assumens fuit Deus Verbum, & assumptibile fuit homo non in esse individuali personali, sed specifico reali, à quo Christus prædicationem formalem recipit; Nam ut rectè Anselmus, cum in Christo profertur homo, tunc natura, quæ communis est omnibus hominibus, signatur; cum verò demonstrativè dicimus Christum hunc hominem, personam divinam, quæ proprietatem habet collectionem, quibus homo communis fit singularis & ab aliis distinguitur. Cum verò Verbum Caro factum; eam, quæ solo nomine hominis signatur, naturam assumpsit, & sic non potest hypostaticè designari

designari Filius DEI sine Filio Virginis Mariæ, nec Filius Virginis sine Filio DEI. Ex quibus clarè patet, quod hic DEUS, scilicet Christus, est hic homo, idem scilicet Christus, ex eo, quia eadem est proprietatum collectio DEI verbi, & hominis, & isto modo convertuntur in Christo. Sed jam hoc juxta Artis nostræ regulas probemus.

Q U Æ S T I O II.

Utrum humana natura fuerit assumpta in esse specifico, an in individuali personali.

Respondeo, assumptam fuisse humanam naturam in esse specifico reali, non in individuali personali, aliàs enim essent in Christo duo supposita sive personæ; quod est contra fidem; & sic ostenditur per novem Enneadis principia Analyticè.

- B. M. Omne bonum quantò majus est, tantò diffusius esse debet.
- M. D. Et quantò majus est, tantò durabilius.
- D. P. Et quantò durabilius, tantò potentius.
- P. S. Et quantò potentius, tantò sapientius.
- S. Vo. Et quantò sapientius, tantò perfectioris voluntatis.
- Vo. Vi. Et quantò perfectioris voluntatis, tantò majoris virtutis.
- Vi. Ve. Et quanto majoris virtutis, tantò verius & magis unum.
- Ve. G. Quantò majoris veritatis & unitatis, tantò gloriosius esse debet. Sed hoc minime verum dici posset, si verbum assumpsisset humanam naturam non in esse specifico reali, sed individuali personæ. Ergo & quod inde sequitur.

Ratio Minoris est; Quia tunc persona humana non habuisset plenum perfectionum omnium complementum, neque idiomatum communicationem. Sed explico rem fusiùs.

S C H O L I U M I.

Fide tenemus, quod sicuti anima rationalis & caro unus est homo, ita DEUS & homo Unus est Christus, in quo humanitas ipsa divinitati Verbi unita fuit, ita ut non in se, sed in verbo subsisteret, cum humanitas in summo gradu & in omni plenitudine perfectionis aliter esse non potuerit, nisi in divina persona filii, ut videlicet super omnem intellectus comprehensionem hanc personam concipiamus, quæ humanam naturam sibi univit. Quoniam verò DEUS ita est in omnibus, ut omnia in ipso; clarè patet, DEUM absque ulla sui immutatione in æqualitate essendi omnia esse in unitate cum humanitate Christi maxima; quoniam contractum maximum humanæ naturæ, sive quod idem est, maximus homo in eo aliter,

quàm sub maxima perfectione esse non potuit ut rectè & sapienter docet Card. Cusanus; & sic in Christo, qui est omnia, ex sententia Card. Cusani, essendi æqualitas est, tanquam in Filio, Pater & Spiritus Sanctus existunt, & omnia ut in Verbo, & omnis creatura in ipsa humanitate, summa & perfectissima, atque universali quadam comprehensione omnem creaturarum rerum ambitum complicante, ut sit omnis plenitudo ipsam inhabitans corporaliter, eo ferè modo, quo intellectus nostri imbecillitas eam sub nonnullis similitudinum umbris concipere potest: Scimus enim, omnem sensibilem cognitionem esse contractam quandam cognitionem, eo quod sensus nisi particularia non attingat: Intellectualis vero cognitio uti respectu sensibilis absoluta, & à contractione particularium abstracta existit, ita merito universalis est; siquidem ex varia sensationis contractione variarum animalium species juxta diversos nobilitatis & perfectionis gradus nascuntur, etiam si ad maximum simpliciter gradum non ascendamus, quia coincideret cum maximo absoluto, quod impossibile est; In specie tamen illa, quæ actu suprema est in genere animalitatis, puta humana, sensus primo ita animal concipit, ut illud quod concipitur, sit etiam intellectus; quod dum fit, sensibilis cognitionis contractio quodammodò in intellectuali natura subsistit, quia intellectualis natura existit veluti divinum quoddam separatum, abstractum, sensibili objecto remanente temporaneo & corruptibili, secundum suam naturam. Quare, quadam licet remota similitudine idem in natura humana Christi à Verbo assumpta, considerare possumus, ubi humanitas in divinitate subsistit Verbi, quoniam alio modo in suæ perfectionis plenitudine nec subsistere, nec maxima esse posset; Intellectus enim Christi, uti est perfectissimus, & penitus in actu existit, ita in divino intellectu, qui solus est omnia actu, absolute nisi hypostatice subsistere non potest; Intellectus enim in omnibus hominibus potentialis est, omnia paulatim de potentia in actum deducens, ita ut quantò actu major est; tantò minor sit in potentia; Maximus autem intellectus Christi cum sit terminus potentiæ omnis intellectualis naturæ in actu existens plenè & sine ulla potentiæ imperfectione, nequaquam existere per se potest, quin ita sit intellectus, ut sit & DEUS, qui est omnia in omnibus, unde in Verbi persona ut subsistat, necesse est.

Rem exemplo geometrico declaro. Sit polygona figura circulo inscripta, natura humana, circulus verò divina. Si itaque

R r 2

poly-

polygonam figuram circulo inscribamus tantæ magnitudinis, ut major esse non queat, illa nequaquam in angulis finitis per se subsisteret, sed in circulari figura (est enim circulus polygonorum maximus, infinitis lateribus constans) ita quidem, ut non haberet propriam subsistendi figuram etiam intellectuali operatione ab ipsa circulari & æterna figura separabilem.

Pari ratione maximum contractum ad speciem, quæ humanitas Christi est, uti in Verbi divini persona actu subsistit, ita juxta datam contractionis speciem actu omnia est, quæ in potentia generis aut speciei illius esse possunt; quemadmodum enim maximum absolute est omnia possibilea actu absolute, & in hoc est infinitum absolute, ita maximum contractum ad genus & speciem pari ratione est omnis possibilis secundum datam contractionem perfectio, quæ major esse non possit, necessario est infinita, omnem datæ contractionis naturam in-

cludens. Patet ergo, ipsum maximum contractum, videlicet humanitatem Christi non posse ut purè contractum subsistere, cum nullum tale perfectionis plenitudinem attingere possit; neque etiam tale contractum DEUS, qui absolutus est, esse posset. Unde necessario sequitur, esse Christum & creatorem & creaturam, absolutum & contractum, contractione videlicet, quæ non nisi in magnitudine maxima subsistere posset, non enim est, nisi una tantum magnitudo maxima, per quam contractum dici potest maximum. Si itaque potentia maxima absolute ipsum contractum sibi tali modo uniret, ut magis uniri salvis naturis non posset, ut ipsum sit tale servata natura contractionis, secundum quam plenitudo speciei contracta & creata est, propter unionem hypostaticam, DEUS & omnia est. Sed hæc jam per regulas nostras hoc pacto ostendamus.

Impossibile est, ut	B.	In quantum est maximum contractum creatum, nisi in divini verbi natura subsistat.	Sed tale	B.	Humanitas Christi est, Verbo hypostaticè unita.	Ergo.
	M.			M.		
	D.			D.		
	P.			P.		
	S.			S.		
	Vo.			Vo.		
	Vi.			Vi.		
	Ve.			Ve.		
	G.			G.		

Probatur Major.

Quia, si individuum hominis personam Verbum assumpsisset, illa in se complicaret:

Omnem bonitatem creatam.

Omnem magnitudinem.

Omnem durationem.

Omnem potentiam.

Omnem sapientiam & cognitionem rerum.

Omnem voluntates.

Omnem virtutes.

Omnem veritates.

Omnem gloriam.

Quæ omnia nulli individuali naturæ five personali humanæ competere possunt; quia cum maximo absoluto coinciderent creatura & creator, quod est impossibile.

Probatur Minor.

Nota. Nos hos loco pro esse specifico non sumere naturam humanam ab omnibus individuis abstractam, & sub universali quadam ratione consideratam, neque idealiter, sed in quantum natura humana indicat essentiam ipsam hominis, sive illam naturam communem, qua homo propriè constituitur homo. Hoc posito sic proba minorem.

Si humanitas Christi Verbo unita talis non fuit, ergo defuit Christo aliquid Bonitatis Magnitudinis, Durationis, Potentiæ Sapientiæ, Voluntatis, Virtutis, Veritatis, Gloriæ. Sed hæc dici non possunt; habitavit enim in eo, Apostolo teste, omnis plenitudo divinitatis corporaliter; Ergo nihil illi defuit perfectionis; Ergo Christus summè Bonus. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Defuisset autem illi, si Verbum DEI individuum hominis personam assumpsisset; quod uti inconveniens fuit, ita & impossibile & manifestam contradictionem involvens: fuisset enim humana natura unita Verbo, & non fuisset unita; uti ex dictis luculenter patet; Ergo humanam naturam five essentiam speciei humanæ assumpsit, quæ uti cum tanta perfectionum plenitudine per se subsistere non poterat, ita non nisi in persona Filii DEI tanquam digniori, suppositari neceffe fuit.

Dices forsan, Christus fuit hic homo, conceptus de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine; Ergo Christus fuit individuus homo, ergo perfectam sustinuit personam hominis.

Respondeo, concedendo Antecedens, negando consequentiam; Neque enim hic
Jesus

Jesus personam humanam distinctam à persona Verbi egit ; sed humanitas per Unionem hypostaticam ita Verbi divinitati fuit Unitæ, ut verum fuerit dicere : hic Jesus & DEUS est & homo , Una persona , Unum suppositum sive hypostasis Una, testante ipsa Veritate; *Ego & Pater Unum sumus*. Et rectè S. Thomas docet, Verbum non assumpsisse personam humanam, sed naturam in individuo, quod non est aliud à supposito increato præstantiori, quam persona humana; quando autem loquimur de *esse specifico*, intelligimus semper illam humanam naturam individuatum in Verbo, qua omnes homines, homines sunt, & quæ in omnibus ac singulis actu inexistit ; quando verò loquimur, Verbum non assumpsisse humanam naturam in *esse individuali*, intelligimus semper esse personale hominis, neque propriè dici debet assumpsisse hominem, quia homo dicit suppositum, qui est terminus, & quod assumitur præintelligitur termino. Quæ ut paulò fusiùs exponantur, sit

SCHOLIUM II.

Notandum humanitatem Christi Verbo hypostaticè unitam, cùm sit contracta præcisio terminationis, naturæ illius speciem non exire; Simile quippe à simili generatur, & hinc secundum naturæ proportionem procedit genitum à genitore; terminus autem cum careat termino, caret consequenter omni limitatione & proportionem; Quare homo maximus, cujusmodi Christus est, quoad vim naturæ non est generabilis, neque etiam omninò carere potest principio speciei, cujus ultima existit perfectio; partim igitur secundum humanam procedit naturam, quia homo, & quoniam est altissimum principium, immediatè omnium principio unitum, tunc ipsum principium, à quo est immediatè, se habet ut creans, generans aut Pater; principium verò humanum se habet ut passivum, utpote quod materiam receptibilem subministrat; Quare à matre sine virili semine genitus; Omnis autem operatio ex Spiritu & amore quodam procedit, uniente activum passivo; Atque hinc maxima operatio supra omnem naturæ proportionem, per quam creator unitur creaturæ, ex maximo uniente amore procedit, & à Spiritu Sancto, qui absolutus amor est, necessariò existit, per quem solum, sine agentis contracti adminiculo, infra latitudinem speciei, Mater concipere potuit Filium DEI Patris; & sicuti Pater Spiritu suo formavit omnia; quæ de nihilo ab illo in esse prodierunt, ita principalitè, hæc egit

eodem Sancto Spiritu, quando perfectissimè operatus est.

Sed explicemus hæc per remotam quandam similitudinem. Ita comparatum esse novimus subtilibus Doctoribus, ut quando Verbum intellectuale ac mentale suis volunt manifestare discipulis, hoc unicum curant, ut conceptus mentis sive intellectuale verbum per vocem indicent, cùm sine sensibili signo insensibilem mentis conceptum discipulis aperire aliter nequeant; sit autem hoc per naturalem Doctoris Spiritum, qui ex attracto aëris halitu vocalem format speciem, mentali verbo congruam, ita verbo intellectuali unitam, ut vox ipsa in ipso verbo subsistat, ut hoc pacto auditores mediante voce verbum internum attingant. Sub hac similitudinis tametsi remotissimæ umbra, Pater æternus dum ex immensa bonitate sua, nobis sibi complacuit divitias gloriæ suæ ad omnem scientiæ & sapientiæ plenitudinem ostendere, verbum æternum Filium suum, sensibili & nobis simili forma humana natura induit per Spiritum Sanctum sibi consubstantialem, qui quidem Spiritus quasi vox ex aëre attracto per inspirationem de puritate foecunditatis virginæ sanguinis, corpus ipsum animale contexit, rationem ei adjiciens, ut homo esset verbum DEI Patris, & aded internè cœnivit, ut substantiæ humanæ naturæ cœtrum existeret, quod quidem operatione momentanea, supra omne tempus, secundum voluntatem conformem infinitæ potentiæ peractum est; Hanc autem matrem tantam, virtutibus divinis plenam, quæ materiam subministravit, nemo dubitare debet, omnes Virgines omni virtutum perfectione excessisse, & inter omnes mulieres foecundas excellentiorem benedictionem habuisse; Ipsa enim, quæ super omnia creata, ad tantum tamque excellentem partum Virginalem à DEO præordinata fuit, omnibus iis ex debito carere debuit, quæ aut puritati, aut vigori simul & Sanctitati aded excelsæ tam excellentis partus quovis modo obesse potuissent; Si enim præelecta Virgo non fuisset, quomodo ad partum sine virili semine apta fuisset? Si sanctissima & superbenedicta à Domino non fuisset, quomodo Spiritus Sancti Sacramentum, in quo DEI corpus effingeret, facta fuisset? Si post partum virgo non remansisset, prius sanè excellentissimo partui, prærogativam maternæ foecunditatis in sua suprema puritatis perfectione non communicasset, sed divisivè & diminutè secus ac tantum Filium unicum & supremum decuisset. Si ergo Virgo Sanctissima se totam DEO obtulit, hic certè Spiritus

R r 3

Sancti

Sancti operatione etiam omnem fecunditatis naturam ei penitus communicavit: adeo ut in ipsa, immaculata Virginitas ante partum, in partu, & post partum supra omnem naturalem communem generationem incorrupta permanserit. Ex Patre ergo æterno & Matre temporali, Virgine scilicet, DEUS & homo Jesus Christus natus est; ex Patre maximo & absolute perfectio; ex Matre Virginali, fecunditate, suprema benedictione, referta, in temporis plenitudine; non enim potuit esse homo ex Virgine Matre, nisi in tempore, neque ex Patre DEO Filius nisi ab æterno. Fuit igitur verus DEI Filius, & verus Virginis Filius, qui ab ea materiale & terminatum corpus assumpsit; aliàs enim verus homo dici non posset; neque tamen animam & intellectum prius aut contra assumpsit, sed omnia simul in instanti temporis; aliàs enim homo, qui anima & corpore constat, assumptus dici non posset, potuissetque assignari tempus aliquod, quo DEUS non fuisset homo, sed vel corpus tantum, vel anima; Unio autem hæc admiranda, quam hypostaticam vocant, in persona Verbi, non in natura sive essentia divina, facta fuit, sed in persona Verbi, neque tamen ideo illa in corpoream conversa dici debet, cum

divina sit immutabilis; humana verò dicitur caro deificata, non DEUS; neque unio sese habet ut materia & forma, nec unita accidentaliter, nec sicut tertium quoddam, neque compositum quoddam, nisi per modum numeri, in quo duo conveniunt. Sed hæc sufficiant; quare ad alia.

QUÆSTIO III.

Utrum Incarnatio Christi fuerit necessaria.

Magna hæc Theologorum contentio. Sunt nonnulli, qui asserunt. Adamo non peccante, Christum non fuisse incarnatum; atque adeò incarnationem non fuisse necessariam; quia homine non peccante, non fuisset morbus, & consequenter nec medicina. Alii alias congruentias potius, quam veras rationes comminiscuntur; nos non secundum quid, aut ex necessitate naturæ absolute, sed necessitate medii, asserimus fuisse necessariam incarnationem; posito tamen divino decreto, quo per eam naturæ lapsæ statum reparari voluit. Neque enim absolutam necessitatem hæc ponimus, sed verius conditionatam, ne libertatem DEI constringere videamur. Id ergo juxta regulas nostras Combinatorias hoc pacto ostendimus.

B. M. D. Omne bonum quantum majus est, tanto magis, ratione finis qui intenditur, est necessarium, & gloriæ divinæ promovendæ magis consentaneum esse debet.

Tale bonum est Incarnatio. Ergo magis fuit necessaria, ratione finis.

P. Omne bonum quantum majus est, tanto potentius, & quantum majus potentiusque, tanto magis est necessarium.

Sed Incarnatio, in una persona DEI Verbi, est majus potentiusque bonum, quod naturæ lapsæ restaurandæ dari potest. Ergo.

S. Quicquid est summè & infinite intelligens, intelligit & in esse ponit magis necessarium majusque bonum quod dari potest, ad humani generis salutem reparandam.

Sed DEUS est summè intelligens. Ergo in esse ponit majus bonum, magisque necessarium ad salutem humani generis reparandam, quæ est Incarnatio.

Vo. Omne bonum maximum, ut intellectum & volitum, est summè necessarium ratione finis, quæ est glorificatio hominis.

Talis est Incarnatio. Ergo.

Vi. Omne bonum majus, virtutum omnium perfectione plenum, ut maximè est appetibile ita summè quoque necessarium est; sed Incarnatio est bonum, quo majus dari non potest, virtutum omnium perfectione plenum. Ergo illa uti maximè appetibilis; ita & ad salutem humani generis maximè necessaria est.

Talis est Incarnatio. Ergo.

Ve. Omne majus bonum, verum, intellectui divino maximè conforme, in esse poni debuit ratione medii, quo salvaretur humanum genus.

Sed nil ratione medii, melius, magis necessarium, & intellectui divino conformius esse potuit Incarnatione; Ergo ratione medii ad finem consequendum quæ est humani generis salus, summè necessaria fuit.

G. Omne bonum quantum gloriosius & gloriæ divinæ promovendæ conformius, tanto magis in esse poni debet.

Talis est Incarnatio. Ergo.

Aliter.

Aliter.

B. M. Quodocunque aliqua sunt idem , ad quot se extendit unum , ad tot sese extendit & alterum.

B. M. Sed bonitas , magnitudo & voluntas divina sunt idem realiter.

Vo.

Ergo ad quod se extendit unum , ad id & alterum.

Sed voluntas vult (ex suppositione præsentium decretorum Incarnationis Verbi) majus bonum quod dari potest ad extra in creaturis in tali ordine.

Ergo magnitudo est ratio DEI , ut ipsum magnificet , & bonitas , ut bonificet. &c.

Major de se nota est ; alioquin sequeretur , rationes divinas non identificari secundum rem , si aliæ aliis deficerent in operationibus extrinsecis , quod impossibile est.

Minor probatur. Nam voluntas necessario vult id , quod est majoris bonitatis , magnitudinis , potentiae & perfectionis.

Sed hæc est Incarnatio ; Ergo eam necessario (ex suppositione decreti divini) vult. Ergo est necessaria.

Iterum. Omne illud , per quod perfectiones DEI melius cognoscuntur & discernuntur , & sub sensum cadunt , est necessarium.

Sed hoc fit per Incarnationem. Ergo.

Major patet. Quoniam aliter DEUS nolle à creatura Mundi intelligi , nec intimè amari , quod est impossibile , & contra bonitatem & magnitudinem DEI.

Minor probatur. Nam per Incarnationem apparet claritas DEI interior foris in magna bonitatis multiplicatione ; dum per

B. B. M. B. Omne Ens habens in se totius bonitatis complementum , id magnum bonum est.

B. M. M. B. Omne Ens habens in se quidquid excellentiae & magnitudinis excogitari potest , magnum bonum est.

B. D. B. Omne Ens secundum quid consideratum , & in suo genere , tantò durabilius est , quantò majori perfectione præditum est.

B. P. Vi. Omne Ens quantò potentius , tantò nobilius & virtuosius est.

B. S. M. B. Omne Ens , quod complicat in se sapientiam DEI infinitam , virtutem , veritatem , gloriam , illud maximum bonum esse , necesse est.

B. M. D. Vi. Omne quod in se omnem perfectionem possibilem complicat , bonum durabile & virtuosum est.

Major de se nota est , ut patet per ejus oppositum. Nam Incarnatio dicit naturam divinam & humanam in unitate suppositi unitas & inter se distinctas , quæ quidem omnem perfectionem quamlibet in suo ge-

DEUM visibilem invisibilis majestatem cognoscimus ; & ita probatur.

Illud est maximè necessarium , per quod infinita DEI bonitas , magnitudo , potentia , virtus , veritas , gloria , melius cognoscuntur.

Sed per actualement unionem divinæ naturæ Verbi cum humana melius cognoscuntur dictæ perfectiones , quàm per potentialem.

Ergo Incarnatio maximè necessaria est , ad gloriam suam manifestandam mundo.

Siquidem per Incarnationem omnes perfectiones DEI ad extra , finem & quietem attingunt , ut ita loquar , quod non fieret , si incarnatio non esset ; Nam dato quocunque alio effectu ab Incarnatione , DEUS posset majorem facere , & sic in nullo , dempta Incarnatione , quiesceret ; atque ad hoc pacto creatura major esset in recipiendo , quàm DEUS in dando ; & DEUS videretur invidus & avarus , quod est contra suam bonitatem infinitam , & ex se & sua natura diffusivam sui. Ergo Incarnatio (posito divino decreto) est necessaria.

Iterum. Unaquæque causa exaltat suum effectum , quantum potest.

Sed DEUS est causa causarum universalissima.

Ergo debuit effectum suum exaltare , quantum poterat , ne defectuosum quid & confusum inde nasceretur. Sed in Incarnatione DEUS exaltavit effectum suum , quantum potuit. Si non ; ergo defectuosa fuit Incarnatio , quod est impossibile.

Unde Concludo , Incarnationem esse maximum bonum , quo majus dari non potuit , quod ita ostendo.

Tale est , divinæ & humanæ naturæ in unitate personæ verbi conjunctio , salvis & distinctis sine confusione naturis. Ergo.

nere dicunt ; & patet per areolam M. D. M. Nam Incarnatio Filii DEI est in magna duratione concordantiæ , quæ humana divinæ naturæ unitur in unitate personæ Verbi , salvâ naturarum distinctione. Atque

Atque ex his patet necessitas Incarnationis Christi, ratione finis propositi, quæ est salus & glorificatio humani generis.

Si quis porro per regulas quæstionum ulterius hæc investigare velit, is ita procedet; & primò quidem quæri posset: *Quare* DEUS sit incarnatus. Respondeo, propter seipsum & gloriam suam. Quod ita probō.

Quicquid divinus intellectus intelligit glorificationi suæ congruum, illud potentia ejus in esse ponit.

Sed intellectus divinus intelligit Incarnationem Verbi glorificationi suæ maxime esse congruam.

Ergo eam in esse ponit. Quia hoc pacto creatura removeretur à statu suo caduco & ignorantia, & ad tam sublimem statum reducitur, ut mereatur conformis fieri imagini Filii DEI, & quodammodò deificari.

Major patet. Minor probatur. Quia aliàs sine suo privaretur, quæ est DEI hominifque glorificatio. Ergo. Necessè enim est, ut DEUS per suam potentiam tantum possit, quantum sapientia potest repræsentare; ex opere enim omnium possibilium maximo, nobilissimo, & excellentissimo, divinæ potestatis operatio intrinseca in opere extrinseco, quæ Incarnatio est, quàm maximè manifestatur, sine qua aliàs esset otiosa; intendit enim DEUS per ipsam medium quoddam inter DEUM absolutè & hominem, quod est Christus Verbum incarnatum. Quæ omnia fusiùs per consequentia prædicata essentialia Artis nostræ deduci possunt.

Secundò quæri posset: An in Incarnatione in considerationem veniret, *quantum*, five *quantitas prædicamentalis*? Respondeo quod sic, & quidem fuisse necessariam; quod ita probō.

Illa quantitas necessaria est, qua non mediante substantia aliqua remanet insensibilis.

Sed non mediante carne five corpore humano quanto, Verbum incarnatum non fuisset sensibile.

Ergo quantitas ad Incarnationem maxime necessaria fuit.

Major est nota. Quia secus, Christus

verè homo visibilis dici non posset; & ita probatur.

Omne illud, ratione cujus Incarnatio DEI Verbi est quanta, est necessarium, & per consequens sensibile.

Sed illud est Verbum Incarnatum, in quo duæ naturæ, videlicet spiritualis & corporea, divina & humana, in unum copulantur.

Ergo & Incarnatio Verbi, quoad humanam naturam necessariò est quanta, non verò quoad divinam, quia est interminata, immensa & indivisibilis.

Quæ omnia iterum innumeris modis ostendi possunt ex Tabula Universali; hinc enim unum exemplum dedisse sufficiat.

Ad Quæstionem de, *Quale*, sic argui potest. Suppono primò, non esse absurdum le. asserere, DEUM quoad rationes suas formales sub ratione bonitatis, magnitudinis voluntatis, virtutis, veritatis, suo modo qualem dici posse, absque tamen qualitate prædicamentali & proprii generis, cum DEO tales qualitates ob contrarietatem non competant; quoad humanitatem tamen in Christo illa tum substantialiter, tum accidentaliter, spectari possunt, & in genere entis & moris, ita ut Christus verè bonus, justus, misericors, clemens, sanctus dici possit, & hoc pacto in Incarnatione qualitas considerari debet, ut quæ in DEO sunt substantialiter, in humanitate Verbi sint accidentaliter. Unde sic argumentor.

Ubicunque dantur virtutes morales, ibi dantur & qualitates.

In Christo dantur virtutes morales.

Ergo & qualitates. Ergo in Incarnatione verè & propriè qualitas dari potest.

Ubicunque datur frigus & calor, ibi dantur qualitates physicae.

Christus frigus & æstus passus est.

Ergo in Christo dantur calor & frigus, qualitates physicae.

Haud secus per abacum combinatorium in primo libro descriptum, innumeræ argumentorum sedes, quibus in Christo qualitates fuisse demonstrantur, inveniuntur.

Quæritur quartò. Utrum Incarnatio DEI *sub tempus* cadat. Respondeo quod sic, & ita argumentor.

Per Regulam Quantitatis.

Omne	{	B.	{	Communicatum à DEO ad extra, in tempore fieri necesse est.	{	Incarnatio est bonum maximum, communicatum à Deo ad extra.	{	Ergo.
		M.						
		D.						
		P.						
		S.						
		Vo.						
		Vi.						
		Ve.						
		G.						

Quia

Quia in Incarnatione, DEUS Verbum, non ponit tempus per se, sed ponitur in tempore, in quantum se hominem facit; si enim non poneretur in tempore, hominem induisse dici non posset, sed esset homo æternus, quod implicat; inest enim tempus Incarnationi sub ratione naturæ humanæ, & non sub ratione divinæ; veritas enim verificat virtutem in humanitate, incarnando sine tempore, sub ratione Deitatis, & cum tempore, sub ratione humanitatis.

Per Regulam Ubi?

Quæritur Quintò. An Incarnatum Verbum sit *Ubique*? Respondeo, divinitatem & humanitatem talem habere sub propriis ipsarum rationibus in Incarnatione proportionem, ut DEUS Filius verè sit homo, & homo verè sit DEUS; Unde sequitur, Verbum quod est DEUS homo, sit ubique, & in omni tempore; Homo tamen DEUS sit in loco specifico & determinato, seu quod idem est, Incarnatum verbum sit ubique ratione Deitatis; sit vero in loco specifico & determinato ratione humanitatis; Unde sequitur utriusque naturæ quietudo, quoniam sub ratione minoritatis In-

carnatio de humanitate finita est & loco comprehensa; sub ratione verò majoritatis Incarnatio est de Divinitate, quæ uti immensa est, idè concludi nescia, omnia implet; Unde sic argumentor.

Sicuti omni principio increato competit, nulli loco affixum esse, ita principio creato ex naturæ suæ exigentia propriè competit locus specificus corporeus & determinatus.

Sed in Incarnatione principium increatum est DEUS Verbum, & humanitas principiatum.

Ergo in Incarnatione principium increatum DEUS Verbum nulli loco affixum est, utpote quod immensitate sua omnia implet, principiatam verò humanitas Verbo unita, ut loco specifico determinetur, necesse est.

Major probatur. Si enim Verbum ratione humanitatis esset ubique, sequeretur, maximum contractum, cujusmodi est humanitas Christi, cum maximo absoluto coincidere; illudque adæquare, quod impossibile est, & per nostra principia ita deducitur.

Nullum creatum { B.
M.
D.
P.
S.
Vo.
Vi.
Ve.
G. }

Quantumvis sub ratione contracti maximi consideratur, pertingere potest ad absolutam & increatam

Btem. { M.
D.
P.
S.
Vo.
Vi.
Ve.
G. }

Sed hoc fieret, si humanitas Christi contractum maximum esset ubique.

Nam Creatura { B.
M.
D.
P.
S.
Vo.
Vi.
Ve.
G. }

Pertingeret ad absolutum

B. { M.
D.
P.
S.
Vo.
Vi.
Ve.
G. }

Quod impossibile est. Ergo.

Effet enim humanitas Christi infinite bona, immensa, æterna ex se & sua natura omnipotens, omnisciens, omnivolens, infinite virtuosa, vera, gloriosa; quæ humanitati nisi sub dictis rationibus competere non possunt; est enim Christus Patri coæqualis secundum divinitatem; minor Patre secundum humanitatem, uti ex *Symbolo* constat.

Quando itaque dicitur, *Christum esse omnipotentem, omniscium &c.* illa omnia in quantum humanitas ejus in divina Verbi persona subsistit, intelligenda sunt.

Per Quidmodo.

Quæritur Sextò. *Quomodo DEUS naturam humanam assumpserit?* Respondeo, Modum Incarnationis esse, unire bonitatem, magnitudinem, potentiam, sapientiam in humana natura, in unitate personæ Verbi, utrâque naturâ salvâ; unde factum est, ut DEUS sit homo, & homo DEUS; & ita probatur.

G.M.♡. Nulla gloria magna dari potest absque concordantia.

In Incarnatione Verbi divini est gloria magna, qua major dari non potest intensivè & extensivè.

Ergo est cum concordantia duarum naturarum in unitate personæ.

Major est nota; Quia concordantia unit, contrarietas verò disunit. Minor patet quoque, quia est ultimus finis, in quo omnia quiescunt & gloriantur, & ita probo.

⊙. Omne medium arguit extrema in esse unito.

Incarnatio est medium conjunctionis duarum naturarum, divinæ & humanæ.

Ergo requiritur ut uniatur, ut tale medium sit subjectum influxus & refluxus principii & finis.

Ex hac enim facta fuit unio duarum naturarum, & consequenter secuta Incarnatio.

Corollaria dictorum.

Hinc sequitur primò, Unionem duarum naturarum non esse factam in essentia, sed in persona Verbi; neque duæ naturæ unitæ se habent per modum materiæ & formæ, essent enim in potentia, neque unitæ sunt accidentaliter, quia Christus non fuisset univocè homo, sed per accidens, sed faciunt

tertium quid; neque divina natura in carnem conversa dici potest; dici tamen potest caro *deificata*, id est, *facta* DEI per assumptionem, non DEUS; neque composita dici potest per modum partium, sed per modum numeri, in quo duo conveniunt.

Secundò, Unionem hanc in ratione humanæ naturæ fuisse quid creatum, quia fuit in tempore; in divina verò, rationis tantum, quia non fuit mutata; neque unio hæc assumptio est, quia natura divina dicitur unita, non assumpta, unio importat relationem, assumptio actionem vel passionem; item assumptio est in fieri, unio in facto esse; Hinc Pater & Spiritus Sanctus uniunt, non assumunt, Filius utrumque præstitit.

Tertiò sequitur, ex unione hac hypostatica Scientiam in Christo fuisse participatam per lumen à natura divina; Christus enim per unionem erat beatus beatitudine increatâ, quia DEUS; & creatâ, quoad animam; Unde Scientia Christi ex parte animæ fuit infusa, quia cognovit res per species intelligibiles menti proportionales; neque tamen hac scientia comprehendit divinam essentiam, quia *finita* ; Cætera verò omnia præsentia, præterita & futura imò infinita, quæ sub creaturæ potentiam cadunt, nôrat, non tamen omnia quæ DEUS potest, novit; quia comprehenderet divinam potentiam, quod implicat; Sicuti tamen intellectus possibilis per infusam omnia scivit, ita intellectus agens per acquisitam & experimentalem omnia scire debuit, ne quicquam Christo ad perfectionem, omnium complementum deesset.

Sequitur quartò. Animam Christi non fuisse omnipotentem simpliciter & absolute, quia hoc proprium est DEI; sed in quantum instrumentum fuit divinitatis, omnia potuit, quæcunque voluit in Cælo & in terra; juxta illud: *Data est mihi &c.* Unde simpliciter non potuit aliquid ex nihilo creare per se, aut creatum in nihilum reducere; quia hoc creato agenti non competit, sed soli DEO; uti tamen unita Verbo, instrumentaliter omnia potuit.

Atque hæc de Incarnationis mysterio sufficiant.

A R T I S MAGNÆ SCIENDI, S I V E

COMBINATORIÆ, LIBER SEPTIMUS,

*Paradigmata Artis nostræ ex Metaphysicâ,
Logicâ seu Dialecticâ, Physicâ, Medicinâ,
exhibet.*

S E C T I O I.

Metaphysica applicata.

C A P U T I.

Definitio Entis.

Metaphysica est Sapiencia de Ente, in quantum Ens est, & de annexis ei modis entis communibus, primis principiis & primis causis. Aristoteles eam altissimarum rerum abstractissimarumque scientiam definit. Alii philosophiam primam, eò quod rerum prima principia & causas inquirent. Sunt qui eam Theologiam quoque naturalem definiunt, eò quod, quantum lumine naturæ fieri potest, de rebus immaterialibus, incorruptilibus & actibus puris tractet. Nos principiorum, tum absolutorum, tum respectivorum, in Arte nostra contentorum, Scientiam asserimus; Cùm nihil in universa Metaphysica consideretur, quod ad ea non revocetur, uti postea patebit. Est autem potissimus & ultimus indagationis nostræ Metaphysicæ scopus nihil aliud, quàm DEI substantiarumque ab omnibus sensibilibus rerum umbris separatarum per prima & absoluta Artis nostræ principia acquisita cognitio; siquidem mens nostra, dum ad eò absoluto ordine in rerum natura omnia connexa colligataque intuetur, quiescere minimè posse videtur, nisi ad altiore considerationem animum erexerit suum, videlicet, ad Opificem illum supremum,

unum, & illud, quod est semper, quod nunquam fuit aliud, nec futurum est, quodque nihil aliud est, quàm DEUS UNUS, qui sine principio, omnium principium, sine medio & fine, finis omnium, à quo, per quem, & propter quem, & ad quem omnia. Ex naturalium itaque sensibilibusque rerum concatenatione paululum mens altius ad invisibilem insensibilemque rerum cognitionem, veluti diviniore portionis igniculis agitata exardescit; atque ex his semper ad alia majora & præstantiora transiens ob ingentem quandam ejus imbecillitatem & divinitatis præstantiam, quam indagat, dum invia omnia reperit, torquetur, angitur, luctatur cum intelligentiis, quas si ordine rectè ad unum direxerit, optatum tandem consequitur finem.

Quamdiu autem per illas rerum varietates & typos, ut in labyrintho quodam animum sine superni luminis affluxu exercuerit, tam diu in Metaphysica vacillabitur, & mirum in modum angetur torquebiturque abditâ illa prorsus & occulta ab humanis sensibus rerum naturâ, quæ tantò occurreret difficilius, quantò quis longius à via cognoscendi verum illud & supramundum UNUM, aberraverit; ut proinde mirum non sit, Aristotelem in tot anfractus,

in tot scopulos impegisse, tot difficultatum fluctibus jactatum fuisse; uti enim lumen rationis tantum secutus est, ita vera DEI cognitione destitutus pervenire non potuit ad illud summum & UN-OMNIA, quod tam anxie quæsit; atque aded certum sit, ibi Christianam incipere philosophiam, ubi philosophorum veterum anchoram suprema figebat cognitio.

Objectum
Metaphy-
sicæ.

Atque ut ad propositum nobis thema redeamus. Considerat itaque Metaphysica universalia rerum principia summè abstracta, & quantum fieri potest, genera generalissima, ut possit hos rerum humanarum existentiumque dispersos rivulos ad quasdam origines & fontes reducere, & reducere ad unum contrahere, & unum illud cognoscere, quod est omnia.

Materia
ejusdem.

Idem ejus materia *Ens unum* est, quod mente tantum concipitur in se, divisum in alia duo, *Substantiam* & *Accidens*; quæ postea per modos essendi in abstracto, hoc est generaliter sine concreto individuo, cui inhæreat, considerat. In ente Accidentis considerat novem modos, quos prædicamenta Logici vocant; & sunt: *Quantitas*, *Qualitas*, *Relatio* &c. Alia abstracta universalis, potentiam ut materiam, actum ut formam, necessarium, contingens, dependens, independens, finitum, & infinitum utrum-

que in suo esse contemplatur; & cum omnis demonstratio maximè à communibus & postea ex propriis principiis dependeat; hinc in sua theoria transcendentia potissimum inquirat.

Subjectum itaque Metaphysicæ juxta universalem contemplationem, *Ens* est in abstracto; In concreto verò ente, & particulari, pro modo concretionis est singularium doctrinarum; sic de ente mobili tractat Physicus; Mathematicus de ente quanto; Logicus de ente uti per operationes intellectus dirigibili; & sic de cæteris.

Unde patet, Metaphysicam versari circa omnia, circa difficillima atque à sensibus remotissima, cognitione certissima, omniumque ad prima principia causasque reductione: Enti verò cum substantialiter certi quidam, quos modos alii, alii proprietates & passionem, vocant, insunt, illas tanquam cum ente convertibiles unà considerat; cujusmodi sunt: Unum, Verum, Bonum, Res, Aliquid; quamvis Res commodè ad Ens, & Aliquid ad Unum revocari possit; quæ omnia fusè primo Libro exposita sunt. Verum ut totius Metaphysicæ typum ob oculos habeas, hinc tum Entis, tum ejusdem proprietatum divisiones, definitionesque ob oculos ponam Curiosi Lectoris.

CAPUT II.

Divisio Entis in genere transcendentali.

I. Unius Divisio.

Aliud est Ens per se { *Increatum*, ut DEUS.
 Creatum. Quodlibet
 per se existens.

Aliud per accidens. Et triplex est.

1. *Subjectivè* in intellectu ens est, ut accidens in subjecto, uti habitus scientifici.
2. *Objectivè* in intellectu, ut color in visu est objectivè, in muro subjectivè.
3. Ens rationis, { *Fictum*. Ut chimæra.
 Non fictum. Uti Universale, ad quod omnia, quæ per abstractionem fiunt, revocantur.

Habet autem Ens annexas proprietates: *Unum*, *Verum*, *Bonum*; de quibus ordine.

DE UNO.

Unum Ens est in se indivisum, & à quolibet alio divisum; Ita homo dicitur essentialiter unus, & ratione essentialiter indivisus, licet quoad individua entitativè dividatur.

Est verò unum *per se*, & unum *per accidens*; Unitas verò in quantum multitudinem ad unum contrahit, dicitur Totum; quod noncplex est juxta novem principia.

1. Totum *perfectionale*, sive perfectum absolute, ut DEUS, perfectissimum individuae substantiæ complementum. Non enim componitur, neque ex esse & essentia; neque ex actu & potentia, neque ex materia & forma. Ad B. re-
vocat.
2. Totum *essentiale*, continet in se plura realiter constituentia unam actu essentiam; vel ex actu & potentia, sive ex esse & essentia, ut in Angelis; sive ex materia & forma, ut in corporeis. Ad B. re-
vocat.
3. Totum *integrale* seu quantitativum, resultat ex partibus integrantibus totum. Differt ab essentiali, quia sublata parte essentiali destruitur totum, secus in toto integrali. Ad M. re-
vocat.
4. Totum *potentiale* est, quod habet potentias diversas à subjecto vel substantia, in qua operationum principia existunt. Sic anima est totum potentiale respectu facultatum suarum. Ad P. re-
vocat.

5. Totum

Ad S. re-
vocatur.

5. Totum *universale*, eſt unum quoddam ad multa pertinens; hoc eſt, vel in *cauſando*, ut DEUS, Sol: vel in *ſignando*, ut conceptus plura connotans; vel in *prædicando*, ut conceptus ſpeciei pluribus inefſe aptæ; & hoc iterum vel eſt *analogum*, vel *univocum*, vel *equivocum*.

6. Totum *numeraſe*, eſt collectio unitatum totum ipſum numerantium; ut ternarius.

7. Totum *individuale* eſt unum numero quod diſiſionis expers; ut Petrus.

Ad Vo. re-
vocatur.

8. Totum *finale*, cui nihil ad quietem de- eſt.

Ad G. re-
vocatur.

9. Totum *morale*, cui nihil ad felicitatem deefſt.

Vides, quomodo hoc totum multiplex ad principia noſtra revocari poſſit.

DE VERO.

Alterâ paſſione Entis.

Veritas eſt Congruentia rei cum intellectu, id eſt conformitas omnis rei artificialis ad intellectum divinum & humanum, uti & intellectus humani ad rem naturalem & artificialem; Nam res naturalis non habet ſuum eſſe ab intellectu, ſed hic ab illa accipit ideam. Econtra domus vera dicitur, quæ eſt conformis intellectui artificis. Dicitur in Definitione *Conformitas*, quia omnis veritas eſt conformitas, non contra. Dicitur *rei*, ad excludendum figmenta.

Veritas itaque cum ſit transcendens, nihil reale vel poſitivum ſuper Ens addit, niſi tantum relationem rationis, neque hæc transcendentali modo ſumpta, accidens dici poteſt; ſi enim eſſet accidens, tunc vel ipſe DEUS ſubjectum accidentium foret; unde & econtra nullum accidens transcendens dici poteſt; foret enim cæteroquin accidens ante ſubjectum, quæ eſt ſubſtantia, cauſatum ante cauſam, quod impoſſibile eſt. Et Ariſt. 7. Metaph. ſcitè probat.

Eſt autem veritas alia *incomplexa*, transcendentalis, concepta, primamque ambit operationem intellectus, qua mens ſimpliciter ſpeciem intelligibilem concipit repræſentantem rem extra mentem poſitam, cui opponitur ignorantia.

Alia eſt *complexa*, quæ ſecundam intellectus operationem ambit; & conceptam veritatem rebus accommodat, & cum illis componit, aut ab iis dividit; Quæ quidem compositio & diſiſio ſi cum rebus conſentit, vera eſt; ſi minus, falſa, ideoque huic veritati falſitas propriè opponitur.

DE BONO.

Tertiâ paſſione Entis.

Bonitas eſt perfectio Enti conveniens, vel eſt perfectio rei connotans convenientiam; ſunt enim bonum & perfectum idem, & materialiter & formaliter; neque hoc loco perfectio ſumi debet per modum accidentis aut qualitatis, ut in moralibus ſit, ſed eſt eſſentialis & ſubſtantialis, cum ente convertibilis. Hoc pacto diabolus bonus eſt, non in genere moris, ſed naturæ. Malum namque, rei entitatem non ingreditur, nec bono transcendentali opponitur, niſi privativè, in quantum malum eſt privatio perfectionis debitæ in eſſe.

Post tres paſſiones entis, quæ ſunt *Unum*, *Verum*, *Bonum*, ſequuntur deinde alia, quæ in Metaphyſica conſiderari poſſunt; & primò ſunt contemplationes de *Potentia* & *Actu*, de *Cauſa* & *Cauſato*, de *Neceſſitate* & *Contingenti*, quæ paucis pariter exponemus, ut Artiſta ſubſidium quoddam reperiat, felicius in Artis ſpeciminibus exhiſcendis; progrediendi.

In entibus eſſentialiter diſiſis primò occurrit ens actu, deinde ens potentia; actus dicit rei actualem exiſtentiam; potentia poſſibilitatem rei actu non exiſtentis, ſive aliquid connotat; eſtque potentia vel activa vel paſſiva; intellige potentiam transcendentalem, non quæ in Categoriis qualitas dicitur.

Potentia *activa* eſt principium tranſmutandi in aliud in quantum aliud; eſtque vel infinita vel finita.

Potentia DEI dicitur, qua DEUS omnia ea poteſt, quæ rationem factibilitatis habent & contradictionem non involvunt; hinc multa divinæ potentiæ non ſubjiciuntur propter impotentiam in ipſis rebus tantum fundatam; nam impoſſibilia poſſe, non eſt poſſe, ſed non poſſe; neque DEUS defectus ſed effectus producere poteſt, quæ ſunt potentiæ; non impotentia ſigna. Ordinaria DEI potentia operatur ſecundum communes leges & cauſas in univerſitate naturæ poſitas.

Rurſus potentia finita, eſt vel rationalis vel irrationalis. Rationalis vel eſt eliciens vel imperans; ut intellectus & voluntas, vel exequens, ut appetitus ſenſitivus, locomotiva potentia.

Irrationalis eſt, vel ſenſitiva ſeu animalis, vel vegetativa, vel elementaris; quibus addi poteſt obedientialis, quæ exequitur imperium ſuperioris agentis, uti DEI, utentis rebus creatis veluti instrumentis ad ſupernaturales effectus producendos.

Potentia *passiva* est principium in re, quo quidpiam pati potest ab altero, quatenus alterum; estque naturalis vel obedientialis; Increata enim potentia passiva DEO non convenit, cum impassibilis sit; naturalis est vel substantialis vel accidentalis; si actum respicit substantialem, substantialis; si accidentalem, accidentalis est; Unde patet, omnes res creatas sive corporeas, sive incorporeas, compositas dici ex potentia & actu, ut Angeli, materia prima, omnes formæ & accidentia; Materia prima ex esse & non esse, Angeli ex esse & essentia.

2. Sequitur modò de actu, qui dirigitur ad potentiam eamque perficit; Dividitur autem in purum & non purum; ille nullius naturæ communicationem habet, uti DEUS; hic habet. Iterum alius actus est entitativus, alius formalis; ille rem ponit extra nihil in categoria entitatis, qualem habet materia prima; hic duplex est, *primus* & *secundus*; Secundus actus est operatio à forma prodiens; Actus primus est ipsa cuiusque rei forma, unde aliqua operatio procedit; estque vel physicus, uti forma physica; vel metaphysicus, & est vel essentia, uti differentia, vel existentia, ut ipse modus subsistendi; est enim actus existentia eadem forma, sed considerata ut est in materia propria.

3. Agit Metaphysica maximè de causa & causato: Est autem causa principium importans influxum sive concursum ad esse causati; estque quadruplex, *materialis*, *formalis*, *efficientis*, *finis*; quarum priores duæ *interna*, posteriores duæ *externæ* sunt; Nam internus influxus, materiæ, est per modum potentia; formæ, est per modum actus. Externus, efficientis, per modum realem; finis, per intentionalem & metaphoricum.

Materia alia est *in* qua; alia *circa* quam; alia *ex* qua, ut materia prima.

Forma est actus rei intrinsecus, & est vel physica vel Metaphysica; hæc à nullo dependet principio, uti forma DEI; illa dependet ab aliquo; & illa vel est alligata corpori, uti omnes formæ corporeæ, vel à corpore non dependent, ut formæ Angelorum & animarum separatarum.

Forma physica sive naturalis alia est substantialis informans, ut Anima rationalis; alia assistens, ut nauta navis, eaque vel interna, estque habitus directivus operationum, alia externa ut forma faciei; alia accidentalis, ut albedo in cygno. Est & specifica, eaque vel separabilis, vel inseparabilis; Separabiles formæ sunt omnes illæ, quæ alteri accidunt; inseparabiles sunt formæ in-

animatorum, animatorumque; uti vegetativa forma in plantis, in animalibus sensitiva, in elementaribus forma mixti, quibus addunt nonnulli formam artificialem, quæ ab opifice in subiectum introduci-
tur.

Efficiens vel est potentia, ut faber otiosus, vel actu operans; si actu, vel per se vel per accidens. Efficiens per se, alia remota & universalis, ut Sol; hominis alia propinqua, ut pater & mater proles; alia per emanationem, uti formæ operationum suarum effectrices; alia per transmutationem, quæ agit in subiectum à se diversum; alia instrumentalis, ut ferra, & concausæ omnes; alia denique moralis, uti motio metaphorica.

Finis, de quo jam multis in locis dictum est.

4. De Ente necessario & Contingente.

Necessarium est, quod non potest non esse: Estque vel complexum vel incomplexum; hoc est iterum vel independens, uti DEUS, ens absolute necessarium; vel dependens, uti omnia creata. Complexum est enunciatio de re necessaria; estque vel absolutum vel hypotheticum; hoc oritur ex certo respectu, ut Petrum sedere eo momento quo sedet, necessarium est ex suppositione; oritur autem necessarium vel ab externa causa, vel ab efficiente, vel ab interna videlicet materia & forma.

Ab Efficiente necessitas est naturalis, ut ignis necessario urit, nisi à DEO impediatur; vel Violenta, ut quando agens cum displicentia contra Voluntatem operatur.

A fine, ut animalis necessaria est respiratio.

Formæ necessitas formam sequitur, & dicitur necessitas definitionis, ut homo, necessario per suam formam est homo, ut & materiæ conditiones materiam, ut omne corruptibile necessario materiaturum consequuntur.

Est & alia necessitas consequentis, ut dependentia essentialis causæ & effectus, uti si Sol ortus est, dies est.

Contingens est id, quod fieri & non fieri potest; estque incomplexum, ut currere, bibere; vel complexum, ut enunciatio de re contingente, quæ plerumque dependet à libero agente, vel à rebus indifferentibus.

Nota, passiones hucusque recensitas, vel ut *unitatem*, vel ut *disunitatem* considerari posse; Illæ simpliciter cum ente convertuntur, ut sunt unum, verum, bonum; hæc divi-

divisim cum ente convertuntur, & sequuntur ens mediata vel immediata; si mediata, tunc vel primæ sunt; ut cum omne ens dicitur actus & potentia; vel à primis ortæ, ut cum dicitur, causa vel effectus, necessarium vel contingens; si mediata unita mediante modo Unius, tunc hi modi disjunctim enti attribuuntur, cujusmodi sunt *finitum infinitum, perfectum imperfectum, prius & posterius, idem, æquale, simile*, & his oppositi.

Finitum est, quod unitate transcendentali finitum & determinatum est, sive suæ essentia terminis clauditur.

Infinitum est, ut DEUS.

Perfectum est, cui nihil deest ad debitam sibi integritatem; contra Imperfectum, cui aliquid deest.

Prius est, quod antecedit aliud; posterius, quod sequitur, ut substantia prior accidentibus; Considerantur prioritates vel originis, vel ordinis, secundum locum, tempus vel motum.

Idem dicitur per se, vel per accidens; illud comprehendit omnia generica & specifica, quæ in inferioribus idem sunt, æterna & universalia.

Diversa sunt, quæ in diversis Categoriis locum habent, varianturque vel genere, vel specie, numero, causis, subjectis, accidentibus; ex qua diversitate nascitur distinctio & oppositio. De Distinctione Libro primo fusè dictum est.

Æqualia sunt, quorum una est quantitas, unde tot species æqualium, quot quantitatum; Inæqualia contra, quæ non eandem habent quantitatem.

Similia sunt, quorum una est qualitas; Dissimilia, quorum diversæ qualitates.

Ex hisce Entis modis disjunctim sumptis Metaphysicus transit paulatim ex transcendentali ordine ad substantiam & accidens, juxta Scalam Categoriarum, & considerat, nihil esse in universa Categoriarum serie, quod sub transcendentalibus terminis & principiis considerari non possit; Unde primò de DEO, deinde de Intelligentiis, & deinde tandem de novem prædicamentis enti applicabilibus tractat. Atque hæc est totius Metaphysicæ contemplationis ἀνακεφαλαίωσις quædam; quam ideo fusius tractandam suscepimus; ut per ea Artista ad nostræ Metaphysicæ præcepta aptior reddatur.

CAPUT III.

De Metaphysica Artis nostræ.

IN hoc Artis nostræ Opere universalem Entis cognitionem atque adeo Metaphysicam Peripateticam alio modo & methodo, quam Aristoteles & reliqui Philosophi fecerunt, tractavimus; neque tamen quicquam, quod vel Aristoteles, Plato, Theophrastus, alique pertractarunt, in quantum ad propositam rationem facere videbantur, omisimus; Siquidem in primo Libro omnia, quæ tum ad 18 Artis nostræ principia, tum ad novem Subjecta Universalia, & novem Categorias pertinent, fusè tradidimus, rationem multiplicandi argumenta, graduum differentias, unà cum Enneade Erotematica ad quamcunque propositam quæstionem respondendi modum ostendimus. In secundo quoque Libro & Tertio, de Arte Analytico-Synthetica, quamlibet quæstionem datam in sua principia resolvendi, vario speciminum apparatu modum docuimus; ut proinde nihil hîc restet, nisi ut ostendamus, Artem nostram Metaphysicam, non divinam tantum, quam nonnulli Theologiam vocant, sed & humanam sive naturalem complecti, atque adeò 18 principiorum nostrorum cognitionem esse veram rationalem Metaphysicam, jam olim

à Lullo intentam, à sectatoribus ejus diversis operibus promotam, hoc opere verò completam atque numeris omnibus absolutam.

Sunt in nostra Arte 9 principia, ad quæ omnia quæ sunt, aut esse possunt, referuntur: nempe B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. unde non aberrabimus, si ea principia transcendentia dicamus; tametsi enim extra omnem concretarum essentiarum ambitum constituta sint; eorum tamen ope, nomina & naturas connotamus, & distinguimus, comprehensione primum universali per horum principiorum notiones, & veluti per chaos quoddam confusâ rerum notitia provecti, paulatim per synonymos sive reducibiles terminos apertius rationes rudis cognitionis distinguimus.

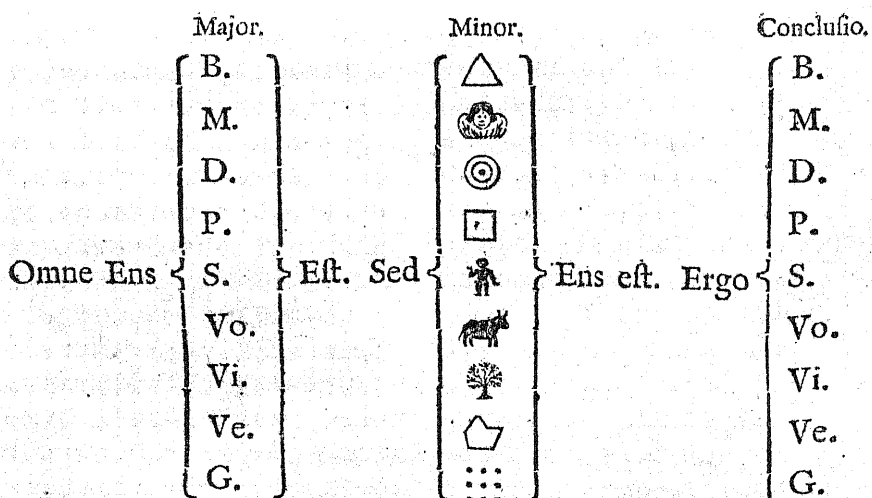
Sed relictis ambagibus fusioribus, jam nobis ostendendum est, omnia quæcunque Aristoteles in duodecim suis Libris tractat de Metaphysica, in Artis nostræ principiiis contineri, methodo, ex consequentia naturali summo ordine disposita.

Sed hæc Exemplo demonstramus. Quærat itaque primò; *An Ens sit bonum?* R. Affirmativè, & per Resolutionem ita illud deduco.

Si Ens

- B. Si Ens est, ergo bonum est, ergo unum, ergo verum, ergo perfectum, & communicabile.
- Si Ens bonum & perfectum est & increatum, ut D E U S, ergo necessarium; cum fine bonitate esse, nihil sit nec esse possit; quod & de bono participato dici debet.
- M. Si ens bonum, perfectum, necessarium, ergo magnum est; cum sese extendat ad omnia Mundientia; quod enim parvum est, magnum esse nequit, & perfectione sibi debita deficere necesse est.
- Si magnum est, ergo durabile est; quod enim non durat, neque bonum, neque magnum esse potest.
- D. Si durabile est, ergo potens est; frustra enim aliàs essent bonitas & magnitudo, si permanentes agere non possent; frustra communicabilitas, frustra magnitudinis extensio, si non durarent. Si durabile, ergo potens.
- P. Si potens est, ergo necessarium ad agendum instinctum habet; aliàs enim ad agendum non determinabitur.
- S. Si instinctum habet, ergo & appetitum sive inclinationem, qua ad agendum instimuletur, sine quo tum instinctu, tum appetitu naturali nihil in natura rerum agit.
- Vo. Si appetitum habet, ergo & virtutem facultatemque, qua sese in actiones exercere possit; cum enim ab essentia vires, à viribus operationes profluant; certè sine iis ens agere minimè potest.
- Vi. Si Virtutem, ergo & Veritatem; quia Veritas nihil aliud est, quàm conceptus intellectus, sive formalis, sive objectivus.
- Si Veritatem, ergo Gloriam; quæ est quies naturalis uniuscunque rei, qua in statu suo naturali, bonitate entitatis suæ quiescit & gloriatur.
- Si ens est B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ergo & transcendente, ergo illud ad omnia entia totius naturæ contrahi potest, ergo per differentias dividi.
- Si dividi, ergo distinguere; tot enim sunt entium differentiarum, quot entia distincta in natura rerum.
- Si tot in natura rerum entium differentiarum, quot distincta entia; ergo omnia cum ente transcendentali concordant.
- Si concordant in summo, ergo in inferioribus differunt, vel realiter, vel ratione, vel essentialiter, aut accidentaliter, aut alio quovis modo.
- Si differunt, ergo oppositionem, uti & actus & potentia, habent, & contrarietatem incurrunt, ut in elementis & corruptibilibus videre est.
- Si oppositionem & contrarietatem incurrunt, ergo necessariò causant aliquid tanquam principia.
- Si causant aliquid, ergo hoc vel mediantibus aliis, vel immediatè.
- Si mediantibus aliis, ergo inde nascitur majoritas, æqualitas, inæqualitas, similitudo, dissimilitudo, & consequenter Majoritas & Minoritas.

Habes hinc Resolutionem Entis per 18. principia Artis nostræ deductam; in quibus implicitè latet, quicquid Aristoteles in universa sua Metaphysica tractavit. Quod hoc sequenti schemate, veluti in Synopsi quadam epilogetica, ob oculos ponimus Lectoris.

NB. Quando sensitivum, vegetabile & inanimatum, cum Sapientia, & Voluntate comparatur; illud de Sapientia intellectuali, & voluntate rationali minimè intelligendum esse, sed de cognitivo quodam seu Materiali instinctu; qui est appetitus quidam naturalis, uniuscuique rei à natura ad operationes suas exercendas in situs. Quod semel atque iterum insinuasse sufficiat.

Iterum.

Iterum.

	Major.		Minor.			Conclusio.
Omne Ens	Bonitate	=	Ab alia quadam.	B.	△	= Differt.
	Magnē	♡	Cum alia quadam.	M.	☺	♡ Corcor- dat.
	Duratē	∞	Arteri cuidam.	D.	◎	∞ Oppo- nitur.
	Potentia	α	Principiat causat aliam quandam.	P.	□	α Causat.
	Instinctu	⊙	Mediat inter a- liam quandam.	S.	♀	⊙ Mediat.
	Appetitu	ω	Fine differt ab a- lia quadam.	Vo.	☾	ω Finem habet.
	Virtute	M	Major est alia quadam.	Vi.	♂	M Majori- tatis
	Veritate	Æ.	Æquatur alteri cuidam.	Ve.	⬢	Æ. Æquali- tatis
	Gloria	Min.	Minor est altera quadam.	G.	⋮	Min. Minori- tatis

Bonum M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Potentia, vel actus.

Materia, aut forma.

Substantia, aut accidens.

Causa, vel causatum.

Necessarium, unum, multa.

Idem, vel diversum.

Simile, aut dissimile.

Ergo quicquid est, est vel

Oppositum, vel contrarium.

Prius aut posterius.

Potentia, vel impotentia.

Possibile, aut impossibile.

Terminus, aut terminatum.

Positivum, vel negativum.

Pars, vel totum.

Diversum specie, genere.

Unum ex 9 prædicamentis accidentalibus.

In hoc Epilogismo vides, omnia nostra Principia absoluta, tum cum Ente, tum cum proprietatibus suis convertibilia esse, ita ut unum de altero conversim prædicari possit; cum verò nihil in universitate rerum contineatur, quod non expositi entis rationem participet; hinc eadem 9. Subjectis universalibus applicuimus, ut dictarum rerum veritas luculentius innotescat.

Cum verò nulla bonitas, unitas, veritas, magnitudo, duratio, potentia &c: in Mundo sit, quæ non ab alia quapiam differat, cum alia concordet, contrarietur, causet aliquid, mediet, propter finem agat, major, minor aut æqualis sit, cum altera comparata; hinc entis proprietates per novem principia absoluta applicuimus novem respectivis; in quibus omnes isti modi transcendentales, quos dis-

junctos Metaphysici vocant, continentur; ut proinde appareat, nihil esse in toto Metaphysicæ ambitu, quod in octodecim principis Artis nostræ, & novem Subjectis universalibus non contineatur; quorum omnium Combinationes Syllogisticas, si quispiam ad computum revocare velit, is Oceanum se ingressurum sciat, ex quo vel multis annorum centuriis se expedire non liceat.

Atque ex hisce nascuntur innumeræ propositiones Metaphysicæ, quæ in disputationem cadere possunt, cujusmodi sunt sequentes juxta 18. principia dispositæ. Et ut videas, nihil esse in totius Metaphysicæ ambitu, quod non ad nostra principia reducatur, hinc totius Reductionis typum epilogeticum subjungam.

Typus Reductionis omnium eorum, quæ in Metaphysica considerantur, ad Artis nostræ principia.

Quicquid in Metaphy- fica	De Ente, uno, bono, substantia, essentia, natura, exi- stentia, necessario, considerari potest, id totum ad	B.	} Revocatur.
	De magnitudine tam intensiva, quàm extensiva en- tium, de motu quomodocunque sumpto, de fi- nito, & infinito, de magno, parvo, proponi po- test, id totum ad	M.	
	De entis duratione, inceptio, desitione, æterno, immortali, æviterno, temporali, successivo, id ad	D.	
	De potentia & actu, de materia & forma, de ente, & essentia, de actibus primis & secundis, dici po- test, id ad	P.	
	De abstractione intellectu, de universalibus, ge- nere, specie, differentia, proprio, accidente, de scientiis & intelligibilibus, id totum ad	S.	
	De appetitu naturali, de habitudine intellectus ad voluntatem, de distinctione, activitate eorum- dum, ad	Vo.	
	De proprietatibus entis, unius, veri, boni, ad	Vi.	
	Vel de conformitate intellectus ad res intelligibiles, vel de falsitate objectorum dici potest, ad	Ve.	
	De fine & quiete rerum dici potest, id totum ad	G.	
	De distinctione rerum, earumque differentiis, di- visionibusque dici potest, id totum ad	=.	
	De identitate rerum, de individuatione, de con- cordantia entium in uno supremo, dici & quæri potest, id totum ad	♡.	
	De oppositionibus, modalitatibus, contrarietatibus rerum dici & quæri potest, id totum ad	∞.	
	De causis & principiis, eorumque requisitis, juxta quadruplex causarum genus dici potest, ad	α.	
	De mediatione rerum, sive in genere naturæ, sive moris consideratarum, dici potest, id ad	⊙.	
	De finibus rerum, de terminis & terminabilibus, li- mitibus, desitione rerum dici potest, ad	ω.	
	De majoritate, rerum comparatione ad alia facta, earumque perfectione dici potest, ad	M.	
	De æquali, inæquali, simili, dissimili, diverso, & eodem dici potest, id totum ad	Æ.	
	De privationibus, negationibus dici potest, ad	Min.	

Atque ex hisce innumeræ nascuntur quæstiones, quarum nonnullas hîc juxta seriem principiorum proponam, per Quæstionum Enneadem agitandam.

Quæritur

Quæritur itaque per	B.	An bonum ab ente realiter distinguatur, an ratione, five ex natura rei.	An, utrum.
		An unitas benè definiatur negatio divisionis.	
	M.	An inter infinitum & finitum aliqua detur proportio. An infinitum creatum dari possit.	Quid.
	D.	An creaturæ intellectuali competat æterna duratio.	Cur.
	P.	An, & quomodo actus & potentia distinguantur.	
	S.	An detur præcisio objectiva; an universale fiat per abstractionem.	Quomodo.
	Vo.	An Voluntas & intellectus in Angelo idem sint.	
	Vi.	An facultates naturales in Angelo identificentur cum ipso.	De quo.
	Ve.	An veritas sit in rebus, an in intellectu; five an veritas consistat in conceptu objectivo, an in formali.	
	G.	An actio possit esse sine termino.	Quantum.
	==.	An essentia distinguatur ab existentia, realiter, an ratione aut formaliter.	
	♡.	An & quomodo inferiora in superioribus sint idem & diversa.	Quale.
	∞.	An detur oppositio inter Ens per se, & ens per accidens, inter actum & potentiam.	
	α.	An principia rerum sint genera, & an illa communissima; & innumeræ aliæ de causis quæstiones.	Ubi.
	⊙.	An unitas sit medium, quo unumquodque subsistat per se.	
	ω.	Quæ de fine & causâ finali proponi possunt.	Quando.
	M.	An Majoritas aliqua sit inter Unitates, Bonitates, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	
	Æ.	An & quomodo æqualia ab æqualibus & inæqualibus, similia à similibus & dissimilibus, differant.	Cum quibus.

De hisce singulis Quæstionibus ex solo bonitatis principio decem aliæ Quæstiones, & de Magnitudine aliæ decem; & de Duratione aliæ decem; ita ut de omnibus ordine principii tam absolutis quàm respectivis 180 Quæstiones Metaphysicæ formari possint.

Quibus quidem demonstratis, jam unam atque alteram Quæstionem Metaphysicam ex Artis nostræ Regulis discutiendam assumamus.

CAPUT V.

Paradigmata.

SIt itaque prima Quæstio Metaphysica celeberrima; *An essentia distinguatur ab existentia realiter, an ratione tantum seu formaliter ex natura rei, aut modaliter.* Utramque sententiam tam negativam, quàm affirmativam per Artis nostræ principia defenden-

dam suscipimus, ut hoc pacto Universalitas Artis, atque in utriusque partis defensionem promptitudo luculentius patefieret.

1. Sententia *Negativa* est: Essentia ab existentia in creatis rebus non distinguitur ex parte rei; Ex Gaspare Sanchez in sua methodo Lulliana.

EXEMPLUM I.

- B. Sicut se habet *necessarium* ad contingens, sic se habet *essentia* ad existentiam. Sed *essentia* est quid contingens, potest enim esse & non esse; & *existentia* est contingens, potest enim existere & non existere. Sed hoc modo considerata non possunt distinguere realiter, cum sint à subjecto inseparabilia. Ergo *essentia* & *existentia* non distinguuntur realiter.
- M. Si *essentia* distingueretur ab *existentia*, res existens componeretur sive *integraretur* actualiter, tanquam ex partibus, ex *essentia* & *existentia*. Sed hoc est impossibile. Ergo.
- D. Illa quæ *stabili duratione* semper fuerunt simul inseparabilia, illa quoque inter se distinguere non possunt realiter. Sed *essentia* & *existentia* ita se habent respectu actu existentium. Ergo.
- P. Ubique non datur *potentia* ad aliud, sed utrumque ita unum est, ut ab invicem separari non possint, ibi distinctio realis non datur. Sed ita se habent ad se invicem *existentia* & *essentia*; Est enim *existentia* in homine positivum quid, includens formaliter *essentiam*, ita ut à se invicem separari non possint. Ergo *essentia* & *existentia* non distinguuntur realiter.
- S. Si *intellectus* distingueret *essentiam* & *existentiam* realiter, sequeretur, *essentiam* esse accidens quoddam, quod dici minimè potest. Ergo non distinguuntur realiter. Ratio Minoris; quia omne contingens est accidens; sed existere & non existere, est convenire & non convenire homini. Ergo.
- Vo. Sicut se habet appetitus rationalis ad *Voluntatem* actualem, ita *essentia* ad *existentiam* actualem. Sed appetitus rationalis non potest separari à *Voluntate* actuali, ergo neque *essentia* & *existentia*. Ergo non distinguuntur realiter.
- Vi. Illa *Vis*, per quam res constituitur per seipsam extra causas, non est distincta realiter ab ea, quæ res actu existit. Sed per *essentiam* intrinsecè homo constituitur extra causas; per *existentiam* verò tantum per denominationem extrinsecam, à causis videlicet potentibus eum producere. Ergo *essentia* & *existentia* non distinguuntur realiter.
- Ve. Quodcumque *verum* est dicere; uno ablato alterum consistere non posse; tunc res inter se distinguere non possunt. Sed *verum* est dicere, ablata *essentia* hominis, hominem existere non posse. Ergo *essentia* & *existentia* non distinguuntur realiter.
- G. Sicuti se habet *finis adeptus* ad fruitionem, ita *essentia* ad *existentiam*. Sed *finis adeptus* sine fruitione concipi non potest; ergo neque *essentia* absque *existentia*. Ergo realiter distinguere non possunt.
- ≡ & Illa inter se *distingui* non possunt realiter, quæ inter se *concordant* essentialiter.
- ♥. *Essentia* & *Existentia* inter se concordant essentialiter. Ergo.
- ⊙. Ubi inter duo nulla assignari potest *oppositionis ratio*, ibi quoque nulla realis distinctio fundari potest. Inter *essentiam* & *existentiam* nulla assignari potest oppositio. Ergo.
- α. Si *essentia* & *existentia* distinguerentur realiter, sequeretur, *essentiam principium & causam* esse *existentiæ*. Quod dici non potest. Ergo.
- ⊙. Illa distinguere non possunt realiter, quorum non est *medium* unionis ob identitatem naturæ. Inter *essentiam* & *existentiam* non datur medium unionis. Ergo.
- ω. Illa distinguere non possunt realiter, inter quæ perfecta & essentialis intercedit *quies*, sive finis à natura intentus. Illa *quies* est inter *essentiam* & *existentiam*. Ergo.
- M. Inter quæcumque non datur *majoritas* nec *minoritas*, non prioritas nec posterioritas, ibi datur perfecta & essentialis *aqualitas*, quæ est unitas & identitas in eodem subjecto, & consequenter distinguere non possunt ex parte rei. Inter *essentiam* & *existentiam* actualem non datur M. Min. Ergo.

Vides hinc Lector Sententiam negativam per 18. principia deductam; nihil modò restat, nisi ut pari ratione & affirmativam sententiam elucidemus.

Sententia

Sententia 2. *Affirmativa*. Essentia itaque ab Existentia distinguitur à parte rei, quod ita probō.

- Per {
- B. Omne *Ens* creatum ob naturæ suæ limitationem est contingens, id est, potentiam & indifferentiam habet essendi & non essendi.
Sed hæc potentia & indifferentia essendi & non essendi distinguitur realiter ab esse rei. Ergo.
 - M. Illa distinguuntur realiter, quorum unum se habet veluti constitutivum *partis componentis*, alterum veluti constitutivum compositi.
Ita se habet, essentia comparata cum existentia. Ergo.
 - D. Illa distinguuntur realiter, quorum unum potest esse & *permanere*, non existente altero.
Sed actus primus essendi hominis potest esse, non existente adhuc actualiter homine. Ergo.
Iterum. Illa distinguuntur realiter, quorum unum est *æternum*, alterum non æternum.
Sed essentia est æterna, teste Philosopho, & existentia temporanea. Ergo.
Ratio Min. quia hæc propositio, *homo est animal rationale*, est æternæ veritatis; non verò hæc, *homo animal rationale verè existit*;
 - P. Uti se habet *potentia* ad actum, ita esse ad existentiam.
Sed potentia ab actu distinguitur realiter. Ergo & essentia ab existentia.
 - S. Sicut se habet *intellectivum* ad intellectionem actualem, ita essentia ad existentiam actualem.
Sed intellectivum & intellectio distinguuntur realiter, tanquam accidens à subjecto, cui inhæret. Ergo & essentia & existentia.
 - Vo. Sicut se habet *volitivum* ad volitionem, ita essentia ad existentiam.
Sed illa distinguuntur realiter. Ergo & essentia & existentia.
 - Vi. Sicut se habet *vis* & *facultas* rationalis ad hominem, ita essentia ad existentiam.
Sed vis & facultas rationalis ab homine distinguuntur realiter.
Ergo & essentia & existentia.
 - G. Sicut se habet intentio *finis* ad *finem* adeptum, ita essentia ad existentiam.
Sed intentio finis à fine adepto distinguitur realiter.
Ergo & essentia & existentia.
 - =. Quorum unum ab altero potentiâ D E I absolutâ *separari potest*, illa distinguuntur realiter.
Sed D E U S potest separare essentiam ab existentia, eamque conservare in statu separato. Ergo.
 - ♡. Quæcunque per differentias contrahuntur ad unum aliquod, & *concordant* in illo, illa inter se distinguuntur realiter.
Sed essentia & existentia per potentiale & actuale concordant in ente.
Ergo.
 - . Illa quæ *opponuntur* ad invicem, distinguuntur realiter.
Essentia & existentia opponuntur sibi invicem, tanquam potentia & actus.
Ergo distinguuntur realiter.
 - α. Illud quod habet *causas* virtuales & habituales, distinguitur ab eo, quod habet actuales.
Sed essentia habet causas five entitates virtuales & habituales. Ergo.
 - ω. Id quod est *receptibile* ab alio, id à recipiente distinguitur realiter.
Sed essentia est receptibilis ab existentia. Ergo.

Vides ergo, quomodo per Artis nostræ principia utraque sententia, *negativa* & *affirmativa*, tractanda sit. In quibus Lector nonnulla reperiet, quæ tametsi non semper strictè concludant, habent tamen hoc, ut facile uno atque altero verbo emendari queant. Quomodo verò jam, quænam sententia ex hac utraque verior meliorque sit, cognosci queat; hîc subjungam alium modum, quo utraque sententia ex Artis nostræ Regulis concordanda sit, ut hoc pacto, quid in utraque negandum, quid affirmandum, patefiat. Prior itaque sententia, essentiam ab existentia ex parte rei distingui posse negat, quam secunda affirmat. Quare ad utramque conciliandam, ita age,

Notandum, In una & eadem re tum essentiam tum existentiam considerari posse primo in quantum est ens transcendens, generalissimè sumptum; Secundo in quantum est Categoricalum & locum suum obtinet inter decem prædicamenta. Unde sic argumentare.

1.	B. =.	Quandocunque duæ <i>entitates</i> modo transcendentali uni & eidem rei inesse finguntur, tunc <i>distinctio</i> realis inter illas frustranea est, sed rationis ponenda est. Quandocunque verò dictæ <i>entitates</i> categoricè uni & eidem rei inesse considerantur, tunc <i>distinctionem</i> realem inter illas ponere necesse est. Sed essentia & existentia modo transcendentali sunt duæ entitates uni & eidem rei formaliter inclusæ, & per modum entis unius abstractè consideratæ; contra verò, ut categoricè considerantur. Ergo essentia & existentia modo transcendentali non distinguuntur realiter aut ex parte rei, sed ratione tantum; secus, categoricè consideratæ.	Gaspar Sanchez in Metho-
do Lull.
2.	M. =.	Quandocunque via transcendentali aliquid per modum <i>interrogationis</i> aut <i>compositionis</i> consideratur, tunc iterum frustranea est <i>distinctio</i> realis; cum illa duo semper per modum unius abstracti considerentur. Sed essentia & existentia via transcendentali non considerantur per modum duarum sed abstractè per modum unius. Ergo essentia & existentia transcender consideratæ nullam ex parte rei distinctionem admittunt. Secus fit in Categoricalis.	
3.	Per { D. =.	Quæcunque <i>durant</i> simul inseparabiliter, illa transcendentaliter considerata veluti ens quoddam indivisum in se, & <i>divisum</i> à quolibet alio, distinguere non possunt realiter. Sed essentia & existentia transcendentaliter sumptæ durant simul inseparabiliter. Ergo essentia & existentia realiter distinguere non possunt. Secus fit in essentia & existentia categoricè considerata. Si quis verò senserit essentiam & existentiam separari posse, tunc majorem illam, quam rationis dicimus, distinctionem ponere necesse est. Unde sic argue.	
4.	P. =.	Si <i>potentialis</i> essentia <i>distinguat</i> à potentia actuali realiter, tanquam nihil ab aliquo, potiori jure existentia actualis distinguenda est ab essentia potentiali. Sed essentia potentialis separata ab existentia potentiali distinguitur tanquam nihil ab aliquo. Ergo majori jure existentia actualis ab essentia potentiali.	
5.	S. =.	Quæcunque transcender per modum unius abstractivo <i>conceptu</i> considerantur, illa <i>distinctionem</i> sub hac formalitate constituere non possunt. Sed essentia & existentia transcender considerantur per modum unius, conceptu abstractivo. Ergo.	

Hoc pacto per omnia principia, ordine, progrediendo, dictas sententias conciliabis.

COROLLARIUM.

Hinc patet, variis modis distinctionem essentiæ considerari posse: si enim omnimodam & mutuam inseparabilitatem ponantur habere, tunc distinguere illa necesse est formaliter ex parte rei; transcenden-

ter, non categoricè, per modum duarum formalitatum constituentium unam essentiam, ut animalitas & rationalitas essentiam hominis; sed ut id, quod est, & ipsum esse. Si verò essentia posset esse sine existentia, licet non sine omni, tunc essentia distingueretur ab existentia modaliter.

PARA-

PARADIGMA II.

*Utrum Materia prima includat aliquem actum; an sit
pura pōtentia omni excluso actu.*

Celeberrimam hanc, tum apud Physicos, tum apud Metaphysicos agitatam Quæstionem, in utramque partem agitandam paradigmatis loco proponam, ut quantâ varietate hæc quæstio per Artis nostræ regulas diduci possit, videas. Primo itaque sententiam *Negativam* per principia ita deduces.

1.	Per	B.	Id quod per se & ex sua natura nullam dat rei, in qua invenitur, <i>perfectionem</i> , imò aliquo modo privat eâ, illa est pura potentia nullum includens actum.
Talis est Materia prima. Ergo.
2.		M.	Id quod nullam enti tribuit <i>magnitudinem</i> aut extensionem, id puram potentiam esse necesse est.
Talis est Materia prima. Ergo.
3.		D.	Illa est pura potentia passiva, quæ nullam tribuit <i>durationem</i> & firmam consistentiam sui esse.
Talis est Materia prima. Ergo.
4.		P.	Illa est pura <i>potentia</i> passiva, quæ nullam admittit <i>potentiam</i> activam.
Materia prima nullam habet potentiam activam. Ergo.
5.		S.	Illa est pura potentia passiva, quæ sola <i>intelligibilitate</i> attingitur.
Talis est Materia prima. Ergo.
6.		Vo.	Illa est pura potentia passiva, quæ in perpetuo & infatiabili formarum <i>appetitu</i> versatur.
Talis est Materia prima. Ergo.
7.		Vi.	Illa est pura potentia passiva, quæ nullis <i>viribus</i> & facultate pollet.
Talis est Materia prima. Ergo.
8.		Ve.	Illa est pura potentia passiva, de qua <i>verum</i> est dicere, actu non existere, sive nullam actualem habere existentiam.
Sed hoc verum est dicere de Materia prima. Ergo.
9.		G.	Illa est pura potentia passiva, quæ nunquam ob desiderium formarum <i>quiescit</i> , quæ neque ullam formam habet, quâ gloriatur.
Sic se habet Materia prima. Ergo.
10.		=	Materia prima <i>differt</i> à Materia secunda, eò quod hæc formarum compers, illa omnino expers sit formarum, omni actu destituta.
Sed hoc est esse potentiam passivam.
Ergo Materia prima est potentia pura passiva.
11.		♡	Illa est pura potentia passiva, quæ <i>infima</i> entium cum nullo actuali ente commercium neque <i>concordantiam</i> habet; neque enim substantia, neque accidens, neque genus, nec species, nec differentia est.
Talis est Materia prima. Ergo.
12.		○○	Illa est pura potentia, quæ <i>contrarietate</i> caret, ens simpliciter passivum & incorruptibile omnis interitus expers.
Talis est Materia prima. Ergo.
13.		α	Illa est pura potentia passiva, quæ sola tanquam <i>principium</i> potentiale materialiter concurret ad generationem & corruptionem rerum.
Talis est Materia prima. Ergo.
14.		⊙	Illa est pura potentia passiva, inter quam & potentiam activam nullum intercedit <i>medium</i> .
Talis est Materia prima. Ergo.
15.		ω	Pura potentia passiva nihil aliud est, quàm purus <i>terminus</i> receptivus formæ.
Talis est Materia prima. Ergo.
16.		M.	Illa est pura potentia, quæ neque <i>majoritatem</i> , neque æqualitatem admittit.
Talis est materia prima. Ergo.

Quarum

Quarum omnium assertionum vim, ut magis propriè cognoscas;

Nota, tria in Materia supponi ex quibus ejus essentia perfectè innotescat.

Primum Suppositum est, in corporibus dari substantias & accidentia.

Secundum. Corpora multa quotidie fieri & mutari non solum secundum accidentia, sed & secundum substantiam.

Tertium. Dari definitiones substantiæ & accidentis. Unde per resolutionem ita argumentor.

Substantia est ens constitutivum per primum esse.

Si est constitutivum per primum esse, ergo est ens per se subsistens, constitutum per esse per se existens.

Si ens per se existens, ergo ens fundamentale ac subsistans.

Si ens fundamentale ac subsistans, ergo constitutum per esse non fundatum neque receptum in alio esse.

Si non receptum in alio esse, ergo sola substantia ens est receptivum accidentium.

Si subjectum receptivum accidentium, ergo accidens est entis ens, seu ens secundarium constitutum per esse non primum.

Si accidens est entis ens, constitutum per esse non primum, ergo accidens est ens constitutum per esse adjacens.

Si constitutum per esse adjacens, ergo ens fundatum & receptum constitutumque per esse fundatum ac receptum in alio esse.

Ex his infero cum S. Thoma, Materiam primam non habere propriam existentiam, neque proprium actum; essentiam materiæ distingui ab ejus existentia; quod ita probo inductione ad impossibile. Quia

1. Si Materia haberet existentiam, Materia foret tota corporum substantia, & omnis forma foret accidens, quod impossibile est; & ita ostendo.

Si Materia prima foret tota substantia corporum, nulla substantia generaretur, sed jam præexisteret, quod est contra suppositum secundum.

Si verò foret accidens, jam omnis forma esset entis ens, seu ens secundarium, constitutum per esse non primum sed supponens esse actuale materiæ. Sed hoc est impossibile. Ergo.

2. Si Materia prima haberet existentiam, ea foret jam ens per se existens substantialiter, non per accidens.

Ergo sequeretur; nullam dari formam substantialem; sed omnis forma etiam brutorum esset merè accidentalis; si enim forma substantialis accederet enti per se existenti substantialiter, jam uni & eidem subjecto duæ inessent formæ substantiales; quod in Philosophia absurdum est.

Ergo Materia prima antecederet ad formam non intendit illam actu substantialem, atque adeò non est actu substantia; & hoc ipso, quod nullum actum includat substantialem, neque accidentalem includit, cum actus accidentales non possint esse nisi in actu substantiali; Ergo antecederet ad formam non est ens actu, sed pura potentia, quod erat est ostendendum.

Altera Sententia affirmativa.

Altera Sententia est contraria priori, estque affirmativa, ut sequitur.

Materia prima non est pura potentia passiva, sed insuper includit necessariò aliquem actum.

Hoc innumeris modis & mediis probari potest; sed brevitati incumbentes, primò id ostendemus per simplicia Artis nostræ principia; Secundò per compositos Artis nostræ terminos. Tertid per Quæstionum applicationem. Sic itaque propositum Thema ostendes.

1. B. Omne ens *bonum & communicabile* necessariò includit aliquem actum, scilicet bonitatis.
Materia prima est ens *bonum & communicabile*. Ergo.
2. M. Omne ens *extensibile* ad alia, includit actum magnitudinis.
Materia prima est ens *extensibile* ad alia. Ergo.
3. D. Omne ens *durabile* includit actum durationis.
Materia prima est ens *durabile*. Ergo.
4. P. Omne quod potest concurrere ad componendum, includit actum *potestatis*.
Materia prima concurret ad componendum. Ergo.
5. S. Omne quod ordinatur ad aliquam formam, includit actum seu *instinctum* talis ordinationis.
Materia prima ordinatur ad aliquam formam.
Ergo includit actum &c.
6. Vo. Omne *appetitivum* formæ includit actum appetitus.
Materia prima est appetitiva formæ. Ergo.
7. Vi. Omne quod potest simul *operari* cum forma in composito, includit actum virtutis.
Talis est materia prima. Ergo.
8. Ve. Omne quod est extra suas causas, includit actum *veritatis*.
Talis est materia prima. Ergo.
9. G. Omne quod pro *sine* habet formam, includit actum gloriæ finalis.
Talis est materia prima.
Ergo includit aliquem actum. Ergo non est pura potentia.
10. =. M. Omne id quod per se *differt* actualiter à quolibet alio principio compositivo, servat semper actum *differentiæ*, quo *differt* ab alio.
Sed materia prima semper *differt* à forma, & à quolibet alio ente, etiam in sui prioritate.
Ergo includit aliquem actum. Ergo non pura potentia.
11. B. =. Omnis *communicatio* passiva necessariò includit entitatem aut formalitatem, per quam *distinguitur* formaliter passivè à communicatione activa.
Sed propria & naturalis communicatio materiæ primæ, est passiva communicatio seu radicalitas ad se communicandum.
Ergo includit necessariò actum, per quem differt. Ergo &c.
12. M. α. Omne *principium* præsuppositum ad *componendum*, servat in se actualitatem, per quam potest causare & principiari aliquid, alioquin non daretur aliquod principium in compositione.
Sed materia prima in priori suo considerata, est principium & causa actualis præsupposita ad componendum. Ergo habet in se &c.
13. M. ♥. Omne quod per se & suâ naturâ est *extensibile* ad *compositionem* alicujus rei cum appetitu *unionis*, id includit actum extensibilitatis & possibilitatis ad componendum eam.
Materia prima talis est, alioquin non esset prima. Ergo.
14. B. M. Omne quod est *communicabile* cum aliqua *extensione* actuali, includitque *magnitudinem* in sui communicatione, id necessariò includit actum talis Magnitudinis & Bonitatis.
Talis est materia prima. Ergo.
15. B. α. P. Omne quod per se & per *potentiam* sibi inditam est *communicabile*, necessariò includit formalitatem seu actualitatem talis possibilitatis alioquin non diceretur communicabilis.
Sed materia prima in priori instanti habet hanc possibilitatem ad communicandum se aliis. Ergo.

NB. Si quis ex hisce 15 & aliis sequentibus majorem aut minorem negaverit; quilibet ex 30 Syllogismis hic propositis medium esse potest ad majorem vel minorem probandam.

Alio Modo per Tabulam Universalem.

Possunt & hæc 30 aliis Syllogismis ex Tabula universali depromptis per terminos compositos demonstrari, ut sequitur.

1.	} Per	B. M.	Omne <i>communicabile</i> cum aliqua <i>extensione</i> actuali, non est pura potentia, sed aliquem includit actum.
Materia prima est talis. Ergo.
2.		B. P.	Omne <i>communicabile</i> actualiter per suam <i>potentiam</i> includit aliquem actum.
Talis est materia prima. Ergo.
3.		B. =	Omnis <i>communicatio differens</i> actualiter à communicatione aliorum principiorum compositi, includit aliquem actum.
Talis est communicatio materiæ primæ. Ergo.
4.		B. ♡	Omnis <i>communicatio</i> passiva propriè <i>conveniens</i> alteri, includit in se actum aliquem.
Talis est communicatio materiæ primæ. Ergo.
5.		B. α	Id quod est per <i>communicationem</i> actualem <i>principium</i> & <i>causa</i> compositionis actualis compositi, includit necessariò aliquem actum.
Talis est materia prima. Ergo.
6.		M. P.	Omne <i>extensibile</i> & <i>possibilitatem</i> habens intrandi rem compositam, includit actum aliquem tum extensionis tum possibilitatis.
Materia prima est talis. Ergo.
7.		M. =	Omnis <i>magnitudo</i> , quæ <i>difert</i> à quolibet ente, includit aliquem actum.
Materia prima est magnitudo. Ergo.
8.		M. ♡	Omnis <i>magnitudo</i> passiva seu <i>extensibilitas</i> ad entia <i>componibilia</i> , actum aliquem in se includit, videlicet extensionis.
Materia prima est talis. Ergo.
9.		M. α	Omnis <i>magnitudo</i> passiva <i>causalis</i> , includit aliquem actum, ergo non est pura potentia.
Sed talis est materia prima. Ergo.
10.		M. B.	Omnis <i>magnitudo communicationis</i> passivæ, includit aliquem actum.
Talis est materia prima. Ergo.
11.		P. =	<i>Potestas differendi</i> semper includit actum, cum quo actualiter manet.
Materia prima est potestas differendi. Ergo.
12.		P. ♡	<i>Potestas uniendo</i> & componendi semper includit actum cum quo semper actualiter differt.
Talis est materia prima. Ergo.
13.		P. α	Ubi est <i>potestas causandi</i> , ibi semper reperitur actus potestatis causandi.
Sed materia est potestas causandi. Ergo.
14.		P. B.	<i>Potentia communicandi</i> esse passivum, includit & actum communicationis passivæ.
Talis est materia prima. Ergo.
15.		P. Vo.	<i>Potentia appetitiva</i> formæ includit semper actum aliquem appetitionis.
Talis est materia prima. Ergo.
16.		= ♡	Omne quod <i>differentiam</i> habet passivam in eo, id aliquem <i>includit</i> actum.
Sed differentia propria materiæ est semper in ea adhuc etiam in <i>unione</i> cum forma. Ergo.
17.		= α	<i>Differentia causandi</i> diversa, semper includit aliquem actum cum causante.
Sed in materia prima est differentia causandi diversa. Ergo.
18.		= B.	<i>Differentia communicationis</i> diversi esse à forma includit semper aliquem actum.
Talis differentia est in materia prima. Ergo.

19. Per

19.	] <table border="0"> <tr><td>[</td><td>=.</td><td>M.</td><td><i>Differentia magnitudinis</i> semper includit aliquem actum.
Materia prima est differentia magnitudinis. Ergo.</td></tr> <tr><td>[</td><td>=.</td><td>P.</td><td><i>Differentia potestatis</i>, semper includit actum diversum.
Differentia potestatis in materia prima est semper actualiter diversa à forma & à quolibet alio ente. Ergo.</td></tr> <tr><td>[</td><td>♡.</td><td>α.</td><td>Quodcunque <i>concordat</i> intrinsecè cum <i>causis</i> reliquis naturalibus, includit necessariò actum.
Prima concordantia cum reliquis causis intrinseca & radicalis, est materiæ primæ. Ergo.</td></tr> <tr><td>[</td><td>♡.</td><td>B.</td><td><i>Appetitus communicandi</i> se formæ per <i>concordantiam</i>, necessariò præsupponit actum talis concordantiæ.
Talis est materia prima. Ergo.</td></tr> <tr><td>[</td><td>♡.</td><td>M.</td><td>Omnis <i>concordantia magnitudinis</i> potentiæ passivæ ad aliud, includit actum talis magnitudinis.
Talis est materia prima ad formam. Ergo.</td></tr> <tr><td>[</td><td>♡.</td><td>P.</td><td>Omnis <i>concordantia & unitas potestatis</i> ad existendum & causandum in alio quopiam, includit in se talem actum potestatis.
Talis est materia. Ergo.</td></tr> <tr><td>[</td><td rowspan="2">Per</td><td>♡.</td><td>=.</td><td>Omne quod differt ab alio quopiam, præsupponit actum per quem actualiter distinguatur ab alio.
Talis est materia prima. Ergo.</td></tr> <tr><td>[</td><td>α.</td><td>B.</td><td><i>Principium communicationis</i> naturalis indicat necessariò actum naturalem in tali principio.
Materia prima est principium &c. Ergo.</td></tr> <tr><td>[</td><td>α.</td><td>M.</td><td><i>Principium magnitudinis</i> naturalis habet in se actualiter actum principiandi & causandi.
Materia prima est principium &c. Ergo.</td></tr> <tr><td>[</td><td>α.</td><td>P.</td><td><i>Principium agendi</i> naturaliter ab alio diversum præsupponit necessariò actum existendi & essendi in eo.
Tale principium est materia prima. Ergo.</td></tr> <tr><td>[</td><td>α.</td><td>=.</td><td>Illud <i>principium</i> quod actu <i>differt</i> ab alio, actum quoque includit differendi ab alio.
Tale principium est materia prima. Ergo.</td></tr> <tr><td>[</td><td>α.</td><td>♡.</td><td><i>Principium</i> diversæ actualis unionis ad concordandum & componendum cum aliis, indicat actum talis diversitatis unionis.
Talis est materia prima. Ergo.</td></tr> </table>	[	=.	M.	<i>Differentia magnitudinis</i> semper includit aliquem actum.
Materia prima est differentia magnitudinis. Ergo.	[	=.	P.	<i>Differentia potestatis</i> , semper includit actum diversum.
Differentia potestatis in materia prima est semper actualiter diversa à forma & à quolibet alio ente. Ergo.	[	♡.	α.	Quodcunque <i>concordat</i> intrinsecè cum <i>causis</i> reliquis naturalibus, includit necessariò actum.
Prima concordantia cum reliquis causis intrinseca & radicalis, est materiæ primæ. Ergo.	[	♡.	B.	<i>Appetitus communicandi</i> se formæ per <i>concordantiam</i> , necessariò præsupponit actum talis concordantiæ.
Talis est materia prima. Ergo.	[	♡.	M.	Omnis <i>concordantia magnitudinis</i> potentiæ passivæ ad aliud, includit actum talis magnitudinis.
Talis est materia prima ad formam. Ergo.	[	♡.	P.	Omnis <i>concordantia & unitas potestatis</i> ad existendum & causandum in alio quopiam, includit in se talem actum potestatis.
Talis est materia. Ergo.	[	Per	♡.	=.	Omne quod differt ab alio quopiam, præsupponit actum per quem actualiter distinguatur ab alio.
Talis est materia prima. Ergo.	[	α.	B.	<i>Principium communicationis</i> naturalis indicat necessariò actum naturalem in tali principio.
Materia prima est principium &c. Ergo.	[	α.	M.	<i>Principium magnitudinis</i> naturalis habet in se actualiter actum principiandi & causandi.
Materia prima est principium &c. Ergo.	[	α.	P.	<i>Principium agendi</i> naturaliter ab alio diversum præsupponit necessariò actum existendi & essendi in eo.
Tale principium est materia prima. Ergo.	[	α.	=.	Illud <i>principium</i> quod actu <i>differt</i> ab alio, actum quoque includit differendi ab alio.
Tale principium est materia prima. Ergo.	[	α.	♡.	<i>Principium</i> diversæ actualis unionis ad concordandum & componendum cum aliis, indicat actum talis diversitatis unionis.
Talis est materia prima. Ergo.
[		=.	M.	<i>Differentia magnitudinis</i> semper includit aliquem actum.
Materia prima est differentia magnitudinis. Ergo.																																														
[		=.	P.	<i>Differentia potestatis</i> , semper includit actum diversum.
Differentia potestatis in materia prima est semper actualiter diversa à forma & à quolibet alio ente. Ergo.																																														
[		♡.	α.	Quodcunque <i>concordat</i> intrinsecè cum <i>causis</i> reliquis naturalibus, includit necessariò actum.
Prima concordantia cum reliquis causis intrinseca & radicalis, est materiæ primæ. Ergo.																																														
[		♡.	B.	<i>Appetitus communicandi</i> se formæ per <i>concordantiam</i> , necessariò præsupponit actum talis concordantiæ.
Talis est materia prima. Ergo.																																														
[		♡.	M.	Omnis <i>concordantia magnitudinis</i> potentiæ passivæ ad aliud, includit actum talis magnitudinis.
Talis est materia prima ad formam. Ergo.																																														
[		♡.	P.	Omnis <i>concordantia & unitas potestatis</i> ad existendum & causandum in alio quopiam, includit in se talem actum potestatis.
Talis est materia. Ergo.																																														
[		Per	♡.	=.	Omne quod differt ab alio quopiam, præsupponit actum per quem actualiter distinguatur ab alio.
Talis est materia prima. Ergo.																																													
[			α.	B.	<i>Principium communicationis</i> naturalis indicat necessariò actum naturalem in tali principio.
Materia prima est principium &c. Ergo.																																													
[		α.	M.	<i>Principium magnitudinis</i> naturalis habet in se actualiter actum principiandi & causandi.
Materia prima est principium &c. Ergo.																																														
[		α.	P.	<i>Principium agendi</i> naturaliter ab alio diversum præsupponit necessariò actum existendi & essendi in eo.
Tale principium est materia prima. Ergo.																																														
[		α.	=.	Illud <i>principium</i> quod actu <i>differt</i> ab alio, actum quoque includit differendi ab alio.
Tale principium est materia prima. Ergo.																																														
[	α.	♡.	<i>Principium</i> diversæ actualis unionis ad concordandum & componendum cum aliis, indicat actum talis diversitatis unionis.
Talis est materia prima. Ergo.																																															

Vides igitur Lector, quanta ex principiorum tam absolutorum quàm respectivorum inter se facta combinatione resulter de una & eadem re, argumentorum copia, etiam si hîc non singula cum singulis, sed diversa cum diversis, ad methodi rationem luculentius demonstrandam, conjugaverimus; quod si singula cum singulis prosequi voluisset, citius charta tempusque, quàm numerus Combinationum nobis defuisset.

Hæc si quispiam per novem Quæstionum Regulas ulterius diducere desideret, is negotium in immensam traheret rerum amplitudinem; Sed ut & labori & tempori parcamus, singulos paulò ante propositos 30 Syllogismos in novam, per tres tantum Quæstiones: *Utrum, Quid, Cur*, argumentorum propositionumque materiem coges; Si enim singulos 30 per tres dictas quæstiones examines, habebis 90 Quæstiones, & in iis nova philosophandi themata, quorum

unumquodque denud per 18 principia deductum, innumerabilem de Materia prima argumentorum congeriem suppeditabit. Nos tribus Exemplis rem enodamus.

Primus Syllogismus ex triginta recensitis fuit: Materia prima est communicabilis cum aliqua extensione actuali; de qua hæc formabitur quæstio.

1. *An materia prima verè sit communicabilis cum aliqua extensione actuali.* R. Affirmativè. Quia omnis communicatio quæ fit per materiam, extenditur per propriam actualem magnitudinem ad alia. Et probatur. Quia omnis potentia passiva verè Ens est; ergo bonum; Si hoc, ergo magnum; Si magnum, ergo potentialiter extensum. Sed illa extensio est actus quidam potentialis; Ergo Materia prima verè est communicabilis cum extensione aliqua actuali.

2. Per Quæstionem *Quid*, sic procedes, per modum interrogationis; *Quid sit Communicatio extensibilis actualiter in Materia prima?*

prima ? R. Communicationem extensibilem materiæ primæ esse connaturalem & insitam bonitatem cum ejusdem magnitudine sibi insita, sine qua non potest esse, id est, non potest ens esse.

3. Si per Quæstionem, *Cur quæatur; Cur Materia prima sit communicabilis cum aliqua extensione actuali* ? R. Quia Materia prima intrinsecam & innatam habet bonitatem cum magnitudine: ergo habet magnitudinem, quia bona est, quia ens est; ergo habebit & extensionem, sine qua bona magnitudo concipi non potest: Sed si extensionem habet, ergo & actum aliquem extensibilitatis includere necesse est. Ergo Materia prima non est pura potentia, ergo actum aliquem includit; quod erat probandum.

Hoc pacto per methodum quandam mirabilem, demonstrativam, & in Scholis hucusque inauditam, per Quæstiones principiis nostris applicatas, apodicticorum Syllogismorum innumerabilem copiam comparabis, quæ ingenioso Lectori consideranda relinquo; Nostrum tantum est, novas argumentandi, & de quacunque re fusè & eruditè disceptandi rationes, hujus Artis nostræ industriâ exhibere. Invenient hîc rerum Philosophicarum Scriptores prædivitem venam, qua libros suos, uti novo & mirabili philosophicæ suppellectilis peculio, ita nullo penè negotio scitè & pulchrè exornent.

Si verò ulterius per 9 Subjecta universalia dictam materiam continuare velint; nova & alia nascetur Quæstionum congeries.

- Per {
- △ An Deus Materiam primam ab omni forma separare, eamque in puro suo statu conservare possit.
 - ☼ An Angeli Materiam separatam in sua essentia verè intelligant.
 - ◎ An Coelis insit Materia prima propriè dicta.
 - Quomodo Materia prima inesse cogitetur Elementis.
 - ☿ An & quomodo insit homini; An Materia prima verè cum secunda cōexistere possit.
 - ☾ Quomodo forma brutorum educatur ex potentia materiæ; & sic de cæteris.

Quæ si omnia per 9 Quæstiones examinentur, ingentem iterum habebis philosophandi materiam.

His finitis eandem materiam per novem prædicamenta deducere poteris. Per Quæstionem, utrum materia prima sit quanta, qualis? an relativum quid? an actio, an passio? ubi sit, & in loco quomodo sit? an situm habeat? cum quo sit? Quæ qui-

dem propositiones per oppositas rationes facile resolvuntur, uti in Arte oppositorum dictum fuit.

Unde ne opus in immensum crescat; Metaphysicam duobus tantum Paradigmatibus fusè deductis demonstrandam duximus, ut ex hisce veluti ad prototypum quoddam reliquæ Metaphysicæ quæstiones concinnari valeant.

SECTIO II.

PARADIGMATA

Ex Logica & Dialectica.

DAbimus in hoc capite methodum quandam fortasse non spernendam ad Artis nostræ præcepta accommodatam, qua quilibet sibi innumerabiles de una & eadem re Syllogismos universales statim formare, eosque variè ex universalibus in particulares transformare possit pro libitu. Quæ tametsi Dialecticæ nostræ Combinatæ reservaverimus, hoc tamen loco nonnulla de variis inven-

tionibus suo tempore reservatis, ad majorem rerum copiam apponam; Quas si penetrarit Lector, miram habebit ad Tirones in arte argumentendi instituendos, facilitatem, ingentemque rerum copiam reperiet, ut suo tempore ex Dialectica nostra Combinata, Deo dante, patebit; Sed jam nonnulla paucis indicemus potius quàm explicemus.

CAPUT

CAPUT I.

De Logica Preambulum.

Logica est Ars ratiocinandi, ad discernendum verum à falso, estque Scientia ad alias addiscendas cumprimis necessaria; quia latentia definit, confusa dividit, obscura describit & concludit, quia omnia ad lineam probabilitatis revocat; ut proinde optimo jure illam sic definire queamus; Logica sive Dialectica est scientia acutè definiendi, accuratè dividendi, elaboratè demonstrandi; ita ut definitio, divisio, demonstratio sint quædam veluti instrumenta Dialecticæ, quibus omnem propositam quæstionem ad vivum discutit. Unde Logicæ finis est scientia per ratiocinium acquisita, sive est facultas subtiliter differendi in utramque partem, & de omni quæstione, quæ in dubium vocatur; Dico de omni quæstione, non quod omnem quæstionem vi sua jureque proprio sibi vendicet quoad materiam, sed quod omnem causam suscipiat, susceptam tractet, quoad discurrendi modum.

Unde Logica sive Dialectica differt à Metaphysica, quod Metaphysicus definiat, dividat, demonstret per contemplationem & mentis ratiocinium, Dialecticus verò per applicationem vocis; ut ancilla Dominae, ita Metaphysicæ servit Dialectica. Objectum hujus adæquatum aliqui ponunt Syllogismos, alii voces, alii tres operationes, uti sunt ab intellectu dirigibiles; quas si ritè composueris, invenies, optimè concordare posse in unam sententiam. Materia verò sunt, præter terminos eorundem, ea, quæ in quinque Prædicabilibus, decem Prædicamentis ac Postprædicamentis, Analyticis, Topicis traduntur. Sed cum, uti dixi, hæc omnia Logicæ sive Dialecticæ nostræ Combinatæ reservaverimus, hisce diutius non immorabimur. Sed ad Artis nostræ principia progrediemur, in qua uti omnes scientiæ implicitè continentur, ita & Dialectica.

Tractat Dialectica de decem Prædicamentis; De Analyticis, De Syllogismis, De Topicis; quæ omnia Ars nostra complectitur. Et de Terminis quidem, quinque Prædicabilibus, decem Prædicamentis fusè actum est in primo Libro, Parte III. Restat, ut de demonstratione per Syllogismorum multiplicationem nonnulla hîc inferamus, forsitan uti nova, ita haud ingrata futura iis, qui tritioribus in Dialectica vulgò traditis non afficiuntur.

Suppono itaque, in omni Syllogismo simplici tres esse terminos, duas propositiones, & unam conclusionem.

Ea problemata facilius probantur, quæ in pluribus figuris & modis concluduntur; difficilius autem, quæ in paucioribus.

Problema universale affirmans probatur tantum in *Barbara*. Universale negans, in *Celarent*, *Cesare*, *Camestres*.

Particulare affirmans in *Darii*, *Darapti*, *Disamis*, *Datissi*. Particulare negans, in *Ferio*, *Festino*; *Baroco*, *Felapton*, *Bocardo*, *Ferison*. Uti in Tabula patet;

	I. Figura.	II. Figura.	III. Figura.
A.	<i>Barbara.</i>		
E.	<i>Celarent.</i>	<i>Cesare.</i> <i>Camestres.</i>	
I.	<i>Darii.</i>		<i>Darapti.</i> <i>Disamis.</i> <i>Datissi.</i>
O.	<i>Ferio.</i>	<i>Festino.</i> <i>Baroco.</i>	<i>Felapton.</i> <i>Bocardo.</i> <i>Ferison.</i>

His positis, per Artem Combinatoriam, pulchram in Arte nostra cum multiplicatione Syllogismorum penè infinita, methodum deteximus, quæ loco omnium, quæ de spinosis modorum figurarumque tricis tractantur, esse possunt. Sit itaque primum Paradigma de multiplicatione Syllogismorum.

PARADIGMA I. DIALECTICUM.

Syllogismos circa quamcunque materiam propositam multiplicare, eosque variè ex uno in alterum modum transmutare.

Accipe ex Tabula Combinatoria Universali Fol. 179. quascunque literarum triades, sive perpendiculariter, sive transversim, sive *Διὰ γωνίας* dispositas. Ex Abaci primi Tabula prima Combinatoria excipe Columnam secundam, uti hîc apparet:

B. M. B. Et habebis novem triades literarum quarum unaquæque 6
B. M. M. continet Syllogismos; ita ut
B. M. D. ex unica hac columna 56 Syllogismos conficere possis, omnes in Barbara. Sed rem exemplo demonstramus.

B. M. Vo. Vide ex Tabula Combinationis rerum inter se fol. 157. contenta, quoties tres literæ differentes inter se combinari possint, & invenies sexies. Hoc cognito, juxta combinationem inventam dispones literas, hoc qui sequitur modo:

1. B. M. D. Ubi vides B. literam bis
2. B. D. M. poni in prima serie, M. quodque bis, & D. pariter bis: In
3. M. B. D. secunda serie M. B. D. pariter bis, uti & in tertia. Habebis itaque tres literas ita
4. M. D. B.
5. D. B. M.
6. D. M. B.

combinatas, ut semper triades literarum sint differentes in qualibet combinatione; neque fieri potest, ut in trium rerum combinatione plures emergant combinationes, quàm sex. Sed jam ad nostrum propositum.

Dixi ex tribus literis assumptis *V. Gr.* B. M. D. juxta leges combinationis trium rerum inter se, nasci 6 combinationes, & consequenter inde nasci 6 Syllogismos; Qui quamvis formaliter unum quid probare videantur; materialiter tamen terminorum transpositione diversum quid significare videntur. Sed hoc ipsum nobis demonstrandum incumbit. B. M. D. tres literæ indicant duas præmissas & conclusionem, hoc pacto: Pro subjecto Minoris propositionis accipe ex novem Subjectis universalibus, vel ex terminis ad bonitatem reducibilibus, quemcunque libuerit; & habebis negotium confectum, ut sequitur.

I. EXEMPLUM.

Combinatio 1.	{	B. M. D.	{ Omne bonum magnum est durabile.	B. M. D.
			{ Omne divinum est bonum magnum.	△ B. M.
			{ Ergo omne divinum est durabile.	△ M. D.
Combinatio 2.	{	B. D. M.	{ Omne bonum durabile est magnum.	B. D. M.
			{ Omne divinum est bonum durabile.	△ B. D.
			{ Ergo omne divinum est magnum.	△ D. M.
Combinatio 3.	{	M. B. D.	{ Omne magnum est bonum durabile.	M. B. D.
			{ Omne divinum est magnum.	△ M. B.
			{ Ergo omne divinum est bonum durabile.	△ B. D.
Combinatio 4.	{	M. D. B.	{ Omne magnum durabile est bonum.	M. D. B.
			{ Omne divinum est magnum durabile.	△ M. D.
			{ Ergo omne divinum est bonum.	△ D. B.
Combinatio 5.	{	D. B. M.	{ Omne durabile est bonitas magna.	D. B. M.
			{ Omne divinum est durabile.	△ D. B.
			{ Ergo omne divinum est bonitas magna.	△ B. M.
Combinatio 6.	{	D. M. B.	{ Omne durabile est magnum bonum.	D. M. B.
			{ Omne divinum est durabile.	△ D. M.
			{ Ergo omne divinum est magnum bonum.	△ M. B.

Vides hoc loco sex Syllogismos de eadem re ita dispositos, ut nullus in dispositione Combinationis cum altero concurrat.

Si quis jam ea Angelo, id est, secundo subjecto universali, attribuere voluerit, faciet id eo modo, qui sequitur, pro subjecto Minoris propositionis ponendo Angelum.

II. EXEM-

II. E X E M P L U M.

Combinatio 1.	Per	B. M. D.	Omne bonum magnum est durabile.	B. M. D.
			Omnis Angelus est bonum magnum.	 B. M.
			Ergo omnis est durabilis.	 D.
Combinatio 2.		B. D. M.	Omne bonum durabile est magnum.	B. D. M.
			Omnis est bonum durabile.	 B. D.
			Ergo omnis est magnus.	 M.
Combinatio 3.		M. B. D.	Omne magnum est bonum durabile.	M. B. D.
			Omnis est magnus.	 M.
			Ergo omnis est bonum durabile.	 B. D.
Combinatio 4.		M. D. B.	Omne magnum durabile est bonum.	M. D. B.
			Omnis est magnum durabile.	 M. D.
			Ergo omnis est bonus.	 B.
Combinatio 5.		D. B. M.	Omne durabile est bonum magnum.	D. B. M.
			Omnis est durabilis.	 D.
			Ergo omnis est bonum magnum.	 B. M.
Combinatio 6.		D. M. B.	Omne durabile est magnum bonum.	D. M. B.
			Omnis est durabilis.	 D.
			Ergo omnis est magnum bonum.	 B. M.

Atque hoc pacto poteris eandem hanc
literarum triadem Combinare cum uno-
quoque Subjectorum universalium, uti
sunt: ☉ ☐ 🧑 🐎 🌳 🏠 ⋮

V. G. Omne rationale est aptum ad ri-
dendum.
Omnis homo est rationalis.
Ergo omnis homo est aptus ad ri-
dendum.

Hi Syllogismi pariter sexies combinari
poterunt juxta tres literas B. M. D. Si B.
cogites competere rationali. M. $\tau\omega$ aptum
ad ridendum, & C. homini.

Habes itaque Lector hinc unam literarum
triadem, in sex Syllogismos differentes tra-
ductam; quos si novem subjectis univer-
salibus applicueris, emergent 54. Syllogis-
mi de differentibus mediis dispositi. Si verò
omnes triades columnæ propositæ dicta ra-
tione disponas ad novem Quæstiones; in-
venies 576. Syllogismos omnes differentes
per Quæstiones extortos; si deinde ea ad
novem principia respectiva applicueris,
5274. Syllogismos educes, ex una triade
literarum comparatos, quod vix credibile
videretur, nisi demonstrationis vis ad id
credendum nos convinceret.

III. E X E M P L U M.

Ab Homine sumptum.

- S. Vi. Omne *rationale* est *aptum* ad riden-
dum.
 S. Omnis *homo* est *rationalis*.
 Vi. Ergo omnis *homo* est *aptus* ad riden-
dum.
Vi. S. Omne *aptum* ad ridendum est *ratio-
nale*.
 Vi. Omnis *homo* est *aptus* ad ridendum.
 S. Ergo omnis *homo* est *rationalis*.
S. Omne *rationale* est *homo*.
Vi. S. Omne *aptum* ad ridendum est *ra-
tionale*.
Vi. Ergo omne *aptum* ad ridendum est
homo.
Vi. Omne *aptum* ad ridendum est *homo*.
S. Vi. Omne *rationale* est *aptum* ad riden-
dum.
S. Ergo omne *rationale* est *homo*.
 Vi. Omnis *homo* est *aptus* ad ridendum.
S. Omne *rationale* est *homo*.
S. Vi. Ergo omne *rationale* est *aptum* ad ri-
dendum.
 S. Omnis *homo* est *rationalis*.
Vi. Omne *aptum* ad ridendum est *homo*.
Vi. S. Ergo omne *aptum* ad ridendum est
rationale.

IV. EXEM-

IV. E X E M P L U M.

Per Principia Respectiva.

- B. M. = { Omne *bonum magnum* est *differeus* ab alio.
 Omnis substantia est bonum magnum.
 Ergo omnis substantia est *differeus* ab alia.
- B. = M. { Omne *bonum differeus* est *magnum*.
 Omnis substantia est bonum *differeus* à quovis alio.
 Ergo omnis substantia est magna.
- M. B. = { Omne *magnum bonitate* sua *differt*.
 Omnis substantia est magna.
 Ergo omnis substantia *bonitate* sua *differt*.
- M. = B. { Omne *magnum differt* ab alio magno.
 Omnis substantia est magna.
 Ergo omnis substantia *differt* ab alia qualibet magna.
- = B. M. { Omnis *differentia* est *bonum magnum*.
 Substantiæ est *differentia*, qua ab alia substantia distinguitur.
 Ergo substantia est bonum magnum.
- = M. B. { Omnis *differentia* respectu aliorum consistit in excessu aut defectu *bonitatis*.
 Omnis substantia est *differentia* respectu aliorum.
 Ergo omnis substantia *differeus* consistit in excessu vel defectu *bonitatis*
 vel magnitudinis.

Ex hisce exemplis clarè patet, terminos five explicitos five implicitos, ad melius in hoc negotio procedendum, debere esse concretos non abstractos, & quantum fieri potest, universales, & ad principia nostra reducibiles; si qui tamen occurrunt termini non congrui, tum vel in abstracto vel in obliquo proferendos esse scias.

Hisce præmissis, ad secundam triadem

literarum in columna contentam, quæ sunt B. M. M. procedes, & hanc per sextuplicem Combinationem ad Subjecta universalia traductam parimodo expedies. B.M.M. Quoniam verò duo M. identicam propositionem causant; loco unius M. accipe quemcunque ex terminis ad magnitudinem revocabilibus, V. G. extensum. Hoc facto sic argumentare.

- B. M. M. { Omne bonum magnum extensivum est sui.
 Δ B. M. 1. { Omne divinum est bonum magnum.
 Δ B. M. { Ergo omne divinum extensivum est sui.
- B. M. M. { Omne bonum extensivum sui est magnum.
 Δ B. M. 2. { Omne divinum est bonum extensivum sui.
 Δ B. M. { Ergo omne divinum est magnum.
- M. B. M. { Omnis magna bonitas est extensiva sui.
 Δ M. B. 3. { Omne divinum est magna bonitas.
 Δ B. M. { Ergo omne divinum est extensivum sui.
- M. M. B. { Omne magnum extensivum sui, est bonum.
 Δ M. M. 4. { Omne divinum est magnum quod extensivum sui.
 Δ B. B. { Ergo omne divinum est bonum.
- M. B. M. { Omne extensivum sui est bonitas magna.
 Δ B. M. 5. { Omne divinum est extensivum sui.
 Δ B. M. { Ergo omne divinum est bonitas magna.
- M. M. B. { Omne extensivum sui est magnum bonum.
 Δ B. M. 6. { Omne divinum est extensivum sui.
 Δ M. B. { Ergo omne divinum est magnum bonum.

Si ita-

Si itaque loco subjecti Minoris accipias quodlibet ex novem Subjectis Universalibus, habebis iterum 54 Syllogismos; si hæc principiis respectivis applices, habebis 486 Syllogismos; si hæc per singulas Quæstiones deduces, habebis 4374 Syllogismos omnes in *Barbara*.

Tertia Trias Literarum.

B. M. D. { Omne bonum magnum est durable.
Omne divinum est bonum magnum.
Ergo omne divinum est durable.

Hic Syllogismus transponi potest iterum sexies, eo modo, quo in sequenti factum est.

Quarta Trias Literarum.

B. M. P. in Columna proposita. { Omne bonum magnum, est potens.
Omne { \triangle \odot \square   \square \vdots } est bonum magnum.
= \heartsuit \circ α \odot ω M. Æ. Min. }
Ergo omne { \triangle \odot \square   \square \vdots } est potens.
= \heartsuit \circ α \odot ω M. Æ. Min. }

Quinta Literarum Trias.

B. M. S. { Omne bonum magnum est cognoscibile.
Omnis scientia est bonum magnum. Sive, omne \triangle \odot \square
 \square \vdots est bonum magnum.
Ergo omnis scientia, sive \triangle \odot &c. est cognoscibilis.

Sexta Literarum Trias.

B. M. Vo. { Omne bonum magnum est appetibile.
Omne divinum, angelicum, coeleste, elementare, rationale, sensitivum, vegetativum, entitativum, accidens, est bonum magnum.
Ergo omne divinum, angelicum, coeleste, elementare, rationale, sensitivum, &c. est appetibile.

Septima Literarum Trias.

B. M. Vi. { Omne bonum magnum est virtuosum.
Omne divinum, angelicum, coeleste, elementare, rationale, &c. est bonum magnum.
Ergo omne divinum, angelicum, coeleste, elementare &c. est virtuosum.

Octava Literarum Trias.

B. M. Ve. { Omne bonum magnum est verum conforme intellectui.
Omne divinum, angelicum, coeleste, elementare, rationale, &c. est bonum magnum.
Ergo omne divinum, angelicum, coeleste, &c. est verum conforme intellectui.

Nona Literarum Trias.

B. M. G. { Omne bonum magnum est gloriosum.
Omne divinum, angelicum, coeleste, &c. est bonum magnum.
Ergo omne divinum, angelicum, coeleste, &c. est gloriosum.

Habes hîc Syllogismos, quotquot ex novem Columnæ triadibus combinatis per transpositionem simplicem contrahi poterunt, novem principiis respectivis, totidemque subjectis Universalibus, Quæstionibusque applicatos; qui omnes conficiunt 39366 Syllogismos, quibus omne ens bonum magnum esse probatur.

Omnium dictorum Epilogismus per Literas.

- B. M. B. { Omne B. M. est diffusivum sui.
 Omne   :::: est B. M.
 Ergo omne   :::: est diffusivum sui.
- B. M. M. { Omne B. M. est extensivum sui.
 Omne   :::: est B. M.
 Ergo omne   :::: est extensivum sui.
- B. M. D. { Omne B. M. est durable.
 Omne   :::: est B. M.
 Ergo omne   :::: est durable.
- B. M. P. { Omne B. M. est potens.
 Omne   :::: est B. M.
 Ergo omne   :::: est potens.
- B. M. S. { Omne B. M. est cognoscibile.
 Omne   :::: est B. M.
 Ergo omne   :::: est cognoscibile.
- B. M. Vo. { Omne B. M. est amabile.
 Omne   :::: est B. M.
 Ergo omne   :::: est amabile.
- B. M. Vi. { Omne B. M. est Virtuosum.
 Omne   :::: est B. M.
 Ergo omne   :::: est virtuosum.
- B. M. Ve. { Omne B. M. est verum.
 Omne   :::: est B. M.
 Ergo omne   :::: est verum.
- B. M. G. { Omne B. M. est gloriosum.
 Omne   :::: est B. M.
 Ergo omne   :::: est gloriosum.

Habes hinc novem Syllogismos juxta triades Columnæ consequentis, quorum unusquisque iterum sexies transmutari potest; quorum singulos si separatim cum subjectis applicatos posueris, habebis 81 Syllogismos; hos rursus si per 6 multiplicaveris, habebis 486 Syllogismos; quos si per 9 principia dilataveris, emanabunt 4374 Syllogismi; quos iterum si per 9 Quæstiones in argumenta animaveris, prodibunt 40586 Syllogismi.

His peractis procedes pari modo ad principia respectiva, per tres notas B. M. = hoc pacto.

& prædicati in singulis disposita, & ex sequenti exemplo patet, quod & supra posuimus; hic autem ad circulum ostendendum id denuò assumpsimus.

Notæ tres assumptæ sint: S. Vi. \star . Prima nota S. indicat Rationale, quia terminus est ad Sapientiam reducibilis. Secunda nota est Vi. & indicat aptitudinem ad ridendum, sive risibile, quæ est vis quædam in homine ab essentia promanans, pro-

prietas inquam essentialis; ad Vi. revocabilis. Tertia nota est figura \star , estque nota hominis, uti ex Alphabeto 9 subjectorum universalium patet, & semper ponitur pro subiecto minoris, ad demonstrandum hominem esse aptum ad ridendum.

Sit itaque primus hîc Syllogismus; quem tametsi supra quoque posuerimus, eum tamen hîc repetendum duximus, tanquam ad propositum nostrum aptissimum.

1. { S. Vi. Omne rationale est aptum ad ridendum.
 \star S. Omnis homo est rationalis.
 \star Vi. Ergo omnis homo est aptus ad ridendum.
2. { \star Vi. Omnis homo est aptus ad ridendum.
S. \star Omne rationale est homo.
S. Vi. Ergo omne rationale est aptum ad ridendum.
3. { Vi. S. Omne aptum ad ridendum est rationale.
 \star Vi. Omnis homo est aptus ad ridendum.
 \star S. Ergo omnis homo est rationalis.
4. { \star S. Omnis homo est rationalis.
Vi. \star Omne aptum ad ridendum est homo.
Vi. S. Ergo omne aptum ad ridendum est rationale.
5. { Vi. \star Omne aptum ad ridendum est homo.
S. Vi. Omne rationale est aptum ad ridendum.
S. \star Ergo omne rationale est homo.
6. { S. \star Omne rationale est homo.
Vi. S. Omne aptum ad ridendum est rationale.
Vi. \star Ergo omne aptum ad ridendum est homo.

Vides in hoc Syllogismo probari, hominem esse aptum ad ridendum, per medium rationale.

In secundo Syllogismo, ex negata per impossibile majori inferetur: omne rationale est aptum ad ridendum.

In tertio, ex minori negata præcedenti inferetur, quod omnis homo sit rationalis.

In quarto, ex negata majori præcedentis inferetur, quod omne aptum ad ridendum sit rationale.

In quinto, ex majori negata inferetur, quod omne rationale sit homo.

In sexto, ex majori negata inferetur, quod omne aptum ad ridendum sit homo.

Ostendimus, quomodo in Universali Syllogismo per circulum sex alii in circulum constitui possint, & unus per alterum probetur; Jam verò quomodo Syllogismi

affirmativi universales in particulares transmutari possint, docebimus.

Nota Secundo. Quandocunque Syllogismus est particularis affirmans, tunc propositio particularis potest perfecto probari circulo, per Syllogismos in *Darii* & *Disamis*; quorum ille modus in prima, hic in tertia figura ponitur.

Sit itaque Syllogismus particularis affirmans in *Darii*, cujus tres notæ sint \star S. A. prima nota hominem significat; secunda, S. rationale; tertia, A. album vel quodcunque aliud ex accidentium Classe. Hic Syllogismus pariter sex modis urgeri potest, per modos in *Darii* & *Disamis* & *Datiss*, ut sequitur:

1. { DA Omnis homo est rationalis. \star S.
RI Aliquod album est homo. A. \star
I. Ergo aliquod album est rationale. A. S.
2. { DI Aliquis homo est albus. \star A.
SA Omnis homo est rationalis. \star S.
MIs. Ergo aliquod rationale est album. S. A.

3. DA

3.	{	DA	Omne rationale est homo.	S.	✱
		RI	Aliquod album est rationale.	A.	S.
		I.	Ergo aliquod album est homo.	A.	✱
4.	{	DI	Aliquod rationale est album.	S.	A.
		A	Omne rationale est homo.	S.	✱
		MI.	Ergo aliquis homo est albus.	✱	A.
5.	{	DA	Omnis homo est rationalis.	✱	S.
		TI	Aliquis homo est albus.	✱	A.
		SI.	Ergo aliquod album est rationale.	A.	S.
6.	{	DA	Omne rationale est homo.	S.	✱
		RI	Aliquod album est rationale.	A.	S.
		I.	Ergo aliquod album est homo.	A.	✱

Hoc pacto quilibet ad duos terminos, assumptus tertius ex serie Classis accidentium, sexies juxta dictos modos transmutari poterit in perfectum circulum; loquor semper de accidente non essentiali, sed propriè dicto, quod à subjecto potest abesse vel eidem inesse absque corruptione; uti omnia moralia, & physica accidentia sunt; justus, pius, bonus, doctus, prudens, durus, mollis, crassus, tenuis &c.

Nota tertio. Quodcumque Syllogismus universalis est negativus, propositio negans potest circulo probari. Ut:

CE Nullum corruptibile est æternum.
LA Omne genitum (id est physicum) est corruptibile.
RENT. Ergo nullum genitum (physicum) est æternum.

Conversa.

CE Nullum genitum est æternum.
LA Omne corruptibile est genitum.
RENT. Ergo nullum corruptibile est æternum.

Si verò particularis affirmans fuerit, probabitur, si altera propositio ex negante Categorica vertitur in hypotheticam; quod fit in *Ferio*.

FE Nullum corruptibile est æternum.
RI Aliquod genitum est corruptibile.
O. Ergo aliquod genitum non est æternum.

Nota quarto, subinde in universalibus propositionibus occurrere falsas; quomodo verò eæ resolvendæ sint in veras per conversionem sic age.

Conversio nihil aliud est, quam factò Syllogismo sumere propositionem conclusioni oppositam, scilicet contrariam vel contradictoriam, eique adjungere alteram propositionem, & inde evertere reliquam propositionem. *V. G.* Ad probandam negationem universalem, sumatur medium, quod sit attributi antecedens, & subjecti

consequens: veluti si probandum sit, omnem voluptatem esse bonam, sumatur medium, quod subjiciatur bono, & attribuat voluntati, puta expetendum; Unde talem formabis Syllogismum, in *Barbara*.

BAR Omne expetendum est bonum.
BA Omnis voluptas est expetenda.
RA. Ergo omnis voluptas est bona.

Hæc ex falsa fiet vera per *Darapti*.

DA Omnis Musica delectatio est bona.
RAP Omnis Musica delectatio est voluptas.
TI. Ergo aliqua voluptas est bona.

Primam si invertere volueris, fiet id per *Celarent*.

CE Nullum quod rationem perturbat, est bonum.
LA Omnis voluptas rationem perturbat.
RENT. Ergo nulla voluptas est bona.

Vel per Camestres.

CA Omne bonum est expetendum.
MEST Nulla voluptas est bona.
RES. Ergo nulla voluptas est expetenda.

Vel per particularem in Felapton.

FE Nullum fugiendum est bonum.
LAP Aliquod fugiendum est voluptas.
TON. Ergo aliqua voluptas non est bona.

Ex antecedente, consequenti & repugnante fiunt novem Combinationes, quarum sex tantum concludunt, reliquæ non item.

Sed hæc omnia cum hujus loci non sint, Dialecticæ nostræ Combinatæ reservavimus, ubi & instrumenta varia excogitavimus, de quovis Syllogismo, in cujusunque figuræ modo assumpto in quemlibet alium cujusunque figuræ, dicto citius transmutando. Quæ res nova est, & nescio an ab ullo Dialectico notata.

Verum hoc loco omittere non potui, quin Logicum quoddam specimen adjungerem, ut quomodo disceptationes Scholasticæ ex nostris principiis deduci debeant, Artista intelligat.

CAPUT III.

Paradigmata.

EXEMPLUM LOGICUM.

An Relatio distinguatur à fundamento suo realiter.

Relatio juxta S. Thomam dicitur ordo unius rei ad aliam; Distingui verò est differre & separari ab alio, quia fieri potest, ut humanitas formaliter distinguatur ab animalitate in homine; & realiter, quando aliqua tanquam res diversæ ad invicem distinguuntur, & sic procedit quæstio tractanda.

Fundamentum verò dicitur id, unde Relatio ipsa confurgit, five sit qualitas, ut

similitudo inter duo alba, five quantitas, ut æqualitas, quæ resultat ex eadem participatione quantitatis; quo pacto etiam Relatio de qualibet alia relatione reali, de hac enim loquimur, non de relatione rationis, quam intellectus per comparisonem ad diversa efformat.

Hisce positis, ad Quæstionis discussionem more Scholastico afferamus in utramque partem, rationes, ut ex iis, utræ meliores sint, Logicus dispicere possit.

1. Pro parte *negativa* sic ex Artis nostræ Regulis argumentor, & primò per principium respectivum, quæ est differentia.

1. Per =. B. Illa non *distinguuntur* ad invicem realiter, quæ eadem *communicatione* reali consistunt.

Sed ratio & fundamentum eodem actu & communicatione reali consistunt.

Ergo Relatio & fundamentum ad invicem non distinguuntur realiter.

Major patet; Minor probatur. Quia albedo in duobus extremis reperta & existens secum semper affert eandem similitudinem & propriam operationem; Ergo relatio à fundamento non distinguitur.

2. } { B.M.=. Ubi est eadem *integritas* & comprehensio attributorum *essentialium* & realium, ibi non potest esse *distinctio* realis.

Hæc reperitur inter relationem & fundamentum.

Ergo. Ratio, quia non plus realitatis album haberet, quando est solum, quàm haberet, quando ad aliud comparatur. Ergo.

3. } Per { D. =. Illa quæ eadem *duratione* consistunt & conservantur, non *distinguuntur* realiter.

Sed Relatio & fundamentum una & eadem duratione conservantur & consistunt. Ergo.

Ratio. Quia ipsa relatio tantum durat, quantum ipsa quantitas aut qualitas, ex qua ipsa confurgit; & contra. Ergo.

Ecce tria Argumenta juxta tria principia essentialia ordine posita, juxta quem idem assumptum thema 18 Syllogismis probare poteris. Sed brevitati intenti, hoc otium reliquimus iis, qui aliarum rerum cura non distrahuntur; Sufficit enim Artis nostræ methodum paucis hoc loco indica-

re, quàm fusiori Syllogismorum conglobatione illam demonstrare.

Pro parte *affirmativa* dictum thema pariter tribus Syllogismis demonstro, juxta ordinem attributorum.

Itaque hoc pacto arguo.

Affirmativa Sententia, ex Gaspare Sanchez.

1. Per P.=. Quæcunque habent diversam *potestatem* realem, ad invicem *distinguuntur* realiter.

Sed Relatio & fundamentum habent diversam potestatem realem. Ergo.

Ratio Minoris est, quia fundamentum materialiter causat Relationem,

Relatio verò non causat fundamentum, quando verò relatio ad aliud extremum refertur realiter, non verò fundamentum; illa distinguuntur realiter necesse est.

2. Per

2. Per S. =. Illa quæ differentes habent *instinctus* reales, ad invicem per eos *distinguuntur*.

Sed Relatio & fundamentum habent tales instinctus.

Ergo. Quia fundamentum, Qualitas *V. G.* solum habet instinctum informandi & qualificandi substantiam; Relatio verò instinctum habet ad referendum se realiter ad aliud extremum. Ergo Relatio à fundamento distinguitur realiter.

3. Per Vo. =. Quæcunque distinctos habent *appetitus* reales, ea *distinguuntur* realiter.

Sed Relatio & fundamentum tales sunt. Ergo.

Quia, cum Relatio solum appetat realiter referri, non informare subiectum; fundamentum verò, sive qualitas realiter informet, nec appetat realiter referri, illa necessario distingui necesse est.

Hanc itaque sententiam veluti verisimiliorem per Artis nostræ Regulas comprobemus.

Quæritur itaque; *An Relatio distinguatur realiter à suo fundamento?*

R. *Affirmative*; & sic argumentor per principia Respectiva:

1. Per B. =. Quæcunque habent differentes *perfectiones* & *communicationes* reales, *distinguuntur* inter se realiter per eas.

Tales habent Relatio & fundamentum. Ergo.

Quia fundamentum habet perfectionem informandi substantiam, quam non habet relatio; Et contra, Relatio habet perfectionem relativam ad aliud, qua caret fundamentum. Ergo.

2. Per B. ♡. Illa, quorum *unum concordat* realiter cum altero, non concordante altero, *distinguuntur* realiter, per talem concordantiam & extensionem realem respectam in uno, quæ non respicitur in alio.

Sed Relatio & fundamentum sunt huiusmodi. Ergo.

Ratio Minoris; Quia relatio concordat realiter cum alio extremo, ut in duobus albis similitudine, qua caret fundamentum, seu qualitas, quæ tantum informativa subiecti est. Ergo.

3. Per = ♡ ○. Illa quæ habent *differentes concordantias*, & *oppositiones* reales, ad invicem distinguuntur realiter.

Sed Relatio & fundamentum sunt huiusmodi. Ergo.

Minoris ratio est, quia fundamentum seu qualitas habet se per modum informantis; & Relatio per modum respectivi; præterea Qualitas aut Quantitas fundamentum relationis nulli extremo opponitur realiter; quod tamen in Relatione fit. Ergo.

4. Per = α ⊙ ω. Illa *distinguuntur* realiter, quæ diversas habent *causalitates*, & ad operandum *media diversa*, *sineque* distinctos realiter, ad quos realiter referuntur.

Sed Relatio & fundamentum sunt huiusmodi. Ergo.

Ratio Minoris. Quia fundamentum seu Qualitas causat relationem realiter, & non contra; quia est medium ad conservandam relationem, non contra; quia denique fundamentum non refertur realiter ad aliud extremum, tanquam ad finem, ad quod relatio ipsa refertur. Ergo.

5. Per M. Æ. Min. Illa, quorum unum aliquod *maius* reale possidet quàm aliud, aut *æquatur* alicui extremo realiter, cui alterum non æquatur, aut *minorem* habet perfectionem realem, illa distinguuntur realiter ab eo.

Hoc fit inter Relationem & fundamentum. Ergo.

Ratio Minoris, quia Relatio uti refertur realiter ad aliud extremum & æquatur ei, majus utique habet reale, quàm fundamentum. Ergo.

6. Per = ♡. Illa quæ tali modo *differunt*, ut unum eorum *concordet* cum aliquo tertio, cui alterum non convenit, illa realiter distinguuntur per entitatem realem participatam ab uno, & negatam de altero.

Sed hoc fit inter Relationem & fundamentum. Ergo.

Concordat enim Relatio cum suo correlato, cui non concordat fundamentum.

7. Per = ○. Illa quæ ita *differunt*, ut unum eorum alteri tertio *opponatur* realiter, cui non oponitur alterum extremum differens, *distinguuntur* realiter.

Hoc fit inter Relationem & fundamentum. Ergo.

Quia Relatio realis opponitur suo correlato, non fundamentum.

8. Per

8. Per = α . *Differentia causalitatis* realis arguit realitatem diversam in causa, quam non habet id, quod non potest tali modo causare.
Sed in fundamento relationis realis, est causalitas realis materialis, ex quo ipsa confurgit relatio, quæ non potest causare fundamentum.
Ergo.
9. Per = \odot . Quæ habent *differentia media* realia ad sui conservationem & realem existentiam, distinguuntur realiter.
Ita se habet Relatio & Fundamentum. Ergo.
Quia Relatio non potest esse sine correlato tanquam mediò, quo carere potest fundamentum.
10. Per = ω . Quæ inclinantur ad *diversos fines* reales participabiles ab uno solo extremo eorum, realiter distinguuntur.
Talia sunt Relatio & Fundamentum. Ergo.
11. Per = M. Quorum unum habet *differentem & majorem* similitudinem realem, quàm habet alterum cum tertio aliquo extremo, differunt realiter.
Talis est Relatio & Fundamentum. Ergo. Ratio ex præcedentibus constat.
12. Per = \mathcal{A} . Quæcunque *differentibus* extremis realiter *aquantur* diverso modo, differunt inter se realiter.
Hoc fit inter Relationem & Fundamentum. Ergo.
Ratio patet ex dictis.
13. Per = Min. Illa quæ ita se habent, ut ad existentiam unius alterum *subjiciatur*, & præsupponatur realiter, ut alterum confurgat & causetur, inter se *differunt* realiter.
Ita se habet Relatio & Fundamentum. Ergo.

Eccè deduximus hîc per novem principia respectiva comparata principio differentiae novem syllogismos, quibus thema propositum probatur. Si quis verò majorem syllogismorum farraginem desideret, is jam dicta novem respectiva principia comparare poterit cum principio \heartsuit Concor-

dantiæ; & deinde eadem cum principio \odot ; & deinde eadem cum principiis reliquis α . \odot . ω . M. \mathcal{A} . Min. & habebit, quod desiderabit.

Si quis verò eadem per 9 absoluta principia deducere velit:

Per	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> $\left\{ \begin{array}{l} B. \\ M. \\ D. \\ P. \\ S. \\ Vo. \\ Vi. \\ Ve. \\ G. \\ \\ \heartsuit \\ \odot \\ \alpha \\ \odot \\ \omega \\ M. \\ \mathcal{A} \\ Min. \end{array} \right\}$ </div>	Ubicunque est diversa	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> $\left\{ \begin{array}{l} Communicatio realis, \\ Extensio, \\ Duratio, \\ Potestas, \\ Instinctus, \\ Appetitus, \\ Virtus, \\ Veritas, \\ Gloria, \\ Differentia, \\ Concordantia, \\ Oppositio, \\ Causalitas, \\ Mediatio, \\ Finis, \\ Majoritas, \\ Æqualitas, \\ Minoritas, \end{array} \right\}$ </div>	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> $\left\{ \begin{array}{l} Ibi est realis distinctio. \\ Sed inter Relationem & Fundamentum sunt hæc. \\ Ergo. \end{array} \right\}$ </div>
-----	---	-----------------------	---	--

Hoc pacto Logicas Quæstiones ad quamcunque materiam Logicam, Physicam, Metaphysicam, Theologicam, applicare poteris. Sed ut exemplum habeas, quo dirigaris, hîc nonnullas propositiones paucis adducamus.

Quæritur itaque; *An falsitas in quantum major, sit magis attingibilis, quàm in quantum minor?* R. Negative, & sic id ostendo.

Si falsitas est magis attingibilis in quantum major, utique *Veritas* erit magis attingibilis, in quantum est major.
Sed Deus est major Veritas quàm quodvis creatum.
Ergo sequitur, quod sit magis attingibilis, quàm creatura, quæ est minor Veritas.
Sed hoc est falsum; Ergo & illud, ex quo sequitur.

Nam

Nam omne illud, quod facilius potest attingi, illud est magis attingibile. Sed verum creatum facilius potest attingi, cum sit finitum respectu veri increati & infiniti. Ergo falsum est, quod veritas quanto major, tanto facilius sit attingibilis & per consequens falsitas.

Obijcies: Magis falsum est, DEUM non esse trinum & unum, quam successionem in motu angelico.

Sed magis attingibile est, successionem esse in motu angelico, quam DEUM esse trinum & unum.

Ergo magis falsum magis attingibile est.

R. Verum esse, id quod facilius potest attingi, illud magis attingibile esse secundum *accidens*; secundum *substantialem* majoritatem facilius attingi posse, id falsum esse.

2. Ex *Metaphysicis* hanc propositionem Logicus adducere posset:

An Ens sit terminus communis immediatus, an mediatu? *R.* Quod *mediatus*, eò quod omnis propositio, in quæ pariter terminus communis est resolubilis in singulares. Sic argues contra.

Nullum prius est resolubile in sua posteriora, sed in priora.

Sed ens est prius quid. Ergo. Cum ens prius sit suis partibus subjectivis.

Major patet ex 10. Ethicorum. Minor patet ex Aristotele, dum dicit, quod prius est, à quo non convertitur subsistendi consequentia, velut creatura est ens; Ergo ens est creatura, non valet, cum sit transcendens, creatura verò non.

3. Ex *Theologia* quærere posset Logicus; *An essentia divina predicari possit de tribus personis, & an verus sit hic Syllogismus*:

Hæc essentia divina est Pater.

Sed Filius est hæc essentia.

Ergo Filius est Pater.

R. *Negative*, quia hic Syllogismus est in prima figura, in qua non habet locum, sed in secunda; quia medium non est singulare singularitate incommunicabili, quod requiritur ad hoc ut Syllogismus sit expositivus.

Sed dices. Quæcunque sunt eadem unum tertio, sunt eadem inter se. Sed Pater & Filius identificantur in essentia; Ergo & inter se.

R. Quod Regula dicitur de iis, quæ omnibus modis identificantur in tertio & inter se; Sed Pater & Filius & Spiritus Sanctus identificantur in essentia, & distinguuntur inter se realiter; unde non est par ratio in DEO, & creatis rebus, quoad dictum axioma.

Neque dici potest: Hic Pater non est Filius; Sed essentia divina est hic Pater: Ergo essentia divina non est Filius. Ratio negationis est; quia essentia divina non est formaliter Pater; & sic ostenditur.

Quandocunque Subjectum est abstractum ultima abstractione, prædicatum non potest prædicari nisi formaliter.

Sed essentia divina est ultimum abstractum.

Ergo dici non potest formaliter hic Pater.

Sed hæc ex multis pauca sufficiant.

S E C T I O III.

Paradigmata ex Physica

C A P U T I.

De Principiis Physicæ.

Phyfica est Corporum naturalium Scientia. Distinguitur à Metaphysica, quod illa de rebus ortui & interitui obnoxii; hæc de rebus agat sempiternis; illa circa concreta &

insensibilia, hæc circa abstracta & insensibilia contemplanda occupetur.

Esse autem Scientiam, hoc modo ex deductione principiorum ostendo;

Yy

Illa

Illa est propria rerum naturalium scientia, quæ causas, principia, affectiones operationum naturalium inquirat, passionisque eorundem à causis suis demonstrat.

Hoc facit Physica, dum Bonitatem, Magnitudinem, D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Corporum naturalium demonstrat.

Considerat enim:

Bonitatem	} Corporis naturalis, in quantum	Ens mobile est.
Magnitudinem		Per motum extensibile est.
Durationem		Tempori & successivo motui substat.
Potentiam		Potentiam agendi habet.
Instinctum		Instinctiva cognitione ad operandum pollet.
Appetitum		Finis appetitiva est.
Virtutem		Vires habet ad agendum necessarias.
Veritatem	}	Actus habet proportionatos entitati suæ.
Gloriam		Fine per motum adepto fruitur.

Sed hæc omnia à Physicâ non considerantur, nisi in quantum corpora mobilia sunt.

Unde Subjectum Physicæ concludimus esse Corpus naturale mobile; in hujus enim consideratione sola & tota hæc naturalis scientia est occupata, omnesque conditiones, quæ in scientiarum subjectis requiruntur, corpori naturali comperunt.

Quod verum esse, ita probatur. Conditiones Subjecti hæc sunt: *Prima*, subjectum debet esse præcognitum. *Secunda*, debet omnibus, quæ in scientia tractantur, substructum esse, id est, debet esse basis & fundamentum eorum, quæ considerantur in scientia. *Tertia*, debet habere principia & accidentia demonstranda. *Quarta*, debet totius scientiæ subjectum esse adæquatum, ut neque eam excedat, neque ab ea excedatur.

Jam verò his quatuor conditionibus corpus naturale mobile adæquatè respondet;

Primò, quia omnibus est notum & indemonstrabile; Secundò, quia nulli inest corpus naturale, ipsum autem omnibus substat, & fundamentum est; Tertio, quia habet principia, proprietates, passiones, accidentia, de quibus demonstratur; Quarto, quia denique Physicæ est adæquatum subjectum; cum nulla alia sit scientia, quæ de corpore naturali agat, prout tale mobile est, formalitate subjecti ab omnibus aliis distincta; quod inductione patere potest. Sed de his consule, quam in secundo Libro posuimus, divisionem Scientiarum, ubi & totam Physicam in partes suas divisimus.

Hiscæ præmissis, jam nonnulla Artis nostræ specimina dabimus; quorum primum de Principiis, alterum de Infinito.

CAPUT II.

PARADIGMA I.

An sint tria naturalium rerum Principia, & an illa dicantur rectè esse Materia, Forma, Privatio?

Ostendetur autem primò, Materiam non esse principium rerum naturalium, neque Privationem.

MODUS

MODUS PRIMUS.

Per terminos simplices principiorum Artis nostræ sic argumentabere.

Per	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Quod	Est quasi non ens; neque communicati- vum esse sui habet;	Illud rerum naturalium principium esse non potest. Talis est Materia prima. Ergo principium esse non potest.
			Neque est substantia, neque accidens, neque compositum;	
			In rerum natura uti non existit, ita nul- lam durationis rationem habet;	
			Puram tantum potentiam sive possibili- tatem passivam denotat;	
			Intellectu tantum attingibile est;	
			Nullum actualem appetitum habet ad compositionem;	
			Nulla virtute, nullis viribus præditum est;	
			Non est ens reale, sed purum poten- tiale;	
			Ex se turpe, deforme, confusum;	

Per	=	Omne princi- pium rerum naturalium	Debet habere differentiam, qua di- stinguatur ab alio principio.	Nihil horum ha- bet aut facit Materia pri- ma. Ergo princi- pium dici non potest.
			Debet habere concordantiam, & unibilitatem ad formam.	
			Principia debent esse contraria.	
			Debet habere actualem causalitatem quandam in ordine ad compo- sitionem rerum.	
			Debet mediante alio uniri alteri ad compositionem.	
			Debet finalitatem habere motus & quietis.	
			Debet habere Majoritatem, & Aqua- litem, Minoritatem.	

Major in omnibus propositionibus probatur, eò quod pura tantum potentia sit, sine ulla actuali existentia, solo intellectu attingibilis, nullam aliam, præter conceptum Metaphysicum, entitatem habens; Quod autem tale est, id principium reale & constitutivum rerum esse non potest.

Privationem quoque principium dici minimè posse, sic deduces per nostra principia.

Per	B.	Quod nullam ingenitam sibi bonitatem habet;	Id principium di- ci minimè po- test. Talis est Priva- tio, Ergo.
	M.	Quod nullam habet extensibilitatem ad alia;	
	D.	Quod non existit, neque permanet, sed momentaneo tantum transitu concipitur;	
	D.	Iterum. Quod non est sensibile, neque corruptibile, neque temporaneum, sed insensibile, incorruptibile, æternum;	
	P.	Quod nihil ex se potentie habet, utpote pura negatio; jam enim est, jam non est;	
	S.	Quod nullum intrinsecam rationem habet constituendi aliud;	
	Vo.	Quod nullam inclinationem ad compositionem rerum habet, sed est per modum resultantis;	
	Vi.	Quod nulla virtute constitutiva pollet;	
	Ve.	Quod nullam prorsus veram & realem entitatem habet;	
	G.	Quod nec motus nec quietis capax est;	

- = Quod nullam *distinctionis* rationem habet cum extremis universalibus, id principium dici non potest.
 Talis est Privatio. Ergo. Quia hæc modò est, modò non est.
 ♡ Quod nullam *unionis* rationem habet, sed potius destructionis, id principium dici non potest.
 Privatio destruit potius, quam unit. Ergo.
 ∞ Quod non potest intrinsecè principiari ex principiis *contrariis*, id principium esse non potest.
 Talis est privatio. Quia cùm formæ sit contraria illa, se invicem ab eodem subiecto excludunt.
 Ergo res principiari non possunt ex forma & privatione.
 α 1. Ens quod non potest *principiare* ex non ente, non potest esse principium.
 Talis est privatio; Est enim carentia formæ, quæ non ens est.
 Ergo. Non potest principiari ex non ente:
 2. Si enim principiat illa, principiat, vel quando est, vel quando non est.
 Sed non principiat, quando non est; quia quod non est, principiari non potest: Neque quando est; quia quando forma est, privatio non est.
 3. *Iterum*. Si privatio esset principium, id maximè foret, quia requireretur in materia, ut ex illa res fieret;
 At dispositiones requiruntur adhuc in materia.
 Ergo & dispositiones existendi, duratio, unio, erunt principia. Ergo plura principia quàm tria.
 Sed hoc dici non debet; Ergo neque alterum.
 4. *Rursus*. Ens & non ens non possunt convenire in ulla communi ratione.
 Sed privatio est non ens, materia & forma sunt entia.
 Ergo privatio non potest convenire cum ipsis in ratione principii communis.
 ⊙ Si privatio esset principium, hoc idè esset, quod sit *medium* unitivum duorum.
 Sed hoc dici non potest, cùm unio duorum sit ens reale, non privatio.
 Ergo. Unio medium connectit, privatio verò dissipat.
 ∞ Quod nullam *finis* rationem habet, id principium dici non potest.
 Talis est privatio. Ergo. Quia non ens finis rationem habere non potest.
 M. Æ. Quod neque *Majoritatem*, neque *Equalitatem*, neque *Minoritatem*
 Min. habet, id rationem principii habere non potest.
 Talis est privatio. Ergo.

Atque ex hisce patet, quomodo negativa sententia adstruenda sit: sequitur modò:

Affirmativa Sententia.

Tria sunt naturalium rerum principia: Materia, Forma & Privatio, ex mente Peripateticorum.

Hæc tria in omni rerum naturalium productione inter se distincta conveniunt, ut necessaria; atque idè unum principium non sufficit, cùm ad ortum necessaria sit repugnantia; nihil autem ei adversari potest, quod unum est. Secundò res naturales non mutarentur, neque moverentur, quoniam unum in se agere, & suæ mutationis causa esse non potest. Si non unum tantum principium esse potest, neque infinita principia rerum esse possunt, ut veteres nonnulli volebant; quia illa nec sciri, neque ulla mentis capacitate comprehendi possunt; essent enim, quæ ex iis componerentur, essentiæ infinitæ, quod naturæ repugnat. Neque sufficiunt duo principia,

ed quod nullum contrarium sibi contrarium simile efficiat, ideoque duo contraria sola nullius essentiam constituent.

Tria ergo necessario requiruntur, duo prima contraria principia, *Privatio* & *Forma*, & subiectum unum, sustinens eadem, quæ est *Materia*; quod enim fit, ex contrariis fieri necesse est, alioquin nulla daretur in natura rerum generatio & corruptio; Contraria autem absque subiecto agere in se neutiquam possunt. Plura igitur tribus, non sunt principia; quia corporum naturalium generatio potest perfici dato uno principio naturali ad patiendum, & duobus formalibus ad agendum. Si enim quatuor tandem principia ponerentur; duo quoque subiecta duabus primis contrarietatibus oporteret addere, ut videlicet unicuique subiecto una corresponderet contrarietas in transmutatione; quo facto, diversæ res omninò confusè generarentur. Sunt ergo, uti diximus, tria tantum Prin-

Principia; quorum duo *constitutiva*, Materia & Forma; alterum *mutationis*, ut Privatio: Illa essentiam rei constituunt; hæc ad transmutationem unius rei in aliam concurrunt. Sed jam hæc per Artis nostræ Regulas probemus.

B.	Illa sunt principia rerum naturalium,	Quæ ad omnium <i>Entium</i> naturalium generationem concurrunt.	Talia sunt Materia, Forma, Privatio. Ergo.
M.		Quorum efficientiâ dantur <i>compositiones</i> rerum naturalium.	
D.		Quorum ope res in <i>perenni motu</i> ac mutatione conservantur.	
P.		Quorum virtute & <i>potentia</i> omnes res, id quod sunt, existunt.	
S.		Quorum <i>instinctu</i> naturali, rerum fit compositio.	
Vo.		Quæ innatum <i>appetitum</i> habent ad generationem rerum perficiendam.	
Vi.		Quorum omnis <i>vis</i> tendit ad generationem & compositionem rerum.	
Vc.		Quorum concursu compositiones rerum verè & realiter perficiuntur.	
G.		Quorum <i>finis</i> est motus & quies rerum.	

Materiam verò primam esse propriè Principium rerum naturalium, sic ostenditur.

B. In omni generatione *necessariò* requiritur aliquod subjectum receptivum formæ.

Sed hoc non potest esse nisi Materia. Ergo.

M. Fieri non potest, ut istiusmodi subjectum sit *compositum*, aut substantia completa; secus enim compositum aut substantia esset, antequam fieret.

Quod impossibile est. Ergo.

D. Principium Materiale corporum naturalium debet esse in *feri*.

Talis est Materia prima. Ergo,

Quia non est necessarium, ut sit insensibile prorsus, incorruptibile aut æternum; sensibilitas enim & corruptibilitas ejus temporalitasque ex effectu generationis innatescit.

P. Principium rerum naturalium debet esse pura *potentia*.

Talis est Materia prima. Ergo.

S. Principium rerum naturalium debet habere *instinctum* naturalem ad compositionem rerum.

Talis est Materia prima. Ergo.

Vo. Principium rerum naturalium debet habere *appetitum* naturalem ad formam.

Talis est Materia prima. Ergo.

Vi. Principium debet habere *virtutem* potentialem ad concursum generationis rerum.

Talis est Materia prima. Ergo.

Vc. Principium rerum naturalium non debet esse non ens, sed quasi non ens, extra nihil.

Talis est Materia prima. Ergo.

G. Principium debet ipsum deforme *appetere pulchrum*, scilicet formam, ut inde quies sequatur.

Talis est Materia prima. Ergo.

α. Id est *principium* constitutivum, ex quo primum aliquid fit, & in id demum resolvitur.

Talis est Materia prima. Ergo.

Unde Concludes Materiæ primæ proprietatem, esse ortûs & interitûs expertem, esse appetitivam formæ naturalis utpote informem.

Privationem principium rerum naturalium esse, sic probatur.

B.		Sine quo <i>bonum</i> generationis consequi non potest. Sed sine privatione id fieri non potest. Ergo. Est enim principium passivum.
M.		Quod ad omnem <i>compositionem</i> accidentaliter concurrat, & sine quo compositio transigi non potest.
D.		Talis est privatio. Ergo. Quod <i>transmutat</i> unum in aliud, & sine quo transmutatio confici non potest.
P.		Talis est privatio. Ergo. Quia materia & forma, id, cum non contraria sint, non possunt.
S.		Quod <i>potentiam</i> habet privativam unius, & constitutivam alterius. Talis est privatio. Ergo.
Vo.		Quod non est simpliciter non ens, solo <i>intellectu</i> attingibile, aut pura tantum negatio. Talis est privatio. Ergo.
Vi.		Non enim est privatio Logicè sumpta, sed Physicè, sua constans entitate suo modo.
Ve.		Quod <i>inclinat</i> ad privandum unum & constituendum aliud. Talis est privatio. Ergo.
G.		Quod <i>virtute</i> valet privativa unius, & constitutiva alterius. Talis est privatio. Ergo.
=	Illud est principium rerum naturalium,	Quod realiter & <i>verè</i> ad generationem & corruptionem concurrat. Talis est privatio. Ergo.
♡		Quo compositum in esse suo <i>gloriatur</i> . Talis est privatio. Ergo.
⊙		Quod <i>differt</i> re & ratione à subjecto. Talis est privatio. Ergo.
α		Quia jam idem est cum subjecto, modò non est. Quod cum subjecto <i>concordat</i> ante acquisitionem formæ. Talis est privatio. Ergo.
⊙		Quia ante formam in potentia materiæ latet, & formam accedente, perit. Quod <i>contrariatur</i> formæ, ipsamque transmutatione sua perficit. Talis est privatio.
ω		Sine hac enim nulla transmutatio fieri potest. Quod licet non sit <i>principium</i> substantiale, est tamen principium transmutationis, & causa per accidens. Talis est privatio.
		Quia causa efficiens est, cur Materia appetat formam. Quod est <i>medium</i> , quo in subjectum introducitur forma. Talis est privatio. Ergo.
		Quod <i>finaliter</i> constituit compositum in fieri. Talis est privatio. Quia terminus est, à quo generatio incipit.

Sed ut hæc omnia luculentius percipiantur, paulò fusiùs illa explicanda duxi.

Certum est, privationem esse quandam negationem, quæ negat præsentiam & habitum formæ, non esse tamen absolutam & meram negationem, sed esse veluti quandam habilitatem seu aptitudinem in materia, quæ habilitas facit, ut materia omnium formarum sit capax, atque adeò privatio Physica latius patet Logicà privatione; illa enim præter defectum, aptitudinem etiam quandam dicit; hæc solum defectum; per privationem enim physicam compositum habile & idoneum redditur, ut deposita priori forma, aliam sibi convenientiorem possit assumere. Nam ut rectè Aristoteles,

materia non nisi privatione mediante formam recipere potest, non immeritò, dicta Naturæ Paranymp hæ; siquidem materiæ habilitatem, propensionem & desiderium ad formas ei sola conciliat privatio, qua destituta, formam nullam reciperet, & consequenter nulla res generaretur.

Item omnis mutatio fit ex aliquo in aliud, quæ sunt contraria & extrema accidentia; atqui neutro modo materia repugnat formæ, cum in substantia per se, ut talis est, nulla sit oppositio; necessarium igitur est tertium aliquod principium; quod ita ostendo.

Mate.

Materia non est formæ contraria, & ipsa per se neque movet, neque efficax est; sed tantum patitur & recipit; neque ipsa forma appetit aliam formam; hoc enim si faceret, ipsa suam perniciem & interitum appeteret, quod à natura alienum est. Necesse igitur est, ut accedat aliquod tertium, quod sit formæ contrarium; cum omnis mutatio sit ex contrariis, quod quidem aliud non est quam privatio.

Ostendo id exemplo. Ovum constat ex duobus principiis, Materiâ scilicet & Formâ, in eodem etiam est privatio, id est, carentia formæ, quæ est propria pulli; Sed materia non potest seipsa ex potentiæ suæ debilitate pulli formam educere, nisi per privationem habilis & idonea reddatur, ut pulli formam desideret, quæ quidem ob privationem in ovo est ut potentiâ; privatione enim destituta materia, nihil unquam educeret, nec desiderium ejus compleri posset. Unde patet, privationem verè & propriè esse principium transmutationis, & causam per accidens, & terminum à quo generatio incipit, imò causa efficiens, cur materia appetat formam.

Sed dices contra. Per B. Non ens principium rei naturalis esse non potest; privatio est non ens. *R.* Esse non ens simpliciter & absolutè, seu puram negationem, nego; Sed ultra id quod sit privatio, sive non ens, aliquam quoque aptitudinem tribuit materiæ, ut formarum capax esse possit, & hoc pacto est quid reale & verum generationis principium, non constitutivum, sed transmutativum.

2. Materia & privatio sunt idem numero, re, & ratione. Ergo frustra ponitur separatim à materia & forma principium.

R. Materiam & privationem esse quidem unum numero, seu subjecto, ante acquisitionem formæ, diversa tamen ratione & definitione; Quia accedente formâ privatio perit, neque ingreditur essentiam rei compositæ; est tamen, uti materia & forma generationis causa, ita privatio transmutationis, sine qua materia formæ uniri non potest.

3. Quod rem naturalem destruit, id principium ejus esse nequit, est enim malefica. *R.* non esse causam tantum destructivam, sed & generationis; destruit enim unam rem, ut alia generetur. *V. G.* Privatio causa est, cur caseus putrescat, sed etiam causa est, cur inde vermes generentur. Eadem causa est, cur ex terra arbor, ex arbore pomum, ex pomo tandem caro nascatur, quæ naturæ valde consentanea sunt.

4. Ex contrariis nihil generatur. Forma & privatio sunt contraria. Ergo. *R.* Ex

contrariis puris & solis nihil generari concedo, uti ex sola privatione & forma; superadjunctâ materiâ, nego.

Alius Modus, utramque sententiam deducendi, sumitur ex Alphabeto in principio Libri IV. posito.

Cujus prima Columna est, uti in margine patet; per hanc variæ quæstiones nascuntur circa hanc materiam. Primò, *an Materia prima bona sit, & an principium efficiens constituatur.* Secundò, *an distinguatur à privatione per =.* Tertiò, *an forma educatur è potentia materia, & an id mediante privatione.* Quartò, *an Materia prima à D E O creata sit ejusdem rationis ac materia prima Aristotelica.* Quintò, *an Materia prima distribuat unicuique formæ, quod suum est, id est, an contribuat ex se aliquid ad formarum diversitatem.* Sexto, *cur Materia prima tam avara sit formarum, tantoque appetitu & desiderio feratur.* Ecce habes hîc denuò ingentem discurrendi materiam. Sed exemplo rem dilucidemus.

Illa sunt rerum naturalium principia, Per B. quæ *communicatione* sua concurrunt ad compositionem rerum.

Talia sunt Materia, Forma, Privatio. Ergo.

Illa quæ *differentiter* concurrunt ad generationem rerum, illa sunt & principia earum.

Talia sunt Materia, Forma, Privatio. Ergo. Quia Materia se habet per modum subjecti informis; forma per modum pulchri quod appetit; Privatio per modum transmutationis, informis in pulchrum.

3. *An forma educatur è potentia materia?* Per U. *R.* Non emergere tanquam ex pura trum. potentia passiva; Cum ex puro potenciali aliquid educi incredibile videatur.

Rectius itaque Respondemus secundum nonnullorum sententias; (nos enim in hac artis demonstratione novas opiniones non adducimus, sed ab omnibus receptas excolimus,) illas ex temperatis qualitatibus in communi materia jam disposita exoriri; aliud enim est materia, aliud materia ad hanc directionem disposita. Vis enim genetica sive plastica in canis *V. G.* aut alterius animalis semine latens, principium est insitum motionis adeoque ipsius formæ; hujus enim operatione materia ejusque qualitates subiguntur, variè immutantur, & in animalibus dearticulantur, donec tandem resultet forma; haud secus ac figulus primò vas per rotam in certam formam multiplici operatione adaptat; eo ipso autem, quo extre-

B.
=
Utrum
△

nam manum à vase removet, vas fictum formatumque dicitur; ita in naturalium formarum ex materia educatione fieri censendum est, ita ut formari res, fiat in tempore, formæ verò perfecta acquisitio contingat in momento; sive quod idem est, res in fieri imperfecto motu tempus exigunt, in facto esse, sive actu jam completo, in momento; adedque non immeritò motus materiæ jam dispositæ actus imperfectus; forma verò acquisita actus perfectus omnibus numeris absolutus dici possit. Uti rectè quoque S. Thomas docet.

Mosaica materia prima in quo differat à Peripatetica.

4. *Utrum Materia prima Aristotelica ejusdem rationis sit cum materia Mosaica, sive illa à DEO in principio rerum condita?*

R. In nonnullis materiam primam convenire Mosaicæ, in pluribus differre. Convenit, quia materia creata in initio dicitur informis, inanis & vacua; quibus quidem nominibus Peripatetici eam nominant, differentibus tamen rationibus; siquidem sectatores Mosaicæ sententiæ non informem dicunt aut vacuam inanemve eo sensu, quo Aristoteles eam dicit puram potentiam passivam; sed incompositam, id est, nulla certa adhuc lege constitutam, confusumque Chaos dicunt, in quo tamen rerum omnium producendarum semina latent; virtuale formarum omnium receptaculum. Rectè tamen cum Aristotele dicunt, Materiam Mosaicam fuisse primum subjectum, ex quo omnia deinceps generarentur, unà cum rebus genitis duraturum. Differt tamen Materia Aristotelica à Mosaica, quod illa dicatur æterna, in quantum dixit mundum æternum; hæc verò creata in tempore. Illius sententia uti erronea in fide, ita hujus præ aliis omnibus utpote fidei conformior, à Philosopho Christiano eligenda est. Quamvis nonnulli excusent materiam æternam, non quod ab æterno actu fuerit, sed quod in potentia ante omnia; quemadmodum definitiones essentielles æternæ veritatis dicunt.

5. *Utrum Materia prima distribuat unicuique, quod suum est?* R. *Affirmative*, quod per principia multiplici ratione ostendi potest.

B. Id quod tanquam materiale subjectum, principiumque passivum ad formarum perfectionem concurret, id unicuique formæ quod suum est, distribuere necesse est.

Talis est Materia prima. Ergo. Et sic procedendo de cæteris principiis.

6. *Cur Materia sit tam avara formarum, earumque tanto feratur desiderio?* R. Per B. Vo.

Quia omne deforme, imperfectum, incompositum necessariò appetit debitam sibi pulchritudinem, perfectionem & compositionem.

Sed Materia prima est deformis, imperfecta, & incomposita. Ergo.

Quæ per alia quoque principia simplicia & composita tam absoluta, quam respectiva variis modis confirmari poterunt: quæ ne tempus teram, illa ingenioso Lectori applicanda relinquo.

Sed hæc de tribus rerum naturalium principiis sufficiant; jam ad alterum paradigma transeamus, quod est Infinitum.

PARADIGMA II.

An Infinitum actuale dari possit, etiam absoluta DEI potentia?

Duplex est sententia, negativa & affirmativa; utramque juxta Artis nostræ principia deducemus.

Quæritur itaque: *An infinitum actuale creatum dari possit?* R. *Negative*; quod & per Artis nostræ regulas ita deduces.

Per B. Si infinitum actuale dari posset, illud primò esset vel in genere bonitatis perfectionisque, vel entitatis.

Sed impossibile est, infinitum actuale dari posse infinitè bonum & perfectum.

Ergo in hoc genere rerum infinitum dari non potest.

Minor postea probabitur.

Per M. Si infinitum actuale dari posset, illud foret vel magnitudinis, vel multitudinis.

Neutrum dici potest. Ergo.

Non prius. Si enim corpus infinitum daretur, illud foret utique sensibile; si sensibile, ergo superficiebus terminatum; si hoc, ergo sensibus comprehensibile.

Sed impossibile est, ut corpus infinitum sit terminatum; esset enim simul finitum & infinitum, quod implicat; neque illud sensibus comprehenderetur, cum infinitum omnem sensuum potentiam longè excedat.

Ergo infinitum corpus dari non potest.

Neque multitudinis infinitum dari potest actuale.

Si enim tale daretur infinitum, illud numerari posset;

Sed impossibile est infinitum numerari posse. Ergo.

Iterum. Si infinitum actuale daretur, illud esset vel simplex vel compositum.

Sed neque simplex, neque compositum esse potest. Ergo.

Non

Non prius. Si tale quoddam daretur, illud esset vel ex quatuor elementis, vel medium quoddam: non ex quatuor elementis; quia illud occuparet omnem locum, neque aliis elementis relinqueret locum, atque aded omnia alia interimeret, sublata omni generatione rerum; quod absurdum est.

Neque medium quoddam inter elementa esse potest; Quia illud haberet vel qualitates contrarias, vel iis careret: si prius, reliquas omnes infinitate sua destrueret; si autem hisce careret, non potest esse principium rerum mutabilium; cum omnis mutatio fiat ex contrariis.

Neque uti supra assumpsi, compositum esse posset. Quia si compositum esset, ergo vel constaret ex materia & forma, vel ex quatuor elementis finitis, vel uno infinito, & altero finito, vel ex omnibus infinitis. Nihil horum concedi potest. Ergo.

Primo non foret compositum ex materia & forma; quia omne compositum ex materia & forma, terminatum & sensibile esse debet; sed hoc neque terminatum, neque sensibile foret. Ergo.

Accedit, quod fieri non possit, ut forma & materia in compositione naturali infinitæ sint; quia duo infinita concurrerent ad unum compositum, v. g. hominem, animal, vegetabile, elementale; sequeretur quoque, omnes horum infinitorum partes & membra simul fore infinita; foret itaque homo & non homo, animal & non animal, vegetabile & non vegetabile, mixtum & non mixtum; quod implicat.

Neque ex elementis finitis compositum dari potest infinitum; cum enim omnia elementa sint finita, & compositum finitum esse necesse est, unde cessat ratio.

Neque ex finito uno & altero elemento infinito; quia infinitum omnia alia conficeret & perderet.

Neque ex omnibus elementis infinitis, omnem enim locum occuparent, & una alterius actionem infinitam superare non posset; unde infinita rerum confusio & interitus; quod cum absurdum sit; ex his argumentis sat, ni fallor, patet, infinitum actuale sive categorematicum dari non posse. Quod alio modo sic ostenditur per 18 principia artis nostræ.

- Per {
- D. Si infinitum actuale dari posset, illud necessariò haberet durationem infinitam; quia à nulla potentia finita destrui posset; ergo foret æternum, quod est absurdum. Ergo.
 - P. Si infinitum actuale dari posset, illud necessariò infinitam agendi vim haberet; quod pariter dici non potest. Ergo. Loquendo semper de infinito creato.
 - S. Si infinitum actuale daretur, illud foret infinitè intellectivum, v. g. homo. Hoc est absurdum; ergo & illud, unde sequitur.
 - Vo. Si infinitum actuale creatum dari posset, v. g. homo, illud foret infinitè appetitivum, quod impossibile est. Ergo.
 - Vi. Si infinitum dari posset actuale, illud utique infinitæ virtutis foret, cum in infinito omnia infinita existant. Hoc dici non potest. Ergo.
 - Vc. Si infinitum actuale dari posset, illud conforme esset intellectui, prout à parte rei existit.
Sed hoc est impossibile; cum nullus intellectus creatus ad infiniti comprehensionem pertingat. Ergo tale infinitum dari non potest.
 - = Si infinitum actuale creatum dari posset, illud differret utique ab aliis rebus finitis.
Sed inter finitum & infinitum est infinita distantia & differentia, quæ impossibilis est. Ergo.
 - ♡ Si daretur infinitum actuale creatum, illud commensurari partibus suis non posset, & consequenter illis nunquam & nusquam uniri; unde interitus omnium sequeretur.
 - Si darentur elementa infinita, v. g. ignis, & aqua, illa utique contrarietate qualitatuum in se agerent.
Sed hoc est impossibile; cum in infinito nulla detur actio & passio; cum nullum alterum superare possit; Ergo frustraneum illud foret, imo totius naturæ destructivum.
 - α Si daretur infinitum actuale creatum, illud certè infinitos effectus causare posset; cum operationes sequantur esse rei.
Sed hoc est perabsurdum. Ergo.
 - ⊙ Si infinitum actuale dari posset, illud ad innumera alia infinita constituenta medium foret.
Hoc est impossibile. Ergo.

Zz

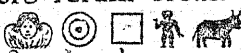
Per ω

- ω Ubi non est finis, ibi non datur ulla finalis ratio, aut existendi aut operandi.
In infinito actuali non datur finis. Ergo.
- M. Min. Si infinitum daretur actuale, v. g. homo: illud vel majus esset partibus, vel hæ minores toto.
- Per { Non majus; quia majoritas involuit similitudinem totius, sicuti partes minoritatem ad totum; foret ergo talis homo *finitus & infinitus*.
Quod absurdum est. Ergo.
- Æ. Si infinitum actuale dari posset, illud constaret vel ex partibus similibus, aut dissimilibus.
Nihil horum admitti potest. Ergo.

Non ex partibus similibus: sequeretur enim, quamlibet partem vel semper moveri, vel semper quiescere; cum enim idem locus sit totius & partium; locus autem infiniti sit infinitus; ergo & partium omnium familiarium erit infinitus; non quod pars occupare possit locum infinitum; sed quod pars corporis in quacunque parte loci sit, æquè dicitur esse in suo loco; quocirca omnium partium loci eadem est ratio. Ergo in omni loco vel movebitur, vel quiescet.

Non ex partibus dissimilibus compositum potest esse infinitum; quia cum dissimilium partium loca sint diversa, totum illud infinitum unum dici non potest, nisi improprie; quatenus illa corpora dissimilaria sunt contigua. Præterea partes illæ dissimilares necessariò forent vel finitæ vel infinitæ: Si finitæ, totum non erit infinitum; cum ex partibus finitis infinitum nunquam resultare possit.

Esset ergo finitum & infinitum, quod implicat; Si verò una ex iis infinita dicatur, illa alias destruet; neque infinita, quia cum locus rei locatæ debeat esse æqualis, res autem locata sit infinita, loca quoque infinita fore necesse est; Si verò locus esset major corpore, daretur aliqua pars loci vacua; Si minor, daretur aliqua pars corporis sine loco, quorum utrumque perabsurdum est.

Nulla itaque ratione infinitum actu creatum in quocunque genere rerum creaturæ dari potest. Non in quod erat ostendendum.

Affirmativa Sententia per modum objectionis est, infinitum non potentiale tantum, sed & actuale dari posse.

Infinitum potentiale triplex est: magni-

tudinis, multitudinis, successionis. Hæc tria vocantur potentialia, ed quodd magnitudinis infinitum, subtrahendo, in infinitum decrescere; multitudinis verò, addendo, in infinitum augeri; successionis, in infinitum continuari possunt; habentque partes actu finitas, potentia verò seu possibilitate infinitas; De quo infinito, ut vocant, Syncategorematico, nemo controvertit ex sanæ mentis Authoribus. De Categorematico itaque infinito, seu actuali, potissima inter Authores lis est & controversia. Quod, utrum & quomodo dari possit, ex Artis nostræ regulis deducemus.

Certum est, & de fide, Infinitum dari actu existens, infinitum absolutum, infinitum, non Categorematicum aut Syncategorematicum, sed essentialē, qui est D E U S Opt. Max. Quod ita deduces primò per novem principia absoluta.

Per B. D E U S est ens per se, ex se, à se, propter se, independens, necessarium: Ergo infinitum. Quæ omnia in Theologia combinata ostendimus. Quia perfectitas infinitam innuit essentialē. Si infinitam essentialē & essentialē innuit perfectitas, ergo infinitam bonitatem; si infinitam bonitatem, ergo infinitam magnitudinem, sive immensitatem; si hanc, ergo infinitam durationem, ergo æternitatem; si hoc, ergo infinitam potentiam; si hoc, ergo infinitam sapientiam, voluntatem, virtutem, veritatem, gloriam habere necesse est. Sed D E U S actu talis est, qualem descripsimus, ergo infinitum absolutum est.

Hoc posito, infinitum pariter actuale creatum dari posse, sic probabis.

Per

- Per B. D E U S infinitum ens est; ergo infinitæ bonitatis; ergo infinitè diffusivum & communicativum sui ad extra; ergo & id, cui communicatur, sive communicabile est, infinitum esse necesse est.
Debet enim effectus assimilari suæ causæ; bonificativum enim uti infinitum est, ita & bonificabile, terminus scilicet bonificationis; ergo D E U S infinitum producere potest.
- M. D E U S immensitatis suæ infinitudine ubicunque operatur, ibi producere potest effectum similem sibi, uti enim is magnificativum est infinitum, ita magnificabile infinitum. Ergo.
- D. D E U S cùm æternam habeat durationem principii & finis expertem; potest uti semper, ita nunc producere ens aliquod æternum duratione. Ergo.
- P. D E U S cùm sit infinitæ bonitatis, magnitudinis & durationis; ergo & potentia ejus terminos non habebit, cum sit omnipotens; ergo potest producere infinitum actu quoad infinitatem sibi simile.
- S. Quod D E U S cognoscit, id etiam cognoscit possibile; impossibile enim D E U S non cognoscit simpliciter.
Sed cognoscit infinitum actu. Ergo & illud potest producere.
- Vo. Ens, quod D E U S cognoscit bonum, illud etiam vult.
Sed D E U S cognoscit ens infinitum ut bonum ad extra. Ergo & vult.
Sed quod vult, potest. Ergo infinitum actu producere potest.
- Vi. D E U S est infinitæ & illimitatæ Virtutis; Ergo obstaculum non habet, nec impediens se, quo minus producat.
Potest ergo illud producere.
- Ve. Omnis intellectus ut verus sit, debet esse conformis objecto, quod cognoscit. Sed intellectus divinus est infinitus. Ergo & objectum quod cognoscit. Ergo illud in esse ponere potest.
- G. Si objectum divino intellectui non responderet, is esset finitus & limitatus, quod impium esset dicere, & gloriæ D E I contrarium, neque quiescere dici posset, cùm appetitus infinitus finitæ rei productione non satiaretur. Ergo effectus debet assimilari causæ suæ: causa est infinita, ergo & effectus.

Ex his omnibus nonnulli malè inferunt, Deum non tantum potuisse, sed actu mundum produxisse infinitum & finitum; quod per analysin sic deducitur ex eorum mente.

Si Deus non est, quem descripsimus, infinitè B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ergo finitè bonus, finitè potens, in mundo producendo fuit; sed quis ejus bonitatem finivit? quis potentiae ejus terminum posuit? vel etiam ipso superior, vel prior, vel anterior? nihil horum, cùm neminem habeat se superiorem, anteriorem, priorem; ergo potentiae suæ terminos sibi ipsi imposuisse dicendus est.

Si hoc, ergo infinita potentia mundum fecit finitum; si hoc, internisne an externis terminis? sed quibus externis, cùm extra ipsum sit nihil? quibus internis, cum in ipso sint omnia? cur potius hoc, quàm illud pro termino statuit? at ex omnibus internis quisnam hic terminus fuit? si dicatur potentiae, jam eam diminuis; si hanc diminuis, substantiam ejus diminuis, quod impium foret. Si dicas terminum fuisse voluntatis, quia sic voluerit; contra, voluntas D E I sine bonitate esse nequit; ergo uti bonitas ejus nullis terminis coarctata est, ita voluntas quoque in bono erit infinita; ergo utraque mundum potius infinitum quoad totum, & finitum quoad partes, quem solum finitum producere voluit & produxit; ma-

jor enim gloria D E O resultabat ex toto, quàm ex parte; ex universo, quàm ex universi portione; ex omnibus, quàm ex quibusdam; ex utroque, infinito scilicet & finito, quàm ex altero finito tantum minusque præstanti; quomodo aliàs infinita potentia & virtus, in finitam actionem exire debuerit, concipi non potest, neque per se, sui que natura, non bonitate, potentia, voluntate, neque etiam alio urgente & impediens. Actio ergo infinita infinitum sibi correspondentem parturit effectum; summa ergo bonitas, magnitudo, duratio, potentia, sapientia, veritas, virtus, gloria, ad infinitæ suæ substantiæ testimonium infinitum produxit mundum, ita tamen, ut in eo mundus quoque finitus comprehenderetur. Ecce habes modum, quo infinitas mundi ex nostris principiis astrui possit. Verum cùm in utraque tam affirmativa quàm negativa sententia insignes difficultates occurrant, quomodo illæ ex dictis nostræ Artis principiis dissolvi possint, docebo.

Concordia Sententiarum.

Quod itaque infinitum actuale dari non possit, id minimè ex defectu divinæ potentiae,

tiæ, voluntatis, bonitatisque provenire censendum est; sed ex impossibilitate rei factibilis.

Ubi nota: Infinitatis rationem in DEO inventam creaturæ communicari minimè posse; quia si DEUS infinitum aliquod in quocunque tandem genere produceret, illud

sub ea saltem ratione, quâ attributum divinum refert, incideret cum perfectione aliqua simpliciter simplici, quæ DEO propriè convenit; ideoque creatum istiusmodi Ens sub dicta ratione coæquaretur DEO, quod impossibile est; & hisce rationibus ex principiis nostris deductis ostendo.

- B. Si DEUS infinita bonitatis suæ diffusionem ad extra, ens aliquod produceret, in genere boni infinitum, illud haud dubiè incideret, & coæquaretur bonitati divinæ in genere entis. Sed hoc est impossibile; foret enim istiusmodi ens infinitè bonum, saltem sub ea ratione, quæ bonitatem DEI refert. Ergo vel ex hoc capite DEUS non potest producere tale bonum infinitum ad extra.
- M. Si DEUS infinitam aliquam multitudinem aut corpus quantum produceret, illa haud dubiè incideret cum perfectione DEI simpliciter simplici, quæ est immensitas & ubiquitas. Sed hoc est impossibile. Ergo.
- D. Si DEUS ab æterno produxisset *V. G.* Angelum, hominem, mundum &c. illa haud dubiè foret substantia infinita quoad durationem; & consequenter coincideret cum æternitate DEI; foret enim id minimè successivum, sed semper nunc, omne temporis attributum complicans; quod creaturæ attribuire impossibile est.
- P. Si DEUS aliquod ens produceret, cui tribueret infinitam potentiam in quolibet genere, illud utique foret omnipotens, & sub hac ratione saltem DEO adæquaretur; quod est impossibile.
- S. Si DEUS produceret Angelum vel hominem infiniti intellectus & voluntatis, hoc ipso jam is foret omniscius & omnivolens, & DEO quoad intellectionem & voluntatem æqualis; quod fieri non potest.
- Vo. Si DEUS produceret infinitæ virtutis ens, hoc ipso id esset DEO æquale, saltem quoad vires; quod inconveniens est.
- Vi. Si DEUS produceret intellectum infinitum, is haud dubiè omnium possibilem rerum cognitione polleret sine termino & mensura, essetque summa veritas; quod ob dictas rationes iterum foret inconveniens.
- Ve. Si DEUS produceret infinitum in genere gloriæ & fruitionis sui ipsius, id utique foret sibi ipsi sufficientissimum, omni possibili defectu carens. Quod prorsus absurdum est.
- Per { G. Si DEUS produceret infinitum in genere gloriæ & fruitionis sui ipsius, id utique foret sibi ipsi sufficientissimum, omni possibili defectu carens. Quod prorsus absurdum est.
- || Si DEUS plura huiusmodi infinita crearet, vel illa differrent, vel concordarent. Si differrent, ergo uni deerit, quo alterum abundabit, & consequenter finita essent & infinita; quod implicat. Si concordarent, ergo duo esse non possent, frustra enim forent, cum duo æqualia infinita concordantia in idem infinitum & unum incidere necesse sit; neque itaque differre, neque concordare possunt.
- Si plura infinita DEUS crearet contraria, illa vel agent inter se, vel non agent. Si non agent, frustra condita sunt; Si agent, ergo unum in alterum aget, unumque se habebit per modum patientis, alterum per modum agentis; ergo unum alterum destruet: Sed fieri non potest, ut unum infinitum alterum destruat, cum utrumque infinitum sit & potentiâ & magnitudine, unde nulla victoria. Patet itaque ex hac ratione implicantia & impossibilitas infinitorum.
- α ⊙ Plura pariter infinita DEUS producere non potest, quia singula essent principia & ab æterno, & causarent infinita; quod iterum implicat contradictionem; hæc enim vel agerent per media propter finem, vel nihil agerent; si hoc, frustra producuntur; si illud, quomodo agent propter finem, quæ nec medium nec finem habent; plura itaque infinita produci non possunt.
- M.Æ. Si DEUS plura infinita conderet, *V. G.* homines infinitos; illorum unum Min. esset vel majus, vel minus, vel æquale; Sed hæc infinitis competere non possunt, cum majoritas, æqualitas, minoritas tantum finitis & limitatis rebus competat.

Sed

Sed dices : Si infinitorum hominum singuli habeant decem millia capillorum ; ergo jam decies millies plura infinita erunt, quàm priùs forent.

Re. Hos esse debiles humanæ mentis conceptus & ridiculas imaginationes, quibus infinitum actu concipit per modum entis finiti, quasi illud sub additionis & subtractionis cæterasque multitudinis species cadere possit ; est enim illa natura infiniti, ut vel decem aut centum millia capillorum infinito addita, id nec addendo augeant, nec subtractione diminuunt : *Iterum*, unum infinitum tantum esse censendum est, quantum infinita millia infinitorum, cum hæc addita illi, illud majus non efficiant ; Secus enim finitum foret & infinitum additionis & subtractionis capax, quod impossibile est.

Patet itaque ex hac disceptatione, cur multitudo actu infinita impossibilis sit, quia containeret omnes species finitæ multitudinis possibiles actualiter, atque adeò esset finitum & infinitum simul, esset infinita multitudo, & non esset, quod implicat ; compositum enim foret, quod ita probo.

Omnis multitudo est compositum.

Infinitum non est compositum.

Ergo nec multitudo.

Ratio Minoris : Quia omne Compositum constat partibus componentibus ; multitudo infinita iis non constat ; Ergo non est compositum ; Ratio : Quia partes vel finitæ forent vel infinitæ ; non prius, quia pars finita non habet *proportionem* ad infinitum, quia illud nec auget, nec minuit addita vel subtracta : Non posterius, quia quælibet ejus pars, puta binarius, centenarius, millenarius, esset infinitesima pars totius, adeoque omnes æquales in-

ter se, quod de partibus infinitis dici non potest.

Quæ omnia ex Sacra Scriptura colliguntur, ubi legitur, quod *DEUS omnia in numero, pondere & mensura condiderit* ; in numero autem pondere & mensura res condere, est res finitas creare, non infinitas, cum nec numerus, nec pondus, nec mensura, ad infinitum, proportionem habeant ; unde nulla infinita multitudo actu possibilis est, quia omnis multitudo est in aliqua specie multitudinis, & species multitudinis sunt species numerorum, nulla autem species est infinita ; est enim omnis numerus multitudo facta per unum.

Si verò objiciatur ; Posito uno contrariorum actu, & alterum necessario poni ; intelligendum est, dummodo non repugnet rei factibili. Quod verò dicatur, omnem effectum debere assimilari suæ causæ, id intelligendum est de causa univoca, non æquivoca, cujusmodi *DEUS* est ; Unde non est necessarium, ut manifestet potentiam suam in producendo infinitum, cum sufficiat, ut res assimiletur *DEO*, uti ens, per participationem.

Patet quoque ex dictis, mundum non posse esse infinitum ; non quia *DEUS* eum infinitum producere non potuerit, sed quia implicat ex parte subjecti seu mundi factibilis, qui uti ex se & sua natura est corporeus, ita terminatam quoque substantiam eum habere necesse erat.

Possunt & hæc per Quæstiones earumque Regulas supra traditas innumeris modis variari ; ut, *Quid sit infinitum ; cur, quantum, quotuplex, quale, ubi, quomodo, quando, quibuscum*, juxta Alphabeti in initio positi applicationem ; quæ omnia ne fufior sim, ingenioso Lectori applicanda committo. Quare ad alia.

SECTIO IV.

Paradigmata ex Medicina.

CAPUT I.

In quo consistat scientia Medicinalis.

Medicina, pars Physicæ, est scientia naturalis quæ versatur circa corpus humanum, in quantum sanabile est. Objectum ejus est, universa corporea natura ; siquidem nihil in mundo existit rerum corporearum, quod non in usum suum convertat. Verùm de his consulat Lector Lib. 3. Cap. 1. De divisione

scientiarum, ubi quæcunque ad Medicinam pertinent, uberrimè & amplissimè descripta reperiet.

Medici itaque est, *totum hominem nosse*, singulasque ejus partes, causasque omnes circumstantes, à quibus communiter & particulariter juvatur, læditurque ; Ergo Coelorum, stellarumque influxum, vires

ZZ 3

aëris,

aëris, aquarum, terrarumque qualitates & potestatem in hominem, uti anni tempora, & ætates hominum & consuetudines & temperamenta & habitationum proprietates, elementorum misturas, eorumque vi-

res, qualitates, sympathias & antipathias rerum; quæ omnia secundum Artis nostræ principia sic docentur. Medicus itaque scire debet:

- I. Per
- B. Omnium substantiarum corporearum proprietates, misturas, *essentias*.
 - M. Omnium corporearum rerum *compositionem*, magnitudinem virium & extensionem ad humani corporis medelam.
 - D. Omnia quæ pertinent ad *durationem* symptomatum; scilicet peccaminosæ materiæ periodos, dies criticos, menstruos, annuos climaticos; unde nascitur prognostica Medicina.
 - P. Quid unumquodque ex sensitiva, vegetabili, minerali natura conferat, quam *potentiam* habeant ad corporis infirmitates, sanandas; unde Botanica notitia rerum.
 - S. Diagnosticam medicinam callere necesse est, ut de singulis perfectum *judicium* & applicabile formari possit.
 - Vo. Quem unumquodque ex serie rerum naturalium *appetitum* & inclinationem ad morbos propulsandos habeat; unde characteristica sive signaturæ plantarum notitia emanat.
 - Vi. Quænam *vires* herbarum, plantarum, arborum, animalium, juxta quadruplex genus, sint; quænam sympathiæ & antipathiæ rerum.
 - Ve. Quæ *vera*, quæ falsa sint medicamenta, exactè discernat.
 - G. Quæ ad perfectæ sanitatis conferant *fruitionem*; quæ est prophylactica seu medicina præservativa.
 - = Quænam plantarum, fructuum, seminum, foliorum, radicum, metallorum, saporum, odorum, *differentia* sint, exactè discernere.
 - ♡ Quænam ad effectum medicinale *concordent*, id est, harmonicum medicamentum conficere aptum ad contemperandas inter se harmonicè qualitates rerum.
 - Quomodo *contrarii* morbi contrariis mediis propulsari possint & debeant; ubi ingens de temperamentis & humoribus, ad rerum applicabilium temperamenta, campus aperietur.
 - α Quænam sint *principia* rerum medicinalium; quid quælibet ex enarratis rebus assumpta causent, agant in cura membrorum.
 - ⊙ Quænam sint *media* tum ad conservandam sanitatem, tum ad ejus defectum curandum opportuna & appropriata.
 - ω Quis sit *finis*, cur DEUS singulis rebus tam insignes virtutes infuderit.
 - M. Æ. Quænam ex rebus enarratis *majorem* vim habeant, quæ *æqualem*, quæ Min. *minorem*, ut ea per excessum & defectum harmonicè contemperari possint.

Habes hîc modum Medicæ Scientiæ objecta disponendi, eo ordine principiorum, quem vides; quo quidem nihil ad ea memoriâ conservanda facilius est.

2. Hæc si denuo per Regulas Quæstionum discusseris, habebis iterum ingentem innumerarum propositionum per 18 Artis principia examinandarum congeriem.

3. Si hæc eadem applies 9 Subjectis universalibus; habebis iterum novam disputandi materiam, & quidem,

- Per
- △ De Medicina sacra, morbisque *divinis*, quos Hyppocrates τὸ Θεῖον vocat.
 - ☉ De Medicina ab *Angelis*, nonnullis revelata contra morbos incurabiles.
 - ⊙ De mirabili influxu *Cælorum*, quibus corpora nostra subdita afficiuntur disponunturque tum ad morbos, tum ad sanitatem; ubi de Medicina Chronica, climacterica, astrali.
 - De morbis *elementorum*, quæ eorundem est quædam intemperies, unde & consequenter intemperies humorum in corporibus humanis resultat.
 - ♂ De Characteristica Medicina, quæ ex *humani* corporis membrorum similitudine ad res naturales resultat; de quibus in Analogica arte tractavimus; & an, & cur ob hominem omnia condita sint; ubi & de Anatomia humani corporis, & analogia ad totum Mundum.

Per

- De *animalium* quadrupedum, volucrum, aquatiliū, insectorum natura & proprietate.
- Ubi de *vegetabilis* naturæ arcanis magnum emergit argumentum, quod Botanica docet.
- Ubi de *mineralis* naturæ viribus & facultatibus ingens materia suggeritur, quem Chimia sibi vendicat.
- Per { ... Ubi de instrumentis medicis & *accidentibus*, juxta novem *prædicamenta* examinandis nova subministratur materia; ut Quanta debeat esse medicina juxta dosin; Qualis juxta qualitatem; ad quæ membra potissimum referatur; quid agat, quid patiatur; Ubi & quis locus sanitati potissimum aptus & idoneus sit; Quando & quo tempore, qua stellarum configuratione medicina exhibenda; quis situs ægris in lecto commodior sit ratione morborum; quis Habitus debeat esse infirmis ad injurias extrinsecas propulsandas.

Vides igitur, quantam materiam subministrent nostræ Artis principia ad Medicam scientiam methodicè disponendam.

His itaque fusè expositis, jam unum atque alterum exemplum adducamus, ut ex iis veluti ex prototypis principiorum nostrorum applicatio luculentius patefiat.

CAPUT II.

PARADIGMA I.

Desumpsimus paradigmatis argumentum ex Hippocratis Aphorismo 10. Sect. 2. ubi sic dicit Medicorum parens.

Τὰ μὴ καθαρὰ τὰ σαρμάτων οὐδὲν ἀνὶ θέρψης, μᾶλλον βλάψης.

Non pura corpora quotiescunque nutritur, iis magis nocet.

Non nescio hanc quæstionem ab aliis quoque tractatam, sed nos eam nostris principiis hoc loco ita pertractabimus, ut pro-

totypon esse possit omnium aliarum quæstionum, quæ in Theologia, Metaphysica, Physica, Ethica proponi solent. Quare diligenter sibi eam Artista imprimat. Sed ad rem.

Quæritur itaque: *An corpora non purgata sed impura tanto plus damni adferant, quanto ea plus nutritur.*

R. Affirmativè. Et primò quidem probatur per simplicia novem principia; deinde quoque per compositos Artis nostræ terminos.

- B. Quodocunque nutrimentum *bonum* miscetur impuritibus, tunc plus damni adferet nutrimentum, quàm utilitatis. Hoc fit in corporibus impuritibus obnoxiiis. Ergo.
- M. Quodocunque *multitudo* nutrimenti excedit, tunc plus damni quàm utilitatis conferet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
- D. Quodocunque nutrimentum excedens non habet *tempus* ad digerendum præscriptum, tunc plus damni quàm utilitatis adferet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
- P. Quodocunque nutrimentum excedens non aptè distribui *potest*, tunc plus damni quàm utilitatis adferet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
- S. Quodocunque *instinctus* naturalis sentit se gravari, tunc plus damni quàm utilitatis conferet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
- Per { Vo. Quodocunque ultra *appetitum* nutrimentum assumitur, tunc plus damni quàm utilitatis inde proveniet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
- Vi. Quodocunque *virtus* per excessum nutrimenti debilitatur, tunc plus inde damni quàm utilitatis emanabit. Hoc fit in corpore impuritibus obnoxio. Ergo.
- Ve. Quodocunque nutrimentum non est *conforme* interiori constitutioni, tunc plus damni, quàm utilitatis inde emanabit. Hoc fit in corpore impuritibus obnoxio. Ergo.
- G. Quodocunque nutrimentum *finem*, quo *gloriatur*, non obtinet, inde semper plus damni quàm utilitatis proveniet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.

Per =

- Per {
- = *Differentia* ciborum superfluatorum pessima est, corporibus malignis humoribus oppletis.
 - ♡ Continuata diæta *concordantissimæ* ciborum moderatè sumptorum, sanitati maximè consentanea est, præsertim corporibus impuritate affectis.
 - ⊙ Quæ *contrariis* qualitatibus constant nutrimenta, destruunt in impuris corporibus sanitatem, naturales facultates turbant, & mortem accelerant.
 - α In impuris corporibus nutrimenta superflua efficiunt intemperiem humorum, & omnium morborum *causa* sunt.
 - ⊙ *Media* diversorum nutrimentorum non sunt consentanea corporibus non purgatis & humoribus oppletis.
 - ∞ Contra *finem* sanitatis dantur impuris corporibus nutrimenta superflua.
 - M. In impuris corporibus tantò damnosior est nutrimentorum assumptio, quantò est *copiosior*.
 - Æ. Impuritatibus oppleta corpora debent per subtractionem nutrimentorum ad *equalitatem* & temperiem traduci.
 - Min. Ubi est oppletio humorum, ibi *minor* copia alimentorum assumenda est; ut, quod superfluum est, per diminutionem ad temperatum statum reducatur.

Per terminos Compositos & mixtos, tam ex principiis absolutis, quàm respectivis.

1. Per B. & S. Omnis ciborum assumptio, quæ non *dignoscitur bona*, est læsiva sanitatis.
Talis est promiscua differentia ciborum. Ergo.
Ratio, quia causat cruditates, repletiones, obstructions in stomacho, ventre, venis.
2. Per B. & = Omnis assumptio ciborum, quæ *diversis* corporis partibus membrisque causat diversas indispositiones, est nociva.
Talis est superflua ciborum in corpore impuris humoribus repleto assumptio. Ergo.
Ratio Minoris. Quia partes læsæ totam destruunt sanitatem; quia non potest perfectam facere concoctionem, unde omnia mala.
3. Per B. & ⊙ Illa non est *bona* nutritio, quæ non potest esse *medium* ad sanitatem.
Sed differentium ciborum assumptio in impuris corporibus non potest esse medium ad sanitatem. Ergo.
Ratio Majoris. Quia omnis nutritio tendit ad sanitatem, veluti medium ad finem.
Ratio Minoris. Quia onerat corpus, impurum indigestumque reddit per multiplicationem digerendorum.
4. Per S. = Discreta ciborum assumptio debet ordinari & *disponi* ad totalem statum corporis, *differentesque* partes ejus.
Sed hoc non fit in corpore non purgato. Ergo.
Ratio. Quia membra nequeunt ritè propter dictas rationes fungi munere suo.
5. Per S. ⊙ Illa *media* sunt inordinata & destructiva sanitatis, quæ corpus ipsum perturbant.
Talia sunt nutrimenta superflua, quæ tribuuntur corpori non purgato. Ergo.
Ratio. Quia illud ob novum laborum onus, humorumque contrarietates infirmari necesse est.
6. Per S. B. Omnis *indiscreta* cibi & alimentorum assumptio summopere nocet sanitati.
Sed talis est, quæ tribuitur impuritatibus obnoxio corpori. Ergo.
Ratio. Quia ingurgitatio affert infirmitatem & mille morborum genera, unde mors resultat. Ergo.
7. Per = ⊙ Omnis *differentia mediorum* ad aliquem finem ordinata, si se invicem impendant, est damnosa & læsiva: quia cum talibus mediis finis obtineri non potest.
Sed talis est nutrimentorum assumptio ab homine non purgato à vitiorum humorum miscella, quæ summopere facit laborare infirmum. Ergo.

8. Per

8. Per = B. Quàntò plura *incommoda* accidunt humano corpori; tantò illud magis gravant & lædunt.

Sed quando impuris humoribus subjecto corpori tribuuntur & *commun-
nicantur* cibi & alimenta *differentia* & diversa, accidunt majora in-
commoda. Ergo.

Cùm calor naturalis insufficiens sit ad concoquendum & digerendum; unde plenitu-
dine humorum oppressum corpus resistere minimè valet.

9. Per = S. Uti *differeus* est humorum ordinatio & *dispositio* corporis, ita differen-
tem quoque postulat nutritionem; quia similia similibus nutriuntur,
& differentia differentibus.

Sed quando corpus est oppletum humoribus vitiosis, tunc naturaliter
aliam refugit supervenientem repletionem.

Ergo quàntò plus nutriuntur, tantò plus lædantur.

10. Per ⊙ B. Tunc *media* curationis *bona* esse non possunt, & damnosa sunt, quando
malum afferunt corpori sanando (cum finis evacuationis sit sanitas.)

Sed quando impuris humoribus obnoxio corpori dantur alimenta su-
perflua, certè illud damnum notabile incurrere necesse est; quia il-
lud replent magis. Ergo.

11. Per ⊙ S. *Media*, quæ non recto *judicio* adaptantur sanitati, illa nequeunt con-
ferre quicquam, sed potius lædunt.

Talis est administratio ciborum facta & tributa corporibus impuris, &
à peccante materia non purgatis.

Quia impediunt facultatem digestionis, nè rectè operari possit. Ergo.

12. Per ⊙ =. *Media* inter se *differentia* & impediencia se invicem non possunt condu-
cere corporibus impuris.

Ergo talia corpora quo plùs nutriuntur, eò magis offenduntur.

Per Principia respectiva ordine se sequentia hoc idem probabis.

His positis, hæc omnia denuò per Quæstiones deducere poteris, eo qui sequitur
modo:

1.	{	Quæstio 1. Utrum nutritio ordinata sit ea, quæ est sine differentibus cibis? R. Affir-
mativè: Quia alioquin sanitas perturbatur ista ciborum congerie,
& non potest facere bonam digestionem.
		Q. 2. Quanta sit perfectio nutritionis ordinata sine differentibus cibis? R. Per
B. =. Esse maximam; quia cùm non differant cibi quantitate aut
qualitate, sunt faciliores ad digerendum.
2.	{	Q. 3. Utrum nutritio ordinata debeat esse ex appropriatis & non superfluis cibis?
R. Affirmativè. Quia si non sunt, deordinantur in impuro corpo-
re, & magna mala causant.
		Q. 4. Quanta debeat esse nutritio? R. Debere esse proportionatam viribus
& facultatibus hominis, ne multitudine obruantur impediaturque
in operationibus.
3.	{	Q. 5. An nutritio, quæ fit in partibus differentibus corporis sit facilis sine diffe-
rentibus impedimentis? R. Affirmativè. Quia remotis impedimentis
faciliùs operantur agentia naturalia.
		Q. 6. An facilis sit istiusmodi nutritio? R. Esse facilem; Quia quando non
sunt humores maligni & contrariantes, nutritio facilis est, cùm non
impediantur à contrario.
4.	{	Q. 7. Utrum nutritio bona in animali sit cum mediis ordinatis ad sanitatem?
R. Affirmativè. Quia cibi non proportionati nocivi sunt, contrà
proportionati salubritatem inducunt.
		Q. 8. Quantum conferat nutritio bona cum mediis ordinatis ad sanitatem?
R. Conferre plurimum, quia per ea tanquam per similia & naturæ
consentanea sanitas propagatur, & homo conservatur.
5.	{	Q. 9. Utrum nutritio sit ordinata cum mediis correspondentibus substantia alende?
R. Affirmativè. Quia simile simili augetur & conservatur.
		Q. 10. Quantum juvet nutritio, cum mediis correspondentibus, substantia alende?
R. Juvare plurimum, quia per similes cibos natura alenda maximè
conservatur, & juvatur animal.

6. { *Quæstio II. Utrum nutritio ordinata ætuetur & perficiatur per unum solum cibum?*
R. Affirm. Quia unum nutrimentum magis præparat & disponit ad convertendum illud in aliti substantiam, quàm multa & diversa.
7. { *Q. 12. Quantum conferat nutritio ex uno solo alimento?* *R. Plurimum; Quia in cibo digerendo uno & bono non ita laborat facultas concoctiva, quàm in diversis cibis, qui impuritates augent.*
Q. 13. An nutritio cum diversis mediis noceat impuro corpori? *R. Affirm. Quia differentia ciborum est læsiva sanitatis, & adfert ob contrarias qualitates summam in corpore non purgato perturbationem.*
Q. 14. Quàm nociva sit nutritio differentium ciborum, quæis alitur impurum corpus. *R. Valdè nocivam esse, quia harmoniam corporis humani, quæ in unitate consistit, destruit, & dissonantiam humorum inducit.*
8. { *Q. 15. An nutritio ex differenti subministratione ciborum ledat corpus?* *R. Affirm. Quia differentia ciborum non concordat ob contrarias Qualitates cum substantia animalis.*
Q. 16. Quantum noceat differentia ciborum. *R. Plurimum, quia præter impuritatem in corpore radicatam, alias novas propter alimenta improporcionata adjungunt.*
9. { *Q. 17. Utrum nutritio differentium partium sit cum cibis ordinatis?* *R. Affirm. Quia partes differentes corporis requirunt subinde differentes cibos propter proportionatos iis humores in sano corpore.*
Q. 18. Qualis debeat esse hujusmodi nutritio? *R. Debere esse ex cibis per se bonis, & cum bonâ dispositione assumentis eos; in corpore enim non rite disposito contrarios effectus faciunt.*
10. { *Q. 19. Utrum nutritio conversiva in substantiam aliti sit cum cibis utilibus?* *R. Affirm. Quia cum cibi sint medium ad salutem, certum est, bonos cibos moderatè sumptos, esse medium proportionatum ad sanitatem.*
Q. 20. Quantum conferat nutritio conversiva in substantiam aliti? *R. Tantum, ut ea sola substantiam aliti robores, & in unitate harmoniæ conservet, potentemque ad resistendum contrariis faciat.*
11. { *Q. 21. An nutritio perfecta sit cum mediis ad invicem ordinatis?* *R. Affirm. Quia tunc medium, qualis est cibus, benè unit & conjungit partes corporis alendi, quando non habet resistantiam.*
Q. 22. Quanta sit hujusmodi nutritio? *R. Esse magnam; Quia tunc corpus magis roboratur, & in sua natura perficitur.*
12. { *Q. 23. An nutritio innoxia sit cum mediis non differentibus in qualitate cum substantia alenda?* *R. Affirmative. Quia differentia ciborum humorum perturbationem causat.*
Q. 24. Quanta sit hujusmodi nutritio? *R. Esse tantam, ut quemadmodum removet omnia impedimenta sanitatis, ita ad integram sanitatem & consistentiam mirificè conferat.*

Habes hæc 24 Quæstiones, juxta præcedentes 12 rationes ita ordine dispositas, ut è singulis supradictis Syllogismis duas quæstiones posuerimus ad perfectam assumpti thematis discussionem; Quas si pariter reliquis Quæstionibus applices, tunc enim ingens propositionum numerus emerget, præsertim si singulas iterum per 18 Principia deduxeris. Quæstiones denique per Regulas ampliari possunt. *Ex. Gr. In Regula Utrum:*

An impura corpora, quò plus nutriantur, eò magis leantur necessariò, contingenter, possibiliter, impossibiliter. Secundo, an leantur

quoad esse totale, quoad partes integrantes, quoad inclinationes & habitus, & sic de cæteris in Capite de Regulis tradito. Ex quibus apparebit mirabilis & infinita quædam quæstionis propositæ extensio, quam nec ingens Tomus caperet.

Quod verò diximus de Medicis, hoc idem in omnibus aliis Argumentis, Theologicis, Metaphysicis, Phisicis, Ethicis, intelligendum esse scias, cum omnia exempla ita disposita sint, ut parallela quadam ratione sese respiciant; Sed hæc periti Artistæ industria relinquenda sunt; omnia enim hæc prosequi, infiniti propè laboris foret.

Sed

Sed ne omittam, quod hoc loco maximi momenti est, & sunt *Confectaria*, quæ ex dictis propositionibus emergunt: scilicet; *Quod impura corpora, quò plus nutriantur, eò magis lædantur*; quod quidem intelligendum esse scias: Quoad totalem communicationem corporis.

Hinc fit confectarium

1.	B.	} Per {	} Læsi- nem fie- ri, quo- ad	Totalem <i>communicationem</i> corporis aliti.
2.	M.			<i>Extensionem</i> tam intrinsecam, quàm extrinsecam.
3.	D.			<i>Durationem</i> & conservationem vitæ.
4.	P.			<i>Potentias</i> & facultates aliti.
5.	S.			<i>Instinctum</i> naturalem, cui contrariantur.
6.	Vo.			<i>Appetitivam</i> facultatem.
7.	Vi.			Et <i>vires</i> & facultates naturales.
8.	Ve.			Totius partiumque <i>firmitatem</i> & consistentiam.
9.	G.			<i>Finem</i> & <i>quietem</i> , quam non adipiscitur.
10.	=			<i>Differentes</i> partes aliti.
11.	♡			<i>Unitatem</i> & harmoniam sanitatis.
12.	○○			<i>Contrarietatem</i> intrinsecam, oppletionemque alimentorum in eo.
13.	α			<i>Causas</i> effectivas sanitatis.
14.	⊙	} Min. {		<i>Media</i> improporcionata ad salutem.
15.	∞			<i>Finem</i> , quem obtinere minimè potest.
16.	M.			<i>Majoritatem</i> prædominantis alimenti læsivi sanitatis.
17.	Æ.			<i>Æqualitatem</i> modi unionis, quæ impeditur.
18.	Min.			<i>Minoritatem</i> partium & graduum complexionis ejusdem.

Sed dices primò: Alimenta data impuris corporibus alunt ea & roborant: ergo non lædunt. R. Lædere ea per superfluitatem, non per moderatam sumptionem.

Dices secundò: Alimenta distrahunt & repellunt malos humores, & corroborant animal: ergo non lædunt. R. Lædere, quia impuris humoribus vitiata corpora non

possunt facere suas operationes; unde tantum abest, ut humores malignos expellant, ut potiùs eos augeant.

Hoc pacto singulis propositionibus opponere quis poterit; quæ tamen vel ex ipsis propositionum rationibus nullo negotio solvi possunt.

A R T I S MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ,

LIBER OCTAVUS,

*Paradigmata Artis nostræ ex Ethica, &
Jurisprudentia exhibet.*

S E C T I O I.

Ethica applicata.

C A P U T I.

De definitione Ethicæ, & an sit scientia.

Hilosophia moralis, seu Ethica nihil aliud est, quàm morum in ultimum finem, five naturalem, five supernaturalem dirigendorum scientia.

Estque triplex: *Monastica, Oeconomica, Politica*. Hæc iterum triplex: *Democratia, Aristocratia, Monarchia*; De quibus ordine agendum est per totidem Paradigmata.

Est igitur Ethica propriè dicta scientia, quod ex 18 Artis nostræ principiis ita deducitur.

Per	B.	Illa est propriè dicta Scientia practica; Quæ	Per vera principia & causas benè agendi viam ad summum <i>bonum</i> monstrat.	Talis est Ethica. Ergo.
	M.		Per causas & principia practica animos ad <i>ardua</i> & difficilia virtutis amore incitat.	
	D.		Ex principiis & causis universalibus practicis viam benè beatèque <i>vivendi</i> demonstrat.	
	P.		Animum ad amplexandas virtutes, & vitia detestanda <i>rationibus</i> irrefragabilibus potentem reddit.	
	S.		Quodd bonum amandum, vitium fugiendum sit, <i>cognoscere</i> docet, & cognitis principiis per virtuosas operationes illud exequi imperat.	
	Vo.		Ex suis principiis nil præter virtuosam actionem <i>appetendum</i> amandumque esse ostendit.	
	Vi.		Regulas <i>virtuosarum</i> operationum præscribit, & per dictamen rectæ rationis ad usum convertit.	
	Ve.		Per æterna <i>veritatis</i> principia verè, benè, beatèque vivendi viam aperit.	
	G.		Ex cognitione summi boni, <i>pacem</i> tranquillitatemque animi conciliat.	

Per =

Per {	{	<div> <div> <div> </div> <div>♥</div> <div>∞</div> <div>α</div> <div>⊙</div> <div>ω</div> </div> <div> <div>Illa est propriè dicta Scientia practica; Quæ</div> <div>M. Æ. Min.</div> </div> </div>	{	<div> <div> <div>Perturbationes & <i>disidia</i> mentis cum appetitu sensitivo domat & subicere docet.</div> <div>Ex multitudine finium in <i>unum</i> summum collimare docet.</div> <div><i>Contrarietatem</i> passionum, quibus mens perpetuò veluti fluctuando luctatur, ad concordiam & harmoniam reducit.</div> <div>Ex <i>principiis</i> practicis cognitis vitam felicem omnique laude dignam causat.</div> <div>Per consultationem & electionem <i>media</i> suppeditat infallibilia ad virtutum omnium consecutionem.</div> <div>Docet ultimi <i>finis</i> consecutionem & fruitionem.</div> <div>Quod bonum <i>majus</i> in rebus humanis sit, quod <i>minus</i>, quod magis amandum fugiendumve, judicat.</div> </div> </div>	} <div> <div>Talis est Ethica.</div> <div>Ergo.</div> </div>
-------	---	--	---	--	--

Hiscæ præmissis, nunc ad ea, quæ nostri instituti sunt propria, transeamus; videlicet ad Ethicam per artis nostræ principia demonstrandam.

Quæritur itaque primò: *Quid sit Virtus moralis?*
 Respondeo juxta principia Artis nostræ.

Per	B.	Virtus est habitus, qui hominem	Bonum prudentemque in actionibus suis facit.
	M.		Ad ardua & magna felicitatis consequendæ gratia excitatum reddit.
	D.		Constantem & imperturbabilem in suis actionibus virtuosus facit.
	P.		Præpotentem & ultra communes hominum conditiones exercitio suo elevat.
	S.		Sapientem & prudentem in omnibus operationibus reddit.
	Vo.		Solum quod bonum, honestum, jucundum & delectabile est, appetere facit.
	Vi.		Magnis viribus ad adversis resistendum instruit.
	Ve.		Veritatis amantem reddit omnis doli expertem.
	G.		Tranquillitate & perfecta mentis quiete gloriari facit.

Quæ eodem modo per novem principia respectiva deduci possunt.

Est itaque Virtus habitus præelectivus, qui in potentia ad nos relata secundum rectam rationem per prudentiam definita consistit.

Dixi *præelectivus*, in potentia ad nos relata; quia habitus hujusmodi uti non est de rebus necessariis, ita non necessitat, neque libertatem tollit; sed quid secundum rectam rationem faciendum, quid fugiendum sit, per prudentiam determinat.

Unde consequitur, omnem virtutem consistere inter extrema vitiosa veluti medium quoddam; quod si tenueris, tunc veram virtutem consecutus dici poteris.

Hujusmodi virtutes undecim refert Aristoteles, juxta totidem objecta earum; tot enim sunt virtutes, quot objecta; sed sunt undecim objecta, ergo totidem virtutes morales. Sed hæc in sequenti typo contemplare.

Objecta. Vitiosa extrema. Virtuos. medium. Vitiosa extrema

1.	In rebus arduis & difficilibus.	Metus.	Fortitudo.	Audacia.	Quod enim in rebus arduis nimium timet meticulosus, in eo nimium audax excedit, nulla habita ratione periculi; fortis solum medium tenet, dum & timet & audet prudenter.
2.	Dolor & Voluptas.	Impotentia.	Temperantia.	Intemperantia.	Intemperans medium superat, stupidus in modo deficit; temperans mediocritatem sectatur.
3.	Pecunia parva.	Avaritia.	Liberalitas.	Prodigalitas.	Prodigus in largiendo medium superat, in accipiendo deficit; avarus contra in dando deficit, in accipiendo modum superat: liberalis utrobique modum & medium servat.
4.	Pecunia magna.	Sordities.	Magnificencia.	Luxus.	Luxui deditus medium superat; sordidus modum deserit; magnificus mediocritatem servat.
5.	Honorem magnus.	Puillanimitas.	Magnanimitas.	Superbia.	Superbus medium superat; puillanimus modum deserit; magnanimus medium amplectitur.
6.	Honorem parvus.	Incuria honoris, famæ.	Studium honoris & famæ.	Ambitio.	Ambitiosus medium superat; honoris & famæ contemptor modum deserit; honoris & famæ cura medium sequitur.
7.	Ira.	Lentitudo.	Manfuetudo.	Iracundia.	Mediocritatem superat iracundus; deserit insensatus; servat manfuetus & clemens.
8.	Veritas.	Diffimulatio.	Veracitas.	Arrogantia.	Modum superat arrogans; deserit diffimulator & hypocrita; servat verax.
9.	Jocus.	Rusticitas.	Urbanitas.	Scurrilitas.	Scurra medium superat; rusticus deserit; urbanus medium tenet.
10.	Conversatio jucunda.	Assentatio.	Comitas.	Morositas.	Assentator medium superat; morosus deserit; comis mediocritatem servat.
11.	Justitia.	Infra fortem.	Æquitas & Justitia.	Supra fortem.	Rigidus medium superat; remissus nimium justitiam deserit; Justus æquat.

Vides

Vides hîc Virtutem inter duo extrema & opposita vitia contineri; quæ quomodo-
cunque inter se comparentur, semper pu-
gnant inter se extrema cum extremis, &
utraq; extrema cum medio; Idèd vitiosi
virtute præditos vituperant, & timidus for-
tem vocat audacem; audax appellat timi-
dum sibi contrapositum; unde major est
inter extrema contrarietas, quàm inter ex-
tremum & medium, ut patet ex terminis;
subinde tamen excessus magis opponitur
medio, quàm defectus; nonnunquam ma-
gis opponitur defectus medio, quàm ex-
cessus; ut intemperantia magis opponitur
temperantiæ, quàm stupiditas illa ab omni-
bus voluptatibus abhorrens; quia homo
magis inclinatur ad voluptatem, quàm ad
stupiditatem, atque adèd magis opponitur
intemperantia temperantiæ, quàm alteri
extremo. Contrà defectus magis opponi-
tur medio, quàm extremo suo; quia igna-
via magis opponitur fortitudini, quàm au-
dacia, quia magis ab eo recedit; unde non
confluit in medio Arithmetico sed Geo-
metrico.

His præsuppositis, jam ut scias, quid sit
virtus, & ad quæ principia tam absoluta
quàm respectiva quælibet revocetur, ap-
pono sequentem tabulam.

- B. Beneficentia, Liberalitas, Munificen-
tia.
- M. Magnanimitas, Magnificentia, magna
& ardua prudenter peragit.
- D. Fortitudo, constantia, in prosperis &
adversis durat.
- P. Politica virtus triplex: Monarchica,
Aristocratica, Reip. Oeconomica.
- S. Sapientia, prudentia, fides divina.
- Vo. Amor, charitas, spes, misericordia,
clementia, mansuetudo.
- Vi. Virtutes omnes.
- Ve. Veritas, veracitas, simplicitas.
- G. Tranquillitas animi, gaudium, frui-
tio boni.
- = Secessus, solitudo, contemplatio.
- ♡ Pax, concordia, unio cum Deo.
- Castitas, continentia, temperantia.
- α Cognitio sui ipsius.
- ⊙ Sollicitudo mediorum acquirendo-
rum ad virtutis possessionem.
- ∞ Summo bono fruendi desiderium.
- M. Majorum bonorum electio.
- Æ. Justitia, æquanimitas, accommodatio.
- Min. Humilitas, patientia.

Harum unamquamque per omnia tam
absoluta quàm respectiva principia dedu-
cere poteris, uti in sequentibus exemplis
patet.

PARADIGMA I.

Quæritur secundò: *An Justitia virtus propriè dicta sit; & quid sit?*
Respondeo affirmativè; & sic per 18 principia probatur.

B. Æ.	<p>Illa est verè & propriè dicta virtus; Quæ</p>	Se diffundit <i>æquè</i> ad omnia bona, & ho- mines ex malis bonos facit.	<p>Talis est Justitia. Ergo est verè & propriè virtus; quæ omnia bo- na facit.</p>
M. Æ.		Magnos <i>æquè</i> ac parvos juxta uniuscujus- que merita aut demerita dijudicat ad præmium vel poenam.	
D. Æ.		Conservatrix est regnorum & imperio- rum omnium, ex <i>æquo</i> omnia durare faciens.	
P. Æ.		Potentes regnare facit <i>æquè</i> ac subditos legibusque subjectos obedire facit.	
S. Æ.		Sapienter disponit de benemeritis præ- mio, de impiis supplicio proportiona- to afficiendis.	
Vo. Æ.		Est <i>voluntas</i> perpetua & constans reddendi unicuique quod suum est.	
Vi. Æ.		Reges, principes, Monarchas <i>æquè</i> ac subditos gubernat, <i>virtutum</i> omnium forma, omnem excessum aut defe- ctum vitiorum ex merito aut demerito <i>æquans</i> .	
Ve. Æ.		Juxta <i>veritatem</i> & <i>æquitatem</i> omnia de- cernit.	
G. Æ.		Unicuique statui tam politico, quàm monastico <i>tranquillitatem</i> conciliat & <i>quietem</i> .	

= Æ.

== Æ.	} Illa est verè & propriè dicta vir- tus; Quæ	<i>Distribuit</i> unicuique quod suum est.	Pietatem in D E U M.
♡ Æ.		Excessum & defectum omnem re- ducit ad <i>unionis concordiam</i> .	Amorem in patriam.
∞ Æ.		Extrema <i>opposita aequat</i> per medio- critatem.	Obedientiam & reve- rentiam erga superio- res.
α Æ.		In omni politico statu <i>causat</i> —	Societatem Vitæ.
⊙ Æ.		<i>Mediatricem</i> se constituit inter dis- fidia publica & privata compo- nenda.	Communione.
ω Æ.		Boni communis pacem, tranquilli- tatem & felicitatem <i>unice</i> in- tendit.	Concordiam.
M. Æ.		<i>Majores aequat</i> minoribus per le- gum dictamina.	Amicitiam.
Min. Æ.		Quod <i>parum</i> est, à nimio subtra- ctum ad æquitatem reducit.	Similitudinem morum.
			Pacem parentum cum li- beris, cognatis; uxo- rem inter & maritum.

Talis est Justitia. Ergo verè & propriè Virtus.

Habes in hoc exiguo Epilogismo, quic-
quid in vastissimis Libris fusè de Justitiæ ef-
fectibus, natura, proprietate descriptum
est: quæ si per oppositum justitiæ extre-
mum, quæ est injustitia, aliter probare velis,
nihil aliud tibi faciendum est, nisi ut per ne-
gativos terminos, omnes supradictas pro-
positiones invertas. V. G. per ∞. Ubi nota
hæc (∞) est terminus oppositionis & con-
trarietatis, quam ubicunque repereris, ibi
de oppositis virtutibus vitiis ratiocinium in-
stitui tibi persuadeas, hoc pacto:

∞ B. Æ. Illa non est Virtus, quæ non se dif-
fundit ad ullum bonum, sed ex
bonis malos facit.
Talis est injustitia, cujus comites
sunt calumnia, jactantia, simula-
tio, calliditas, dolus, fraus, mali-
gnitas.
Ergo injustitia non est propriè Vir-
tus.

Vel aliter.

Nullum vitium se extendit ad bo-
num, neq; ex malis bonos facit.
Talis est injustitia. Ergo non se
extendit, &c.

Atque hoc pacto procedes juxta seriem
omnium propositionum, terminos affirma-
tivos convertendo in negativos, quod luce
clarius patet ex dictis. Poteris & hæc per
Alphabeti columnas, uti & per varias Quæ-
stiones, Quæstionumque Regulas in infi-
nitum ampliare; Quæ, ne in jam sæpè sæ-
pius repetitis tempus perdam, industrioso
Lectori discutienda relinquo.

Cum itaque Justitia Regia virtus sit, &
communis omnibus reliquis virtutibus, ita
nulla sine hac debitam perfectionem con-

sequitur. Poteris & hæc omnia per analo-
giam quandam & præcepta in Arte Analo-
gica à nobis tradita, per omnia subjecta u-
niversalia mirabili quadam methodo dedu-
cere.

In D E O siquidem reperitur justitia, per
essentiam, non vindicativa tantum, sed &
distributiva tum in præmiandis Beatis, tum
in puniendis reprobis, in ordine universi
potissimum elucescens. In Angelis, sive
spectes justitiam operationum intrinsecam
iis, sive administrationem Mundi ad o-
mnes justitiæ leges exactam. In Coelis ex-
actam motuum rationem, quæ non est
aliud, nisi adæquatissima justitia perpetua
& constans, quæ motus veloces & tardi ad
admirabiles justitiæ æquitatisque leges, ad
effectus à natura intentos producendos re-
ducuntur. Comparet & hoc in elemento-
rum, in mixtorum productione, temperie
& *Discretione*. De homine jam diximus. De
cæteris naturæ gradibus, sensitivo, vegeta-
bili, elementativo luculenter apparent ma-
gnæ justitiæ vestigia, ex compositione re-
rum adæquatissima, ad omnes æquitatis le-
ges combinata, ex vegetabilium sensitivo-
rumque natura, indole, ingenio, instinctu,
appetitu: quorum unumquodque hucusque
recensitorum denuò per octodecim princi-
pia deduci potest, & variis quæstionibus ur-
geri; quæ omnia recensere infiniti laboris
foret.

Q U Æ S T I O II.

An prudentia sit verè & propriè Virtus?

Prudentia, secunda ex virtutibus Cardi-
nalibus, revocatur ad S. Et quæsituro an sit
virtus, & quid sit, hoc pacto Respondetur
juxta principiorum seriem.

B. S.

B.	S.		Dum bonum discernit à malo, quid hîc & nunc amplectendum, quid fugiendum sit, dicitur.
M.	S.		Magnarum rerum aggrediendarum discretionem docet.
D.	S.		Diù deliberat, quod semel statuendum est.
P.	S.		Potentiam summam in rebus eligendis possidet.
Vo.	S.		Semper id, quod perfectius, amabilius & honestius, & appetibilius est, suadet.
Vi.	S.		Virtutum magistra est.
Ve.	S.		Veritatem à falsitate segregat.
G.	S.		Optimis consiliis tandem quiescit, & adepto fine fruitur.
	S.		Virtutes à vitiis per differentes rationes separat.
♡	S.		Quod hîc & nunc juxta concordantiam rationum, agendum definit.
○○	S.	Illa propriè est virtus; Quæ	Sine arte & sola vi sua, qui sibi & aliis bona vel mala sunt, circumscribit.
α	S.		Non verbis tantum, sed & opere spectabilem efficit animum actionibus ad virtutis normam compositis.
⊙	S.		Per consultationem electionemque mediorum actionibus humanis ad rationis normam reductis providet.
ω	S.		Finem in omnibus operationibus ac judicio spectat.
M.	S.		Presidiis aliorum propriè convenit, ad eos rectè beatèque gubernandos.
Æ.	S.		Actiones vitio extremorum laborantes rationis dictamine ad æquitatem ducit.
Min.	S.		Defectus actionum additione, & subtractione excessus temperat.

Talis est prudentia. Ergo.

Est itaque prudentia perfectum rerum hîc est nunc faciendarum rectæ rationis dictamen; Distinguitur à providentia, quod illa sit particularis, hæc universalis.

Has propositiones, si per oppositum prudentiæ vitium, (cujus comites sunt, stultitia, præcipitantia, inconsideratio, temeritas, præsumptio, cœcitas, ignorantia, &c.) converteris, terminis affirmativis præcedentium propositionum mutatis in oppositos, negativos, & habebis totidem Syllogismos negativos, quot affirmativos posueras. V. Gr.

○○ B. S. Illa non est virtus, quæ in operationibus suis discretionem boni & mali non habet, sed inconsulta præcipitantia omnia aggreditur.

Talis est imprudentia. Ergo.

Vel. Nullum vitium, bonum discernit à malo, neque, quid agendum, definit.

Tale est vitium oppositum prudentiæ.

Ergo virtus non est. Et sic de cæteris ordine propositionibus procedes.

Si porrò prudentiam pro providentia sub generali nomine sumas; hanc omnibus quoque subjectis partim verè, partim per analogiam quandam applicare poteris. Est enim in DEO summa de rebus omnibus providentia; est & in Angelis, Coelis, Elementis, homine, animalibus, vegetabilibus, mineralibus &c. Quæ omnia per enumerationem partium ostendi possunt; uti in sensitiva natura, de provisione rerum sibi necessariorum; de provisione vegetabilium in attractu humorum sibi appropriatorum; in mineralibus de instinctu ad locum sibi suisque operationibus maximè convenientem. Quæ singula iterum per 18 principia deduci & ampliari possunt; & per Quæstiones, earumque regulas in innumerabilem argumentorum, capitum, titulorumque congeriem amplificari possunt. Sed hæc de prudentia sufficiant.

Q U Æ S T I O III.

An Fortitudo sit virtus, & quid qualisque illa?

Fortitudo, tertia ex Cardinalibus virtutibus revocatur ad D. de qua quæritur, an virtus sit? R. Affirmativè, & illud ita per principia deduco.

Bbb

B. D.

B. D.]		Roborat mentem ad facienda <i>bona</i> & <i>toleranda</i> mala, & ad re- nuenda vitia.
M. D.]		<i>Magnanimum</i> in periculis, pro patria aut boni communis gratia susceptis, facit.
D. D.]		Hominem in laboribus virtutis gratia <i>sustinendis perseverantem</i> facit.
P. D.]		Animo perfectè <i>dominatur</i> , cum à vitiis tentatur.
S. D.]		Iram in <i>tolerandis</i> laboribus obviam <i>moderamine rationis</i> compe- scit.
Vo. D.]		Ad magnarum rerum <i>appetitionem</i> , viliumque contemptum, la- borumque utilitatis ratione, <i>perpeſſionem</i> excitat.
Vi. D.]		Animum <i>perpetuò</i> ad audacem <i>virtutum</i> prosecutionem sollicitat.
Ve. D.]	Illa est vir- tus; Quæ	<i>Veritatis</i> causa tormenta constanter & mortem ipsam intrepidè <i>sustinet</i> .
G. D.]		<i>Gloriosum</i> magis ducit virtutis causâ præclarè mori, quàm tur- piter <i>vivere</i> ; aut in servitutem redigi.
D.]		Nullis <i>adversis</i> à magnis perpetrandis <i>separatur</i> .
♡ D.]		<i>Patientiam</i> humanarumque rerum contemptum <i>animis</i> inserit.
∞ D.]		In <i>adversis</i> non frangitur, neque prosperis elevatur, sed utraque forte <i>perseverat</i> .
α D.]		Virtutis amore, periculorum omnium contemptum <i>causat</i> .
⊙ D.]		Prospera inter & adversa <i>medium</i> constituit animum.
ω D.]		Pro <i>fine</i> habet, vel honorem DEI, vel propriam salutem, vel boni communis emolumentum.
M. D.]		Quò <i>magis</i> premitur, eò plus <i>efflorescere</i> facit.
Æ. D.]		<i>Aequalem</i> sibi semper animum facit.
Min. D.]		<i>Vitia</i> despicit, ad altiora verò semper animum erectum habet.

Talis est Fortitudo. Ergo,

Est ergo Fortitudo media inter metum & temerariam audaciam constituta, cujus proprium est, inter adversa roborare mentem ne terreatur, inter prospera, ne plus æquo extollatur: animum instimulare semper ad exercitium boni, ipsumque confortare, ne vincatur à malis.

Quæ, uti priùs, per opposita vitia fusiùs deduces, id est, convertendo terminos præcedentium propositionum affirmativos in negativos; V.G. Illa non est virtus quæ contraria omnia fortitudini facit. Talis est immoderata audacia, crudelitas, &c. Ergo non est virtus.

Sunt autem vitia opposita Fortitudini, amentia, audacia, inconstantia, elatio, tyrannis, immanitas, crudelitas, & quæcunque excedunt fortitudinem; deficiunt verò à Fortitudine desperatio, stupor, pusillanimitas, mollities, diffidentia, ignavia, metus sine ratione. Atque hæc omnia vitia per negativos præcedentium propositionum terminos, ut dixi, deducere poteris.

Q U Æ S T I O IV.

An Castitas, continentia, & temperantia sit Virtus, & quid? R. Affirmativè, & sic per principia id ostendo.

∞ B. ⊙	Illa pro- priè est virtus; Quæ	Summam animæ <i>bonitatem</i> largitur, dum se à vitiis <i>continet</i> , ea- que superat <i>mediante</i> virtute.
∞ M. ⊙		<i>Enormia</i> vitia animæ & contraria insultantia cohibet & com- pescit <i>mediante</i> continentia.
∞ D. ⊙		In custodia sui ipsius <i>perseverantem</i> facit, perfecta <i>contrariorum</i> motuum interiorum exteriorumque <i>moderatione</i> .
∞ P. ⊙		Hominem ad <i>vitiis</i> omnibusque animæ nocivis resistendum <i>po- tentem</i> reddit.
∞ S. ⊙		Rectæ <i>rationis</i> dictamine cor à pravis <i>concupiscentiis</i> coërcet, & impetus sensuales ad <i>mediocritatem</i> reducit.
∞ Vo. ⊙		<i>Appetitus</i> carnalis <i>voluptatis</i> in cibo, potu, venereisque actio- nibus, <i>medio</i> rationis compescit.
∞ Vi. ⊙		Dum ab omnibus <i>vitiis</i> se cohibet, omnes in se plantat <i>virtutes</i> .
∞ Ve. ⊙		<i>Veros</i> interiores animi motus à <i>falsis</i> & deceptoriiis discernit.
∞ G. ⊙		<i>Finem</i> omnibus <i>cupiditatibus</i> imponit.

Talis est Castitas. Ergo.

∞ = ⊙

○● = ○	Illa proprie est virtus; Quæ	Hominem ab omnibus occasionibus peccandi <i>separat</i> .
○● ♥ ○		<i>Unionem</i> cum D E O conciliat.
○● ○● ○		Omnes <i>contrarios</i> spiritum inter & carnem motus, continentia <i>medio</i> cohibet & extinguit.
○● α ○		<i>Causas</i> illicitarum voluptatum in cibo, potu, venere, impedit.
○● ○ ○		<i>Mediis</i> opportunè constitutis, passionibus mentis ex prava concupiscentia ortis, frænum injicit.
○● ω ○		Omnia in hunc <i>finem</i> ordinat, ut animam & corpus ab omni pollutione fervet immunem.
○● M. Æ.		Omnem <i>excessum</i> & <i>defectum</i> rectæ rationis dictamine & judicio æquat.
Min. ○		Talis est Castitas. Ergo.

Differt hæc à Justitia, Fortitudine, Prudentia, quod illa, quæ sensuum concupiscentiam concernunt, in cibo, potu, & venereis propriè cohibeat, & mediocritatem inducat; Justitia verò inter justum & injustum; Fortitudo opposita metum & inconsultam audaciam cohibeat medio rationis; Prudentia inter stoliditatem & temeritatem medium rationis; hæc verò inter excessum & defectum luxuriæ medium ponat; Suntque hæc Virtutes Cardinales, quæ omnium reliquarum Virtutum chorum moderantur. Sed hæc jam de iis sufficiant. Quare ad tres Theologicas virtutes transeamus. Sit itaque

Q U Æ S T I O II.

An Fides sit Virtus, & Qualis?

Fides duplex hîc in considerationem venit: *Humana* & *Divina*: utramque paucis prosequemur. Revocatur autem Fides ad Ve.

Fides cum sit eorum, quæ non apparent, & quæ futura esse certò existimantur, pro modo eorum, quæ in credulitatem cadunt, distinguitur. Quare alia est Humana, hoc est de rebus humanis, ut cum humanis verbis fidimus; alia est Divina, quando certò

credimus revelationi divinæ innixi, id est, quæ non cognoscimus apertè, & evidenter, sed effectus videmus.

Quod ad primam. Jam ferè nihil est in hoc sæculo, quod partim nobis non innotescat ex fide, omnibus horis vita humana credit. Serit Agricola ea fide impulsus, quòd credit venturos imbres solisque calorem ad optimam messem opportunum. Contrahuntur matrimonia in fide prolis futuræ. Traduntur præceptoribus discipuli, quod credant in eos eruditionem transfundi posse. Imperiî insignia assumuntur, dum credimus populos obsecundaturos. Fide nauta se aperto periculo exponit. Fide, quod in annalibus scriptum invenitur, verum credimus fuisse. Fide omnes obligationes contrahuntur, cum de occultis cordium cogitationibus non liceat judicare, verbis & promissionibus nos exponimus; hinc patet, ut cum maximè fide in humanæ societatis commercio opus sit, neque sine ea vivere queamus; Fides quoque publico consensu exsolvenda sit, ab hominibus & contra perfidos varia constituta pœna: unde hanc virtutem esse maximè necessariam, hisce argumentis probabis.

B. Ve.	Illa est vera virtus; Sine qua	Nulla hominum conversatio & <i>commercium</i> conservari potest.
M. Ve.		Nihil <i>magnum</i> & arduum perfici potest.
D. Ve.		Nihil in humanis rebus <i>durare</i> potest.
P. Ve.		<i>Principes, Reges, Imperatores</i> , omnesque Rerum publ. administrationes in vanum laborant.
S. Ve.		Omnia <i>Consilia</i> , omnia arcana cordium consistere non possunt.
Vo. Ve.		Nulla <i>voluntas</i> explicari potest.
Vi. Ve.		Nulla <i>virtus</i> consistere potest.
Ve. Ve.		Nulla in mundo <i>veritas</i> est.
G. Ve.		Omnis humana <i>gloria</i> & <i>quies</i> sine suo frustratur.
Ve.		Innumera <i>dissidia</i> nascuntur in Rebus publicis.
♥ Ve.		Mundus <i>contrarietatibus</i> involvitur.
○● Ve.		Innumera mala <i>causantur</i> .
α Ve.		Nulla datur in politicis <i>pax</i> & <i>concordia</i> .
○ Ve.		Omnis <i>mediocritatis</i> ratio tollitur.
ω Ve.		Perit <i>finis</i> Reb. publ. præfixus.
M. Ve.		<i>Majores</i> & Superiores produntur.
Æ. Ve.		<i>Æquales</i> dolo & insidiis enervantur.
Min. Ve.		<i>Minores</i> ad incitas reducuntur.

Sine Fide humana omnia ista fiunt. Ergo.
Fidem humanam omnia dicta bona consequuntur.

Multa sanè possunt animum inducere, ut pollicitum speremus, vel factum fuisse vel futurum credamus; Cæterum si è communiter accidentibus, & quotidianis exemplis atque humanæ naturæ inconstantia velimus res perpendere, vix aut nunquam fidem inter hæc caduca habendam vel dandam esse cognoscemus; usque aded enim fides hæc fragilis, incerta, subdola & inconstans est, ut nulli rei fidendum videatur; Amicis enim aut consanguineis fideamus? at illos quotidianis se litibus divexare videmus. Qui amici sunt hodiè, leviori de causa hostes fiunt severiores; verbo:

— Stat nulla diù mortalibus usquam
Fortuna titubante fides.

Ad politica & contractus si venias, pollicitis quilibet dives esse potest: si infles, lis vitâ longior, vita morte acerbior instat; si debeas, urgeberis; si repetas, amicos inimicos habebis: Si speres, in fide decipieris, atque aded fidem habendo pecuniam amittes, diffidendo servabis. Sed hæc *παράλογος*. Quare ad nostra.

Quæritur iterum: *An Fides supernaturalis virtus sit?* R. Affirmativè; & sic id deduco:

Fides enim hoc pacto sumpta ad Sapientiam revocatur, uti est lumen supernaturale.

B. S.	Illa est propriè virtus supernaturalis; Quæ	Quâ DEUS se suaque myſteria per revelationem communicat animæ rationali.	Talis est Fides supernaturalis. Ergo.
M. S.		Hominem divinorum <i>myſteriorum</i> capacem reddit.	
D. S.		Divinis rebus certum & infallibilem assensum præbere docet.	
P. S.		Animam ad quidlibet per revelationem credendum potentem reddit.	
S. S.		Quod non vides, credere docet intellectuâ lumine.	
Vo. S.		Est substantia rerum sperandarum & argumentum non apparentium.	
Vi. S.		Virtute supernaturali animam illustrat, ut ea credat, quæ naturalem scientiam excedunt.	
Ve. S.		Veritate & certitudine uti omnes humanas scientias superat, ita authoritati divinæ soli innititur.	
G. S.		Hominem ad æternæ salutis portum ducit.	
II S.	Illa est propriè virtus; Quæ	Hominem ab erroribus innumeris separat.	Talis est Fides supernaturalis. Ergo.
☺ S.		Immediatè animam cum DEO unit.	
☉ S.		Omnis contrarietatis expers est.	
α S.		Est principium omnis boni, & causa felicitatis æternæ.	
☉ S.		Medium est ad coronam & brabeum Coeleste.	
∞ S.		Sola ad finem ultimum possidendum conducit.	
M. S.		Formata charitate, major omnibus virtutibus.	
Æ. S.		Animam DEO similem facit.	
Min. S.		Fundamentum & basis omnium virtutum.	

Vide quæ in C. 5. P. 3. de Subjectis Universalibus fusè de fide per paradigma tradidimus.

QUÆSTIO VI.

An Spes sit virtus.

Spes duplex est, Humana, & Divina, seu supernaturalis: Illa vis est quædam innata, quam divina bonitas implantavit naturæ rationali ad solamen in adversis; Anchora miserorum, sola inter homines numen, uti Poëta canens innuit; *Omnia spe plena sunt*: & Naso rectè canit:

Hæc Dea, cum fugerent sceleratas Numina terras,
In Dīs invisa sola remansit humo.
Hæc facit ut vivat fossor quoque compede victus,
Liberaque à ferro crura futura putet.
Hæc facit ut videat cum terras undique nulas
Naufragus, in mediis brachia jactet aquis.
Sapè aliquem solers medicorum cura relinquit,
Nec spes huic venâ deficiente cadit.
Carcere dicuntur clausi sperare salutem,
Atque aliquis pendens in cruce vota facit.

Jam

Tibull. *Fam mala finissem letho, sed credula vitam
Spes fovet; & melius, cras fore semper
ait.
Spes alit agricolas, spes dulcis credit aratri
Semina, quæ magno fenore reddit ager.
Hæc laqueis volucres, hæc captat arundine
piscēs,
Cum tennes hamos addidit arte cibus.*

Hinc alii ponunt spem suam, in

- B. *Substantiis rerum.*
- M. *Magnitudine & multitudine divitiarum.*
- D. *Longæ & felicitatis vitæ productione.*
- P. *Honoribus & dignitatibus.*
- S. *Scientiarum conquisitione.*
- Vo. *Voluptatum plena fruitione.*
- Vi. *Virtutum laudabili studio.*
- Ve. *Veritatis investigatione.*
- G. *Gaudiis & voluptatum gloria. Et sic de cæteris.*

Spes Virtus Theologica, est certa expectatio futuræ beatitudinis ex gratia & meritis proveniens, in quantum ad ipsam rem speratam, non quoad habitum; estque virtus à DEO in voluntatem infusa, qua homo inclinatur & disponitur ad beatitudi-

nem æternam, certò, mediante auxilio DEI expectandam, qua inter labentis sæculi ruinas erecta mens viget: est enim

- B. *Arrha quædam bonorum cœlestium.*
- M. *Integritas virtutum.*
- D. *Perseverantia in bono.*
- P. *Potestas in profligandis vitiis.*
- S. *Sapientia, Cœlestis magistra.*
- Vo. *Cœlestis patriæ desiderium.*
- Vi. *Virtus imperturbata.*
- Ve. *Verorum bonorum executrix.*
- G. *Animæ gaudium & gloria.*

Sed hæc de Spe sufficiant.

QUESTIO VII.

De Charitate.

Charitas duplex est, *Humana & Divina.* Illa versatur circa parentes, cognatos, amicos, motivis extra DEUM susceptis. Hæc est immediatè propter DEUM, estque habitus & virtus supernaturalis, qua DEUS totis viribus, tota anima, tota mente propter seipsum diligitur, & revocatur ad Vo. De qua hæc quæstiones formari possunt, ratione subjecti, objecti, virtutis, ordinis, actuum.

B.	}	<i>Charitatis dilectio sistat in DEO, an se diffundat ad proximum? R. Ad utrumque, propter DEUM.</i>	
M.		<i>Charitas possit augeri in infinitum? R. Quod sic, quia versatur circa objectum infinitum. Et an se Charitas extendat ad omnia, etiam creaturas irrationales? R. Quod non, quia hæc non sunt capaces beatitudinis, nisi in quantum bona sunt hominis.</i>	
D.		<i>Charitas erga parentes, amicos, cognatos, remaneat in patria? R. Quod sic; quia habent se per modum Proximorum, & participantium idem bonum.</i>	
P.		<i>Possint amari demones & peccatores? R. Quod illi non, quia inimici DEI; hi verò, quoniam amici DEI fieri possunt, & quia sunt proximi nostri, diligi debent.</i>	
S.		} <i>An</i>	<i>Charitas fundetur in intellectu, an in Voluntate? R. Quod in voluntate potissimum; quia versatur circa bonum, propter quod amamus, radicaliter in intellectu, in quantum bonum intelligimus.</i>
Vo.			<i>Voluntas sit subjectum Charitatis? R. Quod sic; quia versatur circa DEUM, ut bonus est.</i>
Vi.		}	<i>Charitas sit Virtus? R. Sic; quia nos DEO conjungit, & quia attingit DEUM, ut est regula humanorum actuum. An excellentissima & summa virtutum? R. Sic; quia in DEO sistit, & quia omnes virtutes ordinat ad ultimum finem.</i>
Ve.			<i>Charitas vera sit virtus in infidelibus, & peccatoribus? R. Quod non; quia non attingunt DEUM sub ea ratione, sub qua deberent.</i>
G.		<i>Charitas & gaudium idem sint? R. Quod non; eo quod gaudium non sit distincta virtus à Charitate, sed est actus, effectus, & fructus Charitatis.</i>	

=		<i>Charitas sit differens, an una?</i> R. Quod una; quia unum objectum, circa quod occupatur.
♡		<i>Charitas sit unitiva?</i> R. Quod sic; quia amans & res amata per amorem unum sunt.
∞		<i>Charitas habeat contrarias affectiones, ut iram timorem &c.</i> R. Quod non; quia Charitas foras mittit timorem, & omnia ipsi contraria.
α		<i>Charitas sit causa & principium meritorum?</i> R. Quod sic; quia Charitas in via potest augeri; ergo & merita; juxta illud; remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum &c.
⊙		<i>Charitas sit medium ad felicitatem aeternam?</i> R. Quod sic; quia sine Charitate nemo salvari potest.
ω	An	<i>Charitas sit finis ultimus hominis?</i> R. Quod sic; quia DEUS increata charitas est, circa quam charitas creata versatur, ut summum bonum & finem ultimum.
M.		<i>Major sit Charitas versus unum, quàm versus alterum?</i> R. Quod sic; servatur enim ordo dilectionis, primò ad DEUM, deinde ad proximum, tertio ad gradus propinquitatis.
Æ.		<i>Omnia æquali amore diligenda sint?</i> R. Quod sic; in quantum propter DEUM omnia diliguntur, non quoad ordinem diligibilium.
Min.		<i>Charitas possit diminui?</i> R. Quod sic; in via, non solum per peccatum veniale, sed & per peccatum mortale penitus tolli; secus in patria. Ibi enim nulla diminutio timenda est, ubi jam perfecta DEI Charitas possidetur.

Habes hîc quicquid de Charitate proponi potest, juxta seriem principiorum dispositum; Quarum unamquamque iterum per Quæstiones: *Quid, cur, quantum, quale, quomodo, ubi, quando, de quo, quibuscum,* discutere licebit. Quæ omnia, ne liber in infinitum excrescat, Lectoris industriæ eruenda relinquo.

Restant in Enneade virtutum examinandæ virtutes: *Patientia & Pietas.* Verum cum jam ex multiplici paradigmatum exhibitione modum, omnes cæteras virtutes describendi, deduxerim, supervacaneum esse ratus sum, ea ad tædium Lectoris repetere. Poteris itaque non dicta tantum methodo, sed & primò per Alphabeti Columnas tum perpendiculares, tum transversas, assumpta Virtutum themata deducere: *V. Gr.* per Columnas perpendiculares; quarum prima, ut in margine. Transversa verò B M. B D. B P. B S. B Vo. B Vi. B Ve. B G. Quæ omnia infinitam penè discurrendi de singulis materiam præbebunt. Secundò. Ex Tabula Combinatoria, in qua quot triades sunt literarum, tot media resultant Syllogismorum de omnibus & singulis formandorum. Tertio per Cyclosophiā, quam in Secundo Libro reperies. Sed qui exempla tum in toto opere, tum in hoc præsentī potissimum Libro rectè consideravit, is nullam quoque in hisce difficultatem reperiet. Quare hisce relictis ad alia progrediamur.

Alia methodus, quæ sine difficultate, & sine magno studio, de quacunque re moralem doctrinam concernente, differendi artem docet, Concionatoribus & Ethicæ Studiosis cum primis usui futuram.

Hanc methodum ediderat Anno 1624. in folio patente Augustinus Nunneseus ex Ord. Carmel. quā cum ab amicis mihi communicatam examinasset, inveni vera quidem esse, quæ author de ea, veluti quæ omnes cæteras methodos hucusque inventas, multis parasangis superet, jactat; Sed enim, cum & ista jejune admodum & superficialiter sit tradita, suasque difficultates adjunctas habeat, iis sublati emendatisque eam hoc loco juxta mentem authoris paulò lucidius explicandam duxi. Itaque methodus hoc pacto instituitur.

Primò posuit Author eicosiadem quæstionum, siue quod idem est, selegit 20 verba activa, quæ servantur, quæstionibus formandis.

Secundò selegit hecatontadem terminorum, siue 100 virtutes morales, quæ loco sunt subjectorum in formandis propositionibus; atque hisce totam in arte procedendi rationem complet. Viginti erotematicos verborum terminos unā cum hecatontade virtutum moralium subjunximus.

Horum itaque praxin per decem usus, multiplici paradigmatum congerie deduco, ut sequitur.

Hecatontas 100 terminorum, qui comprehendunt præcipuum, quod in morali doctrina traditur; divisi in decem decades.

Eicofias Quæstionum.

Si. An. Utrum.	1.	Disponat.	Fides.	Spes.	Auxilia.	Vocatio.	Lux.
	2.	Consequatur.	Amor.	Fidelitas.	Spiritus.	Abrenunciatio.	Perfectio.
	3.	Augeat.	Bonitas.	Liberalitas.	Misericordia.	Beneficia.	Æstimatio.
	4.	Conservet.	Obedientia.	Timor.	Humilitas.	Resignatio.	Paupertas.
	5.	Extendat.	Oratio.	Solitudo.	Unio.	Altitudo.	Anxietas.
	6.	Crescat.	Sanctitas.	Perseverantia.	Propositum.	Renovatio.	Castitas.
	7.	Facilitet.	Fortitudo.	Valor.	Consecutio.	Resistentia.	Victoria.
	8.	Fructificet.	Gubernatio.	Capacitas.	Prudentia.	Consilia.	Justitia.
	9.	Elevet.	Pax.	Suavitas.	Providentia.	Præventio.	Rectitudo.
	10.	Affigat.	Felicitas.	Altitudo.	Appetitus.	Satisfactio.	Centrum.
	11.	Inclinat.	Illustratio.	Conversio.	Contritio.	Pœnitentia.	Justificatio.
	12.	Ufui sit.	Puritas.	Superioritas.	Gratiositas.	Speciositas.	Splendor claritatis.
	13.	Emendat.	Acceptatio.	Imitatio.	Succursus.	Gratia.	Redemptio.
	14.	Communicet.	Deificatio.	Religio.	Exemplum.	Patientia.	Mortificatio.
	15.	Reperiat.	Devotio.	Conscientia.	Sinceritas.	Quietudo.	Securitas.
	16.	Debeatur.	Sollicitudo.	Exercitium.	Ædificatio.	Dedicatio.	Sacrificia.
	17.	Correspondat.	Libertas.	Triumphus.	Celebritas.	Restitutio.	Lucrum.
	18.	Ordinetur.	Reformatio.	Leges.	Proportio.	Examen.	Integritas.
	19.	Requirat.	Distributio.	Patrocinium.	Correctio.	Præmium.	Vigilantia.
	20.	Menfuret.	Plenitudo.	Abundantia.	Gustus.	Veritas.	Potentia.

Usus hujus Tabula.

Has 20 quæstiones & 100 termini, ante omnia perfectè memoria tenendi sunt, ut sine hæsitatione eos recitare possis; alias frustra laborabis; neque tibi difficile videatur memoriæ mandare ea, quæ adedò mirificum effectum præstant, & tanta proficiendi in quavis doctrina arcana adjuncta habent; ita ut sola hæc Tabula loco instructissimæ Bibliothecæ esse possit; ita loquitur author Tabulæ Augustinus Numnez. Exponit autem potissimum decem usus hujus Tabulæ, ut sequitur.

Primus usus est: De quacunque assumpta propositione erues 2000 quæstiones sine difficultate & labore. Sed procedamus ad dictarum rerum demonstrationem.

Tractaturus de *Fide*, accedes primam quæstionem, quæ est: si *Fides* disponat? hanc applicando ad singulos terminos educo 100 quæstiones, hoc pacto: An fides *disponat* per spem; an per auxilia; an per vocationem; an per lucem? sequendo ordinem initialium terminorum in singulis columnis contentorum; Deinde procede ad secundam quæstionem, quæ est; an *consequatur*? *V. G.* An fides consequatur spem? si auxilia? si vocationem? si lucem? si conversionem? contritionem? & sic ordine per 100 terminos progrediendo. Deinde progredieris ad tertiam quæstionem *augeat*, interrogando, an fides augeat spem? an auxilia gratiæ? an vocationem? &c. Et hoc pacto has 20 quæstiones applicabis ordine 100

terminis, & habebis 2000 Quæstionum; siquidem 20 ducta in 100, faciunt 2000. Possunt autem non termini duntaxat hic positi assumi, sed qualiscunque extra illos 100 assumptos pari pacto per quæstiones discuti poterit: *V. Gr. Solitudo* non continetur in hac 100 terminorum tabula, potest tamen nihilominus ille per quæstiones æquè benè ac alii in Tabula positi, discuti. *Exempli gratia* quærendo: An vita solitaria *disponat* ad exercitium fidei, spei, &c. juxta ordinem terminorum. Deinde simili applicatione procedes ad secundam Quæstionem: An vita solitaria *consequatur* fidem, an spem, an auxilia gratiæ &c. Est & hoc mirabile, combinationes ascendere ad 200000 Quæstionum; hoc pacto: 20 quæstiones ductæ in 100 terminos dant 2000; quoniam verò 100 quæstiones possunt applicari cuilibet termino, quorum Combinatio cum quæstionibus facit 2000. 100. ducta in 2000. dant 200000. Patet ergo dictorum veritas.

Secundus Usus hic est; Quod ad quamlibet Quæstionem respondere poteris affirmativè, vel negativè, & inde 100 rationes manifestas educes, quæ sine labore & difficultate probantur; & hoc fit, applicando quæstionum verba ad id, quod ad probandum assumitur. *V. G.* Quæritur: An *fides disponat per amorem*? *R.* Affirmativè; & hoc probatur ipso verbo pro quæstione assumpto, hoc pacto: fides disponit per spem, ergo disponit per amorem. Iterum, fides disponit per auxilia, ergo per amorem. Item, fides disponit ad consequendam lucem;

lucem; Ergo per amorem; & hoc pacto procedo discurrendo per omnes terminos, deducendo per singulas conclusiones 100 rationes; quæ quidem si omnes sunt 200000 quæstiones, & unaquæque probatur per 100 rationes, erunt 20000000 rationum, quæ omnes differentes erunt.

Tertius usus est; Declarare 20 proprietates de singulis punctis, & singulas proprietates per 100 descriptiones. *V. Gr. Suscipio thema de Oratione mentali, & quæro, ad quid Oratio mentalis disponat?* *R.* Quod disponat ad exercitium fidei; ad exercitium spei; ad obtinendam lucem divinam, & sic procedo discurrendo per omnes 100 terminos. *Iterum ergo quæsiture, quid consequatur Oratio?* *R.* Quod consequatur firmitudinem in fide, in spe, luce, &c. & sic de cæteris ordine 100 terminis procedendo.

Quartus usus est; Inde deducere sine labore multa millia axiomatum sive maximarum, quæ magno usui forent concionatoribus: *V. G.* Suscipio pro themate *Amorem*, cum quæstione *Augeat*, dicendo: Amor cum augeat fidem, augeat & Spem; amor qui augeat fidem, augeat & lucem; amor qui augeat fidem, augeat & auxilia gratiæ; amor qui augeat fidem, augeat & contritionem, conversionem, poenitentiam, justificationem, & sic de cæteris; quarum maximarum non est finis, dicto modo singula singulis applicando, & mirificè intellectum illuminant.

Serviunt quoque pro mediis ad ratiocinandum in materia spiritali, sive ascetica. *V. Gr.* Probaturus, quod humilitas elevet spem, sic argumentor:

Quodcunque elevat amorem, elevat & spem:

Humilitas elevat amorem. Ergo & spem.

Iterum: Omne quod elevat lucem, elevat & spem.

Humilitas elevat lucem. Ergo & spem.

Et hoc pacto per singulos 100 terminos progrediendo probabis, quod humilitas elevet spem.

Quintus usus. Plurimum ad Sacræ Scripturæ loca exponenda conducit. Sit *v. gr.* thema hoc: *Osculetur me osculo oris sui.* Circa id has formo quæstiones:

An os divinum disponat animas ad exercitium fidei; ad consequendam novam lucem; ad augendam fidem; ad auxilia gratiæ; ad conservandam vocationem, & sic procedendo per omnes terminos, acquiram ducentas mille quæstiones de oris divini osculo; quomodo, & ad quid disponat, quid consequatur, quid augeat, quid conservet; & hoc pacto de omnibus Sacræ Scripturæ locis exponendis procedes.

Sextus usus. Servit concionatoribus ad probandum aliquod assumptum thema more Mathematicis usitato, per maximas ex terminis & quæstionibus deductas; *V. Gr.* hæc propositio: *Qui sumpserit Sacram Synaxin in gratia, ex eo non poterit damnari:* multis variisque modis probari potest, sine numero & termino.

Per id, quod augeat amorem DEI, nemo damnari potest.

Sacra Synaxis augeat amorem DEI.

Ergo qui illam in gratia suscipit ex eo damnari non potest.

Omne quod augmentat puritatem animæ, id damnare non potest.

Hoc facit Sacra Synaxis. Ergo.

Omne quod augeat paupertatem Spiritus, id damnare non potest.

Hoc facit Sacram Synaxin suscipiens in gratia. Ergo.

Omne quod augeat pulchritudinem animæ, id damnare non potest.

Hoc facit Sacram Synaxin suscipiens. Ergo.

Omne quod augeat splendorem animæ, id damnare non potest.

Hoc facit Sacram Synaxin suscipiens in gratia. Ergo.

Probatur Major.

Omne quod augeat gratiam, id damnare non potest.

Amor DEI, paupertas, puritas animæ, splendor animæ augeat gratiam. Ergo, qui illis inbuitur damnari ex iis non potest.

Hoc pacto poteris progredi per omnes 100 terminos, feligendo semper eos, qui magis ad rem faciunt, & habebis innumerabilem argumentorum copiam, idque per solum verbum *augeat*. Si verò dictos terminos per singula 20 quæstionum verba probaveris, quasi in infinitum crescet argumentorum copia.

Septimus usus. Per opposita virtutum argumentari docet. *V. Gr.* Amor duplex est, Divinus & Carnalis; unde pulchrè poteris hac arte per oppositos modos utrumque innumeris modis demonstrare, hoc pacto.

Omne quod disponit ad fidem, sanctum est.

Amor disponit ad fidem. Ergo.

Omne quod ad fidem non disponit, sanctum esse non potest.

Talis est amor Carnalis. Ergo.

Et sic de cæteris.

Ita-

Iterum. Felicitas est communis & Mundo & Sanctis ; Unde sic argumentor.

Omne quod elevat fidem , paupertatem, amorem, gratiam, auxilia, est divinum quid.

Talis est felicitas justorum. Ergo.

Et contra. Quod non elevat fidem &c. divinum esse non potest ; felicitas mundana non elevat fidem ; Ergo.

Hoc pacto in omnibus terminis assumptis contrarietatem quandam invenies , quam discutere licebit , methodo hinc paucis indicata.

Id quod	Consequitur	} Animæ statum perfectum, est divinum.	}	Fides	} Hoc faciunt. Ergo.
	Auget			Spes	
	Conservat			Charitas	
	Extendit se ad			Auxilia	
				Castitas	
				Paupertas	
				Devotio	

Vides hinc assumptum quemlibet terminum ex 20 verbis erotematicis, posse deduci per omnes 100 terminos, qui sunt veluti totidem subiecta propositionum ad conclusionem faciendam ; res adeo clara est, ut expositione ulteriori non indigeat.

Novus Usus est ; In oratione mentali per singulos hebdomadis dies instituenda , applicando singulis unam decadem terminorum cum 20 quæstionibus combinandam. *V. Gr.* De amore divino meditaturus, considero primò excellentiam amoris divini, eò quod disponat ad lucem, ad gratiam, ad devotionem, ad contritionem, poenitentiam, & sic de reliquis ; Deinde sic infero :

Octavus Usus est ; Examinare statum animæ, videndo, An fides dicat connexionem cum omnibus 100 terminis, & quomodo per eam perfectio animæ acquiratur. *V. G.*

Omne quod disponit ad perfectum animæ statum, disponit & ad gloriam.

Fides, spes, Charitas, paupertas, devotio, humilitas, &c. disponunt ad perfectum animæ statum.

Ergo & ad gloriam.

Deinde per reliquos terminos quæstionum :

Quod disponit ad ista omnia, consequitur ista ; consecuta elevat ; elevata extendit ad superiores fines ; extensa auget ; aucta conservat ; & sic de cæteris.

Decimus Usus ; Quod ex una centuria poteris facere multas alias, pro ratione formalitatum, quæ reperiuntur sub singulis terminis ad alios comparatis. *V. G.* Amor sanctus, amor liberalis, amor paupertatis, amor puritatis, & sic de cæteris. Certum est, amorem per omnes 100 terminos, per formalitates singulis proprias, differentesque conceptuum rationes traduci posse.

Atque hæc sunt, quæ de Usu hujus Tabulæ paucis indicanda duxi.

C A P U T II.

Nova Methodus & mirabilis, universam Ethicæ doctrinam comprehendens.

Visum fuit, præcedenti subungere novam & admirabilem methodum, qua quicquid in universa morali doctrina continetur, congestum habetur, ut vel unicum istiusmodi folium, instar Bibliothecæ esse possit ad de quacunque re discurrendum locupletissimè. Sed exponamus primò ordinem & dispositionem inventi nostri.

Virtutes morales ita dispositæ sunt, ut semper illæ in Syllogismis (quorum non est

numerus) minorem terminum & subiectorum rationem, prædicata verò mediorum locum obtineant ; quæ quidem ita principis Artis nostræ applicata sunt & adaptata, ut tam prædicata, quàm subiecta semper ad unum ex 18 principis tam absolutis quàm respectivis revocentur, uti ex ordine proposito patet. Habet autem hæc inventio innumerabiles usus & applicationes, uti postea declarabimus.

Major.			Minor.	Conclusio.
B. Omne quod	Se diffundit per	B.	Excelsus	Talis est. Ergo.
	Largitur	M.	Pulchrum	
	Confert ad	D.	Utile	
	Augēt	P.	Magnificum	
	Præstat	S.	Perfectum	
	Influit in	Vo.	Integrum	
	Derivat in aliud	Vi.	Appetibile	
	Porrigit opem ad	Ve.	Amabile	
	Communicat	G.	Decorum	

Examinantur hæc omnia per Quæstiones :

An.	Et applicantur ad Politicam	Pontificiam,	Per analogiam ad	& per	Syllogismos.
Quid.		Cæsaream,			Resolutionem.
Cur.		Aristocraticam,			Compositionem.
Quantum.		Democraticam,			Discursus.
Quale.		Oeconomicam,			Paraphrases.
Quomodo.		Monasticam,			Descriptiones.
Ubi.		Ethicam in genere,			Cyclophiliam.
Quando.		Asceticam,			Tabulas.
Quibuscum.		Religionem,			Orbes. Abacos.

M. Omne quod	Extensivum ad	B.	Magnum	Talis est. Ergo.
	Intendit	M.	Sufficiens	
	Dilatāt se ad	D.	Splendidum	
	Integrat	P.	Præcellsum	
	Componit	S.	Potens	
	Complet	Vo.	Copiosum	
	Monstrat viam ad	Vi.	Eminens	
	Extollit	Ve.	Dignum	
	Exaltat	G.	Gloriosum	

Per contrarios terminos.

Hæc omnia totidem modis probari poterunt per negativos terminos aut *oppositos Magnitudini*. V. Gr.

Omne quod non extendit se, magnum esse non potest.

Puſillanimitas non extendit se. Ergo. Et sic de cæteris ordine terminis.

Vel per CELARENT.

Nullum inextensivum fui magnum esse potest.

Omnis puſillanimitas est inextensiva fui. Ergo nulla puſillanimitas magna esse potest.

Major.			Minor.	Conclusio.
D. Omne quod	Firmat	B.	Indeficiens	Talis est. Talia sunt. Ergo.
	Sabilit	M.	Immutabile	
	Permanere	D.	Incorruptibile	
	Consistere	P.	Perpetuum	
	Conservat	S.	Immobile	
	Continuat	Vo.	Inviolabile	
	Constituit	Vi.	Solidum	
	Perpetuat	Ve.	Stabile	
	Figit	G.	Forte	

Hæc iterum totidem modis probari poterunt per terminos negativos & *oppositos Durationi*. V. Gr.

Omne quod non firmat Veritatem, stabile esse non potest.

Perfidia est talis. Ergo. Et sic de cæteris.

Vel per CELARENT.

Nullum destructivum veritatis stabile esse potest.

Omnis perfidia est destructiva veritatis. Ergo nulla perfidia stabilis esse potest.

P. Omne

	Major.			Minor.	Conclusio.
P. Omne quod	Potentem reddit	B.	ad	Gloriosum	Principatus
	Vires confert	M.		Magnum	Regimen prudens
	Corroborat mentem	D.		Dignum	Dominium justum
	Vigorem addit	P.		Eminens	Altitudo statûs
	Instimulat	S.		Potens	Potestas
	Impellit	Vo.		Celsum	Imperium
	Excitat	Vi.		Excellens	Eminentia
	Instigat	Ve.		Conspicuum	Jurisdicção
	Movet	G.		Nobile	Jus

Per oppositos terminos.

Per oppositos Potentia terminos sic probari possunt :

Quod non potentem reddit ad B^{tem}, magnum esse nequit.
Virtutis defectus talis est. Ergo. Et sic de cæteris.

Per Celarent.

Nullum impotentem reddens ad B^{tem}, B. M. D. &c. esse potest.
Omnis defectus virtutis impotentem reddit.
Ergo nullus defectus Virtutis B. M. D. &c. esse potest.

	Major.			Minor.	Conclusio.
S. Omne quod perfectè	Docet	B.	Id	Prudentiâ	Cognitio sui ipsius
	Disponit	M.		Sapientiâ	Providentia
	Illuminat	D.		Scientiâ	Notitia divinarum
	Informat	P.		Ingenio	Certitudo rerum
	Notificat	S.		Subtilitate	Consilium
	Intelligit	Vo.		Capacitate	Experientia
	Recolit	Vi.		Industriâ	Legum peritia
	Novit	Ve.		Peritiâ	Politica
	Constituit	G.		Doctrinâ	Ascetica

Per oppositos Sapientia & negativos terminos.

Quod non docet B. id nullâ prudentiâ pollet.
Ignorantia est talis. Ergo. Et sic de cæteris.

	Major.			Minor.	Conclusio.
Vo. Quicquid	Appetit	B.	Id	Laudabile	Amor
	Inclinat ad	M.		Acceptabile	Benevolentia
	Defiderat	D.		Amabile	Spes
	Amat	P.		Delectabile	Defiderium
	Anhelat ad	S.		Utile	ardens
	Eligit	Vo.		Jucundum	Misericordia
	Curat	Vi.		Honestum	Commiseratio
	Prosequitur	Ve.		Decorum	Clementia
	Sollicitè quærit	G.		Consentaneum	Appetitus in-natus.
					Liberum arbitrium

Per oppositos Voluntati terminos probatur sic:

Quod non appetit B. laudabile esse non potest.
Odium, malevolentia, talia sunt. Ergo.
Et sic de aliis ordine procedendum.

	Major.		Minor.		Conclusio.
Vi. Quicquid	Operatur rectè	B.	Æquum	est.	Virtutes omnes
	Fortiter operatur	M.	Laudabile		Obedientia
	Agit prudenter	D.	Honestum		Rectitudo
	Vires exerit fortiter ad	P.	Condignum		Conformitas
	Instimulat acriter ad	S.	Id		Resignatio
	Colit diligenter	Ve.	Deo acceptum		Exercitium virtutis
	Devovet se humiliter	Vi.	Meritorium		Gratia
	Celebrat continuo	Ve.	Perfectum		Cognitio sui ipsius
	Veneratur sanctè	G.	Rectum		Poenitentia
					Tales sunt. Talis est. Ergo.

Per oppositos terminos.

Per oppositos virtuti terminos sic argumentaberis.

Quod non operatur benè, æquum esse non potest.

Vitium non operatur benè. Ergo. Et sic ordine procedes.

	Major.			Minor.	Conclusio.		
Ve. Quicquid	Conformat se	B.	Id	Firmum	est.	Veritas,	Talia sunt. Ergo.
	Imitatur	M.		Iustum		Fides,	
	Rectè discernit	D.		Verax		Lex,	
	Juxta rectam rationem judicat	P.		Probum		Statuta,	
	Stabilit	S.	Id	Acceptabile	est.	Regulæ,	
	Definit prudenter	Vo.		Legi æternæ conforme		Constitutiones,	
	Profitetur	Vi.		Infalibile		Decreta,	
	Demonstrat	Ve.		Æquum		Adagia,	
	Separat falsum à	G.		Fixum ratum-que		Axiomata,	

Per oppositos Veritati terminos sic:

Quod difforme veritati est, verum esse non potest.

Falsitas est difformis. Ergo. Et sic ordine de cæteris.

	Major.			Minor.	Conclusio		
G. Omne quod	Fruitur	B.	Id	Tranquillitatem	possidet.	Amor virtutum,	Talia sunt. Ergo.
	Delectatur	M.		Pacem		Felicitas,	
	Gaudet	D.		Concordiam		Contentum esse sua sorte,	
	Quiescit in	P.		Thesaurum		Sufficientia bono- rum,	
	Triumphat in	S.		Gloriam		Nec prosperis, nec adversis moveri,	
	Tripudiat in	Vo.		Honorem		Gaudium in re ob- tenta,	
	Obtinet	Vi.		Jucunditatem		Plena fruitio boni,	
	Possidet	Ve.		Beatitudinem		Securitas con- scientiæ.	
	Gloriatur	G.		Summum bo- num		Finis adeptio,	

Per oppositos Gloria terminos sic:

Quod non fruitur, bono tranquillitatem non possidet.

Inquieta mens non fruitur bono. Ergo. Et sic de cæteris.

= Omne

	Major.		Minor.	Conclusio.
= Omne quod	<div> Distinguit bonum à malo, Dividit virtutem à vicio, Distribuit prudenter, Separat contraria virtuti, Removetur } à perniciosis, Discedit } Elongatur } Declinat malum, Deflectit à vitiosis, </div>	Id	<div> Benè Excellenter Pulchrè Potenter Sapienter Liberè Affectu pio Veraciter Gloriosè </div>	operatur.
			<div> Discretio Justitia Prudentia Gratitudo Continentia Abstinencia Veritas Fortitudo Mortificatio </div>	<div> Talis est. Ergo. </div>

♡ Omne quod	<div> Unit D E O, per Extendit se ad Applicat sibi Approximat D E O, per Attingit divina mysteria, per Colligit thesauros Coelestes, per Connectit D E O & Angelis, per Fit D E O uniforme, per Aborbetur in D E O, per </div>	<div> B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. </div>	Id	operaciones,	<div> Gaudio plenum est. Divina luce fulget. Honorem æternum confert. Dignum rationali creatura. Appetitum satiat. Pulchritudinem dat animæ. Sufficientissimum est. Illo nil majus. Nil gloriosius est. </div>	<div> Concordia perfecta, Pax interna mentis, Recollectio perpetua, Unio per Resignationem, Deiformitas, Amor efficax, Contemplatio, Amicitia vera, Beatitudo, </div>

Talia sunt. Ergo.

○ Quicquid contrariatur	<div> Bonitati, Magnitudini animi in arduis, Durationi, Potentiæ, Sapientiæ, Voluntati, Virtuti, Veritati, Gloriæ, </div>	Id prorsus	<div> Vitiosum Repudiandum Indecorum Absonum Impium Pessimum Perversum Perniciosum Nocivum </div>	est.	<div> Malitia contrariatur Bonitati. Superbia humilitati magnanimæ. Inconstantia Perseverantiæ. Pusillanimitas fortitudini. Perfidia fidei. Avaritia liberalitati. Ira mansuetudini. Falsitas veritati. Invidia charitati. </div>	Ergo.

α Omne quod	<div> Efficit Præstat Causat Influit in Introducitur ad Implantat Reparat Infinuat Generat </div>	<div> B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. </div>	Id	<div> Perfectum Integrum Durabile Efficax Æstimabile Amabile Virtuosum Verum Gloriosum </div>	est.	<div> Auxilia gratiæ, Humilitas, Fides, Spes, Charitas, Contemptus Mundi, Abominatio sui ipsius, Cohibitio concupiscentiæ, Justitia vindicativa, </div>	Talia sunt. Ergo.

	Major.		Minor.	Conclusio.			
⊙ Omne omnis	<div>Exercitium virtu- osum Affidua meditatio Electio medio- rum Consilium de op- timis Studium medio- critatis Desiderium profe- quendi bonum Deliberatio prū- dens Efficacia in opera- tione</div>	<div>Confert Utilis est Animat Promovet Incitat Impellit Avidum red- dit Prudenter o- perari docet</div>	<div>ad Virtutum acquisitio- nem.</div>	<div>Mortificatio Pœnitentia Custodia fui ipſius Confessio fre- quens Sacra Synaxis Abſtinentia Fuga peccati Noviſſimorum meditatio</div>	Talis est. Ergo.		
ω Omne quod	<div>Perfectum animæ ſtatum communicat, Tranquillitatem Delectationem Gaudium Concordiam Pacem Sedat appetitum, Contentum reddit, Gloriari facit in bono ad- epto,</div>	<div>adfert, præſtat,</div>	<div>Id</div>	<div>B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.</div>	<div>est.</div>	<div>Finis virtutum ac- quiſitarum, Fruitio boni acqui- ſiti, Felicitas publica, Privata beatitudo, Boni poſſeſſio, Charitas completa, Quies appetitus, Veritas cognita, Gaudium in fine conſecuto,</div>	Talia ſunt. Ergo.
M. Omne quod	<div>Ampli- ficat Accu- mulat Auget fortunam, Emolumentum con- fert, Cauſat opes, Incrementum dat re- bus, Felicem reddit ſta- tum, Conſervat Reſpubl. Providet omnibus,</div>	<div>Bona publica & privata,</div>	<div>Id</div>	<div>B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.</div>	<div>est.</div>	<div>Monarchica, Ariſtocratica, Democratica, Oeconomica, Monastica, Potestas, Ordo ſtatuum, Regimen publi- cum, Omnis principa- tus & dignitas,</div>	Rectè admi- niſtrata ta- lia ſunt. Ergo.
Æ. Omne quod	<div>Affectat æqualitatem, Coæquat omnia, Ponderat quod bonum eſt, Medium inquit in omni- bus, A contrariis ſeparat, Ad mediocritatem redu- cit, Extrema mediis adaptat, Imitatur quod juſtum eſt, Retribuit bonum,</div>	<div>Id</div>	<div>B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.</div>	<div>est.</div>	<div>Amicitia inter pares Juſtitia Parium conſortium Æqualitas ordinis Juſtitia commutativa Juſtitia diſtributiva Democratia Republica Concordia in bonum commune.</div>	Talis eſt. Ergo.	

Min. Omne

Major.		Minor.		Conclusio.
Min. Omne quod	Diminuit contraria virtuti,	Id	B.	Humilitas,
	Declinat ab iis,		M.	Contemptus Mundi,
	Subigit		D.	Separatio à rebus terrenis,
	Compefcit		P.	Despicientia voluptatum,
	Detruncat		S.	Contritio,
	In nihilum reducit		Vo.	Paupertas voluntaria,
Contra- ria vir- tuti,	Superat passiones pravas, uti	est.	Vi.	Pœnitentia,
	Appetitus sensuales cohibet, uti		Ve.	Mortificatio sui ipsius,
	Extirpat vitia mentis, uti		G.	Honorum, dignitatum contemptus,
				Talia sunt. Ergo.

Dispositio & Usus Tabulae.

1. Reduximus totam Tabulam juxta Artis nostræ principia in 18 Enneades, quarum singulas hoc artificio disposuimus, ut subjecta & prædicata propositionum semper respondeant uni ex 18 principiis, ad quæ reducta sunt. Unde quomocunque ea combinaueris, semper Syllogismus perfectus emerget; uti ex dispositione Syllogistica terminorum patet. Et prima quidem, & secunda, & tertia Columna continet præmissas, quarta conclusionem. In prima & secunda continetur subjectum, & prædicatum Majoris; in tertia, subjectum & prædicatum Minoris; in quarta illatio. *V. Gr.* In prima Enneade termini primæ & secundæ Columnæ prædicantur de novem principiis absolutis; quæ vero in tertia Columna ponuntur virtutes, subjecta sunt Minoris propositionis: omnes autem harum Columnarum termini cum ad Bonitatis principium sint reducti, inter se quomolibet commutari possunt; unde singuli singulis applicari possunt, atque adeò in singulis 18 Enneadibus, 81 Syllogismi emergunt;

qui per 18 multiplicati dant 1458 Syllogismos. Sed ostendam id exemplo.

Omne diffusivum sui est bonum.

Omnis bonitas est diffusiva sui. Ergo.

Hunc terminum, diffusivum sui, per omnia prædicata reliqua in secunda Columna contenta deducere poteris:

Omne diffundens se per bonitatem, magnum est.

Talis est bonitas. Ergo &c.

Hoc peracto, assumes secundum terminum in prima Columna (*Largitur*) eumque deduces per omnia secundæ Columnæ prædicata; & sic de cæteris, hocque in omnibus Enneadibus.

2. Non tantum singuli unius Enneadis termini singulis prædicatis applicari possunt; sed quod mirum dictu, singuli termini cujuscunque ex 18 Enneadibus applicari pari ratione possunt omnibus & singulis in toto Euneadam complexu contentis. *V. Gr.* primus terminus Enneadis primæ, uti: quicquid extendit se per communicationem boni, potest applicari omnibus & singulis terminis, in reliquis 18 Enneadibus contentis. *Exempli gratia*, si velis tibi probari, Vitam perfectam; sic procedes.

Quicquid se diffundit per communicationem boni, id	B.	est, & per	==	Separat à malo.	Vita perfecta talis est. Ergo.
	M.		♡	Gaudio plenum est.	
	D.		∞	Contrarium virtuti odit.	
	P.		α	Causa virtutum est.	
	S.		⊙	Medium ad virtutem est.	
	Vo.		∞	Finis virtutum est.	
	Vi.		M.	Amplificat bona.	
	Ve.		Æ.	Coæquat bona.	
	G.		Min.	Diminuit mala.	

3. Non tantum assumere poteris terminos prædicatorum, sed eadem per primæ Columnæ terminos in singulis Enneadibus contentos quoscunque probare poteris. *V. Gr.* Omne diffusivum sui se extendit ad Bonitatem; confirmat, stabilit bonum; potentem reddit ad bonum; docet bonitatem;

appetit, instimulat ad bonum; & sic de cæteris. Talis est vitæ perfectio. Ergo.

4. In hac Tabula termini permutari possunt, ita ut prædicata fiant subjecta propositionum. *V. Gr.* Omne bonum est diffusivum sui; extensivum ad omnia; est durable &c. Talis est vita bona. Ergo. Et hoc fieri

fieri potest per singulos terminos in quacunque Enneade contentos ; uti applicanti ea patebit.

Poteris & omnes hæc enarrationes, propositionesque in contrarias propositiones, per terminos negativos & opposita virtutibus vitia dilatare. Quæ omnia, ne hîc longiores effemus, singulis Enneadibus appo-
suimus.

6. Virtutes, quæ sunt subiecta discursuum, in infinitum ampliari possunt, si prædicata singulis appropriata, motiva, & inductiones earum ordine positas ad Syllogismos, Enthymemata aliasque consequentias traduxeris. *V. Gr.* Humilitas disponit ad fidem, fides ad spem, spes ad charitatem, charitas ad detestationem peccati, hæc ad puritatem mentis, hæc ad unionem cum DEO, hæc ad perfectam DEI fruitionem. Et hoc, quod de humilitate diximus, de qualibet virtute assumpta dici potest ; si prædicata ei appropriata assumpseris ; quæ implicitè in toto hujus Tabulæ complexu continentur.

7. Hæc eadem in innumeras ratiocinationes traducere poteris, si dictas virtutes autoritatibus ex Sacris Literis, Sanctorumque Patrum monumentis, singulis virtutibus applicatis confirmâris. *V. G.* De Charitate ;

Quicquid benignum, patiens ; quicquid non irritatur, non cogitat malum &c. illud est amplexandum.

Charitas, teste *S. Paulo*, talis est. Ergo. Et sic de cæteris.

8. Est & hoc mirabile in hac Tabula ; quod si Major aut Minor alicujus propositionis negetur, statim aliam ad eam probandam, promptam habeas : Videlicet quacunque ex tota serie subiectorum vel prædicatorum. Sed exemplum demus. *V. Gr.*

Negetur hæc propositio.

Omne diffusivum sui est bonum.

Liberalitas est diffusiva sui.

Ergo est bona.

Majorem probabis per quemcunque in prima Columna assumptum terminum, sic :

Omne derivativum boni in aliud, est diffusivum boni illius.

Liberalitas est derivativa boni in aliud.

Ergo Liberalitas est diffusiva boni.

Ergo diffusivum sui bonum est.

Minorem verò prioris Syllogismi pariter probabis, hoc pacto per quemcunque terminum ex Columna prima assumptum :

Omne quod influit in aliud bonum, est derivativum boni illius in aliud bonum.

Liberalitas influit in aliud bonum.

Ergo Liberalitas est derivativa boni in aliud.

Hoc pacto non solum per terminos assumptos in prima Enneade, sed in quibuscunque 18 Enneadum contentis terminis assumptis majorem vel minorem negatam probare poteris. Quæ ne in infinitum excurramus, Lectori ingenioso evolvenda relinquimus.

9. Per *Analytico-Syntheticam* Artem hæc fusè quoque & quasi per innumeras consequentias deducere poteris. *V. Gr.* Sit ostendendum, Virtutem bonam esse.

Si virtus bona est, ergo honesta est.

Si honesta est, ergo decora est.

Si hoc, ergo amabilis est.

Si amabilis est, ergo finis rationem habet. Ergo.

Per Compositionem.

Quia finis rationem habet, amabilis est ;

Quia amabilis est, decora est, &

Quia decora est, honesta est, &

Quia honesta est, ergo bona est.

Quod erat ostendendum.

10. Per *Analogicam* Artem ita procedes, applicando virtutes ad 9 Subiecta universalia, hoc pacto :

Omne quod DEO unit, DEO similes Per Δ facit.

Sed virtus DEO unit. Ergo DEO similes facit. Ergo virtus bona est.

Omne quod Angelicas operationes exprimit, Angelis similes facit. ☞

Virtus Angelicas operationes exprimit. Ergo. Ergo bona est.

Omne quod Cœlestia dona confert, desiderabile est. ☉

Virtus cœlestia dona confert. Ergo.

Omne quod subjicit sensuales voluptates ex affectuum corruptela nascentes, DEO acceptum est. □

Virtus hoc facit. Ergo.

Omne quod hominem verè facit hominem, est unicè appetendum. ♀

Virtus hoc facit. Ergo.

Quod homines fortes facit ut leones, simplices ut columbas, prudentes sicut serpentes, providos ut formicas, amplexandum est. 🐘

Virtus hæc præstat. Ergo.

Quod animam tanquam olivam fructiferam facit in Domo DEI, hoc laudabile est. 🌳

Virtus hoc facit. Ergo.

Quod hominem tanquam aurum in fornace probat, & ab omni peccatorum scoria purgat, exoptandum est. 🔥

Virtus hoc præstat. Ergo.

Vides

sive COMBINATORIÆ, LIB. VIII. 393

Vides itaque, in quantam Analogica Ars hanc de Moralibus doctrinam, amplitudinem deducere possit.

Et quoniam ::: in se novem prædicamenta accidentaliter continet, poteris & eadem huic materiæ applicare, eo modo, qui sequitur.

<i>Quantitas.</i>	} Virtus	{	Omnia in numero, pondere, & mensura attemperat.
<i>Qualitas.</i>			Est omnium affectionum tam interiorum quàm exteriorum moderatrix.
<i>Relatio.</i>			Refertur ad DEUM tanquam ad ultimum finem.
<i>Actio & Passio.</i>			In abstinendo & sustinendo consistit.
<i>Quando.</i>			Tempori & occasione se accommodat.
<i>Ubi.</i>			Ubique præsto est, tam in prosperis, quàm adversis, ubique rectè operatur.
<i>Situs.</i>			In anima Justi sedem sibi posuit.
<i>Habitus.</i>			Profluxit ex divini splendoris vestimento.

Habes hîc per decem Classes digestum, quicquid de morali doctrina dici potest; atque aded ad omnes facultates & scientias exercendas, cum primis utilia & necessaria.

Habebunt Theologi hîc, quod discent; Concionatores & Rhetores ingentem ad

amplificandas orationes campum sibi apertum reperient; Ethici, Politici, Philosophi, comparandorum argumentorum copiosam messem paratam habebunt. Quibus expositis, jam eorum, quæ ex Abaco hoc colligi possunt argumentorum computum subjungamus.

Epilogismus Arithmeticus, numerum continens Combinationum Syllogismorum, qui ex hoc Abaco confici possunt.

1. Unaquæque Enneas simpliciter considerata, cum terminis in ea contentis, conficere potest Syllogismos 81; quæ per 18 multiplicata dant	1458.
2. Si singula singulis combinentur, id est, si ducantur 1458, in se, emanabunt syllogismi	2125764.
3. Si per contrarios & oppositos terminos negativos combinentur Syllogismi affirmativi, cum negativis, nascentur Syllogismi	4251528.
4. Per transmutationem prædicatorum, nascentur Syllogismi	8503056.
5. Per 9 Quæstionum applicationem, nascentur Syllogismi	76527536.
6. Per applicationem ad 9 Subjecta Universalia,	688747536.

Hoc est, Sexcenti octoginta octo miliones, septingenti quadraginta septem milia, quingenti triginta sex Syllogismi; quibus omnibus seorsum seponendis, integram Bibliothecam conficere posses. Quod si hunc numerum per Analytico-Syntheticam Artem, per Analogicam, per terminos aliunde quæsitos ampliare volueris, certè concavum Lunæ iis repleri aded certum est, ut solus Combinatoriæ Artis imperitus illa capere non possit. Vide quæ in

Secundo Libro uberius de hoc argumento differuimus.

His itaque demonstratis, jam nonnullas Quæstiones ad Ethicam & Politicam doctrinam pertinentes, juxta Artis nostræ regulas resolvamus; ex iis enim luculenter patebit, nihil esse, tam difficile & arduum, quod ex principiis Artis nostræ solvi, & variis multisque modis demonstrari non possit.

SECTIO II.

Jurisprudentia.

CAPUT I.

De Definitionibus.

VT Lector habeat Universalem quandam Juris utriusque notitiam, hinc de definitione, divisione, praxique & regulis Juris nonnulla præmittenda duxi, omnia tamen ad Artis nostræ amussim disposita.

Scientia Legalis, aliis Philosophia moralis, aliis Jurisprudentia dicitur; estque rerum divinarum humanarumque, vel Justitiae & injustitiae scientia, uti patet ex applicatione ad Artis nostræ principia facta; sunt enim hæc nostra principia forma Justitiæ, quæ unicuique quod suum est, tribuitur. Est itaque Jurisprudentia

Justi & injusti Scientia.

B. Boni & mali discretrix.

M. Magni & parvi iusta castigatrix.

D. Æqui conservatrix.

P. Potentium executionum effectrix.

S. Justi & injusti investigatrix.

Vo. Voluntas unicuique quod suum est distributrix.

Vi. Virtutum omnium fundatrix.

Ve. Veritatis norma, & amussis; falsi verique adaptatrix.

G. Gloriæ & honoris, pacis & tranquillitatis publicæ conciliatrix.

Hujus Scientiæ duo sunt fundamenta, Justitia & Jus; Illa est constans & perpetua voluntas reddendi unicuique, quod suum est; Hæc est facultas utendi aliqua re: Cujus tria sunt præcepta: *honestè vivendi*; alterum *non ledendi*; & *suum cuique tribuendi*: Estque triplex: *Naturale*, *Gentium*, *Civile* sive *Positivum*; quorum unumquodque iterum vel universale, vel particulare; publicum vel privatum.

Jus Naturale est facultas descendens ex præcepto naturali; estque vel universale vel particulare; prius est facultas, quam natura docuit omnia animalia; estque vel publicum vel privatum; illud respicit utilitatem publicam, hoc privatam.

Jus Gentium est facultas utendi aliena re, nata ex præcepto gentium; estque vel universale, vel particulare: illud est, quod natura docuit omnes gentes; hoc, quod unumquemque privatus docuit instinctus.

Jus Civile, sive Positivum, est facultas utendi aliqua re, nata ex præcepto Civili.

Duplex est, generale & particulare: Illud est facultas utendi aliqua re, quod naturalis ratio docuit omnes homines Imperii Romani: hoc privatim, quod unumquemque hominem quid agendum sit, docet. Jus Civile universim, *scriptum* est, vel *non scriptum*; Illud requirit scripturam approbativam; hoc non requirit; & ideo vocatur *consuetudo* universalis; & est Lex moribus introducta, ac communi utentium consensu, five sine sanctione, tacito populi consensu approbata. Jus Civile particulare est duplex; scriptum, non scriptum. Scriptum, Statutum quoque, & Jus sive Lex municipalis dicitur; non scriptum definitur jus municipale moribus introductum sine sanctione: ut lex alicujus oppidi, seu territorii.

Quæ quidem omnia Jura, uti ad Jus Divinum reuocantur, ita suum valorem & dignitatem ab eodem dependenter habent. Ita Jus Naturale Divino subest tanquam Regulæ legis æternæ; Juri Naturali subest Jus Gentium, quod ab utroque tam Divino, quam Naturali sua principia deducit; hisce omnibus subest Jus Positivum, sua principia ex præcedentibus mutuans, sine quibus consistere non potest.

Triplex hoc Jus, Naturale, Gentium, & Civile, appositè sanè ad novem nostra principia reduci potest; quorum tria: B. M. D. ad *esse*; tria P. S. Vo. ad *posse*; & tria Vi. Ve. G. ad *operari* ritè reducuntur.

Jus Naturale propriè ad *esse* reducitur; quia à natura omnibus insitum, etiam animalibus, & secundum analogiam quandam rebus animatis, vegetabilibus, & inanimatis; quia bonum est esse, esse magnum, esse durabile.

Jus Gentium, ad *posse*; quia dictamine rationali omnibus gentibus ad perturbationes Rerum publ. evitandas salutemque conservandam, inditum est, leges & jura condere, se contra violentiam defendere.

Jus Civile ad *operari* rectè reducitur; In hoc enim, quid in unoquoque casu civili agendum, quid decernendum, determinandumque, per Legislationem, Constitutionumque volumina practicè exponitur & definitur.

B.

3. *Authentica* five constitutiones Novellarum Authenticarum, in 9 collectiones distributæ.
4. *Consuetudines Feudorum*, à Longobardorum jure natæ post novellas, in 2 libros divisæ.
5. *Constitutiones Friderici*, à Friderico II. Imperatore evulgatæ, unico titulo comprehensæ, Ecclesiæ favorem concernunt.
6. *Extravagantes* ab Henrico VII. Imperatore evulgatæ, duobus contentæ titulis. Læfæ Majestatis, & rebellionis crimen continent.
7. *De Pacis constitutione*, quæ fuit inter Fridericum Imperatorem, & Henricum ejus filium, & quasdam Germaniæ & Lombardiæ civitates, Liber I.
8. *Institutiones Justiniani* mandato confectæ in 4 Libros divisæ; evulgatæ primum Anno Christi 1033.

Quibus Legum studiosi,

Primo anno operam dantes dicuntur *Justiniani*.

Secundo; *Edictales*, tanquam operam dantes edictis Prætorum.

Tertio; *Papinianistæ*, Responsis Papiniani insistentes.

Quarto; *Lytæ*, tanquam jam liberi à Jurisprudentiæ studio.

Quinto; *Prolytæ*, Legum antecessores, ut quibus nihil ad legum notitiam defuit.

Divisio Juris Canonici.

Duo hoc partium genera habet, *Materialium* & *Essentialium*.

Materialium partium genera duo sunt. Primum à numero voluminum desumptum; alterum à numero diversorum tractatuum nuncupatum.

Partes materiales sunt quatuor: $\left\{ \begin{array}{l} 1. \text{ Pars prima Decreti.} \\ 2. \text{ Pars secunda Decreti.} \\ 3. \text{ Decretale.} \\ 4. \text{ Sextus.} \end{array} \right.$

Essentiales sunt quinque:

1. *Decretum*, & tres partes habet: De distinctionibus; de Causis, & Consecratione, Sanctorum Patrum dicta continens.
2. *Decretale*, quinque Libris diversorum Pontificum & Conciliorum constitutiones continens.
3. *Sextus Decretalium*, quinque pariter Libris diversorum Pontificum constitutiones exhibens, cui adnectitur titulus de Regulis Juris.
4. *Clementina*, id est, Constitutiones Clementis V. quinque Libris contentæ.
5. *Extravagantes* duplices; aliæ sunt Joannis XXII. & sunt 20, aliæ communes à diversis Pontificibus evulgatæ, ac in 5 Libros digestæ, quorum quintus tamen non reperitur.

Hiscæ rudi Minerva expositis; Quæritur: *Quibus modis textus Juris utriusque exponendus sit?* (Vocamus autem hîc Textum, Jus, five Legem, five Canonem, five Capitulum, five §.) R. Id facile præstari posse ab eo, qui Artis nostræ Principia probè callens firmiter ea memoriæ mandata habuerit. Sic itaque procede.

Quot modis textus Juris exponi possit.

- Per {
- B. *Optima* quævis in textu occurrentia, & memoriâ digna annotato.
 - M. *Extendendi* textus per ampliationes, casus ad casum similem possibilem, si interveniret.
 - D. Iterando repetendoque lectionem textus, in eo *persistendo*, donec genuinum sensum ceperis.
 - P. *Possibiles* in quacunque materia casus finge ad propositum prosequendum utiles.
 - S. Objice per *rationes* dubitandi, quæ in textu occurrunt, reddendo causam decidendi talem & talem casum, & inferendo ex illo alia & alia ad propositum tuum facientia.
 - Vo. Incitamentum five *Motivum* Legislatoris in tali textu ordinando perpende, & tandem ad solutionem occurrentis difficultatis procede.
 - Vi. *Vim* verborum textus diligenter pondera, in iis enim totus intelligentiæ nucleus continetur.
 - Ve. Confirma *rationem* textus aliundè allatis exemplis.
 - G. *Finem* Legum expende, quæ est Salus publica, & politici Mundi conservatio.

Per =

Per	{	=	Divide textum in tot membra, quot res <i>differentes</i> sunt in eo contentæ, examinando quid in unoquoque membro sit.
		♡	<i>Contrahere</i> textum, id est, fiat breve eorum, quæ in textu continentur, summarium, in quo <i>differentiæ</i> concordantur.
		∞	<i>Contradictionem</i> textuum concilia, vel rectæ rationis trutinâ, vel ex aliorum textuum allegatione.
		α	<i>Origines & causas</i> legum in textibus contentarum scrutare.
		⊙	<i>Media</i> ad legum scientiam ordinata selige.
		∞	<i>Fines</i> , in quos omnia Juris statuta collimant, expendito.
		M.	<i>Majoris</i> momenti sensus acriter scrutare.
		Æ.	<i>Similes</i> textus similibus legibus, casibus, exemplisque comparato.
		Min.	<i>Defectus</i> legum in textibus occurrentes singulariter notato.

Quæ per novem Quæstiones discussa ingentem dabunt, singulos Juris textus & Rubricas, rectè intelligendi, & de iis scientificè disceptandi, materiam.

Quæ omnia quoque in Glossarum interpretatione adhibenda sunt Juris studio. Quomodo verò illa ad praxin explicationis textuum applicanda sint, paucis accipe.

Nota; Quamlibet quæstionem per se sive *Juris*, sive *facti* constituere theoriam,

sive sit *principalis*, sive *incidens*; ipsa verò applicatio quæstionum Juris quæstioni facti in proprio genere praxin adstruit, in qua omnis difficultas consistit ex quæstione facti nascens; Quæstio enim Juris uti semper est certa in terminis, ita nullam difficultatem habet; in applicatione tamen sæpè sapientissimi quoque viri hallucinantur. Sed demus Exemplum.

Paradigmata varia Ethico-politica.

Sive quod idem est, ex utroque Jure tam Civili quam Canonico, uti & Morali Philosophia deprompta, quorum difficultates ex Artis nostræ institutis solvuntur & ampliantur.

P A R A D I G M A I.

Utrum qui sentit commodum, sentire quoque debeat damnum?

Habetur hæc quæstio in Jure Civili; quam ex principiis Artis nostræ ita resolvemus: Respondeo itaque affirmativè, & id ipsum per Compositos principiorum terminos probo.

1. Per B. P. Vc. Quandocunque commodum & incommodum reperiuntur in aliquo bono, quod quis verè possidet, necesse est, ut qui primum affectat, secundum quoque sentire debeat, cum in eodem ente sint conjuncta.
Sed hoc fit in procurante sibi hæreditatem bonam variis obligationibus & onerosis contractibus subjectam. Ergo.
2. Per B. P. = Quicunque appetit aliquod bonum, differentibus rationibus utilis & damnosus inseparabiliter suppositum, is debet quoque necessariò uti utile, ita & damnosum eidem bono junctum apprehendere.
Sed hoc fit in casu supposito, quo commodum à damno separari non potest. Ergo.
3. Per B. P. α Quicunque affectat & ambit aliquod bonum, in quo potentes causæ ad id reprobandum & approbandum concurrunt inseparabiliter, necesse est ut utrumque apprehendat.
Sed hoc fit, quando damnum & commodum sunt in aliqua re simul inseparabiliter; quia non datur locus eligendi unum sine alio; sed utrumque simul. Ergo.
4. Per B. P. Æ. Ubi commodum & incommodum possunt equaliter operari in aliqua re, tunc appetens ea, necessariò debet utriusque operationem admittere, aliter rem acceptare non posset.
Sed hoc contingit in bono commodis & incommodis permixto inseparabiliter.
Ergo qui sentit commodum, debet sentire & damnum.

D d d 3

5. Per

5. Per B. Ve. = Quandocunque *bonum*, quod petitur, habet adnexa *diversa* Jura *inseparabiliter*, tunc necessariò petens illud, tenetur ad obligationem differentium hujusmodi jurium.
Sed qui cupit aliquod commodum, cui annexum est incommodum, acceptat id diversis Juribus inseparabilibus implicatum. Ergo.
6. Per B. Ve. α. Ubi *verè* & realiter *bonum* & malum operantur, propriamque habent *causalitatem*, necesse est, ut hoc appetens utrumque etiam sentiat.
Sed hoc contingit, quandocunque commodum & incommodum sunt rei, quæ appetitur, connexa. Ergo.
7. Per B. Ve. Æ. Quandocunque *bonum* & malum *verè* & *aqualiter* in aliquo communicant, necesse est, ut qui acceptat unum, acceptet & alterum.
Sed hoc fit in re, cui commodum & damnum sunt connexa. Ergo.
8. Per B. = α. Ubi *bonum* & malum *differentiter causant* inseparabiliter in aliqua re, necesse est, ut qui unum acceptat, acceptet & alterum.
Sed hoc contingit in rebus bono æquè ac malo, comodo & damno suppositis. Ergo.
9. Per B. = Æ. Quando *bonum* & malum etiam si *differentia*, in tertio tamen aliquo conveniunt *aqualiter*, necesse est, ut qui tertium id accipit, malum quoque & bonum accipiat.
Sed hoc fit, quando commodum & damnum, utile & inutile in tertio conveniunt æqualiter. Ergo.
10. Per B. α. Æ. Ubi *bonum* & malum *causant aqualiter* operationes secundum formalitates suas, necesse est, ut qui complexum accipit, accipiat & utrumque contentum in eo.
Sed hoc fit, quando commodum seu utile, & damnum seu onerosæ obligationes, in aliquo reperiuntur. Ergo.
11. Per P. Ve. = Quandocunque aliqua *verè possunt* reperiri & firmari in aliquo realiter & *differentiter*, atque inseparabiliter, necesse est, ut qui acceptat unum, acceptet & alterum.
Sed hoc fit, quandocunque commodum & incommodum seu damnum inveniuntur & firmanur in uno aliquo inseparabiliter, *V. G.* in hæreditate magni proventus, & obligata ad pensionem seu censum. Ergo qui sentit commodum, debet sentire & damnum.
12. Per P. α. Quando *diversa* quædam *possunt* verificari de eodem subjecto & substantia, & *causare* diversos effectus in eo, necesse est, ut qui tale subjectum admittit, effectus quoque admittat, cum sine iis res in usum non cadat.
Sed hoc fit, in proposito casu, quia nunquam habetur proventus in ea, sine obligatione censûs, pensionis, aut sine onere adnexo. Ergo.
13. Per B. Ve. Æ. Quæ *possunt verè* & *aqualiter* in eodem subjecto reperiri, habent æquale jus & actiones in eo.
Sed quando commodum & damnum reperiuntur inseparabiliter & æqualiter in una re, habent in ea æquale jus & actiones. Ergo.
14. Per P. = α. Quæ *possunt differenti* modo *causare* suos effectus in una & eadem re ad invicem, necesse est, ut qui eam admittit, admittat & effectus.
Sed hoc fit in proposito casu. Ergo.
15. Per P. = Æ. Quando commodum & incommodum in re aliqua existunt cum suis differentiis essentialibus *aqualiter*, æqualiter quoque debent acceptari & sentiri; quia nulla alia ratione res transeunt in dominium, sine talibus conditionibus.
Sed in casu, cui adnexa sunt onera & commoda, illa æqualiter sunt. Ergo.
16. Per P. α. Æ. Quando sunt duo, quæ *causant æqualem* effectum in aliquo, tunc oportebit, qui ambit illam, utramque acceptare conditionem.
Hoc fit in rebus commodum & incommodum continentibus. Ergo. Sunt enim veritas obligationis, & oneris conditio in ea æqualiter.

17. Per

17. Per Ve. =. α. Quando sunt *vera* & *differentes* causæ in aliquo, ad causandos *differentes* effectus, tunc oportebit acceptatorem utramque subire conditionem annexam.
Hoc fit in casu proposito. Ergo.
18. Per Ve. =. Æ. Ubi est *veritas* formalis & conditio *differeus aequaliter*, necesse est, ut utramque veritatem & conditionem acceptet, illud bonum appetens.
Hoc fit in casu proposito. Ergo.
19. Per Ve. α. Æ. Ubi *verè* existunt *causæ aequales*, debet, qui acceptat unum, acceptare & alterum.
Hoc fit in proposito casu. Ergo.
20. Per =. α. Æ. Ubi sunt *differentes causæ* & *æquales*, qui accipit unum, debet accipere & alterum.
Hoc fit in casu proposito. Ergo.

Hæ sunt 20 rationes, quibus ex Artis nostræ principiis suppositum casum deduximus. Si quis verò has per alias 20 deducere voluerit, id efficiet per Quæstiones, quarum tantum primam, *Utrum*, ad dictas propositiones enucleandas exempli loco assumemus. Sic igitur quæritur.

1.	B. P. Ve.	Possint verè & simul reperiri in aliqua re? R. quod sic. Quia potest esse V. G. hæreditas aliqua utilis, quæ habeat annexas obligationes damnosas & onera multa, videlicet tributa & census.
2.	B. P. α.	Ut duo contraria, possint esse in eodem subjecto? R. quod sic. Quia nullum est inconueniens duas contrarias condiciones reperiri, uti fit supra domum aut agrum, cum quo ponitur annexum onus transeundi per illum, habetque simul annexum commodum pensionis annuæ propter id.
3.	B. P. α.	Possint causare in eodem subjecto effectus formales simul & eodem tempore? R. quod sic. Causant diversos effectus commodi & damni.
4.	B. =. Æ.	Secundum suas differentias possint esse aequaliter in aliqua re? R. quod sic. Quia cum sint ibi secundum suas formalitates & condiciones, erunt quoque secundum differentias.
5.	B. Ve. =.	Faciant verè & realiter differentes effectus in aliqua re? R. quod sic. Quia verè & realiter illi insunt, ergo & effectus facient differentes.
6.	B. P. Ve.	Possint esse verè secundum formas suas in re aliqua? R. quod sic. Quia cum operantur æqualiter in ea, & ibidem formalitas existere necesse est.
7.	B. P. ♡.	Possint uniri & coaquari? R. quod sic. Quia æquale habent jus ad existendum in re.
8.	B. =. α.	Producant differentes effectus in eadem re? R. quod sic. Quia commodum in domo producit utilem effectum habitationis, & damnosum solutionis.
9.	B. =. Æ.	Differenter debeat sentiri ab iis, qui in eadem re habent aequalia jura? R. Affirmat. Quia in quolibet jure reperiuntur æqualiter differentia commodum & incommodum.
10.	B. P. Æ.	Secundum suas formalitates possint aequaliter sentiri? R. affirm. Quia uti in eadem re æqualiter reperiuntur, ita æquales sortiuntur effectus.

11. Per

11.	<div style="border-bottom: 1px solid black; padding-bottom: 5px;">P. Ve. =</div> <div style="padding: 5px 0;">B. Ve. α.</div> <div style="padding: 5px 0;">B. P. Æ.</div> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="font-size: 2em; margin-right: 5px;">{</div> <div style="border-left: 1px solid black; padding-left: 10px; margin-left: 5px;"> <div style="border-bottom: 1px solid black; padding-bottom: 5px;">B. = α.</div> <div style="padding: 5px 0;">B. = Æ.</div> <div style="padding: 5px 0;">B. P. Æ.</div> <div style="padding: 5px 0;">B. Ve. =</div> </div> </div>	
12.		
13.		
14.		Per
15.		
16.		
17.		

Cur commodum & damnum

<p><i>Possint verè & realiter secundum proprias suas differentias sentiri?</i> R. Quia in eadem re verè & realiter existunt.</p> <p><i>Verè possint aqualiter causare diversos effectus in eadem re?</i> R. Quia in ea existunt formæ, à quibus tales emanant effectus.</p> <p><i>Possint aqualiter inveniri in aliqua re, & aqualiter sentiri?</i> R. Quia in ea verè & realiter secundum mensuras conditionum commoditatis reperiantur.</p> <p><i>Possint differentes effectus causare?</i> R. Quia formalitates eorum, juxta quas operantur, sunt differentes, ergo & effectus, qui inde prodeunt.</p> <p><i>Differentes aequalesque effectus sortiuntur in eadem re?</i> R. Quia differentes eorum formalitates in eadem possunt reperiri æqualiter.</p> <p><i>Possint aqualiter operari?</i> R. Quia possunt æqualiter ab eodem subjecto participari.</p> <p><i>Vere secundum suas differentes formas possint operari in eadem re?</i> R. Uti est susceptiva talium formarum differentium, ita & earum effectus participare potest.</p>	
--	--

18.	Per B. Ve. α.	<i>Ubi commodum & damnum secundum suas differentes formas aqualiter possint sentiri?</i>	R. Ubi æqualiter inveniuntur diversa jura, quæ commodum & damnum possunt habere.
19.	Per B. Ve. Æ.	<i>Ubi commodum & damnum possint veras & aequales operationes causare in eadem re?</i>	R. Ubi possunt æqualiter secundum formas reperiri.
20.	Per B. α. Æ.	<i>Utrum commodum & damnum causent in eadem re dissimiles & inæquales effectus?</i>	R. Affirm. Quia commodum & damnum dissimilia dissimiles operantur effectus.

Habes hinc iterum 20 quæstiones, partim ad Quæstionem *Utrum*, partim ad *Cur*, & *Ubi*, applicatas, quas si per cæteras ampliaveris, habebis de proposito casu solutiones omnino 180; quas denuð Tabulæ Combinatoriæ ope, in innumeras alias quæstiones & propositiones transferre poteris.

Extenditur autem conclusio, quando per eandem quæstionem & modum quærendi intra species, quæ reperiuntur in tali regula multiplicatur, quæ vocatur dilatio *intrinseca*; vel quando per alias regularum species dilatatur, dicitur *extrinseca*. V. G. *Qui sentit commodum, debet & sentire damnum*; extenditur sic per Quæstionem *Utrum*: vel *neesse* est sentire damnum, vel *possibile*, vel *impossibile*, vel *contingens*. Si quæstio fiat per Quæstionem *Cur*, tunc extenditur vel *formaliter* vel *finaliter*; & quando per *Ubi*, tunc extenditur per 15 species de localitate supra assignatas; & sic de cæteris. Et quemadmodum per hæc species conclusio multiplicata est, ita quoque unaquæque ex paulò ante 20 quæstionibus positis ad 18 principia tum absoluta tum respectiva applicari poterit.

V. Gr.

B.	{	Utrum	{	Neceſſe fit damnum ſentire in omni bono.
M.				Magnum damnum in ma- gno commo.
D.				Durabiliter & perſiſtenter fit ſentiendum, an tempore determinato.
P.				Magis fit potens ad ſentien- dum damnum, quàm com- modum; & ſic de reliquis ordine principiis.

*Si quis verò objecerit contra dicta, quip-
piam, tunc juxta Regulas Artis solves, ea
qua sequitur ratione.*

Objectiones primò. Non est justum, illum pati damnum, qui utitur jure suo; potest enim procurare sibi bonum, damnumque vitare, & ad id faciendum tenetur.

R. Verum hoc esse in contractibus liberis, & qui nullam onerosam obligationem adnexam habent; In onerosis verò contractibus, in quibus commodum & damnum inseparabiliter sunt connexa, nego.

Obijcies secundò. Id debet quispiam sentire, quod magis est naturæ consentaneum. Sed bonum est tale; ergo bonum, & non damnum.

R. Verum

Re. Verum id esse in electione libera; in contractibus onerosis, ubi commodum & damnum inseparabiliter connexa sunt, esse falsum. Confectaria eo modo, quo in precedenti factum est, colliges.

PARADIGMA II. JURIDICUM.

An locans agrum sub pretio & pensione trium mensurarum tritici, & ab alio tres mensuras tritici ad seminandum recipiens, non producente agro ultra tres mensuras tritici,

teneatur prius locator domino agri, quam accommodanti triticum satisfacere?

Hunc Casum adducit Sanchez in sua methodo generali; verum cum modus, quo eum solvit, sit intricatus, eum hinc juxta Artis nostrae principia, breviori & clariori modo elucidabo.

Dico itaque, quod qui accipit agrum ab alio, & triticum mutuatum ab alio recipit, teneatur prius domino agri, quam tritici accommodatori satisfacere; & per octodecim Artis nostrae principia ita deducitur.

B.	Qui præterquam quod dominus sit alicujus rei, priorem quoque <i>communicationem</i> cum ea habeat, juxta regulam Juris, qui prior est tempore, est prior jure.
	Sed talis est dominus & possessor agri.
	Ergo locans illi prius satisfacere debet.
M.	Qui <i>majus</i> jus ad rem aliquam habet.
	Sed Dominus agri locati majus jus habet ad agrum.
	Ergo.
D.	Qui jure rem possessam <i>conservat</i> , & ad ultimum statum perducit.
	Talis est possessor agri locati. Ergo.
P.	Qui <i>potest</i> rem tanquam suam jure capere.
	Talis est possessor agri locati. Ergo.
S.	Ad quem ceu legitimum dominum res ipsa prius videtur <i>ordinata</i> .
	Hoc fit in nostro casu. Ergo.
Vo.	Cujus jus in re magis apparet, & cujus <i>voluntati</i> minus contradicit operatio libera super eam.
	Hoc fit in possessore agri. Ergo.
Vi.	Qui habet plenum in rem aliquam <i>dominium</i> , sive jus ad rem & in re.
	Talem habet possessor agri. Ergo.
Ve.	Qui <i>verificatur</i> legitimus dominus alicujus rei.
}	Sed talis est possessor agri locati ex hypothese.
	Ergo.
G.	Qui de re aliqua propria magis <i>gloriatur</i> , majores in ea conservanda expensas facit.
	Talis videtur de præsentis dominus agri esse.
	Ergo.
	Cujus jus super aliquam rem secundum omnes realitatis suæ <i>differentias</i> magis advertitur.
	Tale est jus domini agri. Ergo.
♡	Cui uti propriè convenit <i>dominium</i> , ita eam magis sibi <i>unitam</i> habet, & <i>concordantem</i> per possessionem.
	Talis est dominus agri. Ergo.
⊗	Qui nullam habet in dominio <i>contrarietatem</i> , neque litibus urgeri potest.
	Talis est dominus agri. Ergo.
α	Qui jus manifestum super aliquam rem, & <i>causalitatem</i> propriam realem de eadem re potest ostendere & probare.
	Talis est dominus agri. Ergo.
⊙	Cui naturaliter videtur <i>annexa</i> & <i>connexa</i> res aliqua.
	Talis est dominus agri. Ergo.
ω	Ad quem tanquam ad legitimum dominum & <i>finem</i> existentiae rei res potest ordinari.
	Talis est dominus agri. Ergo.

E e e

M. Illi

M.	} Illi debetur prius satisfactio,	Cujus jus <i>majus</i> in aliqua re reperitur, majoresque rationes domini demonstrare potest.
Æ.		Talis est dominus agri. Ergo.
		Cujus beneficia expensæque in rem propriam factæ, non possunt <i>comparari</i> cum aliis, qui minus aut nihil ad eam contulerunt.
Min.		Talis est dominus agri. Ergo.
		Cujus jus in aliqua re magis apparet, <i>minoresque</i> contradictorias adjunctas habet.
		Talis est possessor agri. Ergo.

Ex quibus luculenter patet, prius satisfieri debere domino agri, quam triticum ad seminandum agrum accommodanti, posito inter neutrum intercessisse instrumentum.

Si porro illa eadem fusiùs ostendere tibi sit, animus, id per plurium principiorum assumptionem facile præstabis. *V. Gr.*

Per	} Illi prius & potius satisfaciendum est,	B. D. P.	Qui eidem fructui <i>conservationem</i> ad existendum, <i>agendum</i> , & ad <i>communicandum</i> se dedit.
		B. D. S.	Talis est dominus agri. Ergo.
		B. D. Vo.	Qui <i>perfectionem</i> dedit agro ad fructum ferendum necessarium, qui per culturam agrum <i>conservavit</i> , & providè omnia <i>disposuit</i> , quàm illi, qui nihil horum fecit.
		D. Vo. B.	Sed talis est dominus agri, non alter.
		D. Vo. =.	Ergo prius illi satisfaciendum est, quàm triticum tantum mutuo concedenti.
		D. Vo.	Qui semper, quamdiu jus <i>duravit</i> , <i>liberam</i> dispositionem habuit circa rem possessam.
			Talis est dominus agri. Ergo.
			Qui censetur dominus fructus ex agro percepti, qui <i>libertatem</i> tribuit <i>conservandi</i> & disponendi de agro quovis modo.
			Talis est dominus agri. Ergo.
			Qui videtur habuisse <i>voluntatem</i> liberam ad <i>conservandum</i> talem fructum, secundum omnes <i>durationis differentias</i> , per quas fructus recipit esse.
			Talis est &c. Ergo.
			Qui ad agri <i>cultum</i> omnia necessaria <i>subministravit</i> .
			Talis est &c. Ergo.
			Sine quo impossibile erat, fructum nasci, augeri, perfici. Sed sine domino agri hoc non fit. Ergo.

Et hoc pacto poteris per assumptionem variorum principiorum rem prope in imensum producere; quæ, ne longior sim, aliis evolvenda relinquo. Siquidem non tantum unum principium, *V. Gr.* B. cum omnibus ordine principiis combinare licet, sed & singula cum singulis ordine recto, inverso, & quocunque tandem modo placuerit; quæ deinde per Quæstiones examinata in ingentem propositionum argumentorumque copiam excrescent.

Quod si nonnemo *objiciat*; prius commodanti triticum satisfaciendum, his argumentis inductus:

Object. 1. Illud bonum & commodum debet quis in agro prius reddere alicui ex creditoribus suis, à quo magis videtur accepisse.

Sed plus videtur accepisse ab accommo-

dante triticum, quàm à locante agrum. Ergo.

Respondeo. Cum in hoc casu jus *ad rem* & *in re* potissimum attendi debeat; clarum est, majus habere jus ad triticum, in cujus agri fundo crevit, quàm illum, qui nullum in agrum jus habet, qualis est accommodans triticum tantum ad seminandum. Ergo.

Illi videtur prius & potius satisfaciendum, Object. 2. qui majus ad rem aliquam jus habet.

Sed commodans triticum majus jus habet ad triticum, quia propriè suum est. Ergo.

Respondeo: Fructum tritici ex agro perceptum, cum jam esse desierit; neque in proprio fundo creverit, non posse ullum jus fundare in accommodante triticum; prius itaque satisfaciendum esse Domino agri, cuius & ager est, & quod ex eo provenit.

Plura

Plura alia argumenta adduci possunt, quibus potius accommodanti triticum, quàm domino agri locati satisfieri debere ostendere possumus: Attamen hujusmodi objectiones semper eo modo solvendæ sunt, quo in præcedentibus duabus factum esse vides.

PARADIGMA III.

Quæritur: *Utrum Clericus possit puniri à Judice Sæculari?* R. Negativè.

Hanc quæstionem hoc pacto per Artis nostræ regulas solves: Primò respicies materialem, formalem, finalem, & efficien-

tem status utriusque causam; Deinde illa applicato ad nostra principia, eo, qui sequitur modo.

Cùm Clericus juxta causam *materialem* sui statûs sit altioris ordinis, & sub alterius superioris, potestate, non potest Judex sæcularis inferior eo, in eum ullam exercere jurisdictionem; sicuti enim corpora inferiora non possunt influere in corpora superiora, ita nec in Ethico Mundo inferior status in superiorem.

Hoc itaque ostenso, jam per hæc ad principia Artis nostræ applicata, ita argumentor.

Si Judex sæcularis Clericum punire posset, tunc verè dici posset, per	B.	Minus <i>perfectum</i> de perfectiori	Judicium institui posse.
	M.	<i>Parvum</i> de <i>Magno</i>	
	D.	<i>Mutabilem</i> de minùs mutabili	
	P.	Minus <i>potentem</i> de potentiore	
	S.	Minus <i>privilegiatum</i> de magis privilegiato	
	Vo.	Sæcularem de <i>D. O. consecrato</i>	
	Vi.	Minoris <i>virtutis</i> de majori virtute imbuto	
	Ve.	Minus firmum & <i>verum</i> de magis firmo & vero	
	G.	Minus <i>honoratum</i> de magis honorato	

Sed hoc est absurdum. Ergo.

Perverteretur enim ordo rerum & judicium: quia inferius influeret in superius, procedereturque de uno genere status in diversum; quod in Jure prohibitum est.

Deinde hæc eadem confirmabis per argumenta ex causa *formali* desumpta, hoc pacto:

Ubi non est Jurisdictio seu facultas justitiæ ad puniendum, ibi non potest fieri judicium.

In Judice sæculari non est supra Clericum talis Jurisdictio. Ergo.

Quæ iterum per novem absoluta principia deducere poteris, sic:

B. Ubi non est requisita *perfectio* Jurisdictionis, ibi non potest fieri judicium.

Talis non est in Judice sæculari supra Clericum. Ergo.

M. Ubi non est *extensio* sufficiens ad exequendum judicium, ibi judicium exerceri non potest.

Sed in Judice sæculari hæc non est. Ergo.

D. Ubi non *permanet* Jurisdictio *stabilis* & legitima, ibi judicium exerceri non potest.

In Judice sæculari non est Jurisdictio talis. Ergo.

P. Ubi non est *potestas* valida, ibi judicium exerceri non potest.

Talis in Judice sæculari non est. Ergo.

S. Ubi non sunt *leges* & *decreta*, sive constitutiones, quæ dent Jurisdictionem ad judicium exequendum, ibi judicium exerceri non potest.

In Judice sæculari hæc omnia deficiunt. Ergo.

A causa *finali* sic argumentare.

Finis Jurisdictionis Ecclesiasticæ est ad conservandum statum Ecclesiasticum, sicut finis Jurisdictionis Civilis, ad conservandum statum sæcularem & politicum.

Ergo Judex sæcularis non potest invadere Jurisdictionem alterius, nec talis punitio potest fieri de jure.

Quæ per 9 absoluta principia sic ostendes: per B. quia id foret contra perfectionem status. Per M. quia foret res magnæ præsumptionis. Per P. sine legitima potestate sæcularis in Ecclesiasticum nil juris obtinet. Et sic de cæteris.

Pari pacto à causa *efficiente* dicta magnis discursibus probare possem; quæ, nè longior sim, Lectori deducenda relinquo.

Vides itaque, quantus ex hoc modo, & quàm ingens discurrendi campus aperiat, præsertim si per Quæstiones examinentur.

PARADIGMA IV.

Utrum justa de causa ultra tributum impositum, in signum subjectionis aliud de novo imponi possit?

Quando se offert occasio conciliandi in Republica, aut alio negotio pro ejus utilitate & quiete, an aliquid factum sit rectè & utiliter, aut an faciendum sit, tunc recurrendum est ad prædictum causarum quadruplex genus ejus rei, quæ facta, vel facienda est, & per eas inquiritur, an utiliter & honestè res facta sit, an facienda sit. *V. Gr.* In aliqua Civitate magna quæritur,

an propter ejus amplitudinem & utilitatem, quam habet respectu aliorum oppidorum sibi subjacentium, possit ultra tributum solitum ipsis in signum subjectionis impositum, aliud de novo imponi gravando populos, coeteroquin Civitati obedientes. Tunc advertendum est, Consilium debere fieri modo prædicto, respiciendo ad Legem Divinam, Naturalem, & humanam Civilem; Si enim aliqua earum repugnat tali facto, tunc impositio fieri non debet neque potest. Quæ omnia pulchrè ex principiis nostris demonstrabis, hoc pacto:

A causa *Materiali.*

- Per {
- B. Subditi non debent privari *bonis* suis sine causa justa, & illis utili. Privarentur verò in dicto casu. Ergo.
 - M. Si ad *magnum* Reipub. emolumentum non conducit, subditi non debent sine causa tale detrimentum pati. Paterentur autem in dicto casu. Ergo.
 - D. Subditi non debent destrui, sed *conservari* & manuteneri in possessione sua. Destruerentur verò in dicto casu. Ergo.
 - P. Subditorum *potestas* & facultas non debet sine ratione & justa causa minui. Minueretur autem in dicto casu. Ergo.
 - S. Quicquid est contra rectæ *rationis* dictamen, id non est faciendum. In dicto casu gravamina subditis sine causa imposita talia sunt. Ergo. Et sic de cæteris.

A causa *formali*, seu de modo imponendi tributum, eodem modo per principia, rationes deduces; *V. G.* Si talis impositio fieret sine causa;

- B. Magnum in Republica *bonum* impediretur.
- M. *Incrementum* Reipub. augmentumque civitatum deficeret.
- D. Respublica ipsa *durare* non posset.
- P. Subditorum *rebelliones* & seditiones non essent defuturæ. Et sic de cæteris.

A causa *efficiente*. Cùm non sit in civibus

aut principibus civitatis talis potestas imponendi tributa; aliàs enim eorum operatio esset injusta & imprudens, mala, prava, corrupta, impotens, inordinata, & contra legem divinam, crudelis, vitiosa &c. per opposita principiorum absolutorum.

A causa *finali*, quæ est pax & conservatio Reipub. quæ per hujusmodi impositiones durare non posset, deficeret omnis civium Bonitas, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Habes hîc paucis expositum assumptum thema politicum, juxta quod aliud quodlibet resolvere poteris.

PARADIGMA V.

De variis modis argumentandi in Jure.

Inductio Juris sumitur juxta Artis nostræ principia;

- B. {
- M. {
- D. {
- P. {
- S. {
- Vo. {
- Vi. {
- Ve. {
- G. {
- A {
- Bonitate, utilitate, commodo rei, quæ in textu tractatur.
 - Magnitudine, excellentia & extensione rei in textu contentæ.
 - Consuetudine *diuturna*, legis usu introducta.
 - Potestate Principum, Legislatorum.
 - Providentia latæ legis, ad mala Reipub. avertenda.
 - Voluntate Legislatorum, reddendi unicuique quod suum est.
 - Vi obligationis, qua omnes ad talem & talem legem servandam tenentur.
 - Dictamine rectæ rationis, cui talis & talis lex in tali & tali textu exposita, conformis est.
 - Quiete & tranquillitate publica, quæ ex legis observatione emanat.

II	A	Diffidiis malisque, quæ ex legis ruptura conſequuntur.
III		Concordia & unione, quæ jurium compoſitionem conſequuntur.
α		Contrariis unionem & concordiam publicam impediuntibus.
⊙		Cauſa & prima legum origine.
ω		Mediis, quibus publica ſalus conſervatur.
M.		Fine jurium, in textu legum contentorum.
Æ.		Comparatione majoris ad minus.
Min.		Simili.
		Minori ad majus.

Quicumque hæc ritè intellexerit, ingentem ſibi ad omnem Juris interpretationem, differendi materiam reperiet; cum omnia, quæ in univerſis, iſque vaſtiſſimis Juris Civilis Operibus congeſta ſunt, in hiſce implicitè contineantur, & facilè memoriæ mandari poſſint.

PARADIGMA VI.

Casus juridicè decidendus, ex lite inter duos exorta.

Notandum, triplicem eſſe litigantium differentiam; *Primò* quidem, duo inter ſe litigant, quorum *uterque culpam contraxit*. *Secundò* duo litigant, quorum *unus culpabilis, alter inculpabilis* eſt. *Tertiò* duo inter ſe litigant, quorum *uterque culpa caret*. Singulos tres caſus per Artis noſtræ principia reſolvemus.

Exemplum de primo, & ponitur caſus in terminis.

Titius certam pecuniam ad uſuram dederat *Sempronio*; hic pecuniam ad uſuram conceſſam luxurioſè cum muliere ſoluta conſumpſerat, quem *Titius* de luxuria & fornicatione commiſſa accuſavit; *Sempronius* verò *Titium* de uſurâ. Venerunt in judicium: nunc quæritur, *quis eorum majori poena dignus ſit?*

Certum eſt, illum majori poena dignum fore, qui majus intenſivè crimen commiſit. Cum itaque duplex hic crimen in caſu ponatur, *Uſura* & *Luxuria*, utrumque priùs juxta Artis noſtræ regulas comparabis cum principiis abſolutis; quod enim magis iis repugnaverit vitium, illud majori poena dignum eſſe judicabis. Unde ſic arguere.

B. Illud vitium, quod eſt immediatè contra *DEI* liberalitatem & *bonitatem* *DEI* diffuſivam in omnes, & contra *charitatem* *DEI* & proximi, eſt magis puniendum, quàm illud, quod non præciſè opponitur liberalitati, bonitati, & amorì *DEI* & proximi. Sed uſura magis opponitur liberalitati, bonitati, & amorì *DEI* & proximi, quàm fornicatio.

Ergo vitium uſuræ magis puniendum eſt, quàm fornicatio cum ſoluta.

Major patet ex ſe; eſt enim peccatum tantò gravius, quantò divinis virtutibus magis opponitur.

Minor probatur. Quia uſurarius peccat contra legem divinam, quâ charitas erga proximum præſcribitur, quam ipſe uſurâ ſuâ violat; Luxurioſus verò etiamſi ſenſuali concupiſcentia victus contra præceptum, quod eſt, non moechaberis, peccaverit; quia tamen luxuria non eſt præciſè oppoſita alicui ex virtutibus divinis, prætereaque viri foeminæque conjunctio quid naturale videatur; patet, uſurarium majori poena dignum, quàm luxurioſum. Quorum utrumque ſcitè per 18 principia demonſtrare poteris, uti in prioribus Exemplis factum eſt. *Uti*: uſura eſt oppoſita præciſè Bonitati M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. *DEI*; Luxuria non præciſè ipſis iſdem oppoſita eſt, ſed indirectè; in quantum eſt contra præceptum Decalogi. Ergo Uſurarius eſt majori poena dignus, quàm Luxurioſus.

Secundus Caſus eorum, quorum unus culpabilis, alter inculpabilis eſt.

Quidam Paterfamilias habens duos filios, & primogenitum quidem, univerſalem omnium bonorum ſuorum hæredem ex teſtamento conſtituit; Patre verò deſuncto, primogenitus ſtatim Preſbyter factus eſt, in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutus; Secundo verò genitus fratri Eccleſiaſtico litem movit, circa hæreditatem à Patre teſtamento legatam; objiciendo illud Juris Canonici: *Qui altari ſervit, de altari vivat, & de Eccleſia patrimonio*; cui non cedit primogenitus. Quæritur jam, *cuiam dicta debeat hæreditas?*

Vide & expende diligenter Caſus circumſtantias. Hoc peracto, cum pater jam primogenitum conſtituerit hæredem, teſtamentum autem ſolui non poſſit, clarè patet, primogenitum manere in legitima poſſeſſione, non obſtante, quod Sacerdotio initiatus ſit; eſt enim melior conditio poſſidentis; Unde ſic argumentaberis ex Artis noſtræ principiis.

E e e 3

B. Bona.

- B. *Bonorum hæreditas* testamento legata, uti immutabilis est, ita nihil contra eam à quoquam prætendi potest.
Talis est hæreditas primogenito legata. Ergo.
- M. Testamentum ad nullum alium sese *extendit*, nisi ad primogenitum. Ergo minor contra id prætendere nihil potest.
- D. Hæreditas illa testamento legativo collata, est *perseverans*, nec dissolvi potest. Ergo.
- P. *Potestas* in bona collata fuit filio primogenito, non secundo genito. Ergo.
- S. Quod Leges, statuta & constitutiones civiles summa *ratione* fundârunt, id dirui non potest.
Talis est hæreditas in casu nostro. Ergo.
- Vo. Hæreditas hæc ab ultima testatoris *Voluntate* dependens est immutabilis. Ergo ne-
mini præter eum, qui hæreditatem jure adiit, competere potest.
- Vi. *Virtuti* Justitiæ id cum primis convenit, ad multa mala impedienda.
- Ve. Ipsum rectæ rationis dictamen *Veritatem* approbat.
Et sic de cæteris ordine principiis procedes.
- Ex his patet, primogenito, non secundogenito deberi hæreditatem.

Nec obstat, quòd post hæreditatem, Ecclesiasticum statum assumpserit; Statûs enim mutatio non mutat testamentum, nisi quis ultrò jure suo cedere velit. Unde nascitur & alia quæstio: *Utrum Ecclesiastico plus de jure debeatur hæreditas, quàm Saculari & Laico?* Respondeo, quod Ecclesiastico. Ratio est, quia omnia bona DEI sunt, & ab eo profecta; quantò itaque quispiam DEO fuerit conjunctior, tantò plus eum de jure mereri de bonis, quàm illum, qui in sæculo vivens subinde DEI bona in pessimos usus expendit. Quæ omnia scitè per principia nostra demonstrari possunt.

Tertius Casus eorum est, quorum uterque inculpabilis est.

Quidam duxit asinum suum ad pratum juxta flumen, & alius quidam ligavit naviculam suam ad vitem in littore, sive ripa fluminis, quod radebat pratum: Accidit autem, ut asinus causa bibendi ingressus sit

naviculam, & extincta fiti cœperit ex ipsa navicula herbas ripæ depascere, & inter alia vitem quoque, cui navicula alligata erat, rodere, & rodendo vinculum rupit; unde navicula soluta, & asinus unà secundo flumine labentes, tandem everlà naviculâ, & navicula & asinus periêre. Hinc nata lis est; dominus enim asini sibi restitui petiit asinum, à domino naviculæ, & hic sibi naviculam à domino asini; Venerunt in judicium. Quæritur itaque à Jurisconsulto, *quis eorum alteri debeat restitutione satisfacere.*

Confidera primò, an uterque istorum quicquam commiserit in hoc casu contra DEUM, quod in 9 Principiis absolutis Artis nostræ explicatur. Secundò, utrum ambo contra legem divinam aut humanam peccaverint. Et invenies, quòd cùm dominus asini jumentum duxerit ad pratum suum non causâ nocendi, nec dominus naviculæ alligando illam ad vitem. Unde sic argumentare:

- B. Illa *actio*, ex qua nullum detrimentum provenit alicui, non est obnoxia pœnæ.
Actio utriusque in hoc casu talis est. Ergo.
- M. Ubi non est *extensio* voluntatis inferendi damnum aliis, illa actio non est culpabilis.
Sed talis actio fuit in utroque.
Ergo in utroque non fuit culpabilis.
- D. Ubi *durat* jus pascendi in proprio fundo, & alligandi naviculam ad ripam sine damno alterius, ibi actio non potest esse culpabilis.
Hoc fit in præsentī casu. Ergo.
- P. Ubi datur *potestas* juris naturalis, ibi non intervenit culpa.
Hoc fit in præsentī casu. Ergo.
- S. Quod nulli *legi* aut constitutioni civili repugnat, illud culpabile esse non potest.
Talis est casus præsens. Ergo.
- Vo. Ubicunque est *voluntas* jus suum explendi licitè & legitimè, ibi culpa intervenire non potest.
Hoc fit in præsentī casu. Ergo.
Uterque igitur culpa caret.

Dicen-

De ingenuis, sive de iis, qui nati liberi sunt. 1. §.	De Libertinis, sive Manumissis. §§. 3.	Quibus de causis ma- numittere liceat, non liceat. §§. 7.	Lex Fufia Caninia tollenda. 2. §§.	De sui vel alieni ju- ris personis. 2. §§.	De patria potestate. 3. §§.	De nuptiis. 13.
Ingenuus dicitur, qui nascitur liber. Tales esse possunt, vel si ex duobus liberti- nis, vel ex libertino uno & ingenuo al- tero, vel ex servo patre & libera ma- tre. Ratio, quia non debet calamitas matris no- cere ei, qui in ventre est, neque manu- missio oscit natali- bus.	Libertini sunt, qui ex iusta servitute ma- numissi sunt. Fit autem manumissio vel ex statuti Ec- clesiæ, vel per epi- scopum, vel testa- mentum, aut qui- buscunque aliis mo- dis lege statutis. <i>Que omnia per Artis regulas investigari, & per Questiones fu- se deduci possunt.</i>	Licet, si sanguinis alli- nitate ei junctus sit; aut meritum, ali- quod habuerit. Ante 20 annos manu- missio non conce- ditur, aut strictius ante 18. annum æ- tatis.	In Lege Fufia Cani- nia constitutum e- rat, servos testa- mento manumitte- re, quæ à Justinia- no sublata.	Dominus in servum absolutum domi- nium vitæ & mor- tis habet, & hoc olim, modò cau- tum est legibus, ut nemo in servos fa- vere præter modum possit, multò minus occidere.	Pater in Filios & Ne- potes libertatem habet. Estne Patrie potesta- tis jus omnium ho- minum? Resp. non. sed Ci- vium Romanorum. Liberi in potestate Patris sui sunt.	Nuptiæ monium mulieris Etio, in te con- tine Iustas hant ne legi confer- tum. Intra gra- vitate contra- funt al
Ususfructus. §§. 4.	Usus & habitatio. §§. 6.	Usucapio & præscri- ptio. §§. 13.	Donationes. §§. 4.	Abalienatio. §§. 2.	Acquisitio rerum. §§. 6.	Testamentum diffinitio §§.
Ususfructus est jus u- tendi & fruendi alie- nis rebus, salva re- rum substantia, pa- ctis, stipulatione, te- stamento constitu- tum. Extinguitur morte u- susfructuarii, capitis diminutione, cellio- ne, rebus incendio, terrarum motu, bello, vetustate intereun- tibus.	Usus differt ab usufru- ctu, quod ille quo- tidianum tantum u- sum habeat in res, uti olera, flores, fœ- num, ligna; hic ve- rò præterea jus ha- bet, eadem locan- di, vendendi & do- nandi. Qui usum ædium ha- bet, potest eas loca- re, sed non trans- ferre ad alium.	Usucapione acquirun- tur res mobiles, im- mobiles. Bona fide mobiles per triennium. Immo- biles in præsentia dominorum decen- nio, in absentia vi- cennio. Res sacræ, homo li- ber, usucapi non possunt: uti quoque res fisci, vitiosæ & similes. Præscriptio autem in- stituta est jure, ne res in incertum ver- farentur.	Acquisitio per dona- tionem fit vel mor- tis causa, vel inter vivos. Illa revocari potest, hæc non. Fiunt autem vel scrip- tis, vel sine scriptis, insinuatione, usque ad 500 solidos; pos- sunt etiam revocari ob ingratitudinem accipientis, vel ob malum usum rerum donatarum, aliàs- que ob causas.	Abalienare licet. Primo. Marito dota- le prædium, etiam uxore non consen- tiente. Secundò. Creditori licet pignus ex pa- cto alienare. Sed pupillis nullam rem sine tutoris consensu alienare licet. Tertiò. Pupillo ali- quid dari potest: debitor tamen sine tutoris autoritate solvere non potest.	Acquirimus res per nos ipsos, & per eos, qui in libertate nostra sunt, per ser- vos & liberos, quos bona fide posside- mus. Acquirunt filii patri; sibi verò ex alia causa dominium, patri verò usum fructum. Servus ex rebus domi- ni, aut domino ac- quisitis, sibi verò quod legatum est, aut donatum.	Testame- nistest Testame- tur 7. sentia testam- tione gnacu- per m- toris Telles mnes redes scribe- excep- bus, in to, si prodi- probe-
Senatus - Consultum Orphitianum. §§. 4.	Sucessio cognato- rum. §§. 5.	Gradus cognato- rum. §§. 9.	Servilis cognatio. §§. 3.	Sucessio Liberto- rum. §§. 4.	Assignatio Liber- torum. §§. 3.	Bonorum §§.
S. C. Orficianum est jus, quo liberi ad bona matrum inte- statarum admittun- tur, & capitis dimi- nutione non perit.	Hæreditas suis & ag- natis non existentibus pertinet, Primò, ad cognatos. Secundò, ad fœminas cognatas. Vocantur autem ag- nati usque ad deci- mum gradum. Co- gnati usque ad sex- tum.	Duplex est cognatio: Ascendentium & De- scendentium. Al- tera eorum, qui ex altera veniunt, id est, ex transverso. Ascendentes sunt pa- rentes. Descendentes Liberi. Ex transverso, fra- tres, sorores, patrui, amitæ, avunculi, materteræ, & qui ex his nascuntur & consequuntur.	Si parentes & liberi servorum ad liber- tatem venerint, ju- re patronatus in hac parte succe- dunt. Unde fratres & nepo- tes non possunt pa- riter vocari, sed illi hiscæ præferuntur in infinitum. Et agnati licet remo- tiori gradu, potio- res tamen sunt co- gnatis in gradu proximiori; exce- ptis fratre & foro- re.	Nemo olim succe- debat Liberto testa- to, nisi suus hæres; adoptivus verò ejus jus habebat & pa- tronus. Vocantur autem pa- troni ad quintum usque gradum. Olim liberti succe- ssionem non habebant, sed moriebantur ut servi, eorumque bona à manumisso- ribus possideban- tur. Hodie omnes Liberti sunt cives Romani.	Bona Liberatorum ad omnes patronos pertinent, nisi pa- tronus uni ex liber- is assignet liber- tatum, ut post mor- tem ejus is solus sit patronus. Evanescent autem assi- gnatio, si quis fi- lium, cui assigna- vit, emancipaverit.	Bonorum jus de possid- teris aut in comp- tia à l- ductu Unde a- nem catus sed b- fessio- Est aut posse- testam- trà; tabula intest- specie-
Injuria. §§. 12.	Obligationes quæ quasi ex delicto. §§. 3.	Actiones. §§. 40.	Actio in aliena pote- state constitutum. §§. 8.	Noxales actiones. §§. 7.	Animalium noxa- les actiones. §. 1.	Per quæ mu-
Injuria dicitur omne id, quod non jure fit, generaliter; Spe- cialiter contumelia, culpa, iniquitas, in- justitia. Committitur autem in- juria facto & ver- bo. Uxor si Viro injuria fit, non potest inju- riarum agere; non enim maritus ab u- xoribus defendi æ- quum est.	Nascuntur obligatio- nes quasi ex delicto. Primò. Si judex ini- quam dixerit sen- tentiam, & datur læso in facti actio. Secundò. Si ex loco, quo quis habitat, aliquid dejectum transienti noceret, ad satisfactionem obligaret habitan- tem, & dicitur ac- tio dupli; & si quid suspensum trans- eunti noceret, de-	Actio est jus petendi persequendique in judicio, quod sibi debetur. Sunt autem actiones vel in rem, vel in personam: in hanc quidem, si contra- cta est obligatio; in rem verò, si non est. Datur & actio in res corporeas confes- soriæ, in incorpo- reas confessoriæ & negativæ.	Eadem pænæ jura servantur, sive cum filiofamilias, sive cum servo nego- tium gestum est. Datur actio quasi jussu in solidum. Si jussu domini cum servo contractum fuerit, vel si cum servo, quem dominus na- vi magistrum præ- fecit, contractum fuerit, & dicitur exercitatoria; vel si eum tabernæ præfecit, & dicitur	Noxalis dicitur, ex qua alicui nocu- mentum provenit; hoc pacto in ser- vum delinquentem tenetur dominus noxali actione; & si liber delinquens servus fiat, dominus noxali actione te- netur. Et si uterque in invicem quid- piam admisit, ne- uter neutri tene- tur.	Animal pauperiem fe- cisse dicitur, quan- do damnum sine in- juria datum est, & ad damnum refi- ciendum tenetur dominus noxali a- ctione, ex lege 12. tabularum, si ani- mal domini naturā suā non ferox no- cuerit. Si verò ferox fuerit, uti ursus fugiens, nemo tenetur, cum non habeat domi- nium.	Non sol- ne qu- test, no, vo- tor, c- Procura- intell- cunq- cunq- sam t- defer- feris.

TIT. XIX. <i>Fiduciaria.</i> §. 1.	TIT. XX. <i>Atiliana, Julia, Titia tutela.</i> §§. 7.	TIT. XXI. <i>Authoritas tu- torum.</i> 3. §.	TIT. XXII. <i>Finit tutela.</i> §§. 6.	TIT. XXIII. <i>Curatores.</i> §§. 6.	TIT. XXIV. <i>Satisfactio tutorum.</i> §§. 4.	TIT. XXV. <i>Excusatio tutorum.</i> §§. 20.	TIT. XXVI. <i>Suspecti tutores.</i> §§. 12.
patorum tu- defunctis pa- bus sunt pa- am liberi viri- xus fiduciarii. bent esse per- aratis.	Deficiente tutore Romæ à Præto- dabatur tutor Atilianus, Julius verò & Titianus à præ- sidibus tutore ab hostibus capto da- batur, juxta legem Atilianam. Hodie tutores constituun- tur à Magistratu; Episcopo, si pupil- li facultates ad 500 solidos pertige- rint, dantur uique ad perfectam æta- tem.	Authoritate tutoris opus est, quando pupillus promittit, contrahit. Hære- ditatem quoque adire non possunt, nisi tutoris autho- ritate. Lite verò interveni- ente inter tutorem & pupillum, non valet authoritas tutoris, sed cura- tor datur.	Finit tutela post 14. annum in masculi- lis, 12. in femini- lis. 2. Pupillo ab hosti- bus capto. 3. Conditione in te- stamento relicto. 3. Morte pupillo- rum. 5. Tutore ad certum tempus dato. 6. Tutore suspecto. Aut juxta de cau- sa se excusante.	Dantur & curatores ab iisdem à quibus tutores. Dantur mente captis, cæcis, claudis, morbulque impe- ditis. Dantur in locum tu- torum inhabilium.	Omnes tutores vel curatores satisfacere coguntur, præter testamentarios & ex inquisitione da- tos. Quos inter unus po- test administrare, si satisfactionem offerat, si electus ad id sit. Si dissen- su in alios facto vel testamento ad id delegatus.	Excusantur tutores aut curatores pro- pter liberos, si scilicet, absentiam, propter litum inter pupil- lum, propter pau- pertatem. Ignorantiam. Ætatem decrepitam. Professionem artium. Propter falsas tamen allegationes non excusantur.	Suspecti esse p- Romæ præ- Provincia p- Legatus pro- lis, & quic- tutelam no- ide gerit, infamis sit lum, neque postea tutu- ministrare p- donec ju- finiat.
m qualitas fferentia. §§. 7.	<i>Legata.</i> §§. 36.	<i>Ademptio lega- torum.</i> §. 1.	<i>Lex Falcidia.</i> §§. 4.	<i>Fideicommissaria hereditates.</i> §§. 22.	<i>Res per Fideicom- missum relicta.</i> §§. 3.	<i>Codicilli.</i> §§. 3.	
s triplices alii necessa- alii fui; alii nei. rius hæres est s, qui liber mortem do- necessarius sit s. & necessarii & filia. Ex- us est, qui te- is juri non us hæredita- quidem adit, si o hærede ge- ecus non.	Legatum est donatio à defuncto relicta; unde nulla inter legatum & fidei- commissum diffe- rentia est. Possunt autem omnes res legari, tam cor- porales, quam in- corporales; uti a- ctiones & jura in- certis etiam perso- nis.	Possunt Legata adimi vel transferri in eodem testamento vel in codicillis.	Falcidia lex totum patrimonium le- gatis exaurire & erogare prohi- buit, sed usque ad quartam partem a- apud hæreses ma- nere decidebat. Subductis debitis, fu- neris impensis, & si forte plus quis, quàm in bonis ha- bebat, legasset.	In fidei commissis o- lim hæres rogaba- tur, ut fideliter, non lege cogente hæreditatem tota- tam vel partem al- teri restitueret; sed hodiè etiam lege cogitur, fidei ta- men commissi ca- pax esse non po- test, nisi hæres fue- rit, & ad eum tran- seunt onera hære- ditatis & defuncti actiones.	Possunt singule res per fideicommissum relinqui ab hærede, à Legata- rio, excepto le- gato. Verba in fideicom- missis usitata sunt: Peto. Rogo. Mando. Fidei tuæ committo.	Codicilli sunt eorum quæ in testamen- to testatoris volun- tati defuncti, supple- mentum, & confir- mantur testamento prius facto, & ante testamentum quo- que si confirmentur. Codicillis tamen aut hæres institui, aut substitui, aut ex- hæreditari potest. Testes Codicilli.	
o stipula- tionum. §§. 4.	<i>Inutiles stipula- tiones.</i> §§. 27.	<i>Fidejussores.</i> §§. 8.	<i>Literarum Obliga- tiones.</i> §. 1.	<i>Obligationes ex consensu.</i> §. 1.	<i>Emptio & Venditio.</i> §§. 5.	<i>Locatio & Condu- ctio.</i> §§. 6.	<i>Societas.</i> §§. 9.
r genera sti- pulationum sunt. es. e. tionales. nes. es à mero ju- fficio pen- æ à prætoris ent jurisdi- tionales à vo- te contrahen- proficiscun- nes tam præ- quàm judicis o competunt.	Primo inutilis est sti- pulatio mortuorum. 2. Stipulatio rei fa- cæ aut religiose fæz aut hominis li- beri. 3. Si quis alium datu- rum facturumque quid, promiserit. 4. Si quis alii, cujus ju- ri non est subjectus. 5. Si quis stipuletur decem; alius pro- mittit quinque; alius purè; alius sub conditione. Muti quoque, surdi, furiosi, stipulatio inutilis est.	Fidejussores sunt, qui pro eo, qui pro- mittit, obligantur, & assumi possunt in omnibus obliga- tionibus & civili- bus & naturalibus, ante & post con- tractum. Hujusmodi fidejussio perfectam stipula- tionem præsuppo- nit.	Si quis scripserit de- bere se, quod sibi datum aut nume- ratum non est, tunc literis contrahitur obligatio, agique potest ex istiusmo- di obligatione post biennium; intra hoc enim tempus opponit creditori, pecuniæ non nume- ratæ acceptio- nem, vel ipsum creditorum in li- tem deducit.	Consensu contrahi- tur obligatio: Emptione. Venditione. Locatione. Conductione. Societate. Mandato. Quarum quædam so- lo consensu verbis- que fiunt. Quædam verbis lite- risque & scripturis, quibus alter alteri obligatur.	Contrahitur emptio & venditio simul atque de pretio utra- que pars con- sentit, aut scripturis confectis subscri- psit. Si quis verò pœnitet dato aliquid arrhæ nomine, tunc em- ptor v. gr. perdit, quod dedit; Si ven- ditor, duplum præ- stare cogitur. Potest autem vendi- tio purè & sub conditione contra- hi.	Locatio & conductio eodem modo, quo emptio & venditio contrahuntur; si vi- delicet de mer- cede utraque pars consenferit. Si quis alicui prædi- um perpetuò fru- endum pro certa annua pensione tradiderit, quodq; conductori hære- dique ejus vendere liceat, hic vocatur contractus emphy- teuticus, siue em- phyteusis.	Inter socios co- tur societas tutores bo- id est, de u- patrimonio nius alius n- tionis; quo- & damni pa- equalia c- rint, sunt æq- non pro ra- tione con- pecuniæ.

Dicendum igitur, casum fuisse fortuitum, & neutrum alteri quicquam debere, cum uterque damnum passus sit, hic asini, ille naviculæ, merè per accidens, & minimè à causa per se. Atque hoc pacto omnes Juris casus solves.

Verùm, ut Juris studiosus majorem ex Arte nostra capiat utilitatem; hinc Tabulam subjunximus combinatoriam totius Juris Civilis sive Justinianeï; qua unico intuitu, quicquid in eo tractatur, in Libros, Titulos, Paragraphos digestum comprehenditur. Si verò singulis propositionibus hinc propositis applicentur Artis nostræ principia, eum brevi tempore & assiduo exercitio in consummatum Jurisconsultum evasurum nihil dubito. Ut vel hinc pateat, quantum Ars nostra Magna, uti in hac facultate, ita in omnibus aliis, utilitatis & emolumenti conferat. Sit itaque

Pinax seu Tabula combinatoria, universi Juris Civilis Epitomen continens.

[Locus Tabulæ.]

Explicatio Tabulæ, & usus ejusdem.

In prima Columna Librorum Codicis Justinianeï summa continetur; In fronte Tituli uniuscujusque Libri; in Columna verò paragraphi cujusvis, tituli ordine continentur, quæ universam Juris materiam elucidant. Si itaque desideras scire, quid in paragraphis Tituli X. Libri I. contineatur; vide primæ Columnæ primi Libri

divisionem, deinde transversim in eo progredere usque ad Columnam, cui titulus est X. & in angulo communi invenies paragraphos tituli decimi, Libri primi quæsitos; haud secus in omnibus aliis procedes.

Usus Tabulæ Juridicæ.

Eo autem fine à nobis hæc combinatoria Jurium Tabula condita est, ut hujus facultatis studiosus statim unico omnem juridicam materiem intuitu comprehenderet, ac qualemcunque ex titulorum serie depromptam Quæstionem, statim secundum Artis nostræ principia resolvere queat; dummodo statum quæstionis primò plenè intelligat, quod ex iis in unaquaque Columna titulis, subscriptis argumentis intelliget. Totus itaque, uti dixi, primus Institutionum Justinianearum Liber in 26 titulos divisus. Secundus verò Liber in 25. Tertius in 30. Quartus denique in 18. quemadmodum in Tabula apparet: Et singuli Libri suos titulos desumunt secundum seriem & numerum titulorum in fronte Tabulæ descriptorum. Sed ut totam praxin uno atque altero exemplo explicemus.

P A R A D I G M A I.

Quæritur itaque: *Quid sit Testamentum?* Respondeo, esse testationem mentis, qua testator declarat ultimam suam voluntatem circa hæreditatem successoribus relinquentam; quam, ex Artis nostræ 18 principii, hisce formulis describimus.

Per	B.	Testamentum est	Ultimæ voluntatis Testatoris declaratio; quæ fit circa dispositionem <i>bonorum</i> in successores sanguine ei proximos hæredes transferendorum. Quæ etiam hac prima descriptione intelligenda sunt, de Testamento ab Intestato; in sequentibus communes.
	M.		<i>Extensio</i> bonorum Testatoris in hæredes per ultimam voluntatem, sive scripto, sive dicto factam, & septem testibus consignata & subscripta.
	D.		Ultima de bonis dispositiva <i>perpetuè</i> valitura voluntas.
	P.		Testatoris efficax & <i>potens</i> irrefragabili lege constituta voluntas, quæ nisi aliud intervenerit, irritari non potest.
	S.		Testatoris immutabilis & efficax <i>intentio</i> , scripto expressa, quæ legitimè constitutâ & manifestatâ hæres jus acquirit ad omnia in testamento contenta.
	Vo.		<i>Voluntas</i> ultima Testatoris, qua de bonis suis post mortem relictis disponit.
	Vi.		<i>Virtus</i> legalis, qua bona Testatoris post mortem transferuntur in filios, qui si desint, in proximos cognatos & affines; vel hisce deficientibus, in quoscunque alios.
	Ve.		<i>Lex Veridica</i> , qua Testatoris intellectus fit conformis voluntati de bonis in hæredes, aliove transferendis.
	G.		Voluntas ultima, qua Testator curis omnibus sepositis <i>quiescis</i> in dispositione bonorum.

In

- Per {
- =. In testamento fit *separatio* & translatio bonorum à Testatore in hæredes aliove; estque testamentum *legale, militare, æconomicum*, &c.
 - ♥. Testamentum à Testibus ut plurimum septem *approbantibus* subscribitur & signatur.
 - . Testamentum *irritari* potest multis modis, exhæreditatione ob delicta enormia, vel aliis de causis in Tabula contentis.
 - α. *Causa* cur Testamentorum ordinatio inter homines instituta sit, fuit voluntas *Principum* & Magistratum, ad publicam salutem & pacem procurandam per leges & decreta manifestata.
 - ⊙. *Media* ad testandum sunt, efficax Testatoris voluntas; testes verò ad approbandum illud.
 - ω. *Finis* Testamenti est, ne bona Testatoris post mortem in incertum vagentur, & ad diffidiorum litiumque quæ inde consequerentur, evitationem.
- Et sic de cæteris.

Unaquæque harum 18 Propositionum de Testamento adductarum, iterum per eadem principia ampliari potest, & per Quæstiones uberius discuti.

1. *An* testator quemlibet ad hæreditatem assumere possit, an solum sibi agnatione proximos?
2. *Quid* fiat, si decesserit quispiam sine testamento? cujusnam erunt bona? quis hæres futurus, si ab intestato?
3. *Cur* testamentorum ordinatio instituta sit, & in quem finem? juxta quadruplex causarum genus disponenda.
4. *Quantum* debeat esse testamentum; an privatum, an publicum, & qua solennitate? *Quotuplex* testamentum sit; ubi de civili, militari, &c.
5. *Quomodo* debeat institui testamentum; quibus testibus; quænam requirantur, ut legitimum sit? ubi de testibus, de approbationibus, & similibus.
6. *Quale* debeat esse; Quinam possint esse testatores: an furiosus, cæcus, surdus, mutus; an impuberes, mulieres, &c. quinam ad hæreditatem assumi possint & debeant?
7. *Ubi* testamentum confici possit; an locus certus præscribatur? Utrum & quomodo testamentum à milite confici possit, & ab uno in remotis regionibus constituto?
8. *Quando* testamentum & quo tempore condi possit; quando hæredes illud acceptare possint, & jus in illud habeant?

9. *De quibus* testamentum condi debeat; an de solis bonis temporalibus & corporeis, an & de incorporeis rebus, cujusmodi jura & privilegia sunt?

10. *Cum quibus* testamentum condatur? ubi de testibus, subscriptione, subsignatione & similibus fusus dabitur discurrendi campus. Quæ omnia ab Artis nostræ perito per 18 Principia deducta universalem de testamenti materia scientiam parient.

Atque hoc modo non tantum de testamenti argumento ampliando immensam materiem congeres, sed & de quolibet titulorum in fronte positorum argumento, pari pacto cum immensa amplitudine discurrendi dabitur materia. Sed ne in infinitum opus crescat, hinc tantum Tabulæ usum, modumque eam practicandi, tironibus Juris, paucis exhibendum duximus; donec quispiam Juris Professor Artis nostræ amator reperiatur, qui dicto modo & methodo omnes Tabulæ titulos & paragraphos fusiùs deducat.

PARADIGMA II.

Sit primus paragraphus Tituli primi Libri primi, *Quid sit Justitia?* resolvendus: sic procede.

Primò per Enneadem Erotematicam, si-ve novem modos quærendi, formalitatesque eorum, negotium faciliè conficies, hoc pacto:

Pone ante te dictos novem modos quærendi cum formalitatibus earum, ut sequitur.

In Regula {	Utrum	} Modalitas est {	Existentia rei.
	Quid		Essentia.
	Cur		Formalitas.
	Quantum		Quantitas.
	Quomodo!		Modus.
	Quale		Qualitas.
	Ubi		Locus, Localitas.
	Quando		Duratio seu temporalitas.
	Quibuscum de Quo		Instrumentalitas.

Juxta

Juxta hæc Modalitates ordine se sequentes divides Justitiam, ita ut

Alia Justitia fit	{	Per se existens, uti in D E O ; alia in alio, ut in voluntate hominis.
		Essentialis, ut divina ; alia accidentalis, ut humana.
		Formalis, estque habitus animæ ; alia cæterarum <i>intellectualium</i> substantiarum.
		Quanta, comparata ad operationes animæ ; alia ad corporeas partes comparata.
		Quæ modificat corpus, alia quæ modificat animam.
		Quoad qualitates facultatum tum intrinsecas, tum extrinsecas considerata.
		Localis, in Cœlo præmians bonos ; alia inferior reprimens malos.
		Æterna in D E O ; alia æviterna, in Angelis ; alia temporalis, ut humana.
		Instrumentum corporeorum ; alia instrumentum spiritualium.

Quæ omnia denuò per Regulas Quæstionibus annexas dividi possunt ; ut :

Alia Justitia est	{	Necessaria, alia possibilis, alia impossibilis, alia contingens.	Per Regulam	{	An.
		Absoluta & totalis, alia partialis essentialiter, alia habitualis, actualis alia.			Quid.
		Primitiva, alia derivativa, alia possessiva.			De Quo.
		Formalis, alia finalis.			Quare.
		Continua, alia discreta.			Quantum.

Et hoc pacto progredieris per omnes Regulas, notando singulas divisiones factas, juxta quas deinde definitiones Justitiæ auspicaberis. V. G.

De Justitia existente per se, seu divina, hæc dabis definitiones.

Per Regulam	{	An	Definies Justitiam existentem per se, esse	{	Ens necessarium existens, tribuensque unicuique quod suum est.
		Quid			Essentialem & liberam inclinationem tribuendi unicuique quod suum est.
		De quo			Primam originem & radicem, unde procedit Justitia creata.
		Cur			Formam simplicissimam, quæ unicuique quod debitum ei, tribuit.
		Quantum			Mensuram totius distributivæ & commutativæ justitiæ creatæ.
		Quale			Propriam inclinationem intrinsecam D E I, per quam unicuique quod suum est, tribuit.
		Quando			Habitualement & æternam perpetuamque voluntatem tribuendi unicuique quod suum est, id est, proportionatam perfectionem.
		Ubi			Ens, quod ubilibet distribuit debitum secundum merita & dispositiones rerum.
		Quomodo			Id, quod modificat disponitque res, secundum quod eis convenit.
		Quibuscum			Instrumentum D E I intrinsecum operandi justè.

Hoc pacto procedes postea ad definitionem Justitiæ existentis *in alio*, uti in voluntate hominis ; deinde ad *formalis*, *materialis* &c. definitionem ; & sic de cæteris modis Justitiæ suprâ descriptis.

Per species quoque Quæstionis, *Utrum* ; quæ sunt, necessarium, possibile, impossibile, contingens : hæc definitiones dabis : De Justitia V. G. D E I existente per se.

Per	{	Necessarium.	Justitia D E I per se existens, est Ens	{	Necessarium, quod liberè disponit & judicat de omnibus.
		Possibile.			Cui soli est possibile omnia justè distribuere.
		Impossibile.			Cui non est impossibile etiam futura antequam existant, ordinare.
		Contingens.			Quod omnibus contingentibus legem ponit.

F f f

Per

Per species Regulæ Quid.	{		Esse ens absolutum, quod liberè judicat & disponit de omnibus.	}	Concurrit ad judicandum.
			Esse attributum, quod		
			Cum misericordia misericorditer		
			Cum sapientia sapienter		
			Cum fortitudine fortiter		
	{		Cum libertate liberè		

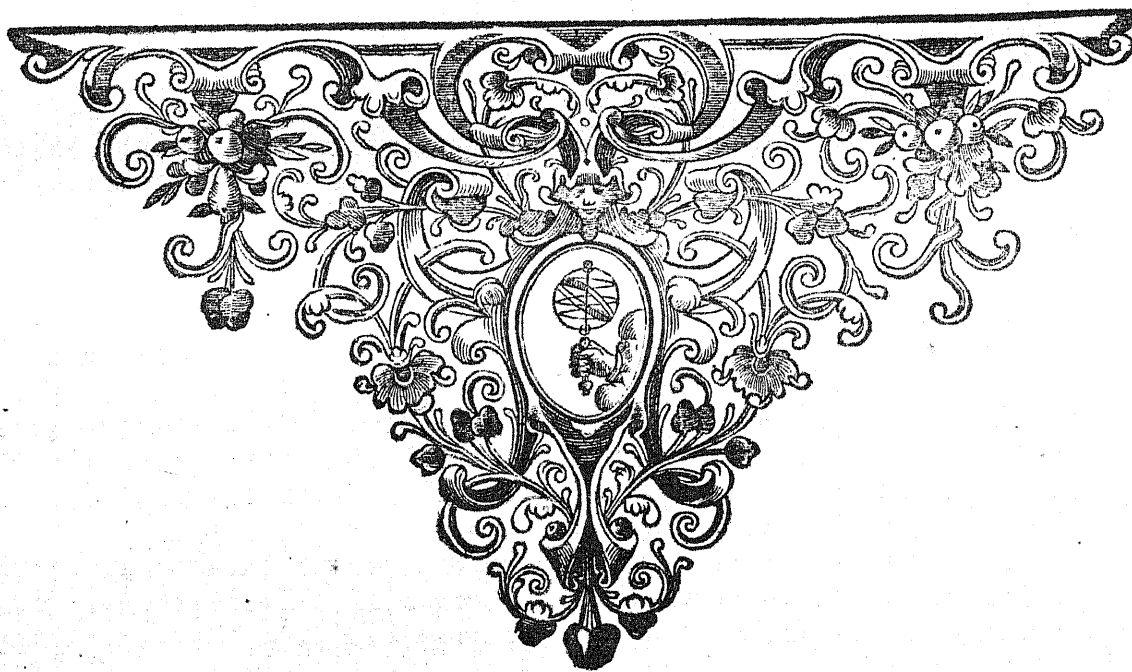
Et hoc pacto procedendo per omnes & singulas species Regularum, innumeræ fient de justitia definitiones, quæ implicite in se, quicquid in universo Juris corpore est, continent.

Divisionibus & Definitionibus peractis, procedes ad modum demonstrativum, per Quæstiones examinando singulas; habebisque ingentis libri titulos & capita de sola Justitia existente per se, ut interim taceam reliquas modales Justitiarum differentias in creatis. *Verb. Grat. de Justitia Dei quærat* :

An in DEO detur Justitia per se existens?
R. affirmative: quia Justitia in DEO est ipse DEUS substantialiter; quod & per 18 principia, & per novem Quæstiones, Speciesque regularum facile, praxi sæpè sæpiùs tradita, ostendes. Uti per species Quæstionis. **Utrum:** *An Justitia DEI necessaria, possibilis, impossibilis, contingens sit?*

Per species Regulæ, Quid; *Quid illa sit in se, quid in alio; quid habeat in se, quid in alio?* Per species Regulæ, de quo; *Quid illa sit privative, derivative, possessive;* & sic de cæteris; quæ omnia in Capite de Regularis tradidimus, habebisque in sola harum Regularum adductione 50 loca, per quæ Justitia DEI per se existens probetur; ut interim, sicut dixi, taceam reliquos Justitiæ modos suprâ adductos.

Vides itaque Lector, quomodo Argumenta Juridica in præcedenti Tabula tractari queant: Quod enim nos de Justitia adduximus exemplum, juxta illud, quodlibet aliud thema ex Tabula depromptum, te facili negotio descripturum nihil dubito; atque adeò sine tanta librorum farragine solum Artis nostræ præceptis insistendo, omnes Juris difficultates enodare possis. Sed hæc paucula de Jurisprudentiæ speciminibus sufficiant.

A R T I S MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ,

LIBER NONUS,

*Paradigmata FACULTATIS ASCETICÆ,
Theologiæ positivæ, & moralis
exhibens.*

SECTIO I.

De Facultate Ascetica.

CAPUT I.

De definitione Artis Asceticæ.

Ascetica facultas est habitus supernaturalis practicus ad ultimi finis consecutionem ordinatus, seque ad Theologiam scholasticam habet, sicuti Logica ad Metaphysicam, & passim prudentiæ, sapientiæ, & eminentissimæ scientiæ nomine gaudet. Prudentia est, quia maximè in medijs intento fini necessariis ordinandis occupatur: Sapientia, quia circa res causasque altissimas, nimirum circa DEUM finem supernaturalem omnium versatur: Scientia, quia sua principia partim à Theologia scholastica, partim ab Ethica desumit & demonstrat; verè & propriè dicta scientia scientiarum, juxta illud Sap. 10. dedit illi scientiam Sanctorum, Di-

citur constans & perpetua voluntas operandi convenienter suo fini; quam sic definimus: Facultas Ascetica est scientia operandi convenienter suo fini ultimo. Cujus *Materialle* objectum est omne id, circa quod, ut fini supernaturali conveniens actio humana versari potest, sive in quantum Virtus consideratur in Voluntate existens: *Formale*, ipsa rei convenientia cum fine: *Finale*, summum & ultimum bonum: *Efficiens* est vel Magister, vel supernus gratiæ divinæ influxus.

Quæ omnia per 18 Artis nostræ principia scitè deduci possunt; V. Gr: Si quæretur, *utrum sit habitus supernaturalis practicus, ad finis ultimi consecutionem ordinatus?* R. Affirmativè, & probo id;

Fff 2

Per B.

Per	B.	Quia	Ad summum <i>bonum</i> finaliter consequendum ordinatus est.
	M.		<i>Extendit</i> sese ad istud, quod omnium maximum est, & imprimis necessarium.
	D.		Verfatur in operationibus ad <i>æternitatem</i> conducentibus.
	P.		Supernâ gratiâ adiutus <i>potest</i> illud attingere, quod viribus humanis negatum est.
	S.		A principiis & causis supernaturalibus immediatè dependet per <i>fidem</i> ; & propriè scientiarum scientia est.
	Vo.		Animam avidam & <i>desideriis</i> plenam efficit ad summi boni affectionem.
	Vi.		<i>Virtus</i> est omnium & eminentissima & maximè necessaria.
	Ve.		Circa æternæ <i>veritatis</i> rationes maximè verfatur, ut in praxin deduci possit.
	G.		Hunc <i>finem</i> tandem, quem intendit, adipiscetur in gloria cum finali gratia decedens ex hac vitâ.

Et sic de cæteris ordine principiis procedere poteris.

Necessitatem hujus scientiæ probare poteris ex ultimo fini oppositis.

B.	Quia, quicumque finem suum non assequitur,	Eum <i>miserrimum</i> esse, in confesso est.
B.		Eum ultimo & summo <i>bono</i> privari necesse est.
M.		Quicquid <i>magnum</i> & perhonorificum egerit in hoc Mundo, sine hoc frustaneum est.
D.		Ei omnis <i>tolerantia</i> & in adversis <i>duratio</i> infructuosa est.
P.		Ei omnis <i>potentia</i> vertitur in impotentiam.
Vo.		Is omni <i>spe</i> bonorum cœlestium excluditur.
Vi.		Si tradiderit corpus suum ita ut ardeat, si <i>virtutes</i> omnes exerceat, sine hoc sine nihil ipsi proderit.
Ve.		Si <i>veritates</i> omnes, scientias omnes calluerit, sine hoc nihil ipsi conducent.
G.		Si omnem Mundi <i>gloriam</i> possederit, miser, infelix, inglorius sine hoc semper manebit.

Si quæris, *Cur*?

Illo	Re. Quia	<i>Separatur</i> à D E O summo & æterno bono.
		Omnem cum D E O <i>unionem</i> sine spe ulla perdit.
		Omnia bona eidem in mala <i>commutantur</i> æterna.
		<i>Principio</i> suo summo & infinito bono sine finali gratia restitui impossibile est.
		Omnia ad summum bonum amplius consequendum <i>media</i> frustranea sunt.
		Aberrat à <i>fine</i> , ob quem conditus est, æternæque damnationi mancipatur.
		Omnis <i>majoritas</i> ei degenerat in minoritatem & infinitorum malorum abyssum.
Min.	Unde	Frustra natus est, frustra vixit, frustra pretioso filii Dei sanguine redemptus est, frustra omnia in hoc mundo peregit & operatus est.

Quomodo verò ab hisce omnibus liberari queamus, docet Ascetica. Ergo Scientia est omnium eminentissima, & maximè necessaria, quod erat ostendendum.

Occupatur itaque Ascetica tota circa *principium*, *medium*, & *finem*; quæ consistunt in (S.) Agnitione, (Vo.) Prosecutione, & (G.) Affecutione illius ultimi finis, qui quæritur.

Principium, quo effectivè movetur in finem, est cognitio nobilitatis & præstantiæ finis istius, sine quo nemo beatus esse potest; estque cognitio per fidem in pro-

missis meritisque Christi & Sacra Scriptura fundata, quæ sunt principia supernaturalia, sine quibus illum attingere nemo potest.

Media, omnia, quæ existunt in rerum natura, esse possunt; cum nihil sit aded tenue & exiguum, quod non ipsius summi boni, quod quærimus, bonitatis quandam veluti particulam in se contineat; Invisibile enim illud bonum per ea, quæ facta sunt, conspicimus. Quæ omnia per 9 Subiecta universalia ample & fusè deduci possunt, hoc pacto.

Media

Media ad finem ultimum consequendum sunt per	B.	Quicquid <i>bonitatis</i> est	} in
	M.	Quicquid <i>magnum</i> & excellens est	
	D.	Quicquid <i>essentiae</i> suae ratione <i>durat</i> .	
	P.	Omnes <i>potentiae</i> & facultates rerum.	
	S.	Omnes <i>scientiae</i> & artes.	
	Vo.	Quicquid <i>appetibile</i> est.	
	Vi.	Omnes <i>virtutes</i> naturales, morales & supernaturales.	
	Ve.	Omnes <i>veritates</i> naturales & supernaturales.	
	G.	Omnia <i>gaudia</i> & voluptates media esse possunt ad finem consequendum.	

Ex his bonis partialibus animus inardescit ad illud summum omnium bonorum aggregatione perfectum, in quo solo, & in nullo alio mens humana quiescere potest; vel enim toto bono, vel nullo frui licet; quia nihil non totum, animum satiare potest, & perfecte ejus explere appetitum.

Media ad finem ultimum consequendum sunt per		} Omnia } Omnes	Quae nos <i>separant</i> ab illicitis.
			Virtutes, quae nos <i>Deo</i> <i>uniant</i> .
			<i>Adversitates</i> & <i>contrarietates</i> patienter toleratae.
			Quae <i>causant</i> in nobis appetitum boni coelestis.
			Incrementa & <i>virtutum</i> studia.
			<i>Fines</i> ordinati indirecti & partiales.
	M.		Quae <i>magis</i> fini conveniunt.
	Æ.		<i>Proportionata</i> fini.
	Min.		<i>Mala</i> , defectus, miseriae, calamitates in hac vita mortali esse possunt media ad finis ultimi affectionem; dum ex iis, quid ex malis vitandum, quid ex bonis feligendum sit, cognoscamus.

Dixi *haec media esse ad finem*; Quia ex horum consideratione mens humana tanquam per scalam quandam Jacobaeam ascendit ad ipsum summum bonorum omnium apicem, qui *DEUS* est; dum ejus infinitam Bonitatem M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. in omnibus & singulis rerum Creaturarum ordinibus veluti in totidem speculis reflexa considerat, ex quorum intuitu, tanquam ex veterno quodam suscitata, incrementabili desiderio ad illum possidendum animatur, ob quem omnia illa condita sunt; donec tandem vitam bene & recte juxta *DEI* beneplacitum transacta in hoc mundo, in altero tantoperè concupitum plenè possideat. Ex quibus luculenter patet, felicitatem in nullo eorum, quae in hoc Mundo tam anxie quaeruntur, consistere; tametsi, uti paulò ante ostendimus, omnia media esse possint ad finem congrua.

Nullum bonum terrenum & creatum nos felicitatis participes facere posse, neque felicitatem in iis consistere, sic probatur ex Artis nostrae principis.

Per B. I. In eo, quod est tantum apparenter & imperfectè bonum, felicitas consistere non potest.

Omnia bona fortunae, animi, & corporis sunt tantum apparenter & imperfecte bona. Ergo in iis non consistit felicitas.

2. Quod hominem non simpliciter perficit, illa felicitas esse non potest.

Omnia bona temporalia, terrena, caduca, hominem non simpliciter perficiunt. Ergo.

3. Quod illicito modo obtineri potest, illud verum bonum esse non potest, & consequenter nulla in eo felicitas.

Hoc fieri potest in omnibus bonis temporalibus & terrenis. Ergo.

4. Quod bonis & malis aequè bonum est, illud felicitatem adferre non potest.

Omnia fortunae bona, bonis & malis aequè bona sunt. Ergo.

5. Quicquid corpus tantum interius exteriusque perficit & ornat, per se verum bonum non est.

Tales sunt pulchritudo & forma corporea. Ergo. Quia minimo accidente perit.

6. Quicquid modò existit, modò perit, id nec bonum nec malum verum est.

Hoc praestant omnia bona temporalia. Ergo.

Quæ & per opposita ostendi possunt : *V. Gr.* Quicquid peccatum non est , id verum malum esse non potest. &c.

- M. Omnis magnitudo , excellentia & sublimitas in quocumque genere rerum creatarum , felicitas esse non potest ; quia mutationi obnoxia est , neque diu durat.
- D. Quicquid non est *durabile* , id felicitatem dare non potest.
Longa vita cum bonorum temporalium affluentia non est durabilis. Ergo.
Quia varijs fortunæ casibus subjecta est.
- P. Omne quod timoribus , suspicionibus , inquietudinibus animi obnoxium est , illud felicitatem constituere non potest.
Omnis *potentia* humana , dignitas , imperium , talia sunt. Ergo.
Quia turbant mentem.
- S. Omne quod *opinionibus* & difficultatibus implexum inquietat animum , id felicitatem constituere non potest.
Omnes *artes* & scientiæ hoc habent. Ergo.
- Per Vo. Omne quod brutis æquè ac hominibus commune est , atque ob perturbationem mentis , indomitasque passiones , quas causat , tristes exitus sortitur , id felicitatem constituere non potest.
Omnes Voluptates sensuales & Venereæ sunt tales. Ergo.
- Vi. Omne quod citò perit , & plerumque falsitas est , *Virtutis* ratione comparatum , id felicitatem non habet.
Talis est magnæ famæ acquisitio. Ergo.
Quia fluxa est , & invidiæ obnoxia multorum.
- Ve. Omne quod ex se & sua natura fluxum , caducum , perituum est , id *veram* felicitatem constituere non potest.
Talia sunt omnia bona hucusque recensita. Ergo.
- G. Omne quod auferri potest , & ex se *instabile* & *inquietum* , mentis perpetua sollicitudine perplexum , id felicitatem dare non potest.
Tales sunt honores , divitiæ &c. Ergo.

Nulla itaque humana felicitas hominem salvare potest ; Ergo non datur nisi felicitas illa supernaturalis , id est , summi boni fructio , quam inquirimus.

Quia quodcumque ex bonis opinione hominum felicitatem constituentibus , assumpseris , semper illa summis inquietudinibus , timoribus , infidiis , vanitatibus obnoxia reperies ; non enim dives satiatur divitiis , nec Reges regnis , nec Philosophus appetitu sciendi , nec ambitiosus honoribus , Venereus homo non satiatur libidinibus ; quæ omnia uti animum in transversum agunt , summiſſique insaniis subjiciunt , ita felicitatis nomine gloriari minimè possunt.

Sola itaque *beatitudo supernaturalis* hominis animum perfectè explere potest ; ita ut quod desideret , aut desiderari amplius possit , non sit. Hic est Deus benedictus , & &

ω. principium & finis omnium , interminum essentiae pelagus , ipsum esse superessentiale omnium rerum quæ sunt , & quæ non sunt ; extensione immensum & omni conceptibili magnitudinum , multitudinum , perfectionumque cumulo infinites majus , in se ab æterno , ex tempore in omnibus , omnia sustentans , penetrans , comprehendens , excedens ; immensâ bonitate summum , magnitudine omnem excedens capacitatem , duratione æternum , diffusissimum simul & collectissimum , sine principio , sine limite , sine mensura & modo ; Omnipotens , sapiens , omniscium , appetibile summum & universale , virtus infinita , veritas & regula omnium , gloria æterna ; Deus triumphans , Pater Filius & Spiritus Sanctus , primum & ultimum omnis actionis dignissimum objectum.

Si itaque vis salvus & æternum beatus esse , observa præcepta , juxta 18 Artis nostræ principia disposita.

- B. Vitam *perfectam* & Deo beneplacitam in hac vita instituito.
- M. Quicquid in mundo *magnum* , excellens , & apparenter bonum , tanquam caducum & transitorium magno animo contemnito.
- D. In perfectionis studio *perseveranter* & continua vigilantia consistito.
- P. *Potentias* inordinatas sensuum omnium exteriorum interiorumque , quæ finem impediunt , mortificato.
- S. *Intentionem* rectam in omnibus operibus tuis , in hunc finem unicè collimantem , indeclinabiliter formato.

Vo. Omnem

- Vo. Omnem amorem & desiderium tuum in hunc summè expetendum finem conferto, omni mundano & carnali affectu excluso.
- Vi. Perpetuo virtutum omnium, tam naturalium quàm supernaturalium, uti & orationis exercitio studiosè incumbito.
- Ve. Veritatum æternarum rationes continuo mentis scrutinio expendito.
- G. Quietem & tranquillitatem mentis, tam in prosperis quàm adversis perpetuò & imperturbabiliter conservato.
- || Ab omnibus quæ te ab hoc fine separare possunt, abstineto.
- ♡ Unionem animæ tuæ cum Deo per ferventes amoris actus & perpetuum orationis studium, sollicitâ mente quærito.
- ∞ Omnia non mortalia tantum, sed & venialia peccata fini consequendo contraria, omnibus viribus vitato.
- α Causas & occasiones eorum, quæ fini obstant, peccatorum fuge; contra, principia ad finem hunc consequendum necessaria, cumprimis adaptato.
- ⊙ Omnia quæ in Mundo obvia comperiuntur, non bona tantum, sed & mala, tibi ceu media quædam ad dictum finem applicato.
- ω Fines non ultimum tantum, sed & secundarios, & indirectos, uti finem ultimum respiciunt, ita ad illum omnes semper referto.
- M. Majores te, Superiores & Præsides, omni, quo par est, honore, humiliter & obedienter reverere.
- Æ. Equales tibi proximos, uti teipsum amato.
- Min. Omnes defectus, culpas, peccata, imperfectiones, veluti unicum ad felicitatem consequendam impedimentum fugito.

Atque in hisce consistit perfecta vitæ hominis ratio, qua ad intentam felicitatem evaharis.

Hæc autem tantò perfectiùs obtinebis, quantò ea per novem Subjecta Universalia fufiùs deduxeris.

- △ Sacramenta, quæ sunt media necessaria ad finem, à Christo instituta, diligenter frequentato, uti unica salutis acquirendæ media, & ex meritis Christi valida.
- ☼ Angelicam custodiam in hunc finem tibi assignat; unde angelicas Virtutes, amorem, puritatem, desiderium gloriæ divinæ, quantò sunt fini propinquiores, tantò eas ardentius imitator.
- ⊙ Cælestium corporum B^{tas}. M. D. P. S. Vi. Ve. G. te ducent ad B^{tem}. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. finis ultimi, in quo relucet.
- Varietas elementarium operationum, earumque B^{tas}. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. te docebunt ad quid condita sint, & quomodo iis uti debeas ad finem ultimum, in quo exprimuntur.
- ♁ Ipsa admirabilis humani corporis structura, ex corpore & anima constituta, per mirificas operationes ac facultates te ducet tanquam per scalam ad id, quod quæris, summum bonum.
- ☪ Ipsorum animalium quadruplex genus, quadrupedum, natatiliū, volatiliū, insectorumque genus, ad quid serviant, ad quid condita sint, & ad quid referri debeant, monstrant.
- ☿ Vegetabilium quoque, plantarum, arborum, fruticum, herbarum innumerabilis varietas, eorumque intenta mentis consideratio ad ultimum te finem deducet.
- ⬡ Imò vel ipsa inanimata natura, uti sunt varia mineralium & metallorum genera, uti propter te condita sunt, ita & ad ultimum finem, qui in eorum B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. veluti in speculis quibusdam exprimitur, summoperè perpetua mentis reflexione considerantibus conferunt.
- ⋮ Instrumenta quoque & materialia, uti & diversitas accidentium tibi ingentem dabunt materiam, qua ad finem tandem perducaris.

Hæc omnia hucusque recensita, si per Quæstiones in propositiones reduxeris, earum nec finem nec numerum reperiēs. V. G. Si quæras: Quid illa Beatitudo sit? Respondeo sic:

Per B.

Per	B.	Est	Status omnium imaginabilium <i>bonorum</i> aggregatione perfectus, omnium malorum expers.
	M.		<i>Cumulus</i> omnium <i>perfectionum</i> , quæ homini competere possunt.
	D.		<i>Interminabilis</i> beatissimæ vitæ possessio.
	P.		Omnium <i>potentiarum</i> & facultatum animæ, convenientiumque desideriorum satisfactio.
	S.		Clara & ejusdem DEI, omniumque, quibus præditus est, perfectionum <i>cognitio</i> .
	Vo.		<i>Amor</i> DEI ardentissimus, & nunquam interrompenda summi DEI fruitio.
	Vi.		<i>Virtutum</i> omnium consummata perfectio.
	Ve.		<i>Veritatum</i> omnium in essentiali veritatis idea existentium perfecta notitia.
	G.		Ineffabilis animi <i>voluptas</i> & <i>gaudium</i> , quod æternum duraturum ex summi Boni fruitione & possessione oritur. Similitudo DEI five <i>θεομορφωσις</i> , qua similes ei erimus, quia eum videbis sicut est.

Post quæstionem *quid*, quæres: *quanta*, *qualis*, *quare*, *quomodo*, *ubi*, *quando*, *de quo*, illa sit beatitudo.

His finitis subjunges affectus admirationis divinæ Bonitatis. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Habes itaque paucis hîc totius Asceticæ Disciplinæ summam, Artis nostræ Regulis expressam. Quare nihil restat, nisi ut uno atque altero exemplo in particulari illam applicemus.

PARADIGMA ASCETICUM.

Quomodo Oratio recte & cum fructu instituenda sit, Artis nostræ precepta docebunt. Sic age.

Primò, juxta *quadruplex Causarum* genus, finalem, formalem, efficientem & materiale, illam examinabis. Et primò quidem *finalis* causa Orationis est DEUS; *formalis* est modus orandi & supplicandi DEO; *efficiens* est ipse supplicator; *materialis* sunt ipsæ orationes sive mentales, sive vocales.

Cum itaque DEUS sit *finis* Orationis, facta prius recta intentione & confidentia finis hujus, qui DEUS est B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ad quem intentio dirigenda est.

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Per	<i>Diffusionem</i> omnium potentiarum animæ.
		<i>Extensionem</i> desideriorum.
		<i>Perseverantiam</i> in Oratione.
		<i>Affiduum</i> <i>potentiarum</i> animæ applicationem.
		<i>Ordinationem</i> earum ad DEUM.
		<i>Affectus</i> & impulsus vehementes.
		<i>Virtutis</i> continuum exercitium.
		<i>Veritatum</i> æternarum investigationem.
		Conferendo omnia ad honorem & gloriam DEI; quæ exsuperant omnem sensum.

Ad causam *formalem* referuntur varii modi orandi, quorum *primus*, *Elevatio* mentis in DEUM dicitur, considerando ejus Bonitatem M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Secundus est, *Petitio*, quando petitur aliquid determinatè à DEO, ut sit in *Oratione Dominica* per septem petitiones; quam sic juxta Artis nostræ principia institues.

Pater noster, qui es in Cælis. Quia Pater B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. es.
Sanctificetur nomen tuum. Sanctum. B. M. Æternum. Potens. S. Vo. Vi. Ve. G.
Fiat Voluntas tua. Sancta, excelsa, æterna, potens, sapiens, amabilis, virtuosa, vera, gloriosa.
Sicut in Cælo & in terra.

<i>Panem nostrum quotidianum</i>	B.	<i>Da nobis hodie.</i>
	M.	Nutrimētum animæ & corporis.
	D.	Panem vitæ æternæ.
	P.	Panem efficacem ad operandum.
	S.	Panem vitæ & intellectus.
	Vo.	Panem appetibilem.
	Vi.	Panem viribus ad nutriendum potentem.
	Ve.	Panem verum, carnem tuam sacrosanctam.
	G.	Panem arrham gloriæ æternæ.

Et di-

<i>Es dimitte nobis debita nostra, id est, peccata nostra,</i>	{	Odium,	}	Contra	{	Bonitatem.
		Puſillanimitatem & diffidentiam,				Magnitudinem;
		Inconstantiam in bono,				Durationem.
		Impotentiam, Incontinentiam,				Potentiam.
		Ignorantiam, in tentationibus consensus,				S.
		Voluntatem depravatam,				Vo.
		Vitioſas affectiones,				Vi.
		Falſitatem & dolum,				Ve.
		Ambitioſam cupiditatem,				G.

Sicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Hæc petitio circa omnia uti verſatur, ita multiplici modo ea principiis noſtris applicari poteſt.

<i>Et ne nos inducas in tentationem, divinæ</i>	{	B ^{ti}	}	repugnantem.
		M.		
		D.		
		P.		
		S.		
		Vo.		
		Vi.		
		Ve.		
		G.		

Sed libera nos à malo. A malis omnibus B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. contrariis. *Amen.*

Tertius modus orandi eſt *Inſinuatio*, quando miſerias noſtras ipſi aperimus, ut per B. quam *amas*, informetur. Per M. quam tanto pretio *redemiſti*. D. quam continua tua bonitate *conſervas*. Et ſic de cæteris.

Quartus modus eſt *Adjuratio* D E I; ut dum dicimus:

Per tuam	{	Bonitatem inexhaustam,	{	Da no- bis	{	Perfectionem animæ.
		Immenſitatis incompre- henſibilitatem,				Magnitudinem Virtutis.
		Æternitatem,				Perſeverantiam in bono.
		Omnipotentiam,				Potentiam ad reſiſtendum Satanæ.
		Sapientiam,				Intellectum ut ſciamus, quid deſit nobis.
Et ſic de cæteris.						

Quintus modus, eſt *Gratiarum actio*, qua gratias agimus D E O, dicendo:

Gratias ago { Bonitati tuæ, quia infinita mihi beneficia contuliſti.
Magnitudini tuæ, quia mihi feciſti magna.
Durationi æternæ tuæ, quia me hucusque conſervavi in bono.
Et ſic de cæteris.

Simili modo, per cauſam *efficientem*, qui ipſe peccator eſt, Orationem tuam deduces. Examinando teipſum per ſingula principia Artis noſtræ, vel per oppoſita eorum: V. G. quam divinæ B^{ti}. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. parum reſponderis.

Hoc finito, procedes ad cauſam *materialem* Orationis, quæ ſunt preces, & me-

ditatio divinorum operum, attributorum, meritorumque Chriſti, per paſſionem ejus comparatorum; In harum rerum conſideratione pari modo, quem docuimus, progredere: applicando ſcilicet. Attributis D E I & meritis paſſionique Chriſti, ſingula Artis principia: V. Gr.

Mors Chriſti in Cruce,	{	Quanta <i>bona</i> cauſaverit.	}	Per	{	B.
		Quanta & quàm <i>magna</i> beneficia mundo contulerit.				M.
		Quomodo per eam à morte æterna <i>conſervati</i> ſimus.				D.
		Quantam <i>poteſtatem</i> eâ contulerit hominibus.				P.
		Quantam in ea <i>ſapientiam</i> oſtenderit.				S.
		Quantum <i>amorem</i> per eam ingratis hominibus exhibuerit.				Vo.
		Quantâ per eam <i>virtute</i> nobis præluxerit.				Vi.
		Quantas <i>veritates</i> per eam mundum docuerit.				Ve.
		Quantam gloriam denique hominibus per eam meruerit.			G.	
						Quoniam
						Ggg

Ggg

Quoniam verò *Pœnitentia* in negotio salutis consequendæ est maximè necessarium medium, juxta illud Christi: *Pœnitentiam agite, quia appropinquavit &c.* Et; *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes peribitis*: Hoc loco, quomodo per Artis nostræ principia pœnitentiæ effectus & operationes paraphrastice describi possint, ostendemus.

PARADIGMA II.

De Pœnitentia, qua paraphrastice sic describitur per Artis nostræ principia.

Pœnitentia est dolor de peccatis commissis, & omiſſis bonis, Deoque inde offenso.

- B. *Bona* itaque est pœnitentia, quia excellentia bona in pœnitente operatur; ad DEUM enim lacrymarum effusione convertit illum, qui ab eo per peccatum averſus fuerat.
- M. Illius haud dubiè *magna* & insignis bonitas est, cùm pœnitentia faciat Regni Cœlestis hæredem, & ex mancipio peccati filium DEI; ac proinde sequitur,
- D. Bonitatem & magnitudinem pœnitentiæ esse *durabilem*; quia ejus effectus *æternum* in Cœlis duraturi sunt, cum lætitia ineffabili, de pœnitentia pro peccatis in statu viæ peracta.
- P. Unde pater, quàm in hoc sæculo peracta *potens* fit, ad tam inæſtimabilis boni consecutionem; dum vitiatorum impetus cohibet, pravæque affectionum inclinationes reprimit; atque adeo hiſce, coronam sibi in Cœlis pro merito comparat, omni pretio majorem.
- S. Quis nescit *sapienter* pœnitentem agere, dum per conversionem ad DEUM, commutat mala æterna, quæ per averſionem à DEO incurrerat, in bona æterna, & nunquam interituram felicitatem.
- Vo. Ut proinde vel ex hoc capite ab omnibus peccatoribus veluti sacra quædam anchora *appetenda* & amplexanda fit, cùm per hanc in filiorum Dei consortium admittantur, à malis perpetuis erepti.
- Vi. Dum in hoc seculo tempeſtivé per *virtuosam* hanc perfectionem rectè semper operantur, donec ad præmium & desideratum brabeum pertingant in patria.
- Ve. Et quia vias *veritatis* & justitiæ ostendit, hinc fideles semper indefessi sunt, in rebus ad obsequium divinum spectantibus promovendis; & cum lætitia cordis DEUM in Spiritu & veritate adorant, amant, eique serviunt.
- G. Unde pœnitentiæ opus est *gloria* plenum, confert enim ad DEUM possidendum in gloria æterna; ubi absterget DEUS omnem lacrymam ab oculis eorum, labores exantlatos in ingens gloriæ pondus commutabit.
- = *Differt* autem pœnitentia à reliquis virtutibus; in quantum hæc propriè de DEO propter peccata offenso dolet; reliquæ verò singulæ sua differentia objecta habent.
- ♡ Unde per dolorem illum animique contritionem, quæ divini amoris filia quædam est, strictissimam cum DEO unionem & concordiam efficit.
- ∞ Et omnia, quæ perfectioni quovis modo *contraria* sunt, odit & detestatur, virtutum autem exercitium magno animo amplectitur.
- α Ex quo nascitur veluti ex *principio* quodam magna bonorum operum progenies, quibus anima perficitur, Deoque accepta redditur.
- ⊙ Estque hoc, si quod aliud, potentissimum *medium*, quo fideles ad salutis portum appulsi gaudio perfruuntur æterno; quia animas ita disponit, ut omnibus illecebris deliciisque mundanis repudiatis, ad DEUM unicè dirigantur.
- ω Hinc proximè præ cæteris virtutibus in DEUM tanquam ultimum finem tendit, quem sollicita mente & perfecta custodia sui ipsius in omnibus operationibus inquit.
- M. Et sicuti *major* in hoc, quàm in illo, pro majori divini amoris intentione reperitur, ita majorem quoque gloriæ coronam in vita æterna promeretur.
- Æ. Pœnitentia meritò inde æſtimanda, quod relicto mundanæ contagionis consortio; puritatisque animæ studio, *æquales* Angelis faciat.
- Min. Dum *defectus*, peccata, culpas commissas, divini amoris flammâ perfectè consummat & destruat.

Vides

Vides itaque, quæ hucusque de poenitentia applicata sunt ad Bonitatem, pari pacto, applicari posse reliquis ordine principiiis, tam absolutis quàm respectivis; per Magnitudinem exprimes ejus excellentiam; per Durationem, ingens donum perseverantiæ; per P. magnam ad Deo se reconciliandum potestatem; per S. ingens intellectus lumen, quod poenitentibus ex bonorum operum exercitio confurgit; per Vo. summam poenitentiae amabilitatem, ob fructuum, qui inde promanant, dulcedinem; & sic de virtute, veritate, gloria, differentia, concordia, contrarietate, principio, mediis necessariis, fine ultimo, majoritate, æqualitate minoritate, procedes; quæ si per regulas Artis nostræ, in prima hujus Libri parte traditas, examines, ita ut singulis principiis quæstiones de poenitentia adaptes; certum est, inde ingentis voluminis argumentum mox emanaturum, ad omnia illa, quæ de poenitentia concipi possunt, prosequenda; quæ si per Sacræ Scripturæ loca, Sanctorumque Patrum monumenta confirmantur, tantò majorem

quoque tibi operis auspicandi materiam præbebunt, unicumque promumcondum obtinebis, Asceticis, concionatoribus, aliisque verbi divini administratoribus, ad inexhaustam materiam apertum. Hoc pacto omnia illa, quæ ad poenitentiam quovis modo revocari possunt, distendes; Uti est Jejunium, sive ad privatum virtutis exercitium, sive ad commune Ecclesiæ præceptum observandum, institutum, ingentem comparabis ad illud quam amplissime deducendum, materiem; dummodò juxta dati speciminis exemplum veluti cum filo quodam Ariadnæo, progrediaris.

Atque hæc ad usum Artis nostræ in Ascetica disciplina demonstrandum sufficiant. Qui verò plura circa hoc tam laudabile argumentum desiderat, is R. Patris Christophori Schorreri per Germaniam Societatis nostræ Assistentis Theologiam Asceticam adeat, in quo eximio sanè opere, quæcunque circa hanc materiam desiderari possunt, piè, eruditè, copiosè & subtiliter descripta, & methodo omnibus numeris absoluta, digesta reperiet.

SECTIO II.

De Controversiis Fidei.

CAPUT I.

De Fidei Principiis.

Non est Articulus fidei adeo controversus, qui non Arte nostra scientè & eruditè contra Neotericos decidi possit. Sed demus unum atque alterum paradigma, ut ex iis quo-

modo in reliquis dissolvendis procedendum sit, patefiat.

Cum, Apostolo teste, *sine fide impossibile sit, placere DEO*; Fides autem juxta eundem *una sit*;

B.	Non	{	<i>Diffusa</i> in varias sectas.
M.			<i>Extensa</i> in diversa Religionum placita.
D.			<i>Instabilis</i> .
P.			<i>Potentum</i> hominum auctoritate nixa.
S.			<i>Intellectu</i> privatorum hominum fulta, aut supra propriæ conscientiæ <i>κεκτημενον</i> fundata.
Vo.	{	{	<i>Pro libitu</i> cujusvis temerarii ausu introducta.
Vi.			<i>Habitibus</i> erroneis suffulta.
Ve.			<i>Falsis</i> opinionibus insistens.

Sed super infallibilem DEI revelantis auctoritatem fundata; quam per Sanctos nobis exposuit, ejusque verum & genuinum sensum unicæ in terris Ecclesiæ Catholicæ Orthodoxæ, cum infallibili Spiritus Sancti assistentia, explicandum tradidit.

Quicumque igitur unam Ecclesiam Catholicam & Apostolicam, Primatumque Sancti Petri, ejusque in Sede Apostolica successionem crediderit, ei nullum amplius de fidei controversiis dubium, nulla in iis ritè intelligendis perplexitas oborietur, cum semper sese ad Ecclesiæ interpretationem

remittat, damnando omnia, quæ ipsa damnat, credat, quæ credenda proponit, sanctè sibi persuadendo, errare se non posse in eo, quod tam solidas & inconcussas veritatis & certitudinis radices in verbis & promissis Christi fundatas habet.

Talem autem Ecclesiam verè existere in terris, ex Artis nostræ Regulis sic deducitur; primò quidem Paraphrasticà, postea quoque Syllogisticà methodo, more nobis usitato.

Primò.
Per prin-
cipia ab-
soluta.

- B. Si Ecclesia existit, Ergo DEI *bonitate* & voluntate existit; Dedecet enim providentiam DEI, relinquere mundum sine illo bono, quo omnes salvare vult homines, quæ est Ecclesia, per quam omnes in viam salutis dirigit.
- M. Quoniam verò DEUS *immensus* est, & magnitudinis suæ terminos non habeat, congruum omninò fuit, magnitudinem suam repræsentare, in veritate aliqua pura & perfectâ animorum, qualis illa in Ecclesia orthodoxa; juxta illud Christi, *ut sint unum, sicut nos unum sumus*; & hanc durabilem esse, necesse est.
- D. Sicuti enim in lege naturæ Ecclesiam esse voluit, eamque in lege scripta *conservavit* in Synagoga; ita & majori jure in lege gratiæ eam conservans, nullis eam voluit erroribus obnoxiam permanere, juxta illud: *Ego autem vobiscum sum, usque ad consummationem sæculi*, & illud: *Ego autem pro te rogavi Patrem, Petre, ut non deficiat fides tua*.
- P. Quoniam verò hæc Ecclesia consistere non poterat, nisi per caput visibile *gubernaretur*; ita in caput ejus Petrum Apostolum assumere sibi complacuit, & in Petro omnes in Sede ejus Successores, Pontifices & Pastores universales, quibus omnem ligandi solvendique potestatem tradidit: juxta illud: *Tu es Petrus*: Et illud Joannis 26. *Petre amas me; pascere oves meas*.
- S. Præterea *Sapientia* DEI conveniebat, ut quemadmodum in Angelico mundo omnia Angelorum munia in Hierarchias distinxit, tum ad fines supernaturales soli DEO cognitos, tum ad mundi corporei administrationem; ita in mundo Ecclesiastico voluit Hierarchiam & Principatum; in quo divinæ Virtutes à supremo influxu primò in hoc Caput Ecclesiæ, & ex hoc deinde in reliquos hierarchicos ordinum status, & hinc per universum Ecclesiæ corpus, singulaque membra derivarentur: juxta illud ad Ephes. 4. *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam Prophetas; alios autem Pastores & Doctores ad confirmationem Sanctorum in adificationem corporis Christi*. Quibus quidem diversorum ordinum status in Ecclesia eorumque autoritas luculenter comprobatur.
- Vo. Deinde, quod Christus *vult* efficaciter, id necessariò fit, & quod non vult, non fit: Sed Christus voluit sibi Ecclesiam in terris, tanquam sponsam suam, inviolabili amoris nexu ita conjungere, ut ab ea ampliùs separari non posset; unde influxus bonorum omnium unà derivari necesse est, juxta illud ad Ephes. 4. *Ut crescamus in illo, qui est caput, Christus, ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem juncturam &c. in adificationem sui in charitate*.
- Vi. Virtutes quoque, quas DEUS seminat & imprimit in cujuscunque fidelis membri anima, non possunt radicari in ea, si non uniretur ei tali unitate Ecclesiæ.
- Ve. Cùm Columna sit & firmamentum *veritatis*. 1. Timot. 3. in ea quoque veritatem veræ Religionis conservat puram, à principio usque ad finem.
- G. Ut tandem DEI honor & gloria conservetur in hominibus, & per tales existentes in Ecclesia, humana natura in DEO, tanquam ultimo fine *conquiescat*.
- == Præterea fieri non potest, ut plures unà & *differentes* inter se sint universales Ecclesiæ: Cùm enim Spiritus Sanctus Ecclesiam regat; si plures essent differentesque, fidem quoque differentem esse, necesse foret, adeoque Spiritus Sanctus verum simul & falsum doceret, quod impossibile est; existit itaque Ecclesia DEI in terris una; tum ut differentia inter bonos & malos, quæ semper fuit in mundo, conservetur.
- ♥ Tum ut mundus ille inferior *uniatur* cum suo authore, sponsa cum sponso suo Christo, qui eam sibi per incarnationem desponsaverat.
- ☉ Tum etiam, ut sint milites & servi DEI, qui pro ejus honore & gloria *contra* visibiles & invisibiles potestates indefectibiliter decertent.
- α Est etiam Ecclesia DEI *principium* omnium bonorum, causa & origo divinorum charismatum, extra quam nulla salus esse potest.
- ⊙ Hæc enim est, quæ thesauros meritorum Christi dispensat, *media* ad salutem necessaria, scilicet Sacramenta, subministrat.
- ω Qui uti est *finis* omnium, ita tanquam caput virtutem suam influit communitati hominum, & humanæ naturæ; quæ omnia cessarent, si Ecclesia non esset.

Secundò.
Per prin-
cipia re-
spectiva.

M. Neque

- M. Neque enim humanæ naturæ *majus* beneficium concedi potuisset, quàm istud Ecclesiæ.
- Æ. In hac enim per usum Sacramentorum in Ecclesia præscriptum, virtutum omnium perfectissima documenta, homines Angelis *adaquantur*, dum in eorum locum assumuntur, qui per peccatum felicitate sua exciderant.
- Min. Si Ecclesia aut non existeret, aut *deficeret*, nulla foret regula vivendi; nulla conscientiae dirigendæ ratio, nulla salutis via; atque adeo homo brutis infeliciores foret.

Tertiò.
Per Sub-
jecta Uni-
versalia.

Si præterea hunc discursum per 9 Subjecta Universalia deducere libuerit, ita procedes.

△ Si itaque quæras; *Cur Ecclesia DEI sit?*

R. Ut sit unus coetus, una in mundo fidelium hominum congregatio, DEI propria, in quam DEUS Opt. Max. gratiæ suæ dona influat, invisibili virtute eam gubernando, ut omnia & singula membra ejus per concatenatum influxum Christi in pastorem universalem primò, deinde per hunc in reliquos Ecclesiæ præsules, & tandem per hos in universorum fidelium coetum aptè in spem vitæ æternæ per fidem disponatur.

☞ Quemadmodum enim in *Angelorum* Hierarchiis, suprema per Chorum ordines illuminat mediam, hæc infimam; ita in Ecclesia esset Hierarchia sive sacer principatus in differentes ordinum status distributus, ut à summo capite per medios in infimos ordines virtutum divinarum influxus aptius distribueretur, atque hoc pacto, unà cum Angelico Mundo, DEO tandem fini omnium uniretur.

☉ Verè itaque Ecclesia DEI *Cælum* dici potest, virtute sua influxiva animas fidelium foecundans; Si enim Cælum non esset, omnia inferiora perire necesse foret. Ita si non esset Ecclesia.

☐ Iterum, sicut ex quatuor *Elementorum* combinatione omnium mixtorum origo emanat; ita sunt in Ecclesia quatuor Euangelia, quatuor virtutes Cardinales, quæ sunt veluti primaria quædam sanctarum operationum principia & instrumenta, cum quibus homines salutem suam operari possunt.

☿ Atque idè rectè dicitur, fidelium *hominum* congregatio in unitate fidei, per quam ipsi varia salutis media inquirunt, & per sanctas operationes DEO beneplacitas, participes fiunt donorum coelestium, cum infallibili spe vitæ æternæ.

☏ Quoniam verò DEUS sit invisibilis, & ab omni sensu quàm remotissimus; imprimis tamen quasdam sui veluti spirituales sensationes, per quas in *creaturis* ipsis sentiant Bonitatem M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. & per harum DEI perfectionum contemplationem conserventur in ejusdem obsequio.

☙ Sicuti enim *arbor* aut *planta* attracto per radices alimento nutritur, augetur, & in convenientem tandem naturæ suæ statum deducitur: ita DEUS præter vitam naturalem & *vegetativam* vim, quam corporibus hominum inseruit, per gratiam quoque supernaturalem, Ecclesiæ communicatam, facit, ut continuò ager ejus divino charismatum imbre irrigetur, omnesque plantæ in eo insitæ per hujusmodi radices nutrimentum attrahant, quo vivant, vegetenturque in æternæ vitæ incrementum.

☞ Sicuti iterum in *mixtis inanimatis* varia metallorum genera reperiuntur, quorum unum plus, alterum minus pretiosum est, quædam nullius pretii, venenosa quoque sint, omnia tamen ad divitias gloriæ DEI demonstrandas conspirant; ita in Ecclesia alii aliis sanctiores, alii sapientiores, juxta donorum suorum factam distributionem; mali quoque cum bonis permixti sint; omnes tamen in hoc conspirant, ut misericordia & justitia DEI inde luculentius appareat, essetque bonis malorum persecutio invictæ patientiæ materia, majorque meritorum cumulus.

☿ Sunt enim hæc *instrumenta*, quibus coelestes portæ aperiuntur, & ad triumphantem Ecclesiam aditus paratur.

Quartò.
Per 9 Vir-
tutes.

Vides quomodo per paraphrasin, & quàm aptè quaecunque tandem thema assumptum per Artis nostræ principia deduci possit. Per novem quoque virtutes in Alphabeto propositas sic procedes.

Si Ecclesia non esset; non esset, cui

DEUS per Justitiam tribueret præmium Justitia.
vitæ æternæ, neque esset, qui coërceret
per justitiam vindicativam impetus delin-
quentium per varias censuras & excommu-
nicationes, neque foret prudentia guber- Prudentia.
nandi subditos juxta leges à DEO præ-
scriptas;
G g g ;

Fortitudo. scriptas; neque eluceret fortitudo Martyrum, & constantia Confessorum; quibus deficientibus non foret temperantia in moribus, unoquoque vitam pro libitu ducente in corporeis voluptatibus.

Temperantia.

Fides. Fides quoque ibi incerta foret, ubi nulla fidei regula, nullus controversiarum exortarum iudex; unde neque spes ulla, qua per fidem fideles in DEUM bonorumque promissorum beatam expectationem eleventur. Et hac deficiente, charitas omnino refrigesceret, nulla patientia, nulla in DEUM hominesque pietas reperiretur; Sed contrā

Charitas.

Patientia.

Pietas.

Avaritia, rapina & omnium malorum illuvies Mundum destrueret.

Sicuti igitur per gulam protoplasti Mundum perdiderunt, ita per temperantiam DEUS mundum reparare voluit, quæ non nisi in Ecclesia reperiretur; hoc enim pacto, quos delectationes corporeæ five Luxuria, à suo principio sejunxerat, eosdem delectationes animæ, quas in Ecclesia sentiunt iusti, ad suum reduxerunt principium. Per humilitatem maximè in Ecclesia vigentem superbiam destruxit

mortalium, Unde cultus DEI veri & vivi emanat; per charitatem quoque, quam ex lege divina Ecclesia præscribit, cohibet & compescit invidiam infidelium, membrorumque demortuorum & ab Ecclesia exclusorum, Hæreticorum, inquam, rabiem, dolos, mendacia & inconstantiam compescit, & instar columnæ ferreæ sese iis opponit. Ex quibus omnibus luce meridiana clariùs patet, in Mundo Ecclesiam existere, qua DEUS & Mundum gubernet, ut tandem post legitima in Ecclesia peracta certamina, unusquisque debitum sibi æternæ vitæ præmium & brabeum consequatur.

Vides hîc Lector, quot & quantis modis themata, qualiacunque tandem illa sint, juxta propositum thema Paraphrasticæ Artis nostræ methodo deduci queant; quorum omnium capita, si per Quæstiones, earumque species ampliarentur, certum est, argumentum de Ecclesia propemodum in immensum excursurum. Quomodo verò sub Syllogistica forma hæc quoque confirmari possit, Paradigma docebit L. 2. C. 8. propositum.

Sed jam alio modo, Ecclesiam DEI unam esse doceamus.

- Per {
- B. Ecclesia est una, sicuti DEUS unus, unum baptisma, una lex, una Religio; est Sancta, quia sponsa Christi, per fidem & charitatem formata, ad omnis perfectionis & Sanctitatis culmen deducta, quod & innumeri testantur Sancti, qui nullo non tempore in Ecclesia floruerunt.
 - M. Est Catholica five universalis, per Apostolos & Evangelicos prædicatores totum distensa per orbem, juxta illud: *In omnem terram exiit sonus eorum.*
 - D. Est firma, indeficiens, & usque ad consummationem Mundi durans; juxta illud Christi: *Ego autem pro te rogavi Patrem, ut non deficiat fides tua. Et, Ego semper vobiscum sum usque ad consummationem seculi.*
 - P. Est potens, valida, inconcussa; juxta illud Christi: *Porta inferi non pravelebunt adversus eam.*
 - S. Est Sapientia magistra; juxta illud Christi: *Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere adversarii.*
 - Vo. Est unionis & amoris conciliatrix, dum omnes per unitatem fidei in charitate perfecta ligat.
 - Vi. Est virtutis Magistra, quia in ea sola veræ perfectionis Schola aperitur.
 - Ve. Est infallibilis veritatis Magistra; quia ex promissis Christi & assistentia Spiritus Sancti perpetuò regitur & gubernatur; juxta illud: *Ego alium paracletum mittam, qui docebit vos omnem veritatem: &, quidquid solveritis super terram, erit solutum & in Cælis. &c.*
 - G. Quæ sola regiam viam omnibus ad æternæ vitæ gloriam aperit.

Per ==

- = Si ergo Ecclesia una est, impossibile est, ut sint Ecclesiae *diversae*, quod ita ostendo:
- Si Ecclesia uti est congregatio fidelium eandem fidem profitentium, diversa est, diversam quoque fidem esse necesse est; Si non diversa; Ergo habemus, quod intendimus, unam Ecclesiam, unam fidem. Ergo omnium haereticorum Ecclesiae cum Ecclesia concordabunt; ergo eadem omnium fides. Hoc autem dici non potest, cum omne schisma ab Ecclesia apostaticum, uti diversam fidem, ita & Ecclesiam arguat; diversae enim formae diversum dant esse rei. Sed una est, ut supra ostensum; ergo non diversa.
- ♡ Ecclesia *unum* corpus est, cujus fideles membra sunt, & Christus caput; Si unum corpus, ergo una forma & anima una; unitas enim totius ab anima est, ergo una fides, quae totum hoc constituit; Si ergo diversa fides, diversa forma est, diversum igitur esse, diversum corpus arguit, atque adeo diversam Ecclesiam; ergo ubi est diversa fides, eadem Ecclesia esse non potest.
- Per ○ Quare sicuti ex unitate fidei unitas Ecclesiae colligitur, ita ex *contrario* ejus, videlicet ex diversitate fidei, diversitatem Ecclesiae resultare necesse est; Si enim eadem fides non est, neque erit mutua charitas; si non est mutua charitas, neque erit consensus voluntatum, quam charitas conciliat; si non est voluntatum consensus, neque unitas; cum quisque veram fidem non habet, cum Deo, à cujus veritate dissentit, neque conjungi, neque uniri possit. Sed est in Ecclesia unitas, consensus voluntatum, mutua charitas, eadem fides, ergo una & eadem Ecclesia.
- α *Causa* Schismatis ab Ecclesia est error intellectus, quo quispiam ex propria mentis obstinatione & pertinacia proprium judicium praefert Ecclesiae, & consequenter plus sibi quam Deo per Ecclesiam credit. Quae quidem fides ab Ethnicorum fide non differt, juxta illud Christi: *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus*. Unde deducitur, omnem aliam Ecclesiam à vera Ecclesia per schisma & apostasiam derivatam, omnino erroneam esse. Quare sic argumentor.

Ubi error est, ibi vera Ecclesia esse non potest.

In omni Ecclesia (praeterquam Catholica & Apostolica) manifesti & discrepantes errores sunt.

Ergo talis Ecclesia, qualiscunque tandem illa sit, vera esse non potest.

Major probatur. Ubicunque est manifesta opinionum discrepantia, ibi errores reperiri necesse est.

Hoc fit in omni Ecclesia à vera Ecclesia Catholica abscissa. Ergo.

Quae per inductionem facile probari poterunt.

Fieri enim non potest, ut quod discrepat, non discrepet ratione veri & falsi; Ubi itaque discrepantia est, ibi vera fides esse non potest; Cum fides sit vera, certa, &

infallibilis, de qua si vel minimum dubites, non jam fidem sed opinionem paries, cujusmodi est fides A catholicorum; Sola ergo Ecclesia Catholica & Apostolica, uti infallibili Spiritus Sancti assistentia perpetuo regitur, ita errare quoque non potest.

Si enim Ecclesia erraret, dum fidei quaestiones decidit, totius istiusmodi erroris vitium Christo imputandum foret, quod impium esset asserere. Dicit Christus ad Petrum: *Tu es Petra, & supra hanc petram aedificabo Ecclesiam meam*, quis de promissionis Christi defectu dubitabit? Petrus dominicum gregem, & in Petro omnes ejus successores, pascere jubentur; non pascere autem oves, sed interimere dici posset, si sub promissis Christi dolus aut error subesset. Ecclesia itaque Catholica errare non potest. Unde

- Per { ○ Sola Ecclesia Catholica, media ad vitam aeternam consequendam per *Caput* ejus invisibile in coelo, & in terris per visibile, vicarium ejus, subministrat.
- ω Et ad finem illum ultimum, quae est hominum glorificatio, dirigit.
- M. A. Ita quidem, ut *majora* merita, majorem gloriam, aequalia *aequali*, *minora* minorem gloriam conferant.
- Min.

Restat, ut ad controversias magis particulares descendamus, ut quomodo ea ex Artis nostrae praeceptis decidi valeant, patefiat.

CAPUT II.

De Purgatorio.

QUæritur : *Utrum Purgatorium verè existat ?* **R.** Affirmat. idque juxta Artis nostræ regulas per contextum Scripturæ sic ostendo.

B. A convenientia sic argumentor.

Si ultra Regnum cœlorum & infernum datur aliquis tertius locus, receptaculum animarum purgandarum, is erit purgatorium.

Sed datur tertius aliquis locus. Ergo datur purgatorium.

M. A magnitudine rationum convincentium sic argumentor.

Si datur locus purgandis à peccatis post mortem animabus destinatus, is erit haud dubiè purgatorium.

Sed datur talis locus. Ergo.

Minor probatur ex Isaia c. 4. *Abluet Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Jerusalem levabit de medio ejus in Spiritu judicii & in Spiritu ardoris.* Ubi per (*in Spiritu ardoris*) ignem purgatorii scitè exponit S. Aug. l. 20. de Civ. c. 25. Quod & confirmari potest ex illo Malachiæ c. 3. *Sedebit constans & emundans argentum & purgabit filios Levi.* Ubi citato loco expresse dicit S. Aug. intelligi purgatorium.

D. A continuata & successiva traditione, quæ à primordiis Ecclesiæ ad hoc usq; tempus durat & perseverat. Est autem traditio Verbum **D E I** non scriptum, sed oretenus successivè traditum : cujus tanta in Ecclesia nullo non tempore fuit autoritas, ut D. Aug. rectè asserat, ejusdem cum Verbo **D E I** scripto veritatis esse, sufficereque solam traditionem de aliquo Articulo fidei, quod in Sacris Literis explicitè is non continetur ; estque communis Sanctorum Patrum doctrina ; Nam ut rectè D. Joannes dicit, *multa esse scripta, quæ in Evangelio non continentur* ; & multa accepisse Apostolos ex privata instructione Christi, quæ uti in Verbo **D E I** scripto non continentur, ita eadem approbare solius est Ecclesiæ. Purgatorium itaque esse, ex continuata traditione conciliorumque decretis approbata constat.

P. A potestate & efficacia verborum Christi : *Quicumque dixerit malum contra filium hominis, remittetur ei, qui verò contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro sæculo.* Unde sic argumentor.

Si datur peccatum aliquod adeò grave, ut ejus remissio in futuro sæculo obtineri non possit, dabitur ergo peccatum aliquod minus grave, cujus in futuro sæculo remissio detur ; unde illud jure merito D. Aug. l. 21. de Civ. c. 24. S. Gregorius quoque & Bernardus per illud, Purgatorium intelligi debere, enunciant : Si enim sensu dicto id non intelligendum sit, cur hoc Christus dixit ?

S. Ex sensu & intelligentia Sacræ Scripturæ : Uti habetur Machab. 2. c. 12. *Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis orare, ut à peccatis solvantur.* Unde sic arguo :

Si salubris & sancta sit cogitatio orare pro defunctis, ut à peccatis solvantur, dabitur ergo locus aliquis post mortem, in quo deventæ animæ à peccatis per vivorum suffragia purgari possint, & expurgatæ salutem æternam consequi. Sed is certè alius esse non potest, nisi purgatorius ignis ; non cœlum, cum animæ beatæ jam à peccatis absolutæ finem suum consecutæ sint ; non infernus ; quia ex inferno nulla est redemptio : Ergo dabitur tertius ille locus, quem diximus, purgatorius videlicet ignis, in quo piorum suffragiis adjutæ animæ à peccatis solvi possint.

Hæretici dum huic loco contradicere non possunt, tanquam perversæ eorum opinioni prorsus contrario ; potius universum Machabæorum Librum tanquam non Canonicum expungendum censuerunt, quàm ex tam claro testimonio suæ opinionis detrimentum sustinere. Liber Machabæorum Canonicus est & semper fuit. Quare ? Quia autoritate Ecclesiæ inter Canonicos fuit annumeratus & tanquam Canonicus approbatus ; neque enim ulli Sacræ Scripturæ Libro fides habenda esset, nisi fides in eâ contenta ab Ecclesia fuisset approbata.

Vo. A consensu omnium Sanctorum Patrum & quatuor Conciliorum, qui id unanimi conspiratione asseruerunt, & inter articulos fidei annumerarunt.

Ve. A veritate, qua Ecclesia in definiendis articulis fidei utitur infallibili ; quod enim illa definit, illud falsum esse non potest. Sed purgatorium definit. Ergo verissimum est.

G. Ex fine, quo id à **D E O** constitutum est. His itaque deductis, procedo ad principia respectiva, ex quibus purgatorii veritatem faciliè concludo, hoc pacto.

== Si

— Si datur in scriptura distinctio inter peccatum mortale & veniale, purgatorium dari necesse est. Sed hæc datur in Sacra Scriptura. Ergo.

Minor probatur. Quia tribus modis aliquis è vita discedere potest: vel sine peccato mortali & veniali; & hic statim finem suum assequitur ad gloriam admissus; vel utroque gravatus; & hic jam judicatus est, ut potè æternæ damnationi traditus, sine ulla spe remissionis peccati; vel denique sine peccato quidem mortali, quoad culpam, non tamen veniali, vel mortali quoad poenam; atque huic debetur purgatorium, ut à peccatis purgatus gloriam obtineat. Cum enim teste Divo Joanne, Apoc. 21. *Nihil coinquinatum in caelestem illam Hierusalem ingredi possit*. Ubi hic ergo purgabitur? non in inferno, in quo nulla est redemptio; neque iniquitas gloriam ingredi potest; Ergo tertius aliquis locus assignari debet, in quo tantisper detentus morabitur, quousque plenè purgatus, conspectus divini particeps fieri possit. Veniale autem peccatum dari, ex illo Christi colligitur, Luc. 6. *Quid vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ in oculo tuo est, non consideras?* Ubi per trabem intelligitur peccatum mortale, veniale verò per festucam; Quod & ostendi potest ex illo Matth. 5. *Qui irascitur fratri suo, reus erit judicio; qui dixerit raca, reus erit consilio, qui dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis*. Ubi Christus distinguit peccata quædam, quæ, uti venialia, non sunt digna gehennæ ignis; sed judicio tantum & consilio. Quædam vero, uti mortalia, digna sunt gehennæ ignis, quia in Christi dicto tantum expendendum est, qua poenâ peccata digna sint, si enim venialia forent mortalia, ea frustra adducerentur in judicium; cum jam ea protulit rea esse gehennæ ignis. Si verò venialia, jam poena remissibilis & proportionata illis infligenda præscribitur, quod non fieret, si mortalia essent. Ergo non omnia peccata sunt mortalia; sed quædam tantum venialia quæ remitti possunt post satisfactionem temporalem. Ergo datur purgatorium.

Iterum. Si inter poenam temporalem, & culpam distinctio datur in Sacra Scriptura, purgatorium dari necesse est.

Sed datur in Scriptura distinctio inter poenam temporalem & culpam. Ergo.

Major probatur. Quia hoc pacto tribus modis homines possunt è vita migrare: vel sine culpa, & poena temporalis debiti, & his debetur Coelum; vel & cum debito poenæ, & culpa mortali, & his debetur

infernus; Vel denique sine culpa, sed cum debito poenæ temporalis, & his quinam debetur locus? Certe nullus, nisi purgatorium.

Si enim dicas, tales statim sine ulla satisfactione prævia coelum subire, læditur divina justitia, idem tribuens his, qui cum satisfactione, & iis, qui sine satisfactione debita ultimum diem obierunt.

Si verò dicas, eos detrudi in infernum, Deus crudelitatis argueretur, quod eodem supplicio tam dignos, quàm non dignos inferno puniat. Dabitur igitur tertius aliquis locus, quem nos purgatorium dicimus. Patet autem vel ex ipsis Sacris literis; quia etiam si culpa remissa sit, poenam tamen non remitti, sine debita satisfactione; uti patet in poena temporali Adamo & Evæ inflicta: *In sudore vultus* &c. & *in dolore paries filios*: Deus quoque castigavit quidem peccatum Davidis, poenam tamen temporalem illi inflixit, morte pueri, & gravissima pestilentia urbem devastante, uti habetur *1.4. Reg. c. 12*.

Plura hoc loco adduci possent argumenta ex *ψ. α. ω. M. E. Min.* delumenda, quia tamen hæc in dictis continentur, ea omittenda duxi.

Restant *Hæreticorum objectiones* nonnullæ, quas tamen una distinctione ad unam omnes dissolves.

Sic autem *objiciunt*: Dantur post mortem solum aut coelum, aut infernus. Ergo nullus intermedius locus, qui purgatorium dicitur. Probatur Antecedens ex illo S. Pauli ad Corinth. 5. *Scimus, quoniam si terrestris domus nostra dissolvatur, quod adificationem habeamus à Deo domum non manufactam, sed æternam in cælis*. Ergo Justii post mortem statim sine ulla alia mora coelum intrabunt. Ergo non datur purgatorium.

Secundò. Ex illo Ecclesiastici cap. 11. *Quocumque ceciderit lignum, sive ad Austrum, sive ad Aquilonem ceciderit, ibi erit*. Per Austrum hic intelligitur coelum; per Aquilonem infernus; Ergo nullus locus tertius hic datur; ergo nullum purgatorium.

Tertiò ex illo Matth. 25. *Ite maledicti in ignem æternum*; ubi beati jubentur ire in coelum, reprobi in ignem æternum. Sed hic non datur tertius locus. Ergo nullum purgatorium.

Omnes hæc objectiones nulla difficultate solves vel unica distinctione. Ad primum Divi Pauli: post dissolutionem corporis habemus domum non manufactam, sed æternam in cælis: in iis qui sine culpa & poenæ debito discesserunt, concedo. In iis, qui culpâ dimissâ poenam adhuc

Hhh

tem

temporalem debent, statim & immediatè habebitur domus in Coelis; Nego.

Ad *secundum*: Quocunque lignum ceciderit, five ad Austrum, five ad Aquilonem ceciderit; in Justis sine culpa & poenæ debito discedentibus, concedo; in iis qui poenæ debitum adhuc habent, Coelum subeuntibus immediatè, nego.

Ad *Tertium*. Ite maledicti in ignem æternum; & venite benedicti Patris mei,

possidete &c. hîc dantur duo tantum loca, Coelum & infernus; ergo nullum purgatorium. R. duo tantum dari loca post Judicium & pronunciatam sententiam, concedo. Ante Judicium, nego.

Atque hoc pacto, omnes quovis modo ab Hæreticis propositæ objectiones dissolvi possunt. Sed hæc de Controversiis per Artem nostram dirimendis sufficiant; Quare ad alia.

SECTIO III.

Rhetorica.

CAPUT I.

De Arte Rhetorica principiis nostris applicanda.

Rhetorica est Ars seu Doctrina aptè, distinctè & ornatè de quacunque re proposita dicendi.

Dividitur in *Principia*, *Quæstiones* & *Subiecta* & applicationem; & sic est Ars universalis, quæ versatur circa omnia, teste Aristotele 1. *Rhet.* & Cic. ad *Herenn.* Cujus eximiam dignitatem utilitatemque juxta principia nostra ita describimus.

- B. Quid enim *pulchrius* esse potest, quàm mentes hominum per ornatam concinnatamque orationem, verbisque ad persuadendum aptis, ad honesti *bonique* amorem incitare?
- M. Quid excellentius *grandiusque* esse potest, quàm Auditores ad arduarum magnarumque rerum susceptionem, verborum vi adigere?
- D. Quid efficacius illâ, quæ tam altas *firmasque* radices in animis hominum conservat?
- P. Quid *potentius*, quàm hominum animos sapientibus sententiis gravibusque verbis ornata oratione & perpolita permovere?
- S. Oratoris est in dando *Consilio* de maximis rebus cum dignitate explicata sententia differere.
- Vo. Quis verò *cupiditates* vehementius frangere accusando potest, moeroremque levare mitius consolando?
- Vi. Quid ad *virtutem* cohortari ardentius? quis à vitiis acrius revocare; vituperare improbos asperius, bonos laudare ornatius potest?
- Ve. Quis *veritatem* assumptorum thematum exactius tuetur?
- G. Unde Oratores eximii nullo non tempore ingentem sibi *gloriam* nominisque existimationem pepererunt.

Versatur autem Rhetorica circa triplex genus;	$\left\{ \begin{array}{l} \textit{Demonstrativum}, \\ \textit{Deliberativum}, \\ \textit{Judiciale}, \end{array} \right.$	Et continet in se	Laudem & vituperationem.
			Suasione & dissuasione.
			Accusationem & defensionem.

Sunt autem quinque partes Eloquentiæ: *Inventio*, *Dispositio*, *Elocutio*, *Memoria*, *Pronunciatio*.

Oportet enim primùm invenire quid dicas, inventa disponere, deinde ornare verbis, post memoriæ mandare, tunc ad extremum agere.

Inventio est excogitatio rerum verarum aut verisimilium, quæ quæstionem probabilem reddunt.

Dispositio est rerum inventarum in ordinem distributio.

Elocutio idoneorum verborum & sententiarum ad inventionem accommodatio.

Memoria est firma orationis perceptio.

Pronunciatio est rerum & verborum dignitate corporis & vocis moderatio.

Partes

Partes Orationis sunt quinque: *Exordium*, *Narratio*, *Propositio*, *Argumentatio*, *Conclusio*.

Exordium est principium Orationis, quo animus Auditoris paratur ad audiendum; quovē homines attenti, dociles & benevoli redduntur.

Narratio debet esse lucida, verisimilis, & brevis.

Propositio fit per expositionem vel enarrationem partium Orationis.

Argumentatio confirmat & reprehendit.

Conclusio debet efficaciores Orationis locos repetere, & paucis sub quodam veluti Epilogo dicta revocare.

Hisce præmissis jam ad praxin accedamus; Et primò quidem, si circa Demonstrativum genus verferis, cujus finis vel laus est, vel vituperium.

Quæ tribus rebus comparantur, videlicet:

Ex rebus	<i>Animi.</i>	Animi bona sunt, usus mentis, acumen ingenii, memoria, virtutes.
	<i>Corporis.</i>	Corporis bona sunt, pulchritudo, sanitas, robur, dexteritas, munities &c.
	<i>Externis.</i>	Quæ sunt, divitiæ, honores, dignitates, potentia &c.

Ex quibus magna laudandi materia resultat; sicuti e contra ex contrariis oppositisque hisce bonis, vituperandi occasio. Demonstrativum itaque genus deduci potest juxta feriem principiorum nostrorum; unde triplex bonorum genus: *Animi*, *Corporis*, *Externorum*.

- B. *Bonitas* animi, Virtus. Bonitas corporis, pulchritudo; & bonitas externa, divitiarum atque opum possessio.
- M. *Magnitudo* animi, Magnanimitas, & audacia. Corporis, statura procera & proportionata, robur & vires. Externa, latifundia & magnæ possessiones.
- D. *Duratio* animi, constantia, fortitudo, patientia in adversis. Corporis, vitæ longævitas cum emolumento multorum. Pax externa cum fruitione bonorum.
- P. *Potestas* animi est, *Cic. teste*, potestas vivendi, ut velis. Corporis est, continenter vivere. Externa verò, uti benè imperio; aut contra tyrannicè.
- S. In omnibus animi mediocritatem tenere. Corporis sensum rationi submittere. *Prudenter* uti bonis externis fortunæ.
- Vo. Animi est *desiderium* boni in lege Domini. Corporis, est libido, & corruptus animi affectus. Externa, obedientia & morigeratio.
- Vi. Est *fortitudo* animi imperturbabilis. Si totus illabatur orbis &c. Corporis robur & vires. Externa, copiarum classes, exercitus.
- G. Animi pax & *tranquillitas*. Corporis, est requies, virtutis præmium. Externa, fama, honor, gloria.

Cum oppositorum eadem sit disciplina, convertes tantummodò laudis terminos in vituperii, & paratam habebis materiam ad vituperandum aptam. Per principia quoque respectiva, innumera tibi laudis & vituperii argumenta suggerentur. Sed ostendamus id exemplo.

- =. *Differentia* inter homines est multiplex; nam quot homines, tot sensus. Corporis est ex harmonia compositio. Externa, dum comparamus divitias, nominis famam, gloriam cum aliis similibus fortunæ bonis instructam.
- ♡. Uti per differentiam laudare & vituperare possumus, ita per *concordantiam* & similitudinem.
- ∞. Et per *contrarietatem* & dissimilitudinem id præstare possumus; primò pulchrum cum pulchro, simile cum simili; deindè pulchrum cum turpi, simile cum dissimili commutando, uti postea videbitur.
- α. Institui potest laudatio de *principiis* bonis & malis, de felici vel infelici Regnorum, Imperiorum, Urbium, Populorum ortu aut interitu. Sic in laudatione divitis origo divitiarum vel ab hæreditate, vel virtutis studio, scientiarumque excellentia.

- ⊙ *Medium* animi sunt præceptores boni aut mali; Conversatio proba vel improba. Corporis ingluvies est medium, quo devenitur ad crassitudinem, jejunium ad gracilitatem medium est, exercitium ad agitationem. Externarum rerum medium sunt: *V. Gr.* pecunia, quæ medium est ad honores & dignitates & divitias.
- ω *Finis* animi, videlicet computatus inter Sanctos. Corporis, an dignus sepultura? an rota vel laqueo periit? Externorum finis; an bona ludo aut infortunio perdidit?
- M. Æ. Animi, inter virtutes, scilicet comparando eas cum aliorum Heroum virtutibus. Corporis, comparando pulchritudinem cum Paridis; robur, & vires cum Milone Crotoniate, Alexandro, similibusque. Externorum, comparando divitias, nobilitatem, favores, vel ex *majoritate*, vel *æqualitate*, vel *minoritate*.

Poteris & hæc omnia deducere per Quæstiones & 9 prædicamenta; Ut, si de Platone Encomiastica Oratio instituenda sit.

Per	Quantitatem.	Laudamus eum ab humeris altis, præcordiisque magnis; argumentis ex Physionomia deductis.
	Qualitatem.	Ab eximia ejus sapientia & moderatione animi, nec non ex artium & scientiarum, quas possidebat, multitudine.
	Relationem.	Dum laudamus discipulos ex præceptoris five Socratis excellentia, constantia, fortitudine, scientia, similibusque.
	Actionem.	Recensemus ejus actiones, rerumque gestarum gloriam.
	Passionem.	Laudabitur à patientia laborumque tolerantia, & à constantia in persecutionibus & adversitatibus.
	Situm.	Laudabitur à symmetria corporis, & optima membrorum constitutione.
	Ubi.	Natus vixit in nobilissima Græciæ Civitate Atheniensi, Heroum incomparabiliumque hominum genitrice; & de peregrinatione ejus in Sicilia.
	Quando.	Quo tempore claruit, qua Mundi ætate, qualis tunc in Orbe fuerit status; quæ omnia exemplis confirmabis.
	Habitu.	Notabitur in vestibus, pallio philosophico & similibus, quæ ex ejus vita colliguntur.

Exemplum quod de Platone dedimus, cuilibet alteri scitè applicare poterit quispiam ad filum Ariadnæ operaturus.

T A B U L A I.

Generis Deliberativi argumenta continens.

Quæcunque in Deliberationem cadere possunt, sunt hæc, quæ sequuntur.

<i>Objecta seu Materia & argumenta generis Deliberativi.</i>	<i>Probanda</i>			
	<i>Suasio.</i>	<i>Dissuasio.</i>	<i>Suasio.</i>	<i>Dissuasio.</i>
1. Bellum, pax, induciæ, foedus.	Iniri debet bellum, pax, &c.	Iniri non debet.	A necessario.	A non necessario.
2. Dux exercitus, classis præfectus.	Creandus est Dux.	Non creandus.	A possibili.	A non possibili.
3. Civitates & arces.	Quod muniendæ urbes.	Quod non munien- dæ.	A facili.	A difficili.
4. Trajectio, commeatus.	Concedenda trajectio.	Non concedenda.	Ab utili.	Ab inutili.
5. Consuetudo.	Introducenda vel ferenda consuetudo.	Non introducenda aut ferenda.	Ab honesto.	Ab inhonesto.
6. Lex.	Ferenda lex & usu fir- manda.	Non ferenda nec u- su firmanda.	A delectabili.	A non delectabili.
7. Meritum.	Præmium conferendum,	Non conferendum.	A dignitate rei.	A nulla digni- tate rei.
8. Census, onera, tributum.	Imponenda onera.	Non imponenda.	A decore.	Ab indecoro
			A simili.	A dissimili.

T A B U.

T A B U L A II.

Generis Judicialis argumenta continens.

Genus Judiciale in se continet Accusationem & Defensionem, ejusque sunt quatuor potissimum quæstiones seu constitutiones.

Quæstiones quatuor.	Accusatio.	Defensio.	Probanda	
			Accusatio.	Defensio.
Conjectu- ralis.	Quod accusatio vera.	Quod accusatio falsa.		
	Quod reus causam ha- buerit.	Quod causam non ha- buerit.	A testibus.	Contra te- stes.
	Quod reus voluntatem habuerit.	Quod non habuerit voluntatem.		
Qualitatis.	Quod reo fuerit pote- stas.	Quod non fuerit ei potestas.	Ab instru- mentis.	Contra in- strumen- ta.
	Quod contra reum sint aperta indicia.	Quod in reo nulla sint indicia.		
	Quod factum sit con- tra æquitatem natura- lem.	Quod factum juxta æ- quitatem naturalem.	A tormen- tis.	Contra tormen- ta.
Definitiva.	Quod factum contra u- sum & consuetudi- nem.	Quod non sit contra usum.		
	Quod factum sit contra leges.	Quod non sit contra leges.	A jureju- rando.	Contra jusjuran- dum.
	Quod res nomen me- retur.	Quod nomen non me- retur.		
Quantita- tis.	Quod res in definitio- ne & descriptione est comprehensa.	Quod non est in de- scriptione compre- hensa.	A disposi- tione ali- qua juris civilis.	Contra dispositio- nem juris civilis.
	Quod rei nomen usu communi respondeat.	Quod non respondeat.		
	Quod res sit magni mo- menti.	Quod res non sit ma- gni momenti.		
Amplian- da.	Per comparisonem mi- norum injuriarum.	A comparatione majo- rum injuriarum.		
	Per amplificationem in- juriarum.	Per exclamationem in- juriarum.		

§. I.

De modis quibus Rhetor aut concionator quod-
cumque assumptum thema in infinitum
multiplicare possit.

Nemo hoc loco Regulas me de Arte
Rhetorica, de styli cultu, de orationum ar-
tificiosa compositione; de troporum figu-
rarumque applicatione traditurum sibi per-
suadeat. Sed hæc omnia in Tirone Rhetor-
icis jam abundè instructo, & in stylo exer-
citato Artista præsupponimus.

Propositum itaque mihi hoc loco est,
Rhetoribus & Concionatoribus, iisque o-

mnibus, qui circa fermocinatrices faculta-
tes versantur, nonnullos modos ex Artis
nostræ dispositione, quibus de quacunque
proposita materia & argumento ingentem
rerum verborumque copiam sibi acquirant,
suggerere. Quod ut fiat, sit

M O D U S I.

Primus modus est, & docet 18 Artis no-
stræ principia ad novem Subjecta Univer-
salia applicare, quæ sunt & ad omnia quæ ad ea
quovis modo revocari possunt. Qualia au-
tem illa sint, jam ordo postulat, ut osten-
dam.

H h h 3

Ad

- △ Revocantur omnia ista, quæ quovis modo DEUM concernunt: ut sunt primò, DEUS trinus & unus; Attributa divina, B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G; Actus notionales; Christus DEUS homo, Incarnatio, Vita & opera Christi; Institutio Sacramentorum; Miracula, Merita, Passio, Mors Christi; Beata Virgo; Omnes Sancti, qui per vitam DEO beneplacitam jam terminum beatitudinis attigerunt; Creatio, Conservatio, Justificatio, Glorificatio, omnis Cultus divinus, Religio, Fides, Spes, Charitas.
- ☉ Revocantur novem Chori Angelorum in tres Hierarchias divisi. Et sunt Seraphin, Cherubin, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, & oppositiis Dæmones.
- ☉ Ad Coelos revocantur omnes Orbes à Cœlo Empyreo usque ad Terram: ut sunt, Firmamentum, Cœli ☿, ♀, ♂, ☊, ☋, ☌, ☍, ☎, ☏, ☐, ☑, ☒, ☓, ☔, ☕, ☖, ☗, ☘, ☙, ☚, ☛, ☜, ☝, ☞, ☟, ☠, ☡, ☢, ☣, ☤, ☥, ☦, ☧, ☨, ☩, ☪, ☫, ☬, ☭, ☮, ☯, ☰, ☱, ☲, ☳, ☴, ☵, ☶, ☷, cum eorum influxibus & motibus, virtutibus, operationibus, quicquid denique ad consensum Cœli & Terræ pertinet.
- Elementa sunt quatuor: Ignis, Aër, Aqua, Terra, ad quæ revocantur omnia illa, quæ quovis modo eorundem naturam sapiunt: uti omnia Mixta, tam perfectæ quàm imperfectæ; Omnis motus fluminum, diversitas aëris, Oceanus, Maria, flumina, lacus, stagna, fontes, terra.
- ♂ Cum homo sit Microcosmus, & in confinio spiritualis & corporeæ naturæ constitutus; ab omnibus quoque eum participare necesse est, uti in Arte Analogica deduximus.
- Ad hominem itaque revocantur, si quidem animi bonæ spectes, omnes Scientiæ, Theologia, Metaphysica, Physica, Mathematica, Ethica, Politica, Jurisprudentia, cæteræque Artes, tam liberales, quàm illiberales, omnes inventiones rerum; omnia opera admiranda, quæ in Mundo unquam exhibita sunt; Omnis politica administratio, fundatio Imperiorum, Rerum-pub. Urbium, omnes tam interiorum quàm exteriorum potentiarum actus; omnis elementativa, vegetativa & sensitiva facultas; Generatio, Corruptio, augmentatio, Locomotiva facultas, quæ fusè alibi tradita sunt; Omnia quæ ad dignitatem, dominium, potestatem, subjectionemque tam in politico quàm Ecclesiastico statu pertinent; ut sunt, Pontifex, Cæsar, Rex, Princeps, Nobilis, privatus, servus, subditus.
- 🐘 Ad hoc subiectum revocantur omnia animalia juxta quadruplex genus; uti quadrupedia, volatilia, natatilia, insecta, quorum unaquæque species subiectum esse potest Rhetoris aut Concionatoris, in quo eloquentiam suam exerceant; Cum nihil adeò vile sit, in quo virtutes summæ & facultates, proprietatesque miræ & pænè incredibiles non reperiantur; quæ omnia inexhaustam suppeditabunt materiam.
- 🌳 Ad hoc Subiectum revocantur omnes plantæ juxta triplex genus: Arbores, frutices, herbæ; in quarum singulis, natura, vires, proprietates, indoles quoad interiora, exterioraque; Item radices, cortices, rami, folia, flores, fructus, semina considerari possunt.
- 🏠 Ad hoc subiectum revocari poterunt omnia mineralia, quæ sunt succi, liquores, pulveres, terræ differentes, & solubilia & coagulata; uti sunt omnia salina corpora, vitriolum, alumen & salia communia. Difficulus solubilia; uti arsenicum, antimonium; & insolubilia, uti lapides pretiosi omnes, & communes seu ordinarii.
- ⋮ Ad hoc subiectum revocantur omnia, quæ instrumentorum rationem habent. Item aggregata per accidens, & novem prædicamenta accidentalia; Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Passio, Situs, Ubi, Quando, Habitus.

Atque hæc est Anatomia novem Subiectorum Universalium, ad quæ omnia Entia, omnes substantiæ, nominaque substantiva, omnia corporea, viventia, sensitiva, rationalia, intellectus divinus & angelicus, & quicquid tandem in natura rerum sub considerationem venit, revocantur, iisque implicite insunt, ut dato proinde themate, ad quod illud subiectum revocari possit, videas.

Recensuimus ea omnia, quæ subiectorum rationem habent; jam prædicata pariter recensuimus, suntque 18 Artis nostræ principia, de quibus omnia paulò ante recensita subiecta prædicari possunt; quorum omnium applicationem per nonnullos Canones Artis directores, jam tandem exponamus.

C A N O N

CANON I.

Sciendum est, quodcunque, sive ex absolutis, sive ex recensitis ad Subjecta universalia revocabilibus terminis assumptum thema, novem diversis modis considerari

posse; Quod arcanum quicunque rectè penetraverit, ei nihil in quacunque proposita materia in infinitum amplianda denegatum videri posse sanctè assevero, & ex subjecta Tabula Combinatoria luculenter patet.

Subjecta Universalia, & ad ea quilibet termini revocabiles,

Possunt novem modis considerari.

1. Theologicè.
2. Metaphysicè.
3. Physicè.
4. Medicè.
5. Mathematicè.
6. Ethicè.
7. Juridicè.
8. Politicè.
9. Analogicè, ut omnibus applicabilia.

Demus Exemplum:

Homo considerari potest,

Theologicè.	1. Uti ad supernaturalem finem conditus à DEO, & uti subjectum divinatorum influxuum, per Theologicas virtutes beatificabile.
Metaphysicè.	2. Methaphysicè, in quantum ens est verum, unum, bonum, ex actu & potentia, ex genere & differentia constitutus.
Physicè.	3. Physicè, uti ex materia & forma compositus, uti ens mobile & naturale est.
Medicè.	4. In quantum ens est sanabile, medicinæ operationibus subjectum.
Mathematicè.	5. Mathematicè, uti ens quantum, mensurabile.
Ethicè.	6. In quantum virtutum capax esse potest.
Juridicè.	7. In quantum substat legi positivæ & humanæ per eas dirigibilis.
Politicè.	8. In quantum pars est Societatis Civilis.
Analogicè.	9. In quantum per analogicam artem omnia ei, quæ in Mundo sunt, applicari possunt.

Atque de hoc intelligendus est Canon ille Logicorum; *Quod in una Arte est homogeneum, in altera heterogeneum est.* Ubi intelligitur semper Canon non de re considerata, sed de modo considerandi; nam res considerata in variis disciplinis tradi potest, & modus considerandi in aliis disciplinis est alius.

2. *Exemplum:* sit propositum pro theme, elementum Aquæ. Hoc novem modis pariter considerari potest.

1. Theologicè, ut cum aqua in baptismi materia una cum forma, ad gratiam conferendam elevatur.

2. Metaphysicè, in genere entis consideratur multipliciter.
3. Physicè, quoad vires, virtutes, proprietates cæterosque usus in natura rerum.
4. Medicè, quoad virtutes & proprietates, quas in se ad infirmitates omnis generis curandas continet.
5. Quoad usum in mechanicis, hydraulicis, aliisque emolumentis, quæ in suum forum trahit Mathematicus.
6. Ethicè, per metaphoram; uti flumen sapientiæ, & facundiæ; mare sive Oceanus virtutum, artium & scientiarum. Potest quoque tam in laudem quam vituperium assumi per comparisonem, atque per allegoricas locutiones in usum trahi; uti aqua sapientiæ potavit eum, hydrope vitiorum laborat.
7. Juridicè considerari potest, in quantum Juris-consultus decidit omnia illa, quæ circa inundationem fluminum, insularumque natarum augmentum controversiæ occurrere possunt. Uti habetur ff. de alluvione fluviorum.
8. Politicè, in quantum optimè constituta Respublica præ omnibus tanquam maximè necessariis rebus providet urbibus de fontibus, de aquæductibus, sine quibus subsistere non posset.
9. Analogicè, quam Ars nostra Analogica docet: videlicet nihil esse in tota hac terminorum recensita congerie, quod non juxta analogiam quandam aut metaphoram troposve unicuique applicari possit: Sic homo dici potest habere divinum ingenium, virtutes & opera.

operationes divinas ; eademque de causa Angelus dici potest ; juxta illud Act. 7. *Et intuebantur faciem Stephani, tanquam vultum Angeli stantis inter illos.* Sic homo & dici potest leo, ob fortitudinem, lepus ob timiditatem ; sic homo syncerus crystallo, durus lapidi comparatur ; quæ omnia fusè in Primo Libro, & in Secundo de Arte Analogica tradita sunt, ad quem Le-

ctorem remittimus ; & ex Sacris literis innumera exempla habentur, in quibus vel ipse DEUS & Christus, ovi, agno, leoni, viti, lilio, lapidi, petræ comparatur.

Alio quoque modo hæc deducere poteris : *Ex. Gr.* Quispiam tractaturus de Bonitate M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. hominis, describit eum ;

1.	A magnitudine bonitatis,	Potentia, sapientia, virtutis ; gloria, transcendentaliter.
2.		Phyicæ ; videlicet à bonis corporis, pulchritudine, robore, sanitate.
3.		Moralis, à justitia, temperantia, fortitudine, continentia, pietate, similibusque.
4.		Oeconomica, à cura & providentia domus, à parsimonia & similibus.
5.		Politica, ut à consiliis, à prudentia, dexteritate gubernandi.
6.		Theologica, à fide, & charitate in DEUM & proximum, à religione & cultus Divini promotione.
7.		Medicæ, conservandi se in optimo sanitatis statu, à sobrietate, diætâ, & similibus.

Exemplum secundi est : Si homini bono & probo plures applies proprietates ; ut columbæ simplicitatem ; candorem cygni ; fortitudinem leonis ; prudentiam serpentis ; agni mansuetudinem, & similia ; contra improbo, rapacitatem lupi ; porci spurcitiem ; canis voracitatem, hirci lasciviam, applies. Et sic de cæteris.

CANON II.

Hinc patet, secundum Artem nostram quodlibet dici posse de quolibet, affirmativè scilicet, & negativè, propriè & impropriè : Si enim homo quispiam laudandus sit, scitè ex re nata eum vel animalibus, vel herbæ, flori, fructibus, vel denique pretiosis lapidibus eximiis rarisque virtutibus præditis comparare poteris. Atque hic dicendi modus, quem Rhetores artificialem dicunt, nos Proteum appellamus Rhe-

toricum in omnes formas convertibilem, verbo παντομορφον.

Estque hæc admiranda illa similitudinum catena, qua res ita ad invicem connectuntur, ut nullum sit ens, quod non cum aliquo similitudinis rationem habeat ; Nam entia suprema & incorporea in inferioribus corporeis rebus, miris quibusdam similitudinum typis figillisque elucescunt, & econtrà hæc in illis ; quod non tantum verificatur in substantiis mundanis, sed etiam in omni accidentium consideratione.

CANON III.

In applicatione 18 principiorum non tantum ad novem Subjecta universalia procedendum est, sed & ad novem prædicamenta, quæ omnia dictis novem modis exponi possunt ; ut si dicendum sit,

De	Bonitate		Comparatio instituetur à singulis principiis absolutis per principia respectiva ;	II.
	Magnitudine			
	Duratione			
	Potentia			
	Sapientia			
	Voluntate			
	Virtute			
	Veritate			
	Gloria			
				III.
				IV.
				V.
				VI.
				VII.
				VIII.
				IX.
				X.
				Min.

Exem.

Exemplum. Dicturus de bonitate hominis Theologicè considerati, ordieris à bonitate, & deinde juxta ordinem sequentium principiorum tam absolutorum, quàm respectivorum prosequeris; ut dum homo à DEO ad finem supernaturalem est conditus, quàm Bonus; quàm Magnus; quàm (D) perennis; quàm Potens & efficax sit finis ille; quanta Sapientia DEUS hominem dirigat & disponat; quanta sit (Vo.) liberi arbitrii vis in homine accipiente DEI circa se providentiam; quantis Virtutibus ea de causa hominem imbuerit; quot subsidia ad Veritatem rationesque arcanas cognoscendas per Sacram Scripturam & Sanctos Patres, per Sacramenta Ecclesiæ documenta præstiterit; quantam denique Gloriam mandata ejus servantibus pollicitus sit. Quæ si per Quæstiones ultra exa-

minentur, ingentem præstabunt dicendi materiam.

Item si de bonitate hominis ut physicè considerati differere velis, eodem prorsus modo, procedendum tibi esse scias; ostendes, quanta sit hominis bonitas in genere naturæ; quanta excellentia; quanta perpetuitas; quanta potentia; ubi de potentia Regum & Principum; eorumque memorabilibus gestis; quanta sapientia in inventionem rerum; quantus appetitus ad sciendum, & ad boni fruitionem; quantis virtutibus tam physicis, quàm moralibus sit præditus; quantum ad veritates cognoscendas desiderium; quæ omnia variis illustrabuntur exemplis, de peregrinatione philosophorum, periculis, &c. Qualis quantaque homini soli inter corporeas creaturas gloria competat.

Si verò eadæm ulterius extendere desideres per principia respectiva.

- Per {
- = Quomodo differat hominis bonitas. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. comparata ad \triangle . \odot . \square . \star . ∇ . quanta differentia respectu temperamentorum.
 - ♥ Quod nullum subjectum sit ex novem universalibus, cum quo homo non communicet & concordet in aliquo; ut intellectu cum \triangle & \odot . cum \square . \star . ∇ . sensatione, vegetatione, entitate.
 - Quam varius homo sit diversusque in studiis, actionibus, finibus constituentibus; quanta contrarietate appetitus implicetur.
 - α Quanta per ingenii vim efficiat tum in supernaturali, tum in Physica, Morali & Politica disciplina.
 - ⊙ Quam variis mediis, quæ legitimis, quæ illegitimis, utatur ad finem consequendum.
 - ω De varietate finium, quam sibi in omnibus actionibus præfigit.
 - M. In Mundo corporeo majus quid homine non esse.
 - Æ. Æqualem esse Angelis.
 - Min. Solo DEO minorem.

§. II.

De Instrumentalitate, nono Subjecto universalis.

Ultimum novem Subjectorum universalium tractat de Instrumentalitate, qua comprehendimus omnia rerum instrumenta, sine quibus res nec esse nec operari possunt; ac considerari debent juxta triplicem ordinem materialium, moralium, intellectualium. Quæ ut luculentius pateant;

Sciendum est, *Instrumentum* generaliter dici illud, per quod aliquid effici potest ab aliquo agente conjuncto aut disjuncto. Unde triplicem instrumenti rationem considerare oportet, in *Naturalibus* primò & materialibus, secundò in *Moralibus*; tertio in *Intellectualibus*. De Naturalibus primò, ultimò de Materialibus dicam. In Naturalibus invenitur, in quantum hæc operantur mediantibus qualitatibus; hoc

pacto Elementa quasi intrinseca instrumenta habere dicuntur ad operandum: ut Ignis agit calore sibi intrinseco & naturali, veluti instrumento quodam; Terra cum siccitate; Aqua cum frigiditate, & Aër cum humiditate; quibus ad invicem operantibus efficitur mixtum, & componitur ex quatuor elementis; In quo mixto calor, siccitas, humiditas, frigiditas sunt veluti instrumenta quædam, quibus mixtum juxta diversitatem operationum unicuique propriarum conservatur. Unde variæ juxta Artis nostræ Regulas Quæstiones formari possunt. *V. Gr.*

Per B. de *communicatione* instrumentali caloris in igne & Mixtis. Per M. de *Magnitudine* talis caloris. Per D. de *Duratione*, *Potestate* &c. Quæ eadem de terræ, aquæ, aëris instrumentalibus qualitatibus simili pacto deduci possunt.

Deinde ad instrumentativam *potentiam* in vegetabili natura procedes, cujus instru-

instrumenta ad se conservandum sunt facultates, nutritiva, attractiva, retentiva, concoctiva, expulsiva, augmentativa, in qua calor naturalis disponit alimentum ad id in aliti substantiam convertendum; Sequitur deinde vis generativa, cujus vis est, generare sibi simile mediante calore aliorumque alimentorum concursu; & ex his nascuntur novi quæstionum tituli: de Communicatione, Extensione, Duratione, Potestate, Instinctu, Appetitu, Virtute, Gloria, virtutis nutritivæ, sensitivæ; Deinde per Quæstiones singulæ examinandæ.

Ex hisce ascensio fit ad potentias sensitivæ naturæ, quæ sunt quinque sensus externi: *Visiva, Auditiva, Olfactiva, Gustativa, Tactiva*, quæ sunt animalis instrumenta, quorum ope omnes operationes perficit. Atque ex hoc consideratio fit ad potentias interiores in rationali creatura, ad sensum communem, phantasiam, æstimatoriam, intellectivam, memorativam, quibus veluti instrumentis quibusdam homo operatur: dividit, componit, judicat, æstimat, memorat, intelligit, quorum unumquodque per 18 principia deductum, & per Regulas Quæstionum examinatum magnam dat discurrendi materiam.

Habet & voluntas sua instrumenta, quibus operetur, tum interna tum externa: Interna sunt motus appetibilitatis, quæ attingit vel boni prosecutionem, vel mali fugam. Externa sunt actus interni in actum externum prorumpentes, quibus extrinseca membra, pedes, manus, sensus omnes ad bonum vel consequendum, vel malum fugiendum incitantur.

Ad voluntatis itaque appetibilitatem explendam, varia excogitata sunt instrumenta materialia, quibus ad id quod desiderat, consequendum, pertingere valeat. Alia enim

1. Sunt ea, quæ hominis serviunt conservationi, respectu nutrimenti; videlicet instrumenta pistorum ad panes coquendos: instrumenta agricolarum, vinitorum.
2. Alia sunt, quæ ad conservationem vitæ conducunt; qualia sunt vestes, & ea quæ hominem protegunt & liberant ab inclementia aëris; uti sunt instrumenta sartorum, eorumque qui panum & carbasa faciunt.
3. Alia instrumenta sunt, quæ ad externam hominis quietem, sui que contra violentiam defensionem conducunt; ut sunt arma bellica &c.

4. Alia sunt, quæ delectationi & commoditati serviunt, ut commoda supellex domestica, habitatio.

5. Quæ recreationi animæ serviunt; uti omnia ingeniosa ab hominibus excogitata; cujusmodi sunt, machinæ, instrumenta musica &c.

6. Quæ serviunt recreationi corporis, uti sunt instrumenta venatoriæ artis; feris, avibus, piscibus, capiendis apta, exercitia gymnastica.

7. Habet & intellectus sua instrumenta quibus operetur; cujusmodi sunt: divisiones, definitiones, argumentationes, & sunt instrumenta notionalia. Hæc habent & singulæ artes & scientiæ. Hoc pacto Logica est instrumentum sciendi, uti & hæc Ars nostra.

Ad hæc omnium Artium instrumenta revocantur, cum nulla sit tam vel exigua ars, quæ non habeat sua instrumenta artificialia ad suum finem determinata, qui est vel conservatio vel recreatio hominis. Quæ res cum in infinitum propemodum progrediatur, illa curioso Lectori expendenda relinquo.

8. Habent & Spirituales operationes sua instrumenta, quæ sunt charismata spiritualia, quibus anima operatur ad æternam consequendam salutem per media sive instrumenta, quæ sunt septem Sacramenta à Christo in Ecclesia instituta.

9. Possunt & instrumenta animæ dici; fides, spes, charitas, quibus Deo unita salutem consequitur.

10. Est tandem Christus, humani generis Redemptor, & finis ultimus, quoad humanitatem divinæ naturæ instrumentum, quo omnia in omnibus operatur.

Vide Lector immensam instrumentalitatis foeturam ad quantumvis discurrendum expositam.

Quod verò ultimum novem Subjectorum, per novem prædicamenta accidentalia exposuerimus, idè factum est, quod omnia accidentia sint quædam veluti substantiæ corporeæ instrumenta, sine quibus consistere non posset; cum omne corporeum necessariò sit quantum, quale, respectum dicat ad aliud, agat, patiatur, in loco sit, tempori subdatur, situm aliquem habeat, habitumque quovis modo consideratum. Sed ut, quæcunque hæcenus de methodo artis nostræ Rethorici necessaria copiosè diximus, unica Synopsi comprehendat Lector, hic Tabulam apponendam censuimus.

De Usu Tabulae.

Sit, *verbi gratiâ*, instituenda Oratio in genere Exornativo, de Persona in magna dignitate constituta. Vide in prima Columna signata , & in ea quære argumentum, *Verb. Gr.* Pontifex, Cæsar, Princeps; deinde procede ad proximum secundæ Columnæ receptaculum, ubi reperies innumera huic encomiastico generi oportuna argumenta, de bonis videlicet animi & corporis, aliisque externis, quæ omnia juxta ordinem novem principiorum absolutorum ita disposita sunt, ut quæcunque de bonis animi & corporis adduci possunt, in iis contineantur. Si verò hanc materiam quispiam ex professo tractare voluerit, is per 9 Principia respectiva ordine juxta differentias, concordantias, contrarietates, causas, media, fines, majoritates, æqualitates, minoritates, ope Quæstionum examinabit, & materiam prorsus inexhaustam reperiet; præsertim si ad ea confirmanda quoque per novem prædicamenta, quem modum in tertia Columna præscripsimus, ampliaverit. Confirmari quoque poterat per varia exempla, historias, tam ex sacra, quàm profana doctrina desumptas.

2. Si verò animal quodpiam tibi oratione quadam laudandum sit; recurre ad secundum loculamentum primæ Columnæ, & in secundo loculamento secundæ Columnæ, reperies ordine descripta omnia loca, quæ laudando dicto animali, sive id ex quadrupedum, sive volatiliū, sive natatiliū insectorumve familia fuerit, apta sunt.

3. Si porrò Oratio instituenda sit de aliqua arbore, frutice, herba, flore, fructu, recurre ad tertium loculamentum primæ Columnæ, & in secundæ Columnæ tertio loculamento reperies loca assumpto themati exornando oportuna.

4. Si deinde Oratio instituenda sit de aliquo metallo, puta, auro, argento, ferro &c. aut de lapide quopiam pretioso; argumenta tibi suppeditabunt tum quartum primæ, tum quartum secundæ Columnæ.

5. Si denique Oratio instituenda sit de aliquo instrumento nobili, uti Sphæra, Astrolabio, tormento bellico, luce, colore similibusque; tunc quære quintum loculamentum primæ & secundæ Columnæ, & in ea, quæcunque ad tuum institutum desiderari posse videbuntur, reperies.

6. Si denique de cœlo, aut de uno ex Planetis aut stellis; vel etiam ex quatuor elementis qualicunque tandem oratio instituenda sit, recurre ad ultimum primæ & secundæ Columnæ loculamentum, in quo innumera loca ad tuum institutum probandum, invenies.

Et quoniam oppositorum eadem est ratio; Exornativum verò Genus, & laudem & vituperium comprehendit, poteris omnes laudes in vituperia convertere, sola terminorum oppositorum positione.

In ipsa verò Oratione dicta eleganter describere poteris per varias sententias, apophtegmata, exempla, historias sacras & profanas; per artem topicorum, per analogicam artem, figurasque in Arte Rhetorica tradi solitas. Et sunt:

Metaphora.	Ut: De cœlo, risus cœli, pro serenitate.
Synecdoche.	Pro navi puppis.
Metonymia.	De morte, pallida mors, ab effectu demortui.
Antonomasia.	Pro Philosopho, intelligitur Aristoteles.
Catachresis.	Parricida, pro interfectore matris, filii.
Metalepsis.	Post aliquot mea regna videns mirabor aristas.
Onomatopœia.	Mugitus ventorum & aquarum, pro sibilo & fufurro.
Allegoria.	Euripus animi, pro perturbatione mentis.

Et sic de cæteris tropis & figuris, quas vide apud Rhetores & Logicos; quibus omnibus adhibitis, miram Orationi elegantiam conciliabis.

De Secundo genere, Deliberativo.

Si porrò instituenda sit Oratio juxta genus Deliberativum; vide titulum hujus generis in Tabulæ fronte; deinde vide subiecta seu argumenta eorum, de quibus oratio instituenda est, quæ habentur in prima Columna; cui in secunda Columna respondent loca, à quibus suasio aut dissuasio initium ducat. Verùm cum ipsius Tabulæ dispositio omnia clarè doceat, supervacaneum esse ratus sum iis explicandis longiùs inhærere.

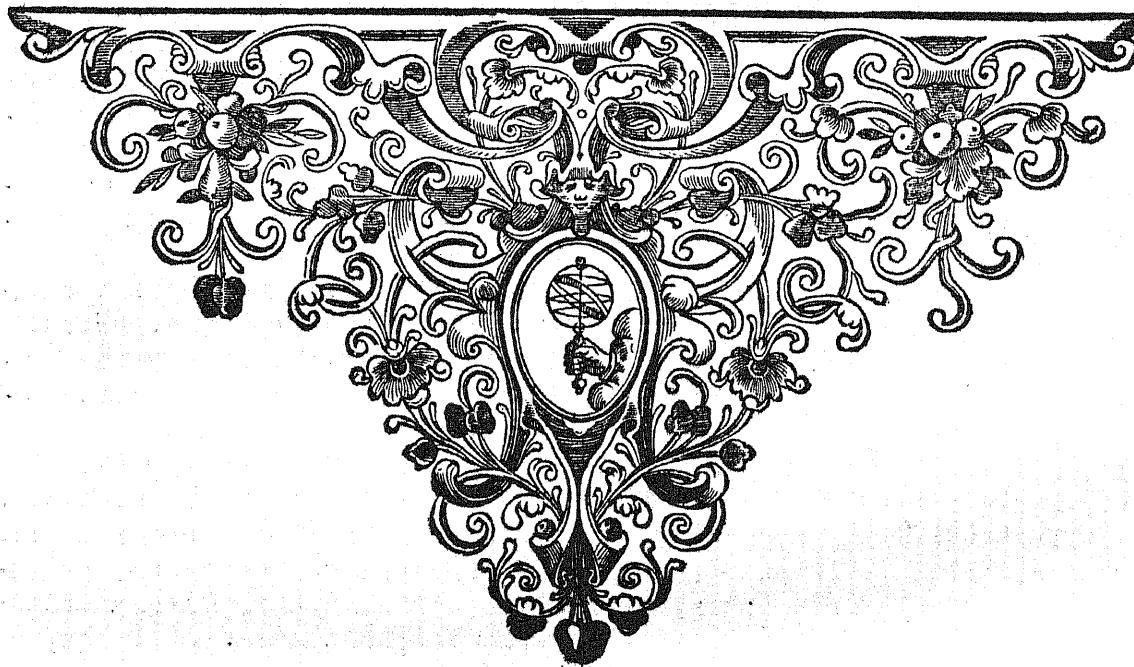
Rationes verò seu loca, è quibus aliquid faciendum, vel non faciendum suades, ha-

bentur in secunda Columna, per 9 attributa essentialia ordinata.

Quas per loca in tertia Columna probabis à contrariis, à possibili, facili, utili &c.

De Tertio genere, Judiciali.

Si denique instituenda sit Oratio in genere Judiciali; vide titulum hujus generis in fronte Tabulæ; deinde ex Columna secunda & tertia deduces rationes, quibus in Accusatione vel Defensione utêris. Verùm ipsa Tabula omnia luculentiùs te docebit, quàm ego vel multis verbis non exposuero.

Loca A bonis corporis externis.	Hæc omnia confirmanda per 9 predicamenta.	Objecta seu Argumenta.	Summa Quod faciendū sint.	Confirma- tio.	Dissuasio quod non faciendū sint.
bona corporis qualitate.	Quantus fit B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.		<i>Pax iniri debet.</i>		
majestate in externis operationibus.	Qualis fit aut debeat esse.	Pax	B. Ob emolumenta grandia quæ hinc emanant.	à necessariis.	
sanitate stabili.	Quam relationem habeat ad DEUM, & ad homines.		M. Quia confert ad magnam tranquillitatem.	à possibili.	
potentiis tam internis quàm externis re- ctè constitutis.	Quomodo actiones ei propriè conveniant.		D. Quia predest Reip. conservandæ.	à facili.	
publica administratione rerum.	Quantum in tolerando statu rerum imper- turbabilis.	Fœdus	P. Quia Reip. majorem hinc potentiam habet contra hostes.	ab utili.	Omnia contraria suadet.
voluptas & gaudium populorum.	Quis locus ei potissimum competat.		S. Quia bonarum artium studia magis florebunt.	ab honesto.	
in exercitio virtutum.	Quando jurisdictionis actus exercere.		Vo. Quia per se expetibile & desidera- bile est.	à delectabili.	
severitate in subditos.	Situs in procedendo actionibus.	Induciæ	V. Quia pax & concordia civium inde.	ab historiis.	
in honore & dignitate, divitiis.	Habitus qui ei potissimè conveniat, & quid mysticè fit.		G. Quia quietem & tranquillitatem Reip. conciliat.	ab Exemplis. à contrariis.	
forma corporis.	Quantum fit tum intensivè tum extensivè.		<i>Creandus est.</i>		
in interna indole.	Quale fit quoad facultates naturales.	an Dux cre- andus	B. Quia B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	à necessariis.	
perfectiōne sensuum.	Quam similitudinem habeat ad alia.		M. Quia magnorum talentorum est.	à possibili.	
sympathia & antipathia, quibus agi- tantur.	Quem finit propriæ ejus actiones.		D. Quia durat in adversis.	à facili.	
in remediis, quibus à morbis se liberant.	à quibus patitur, ubi de antipathia & sympathia.	Dux Exercitus	P. Quia potens & efficax in operando.	ab utili.	Omnia contraria suadet.
in industria architectonica qua nidos con- struunt.	Ubi potissimum degat, & mansiones suas habeat.		S. Quia consiliis & scientia pollet.	ab honesto.	
in viribus medicis, quibus unaquæque pars eorum pollet.	Quando ad generationis officium incite- tur, & quando oportune operationes suas obeat.	Classis Præfectus	Vo. Quia naturali inclinatione in ea fer- tur.	à delectabili.	
in aliqua virtute morali, quæ in ipsis elu- cet.	Situs, quis modus in compositione corporis.		Vi. Quia fortitudine, prudentia, justitia pollet.	ab historiis.	
in nutrimento, quo nos alunt.			Ve. Quia fidelis est & verax.	ab exemplis.	
			G. Quia gloriosum ducit pro bono communi mori.	à contrariis.	
pulchritudine, quæ elucescit in exten- sione ramorum, foliorum, florum, fru- ctuum.	Quantitas, num magna, parva, mediocris.		<i>Sunt munienda.</i>		
floris excellentia & dignitate, & de mi- ro opum varietate in eo ludentis ingenio.	Qualis fit, an B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	an Urbes muniendæ	B. Quia munitio bona est Reip.	à necessariis.	
in odoris fragrantia.	Quam similitudinem habeat ad alia.		M. Quia magna inde defensio.	à possibili.	
in potentia & facultatibus, viribus, pro- prietatibus. Antipathia, sympathia mirificis effectibus.	De facultatibus, vegetativa, augmenta- tiva.		D. Quia hostes absterret à perseveran- tia.	à facili.	
in appetitu, quo semper locum con- gruum petit.	Quibus potissimum inimica fit. Ubi de an- tipathia & sympathia herbarum.	Civitates	P. Quia potentes facit cives.	ab utili.	Omnia contraria suadet.
in medicis facultatibus.	Ubi & quo loco potissimum gaudeat, an montibus, vallibus, paludibus, alpestribus locis		S. Quia recta ratio dicitur.	ab honesto.	
in similitudinibus, quæ inde defumi pos- sunt, admirabilibus.	Quando colligenda sit ad usum humanum.	Arces	Vo. Quia per se expetibile est defendendo.	à delectabili.	
	De situ naturali plantæ; an repens, an sur- gens, &c.		Vi. Quia robur addit urbibus.	ab historiis.	
			Ve. Quia tutè & tranquillè habitant.	ab exemplis. à contrariis.	
			G. Quia tutè & tranquillè habitant.		
A communicatione sui ad omnem huma- næ vitæ usum.	De quantitate mineralium, quoad substan- tiam.		<i>Concedendus.</i>		
A magnitudine utilitatis inde emanantis.	De qualitate, an B. M. D. P. &c.		B. Quia odium tollit hostium.	à necessariis.	
A forma, figura, loco, situ.	De similitudine unius ad aliud.		M. Quia beneficia extendi debent.	à possibili.	
A facultatibus naturalibus iis inestis.	De operationibus & effectibus.		D. Quia securior manet Reip.	à facili.	
Ab ingeniosa industria, qua reperiuntur.	à quibus patiantur, ubi de sympathia & antipathia eorum.	Commeatus Trajectio	P. Quia potest multum in hostibus de- mullcendis.	ab utili.	Omnia contraria suadet.
Ab appetitu intra suam matricem se conti- nendi.	Ubi fit proprius illorum locus.		S. Quia non repugnat legibus.	ab honesto.	
A proprietatibus mirificis, & medicis vi- ribus.	Quanto tempore ad perfectionem perve- niant.		Vo. Quia deficientibus subveniendum.	à delectabili.	
A modo ea expurgandi, & ad perfectio- nem deducendi.	Situs in inatricibus qualis sit.		Vi. Quia virtus charitatis id suadet.	ab historiis.	
A fine, qui est necessitas hominis.			Ve. Quia veritati divinæ est conforme.	ab exemplis.	
			G. Quia hostes inde quiescent ab insultibus.	à contrariis.	
Quam necessaria sint hominibus.	Quam multos & præclaros effectus præ- stent.		<i>Introducenda.</i>		
Quod sine illis periret humanæ vitæ ratio.	Quales usus habeant. inductione.	Consuetudo	B. Quia usus id approbavit.	à necessariis.	
Quoniam & durat per ea consortium humanum.	Quid potissimum respiciant.		M. Quia magna beneficia confert.	à possibili.	
Quanta in omni genere facultatum præ- stent.	Usus & emolumentum.		D. Quia multo tempore duravit.	à facili.	
Ab inductione artium omnium mechani- carum.	Ubi eorum praxis & vis locum habeat.	Lex	P. Quia potest multum ad dissidia tol- lenda.	ab utili.	Omnia contraria suadet.
Ab emolumentis, quæ conferunt.	Quo tempore eorum usus sit exhiben- dus.		S. Quia legibus & decretis confirmata.	ab honesto.	
Quid agant; quid nos doceant; quantis vi- ribus polleant.	Situatio seu recta constitutio eorum.		Vo. Quia hoc est commune desiderium.	à delectabili.	
A beneficis humanæ vitæ per ea collatis.	Quam mirifici effectus inde eliciantur.	Meritum	Vi. Quia virtutes auget.	ab historiis.	
A fine, qui est vita hominis felix.			Ve. Quia veritatem introducit.	ab exemplis.	
			G. Quia quietem causat.	à contrariis.	
A figura, motu, fabrica, constitutione Cœli.	Quantitates Cœlorum & Elementorum.		<i>Imponendus.</i>		
Ab harmonia motuum, qua mundum gu- bernant.	Qualitas in Elementis. calidum. humidum. frig. sic.		B. Ob necessitatem.	à necessariis.	
A duratione perenni, qua influxibus suis mundum servant.	Differentia ☉ & ☐		M. Ob magnas rationes.	à possibili.	
Ab influentiis, sine quibus mundus conser- vari non posset.	Operationes quoad influxus & commu- cationes.		D. Ob continuationem salutis Reip.	à facili.	
A notitia rerum altissimarum, qua homi- nes instruunt.	Quomodo unum ab altero patitur.	Census tributum	P. Ad potentiam.	ab utili.	Omnia contraria suadet.
Ab appetitu naturali uniuscujusque ad lo- cum suum.	Quis uniuscujusque locus proprius sit.		S. Quia in necessitate id leges permit- tunt.	ab honesto.	
A sympathia & antipathia unius ad alterū.	Quanto tempore motus suos conficiant.		Vo. Quia bonum commune id postulat.	à delectabili.	
Ab excellentia naturæ, quibus omnia sub- sistunt.	Cœlum & elementa ad mixtorum con- stitutionem.		Vi. Quia virtus fit ex necessitate.	ab historiis.	
A commixtione, generatione, corruptio-	Situs five ordo tum Cœlorum tum ele- mentorum.		Ve. Quia legibus non repugnat.	ab exemplis.	
			G. Quia finis est honestus, quies ci- vium.	à contrariis.	

A R T I S
MAGNÆ SCIENDI,
S I V E
COMBINATORIÆ,
LIBER DECIMUS,

*Paradigma ex Jure Canonico, Theologia positiva
& morali exhibet.*

S E C T I O I.

Jus Canonicum applicatum.

*Expositis Juridicis & Ethico-politicis Paradigmatibus, superest modò, ut & unum exemplum
apponamus ex Jure Canonico deductum, estque id, quod sequitur.*

C A P U T I.

S T A T U S Q U Æ S T I O N I S.

*Utrum in Republica necessarii sint Ministri & Sacerdotes, ad serviendum DEO,
& orandum pro populo.*

N hac quæstione singula membra prout ordinanda, & ad principia Artis nostræ tanquam ad lapidem lydiæ probanda; si sententia videlicet affirmativa, si negativa verior videatur, comparatione status Ecclesiastici cum Politico ad B. P. S. V. V. G. Et quoniam Sacerdotes sint Ministri Ecclesiæ, sine Ecclesia autem nullus salutem, nullus ultimum finem, ob quem à Christo insti-

tuta est, consequi possit; vel ex hoc primo capite, luce meridiana clariùs patet, Ministros Ecclesiæ esse maxime necessarios in Republica aliqua, quorum ope ignorantibus corrigantur; devii in viam salutis reducantur, tum per legitimam Sacramentorum administrationem, tum per continuum orationis exercitium pro populo ab iis factum, quo mala à Deo peccatoribus intenta avertantur; quod & per Artis nostræ principia ita ostendimus.

Per	B.	Illæ personæ in Republica sunt necessariae,	Quæ eidem <i>communicant</i> doctrinam, tum ad Reipubl. administrationem, tum ad summi boni consecutionem opportunam & necessariam. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	M.		Quæ <i>magna</i> illi bona <i>communicant</i> ; Hoc faciunt Sacerdotes, tum precibus & orationibus, tum Sacramentorum administratione. Ergo.
	D.		Quarum doctrina & salutari instructione Respub. <i>permanet</i> & <i>conservatur</i> in timore DEI, & recessu à peccatis. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	P.		Quarum ope <i>potestas</i> regiminis & gubernationis suum habet vigorem, dum iustitiam, pietatemque perpetuo inculcant. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	S.		Quarum ope <i>Sacra Scriptura</i> & per eam <i>leges divinae</i> , sine quibus Respub. subsistere non potest, exponuntur. Hoc fit per Sacerdotes & Theologos. Ergo.
	Vo.		Quarum ope accenditur <i>desiderium</i> & <i>amor</i> erga iustitiam, pietatem, & ultimum finem. Hoc fit per exhortationes & Conciones Sacerdotum. Ergo.
	Vi.		Quarum ope <i>virtutes</i> implantantur animis hominum, vitia & omnia pernicioſa Reipubl. destruuntur. Hoc fit per instructionem Sacerdotum. Ergo.
	Ve.		Quarum ope augetur <i>veritas fidei</i> & Religionis, traditionumque Ecclesiasticarum à Christo & Apostolis constitutarum. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	G.		Quarum ope major <i>divina gloria</i> intentio in Republica excitatur, omnes actiones in finem ultimum diriguntur. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	==.		Quarum ope probi ab improbis perniciosisque hominibus <i>separantur</i> . Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	♡.		Quarum ope <i>unitas</i> , <i>concordia</i> & <i>pax</i> fundatur in Republica. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	∞.		Quarum ope vitia <i>virtutibus opposita</i> & Reipublicæ nociva extirpantur. Hoc fit per admonitiones, conciones, Sacerdotum. Ergo.
	α.		Quarum ope <i>causantur</i> omnia bona Reipubl. timor DEI, iustitia, pietas, & omnia illa, quæ DEI iram quovis modo avertere possunt. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	⊙.		Quæ uberrima ad vitam homine Christiano dignam suscipiendam, <i>media</i> administrant. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	ω.		Quæ <i>finem rectum</i> in omnibus suadent, & ad ultimum finem omnes actiones dirigere docent. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	M.		Quæ à DEO ad altiorem <i>maioresque</i> dignitatis statum vocatæ sunt, utpote animarum Doctores. Tales sunt Sacerdotes. Ergo.
	Æ.		Quæ mala bonis ita temperant, ut inde Respublica sine <i>excessu</i> & <i>defectu</i> in mediocritate quadam constituatur. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	Min.		Quæ nullum aded <i>vilis</i> & <i>miserabilis</i> conditionis hominem negligunt, quem non ad viam salutis dirigant. Hoc faciunt per Conciones Sacerdotes. Ergo.
			Hoc

Hoc idem probare poteris per Tabulam nostram universalem, & per rotam pansophiam innumeris modis & mediis, multiplicando terminum unum aut plures cum aliis. Poteris & hæc per Quæstiones, speciesque earum fusissimè deducere. *Verb. Gr.*

Per species Quæstionis	Quid?	Ministri Ecclesiæ sunt necessarii, ad statum Reipubl. ad partes Reipubl. temporales, spirituales, Ecclesiasticas, seu seculares conservandas. Secundò sunt necessarii ad bonorum directionem, correctionemque impiorum.
	De quo?	Ministri Ecclesiæ necessarii sunt in Republ. ad Religionem conservandam; quod fit per doctos & zelantes honoris DEI Sacerdotes. <i>Iterum</i> ; Necessarii sunt, quia ab ipsis veluti à fontibus derivatur in mentes hominum notitia DEI, & recta prudentia.
	Quare?	Ministri Ecclesiæ necessarii sunt, quia ipsi sunt forma & norma rectè vivendi secularibus; unde dicuntur, <i>lux Mundi, sal terræ.</i>
	Quantum?	Necessarii sunt Ministri Ecclesiæ ad unitatem & continuitatem partium in ea conservandam, & ad divisas uniendas.
	Quale?	Quia consiliis bonisque directionibus, uti & doctrina & experientia Rempublicam talem constituunt, qualem esse decet.

Et sic de cæteris speciebus Regularum, de quibus fusè alibi dictum.

Hæc etiam denuò ampliantur per octodecim principia *V. Gr.* Ministri Ecclesiæ necessarii sunt in Republ.

B.	Bonis & malis.	II.	Differentibus inter se.
M.	Magnis & parvis.	III.	Concordantibus.
D.	Senibus & juvenibus.	IV.	Contrariantibus.
P.	Dominis & servis,	V.	Incipientibus.
S.	Sapientibus & ignorantibus.	VI.	Proficientibus.
Vo.	Amatoribus DEI & negligentibus cultum DEI.	VII.	Perfectis.
Vi.	Virtutem sectantibus & vitia amplexantibus.	VIII.	Majoribus.
Ve.	Fidelibus veris & falsis.	IX.	Æqualibus.
G.	Honestis & Inhonestis.	X.	Minoribus.

CONSECTARIA.

Ex his emanantia juxta 18 Principia disposita, sunt:

1.	Per	B.	Hinc patet, <i>bona temporalia</i> , uti sunt decimæ ad sustentationem Sacerdotum & Ministrorum Ecclesiæ, rectè instituta esse; quia labores Sacerdotum altioris finis sunt, quàm Status Politici; quia majora inde bona proveniunt; probatur ex multis variisque modis ex Sacra Scriptura.
2.		M.	<i>Majorem esse auctoritatem</i> Ministrorum Ecclesiæ, quàm sit temporalis & Politica; quia hi præsident regimini bonorum spiritualium, illi temporalium; sunt autem majora bona spiritualia, quàm sæcularia, sicut anima majus bonum est corpore.
3.		D.	<i>Priorem natura & ordine esse statum Ecclesiasticum</i> , quàm secularem, quia spiritualia excellentiora sunt temporalibus.
4.		P.	Altioris quoque ordinis esse <i>potestatem</i> & auctoritatem & jurisdictionem Ecclesiasticam in Ecclesiastico statu, quàm in Politico, tum ob potestatem solvendi & ligandi, tum ob administrationem Sacramentorum, confectionemque Eucharistiæ.
5.		S.	Ad hos solos recurrendum esse in <i>legum</i> controversiis dirimendis, eorumque judicio & determinationi standum Politicis.

6. Per Vo.

6. } Vo. *Libertatem* Ecclesiasticam ob eximiam præminentiam non posse à sæ-
culari statu impediri; sicuti enim inferior persona non habet jus in su-
periolem, ita & status politicus non habet jus in Ecclesiasticum;
neque ille huic contradicere potest, neque iudicio ejus subiacere;
neque Judex sæcularis potest sententiam ferre in Ecclesiasticum.
Quæ omnia intelligi velim, in iis quæ ad forum Ecclesiasticum spe-
ctant.
7. } Per { Vi. Majorem esse *Virtutem* ad operandum, munusque suum explendum in
statu Ecclesiastico, quàm Politico, uti patet in excommunicatione
& censuris.
8. } Ve. Majorem quoque esse *Veritatem* in statu Ecclesiastico, quàm politico,
quia ille altiori doctrina & lege est instructus, solasque fidei veritates
docet & exponit. Hinc Pontifex omnibus supereminet, tum ob le-
ges infallibiles, quibus Ecclesiam DEI gubernat, tum ob infallibilem
Spiritus Sancti assistentiam in definiendo.
9. } G. Majorem deberi honorem & reverentiam Ecclesiastico statui quàm
politico, ob rationes supradictas.

Pote ris & hæc per novem Subjecta Universalia fufius ampliare.

- △ Quia Ecclesiasticus status D E O magis appropinquat, ob potestatem, quam habet
in conficiendis & administrandis Sacramentis, tum ob Orationis in officiis pu-
blicis, tum in sacrificiis continuatum exercitium.
- ☞ Quia *Angelis* ob virtutum sacrarumque operationum studium, & ob hierarchi-
cam dignitatem similes efficiuntur.
- ☉ Ob influxum donorum *Cælestium*, quorum ipsi dispensatores sunt.
- ☐ Ob potestatem in ipsa *Elementa*, quæ ad gratiam conferendam, ad Sacramen-
tum conficiendum assumuntur.
- ♂ Ob *dignitatem* graduum, officiorum, quibus distinguuntur à gradibus sæcularis
dignitatis; sicuti enim status politicus in res temporales jus habet & exercet in
subditos, per varios gradus Regum, Principum, Nobilium, Jurisconsultorum,
Consiliariorum, militum; mercatorum, agricolarum &c. ita Ecclesiasticus sta-
tus per gradus varios dignitatis, uti Pontificis, Episcoporum, Curatorum, varia-
rumque Religionum institutis ad res æternas & bona Cœlestia animas dispo-
nunt; ut hoc pacto humanum genus ad ultimi finis consecutionem deducatur.
- ☛ Sacerdotes & Ministri Ecclesiæ sunt, qui Ecclesiam (quæ est veluti Linteum quod-
dam S. Petri, plenum omni *animalium* tam mundorum quàm immundorum sorte;
in quo reprobi cum probis, justi cum peccatoribus, rudes & ignari cum doctis
& sapientibus permixti sunt,) dirigunt.
- ☙ Sacerdotes sunt, qui vineam Domini *plantant* coluntque, *arbores, frutices, herbas*
ei inferunt, id est, Verbi divini sementem, ad desideratam animarum messem
spargunt.
- ☞ Ecclesiasticus status, ob differentem graduum perfectionem, Ecclesiam D E I vel-
uti *lapidibus* pretiosis substruit, suffulcit, exornat.
- ☛ Hæc per novem prædicamenta postea fufius deduci possunt.

Per {	Quantitatem.	De {	Variis & <i>multiplicibus</i> status Ecclesiastici officiis & muneribus.
	Qualitatem.		<i>Qualitate</i> personarum, ad magna in Ecclesia DEI præstanda, requisita.
	Relationem.		Ecclesia militante <i>comparata</i> ad triumphantem.
	Actionem.		<i>Operantibus</i> Ecclesiastici status in particulari.
	Passionem.		<i>Persecutionibus</i> & adversitatibus, quas causâ honoris DEI suf- ferunt, uti de Martyribus.
	Ubi.		Dignitate Ecclesiastica per totum terrarum <i>Orbem</i> dispersa.
	Quando.		<i>Festorum</i> institutione, celebratione ac <i>tempore</i> frequentandi sacramenta.
	Situm.		<i>Ritibus</i> & Cerimoniis in Ecclesia celebrari solitis.
	Habitu.		<i>Habitibus</i> , singulis gradibus Ecclesiastici ordinis competentibus; ubi de mystico habitu summi Pontificis, Episcoporum, cæterorumque in publicis functionibus.

Innumera alia hoc loco adduci possunt, sed ne longior sim, aliis ea evolvenda relinquo.

P A R A-

C A P U T II.

PARADIGMA POLITICUM I.

Revocantur omnia Politica ad Bonitatem Potestatis; Unde quæritur:

An Regimen & Principatus necessarius sit inter homines?

Hoc per Artis nostræ principia hoc pacto ostendo.

- B. P. Ubicunque datur *privatum bonum*, ibi necessariò datur à bono communi, id est à *præside* de bono communi disponente dependentia. In omni politico statu dantur quædam bona privata. Ergo illorum à bono communi & præsidi dependentia, sine quo de iis disponi nequit. Ergo regimen necessarium.
- M. P. Ubicunque fusque deque feruntur omnia, viviturque *arbitrio*, cum impuni quadam faciendi quælibet, licentia, ibi necessarium est *Regimen* & Principatus. Hoc fit in politico statu sine capite. Ergo in omni politico statu necessarium est regimen.
- D. P. Ubi non est *lex* nec ordo, ibi non *potest* esse boni communis *durabilis conservatio*. Hoc fit in statu politico sine capite. Ergo.
- P. P. Si non esset *regimen* & *principatus* necessarius, omnibus juribus confusis, impuni peccandi licentia pro arbitrio viveretur. Sed hoc magnam perturbationem confusionemque causaret in Republica. Ergo.
- S. P. Ubicunque non est *ratio* architectonica boni communis, quæ rerum faciendarum dictamina præscribat, ibi non *potest* esse bonum regimen. Hoc fieret in statu politico sine capite. Ergo.
- Vo. P. Ubicunque non est *amor*, bonum commune promovens, ibi consequens salus populi esse non potest, neque bonum *regimen*. Hoc fieret in statu politico sine capite. Ergo consequens salus populi esse non potest, neque bonum regimen. Ergo hoc necessarium.
- Per Vi. P. Ubicunque summa potestas est *virtutibus* statui convenientibus fulta, ibi mala inundare non *possunt*. Hoc fit sub capite. Ergo.
- Ve. P. Ubicunque dominatur *veritas* & Justitia, ibi optimum *Regimen* esse necesse est. Hoc fit sub principe vero & justo. Ergo.
- G. P. Ibi est vera *status* politici *gloria*, ubi omnia in bonum finem diriguntur, id est, ad salutem populi, Dei que cultum. Hoc fit sub principie boni publici Religionisque amatore. Ergo.
- == P. Ibi *Regimen* bonum esse non potest, ubi non est, qui *discordes conciliet*, *lites* dirimat, *disidia* componat. Hoc fit in Republica sine capite. Ergo.
- ♡. P. Ibi bonum *regimen* esse non *potest*, ubi nullus datur, qui animos in bonum commune *uniat* & *concordet*. Hoc fit in Repub. sine capite. Ergo.
- o-o. P. *Bella*, *odia*, *disidia*, omnia destruerent, si non esset, qui contrariantium animos quæ *legibus*, quæ *pænis* compesceret. Hoc fieret in Repub. sine capite. Ergo.
- α. P. Illud Regimen solum est bonum & necessarium, quod omnem suum à primo *principio* D E O Opt. Maximo, influxum accipit. Hoc fit sub Principe D E I honoris zelante.
- ⊙. P. Illud sine quo non *obtinetur* finis, illud est *medium* ad finem obtinendum necessarium. Beneficiorum collatio à principe in subditos facta, est medium tale. Ergo.
- ω. P. Illud est bonum & necessarium *regimen*, sine quo Respub. desideratam *felicitatem* consequi non potest. Sed in regimine sine capite non potest eam consequi. Ergo.

K k k

Per M.

- Per { M. P. Quāto *regimen* est *majus* & rectius, tantō majora bona confert.
 Tale regimen est principis recti, justī & sapientis. Ergo.
 Æ. P. Ubi omnes prætendunt conditione esse *aquales*, ibi non potest esse perfectum *regimen*.
 Hoc fit in Repub. sine capite. Ergo.
 Min. P. In omni statu politico datur major & *minor* gradus, sine quibus conservari non potest.
 Sed in Repub. sine capite non daretur major & minor gradus.
 Ergo conservari non posset; ergo necessarium est caput in Republica.

Argumenta à Subjectis Universalibus.

- A \triangle Mundus subsistere non posset, nisi & providentia *DEI*, & Angelorum ministerio gubernaretur.
 Ab Mundus *Angelicus* subsistere non posset, nisi à Deo Opt. Max. conservaretur; neque subsistere posset, si non essent diversi Angelorum ordines, quibus unus illuminans alterum perficeret; omnes autem tres Hierarchiarum Chori ab uno Deo.
 A \odot *Cælestia* corpora subsistere non possent, nisi unum alterum, superius inferiora virtute sua influxiva foveret & conservaret.
 Ab \square *Elementa* subsistere non possent, sine activo omnium principio, igne, & veluti elementorum principe.
 Ab De *homine* jam dictum est.
 Ab Docent nos hanc necessitatem regiminis nonnulla socialia *animalia*, uti oves, & grues, aliæque nonnullæ volucres sociales, in quarum volatu unum semper ducem exercitus præire natura docet.
 Ab Quod in *vegetabili* natura arbor sine radice, hoc in politico statu Respub. sine capite.

Sicut enim arbor per radicem nutrimentum suum assumit, quo aluntur omnia, ramos expandit arbor, in flores enitescit, in fructus protuberat, seminibus foecundatur, sine qua totam arborem exficari necesse est: Pari pacto caput Reipublicæ est Princeps; est enim homo, teste Platone, arbor inversa, à quo omnia membra nutrimentum

hauriunt, & emolumentum percipiunt, cujus ope in varios conditionum status disponitur, & tandem exoptatis fructibus fruitur. Sed hæc juxta Artem analogicam fusiùs tibi deducenda relinquo.

Hæc eadem extendere poteris per Alphabeti Columnas. *V. Gr.*

- B. Ubi *bonum* regimen esse non potest, ubi non est boni communis participatio.
 In Repub. sine capite non est talis participatio. Ergo.
 II. Ubi perpetuæ *differentia* & *disidia* inter subditos, ibi bonum regimen esse non potest.
 Hoc fit in Repub. sine capite. Ergo.
 Utrum. An Regimen saltem aliquod sine capite esse possit?
 Respond. negat. Et probatur inductione per omnes status Politicos, Ecclesiasticum, Oeconomicum, Monasticum.
 \triangle . Quod ad feliciùs gubernandum, omnis principatus à Deo fit institutus.
Justitia. Ubi non est *Justitia* neque Lex, neque Legislatores, ibi regimen bonum esse non potest.
 Hoc fit in Repub. sine capite. Ergo.
Avaritia. Ubi unusquisque ex *Avaritia* instimulatus, quærit quæ sua sunt, ibi bonum regimen esse non potest.
 Hoc fit in Republica sine capite. Ergo.

Hæc eadem per reliquas ordine Columnas tam rectas quam transversas innumeris modis ostendere poteris.

CAPUT III.

PARADIGMA II.

Principem decet esse munificum & liberalem, ita deducitur.

- B. Uod sese diffundit in omnes, summa bona inde consequi necesse est.
Princeps munificus & liberalis se diffundit in omnes.
Ergo summa inde bona consequi necesse est.
- M. Magnæ potestatis collatio non fit, nisi spe magni auxilii.
In Principem magnæ potestatis collatio facta fuit.
Ergo non nisi spe auxilii magni, quæ est munificentia & liberalitas principis.
- D. Illud Imperium summum esse necesse est, quod liberalitate & clementia stabilitur.
Tale imperium est Principis munifici & liberalis. Ergo.
- P. Quod augetur beneficiorum collatione, id omne cedit in ipsius potestatis dominatricis incrementum.
Per Principem munificum & liberalem augetur beneficiorum collatione Respubl. Ergo.
- S. Potestas Principis sapientis est stabilimentum Regni.
Talis est potestas Principis munifici & liberalis. Ergo.
- Vo. Ubi non est amor principis erga populum, ibi regimen bonum esse non potest.
In principe illiberali & avaro hoc fit. Ergo.
- Per { Vi. Ubi quatuor virtutes morales dominantur in principe, ibi non potest non esse desiderata felicitas.
Sed ubi est munificentia & liberalitas, ibi implicitè continentur 4 virtutes morales. Ergo.
- G. Ubi est gloriosum regimen, ibi pax, quies, tranquillitas & felix Reipub. status floret.
Hoc fit sub principe munifico & liberali. Ergo.
- = Ubi non distrahantur bona subditorum, neque injusta exactione onerantur, ibi seditiones dominari non possunt.
Munificus & liberalis princeps non distrahit bona subditorum, neque injustè illos onerat.
Ergo sub tali seditiones dominari non possunt.
- ♡ Liberalitas & Munificentia principis causat concordiam & unionem inter subditos.
- ☉ Liberalitas & Munificentia principis omnia Reip. contraria avertit, dum quisque cavet principem offendere, à quo multa emolumenta expectat.
- α. Liberalitas & Munificentia principis causat omnem felicitatem alicujus Reipublicæ.
- ⊙ Liberalitas principis medium est ad subditos in officio continendos.
- ω. Liberalitas principis pro fine habet subditorum felicitatem.
- M. Liberalitas principis Majoribus majora beneficia confert.
- Æ. Equalibus æqualia.
- Min. Minoribus Minora, juxta Justitiam distributivam.

SECTIO II.

Theologia positiva.

PARADIGMATA.

CAPUT I.

Quomodo Artis nostræ industriâ, quodlibet ex Sacris Literis assumptum thema exponi possit, & expositum innumeris modis ampliari.

Sit Locus ex i. Psalmo, versu i. assumptus.

Beatus Vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, &c.

 Anc sententiam primùm per Artis nostræ principia paraphraстикè deduces, hoc pacto: primo quidem singula membra, deinde totam resolves sententiam. Primum verbum est *Beatus*. Quoniam verò beatitudo multipliciter considerari potest, eam sic deduco:

B.	} Beatus Vir, qui	<i>Summi boni assequendi spe fertur.</i>
M.		<i>Magnâ fiduciâ in magnarum promissionum à Christo factarum spem fertur.</i>
D.		<i>Æternam felicitatem se sperat affecuturum.</i>
P.		<i>Omnes potentias & facultates applicat ad summi boni consecutionem.</i>
S.		<i>In lege Domini meditatur die ac nocte.</i>
Vo.		<i>Totum amorem & desiderium suum convertit ad bonorum cœlestium divitias.</i>
Vi.		<i>Animam necessario virtutum cultu imbuunt.</i>
Ve.		<i>Veritates æternas semper meditatur.</i>
G.		<i>Ad æternæ vitæ gloriam perpetuò anhelat.</i>
.		<i>Eam ob causam separat se ab omnibus Mundi voluptatibus.</i>
♡.		<i>Unionem cum D E O & Christo semper appetit.</i>
∞.		<i>Æternæ felicitati contraria vitat, ut sunt Mundi gaudia, divitiæ & voluptates.</i>
α.		<i>Cujus mens perpetuò adhæret uni rerum omnium principio.</i>
○.		<i>Totus est in medijs ad felicitatem æternam consequendam, eligendis.</i>
ω.		<i>Unicè intendit fini ultimo rerum.</i>
M.		<i>Cui nihil majus videtur, quàm ultimi finis attractus.</i>
Æ.		<i>In perfecta quadam vitæ mediocritate consistit.</i>
Min.		<i>Omnia tanquam stercorea ducit, ut Christum lucrifaciat.</i>

Secundum, qui non abiit. Per contrarietatem B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

B.	} Qui non abiit	<i>In commercium impiorum.</i>
M.		<i>Post ea, quæ viam ad omnem iniquitatem aperiunt, dilatantque.</i>
D.		<i>In conversationem reprobos, ibique animam suam figit firmatque.</i>
P.		<i>In potestatem Tyrannidis Satanicæ.</i>
S.		<i>In legis doctrinæque divinæ violationem.</i>
Vo.		<i>In appetitus perniciosos, & desideria carnis.</i>
Vi.		<i>In virtutum omnium contemptum.</i>
Ve.		<i>Post falsitatem secularium mundanarumq; fallacias & vanitates.</i>
G.		<i>Post mundanæ gloriæ, honoris, dignitatis, ambitionem.</i>

== Qui

li.
8.
α.
⊙.
ω.
M.
Æ.
Min.

Qui non abiit } In *differentes* potestatis diabolicæ laqueos.
Post *carnales* hominum *amicitias*.
Post ea, quæ *divinæ voluntati contrariantur*.
Post *principia* & occasiones malorum tam animæ, quàm corporis.
In electionem *mediorum*, ad finem ultimum non conducentium.
In *finem* temporalis felicitatis.
Post *dignitates*, honores, divitias.
Post vitam, qua similis *aqualisque* fiat jumentis insipientibus.
In *defectus* & peccata, quæ gratiam DEI tollunt.

Tertium, in consilio impiorum. *Utrumque per opposita principiis universalibus.*

In consilio non abiit	B.	Pessimo.	Impiorum.	B.	Hominum omnis <i>bonitatis</i> moralis expertum.
	M.	Parvi momenti.		M.	Omni <i>extensione</i> ad magna peragenda carentium.
	D.	Instabili.		D.	Nullam in bonis <i>perseverantiam</i> habentium.
	P.	Impotenti.		P.	Quorum tota <i>potestas</i> est in vitiorum propagatione.
	S.	Ignaro, inexperto.		S.	<i>Mente & intellectu</i> vacuorum, vitiisque excæcatorum.
	Vo.	Sensualium voluptatum.		Vo.	Carnalium desideriorum <i>amori</i> inservientium.
	Vi.	Vitioso.		Vi.	<i>Vitiis</i> & voluptatibus fervientium.
	Ve.	Falso.		G.	<i>Gloriam</i> in turpitudine quærentium.
	G.	Inglorio.		⊖.	A gratia DEI <i>separatorum</i> .
	⊖.	Litibus & diffidiis implicato.		⊙.	<i>Discordiis</i> & inquietudine mentis à DEO <i>disjunctorum</i> .
	⊙.	Contrariis vitiis exposito.		⊙.	Peccatis & iniquitatibus <i>oppositis</i> virtutibus refertorum.
	α.	Causa malorum omnium.		α.	Quorum <i>finis</i> est <i>causare</i> mala, & DEO <i>origini</i> bonorum omnium sese opponere.
	⊙.	Sine <i>mediis</i> ad finem.		⊙.	Illegitimis <i>mediis</i> beatitudinem quærentium.
	ω.	Cujus <i>finis</i> est interitus.		ω.	Quorum pro <i>sine</i> , Deus venter est.

Et sic de cæteris.

Unde sic argumentor.

Per	B.	Quicumque possidet <i>communicationem</i> bonorum omnium,	Beatus est.
	M.	Qui intendit solam <i>magnitudinem</i> præmiorum cœlestium,	
	D.	Qui <i>æternis</i> thesauris inquirendis solum incumbit,	
	P.	Qui <i>potentiam</i> humanam, dominium, divitias spernit,	
	S.	Qui <i>sapientiæ</i> diuinæ perpetuo inhiat,	
	Vo.	Qui id, quod <i>amabile & desiderabile</i> animæ esse potest, possidet,	
	Vi.	Qui omnium <i>virtutum</i> perfectionem & cumulum obtinet,	
	Ve.	Qui omnis <i>doli & fallaciæ</i> expers, unicam veritatem amplectitur,	
	G.	Qui possidet omne <i>gaudium & gloriam</i> .	

Sed talis est, qui existens in gratia DEI, non abiit in consilio impiorum, neque in via peccatorum stetit. Ergo.

Per 4 Species Quæst. *Utrum?* & sunt:

Neceffarium.	} Qui poffidet ens	Neceffarium & per fe,	} Beatus eft.	} Talis eft qui exiftens in gratia DEI, non abiit: &c. Ergo.
Contin-gens.		id eft DEUM,		
Impoſſibile.		Cui nunquam contingit in aliquo variari,		
Poſſibile.		Cui impoſſibile eft dif-ferre,		
		Cui poſſibile eft totum quod eft factibile,		

Per Species Quæst. *Quid?*

Qui poſſidet	Ens totale & abſolutum,	} Beatus eft.	} Talis eft, qui exiftens in gratia DEI, non abiit in confilio impiorum, neque in via peccatorum ſtetit. Ergo.
	Correlativa totius boni-tatis,		
	Inclinationes & propenſiones attributorum DEI,		
	Influxum perfectionum DEI,		

Et ſic de cæteris ſpeciebus Regularum.

Per novem Subjecta Universalia.

△	Ille beatus eft, qui	Se obligat ad ſerviendum DEO totis viribus.
☉		Virtutum ſtudio <i>Angelicis mentibus</i> ſe ſimilem facit.
☉		Donorum <i>Cæleſtium</i> , per DEO beneplacitam diſpoſitionem ſe capacem reddit.
□		<i>Elementis</i> Mundi renunciat, deſpicitque omnia Mundum re-dolentia.
✠		<i>Sapienter</i> & prudenter juxta <i>legem</i> divinam omnes actiones humanas diſponit.
☪		Appetitum <i>ſenſitivum</i> & animale ſpiritui perfectè ſubjicit.
☪		Virtutum <i>ſementem</i> per bonæ vitæ exempla in animos proxi-morum ſpargit.
☪		Pretioſis virtutum <i>lapidibus</i> in Cœlo ſibi domum exſtruit.
☪		
☪	Deinde per 9 prædicamenta: Quantus talis fit? qualis fit? quid reſpiciat? qua-les actiones, paſſiones &c.	

Quæ omnia per Quæſtiones denuò ampliari poſſunt, ad innumerarum propoſitio-num congeriem.

CONSECTARIA.

Cum itaque tales, quales deſcripſimus per propoſitiones, ſint verè beati; ergo con-trà infelices & minimè beati, cujuſmodi ſunt, Qui

1. B. Soli acquisitioni *bonorum* temporalium nimia cura incumbunt, & divitias per fas & nefas congerere deſiderant; hæc enim impediunt cœleſtium bo-norum deſiderium.
2. M. Quicquid in Mundo *magnum* eſt, uti dignitates, honores, famam, nimia anxietate quærun; quia diſtrahunt à DEO, & à verà beatitudine.
3. D. Voluptatibus mundanis inſiſtentes, palatia, domos, hortos, ſimiliaque, ne-glecto DEI cultu, quaſi ſemper hinc *duraturi*, ædificant.
4. P. *Poteſtate* & gloria mundana inſcati à divinæ poteſtatis juridiſctione, quam habet in omnia, ſtultè ſe ſubtrahunt; quia odium DEI generant.
5. S. Regnorum & dominiorum curis perplexi, ambitioſè & contra DEI *legem*, omni abacta juſtitia, tyrannicè omnia ſibi vendicant.
6. Vo. *Voluntatem* ſuam totaliter applicant ad bona temporalia & viſibilia, ea nimis *amando*; quia talis amor eſt contrarius divino.

7. Vi.

7. Vi. Repudiatis *virtutibus*, se vitiis & voluptatibus mundanis mancipant; quia hæc omnia divertunt à DEO, & ab æterna beatitudine.
8. Ve. Soli *veritati*, quam ex scientiis hauriunt, intendunt, omnibus neglectis Religionis & legum divinarum, operumque bonorum exercitiis.
9. G. Soli proprii *honoris* & *gloria* vanitati student, laudesque temporales unicè quærunt; quia hi acceperunt mercedem suam, DEO invisi.
10. =. *Despecto* humilium, sanctorumque *consortio*, solo magnorum potentiumque commercio gaudent & stultè gloriantur.
11. ♡. Nulla habita ratione *unionis* cum DEO, in noxiis & animæ perniciosis negotiationibus versantur.
12. ○●. Animi perturbationibus veluti Euripus quidam, perpetuo magna *contrarietate* agitantur.
13. α. Cum *causa* possunt esse magnorum bonorum, per oppositos operationum effectus, instrumenta Satanæ fiunt ad multorum perditionem.
14. ⊙. Per *media* saluti prorsus contraria quærunt felicitatem suam.
15. ∞. *Fines* suos ponunt in divitiis, honoribus, gloria terrena, aliisque mundanis voluptatibus.
16. M. *Majorem* DEI gloriam nunquam & nullibi quærunt; sed intentione perversa magis quæ sua, quàm quæ DEI sunt, ambiunt.
17. Æ. Dæmonibus se scelerata vita *æquales* reddunt.
18. Min. *Humilitatem* Christianam contemptui habent, & superbiâ elati evanescunt in cogitationibus suis.

Tales sunt omnes, qui abeunt in consilio impiorum, & in via peccatorum morantur, omnis felicitatis expertes.

Hos terminos si invertas, habebis felicem beatorum hominum fortem.

Quorum singula ex Sacris literis, variis modis comprobari poterunt. *F. Gr.* Ex foliis Proverbiis Salomonis, habebis innumeros.

Locos	{	1. <i>Theologicos.</i> De timore DEI, de fide, spe, charitate, oratione &c. de impiorum, piorumque differenti exitu.
		2. <i>Políticos.</i> Uti sunt, supplicia de facinorosis sumpta; conservatio Regnorum; consilia ex corruptela morum; veri & falsi testes contractuum.
		3. <i>Oeconomicos.</i> De uxore, de mulieris bonæ encomio; de obedientia parentibus præstanda; conservatione & everfione domus.
		4. <i>Ethicos.</i> De sapientia, prudentia, consilio, stultitia, justitia, fortitudine, temperantia, continentia, patientia, amore, odio, invidia, cæterisque virtutibus & vitiis.
		5. <i>Miscellaneos.</i> De conjunctione cum bonis & malis; de felicitate bonorum impiorumque infelicitate; de divitiis justis, & injustis, & innumeris aliis.

Qui omnes termini juxta ordinem & seriem principiorum nostrorum facile disponi possunt. Videlicet:

Ex Lib. Ecclesiastici.

B.	{ De	Bonitate justorum, & malitia impiorum.	C. 14. V. 2. C. 11. V. 23. C. 16. V. 17.
M.		Magnitudine præmiorum pro justis, & peccatorum pro impiis. — — —	C. 6. V. 18. C. 13. V. 2.
D.		Constantia justorum in bonis operibus; de instabilitate impiorum in iisdem. — — —	C. 24. V. 10. C. 25. V. 28.
P.		Potentia justorum in exequendis divinis præceptis; de impotentia reproborum in iis amplexandis. — — —	C. 16. V. 30. C. 21. V. 10.
S.		Sapientia justorum; de insipientia impiorum.	C. 17. V. 24. C. 14. V. 33.
Vo.		Amore justorum erga DEUM; de odio impiorum erga eundem. — — —	C. 25. V. 21. C. 26. V. 26.
Vi.		Virtutum exercitio in justis; de vitiorum exercitio in improbis. — — —	C. 25. V. 16. C. 4. V. 27.
Ve.		Veritate actionum justorum; de falsitate actionum improborum. — — —	C. 12. V. 19. C. 26. V. 28.
G.		Gloria justorum, quam expectant; de infamia impiorum quam incurrunt. — — —	C. 16. V. 4.

Et sic de cæteris; quæ finem non habent.

Innu-

Innumera hoc loco adduci possent, ex aliis Artis nostræ Regulis & præceptis, ad argumentum ampliandum deprompta; Sed quia specimen hoc tale est, ut juxta id, qualecunque alterum pari methodo, quis variare possit; consulto sisto calamum, ad alia progressurus.

S E C T I O III.

Ex Morali Theologia,

S I V E

Ex Casibus Conscientiæ, Paradigmata.

Per hanc Artem nostram Casus quoque Conscientiæ facillimè solvi posse, unico exemplo demonstrandum duxi. Sit itaque Casustalis.

C A P U T I.

Quæst. *Utrum votum à puero septenni aut octenni factum, necdum plenum rationis usum habente, sit validum?*

Primo examinabis casum juxta quadruplex causarum genus.

Causa	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Finalis} \\ \text{Formalis} \\ \text{Efficiens} \\ \text{Materialis} \end{array} \right\}$	est	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Votum ingrediendi Religionem.} \\ \text{Consensus rationis non plenus.} \\ \text{Puer sub potestate patris constitutus.} \\ \text{Derelicta.} \end{array} \right\}$
-------	--	-----	---

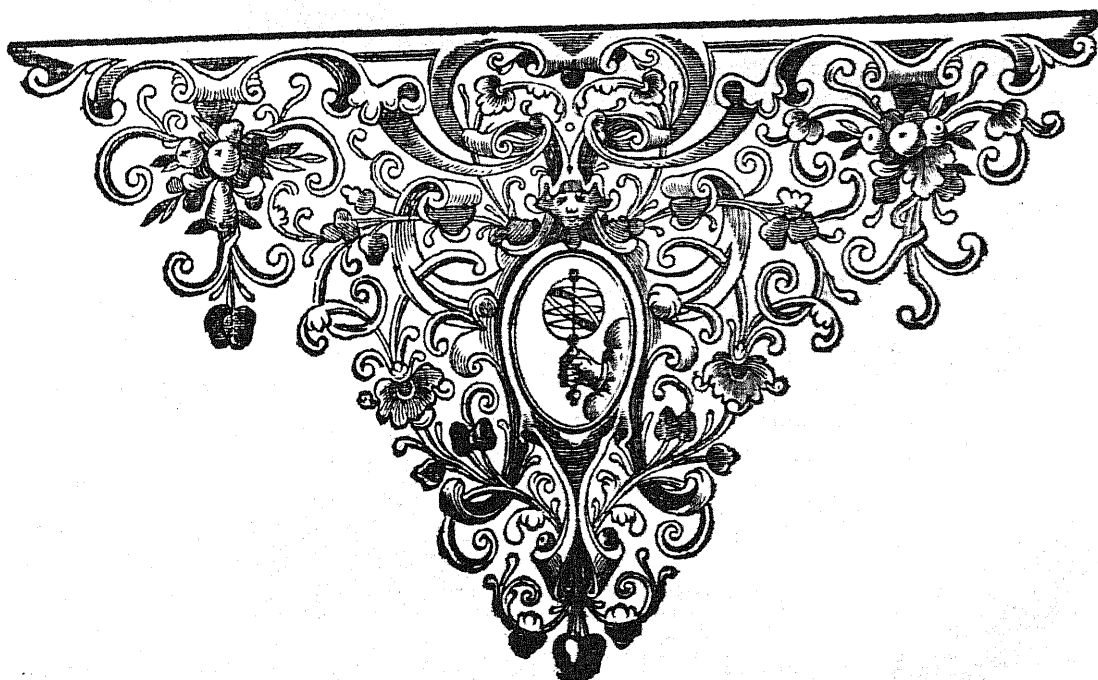
Hunc itaque casum per Artis nostræ principia ita resolve.

Per	{	B.	Ubi non est <i>perfectio</i> rationis, ibi votum factum validum esse non potest.
Hoc fit in puero septenni aut octenni. Ergo.
Quia talis non habet plenum usum rationis.
		M.	Quicumque vovet rem <i>magnam</i> & arduam, sine pleno rationis usu, illud votum validum esse non potest.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.
		D.	Ubi <i>durat</i> adhuc infantilis ætas, ibi votum factum validum esse non potest.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.
		P.	Qui non <i>potest</i> uti adhuc libertate disponendi de se, hic non <i>potest</i> validum votum facere.
Hoc contingit in puero octenni. Ergo.
		S.	Ubi nondum est <i>judicium</i> , nec maturitas ad ratiocinandum & discurrendum, ibi votum validum statui non potest.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.
		Vo.	Quando <i>voluntas</i> sive libertas filii ob immaturitatem judicii dependet à voluntate patris, ibi votum validum constitui non potest.
Hoc fit in puero septenni aut octenni. Ergo.
		Vi.	Quando necdum sese <i>vis</i> ratiocinativa exerere potest, tunc votum quoque factum validum esse non potest.
Hoc fit in puero septenni aut octenni. Ergo.
		Ve.	Ubi nondum maturavit vis apprehensiva <i>veritatis</i> , ibi votum constitui non potest.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.
		G.	Quando <i>finis</i> non percipitur, nisi valdè obscurè & imperfectè, ibi votum validum constitui non potest.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.

==. Quando

- Per
- II. Quando nondum cognoscitur plenè *differentia* inter bonum & malum, ibi votum irritum est.
 - ♥. Quando voluntas necdum *concordat* cum appetibili ob immaturitatem ætatis, tunc votum factum irritum est. Hoc fit. Ergo.
 - ∞. Quando in re appetenda nondum prævidentur *oppositæ* difficultates, tunc votum invalidum esse, necesse est. Hoc fit in puero octenni. Ergo.
 - α. Quodocunque puer, *causa efficiens* voti, v. gr. ingrediendi Religionem, est adhuc sub potestate patris, tunc votum à patre irritari potest; quia nullum fuit. Sed hoc fit. Ergo.
 - Quando *causa formalis*, id est, consensus nondum plenus & deliberatus fuit, neque actus propriè humanus censerì potest, tunc votum nullum est. Hoc fit. Ergo.
 - Etiamsi *causa materialis* voti facti à puero octenni fuerit de re licita, id tamen nullum est; quia à patris potestate & voluntate dependet. Ergo.
 - Etiamsi quoque *causa finalis* movens puerum ad ingrediendam Religionem fuerit Bona, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. quia tamen non habuit plenum consensum, id nullum erit.
 - ⊙. ω. Ubi necdum constitui potest de *electione mediorum* ad *finem*, consilium, ibi votum quoque validum esse non potest. Hoc fit in puero octenni. Ergo.
 - M. Ubi non est adhuc *majoritas* sufficiens ad deliberandum, ibi votum constitui non potest. Hoc fit in puero octenni.
 - Æ. Ubi non est *proportionata* voluntas ad eligenda media, ibi votum constitui non potest. Hoc fit in puero octenni. Ergo.
 - Min. Ubi iudicium *minus* est, quàm ut de statu eligendo deliberare possit, ibi quoque de statu eligendo votum constitui non potest. Hoc fit in puero octenni. Ergo.

Habes hîc 24 rationibus resolutam propositam quæstionem, quam si ulteriùs ampliare volueris, id nullo negotio per Quæstiones, earumque species modo in antecedentibus insinuato præstabis. Quare unum hîc exemplum, ad innumera alia, parallela ratione, formanda, sufficiat.

A R T I S
MAGNÆ SCIENDI,
S I V E
COMBINATORIÆ,
LIBER UNDECIMUS,
I N Q U O
Doctrinæ variæ variis modis ampliandæ
methodus traditur.

C A P U T I.

*De modo procedendi in Themate quodam quocumque tandem assumpto,
præsertim in rebus Physicis.*

Est hoc admirandum Artis nostræ specimen, quod qui rectè penetraverit, eum jam finem suum in acquisitione omnium scientiarum aliquo modo consecutum esse affirmo. Verùm ut cum methodo Artis nostræ propria progrediamur, pro specimine assumemus hominem, in quo universam non Physicæ tantum scientiam, sed & Medicinæ, Ethicæ, Politicæ, Theologiæ, comprehendere, paucis declarandum duximus; ut inexhaustas Artis nostræ divitias propius curiosus intueatur Lector.

Sit assumptum thema, *Homo*; qui cum partim Physicè & Medicè, partim Ethicè & Theologicè consideretur; omnes hujusmodi facultates in eo exhauriuntur; cum nihil in dictis, quod non pro objecto hominem statuat, comprehendatur. Et primò quidem si juxta Physicæ præcepta eum tibi dilucidandi sit animus; sic age.

§. I.

De gradu elementari in homine.

Homo considerari potest vel quoad corpus, vel quoad animam, ex quibus compositus est; adeoque homo nihil aliud sit, quam compositum physicum ex anima rationali & corpore. Et primò quidem, quæ de corpore humano fieri possunt propositiones, hoc pacto in titulos & capita disponere potes.

- B. De perfectione corporis humani, quod omnes naturæ gradus continet.
- M. De compositione corporis humani ex quatuor elementis.
- D. De duratione corporis humani, five de ætate hominis.
- P. De potentiis & facultatibus hominis quoad corpus.
- S. De potentiis exterioribus & interioribus hominis.
- Vo. De appetitiva facultate hominis.
- Vi. De viribus hominis quoad vitales & animales operationes.
- Ve. De veritate constitutionis hominis, qua fit ex omnibus.
- G. De fine hominis.
- ≡. De differentia partium in humano corpore.
- ♡. De concordantia & harmonia singularum partium ad unum.
- ⊙. De contrariis ex quibus homo constat.
- α. De causis & principiis, id est, de generatione hominis.
- ⊙. De mediis ad eum conservandum.
- ω. De finibus hominis.
- M. De majoritate & præ eminentia hominis.
- Æ. De æqualitate ad angelos comparata.
- Min. De minoritate five de defectibus hominis; ubi de monstris.

Compa-

Comparatio ad Subiecta universalia.

- △ De illo, quod Divinum est in homine.
- ☉ De illo quod est in eo Angelicum.
- ☉ Quomodo subdatur coelestibus influxibus.
- De compositione hominis ex elementis.
- ✠ De generatione hominis.
- ✠ De natura sensitiva in homine.
- ✠ De natura vegetabili in homine.
- ✠ De elementari natura in homine.
- ⋮ De instrumentis, quibus homo opus habet ad operandum & ad se conservandum.

Per novem Predicamenta.

1. De Quantitate hominis.
2. De Qualitate sive de proprietatibus hominis.
3. De Relatione hominis ad △. ☉. alios homines, ✠. &c.
4. 5. De Actionibus & passionibus hominis.
6. De ubi hominis, sive de localitate.
7. De Quando hominis, sive de temporalitate.
8. De Sitūs hominis vera ratione.
9. De Habitu hominis.

Habes hic Lector 36 Capita de Homine, in quibus quidquid in universa Physica, Ethica, Medicina, continetur, implicitum latet. Quomodo autem illa evolvi debeant, dicendum est.

Primò utēris novem Artis nostræ de Quæstionibus Regulis. Secundò, applicabis species singularum Regularum. Species Regulæ de Quæstione *Utrum*, sunt, necessarium, possibile, impossibile, contingens.

Secunda species de Quæstione *Quid*, seu de Definitione rerum, ut quid sit in se essentialiter, quid in alio; Secundò, quæ sint ejus coessentialia; tertio, de propensione extrinseca rei; quartò de actibus, ut quid intellectus in intellectu sit, cognoscamus.

Tertia species Regulæ de — *Cur*, sunt quatuor genera causarum: Causa formalis & finalis, causa efficiens, materialis.

Quarta species Regulæ de — *Quantum*, continet in se, quantitatem rei tam continuam, quam discretam; ubi de divisione rerum.

Quinta species Regulæ de — *Quale*, Qualitates rerum exprimit; ubi de habitu, dispositione, forma, figura, agitur.

Sexta species Regulæ de — *Quomodo*, Modalitatem continet: quomodo sit ali-quod totum in parte, quomodo pars in toto; quomodo totum transmittat similitudinem suam extra se.

Septima species Regulæ de — *Quando*, Durationem rerum continet quoad tem-

pus & quinque habet, quas supra in §. de speciebus in Quando, vide.

Octava species Regulæ de — *Ubi*, sive, de loco, habet uti prior 5 species, quas suo loco traditas vide.

Nona species Regulæ de — *Quocum*, de quo, primitive, derivativè, & possessivè.

Ex his Regulis Quæstiones formabis hoc modo:

1. *An humanum corpus ita perfectum sit, ut quid perfectius fieri non potuerit?*
R. Quod sic. Quia species rerum sunt contracta maxima, quæ sub statu iis conveniente magis perfici non possunt.
2. *Quid. In quo consistat illa perfectio?*
R. Consistit in anima rationali, nobiliori parte hominis; intellectu enim homo Deo & Angelis assimilatur.
3. *Quanta sit illa perfectio?* R. Est tanta, ut homo solus omnia, quæ in sensibili & insensibili Mundo existunt, intellectu omnia factus, comprehendat.
4. *Qualis sit illa perfectio?* R. Illam considerari quoad corpus, & quoad animam: quoad corpus, nihil ipsi deest potentiarum ad rectè operandum in omnibus.
5. *Cur DEUS tam nobilem creaturam fecerit?* R. Quia bonitas DEI diffusiva sui hominem creavit, ad gloriam suam, ut eum cognosceret, amaret, & tandem eo perpetuè frueretur.
6. *Quomodo perfectionem illam constitueris?*
R. Innumeris modis, operationibus humanis exequendis necessariis.
7. *Ubi nam perfectionem illam acquisiveris?*
R. Originaliter in paradiso, per propagationem verò ex feminali virtute patris in utero matris.
8. *Quando illam acquirat, quo tempore?*
R. Originaliter à rerum primordiis, Adam, & deinde per successivam propagationem in hunc usque diem.
9. *Quibus instrumentis operetur?* R. Facultatibus tam interioribus quam exterioribus; de quibus postea.
10. *Unde sit illa perfectio?* R. A DEO, qui ad similitudinem & imaginem suam formavit hominem.

His finitis, procedes ad secundam quæstionem, de compositione hominis; de qua quæritur:

Quidnam sit illa compositio hominis? R. Hominem esse compositum ex corpore & anima; Deinde, quoad corpus, esse compositum ex quatuor elementis, mixtum perfectum.

Ignis enim maxime apparet ex calore quo abundat.

Aër in humiditate sanguinis & halituum.

Aqua in sputo, aliisque humoribus aqueis.

Terra, in fordibus & excrementis.

Ignis enim agit cum igne seu calore innato sibi intrinseco & naturali.

Aër cum humiditate sibi intrinseca & naturali.

Aqua cum frigiditate sibi intrinseca & naturali.

Terra cum siccitate. Quibus ad invicem operantibus nascitur mixtum.

De quibus totidem novi tituli confici possunt, progrediendo juxta seriem principiorum; uti:

1.	} Per	B. De <i>communicatione</i> caloris innati in homine. An, & quid; quomodo; cur; quantum; quale; ubi; quando, communicet.
2.		M. De <i>extensione</i> talis caloris in homine. An ad omnia corporis membra se extendat; quomodo; cur; quando, &c.
3.		D. De <i>conservatione</i> talis caloris. An videlicet conservetur per nutrimenti assumptionem, an per nutritionem. Quid sit ista; quomodo; qualis; quando; ubi, &c.
4.		P. De <i>potentia</i> & efficacia talis caloris. An in eo consistat vita hominis; quid sit, quantus, qualis, cur, &c.

t sic de *instinctu*, *appetitu*, *virtute*, *veritate*, *gloria*, pari pacto procedes.

Deinde procedes ad Aëris, Aquæ, Terræ, propositos effectus; quorum unumquemque denuò per novem aut octodecim principia dicta methodo resolves; *V. Gr.*

B. De *diffusione* aëris interni, seu spirituum halituumque diffusionem in universum corpus. An; quid; cur; quanta; qualis; ubi, &c. illa sit communicatio.

M. De *extensione*; de duratione; potentia; instinctu; appetitu, &c. talis interni aëris & innati nobis.

Iterum, similia propones de Aquæ, five humorum in corpore humano, dominio; ubi copiosa se aperit de quatuor humoribus disputandi materia. Et de Terræ siccitate, five terrestri in hominibus substantia ad subsistendum ordinata.

De Temperamento hominum.

His quoque discussis, excurre ad naturalem hominum constitutionem, complexionem, seu temperamentum: quodnam illud sit? quomodo cognoscendum? &c. quæ per 18 Artis principia hoc modo dispones.

- B. Ex quonam temperamento resultet *perfectior* & melior hominum complexio?
- M. Ex quo; unde; quomodo; quibusnam de causis, corporum *magnitudo* aut parvitas proveniat.
- D. Unde fiat, ut nonnulli homines *longioris vitæ*, alii *brevioris*, alii *mediocris vitæ* sint; & ex quo temperamento singula provenerint.
- P. Unde robur, fortitudo & *potentia* in nonnullis hominibus; & contrà imbecillitas, impotentia, &c.
- S. Unde fiat, homines nonnullos esse *sapientissimos*, nonnullos *stolidissimos*, quosdam *mediam* rationem tenere.
- Vo. Unde contingat, ut nonnulli ad *amores*, *amicitiam*, & venerea tantoperè inclinentur, alii verò contrà.
- Vi. Unde fiat; quod homines nonnulli naturaliter ad *virtutum* exercitium inclinent, alii contra ad *vitia*.
- Ve. Unde fiat, quod nonnulli *veritatis* amantissimi, fideles, sinceri, candidi; nonnulli falsi, infideles, dolosi, versipelles & mordaces reperiantur.
- G. Unde, quod nonnulli tantopere *gloria* & *laude* humana afficiantur; contra alii infamiae potius ex vitiorum quæstu sibi comparent laudem.
- ≡. Unde tanta *differentia* hominum, quoad ingenia, mores, inclinationes; ubi de virtutibus & vitiis Nationum diversarum ingens discurrendi datur copia.
- ♡. Cur homines tantopere felicitatem quærant, & per diversa media in unum aliquem finem *concordent*.
- ∞. De *contrarietate* hominum, de ingeniis, moribus, vita, inclinatione, sympathia & antipathia.
- α. De *causis* proximis hujus varietatis.

⊙. De

- ⊙. De diversissimis *mediis*, quibus omnes homines in *unum finem collimant*; ubi de diversitate institutorum, artium, professionum, &c.
- ω. De diversitate *finium*, qua homines ad operandum moventur & incitantur.
- M. Cur aliqui homines *maiores* aliis, ingenio, capacitate, ubi de diversitate talentorum.
- Æ. Cur æquales *aqualibus*, similes similibus tantopere afficiantur.
- Min. Cur nonnulli, ad *infima*, *viliſſima*, & abjectiſſima opera facienda animum adjiciant.

Hæc omnia ex Physiognomica arte, ex temperamentorum videlicet varia constitutione solvi possunt; De quibus nos in particulari tractatu.

Per D. De duratione quatuor dictorum humorum in homine;

An videlicet semper sit eadem eorundem constitutio? ubi dictorum humorum

cum quatuor ætatibus, temporumque anni stationibus fiet comparatio; videlicet de infantia, pueritia, seu adolescentia, statu virili, & duplici senectute; prima, & secunda, quæ est decrepita; quæ correspondent verno tempori, æstati, autumnio, hyemi. Ex quibus juxta Artis nostræ principiorum seriem fiet talis titulorum dispositio.

- Per { B. An temporum ætatique mutatio *bonitatem* temperamenti mutet?
M. Ad quantum tempus se humana vita *extendere* posset juxta naturale temperamentum hominis?
D. Quantum *durare* possit, sublato omni excessu & intemperantia vitæ?
P. Quantum *possit* diætâ in homine ad producendam vitam?
S. Cur viri *sapientes* & *philosophi* ut plurimum longius vivant, quàm cæteri, passionibus & perturbationibus dediti?
Vo. Unde proveniat tantus ad vitam conservandam *appetitus*?
Vi. Quales *vires* requirantur ad vitam in longum tempus protrahendum?
Ve. An *verum* sit, hominem, calidum innatum per medicamenta instaurare posse?
G. Cur senes depositis spebus humanis, quiete tantoperè *delectentur*.

Quæ eodem modo per principia respectiva deducere poteris.

Ut autem de his omnibus ratiocinari possis, sic age.

- Per { B. Ubicunque est *perfecta* & adæquata humorum temperies, ibi necesse est, dari optimam & perfectam hominis temperiem.
Hoc fit in hominibus *optimis* & ad magna peragenda aptis. Ergo.
M. Ubicunque est *excessus* alicujus humoris, ibi excessum quoque virtutis aut vitii consequi probabile est.
Hoc fit in homine sanguineo, phlegmatico, melancholico, cholericò. Ergo.
D. Ubicunque non est *duratio* quatuor humorum in eodem statu consistentiæ, ibi temperamentum mutari necesse est.
Hoc fit in quatuor ætatibus hominum. Ergo.

Et hoc pacto per 18 principia idem argumentum urgere poteris; de quibus nos fusè in nostra Physiognomia Combinata.

Per P. De *potentia* & efficacia quatuor humorum in homine; an possint aliquid in animam? Quid sit illa? Cur tantas mutationes faciat successu temporis?

Et sic de cæteris ordine principiiis progrediendo universam Physiognomicam artem exhausties; Cùm nihil proponi possit, quod non in dictis principiiis per Quæstiones examinatis contineatur. Sed hæc pauca

de quatuor elementis, hominisque per ea constitutione sufficiant.

§. II.

De gradu naturæ Vegetabilis in homine.

Examinato primo naturæ gradu in homine, videlicet elementari, procedes ad alterum naturæ gradum, quæ est vegetativa.

Quæcunque itaque de anima vegetante dici possunt, hoc pacto juxta Artis nostræ principia in titulos & capita dispones.

- B. De *perfectiōe* animæ vegetativæ in homine; in quo illa consistat? An rectè definiatur, forma sive actus corporis organici in potentia vitam habentis?
- M. De *extensiōe* animæ vegetativæ; An divisibilis sit, an indivisibilis; an substantialis, an accidentalis? Quomodo moveat & operetur? & sic de cæteris.
- D. De *duratiōe* animæ vegetativæ in homine; an semper duret; & ad quantum se tempus illa extendat?
- P. De *facultatibus* animæ vegetativæ in homine; uti de nutritiva, augmentativa, generativa, alterativa, retentiva, digestiva, expulsiva; quid sit nutritiva facultas; quomodo homo nutriatur?
- S. De *instinctu* animæ vegetantis ad hominem per nutritionem conservandum. Quid sit ille instinctus? Cur, quantum, quomodo &c. nutriet?
- Vo. De *appetitu* animæ vegetantis, quò ad individui conservationem concurrat per nutritionem; Quid sit ille appetitus? quantus, qualis, quando fiat?
- Vi. De *facultatibus* animæ nutritivæ; quæ sunt: attractiva, retentiva, digestiva, expulsiva; de quibus per Quæstiones innumeræ propositiones formari possunt.
- An nutritiva ab augmentativa sit distincta, & quomodò? quid sit augmentativa facultas; in quo consistat?
- Per Ve. De *veritate* animæ vegetantis in homine; an verè ea substantialis, an accidentalis sit? & quomodò illa cum sentiente & rationali in homine coexistat?
- G. De *sine* animæ vegetantis in homine; an homo sine illa consistere possit; quid operetur; cur à natura collata; quantum se extendat, qualis sit, quanta sit, ubi sit, quando primum incipiat?
- De *differentia* animæ vegetativæ in homine; quomodo differat illa à vegetativa plantarum; an distinguatur ab anima rationali?
- ♡ De *concordia* animæ vegetativæ, sensitivæ, & rationalis in homine; an una numero sit, an differentes, an forma substantialis; an accidentalis, quomodo distinguatur?
- ⊙ De *contrarietate* animæ vegetantis in homine; quænam illa sit; quænam mala causet?
- α De *causa* animæ vegetantis; quos effectus præstet in homine?
- ⊙ De *mediis* animæ vegetantis, quibus mediis ad finem consequendum utatur; ω ubi de varietate nutrimentorum, tam salubrium, quam noxiorum.
- M. De *majoritate* animæ vegetantis in homine; an major sit illa, quæ est in plantis?
- Æ. An *equalis*?
- Min. An *minor*?

Omnes hæc de anima vegetante propositiones possunt ampliari per 18 Artis nostræ principia, quemadmodum in præcedenti specimine factum est. Sed exemplum omnia luculenter ostendet.

Quæritur itaque primò; *An anima vegetans in homine sit distincta ab anima sentiente & intelligente?* R. quod non realiter, sed ratione tantum distinguatur. Quod ita per 18 principia demonstrabis.

Per B. Illa non distinguuntur realiter, quæ uti unum & idem sunt in composito, ita essentialiter ab invicem separari non possunt.
Hoc fit in dicto casu. Ergo.

Per M. Illa non distinguuntur realiter, quæ non sumuntur tanquam peculiaris formæ in composito.
Sed hoc fit in proposito casu. Ergo.

Ratio. Si enim distingueretur realiter, in homine plures essent formæ substantiales, & homo non unus homo, sed præterea planta, quod absurdum est; inest itaque anima vegetans in homine, sicuti trigonus in tetragono, teste philosopho; id est ratione tantum distinguitur, non essentialiter sive realiter.

Per D. Illa non distinguuntur realiter, quæ simul totâ vitâ *durant*; neque enim homo sine vegetatione aut sensu vivere potest.
Sed vegetatio sive nutritio toto vitæ tempore durat in homine.
Ergo non distinguuntur realiter.

Ratio. Quia vita hominis consistit in calido & humido, quod consumptum reparari non potest, nisi per alimentum introsumptum, quo, quod consumptum est, restau-

restauratur, nutrimentumque in substantiam aliti convertitur; cum autem hæc restauratio toto vitæ tempore duret, patet propositum.

Per P. Illæ facultates non distinguuntur ab anima rationali, sine quibus anima rationalis operari non potest.

Sed sine vegetativa, nutritiva, attractiva, retentiva, digestiva, expulsiua, anima operari non potest. Ergo.

Ratio. Quia attractiva, calido & humido deficiente, natura per attractionem nutrimenti se reparat; & ne hæc defluant, per frigidum & siccum illa continet; & perfectè digesta per calidum & humidum

concoquit; ne denique à fæcibus, quod salubre est, inquinetur, per calidum & humidum separando purgat & expellit.

Hoc pacto procedes per singula principia.

Si verò jam quispiam quærat; *An & quomodo distinguatur nutritiva & augmentativa?* R. per =. D. quod nutritiva toto vitæ tempore duret, augmentativa, non nisi ad vigesimum quintum annum, juxta placita Medicorum; quem si attigerit, deficit tota, relictâ potentiæ nutritivæ jurisdictione; nam teste philosopho: omnia viventia, quousque vivunt, nutriuntur.

Quoddam autem nutrimentum sit ipsum ad prolongandam vitam, per 18 Artis nostræ principia facile deduces.

Per	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;">B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve.</div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; font-size: 3em;">}</div> </div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;">Debet esse</div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; font-size: 3em;">{</div> </div>	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <i>Bonum</i> quoad substantiam, quantitatem, qualitatem. <i>Proportionatum</i> calori naturali. <i>Continuum</i>. <i>Potens & efficax</i> ad contraria calori naturali superanda. <i>Habens instinctum & appetitum</i> ad se distribuendum in membra vitalia. <i>Virtute</i> propria facile digestibile. <i>Conforme</i> calori naturali. </div>
-----	--	---

Hæc eadem deduces per principia respectiva fusiùs.

- II. Non debet esse ex *differentibus* cibis; quia ob contrariarum qualiratum confluxum noceret.
- III. Debet facile posse *uniri* & concordari cum calore naturali.
- IV. *Contraria* & malignæ qualitatæ nutrimenta fugienda sunt.
- V. Debet *causare* bonam digestionem, sine magnis fæcum reliquiis.
- VI. Debet *eligi* ex melioribus substantiis, pane, carne, piscibus, fructibus, &c. ad finem propositum.
- M. *Major* nutrimenti copia uti gravat, ita vehementer nocet.
- Æ. Debet *adequare* virtuti digestivæ.
- Min. *Abstinencia* moderata semper prodest; quia perfectè digerit, omni superfluitate consumpta.

§. IV.

De gradu naturæ Sensitivæ in homine in communi.

Sensitiva natura omnibus competit animalibus; & hac animal distinguitur à non animali; de qua sequentes formabis propositiones.

Per {	B.	De <i>perfectiōe</i> naturæ sensitivæ in homine; in quo consistat, quanta, qualis, &c.
	M.	De <i>extensiōe</i> ejus ad omnia etiam minima animalia; in quantum se extendat; quomodo; ubi, &c.
	D.	De <i>duratiōe</i> animæ sensitivæ, quanto tempore duret; an & quibus interrumpatur.
	P.	De <i>efficacia & potentia</i> naturæ sensitivæ; an vera detur sensatio; & quomodo illa fiat; quid sit; quanta, qualis sit, &c.
	S.	De <i>instinctu</i> naturæ sensitivæ; an instinctum naturalem habeat ad sensationes manifestandas; quis sit ille instinctus, qualis, ubi, &c.
	Vo.	De <i>appetitu</i> ; an appetitus detur sensitivæ naturæ ad sensibilia; quid, quantus ille sit, qualis, ubi, &c.
	Vi.	De <i>virtute</i> sensitiva; quid sit, quibus organis utatur; qualia sint illa organa, ubi, &c.
	Ve.	De <i>conformitate</i> sensuum ad objecta sensibilia.
- G. De *sine* sensitivæ naturæ.

Per =.

- =. De *differentiis* organorum sensitivæ naturæ. Quænam sint objecta, qualia; an detur objectum commune; an particulare. An motus, quies, figura, numerus, magnitudo, sint objectum commune, & ab omnibus sensibus comprehensibile: Ubi de quinque sensibus; visu, auditu, olfactu, gustu, tactu.
 ♡. De *unione* objectorum sensibilibum ad organa.
 ∞. De *contrarietate* objectorum sensibilibum; ut de luce, tenebris, diaphano, opaco, & sic de reliquis sensibilibus.
 Per { α. De *causa* sensationum quinque organorum; quomodo fiat visio, auditio, &c.
 ○. De *mediis* ad sensationem faciendam necessariis.
 ω. De *sine* organorum sensationis.
 M. De *majoritate* sensationum; an in animalibus sensus sint acutiores quàm in homine, & cur?
 Æ. De *similitudine* & dissimilitudine objectorum sensibilibum.
 Min. De *defectibus* tum organorum, tum objectorum sensibilibum.

E X E M P L A

De quinque Sensibus, eorumque utilitate & necessitate.

B.	De diffusione organorum ad sua objecta.	
M.	De extensione ad singula.	
D.	De duratione & conservatione organorum.	
P.	De potentia & energia eorundem.	
S.	De instinctu uniuscujusque ad sua objecta.	
Vo.	De appetitu naturali ad videndum, audiendum, gustandum, olfaciendum, tangendum.	Visus.
Vi.	De viribus & facultatibus singulorum organorum.	Auditus.
Ve.	De conformitate uniuscujusque organi ad suum objectum.	Olfactus.
G.	De quiete potentiarum in fine adepto.	Gustus.
=.	De differentia quinque potentiarum.	Tactus.
♡.	De concordantia.	
∞.	De contrarietate.	
α.	De causis & effectibus, quos præstant.	
○.	De mediis uniuscujusque ad attingendum objectum.	
ω.	De variis finibus, quos intendunt in objectorum attactu.	
M. Æ. Min.	De majoritate, æqualitate, minoritate virtutis potentiarum.	

Horum unumquemque sensum si denuò per Quæstiones discutias, ingentem paratam habebis de philosophia sensuum materiam; quam sequenti tabula ob oculos posuimus Curiosi Lectoris.

TABU-

T A B U L A

In particulari sensuum operationes exponens.

	<i>Visus.</i>	<i>Auditus.</i>	<i>Odoratus.</i>	<i>Gustus.</i>	<i>Tactus.</i>
B.	Utilitas & Neceffitas.	Utilitas & neceffitas.	Utilitas Odoratus ad percipiendas rerum differentias.	Utilitas & neceffitas.	Neceffitas Tactus.
M.	Visus organi fabrica.	Organi auditorii fabrica, compositio.	Extensio odoratus ad omnia naturæ objecta, odorabilia.	Extendit se ad omnia gustabilia.	Extensus per omnes corporis partes.
D.	Quibus modis conservari possit.	Quibus lædatur & conservetur.	Duratio odoratus in nonnullis magna, in aliis parva.	Duratio gustus toto vitæ tempore, exceptis morbis.	Durat toto vitæ tempore.
P.	De mirabili energia visus & potentia.	De potentia auditus.	Potentia olfactiva data est potissimum tum ad reficiendum, tum ad confortandum.	Vis & potentia famis.	Qualitates seu potentiae tactus sunt: Cal. hum. frig. sicc. cal. sicc. frig. hum.
S.	Objectum visivæ potentiae est lumen & color.	Potentia ad scientias discendas apta.	Objecta sunt odorabilia; subjectum, corpus mixtum.	Objecta sunt omnia gustabilia; subjectum in quo recipitur sapor, lingua, palatum.	Objectum omne tactile.
Vo.	Objecta movent appetitum potentiae.	Appetitiva potentia multa discendi & audiendi.	Odores afficiunt valde, appetuntur à diversis diversis.	Sine hoc appetitus non est ad comedendum.	Appetitus ad tangendum in voluptuosis; & displicentia in dolorosis.
Vi.	Vitio non est emissiva sed receptiva.	Objecta sunt sonus acutus, gravis, reflexus, uti in Echo.	Vires recreant, instaurant odoratum.	Vires sunt instauratio, & confortatio hominis.	Virtus tactus maxima efficit, sive in dolorosis, sive delectabilibus.
Ve.	Vera & falsa objecta visus, deceptio visivæ potentiae.	De veritate quæ per auditum ingeritur.	Discernunt odores verum à falso, malum à bono, salutiferum à non salutifero.	Salubre ab insalubri discernitur à sapore.	Tactu veritas à falso, dolorosum à delectabili fecernitur.
G.	Visiva potentia quiescit in notitia rei per visum.	Gloriatur in iis, quæ audita sunt.	Finis est alimenta à non alimentis discernere.	Finis saporis seu gustus est conservatio hominis per nutritionem.	Finis tactus est sensatio.
==.	Differt visiva potentia ab alia; à natura ad differentias rerum percipiendas instituta.	De differentia auditus tam in animalibus, quam hominibus.	Differentia odoris, dulcis, amari, grati, molesti.	Differentia saporis, dulcis, amari, falsi, acuti.	Differentiae tactus sunt, dura, mollia, aspera, lenia &c.
♡.	Concordant omnes visivæ potentiae in objectorum perceptione.	De concordia auditus in scholis.	Concordia, quia omnes eodem modo afficiunt.	Concordia saporis in hominibus & discordantia.	Concordia & discordia in tactu.
∞.	Visivæ potentiae contrariatur opacitas, tenebrae.	De contraria auditui surditate.	Odor, foetor.	Contrarietas in sapore est inappetentia, insipidum.	Contrarietas circa dolorem & voluptatem.
α.	Causa visionis est retina cum humore crystallino.	De causis auditus, quæ sunt instrumenta auris, malleus, stapes, incus, tympanum.	Causa efficiens, calor externus, internus, ignis, rarefactio.	Causa saporis, permixtio humidi & sicci per calorem.	Causa tactus est caro vel nervi.
⊙.	Medium visionis est aer, aqua, vitrum.	Medium auditus, aer, aqua.	Medium odoratus, aer & aqua.	Medium externum non est, sed internum.	Medium, instrumentum ad tactum perficiendum sunt nervi.
ω.	Finis visionis est, scire rem visam.	Finis auditus est cognoscere verum.	Finis est notitia differentiae rerum in delectatione.	Finis per appetitum gustabilis est conservare vitam.	Finis est actionum integritas; sine tactu enim nihil fieri potest.
M.	Major vis est visus in nonnullis animalibus quam in homine.	Major in nonnullis animalibus.	Major in vulture, cane, quam in hominibus.	Major appetitus in Simia, quam in homine.	Major tactus consistit in applicationis vehementia.
Æ.	Æqualis in iis qui similia organa habent.	Æqualis in æquali instrumentorum dispositione.	Æqualis in æquali organorum constitutione.	Æqualis in temperantia, in æqualitate succi & complexionis similis.	Æqualitas in mediocritate.
Min.	Minor in nonnullis.	Minor ob varia impedimenta.	Minor in nonnullis aut prorsus nullus.	Vomitus in infirmis.	Min. in leni seu levi tactu.

Hæc tabula innumeras tibi propositiones suggeret de sensibus agitari solitas; Quæ omnia iterum deduces per 18 Artis principia, ita ut nec numerus nec finis sit propositionum inde eruendarum.

M m m

§. V.

§. V.

De Natura sentientis interioribus sensibus.

Hactenus sensus externos recensuimus; sequuntur modò sensus interiores, qui rerum sensibilibus species non solum præsentem, sed & absentes percipiunt, causant, judicant, & diutius conservant. Suntque

tres: Sensus Communis, Phantasia, & Memoria; quæ iterum immensam dabunt philosophandi materiam, si juxta principia Artis disponantur. Sicuti;

Quid sit *sensus communis*; an unus, vel multiplex; qualis, quomodo sit, ubi sit, &c.

De *Phantasia* quoque innumeræ propositiones fieri possunt: ut:

Per	{	B.	De utilitate phantasiæ, & quantum illa homini conferat; quid sit, quanta, qualis sit, ubi sit, &c.
		M.	De extensione phantasiæ ad omnia, quæ in Mundo sunt.
		D.	De conservatione specierum in potentia imaginativa.
		P.	De mira energia phantasiæ, qua diffusa etiam, ceu præsentia sibi imaginatur.
		S.	De necessitate phantasiæ ad omnes scientias acquirendas.
		Vo.	De motiva potentia phantasiæ, qua movet intellectum & voluntatem ad rerum propositarum acquisitionem.
		Vi.	De viribus imaginationis; ubi de mirificis effectibus foeminarum prægnantium in signanda prole; hominum quorundam.
		Ve.	De conformitate phantasiæ ad objecta extrinseca.
Per	{	G.	De quiete & gaudio phantasiæ.
		.	De differentia phantasiarum.
		♥.	De unione specierum cum phantasia.
		⊙.	De oppositione rerum sensibilibus & insensibilibus, quæ in phantasma non cadunt.
		α.	De effectibus miris phantasiæ in mulis, in pica muliebri, quam Græci <i>αἰτῖαν</i> vocant.
		⊙.	De mediis phantasiæ.
		ω.	De fine phantasiæ ad attingendum intellectualem objectum.
		M. Æ. Min.	De majoritate phantasiæ in multis hominibus; de minoritate.

Pari pacto, de *Memoria* innumeras propositiones colligere poteris, procedendo juxta seriem nostrorum principiorum. *V. Gr.*

Per	{	B.	De utilitate & necessitate memoriæ, quàm Bona, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. sit.
		M.	De extensione memoriæ ad omnia, quæ vel audimus, vel legimus.
		D.	De duratione memoriæ, qua omnia, quæ vel audimus, legimus, dicimus, conservantur veluti in gazophylacio quodam innumeris rerum speciebus referto.
		P.	De mira potentia & efficacia memoriæ ad repræsentandas sibi res præteritas.
		S.	De notionibus rerum sensibilibus, quæ per memoriam fiunt.
		Vo.	De infito nobis recordandi earum rerum nobis aliquando gratarum appetitu.
		Vi.	De virtute memoriæ, quæ reminiscencia dicitur, quæ se habet ad memoriam, ut actus ad habitum.
		Ve.	De conformitate rerum in memoria dispositarum, ad objecta sensibilia.
		G.	Gaudium & quies intellectus, memoria est.
		.	De differentia & diversitate memoriæ in diversis hominibus.
		♥.	De unione rerum perceptarum in memorativa potentia.
		⊙.	De oblivione, contraria memoriæ; oblivionis prodigiosa exempla.
		α.	De causis & principiis memoriæ, sive de differenti complexione hominum.
		⊙.	De medio memoriæ, quod est organum ultimum in cerebro.
		ω.	De fine memoriæ, quæ est conservatio eorum, quæ vel legimus, vel didicimus.
		M.	{
Æ.	De similitudine memoriæ ad alias res.		
Min.	De iis, qui exigua memoria fuerunt præditi.		

Quæ omnia deduci quoque poterunt per novem prædicamenta, & deinde per Subiecta universalialia. *V. Gr.*

△. An

△. An in DEO sit memoria.

☉. An in Angelis.

☿. An in animalibus sit memoria; quid sit, qualis, quanta, ubi, quomodo; quid instinctus, quid antipathia & sympathia.

His pariter examinatis procedes ad affectiones sensuum, quæ sunt somnus & vigilia; De quibus quæri potest: An somnus & vigilia sentientis animæ affectiones sint; utrum tum animæ tum corporis; utrum somnus & vigilia convenient aliis præterquam animalibus. Est autem somnus cessatio naturalis sensus communis & primi, atque exteriorum omnium ad animantium quietem & salutem instituta. Quam definitionem quoque aliis multis modis variare poteris: uti per

B. Somnus est inhibitiō communicationis spirituum animalium per obstructionem.

M. Est prohibitio extensionis spirituum animalium ad sensus externos, ob vapores exorientes in caput ascendent, viam obstruentes.

Et sic de cæteris: De duratione, potentia, instinctu, appetitu, virtute, veritate, gloria, differentia, concordantia, contrarietate, causis, mediis, fine, &c. quæ omnia more solito examinata, totam exhaurient doctrina somni philosophiam, *ὅπερ οὐκ ἀνέλκας* five divinationis specierum per somnium, causas & principia aperient; ubi de somniis supernaturalibus, diabolicis, naturalibus, magnus campus disceptandi. Sed ne opus in immensum crescat, hîc calamum sistendum duxi.

§. VI.

De Natura sensitivæ affectibus & passionibus, sive de appetitivæ naturæ gradu.

Diximus hucusque de naturæ sensitivæ facultate apprehensiva, quæ tum externis tum internis potentiis earumque affectionibus objecta sensibilia attingit; Jam de facultate motiva & appetitiva nonnihil dicendum est; quarum quidem illa nihil aliud est, quam ea vis animæ, quæ motus animales tum externos tum internos in corpore ciet; hæc, qua animal sui conservandi causa inclinatur in suum bonum, quod sensus sequendum; vel aversetur malum, quod iidem fugiendum probaverint. Quæ quidem affectio seu *πάθος* omnibus animantibus communis est; Est autem hæc affectio duplex: *concupiscibilis* & *irascibilis*; illa ultrò in bonum & delectabile fertur, hæc per arduum & cum difficultate ad il-

lud tendit. De quibus innumerabiles quæstiones moveri possunt juxta Artis nostræ præcepta. *V. Gr.*

B. De bonitate & malitia affectuum.

M. De extensione affectuum.

D. De duratione affectuum.

P. De potentia & mira affectuum efficacia.

S. De instinctu naturali affectuum in omnibus animantibus.

Vo. De appetitu irascibili & concupiscibili.

Vi. De viribus affectuum, passionum, seu perturbationum animi.

Ve. De veritate aut falsitate objectorum affectus alterantium.

G. De fine affectuum, & ad quid à natura ordinati sint.

≡. De differentia affectuum.

♡. De concordantia affectuum.

∞. De contrarietate affectuum, amoris, odii, gaudii, tristitiæ, sympathiæ & antipathiæ.

α. De causis affectuum, ex quo immediate nascantur.

⊙. De intermediis affectibus inter extrema.

ω. De fine affectuum, scilicet prosecutione boni, & fuga mali.

M. De magnis perturbationibus animi in excessu amoris, odii, vindictæ, iræ.

Æ. Quibus assimilentur affectus & perturbationes.

Min. De minoritate affectuum.

Quæ & per Quæstiones examinata omnem de affectibus philosophiam exhauriunt. *V. Gr.*

An, quid, cur, quî, qualis, &c. quænam affectuum causa tam externa, quam interna; An gaudium sit dilatatio cordis; an contra constrictio ejusdem tristitia; Hisce adnecti potest, de sensitivæ naturæ locomotiva facultate, qua animal vi animi totum aut ex parte movetur, five de uno loco in alium progredi potest; ad quam tria semper sunt necessaria: Quod movet, quo movet, & quod movetur. Quod movet, est causa vel finalis vel efficiens; illa est objectum vel fugiendum vel sequendum; hæc movet & movetur; movet *jubendo* & *volendo*; movetur quia ad motum incitatur ab objecto appetibili. Quo movet, est instrumentum corporeum, vel internum per spiritum vitalem motum. De quo complures propositiones juxta principia nostra enascuntur; ut de B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ≡. ♡. ∞. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. locomotivæ facultatis; ubi de differentia motuum in voluntarios, naturales;

M m m 2

uti

uti respiratio, & inspiratio, quæ à pulmōnibus originem ducunt. Sed hæc tantum infinuasse sufficiat.

§. VII.

De essentia Rationalis animæ in quantum tum elementarem, tum vegetantem, sentientemque naturam complicat.

Tanta de hoc argumento vel in primo intuitu philosophandi materia occurrit, ut

non dicam paucis hisce foliis, sed nec magno volumine comprehendi possint. Verum quoniam in Primo Libro nonnulla paradigmata de Animæ definitione & essentia dedimus, hîc tantum de effectibus quædam indigitanda duximus.

Anima rationalis est substantia incorporea spiritualis, hominis conjuncta corpori, extra verò corpus sine organo corporeo intelligens: ex qua nascuntur innumeræ quæstiones de Anima. *V. Gr.*

De B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. De =. ♡. ∞. α. ⊙. ω: M. Æ. Min.

B.	Anima	Est substantia <i>perfecta</i> , tamen incompleta, in quantum est actus corporis.
M.		Est <i>extensa</i> in corpore, non localiter aut circumscriptivè, sed definitivè, & consequenter incorporea & spiritualis.
D.		Est <i>immortalis</i> , incorruptibilis, immutabilis, quia seipsam perficit, seipsam <i>moveret</i> , etiam extra corpus, æterna attingit intellectu; quia quod mortale est, immortalia & æterna intelligere non potest.
P.		Est substantia <i>intellectivam</i> potentiam habens, quæ omnia fit.
S.		<i>Intelligit</i> indivisibiliter omnia, unde & intellectus potentialis dicitur.
Vo.		Habet <i>appetitum</i> in voluntate, quo movetur ad sectanda bona, fugienda mala.
Vi.		Habet <i>facultates</i> , intellectum, memoriam, voluntatem; tres animæ facultates, quibus omnia operatur.
Ve.		<i>Verum</i> à falsis discernit.
G.		<i>Quiescit</i> in summo bono.
=.		<i>Differt</i> ab animabus brutorum, ut incorruptibile à corruptibili.
♡.		<i>Concordat</i> cum iis, quoad moderatur sentientis animæ facultates.
∞.		Nihil illi quoad se <i>contrarium</i> ; cum non habeat, à quo corrumpi possit.
α.		Est <i>principium</i> omnium actionum humanarum.
⊙.		Quo <i>mediante</i> omnia geruntur.
ω.		<i>Finis</i> universæ creaturæ corporeæ, & ad DEI visionem ordinata.
M.		Non est <i>major</i> in uno homine, quàm in altero, quoad substantiam.
Æ.		<i>Æquales</i> sunt substantialiter omnes animæ.
Min.		Sola differentia est in defectibus, qua una anima majoribus vel <i>minoribus</i> donis distinguatur.

Ex his iterum de *Intellectu* & *Voluntate* propositiones emanant; de intellectu agente, patiente; de noëtico, & dianoëtico, five de intellectu per rationem dispositivo & discursivo. *Agens* intellectus ab omni sensibili re abstrahit, immixtibilis cum corporeis, impatibilis, incorruptibilis, species materiales abstrahit, purificat, & obstacula loci, temporis, figuræ, quantitatis, coloris aliaque accidentia non essentialia removet, atque ita illustriora & puriora phantasmata passibili offert intellectui, non secus ac lumen colores in tenebris positum aspectabiles illustrat.

Patiens intellectus, qui & materialis, passibilis & potentialis dicitur, quia omnium specierum intelligibilium imagines five formas capere & apprehendere potest; nudus enim est, & instar tabulæ rasæ.

Noëticus intellectus res multas simplices disponit, quod fit partim componendo,

partim dividendo, unde veritatis & falsitatis judicium consequitur; De quo verificatur illud; nihil est in intellectu, quod non prius fuit in sensu.

Dianoëticus ab uno in aliud discurrit, atque ex collatione rerum diversarum aliquid colligit, fitque ratiocinando. Ex his per applicationem nostrorum principiorum novam habebis differendi materiam. *V. Gr.*

B. De *necessitate* & *utilitate* intellectus, sine quo homo non esset homo.

M. De *extensione* intellectus ad omnia.

D. De *duratione*, potentia, sapientia, voluntate, virtute, veritate, gloria.

De =. ♡. ∞. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. intellectus.

De divisione intellectus; de abstractione intellectus à singularibus rebus in ordine ad universalium fabricam. De veritate & falsitate. De principiis, mediis, fine, intellectus &c.

Quod

Quod si ritè omnia expendere, vel ad solum intellectum omnem Metaphysicam doctrinam revocare poteris.

§. VIII.

De Voluntate.

Voluntas est animæ intelligentis vis, quæ ab intellectu apprehensa & iudicata fuerint, homo vel eligit, vel averfatur; & uti intellectus circa verum, ita voluntas circa bonum versatur.

Differt autem rationalis appetitus ab appetitu sensitivo; quia hic circa delectabilia tantum versatur; ille circa honesta quoque; hic necessarius, ille liber. Actiones ejus sunt, velle, nolle, consentire, dissentire, &c. quæ sunt actiones voluntatis, & sunt duplices: *elicitæ & imperatæ*. Imperata habet sub se locomotivam, in quam voluntas habet imperium despoticum; ad voluntatis enim jussa, videmus, audimus, gustamus, olfacimus, tangimus. In appetitum sensitivum non item; recalcitrant enim subinde, nonnunquam tamen rationis & honesti ductui subditur. In vegetantem verò & naturalem appetitum nil habet imperii voluntas; quia hi agunt secundum naturam, non ex arbitrio; quia homo non potest velle non vivere, vegetari, nutrirî, augmentari. Quæ omnia per Regulas Artis quàm fufissimè deduci possunt, uti in præcedentibus factum est.

Verum cum de hisce fufè in aliis hujus Operis partibus & sectionibus egerimus, ad eas Lectorem remittimus, ubi & paradigmata dictorum juxta omnes Artis Regulas disposita reperiet.

§. IX.

De Homine, ut Medicè considerari potest.

Certum est homini ex infirmitatibus & morbis in integram sanitatem restituendo, universam naturam servire, quod per Artem hanc scitè demonstrabis.

Cum enim homo constet ex elementari, vegetante & sentiente natura; primò, quidquid in elementari, minerali, metallorumque œconomia est, in usum medicinalem hominis assumi potest. Secundò, quidquid in universo vegetabilis naturæ ambitu, herbarum, plantarum, fruticum, arborum, fructuum, feminum est, eidem servire potest. Tertiò, quidquid in quadruplici animalium genere existit, hominis necessitatibus pariter, si quandoque in morbos inciderit, usui esse potest, & hoc per occultam quandam analogiam dictarum rerum ad singula hominis membra, uti in Arte Analogica fufè ostendimus, quam ut consulas tibi author sum; Quod enim in herbis sunt succus, lacrymæ, caro, radix, caudex, cortex, ramî, folia, flos, fructus, femina; hoc in homine, membra singula tam externa quàm interna; deinde humores, spiritus, & inter 4 humores, sanguis, bilis atra, bilis flava, pituita, serum, sudor, lacrymæ, &c.

Ex quibus primò propositiones juxta præcedentem methodum formabis, quas denique per Quæstiones earumque species examinabis.

Verum quoniam jam in Capite Quarto de Medicina nonnulla specimina dedimus, illuc Lectorem remittimus: Tabulas quoque de medicamentis juxta omnem Artis Combinationem dispositas in nostro Mundo Subterraneo inspicere poterit, ubi quæcunque huc usque dicta sunt, in ordinem redacta reperiet.

Porro quæcunque de voluntate & actibus humanis dicta sunt aut dici possunt, ad hominem pertinent, in quantum Ethicè considerari potest, eique omnia illa, quæ in Capite de Ethicæ Speciminibus recensita sunt, applicari poterunt; eademque applicari possunt ad hominem, in quantum Theologicè consideratur, hoc est, in quantum finis supernaturalis capax esse potest, per intellectum & voluntatem, & per Theologicas virtutes, Fidem, Spem, Charitatem.

CAPUT II.

De Tabula Pantosophia.

DE hac Tabula fufius locuti sumus in fine Secundi Libri. Dicimus hanc Pantosophiam, eò quod quicquid rerum cognoscibile est, sub ea contineatur; omni Literatorum generi oportuna, & Theologis, Philosophis, Mathematicis, Jurisconsultis, Ethicis, Con-

cionatoribus, Rhetoribus, Poëtis, ingentem in omni rerum genere dicendi, scribendi, quæstionumque faciendarum ubertatem præstat; Quicquid enim in universa Artis nostræ amplitudine continetur, in hac bipartita Tabula combinatum est.

Uſus Tabula hic eſt.

Cùm nulla quæſtio proponi poſſit de quacunque tandem illa, materia ſit, quæ in principiis noſtris non contineatur; Dili- genter primò attendendum eſt, ad quos terminos abſtractos tum in perpendiculari Columna, tum in fronte, quæſtionis ter- mini revocentur; quos ſi reperiſ, tunc unum è latere, & alterum in fronte accipe, & angulus communis, ſive utriuſque ter- mini concurſus dabit locos omnes, ex qui- bus argumentum propoſitionis aſſumptæ ubertim deducere poſſis. Sit *V. Gr.* tractan- dum de *Magnitudine Bonitatis divinæ in ge-*

nus humanum; accipe Magnitudinem in la- tere, & Bonitatem in fronte Tabulæ, & angulus communis dabit materiam uberri- mam; In hac enim magnitudo bonitatis elucet:

Primò. In Creatione Mundi, quem ſo- lius hominis cauſa condidit; Deinde deſcri- bes eam magnitudinem ab harmonia, in- fluxibus, virtutibus, proprietatibus, emo- lumentis Cœlorum.

Secundò. In Redemptione humani ge- neris per Chriſtum, ubi infinitam habe- bis dicendi materiam; præſertim ſi hanc per 18 Artis noſtræ principia deduxeris. *V. Gr.*

- Per {
- B. De divinæ bonitatis communicatione ad extra, dum hominem induit.
 - M. De magnitudine talis beneficii.
 - D. De duratione talis communicationis in totam poſteritatem.
 - P. De potentia divina, quæ majus quid efficere non potuit.
 - S. De ſapientia DEI in hoc opere.
 - Vo. De voluntate ſeu amore infinito, eum ad id incitante.
 - Vi. De virtute DEI in hoc opere elucente.
 - Ve. De veritate mirificâ divinarum promiſſionum circa opus Redemptionis.
 - G. De gloria inde tum DEO, tum hominibus resultante.

Deinde eadem per principia reſpectiva ampliabis. *V. Gr.*

- Per {
- ☐. De differenti ſtatu hominum, juſtorum, & à DEO ſeparatorum.
 - ♥. De concordantia hominum per hoc beneficium facta; ubi de Eccleſiæ uni- tate à Chriſto inſtituta.
 - ⊙. De bonorum malorumque conditione.
 - α. De cauſis inducentibus DEUM ad tale beneficium.
 - ⊙. De mediis ad hunc finem neceſſariis.
 - ω. De ultimo fine, quem DEUS intendit in tam exceſſivo beneficio.
- Et ſic de cæteris.

His deductis, procedes ad ☐. oſten- dendo Magnitudinem bonitatis divinæ in Angelorum miniſterio, quo omnia in gra- tiam hominis adminiſtrant, dum Cœlis, elementis, regnis, urbibus, ſinguliſque ho- minibus, proprii, tanta curâ & ſollicitu- dine præſunt, ab omnibus malis occurren- tibus defendunt. Quæ per Quæſtiones exa- minata, & per 18 principia denuò deducta innumerabilem materiam ſuggerent am- pliandorum argumentorum. Deinde ad particularia deſcendens, ad Solem, Lu- nam, ſtellasque cæteras; De elementorum mira in miſtis conſtituendis efficacia; De virtutibus ſingulis rebus, inditiis, divina- que in ſingulis B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

latente. Tandem ad hominis admirabilem compoſitionem, conſtitationem, & fabri- cam excurreſ, & ſic de cæteris in eadem area occurrentibus locis deſcribendis pro- cedes.

Eccè Lector, quanta vel in unica areola argumentorum meſſis. Hoc pacto in omni- bus aliis ordine Columnarum areis tibi procedendum eſſe ſcias, & certus ſis, hanc bipartitam Tabulam loco integræ biblio- thecæ tibi eſſe poſſe, ad innumera inſtituto tuo argumenta comprobanda oportunæ. Nil amplius dico, Lector ex uno exemplo mentem meam facilè intelliget. De hac Tabula vide quoque, quæ in fine Secundi Libri diximus. Sequitur

TABULA PANTOSOPHA

Bipartita.

CAPUT

<i>Quantum.</i>	<i>Quantum.</i>	<i>Quantum.</i>	<i>Quantum.</i>	<i>Quantum.</i>
<i>Durationis.</i>	<i>Potentia.</i>	<i>Sapientia.</i>	<i>Voluntas.</i>	<i>Virtutis.</i>
Infinitas, æternitas. Infinitas. Infinita gloria æterna. Constantia in influxibus, viribus. Vis propagativa. Haud interrupta conti-	Bonum regimen hominibus necessarium. Ubi de bonitate & clementia Regum, Principum. quæ mala ex ejus defectu nascantur; ubi de triplici statu: Monarchico, Aristocratico, Democratico. Quæ pulchrè deduci possunt per subjecta universalia; ubi & de Ecclesiastico regimine, & de bonitate potentia Pontificis, Episcoporum, &c.	Scientia homini connaturalis, & scientia universalis hominem decet. De bonitate Artium tam liberalium, quam illiberalium. De necessitate scientiarum artiumque in statu tam Ecclesiastico, quam politico, privatoque. De scientia De Astronomia, seu scientia corporum cœlestium. &c. per reliqua subjecta universalia procedendo, Quæstionesque examinando singula.	Appetitus bonus est, necessariusque animali. hinc omnia bonum appetunt. Liberalitas amoris. De appetitu boni in De boni appetitu in statu Ecclesiastico & politico, sine quo consistere non possunt.	Virtus homini bona & necessaria. Virtus moralis in infidelibus laudabilis est. De bonitate virtutis Dei. &c. De bonitate virtutis in statuto & politico. de Præstantia. Virtutibus imbutus proxima similitudinem exhibet.
Optima, ob experientiam, non longè vitæ acquirit; Illa est præcipuè in statu Ecclesiastico, bonorum Principum. Melius est durare quam parum. Sunt hæc per subjecta universalia, ubi de æternitate Dei, de Angelorum & hominialium, vegetabilium, inanimatum duratione, quæ per se amplianda.	Magnitudo potentia; uti divitiarum ubertas bona & mala esse potest. Vires corporis. Magna potestas bonorum Principum non debet facile mutari. Expedit aliquas potestates non esse perpetuas. Quæ omnia per subjecta universalia fufius deducenda, uti de magnitudine potentia; divinæ, Angelorum, hominum, cæterarumque rerum.	Cognitio & scientia universalis. Nil dulcius, quam omnia scire. Quantum boni adferat scientia omnium. Ubi de omniscientia Dei. Angelorum, hominum. Ubi & de instinctibus seu instinctiva cognitione quæ per Quæstiones ulterius examinanda.	Vehementia affectuum tam bonorum quam malorum. Amor Dei quam sit efficax. Appetitus motuum sensibilibus utilis est, à natura homini & animalibus insitus. passionum utilitas. Zelus torquens ob peccata aliorum. Amor Dei erga omnia, isque in omnibus subjectis universalibus.	Magna & perfecta virtus. Qui peccat in ea, omnium Cavendum à minimis etiam Bonorum virtute præstantia in subjectis universalibus. Et contra malorum multitudine. Magnitudo virtutis ex Similitudine demonstranda.
Non revocantur, quæcunque ad tempus & continentiam, vel ad moram & dilationem.	Continuata potestas bona est. Omnia appetunt diuturnam sui permanentiam. Quæ per subjecta universalia & Quæstiones ulterius amplianda. Si in statu naturæ, vires & facultates rerum naturalium non durarent, mundum perire necesse foret.	Continuatum sapientia; studium, & divinarum rerum meditatio. Memoria vis & excellentia. Historiæ, Libri, Experientia; utilitas summa. Duratio Sapientum in statu Ecclesiastico & politico necessaria. Quæ per subjecta universalia deducenda.	Mora in amore contrahendo. Constantia amantium. Amor verus est perpetuus. Continuatio amoris in pia defunctorum commemoratione. Fatum. Fides servanda & promissis standum. Vota servanda, quibus homo Deo perpetuo consecratur. Repugnat hisce, levitas, inconstantia obstinatio, pertinacia.	Continuatum virtutis exhortatio. Constantis admonitio. Indivisa virtus. Non differendum. Pœnitentia non Fortitudo in adversis. Magnitudo afflictionumque Constantia Martyrum. Ignis desperatio, inconstantia, relapsus, & similia.
Consuetudo vim habet. In omnibus omnia vincit, superior evadit. Dei causa omnis potentia quam humanæ. In Angelis. Constantia.	Pertinent ad potestatem omnia quæ potentiam sive naturalem sive civilem, regimenque & divitias respiciunt.	Magna sunt industria hominum. Oculorum vis omnia Cœlorum arcana penetrans. Tubus Opticus. Sagacitas in Artibus & scientiis. Inventio rerum memorabilium. Vis eloquentia; Vis nominum & verborum. Vis sapientia; in animalium, vegetabilium, mineralium, instinctiva cognitione, & viribus ad se conservandum mirificis.	Liberum hominis arbitrium. Fatum non tollit libertatem, Dei præscientia & prædestinatio non tollunt libertatem, neque gratiam Dei. Vis amoris, desiderii & orationis. Divinus amor omnia superat. Amoris unio & transformatio. Quanta operetur amor triplex, divinus, medius, sensualis.	Quanta sit vis Virtutis. Liberi. Sapiens seipso virtutis peccati. Vis & diligens, quod est vinculum regiminis. Immunitas necessitatibus publicis venit. Vis & potestas rerum miracula. Deus parcit malis propter bonitatem.
Durationis. Durantur, ut in esse se conferant prolongent feliciter. enim omnia durationem habent. Durantes se perpetuant in fuciliorum. In animalibus & vegetabilibus.	Signa potestatis sunt tituli grandes; Officia honorifica; Insignia, splendor familiaris. Potentia in omnibus se manifestat. Sapientia regentibus necessaria est. Vigilantia superiorum in subditos. Exploratores. Nulla potestas regum sine sapientia consistere potest.	Ad Sapientiam spectat, quicquid pertinet ad Scientias, Artes, industriam, cognitiones naturales, acquisite, & infusas.	Cognitio interiorum affectuum. Amoris, desiderii, orationis; tacita voluntas. Amor est intelligens & sapiens, in omnes artes & scientias se transformat. Latens Voluntas; secreti tenacitas in Principibus. Occultatio secretorum in omni statu bona est.	Cognitio sui ipsius. prægnoscere virtutes & proprias cum complacitum plurimum nocet. Metoposcopia, Chirologia, & cæteræ divinationes. Ornatus templorum. Viri alii præluere. publici dei. Contra; jactantia.
Conservationem, non hominibus, sed & omnibus animantibus, inanimatis inest. In omnibus desiderium in omnibus.	Ambitiosus appetitus dominandi. Cur tam anxie quærat dominatio. Ambitionis mala, ex historiis. Repugnat hisce, dignitates repudiare. Inviti sunt promovendi ad dignitates urgente necessitate. Magna pericula quæ ex nimia potentia imminet Regibus & Monarchis.	Desiderium sciendi omnibus insitum. Quanta pericula philosophandi gratia Veteres subierint. Amor sciendi omnia dura & aspera continent, in arduis perpetuo versatur. Comprobantur ex variis illustrium virorum historiis.	Ad Voluntatem pertinet quicquid Voluptatem, appetitus sensitivos, amorem & passiones, perturbationesque respicit, omnia appetibilia, pulchra, deliciofa.	Amor Virtutis & perfectio. Cur virtus amanda sit, bona emanant. Motiva ad virtutis amoris. Sine virtutis amore, Deus impossibile est. Exemplis Virtutis amanda firmanda.
Constantia, fortitudine & bona quæ inde proveniunt. est virtus, quam quærere perit. Virtutes tam morales quam s exercitio debent conferri.	Virtus regentium. Princeps legibus non est solutus. Pietas & clementia, liberalitas & munificentia, justitia cæteræque virtutes decet Regem. Rex, Sacerdos. Defectus regentium. Opposita vitia; difficilis in regimine Probitas.	Scientia juncta pietati & virtuti optima est. Scientia cum improbitate pessima, & nihil ad salutem confert, estque omnium miserrima talis. Providentia futuri. Providentia in statu tam Ecclesiastico, quam politico exercenda. Providentia in Deo. Angelis, animalibus, exemplis probanda.	Voluntas pro facto. Velle amare est ipsum amare. Bona Voluntas. Charitatis perfectio. Quanta sit Virtus Vo. in Virtus appetitiva in animalibus.	Ad Veritatis principium omnia illa, quæ ad naturalem pertinent sunt facultates, virtutes rerum.
Non durat, frustranea est.	Quæ sit vera potestas, & verus Princeps. Regem oportet esse veracem in omnibus, dolosis machinationibus non deditum: non debet aliud habere in ore, aliud in corde. Commoda ex veritate potestatis in Principe. De Ve. P. in quæ nulli injuriam facit.	Quenam sit vera cognitio. Judicio optimo & vero omnia exequi Jurisprudentia. Legum constitutio ad salutem publicam proficiat. Repugnant leges contrariæ bono communi. Ex æquo judicare merita & demerita. Veritas in Unde omnia participative vera sunt.	Quæ sit vera Voluntas. Verus amor Dei, Cœlestiumque rerum, virtutis, perfectionis. Bona & honesta amicitia. Repugnat; amor mundanus, carnalis, fortunæ, gloriæ terrenæ, omniumque quæ apparent tantum plerumque falsa bona sunt. Veritas Vol. in Deo incarnato.	Quenam sit vera Virtus. Ex necessitate facere virtutis. Dicta debent concordare. Fides operibus animalium puritas & intentio in Veram virtutem non tantum. Repugnant hisce; hy mulatio, falsum virtutis reticorum apparentio virtutis.
Ex duratione, sine qua sub-	Honor; exaltatio, sublimitas; celsitudo Principum, Bona fama, virtutumque luce sparsa acquiruntur.	Scientia; sublimant ob excellentiam & præmium Sapientibus constitutum. Contemplationis vis & præstantia. Artium præmia. Voluptas, delectatio, gaudiumque in veritatis inquisitione.	Voluptas interna amoris & præmium. Amanti omnia sunt facilia; ardua jucunda, amœna, delectabilia; & unde procedat hæc amoris vis.	Virtutis remunerationis. Virtus hostibus veneranda. Festa sanctorum. præ Celis. Quies Virtutis post labor solitaria virtus. Sa-
utur in omnibus Dei glo-	Principes & Reges, superioresque			

Bona & utilis imò necessaria est contrarietas, & adversitas. Tota natura rerum consistere non posset sine contrariis. In morali disciplina nullus status nec Ecclesiasticus, neque politicus sine contrarietate stare potest.
Unde vim vi repellere bonum est in omni gradu naturæ.
Iterum bellorum necessitas in statu politico.
Antipathia & sympathia in statu naturæ.
In asceticis utilitas adversitatum.

In magnis delictis magna severitate opus est.
Ubi de Justitia vindicativa, de pœnarum proportionatarum delictis dandarum legibus criminalibus agitur.
Neglectus cultus externi in Regibus.
Omne indecorum & turpe; Vitiisque habitus quantopere Majestati Regiæ contrariantur, & quantas regnis ruinas importent.

Continua severitas bona est in subditis superbis, obstinatis & seditiosis. Vindictæ amor in vivos & mortuos.
Dei justitia vindicativa in peccatores. Peccatum originale. Æterna pœna improborum.
Ira non placabilis execranda. Hostibus non fidendum. Series malorum & adversitatum.
Dies infelices. Sera Dei vindicta.
Malum serpens & lentè inficiens.

Quantum possit vis & potestas contrarietatis in eruditione morum, quando temperata est.
In probis & justis contrarietatis vis magna est ad Deo se conformandum, & ad merendum aptissima.
Dissidia regentium, quanta mala adducant.
Licet, subinde injustis regibus contradicere.

S. ○. Reorum pœna publica.
Præfagia mali futuri ex stellis, elementis, animalibus. Signa ventorum, tonitruorum, tempestatis, frigoris, Cometarum, motus terræ, sterilitatis, futuræ calamitatis in Regibus, provinciis, urbibus, earumque capitibus.
Astrologia cæteræque divinatoriæ artes.
Timor Dei & ejus judiciorum.

Sancti desiderant adversis à Deo exerceri. Adversa ab aliis non sunt desideranda, sed si venerint, toleranda patienter.
Fuga adversi, mala esse potest & bona.
Huc respiciunt omnia, quæ libertati sunt contraria, ut necessitas, & amoris inhonesti remedia.

Virtus in necessitate probatur. Deus suos adversis tentat, ut exerceantur & perficiantur.
Adversitas bona est, quia humiliat & hominem cum Deo conjungit.
Huc spectant, quæ virtuti sunt contraria, ut tentatio dæmonum, invidia, rebelles carnis passionēs.

Vera contrarietas est, quæ est contra naturalem appetitum alicui adveniēns.
Omne voluntati contrarium.
Falsa contrarietas & superstitio, scrupulorum infestatio. Conscientia erronea.
Huc spectant quæcunque veritati adversantur: uti hæresis & infidelitas. Corruptores sacræ scripturæ, sicut Hæretici, infideles, Schismatici, & quicumque à corpore Ecclesiæ se juncti sunt. Generatio monstrorum.

Quantum ex adversis commodum, præmii, gloria. Opposita magis elucescunt. Gravior post dura voluptas. Salus ab inimicis. Ex malo bonum elicere. Fructus ex passione Christi. Fructus laboris; præmii laborum in Cælo.
Milium stipendia. Inopia, vota.

Bonum est causare, producere, generare. Ex matrimonio legitimo proles susceptio bona.
Divina fecunditas, bonitas, misericordia. Summa bonitate Dei omnia condita sunt, & ejusdem bonitatis participatione omnia quæ in Mundo sunt, operantur.
Mundus Angelicus, fiderius, politicus. Huc spectant causæ & principia bonitatis.
Causæ beneficii conferendi.

Magna fecunditas in quolibet naturæ gradu. Initium magni operis bonum. Initium à parvis magna subinde parurit vel bona, vel mala.
Causæ magnitudinis cujuscunque. Ut: Militis fortitudo causa est gloriæ ejus & promotionis.
Studium sapientiæ causa honoris collati. Initium sapientiæ timor Domini.

Æternitas, immutabilitas, providentia, concursus generalis Dei ad omnia. Prædestinatio. Eadem est actio Dei creantis, & rem creatam conservantis.
Filiorum educatio. Causæ universales suppleant defectum particularium.
Huc spectant causæ moræ in consiliis capeffendis.

Dei omnipotentia, vis & imperium, causæ in suos effectus.
Legitima potestas in filios. Patria potestas summa.
Parentes liberos non invitos addicant Religioni, vocatosque ad eam à Deo, non impediunt.
Huc spectant causæ & principia potestatis, domini, principatus. A Deo omnis potestas. Causarum naturalium vis prodigiosa in productione rerum.

Scientia Dei, præsentia Dei magnum pietatis & virtutis incentivum.
Deus vult ab homine cognosci, ideo condito.
Unus Deus causa rerum omnium. Quæ de Deo sciri & dici possunt. Scire rerum causas optimum est. Difficilis rerum intima cognitio. Philosophiæ naturalis studium.

Amor Dei erga homines, naturalis, supernaturalis. Deus super omnia à creaturis amandus & colendus. Amor patriæ.
Parentum in filios. Matris affectus in prolem.
Repugnat; nimius affectus parentum in liberos magnorum malorum causa est. Causæ amoris, sympathia, pulchritudo, similitudo, charitas à solo Deo.

Dei perfectio & sanctitas. Principes subditis; parentes filiis, singuli singulis tenentur virtutis exemplo præluere.
Bona filiorum educatio.
Causæ naturales conferentes ad virtutem.
Bona inclinatio naturalis initium bonorum.
Virtus supernaturalis à solo Deo.

Vera rerum causa Deus est in genere. Veritas causarum naturalium.
Omnes causæ quæ veritatem principiant habent.
Origo veritatis.
Datur certa quædam in omnibus regula ad operandum.
Ideæ divinæ, species innatæ.
Lex divina. Lex naturæ. Lex humana.

Cultus & gloria Dei in omnibus querendus. Sacrificia, templorum ædificatio, consecratio, primitiæ. Repugnat hiis: idololatria, blasphemia, vani juramentum, sacrilegium, impietas, atheismus. Parentibus honor deferendus; alimenta subministranda. Rectoribus in omni

In omnibus rebus congruis mediis uti debemus.
Media in omni actione humana sunt necessaria.
Bonum est in medio extremorum.
Media largitio, bonumque; malo mixtum. Ejus est onus, cuius est commodum.
In omnibus rebus inest aliquis defectus. Media quibus bonum obtinetur.
Qui non potest esse beneficii collator, sit mediator.

Multitudo instrumentorum, ministrorum in omni statu tam Ecclesiastico quam politico necessaria est.
Alimentorum copia, commeatus.
Media quibus haberi potest magnitudo, excellentia, sunt virtutes, literæ, fortitudo militaris.

Continuatio eorundem ministrorum. Filii parentum eruditionem sequantur. Moderata durant.
Media quibus habetur conservatio rerum, in quocunque statu.
Naturæ & moris media duratio, ut mors juvenis.

Vis & potestas instrumentorum, uti sunt ministri. Vis alimenti.
Eucharistiæ vis & potentia in dignè recipientibus.
Vis medii, per quod fit transitus.
Vis & potestas instrumentalitatis in subjectis universalibus.
Quibus mediis obtineatur potestas. Vicaria potestas optima.
Media & limitata potentia optima.

Consilium de medio adhibendo. Electio mediorum.
Media quibus habetur cognitio, sunt imagines, libri, monumenta, antiquitates, historiæ.
Fide mediante cognoscitur Deus, ejusque mysteria.

Appetitus mediorum.
Omnia quærunt media in ordine ad finem.
Media quibus accenditur voluntas, sunt amor, blanditiæ, beneficia.
Phyltrum amatorum, osculum, munerum collatio.

Medium, quo utimur, debet esse justum & legitimum. Ministri publici probi esse debent. Non sunt facienda mala, ut inde proveniant bona.
Virtus mediocritatis in Ethicis.
Simoniam illegitimum medium ad bona Ecclesiastica. Media quibus virtus acquiritur, sunt pia lectio, meditatio, imitatio, spiritualium rerum collatio, admonitio, castigatio vitiorum.

Quænam sint vera & legitima media in ordine ad finem obtinendum.
Media, quibus acquiritur veritas, sunt verum, verax, veracitas.
Ad veritatem supernaturalem media sunt, Ecclesiæ Doctores, Concionatores, quibus assentiendum est.

Illustre medium, Dei servitium. Honor Ministris publicis deferendus.
Media quibus salus acquiritur, sunt ptem Sacramenta. Unio cum Deo. Cultus Sanctorum. B. Virginis patrocinium.
Vita contemplativa activæ juncta.

Rerum extremitates bonæ sunt. Omnibus rebus positi sunt termini, neque fieri potest, ut actio sit sine termino.
Deficitur à benefaciendo ob ingratitudinem recipientum, aut malam vitam, illegitimamque usus beneficiorum collatorum.

Maximus rerum omnium terminus est Deus.
Magnitudo intenti finis est ejus fruitio.
Sunt quidam termini actionibus humanis præfixi, ultra quos homini sine peccato transire non licet.

Intentionis finis est ipsa boni concupiti adeptio durabilis.
Terminatio rerum omnium permanentium in suo esse.
Omnes scientiæ habent suum determinatum esse & objectum, quo distinguantur ab aliis.

Ultima sunt quandoque potentiora.
In fine motus velocior.
De definitione potentia, quæ sunt mors, depositio, renunciatio officiorum.
Intentio bonorum superiorum & regentium, qualis debeat esse.

Nolle rerum fines & terminos sapientis est.
Mortis meditatio, & 4 novissimum.
Legitimus scientiæ finis est, Deum cognoscere, ei servire, & eo tandem frui.
Deinde publicum bonum & commune emolumentum.

Optare mortem amore Christi, bonum.
Eandem optare, ad vitandam doloris vitæque acerbicatem, ob senectutis incommodum, aliasque calamitates, malum; sibi verò ipsi illam inferre, pessimum est.
Ultimæ defunctorum voluntates, desideria limitata sunt, & finitus appetitus.

Perfectio in fine & in extremitate consistit. Virtus in senectute. Morientium pietas & pia legata.
Intentio virtutis est perfectionem animæ acquirere, & tandem Deo frui.
Exemplo præluere proximo. Ædificatio publica.

Deus est verum, & ultimum summumque hominis bonum.
Veritas in morientibus.
Legislatorum intentio.
Cur tot leges politico Mundo ordinatæ.
Ad legem æternam omnes leges, humanæ & divinæ ordinantur tanquam ad finem.

Quies in fine est delectatio. Senectuti honor impensus. Mors justis gaudio plena.
Honor & cura sepulchræ, splendor eorum in urbibus, templis, pretiosa cum mortuis condita, convivium funebre, & oratio encor-

C A P U T III.

De Mathematicis.

VTi nulla inter humanas scientias in tot partes dividitur, sicuti Mathesis; ita nulla quoque ad innumerabilium rerum inventionem, Arte Combinatoria obtinendam aptior est; sed diverso à cæteris modo, ratione & methodo. Et quamvis non omnia nostra principia Mathesi, quæ circa quantitatem rerum tantum occupatur, præcisè applicari possunt, uti sunt moralia; possunt tamen ad eadem per certam quandam analogiam omnia eo modo revocari, ut sufficientissimam de quocunque argumento materiam præbeant.

Primò itaque ostendemus, quomodo Mathesis ad Artis nostræ principia reduci possit; deinde quoque, quomodo omnia quæ in Mathesi considerantur, principiis applicari possint, ad discursum de singulis formandum. *V. Gr.*

- B. Ad *Bonitatem* in Mathematicis revocantur omnes figuræ, quantitates, qualitates, uti lux, color, sine quibus homo quidquam rectè concipere non potest; Lucem enim videmus sub forma linearum in orbem diffusarum; Superficies omnis generis triangulorum, quadratorum, circulorum, pentagonorum, in quantum colore affectæ, & per ea corporum coloratorum superficiem intuemur. Quæ omnia bona sunt, utpote sine quibus substantia rei ex se invisibilis spectari non posset.
- M. Ad *Magnitudinem* revocantur omnes tam continuæ, quàm discretæ rerum quantitates, in quantum suis superficiebus terminantur; & sine hisce nihil in natura rerum cognosci potest; Cùm nihil, teste philosopho, sit in intellectu, quod non priùs fuerit in sensu. Hinc visus colores in superficiebus elucescentes dijudicat; hinc auditus haurit sonorum, vocumque discrimen, quæ ex corporum quantum collisione emanant; hinc ex coloribus in herbis, de quantitate humiditatis, siccitatis, caliditatis, frigiditatis sub iis latente judicat olfactus & gustus. Tactus denique sine corpore quanto percipi non potest; totus ergo circa quantitatem occupatur.
- D. Ad *Durationem* revocatur omne quod tempori subest: hora, dies, septimana, mensis, annus, sæculum &c. Cùm nihil sine tempore durare & in suo esse conservari possit. Ad hanc itaque omnes istæ disciplinæ, quæ temporum essentiam exponunt, mensurant, ordinant, disponunt, reducuntur: uti Astronomia, Computus Ecclesiasticus, Chronographia, & similia.
- P. Ad *Potentiam* revocantur omnia ista, quæ Euclides l. 7. 8. 9. de potentiis, sive de lineis ad aliquam figuram constituendam aptis subtili ratiocinio exponit; veluti in omni triangulo rectangulo, isoscele, latus subtendens angulum rectum, in potentia est duplum, ad unum è duobus rectum ambientibus. Et ratio est, quia tale quadratum est æquale duobus reliquis, quæ rectum angulum ambiunt, quadratis, & huc revocantur potestates Algebraicæ, & potentia seu vis moventium ad datum pondus in staticis.
- S. Ad *Sapientiam* revocantur in Mathematicis principia; Definitiones, Axiomata, Postulata seu petitiones; reductio ad impossibile, & similes modi, quibus infallibili consequentiarum serie per Resolutionem & Compositionem suas propositiones demonstrant.
- Vo. Ad *Voluntatem* revocantur omnia ea, quæ & admiratione & mirifica voluptate omnes eos, qui similes ingenii delicias, ob infinitam inventionum varietatem experti sunt, afficiunt.
- Vi. Ad *Virtutem* revocantur omnes illæ Mathematicæ facultates, quæ ingentem machinarum vim demonstrant uti Astronomica instrumenta, tubi Optici, Staticæ & Thaumaturgicæ machinæ, nullo non tempore ab omnibus in admiratione habitæ.
- Ve. Ad *Veritatem* revocantur omnes illæ admirandæ veritates, quæ ex Trigonometria, Conicis sectionibus, Cyclometria, similibusque quotidie magno Reip. emolumento eruuntur.
- G. Ad *Gloriam* revocantur omnia illa Matheoseos gloriosa studia, quibus æternam nominis famam sibi pepererunt tum novi, tum veteres Mathematici.

==. Ad

- =. Ad *Differentiam* revocantur omnia illa, quæ ad differentiam figurarum, superficierum, corporum, spectant.
 ♡. Ad *Concordantiam* revocantur omnes epharmoses five transmutationes unius figuræ in aliam, & omnium in unam.
 ∞. Ad *Contrarietatem* revocantur omnia illa, quæ circa æqualitatem & inæqualitatem, magnitudinem & parvitatem, curvum & rectum, demonstrabile, & indemonstrabile occupantur, uti quadratura circuli, duplicatio cubi, & similia hisce inventa.
 α. Ad *Principium* revocantur principia Arithmeticæ, Geometriæ, Musicæ, Astronomiæ, Opticæ, Staticæ, eorumque causæ, modi, rationes.
 ⊙. Ad *Medium* revocantur omnes æqualitates, æquationes, verbo, omnia quæ per subtractionem & additionem, multiplicationem & divisionem in iis expediuntur; in his enim omnibus medium inquiritur; deinde omnia instrumenta Mathematica, Geometrica, Astronomica, Musica, Optica, Statica &c. quæ sunt media ad veritatem inveniendam.
 ω. Ad *Finem* revocantur omnia, quæ latenti veritati indagandæ serviunt; hic enim unicus Matheſeos finis est.
 M. Ad hanc revocantur omnia, quæ ad majoritatem corporum cœlestium, elementarium, aliorumque metiendorum pertinent, ubi de magnitudine motuum Cœlestium.
 Æ. Ad hanc revocantur, quæ similitudinem vel dissimilitudinem, æqualitatem vel inæqualitatem, uti triangulorum æquiangulorum, superficierumque proportionem assignant, ut; Unam figuram alteri cuicunque æqualem dare; Inæqualitatem ad æqualitatem reducere, & his similia, quibus plena est Geometria.
 Min. Ad hanc revocantur omnes minoritates corporis; extractiones radicum, tam cubicæ, quàm quadratæ. In Geometria data figura quacunque eam in quacunque data proportionem minorem reddere; Omnes denique diminutiones figurarum qualiumcunque huc revocantur; uti sunt, imaginum per optica instrumenta in minorem vel majorem proportionem reductio, mapparum geographicarum confectio, & similia, de quibus practica tractat Matheſis.

Subjecta quoque Universalia sibi applicat Mathematica.

- △ De D E O multa ostendit sub analogia quadam figurarum geometricarum; Essentiam enim DEI unà cum attributis pulchrè explicat per circuli mirabiles proprietates; Sacrosanctam Triadem per △ æquilaterum, & his similibus, de quibus consule Cardinalem Cusanum in libro de docta Ignorantia, & in libro de Geometricis figuris.
 ☼ *Angelicum*: uti ostendit Scotus per 34. l. i. elementorum Euclidis, demonstrando per dictum Theorema, quomodo Angelus simul totus in Cœlo & Terra esse possit.
 ⊙ Argumentum de Cœlo totum sibi vendicat Mathematicus Astronomus.
 □ *Hydraulica Elementorum* naturam & proprietatem demonstrat.
 🧑 In *Corpore humano* membrorum omnium ad invicem proportionem, magnitudines juxta geometricas leges Mathematicus explicat, de quibus vide Alberti Dureri Geometriam.
 🐘 *Animalium* motum, incessum, voces, avium volatus per machinas mirificas exhibet Mathematicus.
 🌳 *Plantarum* naturam & proprietates per figuras iis à natura insitas, & per artificia statica explanat Mathematicus, incrementi quotidiani excessum explorat.
 🏠 *Mineralium* sedes & loca explorat, in varias figuras crytalla cæterosque lapides pretiosos ad innumeros usus expolit.
 ⋮ In *Instrumentalitatibus* denique subiecto totus est Mathematicus.

Habes hîc Lector brevem quidem eorum, quæ juxta Artis nostræ regulas in Mathematicis explorari possunt, epitomen. Verùm cum unumquodque hîc adductorum argumentorum innumeras propositiones contineat, ea consultò Matheſi nostræ reservavimus, ubi quæcunque de hisce mirificis disciplinis desiderari possunt, pulchro artificio exhibita suo tempore, si D E U S vitam dederit, reperies.

§. I.

Quomodo Mathesis ad Artis nostræ principia reduci possit; deinde quoque, quomodo omnia quæ in Mathesi considerantur, principiis applicari possint, ad discursum de singulis formandum.

Per	B.	De <i>bonitate</i> , perfectione, necessitate, utilitate Matheſeos. De diffusione & communicatione Matheſeos ad omnes humanarum actionum usus; quæ inductione possunt probari ex Arithmetica, Geometria, Musica, Astronomia, Optica, Mechanica, quæ sibi invicem ita subordinantur, ut omnes suas operationes vel ab Arithmetica, vel Geometria mutantur.
	M.	Probabis <i>magnitudinem</i> operum prorsus admirandorum à Mathematicis vel exhibitorum, vel in hunc usque diem exhiberi solitorum.
	D.	Operum <i>durabilem</i> permanentiam.
	P.	De vi & <i>potestate</i> admiranda machinarum Mathematicarum.
	S.	De mirandis <i>inventionibus</i> rerum à Mathematicis detectarum.
	Vo.	De <i>delectatione</i> , qua summi quivis Principes in Mathematicis versantur.
	Vi.	De <i>viribus</i> maximis, quæ in humani generis negotiatione Mathesis sese exerit.
	Ve.	De <i>veritate</i> Mathematica infallibili.
	G.	De <i>gloria</i> , quam acquirunt hujusmodi inventionibus dediti sagaces Mathematici.
	==	De <i>differentibus</i> scientiis Mathematicis, ubi universa Matheſeos divisio adducitur, quam Secundo hujus Operis Libro exhibuimus.
	♡	De <i>concordantia</i> principiorum Mathematicorum.
	∞	De <i>oppositionibus</i> in Mathematicis, æquali, inæquali.
	α	De <i>causis</i> & principiis Mathematicis.
	⊙	De <i>mediis</i> ad eam acquirendam necessariis.
	ω	De <i>fine</i> Matheſeos.
	M. Æ.	De <i>majoritate</i> , æqualitate, minoritate objectorum in Mathesi occurrentium.
	Min.	

Habes hic Lector generalem quandam Matheſeos ejusque utilitatis descriptionem, per 18 Artis nostræ principia dispositam. Si porro in particulari unamquamque ex dictis describere libuerit, facies id sine difficultate eo modo, qui sequitur.

B.	De <i>bonitate</i> diffusionem & communicationem	} Arithmetica.
M.	De <i>magnitudine</i> seu quantitate, qua sese extendit ad omnia, quæ in mundo sunt.	
D.	De <i>duratione</i> & firmitate constantiaque irrefragabili.	
P.	De <i>potentia</i> & miris effectibus.	
S.	De certitudine & evidentia <i>demonstrationum</i> .	
Vo.	De <i>delectatione</i> & gustu quo afficiunt suos sectatores.	
Vi.	De <i>viribus</i> & energia quibus pollent.	
Ve.	De <i>infallibili</i> demonstrandi methodo.	
G.	De <i>gaudio</i> & gloria, qua afficiuntur cultores.	
==	De <i>differentia</i> objectorum.	
♡	De <i>concordantia</i> in iisdem principiis.	
∞	De <i>oppositione</i> terminorum, de compositione & resolutione.	
α	De <i>causis</i> & principiis, ex quibus sua demonstrat Scientia; uti Axiomatis.	
⊙	De <i>mediis</i> ad demonstrandum assumptis.	
ω	De <i>fine</i> scientiarum Mathematicarum.	
M.	De <i>majoritate</i> , qua una alteram dignitate, utilitate, necessitate superat.	} Geometria.
Æ.	De simili & dissimili, de proportionem & disproportionem, pari, impari.	
Min.	De minoritate scientiarum; uti illiberales, mechanicae, quæ sua principia deducunt ex Mathematica.	
		} Musica.
		} Astronomia.
		} Gnomonica.
		} Optica.
		} Catoptrica.
		} Mechanica.
		} Statica.

§. II.

De modo demonstrandi in Mathematica, qui est per Resolutionem & Compositionem.

Quamvis in Secundo Libro, Parte Tertia de Arte Analytica & Synthetica nonnulla ex Mathematicis de puncto & linea paradigmata tradiderimus; ne tamen nihil in hoc capite dixisse videamur, nonnulla quoque de linearum affectionibus paradigmata adducenda ratus sum, ut modum in Mathematicis procedendi Lector luculentius videat.

DE ANGULO.

Ex Geometria Francisci Patricii.

Quoniam ab uno puncto possunt duci duæ lineæ rectæ perpendiculares ad invicem, illæ necessario conficiunt angulum rectum.

Demonstratur. Quia si angulus rectus non esset, neque esset medius, neque à perpendiculari comprehensus.

Sed est comprehensus. Ergo angulus rectus erit.

Quando ergo medius & comprehensus à perpendiculari erit rectus, is nunquam situm suum mutabit.

Demonstratur. Si enim mutaret situm, non foret rectus, neque à perpendiculari comprehensus. Sed est. Ergo.

Et quia rectus angulus situm suum non mutat; ergo neque major neque minor erit.

Demonstratur. Si enim major aut minor foret, situm utique variaret.

Sed hoc est contra præcedentem. Ergo.

Si ergo neque major neque minor est, semper erit æqualis.

Demonstratur. Si enim non esset sibi ipsi æqualis, esset vel major, vel minor.

Sed per præcedentem constat minorem aut majorem esse non posse. Ergo.

Si angulus rectus est sibi ipsi æqualis; ergo omnes anguli recti inter se æquales erunt.

Demonstratur. Quia si omnes non essent inter se æquales, neque ipse foret sibi ipsi æqualis.

Quod est contra præcedentem. Ergo.

Si ergo omnes anguli recti inter se sunt æquales; ergo angulus, qui recto non est æqualis, angulus rectus esse non potest.

Demonstratur. Quia si foret angulo recto æqualis, esset & ipse rectus.

Sed ex præcedenti constat, rectum non esse. Ergo.

Si ergo omnis angulus recto non æqualis, rectus non est; eo vel minor, vel major erit.

Demonstratur. Quia si major aut minor angulo recto non esset, esset æqualis; quod

est contra præcedentem. Major ergo vel minor recto est.

Si angulus non rectus est major aut minor recto, neque is à perpendiculari comprehenditur.

Demonstratur. Si enim à duabus sibi perpendiculariibus comprehenderetur, eum rectum fore necesse esset, neque majorem neque minorem recto; quod est contra præcedentem. Ergo à perpendiculariibus non comprehenditur.

Si angulus hujusmodi non erit comprehensus à duabus lineis perpendiculariibus; ergo erit comprehensus à lineis vel acutum vel obtusum angulum constituentibus.

Demonstratur. Quia si acutum vel obtusum tales lineæ non constituerent, constituerent utique angulum rectum; quod est contra præcedentem. Ergo à lineis acutum vel obtusum angulum constituentibus.

Ergo per *Resolutionem*. Angulus comprehenditur à duabus rectis lineis, vel inclinatis, vel declinatis; Et hoc,

Quia major vel minor recto est; & hoc, quia non est rectus; & hoc, quia recto non æquatur; & hoc, quia omnes recti sunt inter se æquales; & hoc, quia rectus semper sibi ipsi est æqualis; & hoc, quia neque major neque minor est seipso; & hoc, quia situm nunquam variat; & hoc, quia semper rectus; & hoc, quia medius angulus est inter acutum & obtusum.

Propositiones de Triangulo rectilineo.

Si tria puncta non fuerint in directum posita, poterit ab uno ad alterum recta linea duci.

Demonstratur. Si ab uno ad alterum linea recta non possit duci; ergo duo puncta non continebunt lineam. Sed hoc est contra definitionem lineæ. Ergo ab uno &c.

Si ergo ab uno puncto ad alterum linea duci potest, ergo ab unoquoque duæ lineæ resultabunt.

Demonstratur. Quia si duæ lineæ non possent duci, ab unoquoque ductæ non resultarent, neque una linea à puncto ad punctum duci posset.

Sed hoc est contra præcedentem. Ergo.

Si ergo ab unoquoque punctorum duæ lineæ possunt duci; ergo à tribus punctis tres lineæ duci poterunt.

Et sic de cæteris.

Sed quoniam hæc omnia Mathematicæ nostræ Combinatæ reservavimus: iis immorari nolumus.

CAPUT

CAPUT IV.

De Cyclophica Artis hujus methodo.

Cyclophicam methodum appellamus eam, qua Orbibus compluribus Artis nostræ principia continentibus, sibi invicem implexis propositarum quæstionum veritatem investigamus; Et quamvis in Tertio Libro in principio Theologiæ Combinatæ eam describerimus, quia tamen nonnulla huc pertinentia ibidem omisimus, ea hoc loco opportunè adnectenda duximus.

Uti multiplex ingeniorum est affectus, ita alii alias sibi methodos gratiores arripiunt, utpote naturali genio conformiores; Hinc varias hîc methodos tractandæ Artis præscripsimus, ut unusquisque eam sibi eligat,

ad quam eum insita stimulatione natura reddiderit aptiorem habilioremque; Inter quas & Cyclophica methodus, quam paucis explicare visum fuit. Et quoniam difficile est hujusmodi sibi implexos orbes in plano repræsentare, eos per Tabulas planas commodius exprimendos existimavi.

Est autem duplex modus. Prior institutus est per sex orbes sibi invicem implexos; hos orbes in plano, hoc pacto exhibebis.

Scribe integrum Alphabetum Artis nostræ in sex series rerum distinctarum, uti in principio hujus Libri factum vides, hoc modo:

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
Orbis {	1.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Principiorum absolutorum.
	2.	=	♥	∞	α	⊙	ω	M.	Æ.	Min.	Principiorum respectivo- rum.
	3.	Utrum.	Quid.	De quo.	Cur.	Quan- tum.	Quale.	Quan- do.	Ubi.	Quomodo & Cum quo.	Quæstionum.
	4.	△	☺	☉	□	♏	♏	♏	♏	⋮	Subjectorum universalium.
	5.	Justitia.	Pruden- tia.	Forti- tudo.	Tempe- rantia.	Fides.	Spes.	Chari- tas.	Patien- tia.	Pietas.	Virtutum.
	6.	Avari- tia.	Gula.	Luxu- ria.	Desidia.	Invi- dia.	Ira.	Menda- cium.	Super- bia.	Inconstan- tia.	Vitiorum.

Primam transversam *Principiorum absolutorum* seriem describes in primi & supremi & maximi orbis circumferentia.

Secundam transversam *Principiorum respectivorum* seriem describes in secundi orbis circumferentia.

Tertiam seriem *Quæstionum* describes in tertii orbis circumferentia.

Quartam seriem *Subjectorum universalium* describes in quarti orbis circumferentia.

Quintam seriem *Virtutum* describes in quinti circuli circumferentia.

Sextam seriem *Vitiorum* describes in sexti circuli infimi orbis circumferentia.

Quos orbes si sibi invicem innexueris, habebis *Rotam Cyclophicam* paratam.

Ufus Rotæ Lullianæ.

Ufus Rotæ hic est. Sit tibi describenda Virtus in genere: Primò accommodabis Orbes eo modo quem Tabula præsens tibi demonstrat. Deinde à principio absoluto B. incipiendo ages de *Bonitate*, perfectione, communicatione & diffusionem Virtutis. Deinde in orbe secundo, primo loco occurrit =, quæ te ad variam divisionem, distinctionem Virtutum ducet. In tertio Orbe occurrit, *Utrum*. Unde quasvis de Virtutis perfectione *Quæstiones* institues. In quarto Orbe, primo loco occurrit △; ex quo colliges Virtutem *divinum* quid esse, & à DEO immediatè collatum donum. In quinto Orbe primo loco est Justitia, quæ demonstrabit, quàm Virtus justa sit, quanta bona

bona conferat. In Sexto Orbe, primo loco occurrit *Avaritia*, quanto desiderio virtuti acquirendæ incumbere debeamus; quam parci in ea obtinenda.

Hoc peracto, reliquas ordine Columnas immotis Orbibus pari pacto percurres. Et his expeditis, tunc demum fiet Combinatio Columnarum cum Columnis, quomo-

dolibet factis, & habebis, post Combinationem factam, de virtutis perfectione argumenta ad numerum 486. Hoc pacto quælibet ex Theologia, Metaphysica, Physica, Ethica, Politica &c. argumenta discuties.

Alter modus Rotæ Cyclosophicæ disponendæ est is, qui sequitur.

1.	An.	Quid.	Cur.	Quantum.	Quis.	Quale.	Ubi.	Quando.	Quibuscum.
2.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.
3.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.
4.	△								
5.	=	♥	∞	α.	⊙.	ω	M.	Æ.	Min.
6.	△								
7.	Quantitas.	Qualitas.	Relatio.	Actio.	Passio.	Ubi.	Quando.	Situs.	Habitus.

Has transversas series in totidem Orbium circumferentias contorquebis, & habebis Rotam ad discurrendum de quacunque re præparatam.

Alter modus est continnanda Rotæ, eâ qua sequitur, methodo.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.		
	An.	Quid.	Cur.	Quantum.	Quis.	Quale.	Ubi.	Quando.	Quibuscum.		
Orbis	1.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Principia absoluta.
	2.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	
	3.										Subjecta universalia.
	4.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Principia absoluta.
	5.										Subjecta universalia.
	6.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Principia absoluta.
	7.	=	♥	⊙	α	⊙	ω	M.	Æ.	Min.	Principia respectiva.
	8.	Quantitas.	Qualitas.	Relatio.	Actio.	Passio.	Ubi.	Quando.	Situs.	Habitus.	9 Prædicamenta.

Ecce

Ecce Lector Tabulam octo serierum, quas si in octo differentium Orbium circumferentias ordine transtuleris, habebis rotam octo Orbium, ad omnium propositarum quaestionum solutionem paratam.

Priores duae series transversae notant primam propositionem, sine maiorem. Secundae duae series transversae notant minorem. Tertiae duae series conclusionem inferunt.

Vsus est iste. Sit Quaestio de Bonitate DEI, vel alio quovis. Hanc per Orbes hoc pacto ostendes.

Stent omnes orbes eo ordine, quo Tabulam positam vides: & quoniam DEI bonitas ostendenda est, & primo loco statim duo B. B. occurrunt, ut identicas propositiones vites, loco secundi B. accipies terminum ad bonitatem reducibilem: V Gr. diffusivum sui. Cum itaque in prima orbis divisione literae eo ordine sequantur, quo in sequenti apparet, ita argumentabere.

B. }
B. } Omne bonum est diffusivum sui.

△. }
B. } Deus est bonus.

△. }
B. } Ergo D E U s est diffusivus sui.

Si verò jam secundi Orbis secundam literam M. promoveas sub primi Orbis litera B. & quarti orbis secundam literam promoveas sub signo △. & sexti orbis secundam literam M. promoveas sub signo △. habebis alium Syllogismum:

B. }
M. } Omne bonum est magnum & extensivum sui.

△. }
B. } D E U s est bonus.

△. }
M. } Ergo D E U s est magnus est extensus sui.

Hoc pacto promovendo ordine literas initiales principiorum absolutorum sub primi, tertii, sexti orbis signis, habebis 9 Syllogismos de bonitate divina.

Hoc peracto, pro medio totidem syllogismorum accipies secundam literam M. eamque ordinabis sub signis △ △, & habebis alios Syllogismos de Magnitudine divina.

Hoc etiam peracto, promove D. sub dictis signis, & ordine reliquorum orbium quarti & sexti literas D. & habebis alios 9 Syllogismos de aeternitate DEI. Et sic procedendo, donec ad ultimam perveneris initialem literam G. hoc est, Gloriam, & habebis 81 Syllogismos de attributis divinis.

Si jam sub primi orbis serie applicueris signum =. habebis alios syllogismos de differentia divinorum attributorum comparatorum ad creaturas. Et sic haec omnia per novem praedicamenta deducere poteris.

Iterum, si jam assumpseris quaecunque ex novem Subiectis universalibus; V. Gr. Angelum; ejusque attributa demonstrare velis, tunc applicabis sub primis orbibus signum ☉. vel ☼. vel ☽. vel ☿. vel ♀. &c. & habebis totidem, quot in primo exemplo, de Bonitate, M. D. P. &c. Syllogismos. Sunt autem hi orbes ita dispositi, ut quemcunque ordinem literarum acceperis, ex iis Syllogismum elicere possis, V. Gr.

Occurrunt temerè haec literae B. Vo. S. B.
Major. Minor.

S. Vo. sic argues.
Conclus.

Omne bonum est appetibile.
Sapientia est bona.
Ergo est appetibilis.

Vel occurrunt,

B P. B. P.
Major. Minor. Conclus.

Omne bonum est potens.
Homo est bonus.
Ergo homo est potens.

Quae de aliis pari pacto intelligenda sunt, ita ut syllogismorum orbibus contentorum nullus sit numerus, nec finis.

Lector ex hisce paucis mentem meam facilius intelliget, quam ego multis verbis explicare non possim. Possunt & huic Tabulae interferi termini ad explicata principia reducibiles, ad majorem rerum inventionumque varietatem. Verum ut Lector *Cornucopiae* paratum habeat omnium eorum terminorum, qui ad principia universalia reduci possunt; de hisce in sequenti Capite agendum est.

CAPUT V.

De Terminis ad octodecim principia Artis reducibilibus.

Artista meritò omnem industriam in hac methodo addiscenda luderet, si terminis reducibilibus, sive appropriatis synonymis destituere-
tur. Quare eos in omni occurrenti occasione menti firmiter impressos tenebit. Sunt autem termini ad principia reducibi-
les ii, qui sequuntur, quibus ad maiorem argumentandi libertatem singulis apposui-
mus oppositos sive contrarios terminos, quorum quis in Arte usus sit, postea patebit. Ad Bonitatem reducuntur: Ample-
xandum. Acceptabile. Opposita, Repu-
diandum. &c.

Ad B. Bonitatem revocantur.

Bona.			Mala.		
Omne Quoddam	Acceptabile	B.	Repudiandum	B.	
	Commodum	M.	Incommodum	M.	
	Dignum	D.	Indignum	D.	
	Æquum	P.	Iniquum	P.	
	Iustum	S.	Iniustum	S.	
	Benignum	Vo.	Malignum	Vo.	
	Communicabile	Vi.	Incommunicabile	Vi.	
	Liberale	Ve.	Illiberale	Ve.	
	Congruum	G.	Incongruum	G.	
	Desiderabile	=.	Abominabile	=.	
	Diffusivum sui	♡.	Non diffusivum sui	♡.	
	Honestum	∞.	Inhonestum	∞.	
	Decus	α.	Dedecus	α.	
	Nobile	⊙.	Ignobile	⊙.	
	Clarum	ω.	Obscurum	ω.	
	Conveniens	M.	Inconveniens	M.	
	Pulchrum	Æ.	Turpe	Æ.	
	Utile	Min.	Inutile	Min.	
	Esse		Non esse		
	Perfectum		Imperfectum.		
Nullum Quoddam					

Ad M.

Ad M. Magnitudinem revocantur.

Omne Aliquod	Magnum	B.	Nullum Aliquod	Parvum	B.
	Copiosum	M.		Deficiens	M.
	Amplum	D.		Strictum	D.
	Capax	P.		Incapax	P.
	Opulentum	S.		Egenum	S.
	Fœcundum	Vo.		Infœcundum	Vo.
	Fertile	Vi.		Sterile	Vi.
	Immensum	Ve.		Exiguum	Ve.
	Infinitum	G.		Finitum	G.
	Insigne	∞.		Inglorium	∞.
	Sufficiens	♡.		Insufficiens	♡.
	Vehemens	∞.		Lene	∞.
	Majestate conspicuum	α.		Vile	α.
	Exuberans	⊙.		Non exuberans	⊙.
	Extensum	ω.		Inextensum	ω.
	Egregium	M.		Abjectum	M.
	Excellens	Æ.		Ignobile	Æ.
	Intensum	Min.		Insufficiens	Min.

Ad D. Durationem revocantur.

Omne Quoddam	Æternum, æviter- num	B.	Nullum Quoddam	Temporale	B.
		M.			M.
	Consistens	D.		Inconstans	D.
	Permanens	P.		Non permanens	P.
	Stabile	S.		Instabile	S.
	Ætas	Vo.		Nulla ætas	Vo.
	Antiquitas	Vi.		Novitas	Vi.
	Constans	Ve.		Inconstans	Ve.
	Durum	G.		Molle	G.
	Firmum	∞.		Infirmum	∞.
	Indissolubile	♡.		Solabile	♡.
	Immortale	∞.		Mortale	∞.
	Perseverans	⊙.		Non perseverans	⊙.
	Præsens	ω.		Præteritum, futu- rum	ω.
		M.			M.
	Sanum	Æ.		Debile	Æ.
	Vigorosum	Min.		Imbecille	Min.

Ad P.

Ad P. Potestatem revocantur.

Omne Omnis Aliqua Aliquis	Auctoritas	B.	Nullum Nihil Aliqua	Sine auctoritate	B.
	Dignitas	M.		Indignitas	M.
	Divitiæ	D.		Egestas	D.
	Dominatio	P.		Subjectio, Servitus	P.
	Facultas	S.		Ineptitudo	S.
	Habilitas	Vo.		Inhabilitas	Vo.
	Jurisdictio	Vi.		Non jurisdictio	Vi.
	Libertas	Ve.		Constrictio	Ve.
	Magistratus	G.		Subditi	G.
	Præceptum	=.		Impotentia præcepti	=.
	Principatus	♡.		Obedientia	♡.
	Paternitas	∞.		Filiatio	∞.
	Robur	α.		Imbecille	α.
	Jus	⊙.		Inefficacia	⊙.
	Violentia	ω.		Debilitas	ω.
	Coactio	M.		Illiberum	M.
	Armatum	Æ.		Inerme	Æ.
	Facultates naturales	Min.		Sine facultatibus naturalibus	Min.

Ad S. Sapientiam revocantur.

Omnis Omne Aliqua Aliquis	Ars	B.	Nihil Nullum Aliquid Aliqua Aliquis	Sine arte	B.
	Artificiosum	M.		Inartificiosum	M.
	Certitudo	D.		Incertitudo	D.
	Conjectura	P.		Improvifum	P.
	Prudentia	S.		Imprudencia	S.
	Consilium	Vo.		Sine consilio	Vo.
	Providencia	Vi.		Improvidencia	Vi.
	Doctrina	Ve.		Ignorantia	Ve.
	Experientia	G.		Inexperientia	G.
	Fides	=.		Perfidia	=.
	Omnes gradus literatorum	♡.		Nulli gradus	♡.
	Industria	∞.		Defidia	∞.
	Intelligentia	α.		Stoliditas	α.
	Peritia	⊙.		Imperitia	⊙.
	Lex	ω.		Sine lege	ω.
	Opinio	M.		Sine opinione	M.
	Ordo	Æ.		Confusio	Æ.
	Prædestinatio	Min.		Reprobatio	Min.
	Ratio			Sine ratione, amentia	
	Regula			Sine regula	
	Sagacitas			Expers sagacitatis	
	Scientia			Ignorantia.	

Ad Vo.

Ad Vo. Voluntatem revocantur.

<div> <div>Omnis</div> <div>Omne</div> <div>Aliquis</div> <div>Aliqua</div> <div>Aliquod</div> </div>	Amor	B.	<div> <div>Nullum</div> <div>Aliquis</div> <div>Aliqua</div> <div>Aliquod</div> </div>	Odium	B.
	Amicitia	M.		Inimicitia	M.
	Benevolentia	D.		Malevolentia	D.
	Concupiscentia	P.		Frigiditas	P.
	Consuetudo	S.		Diffuetudo	S.
	Cupiditas	Vo.		Lentor	Vo.
	Defiderium	Vi.		Torpor	Vi.
	Gaudium	Ve.		Tristitia	Ve.
	Libertas	G.		Sine libertate	G.
	Liberum arbitrium	=.		Constrictio libertatis	=.
	Licentia	♡.		Sine licentia	♡.
	Permissio	♢.		Sine permissione	♢.
	Jucunditas	⊙.		Injucunditas	⊙.
	Amabilitas	ω.		Inamabilitas	ω.
	Suavitas	M.		Insuavitas	M.
	Omne defiderabile	Æ.		Nil defiderabile	Æ.
		Min.			Min.

Ad Vi. Virtutem revocantur.

<div> <div>Omnis</div> <div>Omne</div> <div>Aliqua</div> <div>Aliquis</div> <div>Aliquod</div> </div>	Virtus	B.	<div> <div>Nullum</div> <div>Aliquis</div> <div>Aliqua</div> <div>Aliquod</div> </div>	Imbecillitas	B.
	Origo	M.		Sine origine	M.
	Emanatio	D.		Non emanans	D.
	Perennitas	P.		Parùm durans	P.
	Derivatio	S.		Sine derivatione	S.
	Principium operationũ	Vo.		Debilitas operationis	Vo.
	Fœcunditas	Vi.		Sterilitas	Vi.
	Pullulatio	Ve.		Non pullulatio	Ve.
	Fertilitas	G.		Infertilitas	G.
	Habitus	=.		Sine habitu	=.
	Manifestatio	♡.		Sine manifestatione	♡.
	Sacramentum	♢.		Sine sacramento	♢.
	Gratiæ	⊙.		Sine gratia	⊙.
	Omnes facultates natu- rales	ω.		Nullæ facultates	ω.
	Omnes vires lapidum, herbarum anima- lium	M.		Opposita viribus, & proprietatibus di- ctorum.	M.
		Æ.			Æ.
		Min.			Min.

000

Ad Ve.

Ad Ve. Veritatem revocantur.

Omnis Omne Aliqua Aliquis Aliquod	Veritas	B.	Nullum Aliqua Aliquis Aliquod	Falſitas	B.
	Adæquatio			Inadæquatio	
	Approbatum	M.		Inapprobatum	M.
	Authoritas	D.		Sine authoritate	D.
	Animadverſio			Non animadverſum	
	Confirmatio	P.		Inconfirmatio	P.
	Probatio			Improbatio	
	Instrumenta	S.		Sine instrumentis	S.
	Regiſtrum	Vo.		Non regiſtratum	Vo.
	Definitio			Indefinitum	
	Diſtinctio	Vi.		Indiſtinctum	Vi.
	Diviſio			Indiviſum	
	Illatio	Ve.		Sine confequentia	Ve.
	Principia	G.		Sine principiis	G.

Ad G. Gloriam revocantur.

Omnis Omne Aliqua Aliquis Aliquod	Beatitudo	B.	Nullum Aliquis Aliqua Aliquod	Infelicitas	B.
	Celebritas			Sine celebritate	
	Fama	M.		Sine fama	M.
	Felicitas	D.		Miſeria	D.
	Gaudium			Triftitia	
	Honor	P.		Dedecus	P.
	Laus			Illaudatio	
	Majeſtas	S.		Sine majeſtate	S.
	Nobilitas			Ignobilitas	
	Ornamentum	Vo.		Sine ornamento	Vo.
	Pulchritudo	Vi.		Turpitude	Vi.
	Remuneratio			Irremuneratio	
	Splendor	Ve.		Obſcuritas	Ve.
	Triumphus			Sine triumpho	
	Victoria	G.		Subjectio	G.

Ad II.

Ad =. Differentiam revocantur.

Aliud	Idem
Alterum	Idipsum
Discretio	Indiscretum
Disparitas	Paritas
Distinctio	Indistinctio
Diffimilitudo	Similitudo
Disproportio	Proportio
Discordia	Concordia
Distantia	Indistantia
Diversitas	Nulla diversitas
Divisio	Indivisio
Inæqualitas	Æqualitas
Longinquitas	Indistantia
Multiplex multiplicatio	Unitas.

Ad ♡. revocantur.

Amicitia	Inimicitia
Æqualitas	Inæqualitas
Conjunctio	Inconnexum
Copula	Sine nexu
Convenientia	Inconvenientia
Contractus	Sine contractu
Consensus	Inconsensus
Societas	Sine societate
Concentus harmonicus	Disharmonia
Identitas	Divisio
Paritas	Imparitas
Proportio	Disproportio
Similitudo	Diffimilitudo
Conformitas	Inconformitas.

Ad ○. revocantur.

Abrogatio	Sine abrogatione
Accusatio	Sine accusatione
Æmulatio	Sine æmulatione
Contentio	Sine contentione
Bellum	Pax
Contradictio	Sine contradictione
Dissensio	Consensus
Oppositio	Sine oppositione
Repugnantia	Irrepugnantia
Resistentia	Irresistentia
Pugna	Sine pugna
Pertinacia	Impertinacia
Privatio	Sine privatione
Discordia	Concordia
Omnia contraria	Vitium.

Ad α. revocantur.

Agens	Patiens
Antecedens	Subsequens
Authoritas	Sine autoritate
Causa	Sine causa
Coactio	Sine coactione

Electio	Sine electione
Generatio	Sine generatione, sterilitas
Influxus	Sine influxu
Initium	Sine initio
Origo	Sine origine
Prioritas	Posterioritas
Productio	Sine productione.

Ad ⊙. revocantur.

Æquum	Iniquum
Æquale	Inæquale
Conjunctum	Disjunctum
Comprehensum	Comprehendens
Instrumentum	Sine instrumento
Meediocritas	Exterioritas
Mensura	Sine mensura
Pecunia	Egestas
Omne cujus ope aliquid perficitur.	Omnis defectus

Ad ω. revocantur.

Consummatio	Deficientia
Corruptio	Incorruptio
Consumptio	Sine consumptione
Effectus	Causa
Eventus	Non eventus
Exilia	Non exilium
Mors	Vita
Terminatio	Interminum
Perfectio	Imperfectum
Privatio	Sine privatione.

Ad M. revocantur.

Sublimitas	Humilitas
Superioritas	Inferioritas
Eminentia	Abjectio
Excellentia	Demissio
Dominium	Subjectio
Universalitas	Singularitas
Regnum	Subditio
Imperium	Parvificentia
Magnificentia	Gradus positivus.
Gradus comparativus	
Gradus superlativus	

Ad Æ. revocantur.

Æquitas	Iniquitas
Justitia	Inconstantia
Paritas	Disparitas
Commensuratio	Incommensuratio
Numerus	Unitas
Conformitas	Difformitas
Concordia	Discordia
Similitudo	Diffimilitudo
Imitatio	Inimitatio.
Identitas	Diversitas

O o o 2

Ad Mi.

Ad Minoritatem revocantur.

Infimum	Supremum
Inferius	Excelsum
Parvitas	Magnitudo
Indigentia	Ubertas
Paupertas	Divitiæ
Miseria	Prosperitas
Infirmetas	Sanitas
Fragilitas	Vis
Obedientia	Reluctatio
Imperfectio	Perfectio
Privatio	Non privatio
Omnis defectus	Sufficientia.

Usus hujus Tabula hic est.

Primo. Omnes hi termini in qualibet propositione vel locum habere possunt sub-

jecti, vel prædicati, dum prædicantur de principiis universalibus.

Secundò. Quod per propositionem affirmativam probatum fuit, hoc per oppositos terminos destruitur. *V. Gr.*

Omne acceptabile est bonum.

Virtus est acceptabilis. Ergo bona.

Nullum inacceptabile est bonum.

Vitium est inacceptabile. Ergo non est bonum.

Omne inacceptabile est malum.

Vitium est inacceptabile. Ergo malum.

Verùm cum hæc vel ex ipsa Tabula appareant, non opus est iis diutius inhærere: possunt autem hæc synonyma sive termini reducibiles omni proposito subiecto applicari. Vide quæ de hisce fusiùs in Primo Libro tradidimus.

C A P U T IV.

De modo dicta Artis nostræ Principia memoriæ mandandi.

VT Lector majori cum fructu in Artis nostræ exercitio procedat; ei ante omnia memoriæ mandanda sunt:

Primò, *Principia* tum *Absoluta* tum *Respectiva*, tum etiam *Subiecta Universalia*, unà cum *novem Prædicamentis*; quo quidem nihil facilius est; Cum vel ipsæ initiales literæ statim suggerant principia absoluta, cujusmo-

di sunt B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Signa quoque principiorum respectivorum ita disposita sunt, ut vel solo aspectu memoriæ mandari queant. Uti sunt: =. ♡. ∞. α. ⊙. ω. M. Æ. Min.

Verùm ne quidquam sit, quod Tironem retardare queat, hîc per duo Disticha ea exhibenda duxi. Sunt autem Artis Principia *Absoluta*.

Suntque Bonum, Magnum, Durabile, summa Potestas, Cognitio, Volitum, Vis, Verum, Gloria quævis.

Respectiva.

=. ♡. ∞. α. ⊙. ω.
Differt, Cor, Contra, Primum, Mediantia, Fines,
M. Æ. Min.
Major, & Æqualis, minimis Minor omnibus esto.

Novem Subjecta Universalia ita naturalibus signis suis exhibita & expressa sunt, ut nihil facilius sit, quam ea menti & memoriæ imprimere. Uti:

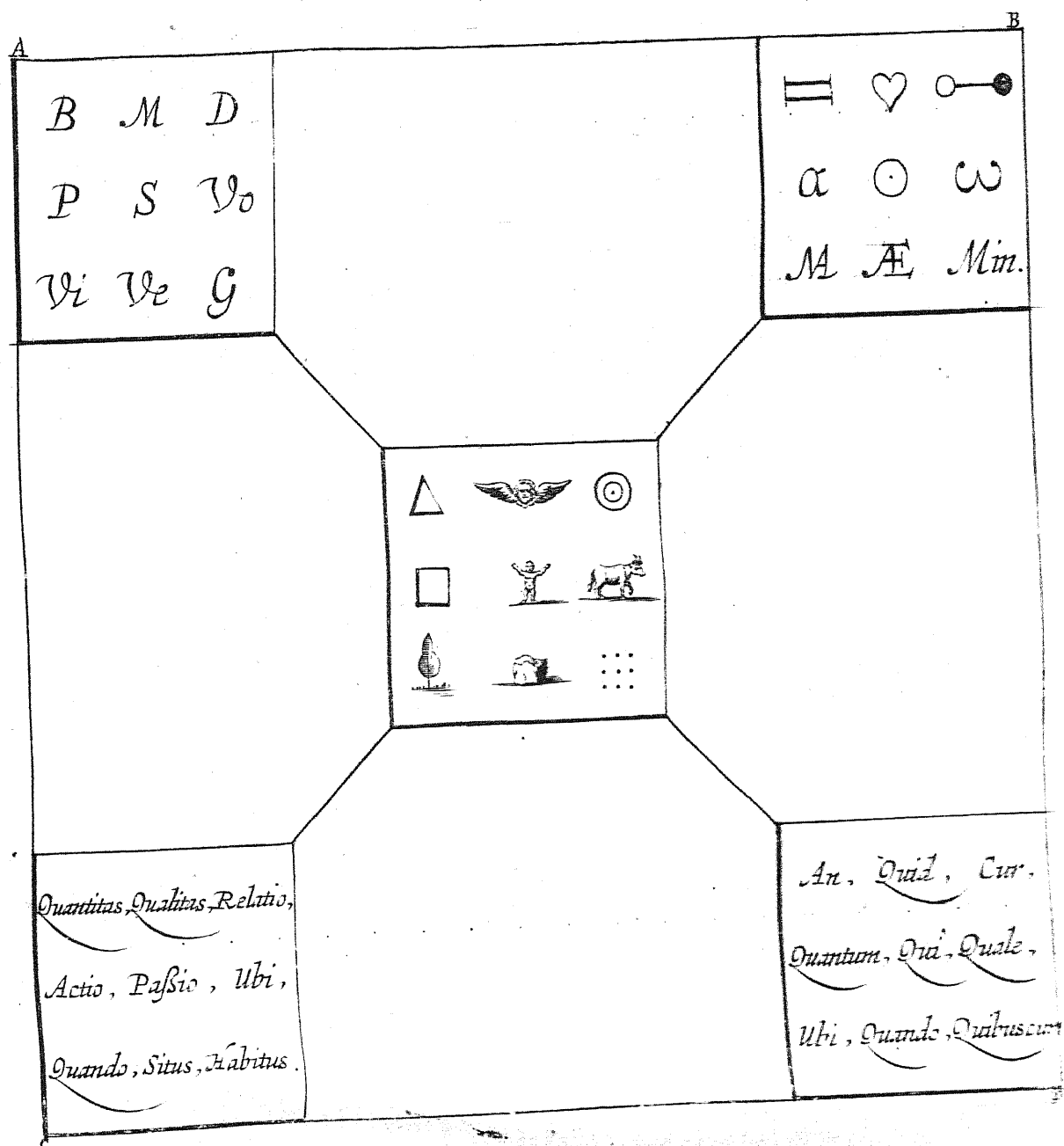
Ubi, Triangulum, DEUM trinum & unum: Caput Angeli, Angelum: Circuli, Coelum: Quadratum, Elementa: Figura humana, creaturam Rationalem: Figura animalis, naturam Sensitivam: uti & Arboris figura, Vegetativam; & Lapis, Mineralem naturam, signant. Puncta verò, omnis generis Instrumenta cum novem Prædicamentis exprimunt. Quæ in locis me-

moriar artificialis collocata statim exhibebunt id, quod intendis.

Sed hæc uti nullam difficultatem habent, cum vel sine ulla artificialis memoriæ applicatione, sola imaginationis vi addisci possint, ita iis inhærendum amplius non est. Quare, quomodo ex iis statim ex tempore quis, hisce impressis, de qualibet re differere possit, jam tempus est, ut doceamus.

Ponantur Artis nostræ Principia in pariete aliquo notissimi tibi cubiculi, eo quem figura sequens exprimit, modo, quem & imaginationi firmiter imprimes, & frequenter eum animo & imaginatione volves, donec perfectè possideas ordines singulorum recensitorum.

In me.

In medio Quadrati ponuntur ordine *Subiecta Universalia*.
 In Angulo A. Quadrati, ponuntur ordine *Principia Absoluta*.
 In Angulo B. ponuntur ordine *Principia Respectiva*.
 In Angulo C. ponuntur ordine *Novem Prædicamenta*.
 In Angulo D. ponuntur ordine *Quæstiones*.

U s u s.

Medium Quadratum continet *Subiecta Universalia* propositionum, & ad ea omnes revocabiles terminos.

Quadratum A. continet *Absoluta Principia*, quæ sunt media propositionum.

Quadratum B. continet *Principia Respectiva*, quæ sunt prædicata propositionum.

Quadratum C. continet 9 *Prædicamenta*, quæ pariter sunt prædicata propositionum.

Quadratum D. continet *Quæstiones*; & ab his initium propositionum sumendum est.

V. Gr. Quæritur: *An; Quid; Cur* &c. *DEUS sit*? Si *R.* affirmative; Recurre ad Quadratum A. illudque per B. principium absolutum ita ostendes:

Id à quo omnia participativè bona sunt, necessariò existit in rerum natura.

A *DEO* omnia participativè bona sunt.

Ergo *DEUS* necessariò existit in rerum natura.

Deinde procedes ad M. dicendo.

Illud in rerum natura necessariò existit, à quo omnia participativè magna sunt.

A *DEO* omnia participativè magna sunt. Ergo *DEUS* existit.

O o o 3

Et hoc

Et hoc pacto per omnia principia procedes, habebisque novem Syllogismos.

Deinde Quæritur; *An DEUS differat?* Recurres ad Quadratum B. & sic argues, miscendo principia absoluta cum respectivis.

Omne bonificativum differt à bonificabili.

DEUS est bonificativus.

Ergo differt. &c.

Et hoc pacto procedes per omnia principia absoluta miscendo ea cum principio =.

Deinde quæres; *An DEUS concordet cum omnibus?* R. Affirmativè; & sic argues.

Quod unit & connectit omnia miro ordine, illud est concordans cum omnibus.

DEUS miro ordine connectit omnia.

Ergo.

Et sic de cæteris principiis respectivis procedito.

Quæritur. *An DEUS sit quantus?* R. Negativè; & probatur per Quadratum C. novem prædicamentorum hoc pacto.

Hoc quod sub mensuram non cadit, quantum esse non potest.

DEUS sub mensuram non cadit. Ergo.

Hoc pacto probabis, DEUM qualitativus non subjici; referri intrinsecè ad Filium & Spiritum Sanctum; agere, non pati; ubique esse; tempori non subjici. &c.

Peracta quæstione *An*; procede ad Quæstionem, *Quid*. quid DEUS sit, quantus, qualis? &c. quæ prorsus eadem ratione per principia deduces.

2. Si deinde pro subiecto accipiat eodem prorsus modo procedes; primo quærendo medium terminum in quadrato A, & inter easdem literas prædicatum. V. Gr. *An Angelus bonus sit?* R. Affirmativè. & probatur:

Omne diffusivum sui est bonum.

Angelus est diffusivus sui. Ergo.

Et sic per reliqua principia ordine progredieris.

Secundò Quæritur: *An Angelus ab Angelo differat?* R. Affirmativè, & sic probatur per Quadrata A & B.

Omne quod diversam Bonitatem, M. D.

P. S. Vo. Vi. Ve. G. habet, illud differt ab alio.

Angelus ab alio Angelo diversam Bonitatem &c. habet. Ergo differt &c.

Deinde idem per Quadratum C, & Quadratum D. ostendes. An Angelus quantus, qualis &c. sit, quomodo in loco, tempore, situ, habitu, existat?

3. Si de Cælo Quæstio fiat: *An illud*

bonum sit? R. Affirmativè, & eadem per Quadratum A. & Quadratum B. & Quadratum C. & Quadratum D. dicto modo demonstrabis.

4. Pari pacto procedes, si de elementis Quæstio fiat, aut de

Nota tamen, ut majorem quis in hoc negotio terminorum copiam habeat; pari pacto memoriæ mandandos esse terminos ad unumquodque principium revocabiles, cujusmodi paulò ante, tum etiam primo, secundo & tertio Libro tradidimus; si enim horum imagines in locis oportunis datâ opera in hunc finem selectis posueris, dici vix potest, quantum illæ facilè excitent phantasiâ ad omnia sub iis contenta memoriæ infigenda.

Sed demus Exempla per Hieroglyphica quædam.

Pro *Bono* itaque ponas figuram manus explicatæ, qua veteres Ægyptii liberalitatem, munificentiam, beneficia, & quidquid acceptabile, conveniens, congruum, honestum, utile est, explicabant.

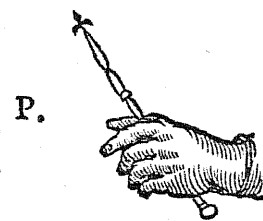
Pro *Magno*, ponatur figura hominis extensis brachiis, quod extensio & quidquid M. ad extensionem, quantitatem pertinet, omnes mensuræ, & quicquid capax, amplum, affluens, revocentur.

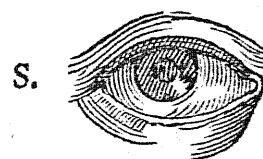
Pro *Duratione* ponatur Clepsydra, qua omnia, tum quæ ad tempus, æternitatem, D. æviternitatem, horas, dies, hebdomadas, menses, annos, extrinsecam, tum quæ ad intrinsecam durationem pertinent, signantur.

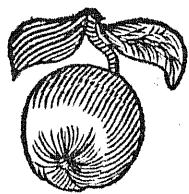
Pro *Potentia* ponatur brachium scepro insignitum, quo potestas, dominium, imperium, principatus, tum naturales potentiae signantur.

Pro *Sapientia* ponatur oculus, quo omnia ea, quæ ad scientias, cognitiones, intellectus, artes, disciplinas pertinent, significuntur.

Vo.

modo desiderabilia sunt, omnia pulchra, amabilia, bona tam vera, quam apparentia signantur.

Pro *Voluntate* ponatur pomum, cuius appetitu & desiderio Protoplasti perdiderunt Mundum, & omnia ea, quæ quovis

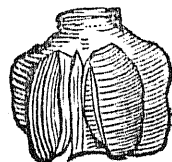
Vi.

les, naturales, intellectuales, revocari possunt, signantur.

Pro *Virtute* ponatur bilanx, qua mediocritas in omnibus virtutibus, & omnia quæ quovis modo ad virtutes sive vires morales,

Ve.

Pro *Veritate* pectus apertum ponatur, quo nudo conspiciuntur omnia, & quo omnes veritates & conformitates significantur.

Pro *Gloria* ponatur Caput Coronatum, quo omnis gloria, exaltatio, sublimitas, gaudium, quies, indicantur.

G.

Respectiva principia signa habent per se nota, quibus in memoriam revocant omnia illa, quæ ad ea quovis modo revocari possunt; ut proinde aliis signis opus non sit.

Hæc signa ad eò feliciter memoriæ mandanda, in cubiculi parietibus eo modo, quem tibi ars Mnemonica suggeret opportuniorem, describes, & hæc tibi sufficientissimam materiam præbebunt terminorum ad novem principia absoluta reducibilium. Sed de hisce forsan alio loco & tempore amplior dabitur dicendi materia. Hæc interim sufficiant ad nonnullam Artis nostræ terminos memoriæ mandandos instructionem.

CAPUT VI.

De Modo Artem nostram docendi.

1. **Q**uicumque voluerit Artem hanc nostram docere alios, eum ante omnia Alphabeti in præcedentibus exposita callere oportebit, & memoriâ tenere omnia, quæcunque in iis traduntur.

2. Tabularum & Cyclophicæ Artis peritiam habeat, ut statim ex commutatione Circulorum id, quod quæsitum fuit, invenire possit; his enim totius Artis nucleus, omnis terminorum mixtura, quicquid tandem sub cognitionem humanæ mentis cadit, continetur.

3. Terminos ad principia reducibiles promptissimos habeat; sine his enim nihil in Arte dignum efficiet; cum omnes ferè quæstiones non per explicitos in Arte sed per implicitos dissolvantur.

4. Discipulis suis Magister varias proponat quæstiones, easque solvat rationabiliter secundum Artis processum; Deinde pari modo tironibus alias solvendas proponat; ut sic ad discursus faciendos assuefiant.

5. Antequam discipuli ad hanc artem sese accingant addiscendam, primò Alphabeti eos callere necesse est, unà cum Quæstionum Regulis; sine his aquam in cribrum infuderis.

6. Magister incipiat à facilioribus & simplicibus quæstionibus per simplicia principia solvendis; deinde procedet ad ter-

minos compositos, quibus quæstionem propositam urgeat per terminos implicitos, sive ad principia reducibiles, varietate terminorum combinatione, immutatione; contrariorumque sive oppositorum arte eos ampliet.

7. Terminos principiorum tam explicitos quàm implicitos per Resolutionem & Compositionem, eo modo, quem in Arte Analytico-Synthetica docuimus, deducat.

8. In iis Subjectis, quæ terminorum quorundam incapaces sunt; ut Cælum Sapientiæ incapax est; talia inquam per Artem Analogicam, secundum aliquam similitudinem tropicè vel allegoricè illi applicanda sunt, per instinctum Cœlo naturalem.

9. Principia non omnibus aliis semper sunt applicanda, sed videndum, quænam quæstioni propositæ magis competant, eamque scitiùs exponant; De quibus affatim in Libro primo.

10. Sicuti non omnes iisdem artibus & disciplinis afficiuntur, ita neque omnes huic Arti nostræ aptos esse censeat. Videndum igitur est, ut discipulos fortiat bonæ mentis, perspicaces & ingenio pollentes, cum inclinatione quadam naturali ad arcanas rerum scientias pronos. Ineptum enim, & alienum ab huiusmodi studiis erudire, idem foret, ac asinum ad lyram adaptare.

11. Pro-

11. Proponat subinde discipulis extemporaneas quæstiones solvendas, primò per Alphabetum in principio hujus Libri positum. Secundò easdem solvendas cum multiplicatione rationum per Tabulas, Orbis. Tertid, per Resolutionem & Compositionem. Quartò, per Analogicam Artem.

12. Instituatur eos primo in Arte memoriæ, ad omnia Artis principia facilius & tenacius memoriæ mandanda, juxta modum paulò ante traditum.

13. Ante omnia, si scientiarum ignari sint, iis tradat principia, sive illa Theologica, sive Metaphysica, sive Physica, Ethica, Politica, sive Mathematica, Juridica sint. Objecta, Subjecta, Definitiones, Divisiones singularum iis primò exponat, eo

modo, quæm nos in exordio Capitum per Artium & Scientiarum paradigmata tradidimus. Qui enim Scientiæ nullius quoad principia notitiam habet, illum ad propositam quæstionem respondere impossibile esse nemo non videt.

15. Terminis Quæstionum non utatur Lullianis, sed eos, quantum fieri potest, applicet ad terminos in Scholis passim usitatos; uti enim illi vix intelliguntur, ita mirificè confundunt Tironem; Mox verò ubi illi hisce ritè applicati fuerint, magnum sanè lumen adferent, ad rerum quæstionumque usitatarum notitiam.

Atque hæc sunt pauca illa præcepta, quæ à Magistro, & hujus Artis Doctore cum primis observanda sunt, nisi omnem in docendo operam ludere velit.

CAPUT VII.

Paradoxa, quæ ex hac Arte nascuntur.

Inita totius Artis expositione, in Secundo Tomo tradere constitueram eum modum, quem jam dudum Lullistæ plenè buccinis in suis monumentis deprædicarunt: videlicet, methodum adeò facilem & expeditam, ut ea pueri decennes, impuberes etiam & idiotæ exiguo tempore ad omnem scientiarum assèctionem pertingant. Quæ res prima fronte meritò incredibilis & paradoxa videtur.

Quam itaque illi methodum forsàn nunquam, non dicam docuerunt, sed neque in mentem iis venit; nos hoc loco tradere uti dixi constitueramus; sed consultò amicorum Principum sollicitatione id differendum censuimus, tunc enim publici juris primùm facturi, ubi hoc præsentis Libri exhibitum specimèn haud lividis oculis exceptum fuisset, intellexerimus.

Methodus autem in hoc consistit. Cistam conficimus in varia receptacula distinctam, in qua omnium scientiarum rationes ita exhibentur in tabulis conscriptæ, ut de quo quispiam argumento differere, fuerit interrogatus, per variam tabellarum translocationem, applicationesque multiplici combinationum serie factas, innumera mox argumenta, ad quæstionem propositam quàm fufissimè per Syllogismos universales & demonstrativos deducendam, sit reperiturus; Haud secus ac in Musurgia nostra præstitimus, qua unusquisque etiam Musicæ imperitus ad quamlibet melodiam artificiosè concinnandam vel unius horæ spatium, aptus sit. Iterum eodem prorsus mo-

do & ratione qua quispiam vel unico solummodo idiomate instructus, cum omnibus tamen totius mundi nationibus & populis per literas communicare & correspondere posse docetur; quod novum repertum anno 1663. per Librum cui titulus Polygraphia nova & universalis, publici Juris feci. Pari ratione in hac Arte fieri censeretur debet: Eo autem ordine singula argumenta sunt collocata, ut majori vel minori propositione negata, statim alia complura ad utramvis propositionem negatam comprobendam, parata habeas; Atque hoc in omni scientiarum genere.

Hujus itaque Artificii inventioni dum sollicitius ardentiusque incumberem, nova & nova semper, superni luminis ductu, admiranda & lucusque non visarum rerum technasmata detecta sunt. Veluti

1. 2. Duplex modus novi Artificii Linguarum omnium; quorum prior docet, omni linguarum genere epistolas conscribere; alter est, omnium linguarum ad unitatem reductio, Artificium mirificum non nisi palmari arcu conclusum, quo quispiam cum omnibus totius orbis nationibus, literis reciproca negotiatione communicare poterit.

3. Hoc excipit Steganographia universalis, qua quispiam cum altero correspondente occultos animi conceptus communicare poterit, tanta secreti profunditate, ut nullus adeò sit sagax humani ingenii conatus, qui arcanum mentis negotium penetrare possit; idque innumeris modis & rationibus. Quæ omnia jam in gratiam instan-

instantium Principum edita sunt, sub titulo Polygraphiæ novæ & universalis.

4. Arcanum Physiognomicum, quo omnes temperamentorum diversitates juxta octuplicem graduum differentiam ita ordine expositæ sunt, ut quilibet de cujusbet alterius temperamento & inclinatione naturali, de omnibus, quæ in tali & tali temperamento per externa signa elucet, verum judicium assignare possit.

5. Nova Musurgia, qua universali quadam ratione, & dato quolibet harmonico stylo, quispiam etiam Musicæ imperitus impositum sibi munus implere possit, per Compositionem Melodiarum 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. usque ad 20 Vocum, in Choros quotlibet distributarum; idque stylo omnivario, recitativo, morectico, orchematico, tonoque quolibet verbis proportionato.

6. Arca Mathematica, qua unusquisque in quacunque Matheseos scientia, Arithmetica, Geometria, Astronomia, cæterisque hisce subordinatis scientiis datæ quæstionis per extemporaneum computum arithmeticum, geometricum, astronomicum satisfacere possit.

7. Artificium Rhetoricum, quo quisque de quocunque argumento Orationem ex tempore disponere poterit.

8. Poëticum. Quo quisque etiam Profodiæ imperitus hac Artis nostræ fretus si-

ducia, carmina de quacunque proposita materia producere possit.

Innumera alia ex hisce inveniri poterunt; uti Medicina, Chymica; sed quia ea suo loco & tempori sunt reservata, hic ea Lectori tantum insinuanda duxi, ut ingentem hujus Artis foeturam luculentius perspiceret.

Cur verò ea difficulter lucem sint aspectura, causa fuit tum aliorum Principum, tum Ferdinandi III. Augustissimi Mecænatis Voluntas, qui cum de rei veritate à me certior fuisset factus, minimè expedire judicavit, ut hujusmodi arcana, non nisi Regibus & Principibus digna, five ad emolumentum publicum, five ad propriam mentis recreationem conducantia, per evulgationem lippis & tonsoribus nota, despectui haberentur; quod & complures alii sensati Principes comprobant.

Ne verò plura dixisse videar, quam aut modestia religiosa, aut ipsa rerum veritas postulet, quæ dixi, Augustissimo Cæsari Leopoldo I. Mecænati munificentissimo dicta omnia Artificia apparo; ut habeat, quo ingenium à Mundi mole, qua continuo premitur, subinde liberare, seque relaxare possit.

Atque hæc sunt, quæ de paradoxis ex Arte nostra inventis, paucis Lectori indicanda duxi.

EPILOGUS.

Artem tandem nostram divini Numinis favore absolvimus; ut proinde aliud non sit reliquum, nisi ut sublati in Coelum oculis Tibi Triuni rerum omnium Conditori Deo, debita laudum præconia concinam. O Mens Illuminatrix, Arcanorum Arbiter, totius Fons Scientiæ, & æternæ Lux Veritatis, Deus Optime, Maxime.

B. Ecce Tu, quia Bonus es, nullo indigens bono; ut bonum quod vellem & velle & posse dedisti.

M. Et quia Magnitudinis tuæ nec numerus, nec finis est, ut & ego cinis & pulvis, magnum quid auderem, inspirasti.

D. Et quia in Æternitatis tuæ abyssu residens omnia in omnibus operaris; ut æternarum veritatum rationes inquirerem, me incitasti.

P. Tu, quia Omnipotens es, ut quod ad gloriam tuam manifestandam fieri posse cogitabam, posse dedisti.

S. Et quia splendor es Lucis æternæ, & lucem habitas inaccessibilem, caliginosum intellectum illustrasti, & ut Sapientiæ tuæ semitas inquirerem, quàm acerrime stimulaisti.

Vo. Et quia amabilis Pulchritudo es, me ad Te solum possidendum inæstimabili amoris vi attraxisti.

Vi. Tu, cujus Virtute consistunt universa; vires, ut quod coeperam, perficerem, contulisti.

Ve. Et quia Veritas es, & totius naturæ regula, ratio rationum, mihi, ne fallerer, leges præscripsisti.

G. Et quia Tua Quies, & gaudium Tu ipse es, ut in uno Te quiescerem, fecisti. Tibi itaque sacrifico hostiam laudis. Tibi omnium creaturarum rerum vocibus psallam.

Ppp

= Qui

= Qui differentiæ & virtutis in tuis creaturis authores.

♡ Qui diversa solus in unum concordare nosti.

∞ Qui potestas es contrariorum conciliatrix.

α Principium.

⊙ Medium.

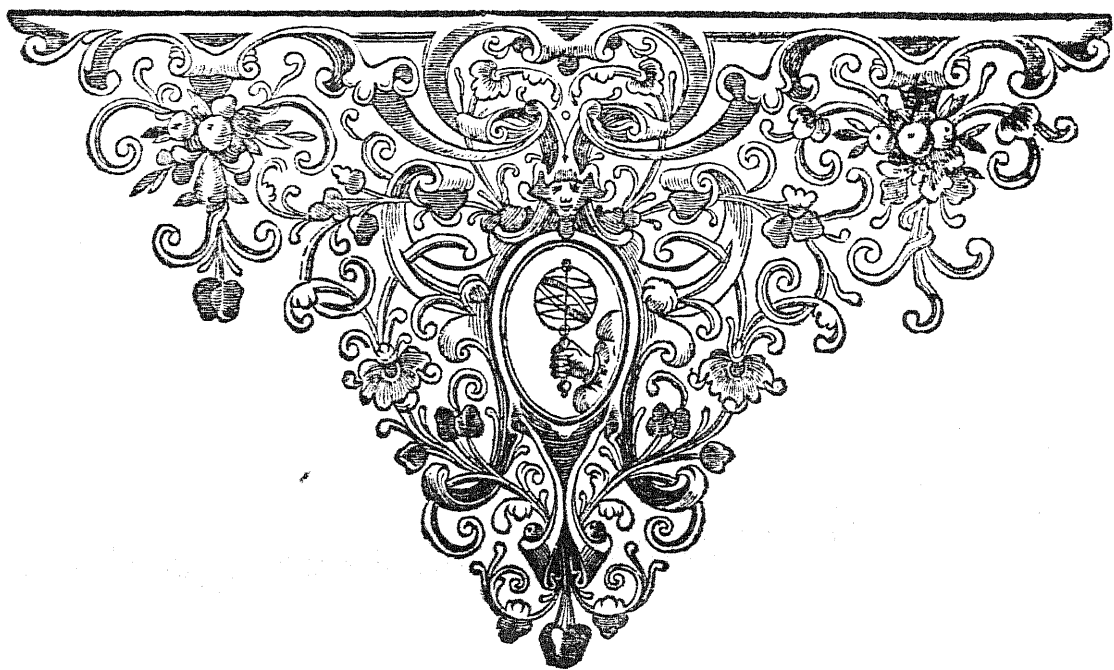
ω Finis omnium.

M. Major omnibus.

Æ. Omnia æquans.

Min. Sine quo in nihilum abeunt omnia.

Sed & hoc intelligere quis hominum dabit homini ? quis Angelus Angelo ? quis Angelus homini ? à Te petatur, à Te quærat, ad Te pulsetur ; sic accipietur, sic invenietur, sic aperietur. Amen.

SERIES & SUMMA TOTIUS OPERIS.

S E U

Index Librorum, Sectionum, Capitum, Paradigmatum, Tabularum, &c. quæ hoc Tractatu continentur.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI

sive COMBINATORIÆ

LIBER PRIMUS, ISAGOGICUS.

Quo Ars Magna Lulliana examinatur, commissi ab eo defectus indicantur, Artis Magnæ structura nova exponitur, Elementa & principia declarantur, Canones & præcepta præscribuntur, Totius tandem Artis methodus & ratio ob oculos curiosi Lectoris per varia Paradigmata specimina ponitur.

PARS I.

De Artis Magnæ, sive Combinatoriæ, modo, definitione, inventione, propagatione.

- CAPUT I. *Uid sit Ars Magna Sciendi seu Combinatoria.* 1
- CAP. II. *Utrum Ars generalis ad facilem omnium Scientiarum acquisitionem dari possit.* 2
- CAP. III. *De Viris illustribus, qui Artem de omnibus disputandi professi sunt.* 3
- CAP. IV. *Quid sit Ars Lulliana, in quo potissimum consistat; & quid ab Orbe literario in ea desideretur.* 5

PARS II.

Expositio brevis Principiorum Artis Lullianæ.

- CAP. I. *De Theoricis Artis Elementis, & Alphabeto quod & Lexicon dicitur.* 6
- Tabula, & Figura Lulliana I. II.* 8. 9
- CAP. II. *De Praxi præmissa Theoria à Lullo præscripta.* 11
- §. I. *De Figura Tertia Lulliana.* 11
- §. 2. *De Figura Quarta Lulliana.* 13
- Tabula Generalis Lulli.* 14

LIBER SECUNDUS.

Quo Nova Methodus Lulliana, faciliior, aptior atque expeditior in meliorem formam reducitur.

PARS I.

Modus & ratio novæ doctrinæ exponitur.

- CAPUT I. *De Causa & Occasione novæ methodi.* 16
- CAP. II. *De modo & ratione Artis novæ & de novis Alphabetis, quæ singulis differentibus Enneadum classibus attributa sunt.* 17
- CAP. III. *De Enneade Erotematica sive de Questionibus.* 17
- CAP. IV. *De Definitione Principiorum Erotematicæ Enneadis, & de Regulis observandis in Questionibus.* 18
- Typus universalis, omnibus de quacunque re proposita questionibus formandis, aptus.* 18
- Tabula Significationis Questionum.* 19
- CAP. V. *De Regulis Questionum.* 19
1. *An, Utrum.* 2. *Quid.*
3. *Cur.* 4. *Quantum.* 5. *Quomodo.* 21

6. *Quale.* 7. *Ubi.* 22
8. *Quando.* 9. *Cum quo.* De quo. 23
- CAP. VI. *De Alphabetis novis ab hujus Authore Operis positis.* 24
- Tabula Alphabetorum Artis nostræ.*

PARS II.

De Definitione, Divisione, Applicatione Principiorum Absolutorum, quæ sunt B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

- CAP. I. *De Principio Bonitatis.* 25
- Quid Bonitas & quotuplex.*
- Tabula applicatoria Bonitatis.*
- I. *Columna. Reducibiles termini compositi ad Bonitatem Entitativam seu substantialem.* 26
- II. *Columna. Reducibiles termini compositi, qui ad Bonitatem Moralem spectant, ad syllogisticam formam reducti.* 27
- Ppp 2 III. Ca-

I N D E X.

III. Columna. Termini compositi ad Bonitatem Naturalem reducibiles, ad formam syllogisticam reducti.	28
IV. Columna. Opposita reducibilibus ad Bonitatem Moralem terminis sub syllogistica forma.	29
Axiomata Bonitatis.	30
CAP. II. De Magnitudine.	30
Quid ea, & quatuorplex.	
Tabula Applicatoria Magnitudinis.	
Termini compositi reducibiles ad Magnitudinem in formam syllogisticam reducti.	32
Axiomata Magnitudinis.	
CAP. III. De Duratione.	32
Quid ea & quatuorplex.	
Termini compositi reducibiles ad Durationem, in formam syllogisticam reducti.	33
Axiomata.	34
(Sic etiam in ceteris.)	
CAP. IV. De Potentia.	34
CAP. V. De Sapientia & Cognitione, sive de Principio cognoscitivo absoluto.	35
CAP. VI. De Principio Appetitivo.	37
CAP. VII. De Principio Virtutis.	38
CAP. VIII. De Principio Veritatis.	40
CAP. IX. De Principio Glorie.	41

P A R S III.

Definitio, Divisio, Applicatio Principiorum Respectivorum.

CAP. I. De Differentia, Principio generalissimo.	42
Termini ad Differentiam reducibiles.	43
Explicatio novem distinctionum.	43
Exempla dictarum distinctionum.	44
Varii distinctionum termini.	46
Schema totalis divisionis rerum.	47
Exempla argumentandi ex divisione rerum.	47
CAP. II. De Principio Respectivo Concordantie.	48
Typus Concordantiarum.	
Exempla argumentandi.	48. 49.
Termini reducibiles ad Concordantiam.	49
CAP. III. De Principio Respectivo Contrarietatis seu Oppositionis.	50
Tabula Oppositionis.	50
Tetragonismus Oppositorum Logicus.	51
Opposita unicuique Scientie propria, tum late tum stricte sumpta. In Dialectica. Rhetorica. Ethica.	52.
Arithmetica. Geometria. Musica. Astronomia. Medicina.	53.
In Physica. Metaphysica. Theologia.	54
Exempla Oppositorum, ex Metaphysica. Theologia. Ethica. Arithmetica. Geometria. Musica.	55. 56. 57
CAP. IV. De Principio Respectivo Cause.	57
Causarum divisiones.	
Termini reducibiles ad Causalitatem.	59

CAP. V. De Principio Respectivo Medii.	59
Scala Mediorum.	60
Termini reducibiles ad Medium syllogisticè combinati.	61
CAP. VI. De Principio Respectivo Finis.	62
Termini ad Finem reducibiles.	
CAP. VII. De Principio Respectivo Majoritatis.	63
Termini ad Majoritatem reducibiles, per Entium gradus & rerum genera.	63-66
CAP. VIII. De Principio Respectivo Aequalitatis.	66
Termini reducibiles ad Aequalitatem.	
CAP. IX. De ultimo Principio Respectivo Minoritatis.	67
Termini reducibiles ad Minoritatem.	

P A R S IV.

De novem Subjectis Universalibus, quæ sunt:

Deus. Angelus. Mundus. Cælum. Elementa. Homo.

△ ☉ ⊙ □ ✠

Natura Sensitiva. Vegetativa. Inanimata. Accidentia.

☾ ☿ ♄ ☿

Præfatio, explicans Arborem Substantiarum.

CAP. I. De primo Subjecto universali, qui DEUS est.	69
CAP. II. De secundo Subjecto universali, qui est Angelus.	69
Novem Chori Angelorum.	70
De Demonum effectibus.	
Termini abstracti reducibiles ad Angelos.	71
An Angeli existant?	
Quid sit Angelica substantia?	72
CAP. III. De Mundo & Cælo, quod est tertium subjectum universale.	72
Deductio per Quaestiones.	
An Mundus sit æternus?	73
Natura Cæli.	75
CAP. IV. De Natura Elementari, quod est quartum subjectum universale.	75
Elementorum natura & proprietates demonstratæ.	76
CAP. V. De Homine ejusque natura, proprietate, essentia, & est quintum subjectum universale.	77
Homo varie consideratur.	
Exemplum Combinatorium Theologicum. Quomodo homo per fidem salutem consequatur?	78
Physicum. An anima in homine sit vere substantia incorporea spiritualis?	79
Sententiæ contrariæ de anima.	80
CAP. VI. De Sensitiva Natura, quæ sextum subjectum in Arte nostra constituit.	81
Animalium differentie variæ. Quadrupedum. Volatilium. Aquatilium. Insectorum.	81. 82
An animalia nonnulla ratione prædita sint?	83
CAP. VII.	

I N D E X.

CAP. VII.	De Natura Vegetativa; quod est subje- ctum ex universalibus septimum.	83
	Diviso Vegetabilium.	
	An Plantæ sint animate?	84
	An Plantæ sint B. M. D. &c.	
	Deductio per Enneadem Erotemati- cam.	85
CAP. VIII.	De Corporibus silentibus sive mixtis per- fectis inanimatis seu Fossilibus, quod octavum subjectum est Artis no- stræ.	85
	Mineralium divisio.	
	Deductio per Enneadem Erotematicam.	86
	An Metalla vitæ consent? An differe- rant essentialiter? An inter se concor- dent? An sibi invicem contrarientur? &c. Resp.	86. 87
CAP. IX.	De Instrumentalibus, sive de novem Pre- dicamentis, quæ sunt veluti instru- menta quadam, quibus Substantia o- perationes suas perficiat: quæ novum constituunt hujus Artis subjectum.	87
	Quæ extra Predicamenta.	
	§. I. De Quantitate.	
	Termini divisi in Quantitatis combinati & ad formam syllogisticam reducti.	88
	§. II. De Qualitate.	

Complures Argumentorum sedes, sive termini ad Qualitatem reducibiles syllogistice combinati.	89
§. III. De Relatione universali tam Ca- tegorica, quam Transcendentali.	90
Schema Relationum.	91
Combinatio Terminorum ad Relationes quascunque reducibilium.	92
§. IV. v. De Actione & Passione.	93
Epilogismus omnium quæ ad Actionem & Passionem spectant.	94
Termini reducibiles ad Predicamentum Actionis & Passionis.	95
Applicatio Erotematica.	
An in homine, anima vegetantis, sen- tientis, & rationalis facultates vere & realiter sint distinctæ?	
§. IV. De Predicamento Ubi.	96
Epilogismus Ubi.	97
Applicatio Combinatoria.	
§. VII. De Predicamento Situs.	98
Schema Situs.	99
Applicatio terminorum ad principia Ar- tis nostræ.	
§. VIII. De Predicamento Quando.	99
Epilogismus. Applicatio.	100
§. IX. De Predicamento Habitus.	
Epilogismus, Applicatio.	

LIBER TERTIUS.

*Lullianæ Magnæ Artis methodi à paucis hucusque intellectæ novam & sinceram exposi-
tionem continens. Quæ Artis Magnæ Lullianæ arcana in lucem eruantur: Alpha-
beti mysteria exponuntur, & variis exemplis ex omni scientia de-
promptis demonstrantur.*

P A R S I.

De Alphabetis eorumque applicatione.

CAPUT I.	De Alphabeto Artis Lullianæ ejusque Combinationibus & usu.	102
	Alphabetum Artis Magnæ.	
	De Combinatione Alphabeti & de Ta- bulis ex eo concinnandis.	
	Tabula Combinationis Expansæ Litera- rum Alphabeti.	103
	Combinatio I. Contracta.	
	Combinatio II. Principiorum respectivo- rum cum absolutis.	104
	Combinatio III. Principiorum absolutio- rum & respectivorum cum Quæstio- nibus.	
	Combinatio IV. Subjectorum universa- lium cum principiis absolutis.	
	Combinatio V. Virtutum cum principiis absolutis.	
CAP. II.	De Usu Alphabeti mirifici juxta sim- plices terminos in singulis columnis consideratos.	105
	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="font-size: 3em; margin-right: 10px;">{</div> <div> I. Reductorius. II. Divisorius. III. Definitorius. IV. Topicus. V. Thematicus. </div> </div>	106

CAP. III.	Demonstratio practica per Exempla.	106
	Quæstio; An vita activa sit perfectior contemplativa?	107
	Deducitur I. per absoluta principia.	
	II. per respectiva. III. IV. per combi- natas literas & terminos.	
CAP. IV.	De Definitionibus Artis.	109
	Definitio Bonitatis; per principia absolu- ta singula. per multiplicationem prin- cipiorum. per paraphrasin analyti- cam. 110. per principia respectiva.	
	Paradigma: An patre & filio in ne- cessitate constitutis, teneatur quis- piam, potiusne patri an filio subven- nere?	111 - 114.

P A R S II.

De Regulis Artis nostræ.

CAP. I.	De Regula, An, Utrum, sive de Pos- sibilitate.	114
	An homo sit animal?	115
	Quæstionis propositæ multiplicatio.	116
CAP. II.	De Regula Quid.	117
	Ejus quatuor species.	
	Quid sit intellectus quoad esse totale?	119
	Quid Deus faciat in mundo?	120
CAP. III.	De Regula Cur seu Quare?	120
	Per quatuor Causarum genera.	

INDEX.

<i>Exemplum I. Quomodo per quadruplex Causarum genus juxta Artis nostrae regulas de quacunque re proposita, statim totius Libri alicujus argumentum cum uberrima rerum tractandarum materie disponi possit. estque de natura Apis.</i>	122
<i>Exemplum II. Quod monstrat, quomodo quispiam de quacunque re proposita, juxta quadruplex Causarum genus ex tempore discurrere queat. estque de Fortitudine bellica.</i>	124
CAP. IV. <i>Ufus Regulae de Quanto. Quantum sit Angelus? Quantum intellectus humanus? Progressus cognitionis per Analogiam Quantitatis.</i>	126
<i>Tabula Analogiam Quanti continens.</i>	128
CAP. V. <i>De Modalitate, sive de Quaestione Quomodo. Ejus quatuor species: quibus pro exemplo applicatur Caput humanum.</i>	131
CAP. VI. <i>De Quaestione Quando, sive de Temporalitate. Exemplificatio de temporalitate, aeviternitate, aeternitate.</i>	133
CAP. VII. <i>De Regula Quaestionis Quale. Qualitates elementares. animi & corporis.</i>	136
CAP. VIII. <i>De Regula Quaestionis Ubi sive de Localitate. Modi essendi in loco. Analogia Ubicationis.</i>	139
CAP. IX. <i>Regula Quaestionis De quo. Ejus tres species. &c.</i>	140

PARS III.

Ars Magna applicata per Paradigmatismos universales. Sive CLAVIS ARCANORUM, Quoad omnium Scientiarum, Artium & Facultatum intima penetralia aditus paratur.

CAP. I. <i>Utrum Ars universalis Sciendi, quam hic supponimus dari, ad scientias acquirendas utilis sit & necessaria? Per Principia deducitur.</i>	142
CAP. II. <i>De modo, quodlibet Thema sive Theologicum, sive Philosophicum ita juxta Artis nostrae Regulas disponendi, ut inde quisvis innumerabilem scribendi, dicendique copiam acquirat. Paradigma Theologicum. Thema Operis: Christus DEUS Homo. sive, de Christi excellentia.</i>	145
<i>Dispositio I. Titulorum sive Capitulorum per 18 Principia.</i>	146
<i>Dispositio II. Thematicis per Quaestiones, earumque species dilatatio, & primo per Quaest. Utrum.</i>	147
<i>Dispositio III. per Quaestionem Quid.</i>	148
<i>Dispositio IV. per Quaestionem Quomodo.</i>	148
<i>Dispositio V. per Quaestionem Cur.</i>	149
<i>Dispositio VI. per Quaestionem Quantum.</i>	149
<i>Dispositio VII. per Quaestionem Quale.</i>	150
<i>Dispositio VIII. per Quaestionem Ubi & Quando.</i>	150
<i>Dispositio IX. per Quaestionem De quo, & Unde.</i>	150
<i>Paradigma II. An Christus vere & proprie homo fuerit? Quomodo unio duarum naturarum in Christo facta?</i>	151

LIBER QUARTUS.

Quo veluti proprio loco Artis Combinatoriae modus & ratio exponitur.

PARS I.

De Combinatione terminorum tam simplicium, quam compositorum.

CAPUT I. <i>De mira & incomprehensibili numerorum vi.</i>	153
CAP. II. <i>Quid & quotuplex sit Ars Combinatoria.</i>	155
CAP. III. <i>De variis speciebus Combinationis. Primus modus combinandi res universali quadam ratione.</i>	155
<i>Tabula Generalis, ex qua omnes rerum simpliciter commutandarum conjugationes possibiles eruuntur.</i>	156
<i>Tabulae usus, & structura.</i>	157
<i>Secundus modus combinandi strictior.</i>	158
<i>Tertius modus combinandi res, quarum aliquae eadem.</i>	159
<i>Tabula II. Combinatoria ostendens numerum mutationum, rerum, in quibus non precisa diversitas, sed quaedam sunt similes.</i>	160
<i>Ufus Tabulae.</i>	161

CAP. IV. <i>De Applicatione dictorum ad Artis nostrae Principia, per varias combinationum species.</i>	162
<i>Modus I. Combinationis applicatus permutativus terminorum simplicium. Expositio Principiorum.</i>	163
<i>Paradigma Combinationis permutativae, in terminis simplicibus.</i>	164
<i>Modus II. Combinationis applicatus.</i>	165
<i>Paradigma.</i>	166
<i>Pinacium Combinationis per binarium.</i>	166
<i>Pinacium Combinandi per ternarium.</i>	167
<i>Modus III. Combinationis, qui est linearis.</i>	168
<i>Schema Combinationis linearis.</i>	169
<i>Epilogismus Combinationis linearis.</i>	170
<i>Epilogismus Combinationis erotemati-</i>	171
<i>ca.</i>	171
<i>Schemata Combinationum, subjectorum & praedicatorum.</i>	172
<i>Modus IV. Combinatio rerum circularis.</i>	173
<i>Rota Combinatoria.</i>	173
<i>Praxis per revolutiones.</i>	174-178
CAP. V.	

INDEX.

CAP. V. <i>Combinatio rerum Tabularis, unicus Artis nostrae scopus.</i>	178	CAP. VI. <i>Tabula universalis, seu Abacus Polyphus, qua quicquid in humanarum divinarumque rerum scientia latet absconditum, eruitur.</i>	193
<i>Tabula I. Combinatoria, per Principia absoluta.</i>	179	<i>Schema & expositio Tabulae.</i>	194
<i>Praxis & expositio Tabulae.</i>	182	<i>Typus applicationis.</i>	196
<i>Tabula II. per Principia respectiva.</i>	183	CAP. VII. <i>De Abaco Pantosopho, quo de omni materia proposita argumentorum loca reperiuntur.</i>	197
<i>Paradigma I. An Bonitas sit magna?</i>	184	<i>Abacus Polyphus, argumentorum sedes explicans.</i>	198
<i>Rationes, quibus Principia respectiva tum inter se, tum cum absolutis differant, concordent, &c.</i>	187	CAP. VIII. <i>De mirifico Abaci Polytophi mobilis artificio.</i>	199
<i>Paradigma II. An Substantia sit bona? &c.</i>	189	<i>Paradigmata.</i>	200
<i>Argumenta Lulliana.</i>	191	<i>Ufus & praxis.</i>	200
<i>Per 9 Predicamenta deductio.</i>	192		

LIBER QUINTUS.

Quo Divisio Scientiarum Principiorumque ad eas assequendas necessariorum, eorumque unius ad alteram, singularumque ad singulas Combinatio traditur.

PARS I.

De Scientiis modisque eas acquirendi.

CAPUT I. <i>De Divisione Scientiarum.</i>	202
<i>Classis I. Theologica.</i>	204
<i>Classis II. Metaphysica partes.</i>	205
<i>Classis III. Physica.</i>	
<i>Classis IV. Medica.</i>	
<i>Classis V. Mathematica.</i>	207-209
<i>Classis VI. De Philosophia Morali.</i>	210
<i>Classis VII. Scientiarum sermocinatricum.</i>	211
<i>Expositio praedictae subdivisionis in ordine ad Scientiarum constitutionem.</i>	212
CAP. II. <i>De Principiis Disciplinarum applicabilibus ad Artem nostram.</i>	213
CAP. III. <i>De Principiis incomplexis mediatis, in quantum applicabilia sunt Arti nostrae.</i>	215
<i>Typus resolutionis rerum in primum principium theoricum incomplexum, quod Ens est, metaphysicè consideratum.</i>	216
<i>Combinations analyticae & syntheticae.</i>	
<i>Resolutiones & Compositiones ista quo pacto ad syllogisticam formam reducende.</i>	217
<i>Typus syllogisticus per gradus naturae.</i>	219
CAP. IV. <i>De Principiis lumine Naturae notis, sive de dignitatibus Scientiarum.</i>	219
<i>Catena terminorum.</i>	
<i>Proprietates & affectiones Principiorum.</i>	220

PARS II.

De Arte Analytico-synthetica, sive de Compositione & Resolutione Rerum.

CAP. I. <i>Quidnam sit, & in quo consistat Synthetica & Analytica Ars.</i>	221
CAP. II. <i>Paradigmata methodi Analyticae & Syntheticae.</i>	222
<i>Paradigma I. Quod ab uno & primo Bono omnia procedant, & in idem revertantur.</i>	

<i>Paradigma II. Quomodo Analytica methodo modum sciendi assequi possimus.</i>	223
<i>Paradigma III. De Resolutione seu Analyti per Analogiam rerum continendi.</i>	225
<i>Paradigma IV. De Finium in Universo Resolutione & Compositione.</i>	226
CAP. III. <i>De Analyti & Compositione Principiorum absolutorum Artis nostrae.</i>	228
<i>Quaestio I. Utrum Unum sit causa omnium?</i>	
<i>Quaestio II. Sitne revera unum aliquod omnium rerum principium?</i>	229
<i>Quaestio III. Utrum plura principia sint quam unum, & utrum ad unum omnia revocentur?</i>	
<i>Quaestio IV. Utrum Unum sit principium omnis multitudinis?</i>	230
<i>Quaestio V. Quale illud sit principium, à quo omnia?</i>	
CAP. IV. <i>De Analyti & Synthesi Principiorum Artis nostrae.</i>	232
<i>Quaestio I. Utrum applicari possit Unum Principium nostris essentialibus?</i>	
<i>Quaestio II. An in Uno essentiali detur differentia seu distinctio?</i>	233
<i>Quaestio III. An DEUS sit principium, & an in Deo unitates sint idae?</i>	234
CAP. V. <i>De Unitate Mathematica, & Analogia ad Unitatem Metaphysicam.</i>	236
<i>Scientia Puncti. Suppositiones. Definitiones. Axiomata. Proprietates Puncti.</i>	
<i>Qu. I. Utrum Punctum sit minimum in spatio?</i>	
<i>II. An Punctum habeat finem in spatio?</i>	238
<i>III. An duo puncta se contingere possint?</i>	
<i>§. I. Applicatio scientiae Puncti ad Divinas proprietates, & ad octodecim Artis Magnae Principia.</i>	240

I N D E X.

- §. II. De Angelica natura, analogâ
Lineæ minime, ad DEUM cen-
trum omnium comparata, Resolu-
tiones. 241
- §. III. Rationalis creature, qui est ho-
mo, ad Punctum, Lineam & Su-
persiciem comparatio & analogia. 242

- §. IV. Analogia seu applicatio unitatis
essentie & vite intellectus primi ad o-
mnia Mundi entia, eadem attributa
secundum gradus participantia.
Confectarium. Omnia que in Univer-
sitate rerum, aut corporea esse, aut
incorporea, aut ex utroque compo-
sita. 144

T O M U S II.

A R T I S M A G N Æ

S E U

COMBINARORIÆ SCIENDI.

Quo omnia quæ in præcedenti Tomo per Regulas & Canones descripsimus,
hic ad Praxin per Exempla ad omnes Artes & Scientias applicata redu-
cuntur. Estque Practicus & Paradigmaticus omnium eorum, quæ
sub Quæstionem cadere possunt.

LIBER SEXTUS.

*Theologia Combinata, sive Applicatio Artis nostræ ad Theologicas disciplinas,
nova methodo, eâque facillima, acquirendas.*

S E C T I O I.

Præfationes ad Theologiam.

- CAPUT I. De necessitate objecti subiectique Theo-
logie. 251
Dei revelantis se in Sacris Scripturis
authoritatem authenticam esse. 252
Ordo & distinctiones in Divinis. 253
- CAP. II. De Objecto Theologie adequato seu at-
tributionis. 254
Capita XX. ad que quicquid in universa
Theologia agit, revocatur.
- CAP. III. De Divinis Predicatis, que sunt Artis
nostræ Principia. 255
Catena Analytica.
- CAP. IV. De modo per Artem nostram in Theolo-
gia Combinata procedendi. 256
Expositio Organi scientifici in formam
Rotæ concinnati.
Organum Scientiarum, seu Rota Scien-
tificæ. 257
- CAP. V. De Quæstionibus per Artem nostram
solvendis. 258
Quæstio I. An sit DEUS?
- CAP. VI. Combinationes Syllogisticæ. 261
Combinatio I. Essentiam DEI juxta
novem Attributorum seu Principio-
rum essentialium ordinem, qui in ter-
tia Ennéade continetur, investigans
& demonstrans.
Catena Syllogismorum.
Epilogismus Combinatorius cum inven-
tione medii. 262
Combinatio II. Reliquorum Attributo-
rum positivorum.

- Quæst. 1. An DEUS unus absolute?
2. An Deus absolute simplex? 263
3. An Deus perfectus?
4. An Deus sit summum Bonum?
5. An Deus seipsum scientiâ compre-
hensivâ cognoscat? 264
6. An in Deo sit voluntas?
7. An Deus sit verè omnipotens? 265
8. An detur Providentia in Deo?
- CAP. VII. Tabula Terminorum reducibilium ad
novem Predicata essentialia. 266
Ad Bonitatem. Magnitudinem. &c.
- CAP. VIII. Combinatio Divinæ essentie per Quæstio-
num Regulas. 270
1. Quid sit DEUS?
2. Cur sit Deus?
3. Quantus sit Deus?
4. Quomodo Deus sit B. M. D. &c. 271
5. Qualis sit Deus, vel utrum Deo
Qualitas conveniat?
6. An Deus sit alicubi, & an vere in
loco, &c. 272
- CAP. IX. De Applicatione dictorum ad Principia
respectiva. 272
Qu. I. Utrum inter attributa deus
distinctio rationis puræ sive ratio-
nantis?
2. Utrum Divina attributa distinguan-
tur inter se ratione ratiocinata, seu
virtuali? 273
3. Utrum attributa modaliter distin-
guantur, an formaliter?
4. Utrum in Deo detur realis distinctio?
5. Utrum in Deo detur differentia &
concordantia? 274
6. An

INDEX.

6. <i>An in Deo detur contrarietas intrinseca?</i>	
7. <i>An Deus sit primum principium rerum?</i>	275
8. <i>An Deus medium sit?</i>	276
9. <i>Deum non esse medium mensurationis aut extremitatum.</i>	277
10. <i>An Deus sit finis ultimus rerum?</i>	
11. <i>An in Deo sit majoritas. minoritas. equalitas?</i>	278
CAP. X. <i>Quaestiones de Immensitate & Infinitate Dei.</i>	279
1. <i>An DEUS per immensitatem suam sit ubique?</i>	
2. <i>An Deus sit infinitus?</i>	
3. <i>An Deus sit immutabilis?</i>	280
4. <i>An Deus sit incomprehensibilis & ineffabilis respectu Creaturae?</i>	281
5. <i>An & quid sit Veritas Dei?</i>	

SECTIO II.

Praxis per Tabulam Combinatoriam Universalem suprà Lib. I. pag. 14. positam.

CAP. I. <i>Fabrica & Utilitas Tabulae Combinatoriae.</i>	282
CAP. II. <i>De modo inveniendi varia Media, argumentorumque sedes, per Tabulam Combinatoriam.</i>	283
CAP. III. <i>Ensis seu Combinatio prima.</i>	284
Qu. 1. <i>An DEUS sit?</i>	
2. <i>Quid DEUS sit?</i>	287
CAP. IV. <i>Modus secundus ejusdem Combinationis. Quo per Media, sensusque compositos unitas Dei demonstratur.</i>	293
<i>An Deus unus sit omnis multitudinis expers?</i>	
CAP. V. <i>De SS. Triade, ejusdemque per hanc Combinatoriam Artem Theologica cognitione.</i>	295
Qu. 1. <i>An in Deo detur vera & realis productio ad intra?</i>	
2. <i>Utrum inter Personas detur Relatio, seu distinctio realis?</i>	296

3. <i>An Filius constituatur per intellectum Patris, & Spiritus S. per Voluntatem utriusque?</i>	298
4. <i>An tribus Personis omnes divinae essentiae perfectiones & attributa essentialia sint communia?</i>	302
5. <i>An notiones dentur in Deo?</i>	303
6. <i>Utrum Filius vere & realiter procedat à Patre per intellectum?</i>	304
7. <i>Utrum Spiritus S. per amorem procedat?</i>	306
8. <i>An Spiratio activa ex parte principii se teneat?</i>	
9. 10. <i>An Missio Filii & Spiritus S. sint idem quod Processio, & quid proprie sit Missio?</i>	307
11. <i>Utrum Spiritus Sanctus distingueretur à Filio, si non procederet ab eo, an non? negative. & affirmative.</i>	
<i>Quaestiones variae &c.</i>	
1. <i>Utrum Deus sit perfectus?</i>	310

SECTIO III.

De Mysterio Incarnationis.

CAP. I. <i>De Terminis Incarnationis.</i>	311
<i>Duplex Verbi Incarnati generatio.</i>	
Quaest. 1. <i>De Possibilitate Incarnationis.</i>	313
2. <i>Utrum humana natura fuerit assumpta inesse specifico, an in individuali personali?</i>	315
3. <i>Utrum incarnatio Christi fuerit necessaria?</i>	318
<i>Deductio per Regulas Quaestionum.</i>	
<i>Quare Deus sit incarnatus?</i>	320
<i>An in Incarnatione in considerationem veniat Quantum pradicamentale?</i>	
<i>An in Verbo Incarnato fuerint Qualitates?</i>	
<i>Utrum Incarnatio Dei sub tempus cadat?</i>	
<i>An Incarnatum Verbum sit ubique?</i>	321
<i>Quomodo Deus humanam naturam assumpsit?</i>	322

LIBER SEPTIMUS.

Paradigmata Artis nostrae ex Metaphysicâ, Logicâ, seu Dialecticâ, Physicâ, Medicinâ, exhibet.

SECTIO I.

Metaphysica applicata.

CAPUT I. <i>Definitio Entis.</i>	323
CAP. II. <i>Divisio Entis in genere transcendentali.</i>	324
<i>De Uno. Vero. Bono. &c.</i>	
CAP. III. <i>De Metaphysica Artis nostrae.</i>	327
Qu. <i>An Ens sit bonum?</i>	
CAP. IV. <i>Typus Reductionis omnium eorum quae in Metaphysica considerantur, ad Artis nostrae Principia.</i>	330
CAP. V. <i>Paradigmata.</i>	

Quaest. 1. <i>An essentia distinguatur ab existentia realiter, an ratione tantum, seu formaliter ex natura rei, aut modaliter?</i>	331
<i>In utramque partem defenditur.</i>	
2. <i>Utrum materia prima includat aliquem actum; an sit pura potentia, omni excluso actu?</i>	335
<i>Negative, & affirmative deducitur.</i>	
<i>An materia prima vere sit communicabilis cum aliqua extensione actuali?</i>	339
<i>Quid sit communicatio extensibilis actualiter in materia prima?</i>	
<i>Cui sit communicabilis &c.</i>	340

SECTIO

INDEX.

SECTIO II.

Paradigmata ex Logica & Dialectica.

- CAP. I. De Logica praeambulum. 341
Multiplicatio Syllogismorum. Syllogismos circa quamcunque materiam propositam multiplicare, eosque varie ex uno in alterum modum transmutare. per Exempla ostenditur. 341-347
- CAP. II. De Transmutatione sive Conversione Syllogismorum in alios, sive universales, sive particulares, uti & de argumentatione in circulum. 347
- CAP. III. Paradigmata seu Quaestiones Logicae. 350
1. An Relatio distinguatur à fundamento suo realiter? Sententia negativa. affirmativa. 352
 2. An falsitas in quantum major, sit magis attingibilis, quam in quantum minor? 352
 3. An Ens sit terminus communis immediatus an medius? 353
 4. An Essentia divina predicari possit de tribus personis, &c. 353

SECTIO III.

Paradigmata ex Physica.

- CAP. I. De Principiis Physica. 353
- CAP. II. Paradigmata. 353

- I. An sint tria rerum naturalium Principia, & an illa dicantur recte esse Materia, Forma, Privatio? Sententia negativa. affirmativa. 359
- Quaestiones aliae circa hanc materiam: An forma educatur è potentia materia? 359
- Utrum materia prima Aristotelica ejusdem rationis sit cum materia Moysaica, sive illa à Deo in principio rerum condita? 360
- Utrum materia prima destruat unicuique quod suum est? 360
- Cur Materia sit tam avara formarum? 360
- II. An infinitum actuale dari possit, etiam absoluta Dei potentia? Sententia negativa. 360. Affirmativa. 362
- Concordia sententiarum. 363

SECTIO IV.

Paradigmata ex Medicina.

- CAP. I. In quo consistat scientia Medicinae. 365
- CAP. II. Paradigma I. 367
- An corpora non purgata sed impura, tanto plus damni adferant, quanto ea plus nutriveris? 367
- Quaestiones aliae 24 circa hanc materiam. 369

LIBER OCTAVUS.

Paradigmata Artis nostrae ex Ethica & Jurisprudencia exhibet.

SECTIO I.

Ethica applicata.

- CAPUT I. De definitione Ethicae, & an sit scientia. 372
- Quaestio generalis. Quid sit Virtus moralis? 374
- Typus Virtutum & Vitiorum. 374
- Quaestiones speciales.
1. An Justitia virtus proprie dicta sit, & quid sit? 375
 2. An Prudentia sit verè & proprie virtus? 376
 3. An Fortitudo sit virtus, & quid qualisque illa? 377
 4. An Castitas, Continentia & Temperantia sit virtus, & quid? 379
 5. An Fides sit virtus, & qualis? 379
 6. An Spes sit virtus? 380
 7. De Charitate, quaestiones juxta seriem Principiorum dispositae. 381
- Methodus alia, quae sine difficultate, & sine magno studio, de quacunque re moralem doctrinam concernente, differendi artem docet, pro Concinatoribus & Ethicae studiosis. 382
- Hecatontas terminorum Ethicorum, in decades dispositorum. 383
- Usus hujus Tabulae decplex. 383

- CAP. II. Nova Methodus & mirabilis, universam Ethicae doctrinam comprehendens. 385
- Abacus mirificus moralium Virtutum summam continens. 386-391
- Dispositio & Usus Tabulae amplissimus. 391
- Epilogismus Arithmeticus, numerum continens Combinationum Syllogismorum, qui ex hoc Abaco confici possunt. 393

SECTIO II.

Jurisprudencia.

- CAP. I. De Definitionibus, & Divisionibus Juris. 394
- Divisio Juris in genere. 394
- Divisio Juris Civilis & Canonici. 395
- Quot modis textus Juris exponi possit. 396
- Paradigmata varia Ethico-politica. &c. 397
- I. Utrum qui sentit commodum, sentire quoque debeat damnum? 397
- Quaestiones aliae 20 circa hanc materiam. 399
- II. An

INDEX.

- II. *An locans agrum sub pretio & pensione trium mensurarum tritici, & ab alio tres mensuras tritici ad seminandum recipiens, non producente agro ultra tres mensuras tritici, teneatur prius locator, domino agri, quam accommodanti triticum satisfacere?* 401
- III. *Utrum Clericus possit puniri à Judice seculari?* 403
- IV. *Utrum justa de Causa ultra tributum impositum, in signum subjectionis aliud de novo imponi possit?* 404

- V. *De variis modis argumentandi in Jure.*
- IV. *Casus juridicè decidendi ex lite inter duos exorta, triplex: 1. cum uterque culpam contraxit. 2. cum unus culpabilis, alter inculpabilis. 3. cum uterque culpa caret.* 405
- Pinax seu Tabula Combinatoria, universi Juris Civilis epitomen continens.* 407
- Explicatio Tabulae & Usus ejusdem. Paradigmata. 1. Quid sit Testamentum? Questiones aliae de Testamento.* 408
- II. *Quid sit Fustitia?*

LIBER NONUS.

Paradigmata Facultatis Asceticae, Controversiarum Fidei, & Rhetoricae exhibens.

SECTIO I.

De Facultate Ascetica.

- CAPUT I. *De definitione Artis Asceticae.* 411
- Nullum bonum terrenum & creatum nos felicitatis participes facere posse, neque felicitatem in iis consistere.* 413
- Pro aeterna beatitudine consequenda, praecpta observanda.* 414
- Paradigma Asceticum, I. Quomodo Oratio recte & cum fructu instituenda.* 416
- Oratio Dominica juxta Artis Principia deducta.*
- II. *Poenitentia paraphrasticè descripta.* 418

SECTIO II.

De Controversiis Fidei.

- CAP. I. *De Fidei Principiis.* 419
- Unam Ecclesiam Catholicam existere.* 420
- Cur Ecclesia DEI sit?* 421

Ecclesiam Dei unam esse, alio modo docetur. 422

- CAP. II. *De Purgatorio.* 424
- Utrum Purgatorium verè existat?*

SECTIO III.

Rhetorica.

- CAP. I. *De Arte Rhetorica Principiis nostris applicanda.* 426
- Praxis generis Demonstrativi.* 427
- Tabula generis Deliberativi argumenta continens.* 428
- Tabula generis Judicialis argumenta continens.* 429
- §. I. *De modis, quibus Rhetor aut Concionator quodcumque assumptum Thema in infinitum multiplicare possit.*
- Elenchus rerum ad novem Subjecta universalialia reducibilium.* 430
- Novem modi subjectum quodvis considerandi.* 431
- §. II. *De instrumentalitate, nono Subjecto universaliali.* 433
- Elenchus instrumentorum.* 434
- Tabula Rhetorica universalis.*
- Usus Tabulae.* 435

LIBER DECIMUS.

Paradigmata ex Jure Canonico, Theologia Positiva & Morali exhibet.

SECTIO I.

Jus Canonicum applicatum.

- CAPUT I. *Utrum in Republica necessarij sint Ministri & Sacerdotes, ad serviendum Deo, & orandum pro populo?* 437
- Consecratoria.* 439
- CAP. II. *An Regimen & Principatus necessarius sit inter homines?* 441
- CAP. III. *Principem decere esse munificum & liberalem.* 443

SECTIO II.

Theologia Positiva.

- CAP. I. *Quomodo Artis nostra industria quodlibet ex Sacris literis assumptum thema*

exponi possit, & expositum innumeris modis ampliari. 444

- Thema ex Ps. I. v. I. Beatus vir, &c.*
- Consecratoria.* 446
- Loci communes.* 447

SECTIO III.

Ex Morali Theologia, sive ex Casibus conscientiae, Paradigma.

- CAP. I. *Utrum votum à puero septenni aut octenni factum, nec dum plenum rationis usum habente, sit validum?* 448

LIBER